

Crimineel Vonnisboek van Gouda 1559-1609

Streekarchief Midden-Holland, toegangsnr. ac2, inv.nr. 177

bewerkt door
drs. C. Doedeijns

fol. 1 *tekstverlies door papier en waterschade*

Criminele vonnisboeck der ste[...]
Goude, beghinnende den 22en [...]
1559 ende eyndende de[...]

Barbara, de weduwe van Barent Ger[...]

Alzo bij voorgaende sententie van schepenen Barbara [...] weduwe zo men zeyt van Barent [Ger...] ballyncx 's lants geleyt en geweest ende gebannen buyten Graefelicheyd van Hollant up peyne van lijf ende goet. Ende dat niet jegenstaende de voorseyde sententie Barbara voorseyd wel [hou...] haer gevonden heeft binnen deser stede. Ende zulcx gevioleert hebbende 't voorseyde bannissement, gevallen es inde peynen vande voorseyde sententie. Schepenen meer geneycht wezende tot bermherticheyt dan tot rigeure van justitie. Regard genomen [hebbende] up [de] qualifficatie vande voorseyde persone hebben verclaert bij heuren sententie diffinitive. Ende verclaeren mits desen dat de voorseyde Barbara gebracht ende [geleyt] zal worden met een bast an heuren hals buyten [...] stede [onder] 't gerechte ende aldaer gebonden te [worden] metten zelve bast an den galg. Ende [te] [zyen] [...] justitie. Ende confirmeeren [...] [...] [...] [...] sententie. Bannen voorts de voorseyde Barbara [...] [...] vrijdomme dese stede te blijven ende [...] [...] [...] te comen. Ende voorts te gaen [uyten] Landen van Hollant binnen de tijt van [vier] [dagen] [...] uuyt gebannen te blijven den tijt van [hondert] [jaren] ende eenen dach, up peyne van lijf ende goet [...] Jan Claesz. Diert, burgermeester, Ariaen [Pietersz.], Geerit Cornelisz., beleet, mr. Jan Jacobsz., Jan Geerit Stempelsz., Geerit Huyhensz. Hopkoper, Govert Wittesz., Dieryck Ottesz. van Slyngelant ende [Geerit] Bouwensz., scepenen den 22en juny [...] 1559.

fol. 1 *tekstverlies door papier en waterschade*

Passchyer Cristoffels niet door [...]

Alzo Passchier Chistoffelsz andert genaemt [in] wandelinghe Boercken geboren van Caprycke in [Vlaenderen] buyten pijnende banden van ijsere onder den blaewen hemel geleden ende geconfesseert heeft dat hij [gesonts] lichaems in 't platte lant up den huysluden [...] heeft al contrarie die placaten vanden [...] [...] Genadigen Heere. Ende daerenboven [...] [...] [...]

fol. 1v

dorpen ende vlekken tot meneghe stonden vele diversche diefverien gepleecht heeft. Ende met zijne medehulpers tusschen den Bos ende Antwerpen ende Rozendaele ontrent de steene brugge tot menegen stonden de luyden aldaer passerende heeft helpen afzetten. Als dat hij oock in een huys tot 's Gravenmoer¹ (cruypende onder de plate vanden huys) de luyden heeft helpen knevelen hemluyden byndende handen ende voeten ende also benemende hemluyder gelt hebbende tot zijnen deele eenen daelder heeft oock met eeneghe zijne medehulpers met een schuyte geweest bij nachte in een schip 't welke ten dien tijde liggende was inde [Lecke] dat zij hadden 8 Karolus gulden² ende een Spaensche cappe, waer hij gehaelt heeft eenen daelder. 't Welck al zaecken zijn van quader consequentien (eensdeels gequalificeert violentie ende crachte) die naer besceven rechten niet ende behooren ongepunieert te blijfven maer grotelicx gestraft tot exemple van allen anderen. Zo es 't dat scepenen met rijpe deliberatie van rade in 't lange t' samen gecommuniceert, geconsideert ende overwogen hebbende alle 't gene datter materie dienende es ende meer geneicht wezende tot gracie ende bermherticheyt dan tot rigeur ende strengheyt van justitie hebben gewezen voor recht ende wijsen mits desen. Condempneeren den voorseyde Passchier Christoffelsz geleyt ende gevoert te worde buyten dese stede an 't gerecht end aldaer geexecuteert te worden metten baste. Verclaeren zijn goeden geconfisqueert tot proffijte vanden coninclijske Majesteyt Actum ter presenten daege ende jare als boven.

fol. 1v *tekstverlies door waters- en papierschade*

¹ Thans: 's Gravenmoer, gem. Dongen, Noord-Brabant.

² K. gulden, Karolus gulden; ook als C. gulden.

Pieter Dirxsz. tegeldekker gebannen

Alzo tot kennisse van mijnen heeren vanden Gerechte gecomen ende heuren gebleken es dat eenen Pieter Gerritsz., tegeldekker van zijnen ambacht onlanxleden hem vervordert heeft zijn huysvrouwe te smijten te stoten ende zeer onredelijk te handelen zweerende zeere

fol. 2

afgrijselicke, 't welcke mijnen heeren voorseyt van hem nochte van yemande gedoogen en willen te laeten geschien. Ende zaecten zijn van quaeder consequentien die niet en behooren naer Gods Wet ende Rechten ongecorrigeert te blijven maer grootelicx gestraft tot exemple van allen anderen. Zo es 't dat mijn heeren vanden Gerechte den voornoemde Pieter Geeritsz. hebben ende [ordonneren] hem mits dezen voor zijn correctie binnen 's daechs zonnescijne te gaen buyten dese stede ende vrijdom vandien, ende daer niet weder in te comen tenzij hij eerst ende altooren gedaen zal hebben een bedevaert tot Cuelen. Ende daavan gebracht zal hebben behoorlijk certificatie. Ende daerenboven betaelt zal hebben 25.000 steen elcks duysent gerekent tot 10 stuvers t' appliceeren d' een helft tot proffijte vanden officier ende d' anderen helft tot [behouff] vanden Camere. Ende dit al te volbrengen op peyne van voorde gecorrigeert te worden. Actum, present mr. dr. Dirck Willemsz., Jan Claesz. Diert, Schoonhoven Burgermeesteren, mr. Jan Jacobsz., Jan Geerit Stempelsz., [...] [...] ende Geerit Geerit Bouwensz., scepenen den 18en july [anno] 1500 negenenvijftich.

fol. 2 *tekstverlies door waters- en papierschade*

Meynaert Cornelisz., gezeselt gebannen

Alzo Meynaert Cornelisz. geboren van Generen uyt Vrankenelant buyten pijnre voor scepenen geleden ende geconfesseert heeft dat hij gesonts lichaems ten platte lant up den huysman gaen bedelen heeft contrarie die placcaten vanden coninclijske Majesteyt, ende [...] hem [gevonden] is als hij geapphendeert worde een korv met [zeven] stucken van laecken, 't welcke hij bekent heeft gestolen te hebben niettegenstaende dat hij vande [roode] roede in voor tijden gevangen gezeeselt ende gebantmerckt is geweest. Ende niet min tot Amstedam. Ende van zijn quaet upset niet en heeft geabstineert¹. [*t Welck] al zaecten zijn van quaeder consequentien die niet [en] behooren ongepunieert te blijven, maer grootelicx [gestraft] tot exemple van allen anderen. So es 't [dat] Scepenen met rijpe deliberatie van rade [in 't] [lange]

fol. 2v

t' samen gecommuniceert geconsidereert ende overgewogen hebbende al 't guent datter materie dienende is hebben gewesen ende wijsen mits desen, condemnieren den voornoemde Meynaert Cornelisz. geleyt ende gebracht te worden voor 't stathuys ter peuye ende aldaer wel strengelicx gezeeselt te wesen ten bloede toe. Ende gebrantmerct te worden. Ende dat gedaen bant dezelfde Meynaert Cornelisz. uyt deser stede vrijhey binnen 's daechs sonnescijne te gaen ende voorts binnen die dagen uytter Graefflicheyt van Holland ende daer niet weder inne te comene binnen den tijt van zes jaren up peyne van zijn lijf ende goedt aftervolgende die placcaten vanden coninclijske Majesteyt Actum, present mr. Dieryck Willemsz. ende Jan Dirck Hoensz., burgermeesteren, mr. Jan Jacobsz., Job Fransz. Brouhuysen, Jan Geerit Stempelsz., Geerit Huygesz., Govaert Wittesz., Dieryck Ottesz. van Slyngelant ende Geerit Geerit Bouwensz., scepenen den 12den october anno 1559.

fol. 2v

Maerten Cornelisz. om vergiffenisse bidden

Also Maerten Cornelisz. schuytvoerder hemselven vervordert heeft groote insolentien, fortse ende gewelt te bedrijvene an eenege cooplyden binnen den vrijdomme deser stede, werpende met eenege zijne medehulpers een coopman onder die voeten, hem slaende smijtende ende treckende bij den baerde, benemende boven desen den coopman sijn geweer. 't Welck alle zaecten zijn van quader consequentien, dat mijnen heeren van hem nochte van nyemant te verdraegen staet. So es 't dat scepenen met rijpe deliberatie van rade met anderen in 't lange gecommuniceert hebben gewesen voor recht ende wijsen mits desen (regart nemende op zijne joncheyt) ende meer genegen tot gratie dan tot rigeur van justicie, condempneren den voorseyde Maerten geleyt te werden in een castimentshuysken binnen 's daechs sonnescijne ende aldaer te liggen den termijn van zes weken te water ende broode zonder ander voetsel. Voort God almachtich alhier in vierschaere ende mijnen heeren

fol. 3

inde name van justicie vergiffenisse te bidden, hemlieden grootelicx bedanckende vande gratie hem gedaen, condempnerende den voorseyde Maerten naedat hij uyt castimentshuysken gecomen sijn zal hem niet te vervorderen op eenige veeren binnen deser stede te comen on eenege vrecchten ofte foyen voor hem zelve ofte

¹ *GTB*, Abstineren; zich onthouden.

yemant ander anne te nemen ofte mette schuyte te varen binnen den tijt van twee jaren up meerder correctie. Ende te betalen die costen ende mysen van justici. Actum, ter presentie, daege ende jaar alsvoren.

fol. 3**Rochus Claesz. ten castimente**

Alzo Rochus Claesz. van mijnen heeren vanden Gerechte gecommen ende huerlueder te vollen gebleken es dat eenen Rochus Claesz. met zijn medecomplie in sinte Matheusmart nu onlanxleden bij nachte ende ontijde hem vervordert heeft groote insolentien ende onstuericheyt te bedrijvene up 't Marctvelt afstotende die camen onder die voeten vlouckende bij Gods wonden ende cuyce Gods. 't Welck mijnen heeren voerscreven van hem nochte van yemende gedoogen en willen te laeten geschien. Ende zaecken zijn van quaeder consequentien die niet en behooren ongecorrigeert te blijven maer grootelicx gestraft tot exemple van allen anderen. So es 't dat mijnen heeren vanden Gerechte hebben ende condempneeren hem mitsdese geleyt te werden binnen t's dages sonneschijn in een castimenthuysken ende aldaer te blijven den termijn van een geheele maent te water ende broot zonder ander voetsel. Condemneeren hem voort in een mulcte van thien Karolus guldens te betaelen [den] Officier. Ende dit al te volbrengen ende volcomen up meerder correctie. Actum aldus bij Scepenen [...] [..llen] gepronuntieert ende naerdien ter peuye gepubliceert, present mr. Dirck Willemsz., burgermeester, mr. Jan Jacobsz., Job Fransz., Jan Gerrit Stempelsz., Gerrit Huygen, Dirck Ottensz. van Slyngeland ende Gerrit Bouwensz., scepenen desen 24en otober anno 1559.

fol. 3v**Harmen Lambertsz., gegeselt ende gebrantmerckt**

Alzo Harmen Lambeertsz. geboren van Zwol buyten pijnje ende banden van ijsere onder den blaeuwen hemel voor scepenen geleden ende geconfesseert heeft dat hij gesonts lichaems in 't plattelandt opden huysman gaen bedelen heeft contrarie die placcaten vanden Coninclijske Majesteyt ende daerenboven in diversche dorpen ende vleckten tot menige stonden vele diveerssche diefverije gepleecht heeft zo van mannen ende vrouwencleederen te stelen, mitsgaders zeker hemden ende lynde laecken niet jegenstaende dat hij in diversche steden geapphendeert ende gevangen is geweest. Ende van zijn quaet upset niet en heeft geabstineert. 't Welck al zaecken zijn van quaeden consequentien die niet en behooren ongepuniert te blijven maer grootelicx gestraft tot exemple van alle anderen. So es 't dat scepenen met rijpe deliberatie van rade in 't lange t' samen gecommuniceert geconsidereert ende overwogen hebbende al 't gunt datter materie dienende was, hebben gewesen voir recht ende wijsen mits desen, condempneeren den voornoemde Harman geleyt ende gebracht te worden voor 't stathuys ter peuye ende aldaer wel strengelijc gegeeselt te worden ten bloede thoe ende gebrantmerckt up beyde zijn schouderen mits hebbende den galg boven zijn hoofd ende een strop om zijn hals vast gemaect wesende an dezelve galg ende daer zo lange mede te staen tot vermaninge van scepenen. Ende dat gedaen bannen den zelve Harman binnen t's dages sonneschijn uuyt desen stede ende vrijdomme van dien. Ende voorts binnen drie dagen uuyter Graefflickheyt van Hollant ende daer niet weder inne te komen binnen den tijt van hondert jaer ende een up peyne van verbuerte van zijn lijff ende goet aftervolgende die placcaten vanden Coninclijske Majesteyt Condempneeren denzelven Harman inde costen ende mysen van justicie. Aldus gepronuntieert, present mr. Jan Jacobsz., Job Fransz. Brouckhuysen, Dirck Ottensz. van Slyngelant, Gerrit Gerrit Bouwensz., Wouter Thomasz., Jan Reygniersz beleet ende Dirck Andriesz., scepenen den 29en january anno 1500 t' sestich stilo communis

fol. 4 tekstverlies door papierschade**Dirck Cornelisz. Spilleken gebannen**

Alzo Dirck Cornelisz. Spilleken voor scepenen geleden ende geconfesseert heeft dat hij tot vele ende diversche stonden gegoten ende gesmolten heeft eenige Zwestche daelders, stooters¹, vierijzers², gryffoenen³, zweerdekens zo dubbelt als enkelt ende die onder andere goet zilver als dryncoppen, [schorthemt] knoopgens ende diergelijke [juweelen] gemengt maeckende [daerv..] [..tselvers] die hij tot vele ende diversche stonden hier binnen deser stede zo binnen Dordrecht ende elders gedaen vercoopen heeft. Al contrarie die placcaten bij den Prinse vanden Lande onsen sonneramen Heere up 't stuck vanden munte geexpediert, 't welcke alle zaecken zijn van quaeder consequentien ende exemplen ende en behooren ongepunieert niet te blijven. Scepenen met rijpe deliberatie van rade de zaecke in 't lange onderlinge gecommuniceert, meer genegen tot wesende tot gratie ende bermherticheyt dan tot rigeur van ende strangeyt van justicie, hebben gewesen voor recht ende wijsen mits desen, condempneeren den voornoemde Dirck Cornelisz. Spillekens binnen deser stede ende vrijdomme vandien

¹ Van Gelder (1966), 270. Stoter, benaming voor de Engelse zilveren groat (4 pence) en voor diverse munten met een waarde van 2½ stuiver.

² Van Gelder (1966), 271. Vuurijzer, zilveren munt met zittende leeuw met de waarde van een stuiver, in de Bourgondische Nederlanden geslagen.

³ Van Gelder (1966), 260. Griffioen, zilveren munt met een griffioen, in de Bourgondische Nederlanden geslagen.

gebannen te blijven den tijt van een jaer zonder daer buyten te gaen oock t's avonts buyten zijnen huys niet te mogen gaen van nu tot Bamis toe nae up 9 huuyren ende van Bamisse tot meyedach toe [nae] 11 huuyren t's avonts nae acht huuyren Ende dit al op de peyne van 10 Karolus gulden telcken als contrarie bevonden worde zo wel verzaerende 't bannissement binnen der stede te blijven als binnen zijnen huys. Welverstaende dat hij 't voorgaende eerste bannissement van niet te mogen buyten huys gaen der vrijdomme zal mogen redimeeren met eene 20 Karolus gulden t' appliceeren alle de voorsz. peynen d' een heelft anden officier ende d' ander heelft die Verbrande Prochiekercke ende den Heyligen Geest. Condepneeren voort den zelve Dirck Cornelisz. inden costen ende mysen vanden justicie. Actum [aldus] gepronuntiert, present Jan Dircxz. Hoensz. ende Adriaen Gerritsz., burgermeesteren mitsgaders alle heren die Scepenen den lesten apilis anno 1559.

fol. 4v

Beatris Huyberts gebannen

Alzo Beatris Huybertsdr. haer vervoordert heeft dickwils ende tot diverse stonden te vercoopen ende te doen vercoopen zo hier binnen deser stede als binnen Dordrecht ende elders zeckere munten van ons alder C.M. bij haer man Dirck Cornelisz. in [c.tselvers] gesmolten contrarie 't placcaet vanden Prince vanden Lande. Scepenen met rijpe deliberatie van rade ende lange t' samen gecommuniceert ende overgewogen hebbende al datter materie dient, regardt nemende upde qualite van hare persoons, condempneeren de voorseyde Beatris binnen deser stede ende vrijdomme vandien te blijven den tijt van een halff jaer zonder daer uuyt te gae op peyne van 10 Karolus gulden zo dickmael zij bevonden wordt ter contrarie gedaen te hebben. Condepneeren de voorn. Beatris inde costen ende mysen van justitie. Gepronuntieert ten daege, jaere ende present als boven.

fol. 4v

~~Up huysden den 11en juny anno~~

Adriaen Willemsz. in een boete

Alzo tot kennisse van mijne heeren vanden Gerechte gecomen ende hemluyden claeren geblecken es, dat Adriaen Willemsz. messenmaecker zeker tijt geleden hem vervordert heeft (vol ende droncken zijnde) te comen ten huys van Jan Claesz. die messenmaecker zijn huysvrouwen vader met grooter onwaerdicheyt sprekende dezelve zijne vader (dien hij alder eere ende reveren behoorde te bewijzen naer Godts wet ende ordonnantien van onse moeder die Heylige Kerck) quaede, leelijcke, onderspel, vyleyne ende schandaleuse woorden thoe. Bedrijvende aldaer vele insolentien onstuerlicheyt niet jegenstaende hem met een gezworen roedraeger van wegen die burgermeesteren belast is te vertrecken ende dezelve bode voor antwoorde gegeven heeft "Ic en wil daer nyet uuyt gaen, ic en

fol. 5

passe noch en vrage naer die burgermeesters nyet, zij doen dat zij willen" 't welcke mijn heeren voornoemd van hem noch nyemant gedoogen willen te laeten geschien ende zaecken zijn van quaeder consequentien die nyet en behooren na Gods godentierenheyt geboden ende wet oock naer allen bescreven rechten ongepunieert noch ongecorrigeert te blijven maer grootelick gestraft tot exemple van allen anderen. So is 't dat mijne heeren vande Gerechte den voornoemde Adriaen Willemsz. geordonneert hebben voor zijn correctie ende ordonneeren mits desen alhier in Vierschare te comen ridderlijck God ten vorsten ende die justitie om vergiffenisse ende niet min zijn huysvrouwen vader zo harde hij daer present begeert te zijn. Condepneeren den zelve Adriaen in een mulcte van twee ponden grooten Vlaems t' appliceeren die twee deelen aen den officier ende 't derde deel die Verbrande Kerck ende den Heyligen Geest. Condepneeren hem oock niet min inden costen ende mysen vander justicie. Actum aldus gepronuncieert up den 28en juny 1560, present Jan Dirck Hoensz. ende Adriaen Gerritsz., burgermeesters, mr. Jan Jacobsz., Job Fransz., Dick Ottensz., Gerrit Bouwensz., Wouter Thomasz. ende Pieter Hillebrantsz, scepenen.

fol. 5 *tekstverlies door papierschade*

Jan Cornelisz. kistemaeker ter castimente

Also Jan Cornelisz. kistemaecker hem vervordert heeft opden 14en octobris lestleden met eenen zijnen medehulpers (wel vol ende droncken zijnde) eenen mr. Joost van Baerle (comende langes 's heeren straten [omme] te visiteren een kyndt 't welcke hij vande steen gesneden hadde) in arrenmoede met een vuyst in zijn aensicht te steeken ande zijde van zijn rechteroock, als gestoten zijnde van dezelfde zijn medehulper up des voorseyde mr. Joost zijn lijff met upsteker wille dat dezelfde mr. Joost bijnae onder [den] voet viel ende riep [hen] "Ic hier in een [moort...]

fol. 5v

ofte in een stede van rechte ende zo genouch die strate verlaten ende wijcken moste in een goedt man zijn huys. Ende als 't zelfde eensdeels smaect near violencie ende straetschenderije, 't welcken near bescreven rechten ongepunieert nyet en behoort te laeten, ende in voortijden omme ander fortes ende faicten geapprehendeert es geweest ende daeroff nyet en heeft gedesisteert.¹ Soe es 't dat scepenen met rijpe deliberatie van rade t' samen gecommuniceert ende overgewegen hebbende al datter materie dienende es meer genegen wesende tot gratie ende barmherticheyt dan tot rigeur ende strengheyt van justicie hebben gewesen voor recht ende wijsen mits desen, condempneren den voornoemde Jan Cornelisz. geleyt te worden in een castimentshuysken op de Dijcxpoort den tijt van twee maenden te water ende te broode zonder eenich ander voetsel. Ende near dien hij vande voornoemde poorte gecomen wesen zal, een jaer lanck gebannen binnen der stede te blijven ende in gene herberge, goede noch quaede, te gaen dryncken binnen den zelven jare ende des 's avonts inde winter ende inde zomer near acht huyeren achter straten nye te gaen up peyne van upenbaerlicke tot exempel van allen anderen gegeeselt te warden. Condempneren hem voorts te betalen de somme van twee ponden grooten d' een heelft tot proffijte vanden officier ende d' ander heelft tot proffijte vande Verbrande Kerck ende die Leprosen. Actum aldus gepronunchieert woensdach den voirlesten octobris anno 1500 t' sestich, present mr. Dirck Willemsz., burgermeester (in absentie van Jan Dirck Hoensz. geintimeert, Jan Claesz. Diert, Adriaen Gerritsz. ende Symon Gerritsz., burgermeesteren, mr. Jan Jacobsz., Job Fransz., Cornelis Woutersz. ende Govert Wittesz., scepenen, geinthimeert Gerrit Gerrit Bouwensz. ende Wouter Thomasz., scepenen.

fol. 6**Pyeter Harmensz. Pyedt gebannen**

Alsoe Pieter Harmensz. anders genaemt Piedt hem vervordert heeft up sinte Matheusdach lestleden met zijn medeplegers inde herberge van 't Vlyes groote remoer, fortse ende gewelt te bedrijven slaende ende smijtende elck ander tot veel stonden, werpende 't ghunt onder die voet, dat een van hemluyden met een opsteker meenende an te treffen die hem ontvul in 't schort stack, dat dezelfde upsteker an 't stucken spranck ende zeere gecrompt es geweest nyet willende buyten huysse gaen, vlouckende zeer affgriselicke bij de wonden, sacramenten ende lijden Goods, zulcx dat die coopluyden zeere verbaest stonden ende zeyden: "Waer macht nu den schout wesen?" Ende also 't zelve smaect overdaet, gewelt ende fortse publyc, daerbij grootelicx onteert hebbende de naem Goodts, zweerende bij zijnen lijden ende gebenedijde wonden, 't welck naer bescreven rechte nyet en behoort ongecorrigeert te blijven. Soe es 't dat scepenen met rijpe deliberatie van rade al 't gundt datter materie dienende es, meer genegen wesende tot gratie ende barmherticheyt dan tot rigeur ende strengheyt van justicie ende consideratie hebbende op zijne joncheyt, hebben gewesen voor recht ende wijsen mits desen, condempneren den voornoemde Pieter Harmansz. den tijt dan een jaer lanck binnen deser stede gebannen te blijven ende naer achte huyeren zowel inde wynter als inde zomer achter straete nyet te gaene noch oock in eenige herbergen, goedt nocte quaedt, te gaen dryncken binnen voorseyde tijt up peyne van geleyt te werden zo dyckmael als hij bevonden wort ter contrarie gedaen te hebben een maent in een castimentshuysken up Dijcxpoort te water ende broode zonder ander voetsel, condempneren voorts den voornoemde Pieter Harmansz. in een mulcte van twee ponden grooten Vlaems t' appliceren d' een heelft tot proffijte vanden officier ende d' ander heelft tot proffijte vande Verbrande Kerck ende die Leprosen. Actum et present ut supra.

fol. 6v**gebannen**

Also Pieter Willem Costerszoon ende Michiel Dirck Leckeblaessoon hemluyden vervordert hebben upten 26en octobris lestleden t's avonts ontrent een quartier naer acht uren eenen Thonis Henricxz als deecken ende gezworen vande lyndeweverije in 't excereren van zijn officie met een houdt achter up zijn hoofd te smijten daer hij van ter aerde gestort is zo dat hij deur den zelven slach [gebloet...st] de geweest ende zo ter aerden leggende zeere geslagen hebbende in 't aensicht dat hij geheel mismact es geweest omme dat hij hemluyden bekend hadde dat zijluyden naer de behoorlicke ure (contrarie hemluyder brief) geweven hadden daer zij van te vooren bij hem nochtans gewaerschuwet waren up te houden. Ende heeft also 't selfde smaect crachte, violencie met groot overdaet gedaen an een officier in 't excerceren dan zijn officie, 't welcke naer bescreven rechten ongecorrigeert nyet en behoort te laeten. Soo est dat scepenen met rijpe deliberatie van rade t' samen in 't lange gecommuniceert hebbende, hebben gewesen voor recht ende wijsen mits desen, condempneren ende bannen d' voornoemde Pieter binnen 's daechs sonneschijn te gaen uuyt deser stede te gaen² ende vrijdom vanden een bedevaert tot Cuelen ende den voorseyde Michiel Leckeblaes binnen 's daechs sonnenschijn voorsz. tot onser lieff vrouwe tot Halle, brengende behoorlicke certificaten, condempneren d' voorn. twee persoonen yegelicke in een mulcte van 25 duysent steens t' appliceren d' een heelft tot proffijte vanden officier ende d' ander heelft die Verbrande Prochiekerck ende Leprosen aleer zij binnen der stede ofte vrijdomme zullen moegen coemen. Actum et present ut supra.

fol. 6v tekstverlies door paperschade

¹ GTB; desisteren; wijken, zich afwenden van.

² Sic, te gaen uuyt deser stede te gaen, lees: te gaen uuyt deser stede.

gebannen

Also tot kennisse van mijn Heeren vanden

fol. 7

Gerechte gecomen es ende hemluyden clairlicke gebleken es [dat] eenen Cornelis die foeyer alias genaempt Kaeckgen [onlanxleden] hem vervordert heeft inde vastelavontsdagen [inden] Prochiekerck deser stede veel insolentien ende dertenheyte te plegen, hebbende een [cueuenstaff]¹ inde hant wair deur die burgermeesteren genootsaict waeren hem te lasten uuytter kercke [te] gaen. Dewelcke hij wederhoorich ende inobedient was nyet willende uuytter kercke gaen. Ende also mijn heeren voorseyt van hem noch nyemant gedoogen en willen 't selve te laten geschien, hebben dairomme d' voorn. Cornelis geordonneert voor zijn correctie ende ordonneren hem mits desen binnen sdaichs sonnenschijn te gaen uuyt deser stede ende vrijdom vandien [ende] dair nyet weder inne te comen tenzij dat hij eerst ende alvoeren een bedevaert gedaen sal hebben tot Amersfoort versouckende aldair Onser Liever Vrouwen, brengende mit [hem] certificatie ofte betooch ende betaelt sal hebben in handen vanden officier een Karolus gulden. Ende dit al gedaen zijnde, condempneren denselven Cornelis te comen opden eersten rechte dach van poorters nair dat hij gecomen sal wesen inde Vierschare ende te bidden God almachtich ten voorsten ende die justicie om vergiffnisse ende dait al op peyne van vorder correctie. Actum den voorlaetsten february anno 1561 stilo communis.

fol. 7 *tekstverlies door papierschade*

geexecuteert met den swaerde

Alsoe Govaert van Beesteen anders genaempt Pyonnier geboren uuyt Brabant buyten pijnende bande van ijsere onder den blaeuwen hemel voor schepenen geleden ende geconfesseert heeft dat hij gesont [lichaems] inde Graefflicheyt van Hollant in 't platte lant op [den] huysman gaen bedelen heeft contrarie die placcaten vanden coninclijske Majesteyt, ende dair ende boven een nederslach geperpetreert heeft binnen der stede van Antwerpen ontrent Onser Liever Vrouwenkercke aen den persoon van eenen Cornelis van [Helst] temmerman ende [dat] [hij] gevangen met sijn medecomplicen buyten [Sincte] Geertruydenbergen ontrent 't clooster vande Cathuysers heeft [helpen] [by...iden] een manspersoen die dair lach en sliep hem zijn gelt geweldelicke ende met fortse benomen

fol. 7v

dair hij gevangen tot sijnen deele hadde een daelder. Oick dat hij die schiltwaeck gehouden heeft binnen die jairmarct vander Goes daer zijn medecomplicen eenen Vlaminck de welcke lach en sliep omtrent die Lombart binnen des stede voorseyt gebonden hebben, sijn voeten ende hem alsoe mit crachte ende gewelt sijn gelt genomen, dair hij gevangen voor zijn portie hadde eenen daelder. Dat oick hij gevangen van seker clederen, die zijnen medecomplicen in een huys knevelende gestolen hadde, mede geparticipeert heeft ende daer en boven, ~~buyten~~ binnen deser stede een mantel gestolen heeft. 't Welck al saicken sijn van quader consequentien eensdeels gequalificeert mit violencie, straetschenderie ende cracgt, die naer bescreven rechten nyet en behooren ongepunieert te blijven mer grootelicx gestraft tot exemple van allen anderen. Soe is 't dat schepenen mit rijpe deliberatie van raede in 't lange t' samen gecommuniceert, geconsidereert ende overgewegen hebbende al 't gunt datter materie dienende es ende meer geneycht wesende tot gracie ende barmherticheyt dan tot rigueur ende strengheyt van justicie hebben gewesen voor recht ende wijzen mits desen, comdempneren den voorseyde Govaert geleyt ende gebracht te worden op 't scavot besijden stadthuys deser stede ende aldair geexecuteert ende gerecht te worden mitten zwaerde, sijn lichaem gevoert ende geset buyten der Goude onder ofte ontrent 't Gerecht op een rat met een galg dair en boven ende sijn hoofd op een staeck, verclarende voorts alle sijn goeden geconfisqueert tot profijte vande coninclijske Majesteyt Actum den 15en july anno 1561 stilo communis, present Gerrit Gerritsz., mr. Jan Jacobsz., Dirck Ottesz. van Slyngelant, Gerrit Gerrit Bouwensz.z, Pieter Hillebrantsz, Dirck Dirck Hoensz. ende Hendrick Jacobsz., scepene

fol. 8 *tekstverlies door papierschade*

d' justitie aen te sien

Alzoe Cornelis Louwersz out ontrent 19 [jaeren] geboren van Alcmaer buyten pijnende bande van [ijsere] onder den blaeuwen hemel voor schepenen [geconfesseert] heeft dat hij gesonts lichaems op 't platten lant gaen bedelen heeft contrarie die placcaten [vande] coninclijske Majesteyt, ende daerenboven veele diversche dyeverien gepleecht heeft als gestolen hebbende binnen Leyden een vrouwenhoeyck die hij [gevangen] binnen Delft inde Lombaert gebracht heeft. Ende daerop geleent twee Karolus gulden ende binnen dese [stede] een

¹ GTB. Keu, cue. varken. cueuenstaff, een staf om varkens te hoeden.

manscappe ende paltrock¹. Welcke [voornoemde] manscappe ende paltrock hij gevangen tot [Oude...] inde Lombaert verset heeft voor eenen daelder, [dat] oick hij gevangen inde Kersheyliche dagen lestleden bij nacht mit sijn medecomplicen tot Bergen in Noortlant² in een huys gestolen heeft ontrent [55] gulden an clederen die zij vercoften tot [...] an eenen genaempt Vries dair hij gevangen voir [...] portie hadde acht Karolus gulden. Dat oick hij [gevangen] 't laecken dair sijn boxens of gemaect sijn gestolen heeft. 't Welck al saicken zijn van quader consequentien die naer bescreven rechten nyet en behoiren ongepunieert te blijven mair [grootelicx] gestraft tot exemple van allen anderen. Soe is 't dat schepenen mit rijpe deliberatie van raide [in 't] lange t' samen gecommuniceert, geconsidereert ende overgewegen hebbende al 't gunt datter materie dienende es, meer geneycht wesende tot gracie ende [barmherticheyt] dan tot rigeur ende strengheyt van [justicie] consideracie ende regard nemende op sijn [jonckheyt] ende dat dese apprehensie sijn eerste es, hebben gewesen voor recht ende wijsen [mits desen] confineren den voornoemde Cornelis Louwersz geleit [ende] gebracht te worden op 't scavot besijden [stadthuys] deser stede ende aldair te ansien die [justicie] met een galg boven sijn hoofd ende een strop [om] [den] hals vastgemaect wesende aen de selve galg [ende] wel strengelicke gegeesselt totten bloede toe ende [gebrantmerct] op beyde sijn schouwers. Ende dat gedaen [bannen] [den] selve Cornelis Louwersz binnen 's daechs sonneschijn [uuyter] stede ende vrijdomme vandien ende dair [tot] [eeuwi...] nyet weder inne te comen op verbeuerte [t...] [...]. Actum et present ut supra.

fol. 8v**gebannen**

Also Ghijs Nynghe die poortiers zone hem vervordert heeft upten 15en decembris lestleden t's avonts ontrent den thien huyren te comen op 't erff van eenen Geerit die melcker ende aldaer off brekende eenige plancken. Bedrijvende oock groote fortse, onstuericheyt ende insolentien. Ende also 't zelfde smaect cracht, violencien met groot overdaet die naer bescreven rechten ongecorrigeert nyet en behooren te blijven hebben daeromme mijnen Heeren vanden Wet d' voorseyde Ghijs geordoneert voor sijn correctie ende ordonneren hem mits desen binne 's daechs sonneschijn te gaen uuyt deser stede ende vrijdom vandien ende daer nyet weder inne te comen tenzij dat hij eerst ende alvooren een bedevaert gedaen zal hebben tot Amersfoort. Versoekende aldaer Onser Liever Vrouwe, brengende mit hem certificatie ofte betooch, ende betaelt zal hebben twaelf duysent steens t' apliceren d' een heelft tot proffijte vanden officier ende d' ander heelft tot proffijte vanden Verbrande Prochiekercke. Condemneren den voornoemde Ghijs inde costen ende mysen vande vangenisse. Actum aldus gepubliceert upten lesten marty anno 1561 stilo communis, present mr. Dirck Willemsz., Ghijsbert Jan Maertsz., Adriaen Gerritsz. ende Symon Gerritsz. burgermeesteren ende die zeven scepenen.

fol. 8v**Jacob Cornelis Vroom verbrandt**

Also Jacob Cornelisz. anders genaempt Vroom geboren inde prochie van Waddinxveen jegenwoordich gevangen, buyten pijn ende bande van ijsere onder den blaeuwen hemel geleden ende geconfesseert heeft, dat hij geleden ontrent vier jaren tot Leewaerden in Vrieslant (daer hij 's heeren dienaar was) een nederslach geperpetreert heeft aen den

fol. 9 tekstverlies door papierschade

persoon van eenen genaempt Hansken van Mechelen. Ende met sijn medehulpers op St. Jans [kerkhoff] alhier des avonts ontrent negen uren zeer moordadelicke heeft helpen vermoorden ende ter nederleggen eenen Jan Pieters Codde lijndrayer poorter deser stede. Verclarende 't zelve gedaen 't hebben met voorsichtich quaet upset te vermoorden den [eersten] hemluyden gemoetende. Mede met sijn complicen die goede luyden hemluyder gelt geweldelicke off gedwongen heeft. Ende daerenboven met sijn medeplegers veele diverssche knevelingen heeft helpen doen, zo in Oudt Bodegraven, achter Moerdrecht, Gravencoop³, Sluypwijck, Zegvelt ende in ander diverssche plaetsen, coemende met fortse ende gewelt inde goede luyden heur huysen, bindende hemluyder handen ende voeten, werpende die ter aerden, [leggende] knopen in heurluyder mondt omme dat zij geen geluyt maecken en zouden, ende zo benemende fortselicke heurluyder gelt. Daeroff hij mede geparticipeert ende gedeelt heeft met vrouwe cracht ende meer ander enorme ende leelicke [faicten] die alhier om der eerbaerheys wille achtergelaten ende verzwegen worden, 't welcke al zaecken zijn van quader consequentie smaekende violencie, straetschenderie, moert ende cracht, die naer bescreven rechten nyet en behooren ongepunieert te blijven, maer grootelicx gestraft tot exemple van allen anderen. Soe is 't dat scepenen met rijpe deliberatie van rade [in 't] lange t' samen gecommuniceert ende overgewegen hebbende al 't gunt datter materie dienende es, hebben gewesen voor recht ende wijsen mits desen, condempneren den voorseyde Jacob Cornelisz. gebrocht ende geleyt te [worden] up een wagen voor 't stadhuys deser stede ende [gevoert] te worden voor die Kercksteegh bij Jan die [Landman] ende aldaer met een gloeyende zwaert gestreken te

¹ GTB. Paltroc. Overkleed, tabbaard van meer of minder kostbare stof, jas, overjas; ook een kleedingstuk voor soldaten.

² Bergen in Noortlant, thans het Noordland is gelegen ten noorden-westen van Bergen op Zoom ?

³ 's-Gravenkoop, veenontginning bij Reeuwijk (prov. Zuid-Holland)

fol. 9v

worden achter up zijn rugge ende van daer gevoert voor 't huys genaempt 't Hemelrijck, hem gevende aldaer noch een streke. Voorts van daer gevoert te worden up St. Joestbrugge ende hem aldaer cruyswys up zijn rugge mettet voorseyde gloeyende zwaert gestreken te worden, mitsgaeders noch een streke upte brugge vande Corte Groenendael. Ende comende up 't Marctvelt geleet te werden an een pael ende daarna gebonden met een ijseren kettynck met een ijseren ryneck aen de voorsz. pale vast gemaect, om also rontomme 't vyer te loopen, mits dat 't vier zeven voeten vande pale in 't ronde gemaect zal worden. Ende also mitten viere levende verbrant ende geexecuteert te werden. Ende daer naer zijn lichaem gebracht onder ofte ontrent 't Gerecht deser stede ende aldaer vast gestelt te werden op een hooge lange mast hangende aen de zelfde mast een kneppel. Verclarende voorts zijn goeden geconfisqueert tot profijite vanden Conincklijcke Majesteyt Aldus gepronuncieert upten 14en aprilis anno 1561 ten bijwesen ende present van Geerit Geeritsz., mr. Jan Jacobsz., Dirck Ottesz., Gerrit Gerrit Bouwensz., Pieter Hillebrantsz, Dirck Dirck Hoensz. ende Henrick Jacobsz., scepenen.

fol. 9v

Willeboert Cornelisz. Blanckgen gegeesselt ende gebrantmerct

Alzoe Willeboert Cornelisz. anders genaempt Blanckgen geboren van Oudewater buyten pijne ende bande van ijsere voor scepenen geleden, ende geconfesseert heeft, dat hij gesonts lichaems upten huysman in 't plattelandt gaen bedelen heeft contrarie die placcaten der Conincklijcke Majesteyt Ende daerenboven eenige dyefverie gepleecht

fol. 10 *tekstverlies door papierschade*

als oock met zijne medecomplicen [geparticipeert] ende gedeelt van hare gestolen ende [gerofden] goede. 't Welck al zaecken zijn van [quade] consequentien die nyet en behooren [ongecorrigeert] te blijven maer grootelicx gestraft tot exemple van allen anderen. Soe es 't [dat] scepenen met rijpe deliberatie van rade in 't lange t' samen gecommuniceert ende overgewegen hebbende al 't gunt datter materie dienende es. Ende meer geneycht wesende [tot] gratie ende barmherticheyt dan tot rigeur ende strengheyt van justicie, regart [nemende] op zijne jonckheyt hopende dat hij hem [zal] mogen beteren, hebben gewesen voor recht ende wijsen mits desen. Condempneren den voornoemde Willeboert geleyt ende gebracht te worden up 't schavot staende bezijden 't stathuys deser stede ende aldaer gebonden te staen onder die galg vastgemaect wezesende¹ aen dezelve galg met een strop ofte bast an zijn hals ende daer naer wel strengelicke gegeeselt totten bloede toe. Ende gebrantmerct op een schouder. Ende dat gedaen bant dezelve Willeboert binnen 's daechs zonnenschijn uuyt deser stede ende vrijdomme vandien ende daer nyet weder inne te comen binnen den tijt van 25 jaren upte peyne van geexecuteert te werden metten baste. Aldus gepronuncheert up den 10en july anno 1561, present Geerit Geritsz., mr. Jan Jacobsz., Dirck Ottesz., Geerit Geerit Bouwensz., Pieter Hillebrantsz, Dirck Dirck Hoensz. ende Hendryck Jacobsz., scepenen.

fol. 10v

Jasper de Meij Cornelisz. Quack de justitie om vergiffenis te bidden

Alzoe Jaspar de Mey Cornelisz. hoorlogemaecker van zijnen ambochte anders genaempt Quack zelve geboren van Brugge buyten pijne ende bande van ijsere voor scepenen geleden ende geconfesseert heeft, dat hij gesonts lichaems in 't platte lant gaen bedelen heeft contrarie die placcaten der conincklijcke Majesteyt ende daerenboven eenige diefverie gepleecht heeft. 't Welck al zaecke zijn van quader consequentien die nyet en behooren ongecorrigeert te blijven maer grootelicx gestraft tot exemple van allen anderen. Soe es 't dat scepenen met rijpe deliberatie van rade in 't lange t' samen gecommuniceert ende overgewegen hebbende al 't gunt datter materie dienende ende² meer geneicht wesende tot gratie ende barmherticheyt dan tot rigeur ende strengheyt van justicie, hebben gewesen voor echt ende wijsen mitsdesen, regart nemdende op zijne jonckheyt mits belofte dat hij hem van nu voort verzien zal, comdempneren den voornoemde Jasper alhier in vierschaere God ten voorsten ende die justicie te bidden om vergiffenisse. Ende dat gedaen bannen hem den tijt van een halff jaer binnen deser stede ende te gaen wercken ten huysse van Aert die sloetmaecker ende daer nyet uuyt te scheyden voor zijn tijt geexpireert zal wesen op meerder correctie. Actum, present ut supra.

NOTA Dat niet jegenstaende die gratie ende bermherticheyt die den voornoemde Jasper gedaen was, es binnen drie daegen naer de pronunciatie van den

fol. 11 *tekstverlies door papierschade*

¹ Sic, wezesende, lees: wesende.

² Sic, datter materie dienende ende, lees: datter materie dienende was ende

voersejde sententie gaen loopen ontnemende Aert den slotmaecker een pystolet mitsgaders een slot dienende tot een pystolet ofte syncroer¹

p. 11 tekstverlies door papierschade

**Ocker Adriaensz. gegeesselt met een ijser spit
door sijn tonge gesteecken**

Also Ocker Adriaensz. van Overijssel hem vervordert heeft (zeker tijt geleden) bij nachte opte strate groote petulancie, insolencie ende onsturicheyt te bedryfven, willende yegelicke slaen die hem [gemoetende] heeft, roupende overluyt: "t Es mij alleens wye ick [voor] de handt hebben", stootende ende loopende met een punthaeck mit een ijsere penne op eenige dueren [zweerende] zeer afgrijselicke bij de lijden, wonden ende [sacramenten] Gods. Ende tot welcken tijt zijn moeder hem 't huys heeft willen haelen, heeft hij zijn moeder (die hij alre eere ende reverende nair besten rechten [e...] Goods geboden behoort te bewijsen) gestooten, naer haer lijff gesteken ende gesneden, seggende: "Ghij oud hoere ende verbruyde sack, gaet van mij of ick slae u mit een vuyst voor u cop". Woudende eenige die hem beletten wilde dat hij zijn moeder of ander gheen ongelick doen en zoude. Ende alsoe 't zelfde genouch smaect fortse ende geweld, eensdeels gequalificeert mit violencie, welcke ongecorrigeert nyet en behoort te blijven, mair grootelcx gestraft tot exempel van allen anderen. Soe is 't dat scepenen met rijpe deliberatie van rade t' samen gecommuniceert ende overgewegen hebbende al datter materie dienende [es] ende meer geneycht wesende tot gracie ende barmherticheyt dat tot rigeur van justicie, hebben gewesen voor recht ende wijsen mits desen, condempneren den voornoemde Ocker geleyt ende gebracht te worden op 't scavot staende besijden stadthuys ende aldair wel strengelicke gegeesselt te worden tot der bloede toe, ende dairnaer mit een ijseren priem overmits zijn affgriselick zweeren doer zijn tonge gesteken te worden. Condempneren

fol. 11v

hem voorts inde costen ende myse vander justicie tot taxatie ende moderatie van scepenen. Actum den 14en augusti anno 1561, present Gerrit Gerritsz., mr. Jan Jacobsz., Dirck Ottez., ~~Pieter Hillebrantsz.~~, Gerrit Gerrit Bouwensz., ~~Dirck Jacobsz. ende Dirck Dirck Hoensz., Schepenen,~~ Dirck Andriesz. geintimeert in loco² van Pieter Hillebrants, Dirck Dirck Hoensz. ende Hendryck Jacobsz., scepenen.

fol. 11v

Jacob Cornelisz. Twyelingh op de galey

Alsoe Jacob Cornelisz. anders genaempt Twyelynck poerter deser stede buyten pijnre ende bande van ijsere onder den blaeuwen hemel voor scepenen geleden ende geconfesseert heeft, ~~hem vervordert heeft~~ dat hij seeckere tijt geleden met sijn medehulpers ande Goutcade, in Raemburch, in Beyersen, Reewijck ende Sluypwijck ende elders daerontrent die goede luyden huerluyder spijsse tegens danck ende wille uuyt die tresoren genomen heeft ende dat opte eeten, stootende oock tot sommige plaetsen het roocktvleys ende buelyngen uuyte schoersteen, comende soe fortselicke bij avonde ende ontijde die koegroupen achter in. Ende dat hij omme redenen voersejt met sijn medehulpers tot eenige plaetssen met forcken geresisteert es geweest ende ten huysse uuytgejaecht daer hij gevangen met zijne medecomplicen seere gequetst worden ende voerts veele ende diversche fortse feyten ten plattelande bedreven ende in voerleden tijden met [molestmackers] ende knevelaers gefrequeenteert heeft. 't Welck al smaect cracht, fortse ende geweld, eensdeels gequalificeert mit violencie die nyet en behooren ongestraft te blijven tot exemple van allen anderen. Soe is 't dat scepenen met rijpe deliberatie van raede in 't lange te samen gecommuniceert meer geneycht wesende tot bermherticheyt dan tot strangeyt³ ende rieguer van justicie, hebben gewesen voer recht ende wijsen mits desen. Condempneren den voornoemde Jacob Cornelysz. geleyt ende gebracht te worden (bij den genen daertoe vande Coninclijcke Majesteyt gecommiteert) opte galey ende aldaer te blijven den tijt van vier jaeren ingaende van date vanden pronunchiatie deser sententie. Ende off gebande in eeniger maniere dat d' voernoemde Jacob vande voersejt galey geraecte te comen binnen den voersejden tijt dat indie gevalle d' zelve Jacob gebannen sal blijven den voers.

fol. 12

tijt van vier jaeren buyten die limite van 't Graeffschap van Hollant opte verbeurte van sijn hals. Actum aldus gepronunchieert upte 23en februarij anno 1562 stilo communis, present mr. Dirck Willemsz., Ghijsbert Jan Maertsz., Adriaen Gerritsz. ende Gerrit Gerritsz., burgermeesteren, mr. Jan Jacobsz., Jan Gerrit Stempelsz.,

¹ GTB. Zinkroer, ook kort roer of pistolet genaamd; handvuurwapen, midden 16de eeuw in gebruik geraakt bij de cavalerie; later ook pistool genoemd.

² Practisyns Woordenboekje; geintimeert in loco; ontboden in plaats van.

³ Sic, strangeyt, lees: strengheyt.

Gerrit Hugensz, Simon Geenezs., Wouter Thomasz. beleet in loco van Dirck Ottesz., Dirck Dirck Hoensz. ende Heynrick Jacobsz., schepenen.

fol. 12

gegeesselt en gebrantmerckt

Also Michiel Maertsz. geboren tot Leyden buyten pijnre ende bande van ijseren onder den blaauwen hemel voor schepenen geconfesseert heeft dat hij gesonts lichaems op 't plattelandt gaen bedelen heeft contrarie die placcaten vander conincklike Majesteyt, ende daerenboven veele diverssche dyeverie gepleecht heeft als helpen beroven hebbende eenige schepen liggende binnen deser stede zo in die Haven als ontrent die Sluys. Ende dat hij gevangen binnen der stede van Leyden ten huysse van eenen snijder gestolen heeft een oude vrouwenheuyck ende noch met eene zijne medecomplicen tot Leyden voorseyt uuyt een huys zeker perceelen van goeden genomen heeft. Van alle welcke voorseyden pertien van gestolen ende beroefden goeden hij gevangen mede geparticipeert ende gedeelt heeft. 't Welck al zaecken zijn van quader censequentien die nyet en behooren ongecorrigeert te blijven tot exemple van allen anderen. Soe es 't dat scepenen met rijpe deliberatie van rade in 't lange t' samen gecommuniceert ende overgewegen hebbende al 't gunt datter materie dienende is ende meer geneycht wesende tot gratie ende barmharticheyt dan tot rigeur ende strengheyt van justicie hebben gewesen voor recht ende wijsen mits desen, condempneren den voornoemde

fol. 12v

Michiel Maertsz. geleyt ende gebracht te worden up 't schavot staende bezijden 't stathuys deser stede ende aldaer gebonden te staene onder die galg vast gemaect wesende aen dezelve galg met een strop ende bast aen zijn hals. Ende daer naer wel strengelicke gegeeselt totten bloede toe. Ende gebrantmerct op een schouder. Ende dat gedaen bannen die zelve Michiel Maertsz. binnen 's daechs sonneschijne uuyt deser stede ende vrijdomme vandien ende daer nyet weder in te comen binnen den tijt van zes jaren op peyne van zijn rechterhandt. Aldus gepronuncheert upten 6en aprilis anno 1562, present mr. Jan Jacobsz., Jan Gerrit Stempelsz., Geerit Huygesz. Hopcooper, Symon Geenezs., Dirck Ottesz. ende Dirck Dirck Hoensz. ende Hendryck Jacobsz., scepenen.

fol. 12v

Aert Woutersz. te water ende te broot

Also die vanden gerechte ten vollen ende genouch gebleken es, dat eenen Aert Woutersz. zeker tijt geleden hem vervordert heeft eenen Cornelis (anders genaempt Neelken, een schippersgezel met een upsteecker zonder woort ofte wederwoort) wel schandelicken in zijn aensicht te snijden, ende daer naer die zoon van Volck die stijffster, ten huysse van Clara Tullekens zijn cappe met een upsteker an ryemen te snijden, ende Volck zelfs mede met een vuyst in 't aensicht te smijten. Ende daerenboven zeer onlanxleden up 't Veerstal Jan Govertsz. zijn meesters schip omhooch op 't slijck willens ende wetens wille ende danck vanden voorseyde zijnen meester gezeylt heeft, buyssende zijn mes, ende dreygende zijn meester te steken ofte snijden, nyet jegenstaende

fol. 13 *tekstverlies door papierschade*

die burgermeester met een bode hem belast hadde, uuytet schip opte correctie [vander] stadt, te gaen. Ende zo [vorde] hem yet van rechtswegen van zijnen meester mocht competeren dat hij 't zelfde rechtelicke zoude mogen versoucken. Daerop den voornoemde Aert Woutersz. de bode voor antwoorde gaff dat hij uuyt voorsz. schip also nyet gaen en wilde. Alle 't welcke mijnen heeren voorsz. van hem nochte van yemande gedoogen en willen te laten geschien. Ende zaecken zijn van quader consequentien die nyet en behooren ongecorrigeert te blijven mer grootelicx gestraft tot exemple van allen anderen. Soe es 't dat mijnen heeren vanden Gerechte den voornoemde Aert Woutersz. condempneren binnen 's daechs zonnenschijn gebracht te worden up 't Thiendewechspoort ende aldaer te blijven den tijt van twaelff weken te water ende broode zonder eenich ander voetsel te nutten, condempneren den voornoemde Aert Woutersz. nyetemin inde costen vanden vangenisse ende misen vander justicie. Wel verstaende dat hij de laetste zes weken wel zal mogen redimeren¹, mits betaelende thien Carolus gulden tot proffijte vanden officier. Ende 't vonnisse volbrocht hebbende, gehouden zal wesen te comen in besloten camer biddende aldaer God almachtich te voorsten ende die justicie om vergiffenisse. Actum aldus gepubliceert ter peuye upten 13en augusti anno 1500 twee ende t' sestich, present schout, Ghijsbert Jan Maertsz., Adriaen Geeritsz. ende Geerit Geeritsz., burgermeesteren, mr. Jan Jacobsz., Jan Geerit Stempelsz., Geerit Huygesz., Symon Geenezs., Dirck Ottesz., Wouter Thomasz. in loco van Dirck Hoensz. ende Dirck Jacobsz., scepenen.

fol. 13v

¹ GTB; redimeeren, (zich) mogen vrijkopen (van de straf).

gecondemneert in een boete van 3 's heeren ponden

Also tot kennisse van mijnen heeren vanden Gerechte gecomen es dat eenen Geerit Jansz. alias [Buysse..el] ende Jan Huygesz. alias Solleken schuytevoerders up 't Leytse Veer hem vervordert hebben, te weygeren zekere [treffelicke] coopluyden van Goude te varen naer Amsterdam ofte yemant verwillicht in [heurluyder] plaetse te varen omme dezelve coopluyden te voeren also 't zelfde heurluyder gebeurte was volgende huerluyder zelfs overgifte zo hemluyden meer persoons daervooren toegevoucht is geweest. Ten grooten [pertudicie] ende achterdeelen vande voorsz. coopliden nyet tegenstaende hemluyden bij de burgermeesters belast es die zelve coopluyden te voeren, ende daer van in gebreken gebleven zijn in vilipendie van mijnen heeren heurluyder bevelen voorsz. Ende mijnen heeren hemluyden noch van nyemant gedogen willen te laeten geschien. So is 't dat mijnen heeren voorsz. met rijpe deliberatie van rade die zaecke in 't lange t' samen overwegewen ende gecommuniceert hebbende, meer genegen wesende tot bermhartic heyt dan tot rigeur ende strengheyt van justicie, hebben geordonneert ende ordonneren mits desen voor heur correctie, condempneren den voornoemde Geerit Jansz. ende Jan Huygesz. volgende die kuer ende heurluyder zelfs overgifte elcx inde boete van drie 's heeren ponden tot proffijte vanden officier ende voorts gebannen te blijven vant voorsz. veer den tijt van een halff jaer up peyne van meerder correctie. Actum desen 15en septembris anno 1562.

fol. 14

gebannen om een bedevaert te doene

Alzoo eenen Willem Pietersz. hem generende metter lijndrayerie in judicio voir mijnen heeren vander wet geconfesseert heeft directelick gecontravenieert te hebben 't placaet disponerende up 't feyt vande lijndrayerie. Soe wert den zelve bij mijnen heeren voornt. gecondempneert inde peyne van drie Carolus guldens ende te verlaten een maent die zelfde neringe al nae vermoghen 't voorsz. placaet. Voorts overmits die manifeste valscheyt bij hem Willem Pietersz. in 't spinnen gecommiteert menghende valsch ende quaet stoff onder goede kennip spinnende daeroff visschersgaern, tenderende 't zelve tot groot verlyes van lijff ende goet zoe wel voor den coopman als den schippers. So wordt dezelve Willem Pietersz. gecondempneert gebannen te gaen binnen 's daechs zonnenschijn uuyt deser stede ende vrijdom vandien zonder daer weder inne te comen tenzij dat hij een bedevaert gedaen zal hebben tot Colen, brengende daer van goet betoech. Ende ten eersten poortdingdach daer naer volgende te campareren ter vierschaer met een barnende toortse in sijn handt, biddende God almachtich ende den wethouders inden naem vanden justicie om vergiffenisse ende daer nae die zelfde toortse te brengen 't gilde van 't heylige sacrament. Condempnerende nyetemin den voorseyde Willem Pietersz. te leveren ende te stellen in handen vanden officier 't gaern zulcx gewacht als voren om openbaerlicke voor 't stadthuys verbrant te worden. Ende dit altemalen op meerder correctie. Actum, present 't volle Collegie ende gepubliceert ter peuye desen 11en february 1563 stilo communis.

fol. 14v

ten castimente

Alzoe tot kennisse van mijnen heeren vanden Gerechte gecomen ende hemluyden claerlick gebleken es, dat eenen Joost Pietersz. alias Spolde jegenwoordich gevenen alhier geleden omtrent Pyncxteren lestleden hem vervordert heeft te climmen tot zijns vaders huys te veynster uuyt bij nachte comende weder te veynster inne daer naest ten huysse van Leyn Caspers up 't zolder ende daer weder beneden voor 't bedde van eene Anna Mantges die daer lach en sliep, dreygende die zelve te zwijghen of 't dat hij haer smijten zoude. Ende overmits 't groote misbaer dat zij met noch een ander vroupersoene maecte die bij haer lach en sliep is hij ter deuren uuytgelopen. Ende heeft daerenboven die selfde Anna met quaet voidachtich opset ende mit schoene woerden getroent tot an der stedemuyren, ende aldaer die zelfde veel schandelicken in 't aensicht met een upsteecker gesneeden, ende daer nae metten zelfden upsteecker in haer bosem ende handen gequetst in zulcker voughe off hij haer willen vermoorden. Mede dat hij hem vervordert heeft bij avondt een vroupersoon aen te vaerden die omme een pynte dunnebiers was gaende, ende die zelfde die clederen tot hoer borsten toe opte [erpen] teghens haren willen, ende die zelve tegens een muyer an te setten zulcx dat zij deur haer crijten ontset is geweest. Hierby gevoucht dat hij metten voorn. Anna Mantges in openbaer overspel geleeft heeft (mijn heeren kenlick). Ende alsoe 't zelfde smaect groote petulancie, dartenheyt ende overdaet 't welck nyet te excuseren en is van straetschenderie off violentie, ende nyet en behoirt ongepunieert te blijven met grotelcx gestraft tot exempel van allen anderen. Soe is 't dat mijn heeren voorseyt (meer genegen wesende tot

fol. 15

barmherticheyt dan tot rigeur van justicie) den voornoemde Joost gecondempneert hebben, ende condempneren mits desen gebracht te worden ten castimente in een vande huyskens, ende aldaer te blijven leggen te water ende te broode tot goede vrydach 's morghens toe als mijnen heeren vergaert sijn comende alsdan in 't Collegie vande Wet met een barnende wassenkaersse van een pondt in sijn handt, biddende God almachtich ende den wethouders inden naem vande justicie om vergiffenisse. Condempneren den zelve Joost in een mulcte van twintich duysent steens te redimeren elcke duysent met thien stuyvers, t' appliceren halff aen den officier, ende halff tot proffijte vande verbrande parochiekercke. Ende voortsdat dezelve Joost binnen een jaer van Paesschen

toecomende off, nyet en zal moghen geblijven in eenighe herbergen binnen deser stede ende vrijdom vandien, nae, ende oock voor de sonneschijn up peyne van drie Carolus gulden voor d' eerste reyse, voor de tweede reyse ses Carolus guldens, ende voor de derde neghen Karolus guldens mits de correctie vander stede. Condepneren den zelven voorts inden costen van vangenisse ende misen van justicie. Actum, present Jan Dirck Hoensz., Ghijsbert Jan Maertsz., Adriaen Gerritsz., Gerrit Gerritsz., burgermeesteren, Job Fransz., Govert Wittez., Gerit Huygez. Hopcoper, Symon Gheenez., Dirck Ottez. van Slingelandt, Jan Reyniersz., geintheert loco Jan Gerrit Stempelsz. ende Dirck Andriesz., schepenen desen 18en february 1563 stilo communis.

fol. 15v**geabsolveert**

Alzoe Adriaen Cornelisz. inwoender deser stede vander Goude hem vervordert heeft te quetsen eenen Dirck Andriesz. anders genaempt Dirck Cat ende dat den officier hem ten laste geleyt heeft dat Dirck Andriesz. voornt. vande quetsure gesturven soude zijn. Ende naer Schepenen gesien ende gevisitert hebben gehadt zekere veel certificaten ende andere documenten tot zijnre innocentie geproduceert, ende zekere getuygen bij monde gehoirt, mede [behorlijcke] [beledinge] naer costumen daerop gevoucht. Ende nochtans dezelve Adriaen hem vervordert heeft nyet vreesende de justicie alhier binnen der Goude te comen zonder den officier sijn documenten van innocentie verthoont te hebben. Ende daeromme den officier als bewarende 't recht vanden coninlijcke Majesteyt hem heeft geapprehendeert ende op hem eysch gedaen nemende conclusie crimineelen dat hij gestraft zoude worden an sijnen lijve. Soe is 't dat schepenen met rijpe deliberatie van raide t' samen gecommuniceert ende overgewegen hebbende alle 't gundt datter materie dienende is, ende bijsonder gelet hebbende upte voirs. documenten, hebben gewesen voor recht ende wijzen mits desen. Absolverende den voornoemde Adriaen Cornelisz. (naer kennisse die schepenen vanden zaicke hebben) vanden eysch ende conclusie bij den officier genomen. Condepneren den zelven Adriaen nyettemin (omme redenen schepenen daer toe poorende) inde costen ende misen van justicie. Actum, present Job Fransz., Jan Gerit Stempelsz., Geryt Huyghenz., Govert Wittenz., Symon Gheenez., Dirck Ottenz. van Slingelandt ende Dirck Andriesz., schepenen desen 4en marty anno 1563 stilo communis.

fol. 16**gecondemneert in een boete van 3 gulden**

Alzoe tot kennisse van mijnen heeren vanden Gerechte gecomen is dat eenen Cornelis Fonck schuytvoerder op 't Leytsche ende Amsterdamsche Veer hem vervordert heeft te weygeren zeeckere treffelicke coopluyden te voeren om behoirlick loen, nyet jegenstaende nochtans dat de selve coopluyden hem presenteerden te gheven 't loon naevolgende d' ordonnantie bij mijnen heeren daerop gemaect. Dat hij oick daerenboven jegens danck vandezelve coopluyden meer volcx ingenomen heeft dan naevolgende d' selve ordonnantie daer hij oick hem off heeft doen lonen al contrarie d' selve ordonnantie nyet alleen tot grote prejudicie vanden coopluyden ende beysonder naer maer oick tot verachtige ende vilipendie vanden bevelen van mijnen heeren 't welck al zacken sijn van quader consequentien ende mijnen heeren van hem noch nyemant anders lijden en willen. Soe ees 't dat mijnen heeren meer ghenegen wesende tot barmharticheyt dan tot rigeur van justitie den zelven Cornelis Fonck geordonneert hebben ende ordonneren mits desen voir sijnen correctie. Condepneren hem volgende d' ordonnantie inde boeten van drye Karolus guldens. Ende voorts een vierendeel jaers na de pronunchiatie van dezen gebannen te wesen van 't voirs. Veer ende daer nyet opte moghen varen noch voir meester noch voir knecht binnen den voirs. tijt. Condepneren hem voorts upten eersten poortdingdach¹ te comen ter vierschaer met een barnende wassenkaerse in syn

fol. 16v

handen vallende up sijn knyen biddende God almachtich ende de justitie omme vergiffenisse ende 't selve gedaen synde met d' selve barnende wassenkaerse te gaen ende te brengen voor 't Heylige Sacrament. Comdepneren hem noch voorts inde costen vande vangenisse ende misen van justitie. Ende dit al te voldoen op meerder correctie. Actum, present Ghijsbert Jan Maertsz., Adriaen Geritsz., Gerit Geritsz., burgermeesteren, Job Fransz. Brouhuysen, Gerrit Huygenz. Hopcoper, Govert Wittez., Symon Gheenez., Dirck Ottenz., Dirck Andriesz., schepenen ende Wouter Thonisz. als geintheerde, desen 7en may anno 1500 drye ende t' sestich.

fol. 16v

Alzoe tot kennisse van mijnen heeren vanden Gerechte gecomen es dat eenen Adriaen Geritsz. alias Scheel Adriaen schuytvoerder up 't Leytsche ende Amsterdamsche Veer hem vervordert heeft (versocht zijnde zeeckere coopluyden te voeren om behoirlick loen) de coopluyden qualicken toe te spreken ende anders contrarie d' ordonnantie daer up gemaect in vilipendie vande bevelen van mijnen heeren 't welck hemluyden nyet te lijden en staet. Soe is 't dat mijnen

¹ GTB. Poortdingdag. De dag waarop rechtsgedingen tussen de poorters van een stad plaatsvinden.

fol. 17

heeren voir sijn correctie geordonneert hebben ende ordonneren mits desen, condempneren hem upten eersten poortingdach¹ te comen ter vierschaer ende God almachtich ende de justitie te bidden om vergiffenisse, condempneren hem voots inde costen vande vangenisse ende mysen van justicie. Actum ende present als voren.

fol. 17

op de kaeck

Alzoe tot kennisse van mijn heeren vanden Gerechte gecoemen, ende hemluyden gebleecken es, dat eenen Heijl Thonis die appelpercoopster onlangs leden haer vervordert heeft, te beroepen ende te becrijten wel [injurijselijcken] de dochter van Neel Nouten, seggende: "Ghij [.ess..igh...] verbruyde hoer, allemans hoer ende onderlaechs lichtende van achteren zeer schandelick haer clederen up met meer andere vilaine ende ander lelicke woorden (die alhyer om der eerbaerheyt wille) versweeghen worden, nyet jegenstaende haer verboden ende geinterdicteert was bij den burgermeesteren up te correctie vander stede nyet te becrijten ofte beroupen, maer dat sy recht spreecken mochte. 't Welck haer ende een yegelic up en stont ende daerenboven noch gecoemen es ten huuse vande dochter van Neel Nouten voorsz. ende aldaer veel onstuerlicheyt gepleecht ende groot rumoer van roepen ende crijtengemaect heeft, nyet jegenstaende haer insgelycx bij de burgermeesteren belast was met een bode uptie correctie vanden [selve] uuyten voorsz. huuse te gaen, de welcke zij voor antwoorde gegeven heeft dat zij daeruuyt nyet en wilde gaen ende zoe al 't selve gedaen en gepleecht es in vilipendie ende versmaetheyt vander justitie [als] wederhoorich geweest zijnde de bevelen vande Burgermeesteren ten twee stonden aen haer parsoons gedaen. 't Welck mijn heeren voorseyt van haer noch van nyemande ghedooghen willen te laeten gheschijen, ende zaecken zijn van quader consequentien die nyet en behooren ongepunieert te blijven maer grotelicks gecorrigeert ten exempele van andere. Soe ees 't dat schepenen met rijpe deliberatie van rade in 't lange t' samen gecommuniceert ende overgelegten hebbende alle 't gunt in desen te consideren stont, meer gheneycht wesende tot gracie ende barmherticheyt dan tot rigeur ende strengheyt van justicie, condempneren de voorn. Heyl een uuyr lang up te kaeck gejuschaleert te werden ende dat gedaen bannen dezelve Heyl Thonis binnen s'daechs zonneshijn uuyt deser stede ende vrijdomme vandyen, ende daer nyet weder inne te coemen binnen den tijt van thyen jaeren up peyne van strengelick gegeesselt te werden ende

fol. 17v

eeuwich gebannen te wesen uuyt de voorsz. Stede ende vrijdomme vandyen, ende voorts te betaelen de costen vande gevangenisse ende misen van justicie. Actum den 9en octobris 1563, present Jan Dirck Hoensz., Gysbrecht Jan Maerts, Adriaen Gerritsz., Gerrit Gerritsz., burgermeesteren, Job Fransz. Brouckhuysen, Jan Gerrit Stempelsz. ende Gerrit Huygen, Govert Wittesz., Symon Gheenen ende Dirck Ottesz. Slingelant ende Dirck Andryesz., Schepenen.

fol. 17v Doedeijns

met een wasse caers van 1 lb. inde hant de justicie om vergiffenis te bidden

Alzoe tot kennisse van mijn heeren vanden gherechte gecoemen ende hemluyden claerlick gebleecken es, dat Louis Dirckszoon lyndraeyer onboden zijnde bij een geswooren bode up 't raethuys bij den burgermeesteren deser stede te coemen, tot t' veele diversche stonden, up correctie vander stede, ende daer nyet gecompareert en es, geweest maer gaen strycken es uuyt deser stede, loopende drincken ende clincken in eenighe tavaernen nergens up passende ende alzoe 't selve smaict groote disobedientien [incontemptie] vanden justicie. 't Welck mijn heeren van hem noch yemande gedooghen en willen te laeten geschyen, ende zaecken zijn van quader consequentien, die nyet en behooren ongepunieert maer grotelicks gecorrigeert te werden ten exempele van andere. Soe ees 't dat schepenen de voorsz. Louis geordonneert hebben ende ordonneren mits desen up maenendach toecomende vanden sippiershuys aff ~~te coemen~~ met een barnde wassekaerse wegende een pont in zijn hant up 't stadthuys te coemen biddende Godt Almachtich, ende de wethouders inden naem vanden justicie om vergiffenisse, ende die te brengen van 't stadhuys voor den H. Sacramente inde parochiekercke deser stede, ende daer te laeten ende 't selve bij hem gedaen ende volbracht zijnde, condempneren den zelve Louis in een mulcte van 3 gulden, d' een helft tot prouffyte vanden officier ende d' ander helft tot proffijte vanden gearnde kercke voorsz. ende voorts te betaelen de costen vanden vangenisse ende misen van justicie. Actum ende presenten ut supra.

fol. 18

ten castimente ende voorts als voren

¹ Sic, poortingdach, lees: poortdingdach.

Alzoo tot kennisse van mijn heeren vande Gerechte gecomen ende hemlyuden claerlicke gebleecken es dat eenen Jaepgen Looret hem vervordert heeft up zonedach lestleden des avonts ontrent negen uren ten huysse van Thijs Hoenderkoij wonende inde Vogelesanck den officier met zijnen dienaers representerende den persoon vande Coninclicke Majesteyt in t' exerceren van zijnder officie zeer vilenlijck, onhebbelick, ende quaelicken toe te spreecken. Zeggende jegens deselven met eenen toornige moede: "Wat hebt ghi hier te comen in ons gelach, hadde ghi u bocxirs niet bij u, ick zoude u met een vuyst voor u wange smijten", repeterende d' selve woerden in forma twee ofte drije mael, heeffende zijn vuyst up, comende na den officier lopen, ende zoude hem geslagen hebben ten ware daer bij eenige in 't geselschap belet hadde geweest ende zeer afgrijselick vlouckende byden Wonden Goids, met meer andere onorpelicke woerden, die hij uuytten monde sprack ~~en~~ alhier om der eerbaerheys wille verzwegen, ende hem niet en heeft gedragen jegens zijn ouders als en goetd kindt schuldich es te doene, mijn heeren voornoemd breeder kennelicke, ende alsoe al 't selfde smaect groote overdaet ende inobedientie, 't welck mijn voorsz. heeren van hem nochte ijemant gedoogen willem te laeten geschien, ende saecken zijn van quade consequentie, die niet en behoiren ongecorrigeert te blijven, mer grotelicx gestraft ten exemple van anderen. Soe ees 't dat

fol. 18v

mijn heeren vanden Gerechte Jaepgen voorsz. voor zijn correctie geordonneert hebben ende ordonneren mits desen gebrocht te werden binnen 's daechs sonneschijn in een castimentshuysgen ende aldaer te blijven den tijt van een maent te water ende te broode, zonder eenich ander voetsel te nutten, ende ten expirenen vandien, te comen up 't stadthuys inde vierschaer deser stede uuyt die gevangnisse met een barnende waskaersse in zijn hant wegende een pondt, biddende up zijn knijen God ende mijn heeren inden naem vander justicie om vergiffenisse ende voorts d' selve kaers te brengen in 't sint Janskercke voor 't Heilige Waerdighe Sacrament. Condepneren voorts d' selve in een mulcte van een pondt groot Vlaems d' een helft tot prouffyte vanden officier, ende d' ander helft tot prouffyte vande Verbrande Kerck, ende voorts inde costen vande gevangnisse, ende mijsen van justicie, ende dit al up meerer correctie. Actum, present Schoudt, Jan Dirck Hoensz., Ghijsbrecht Jan Maertsz., Adriaen Gerritsz. ende Gerrit Gerritsz., burgermeesteren, Job Fransz. Brouckhuysen, Jan Gerrit Stempelsz., Gerrit Huygensz. Hopcoper, Govert Witte Govertsz., Symon Ghenez, Dirck Ottenz. van Slingelandt ende Dirck Andriesz. Schepenen. Aldus offgelesen den 23en Novembris anno 1563.

fol. 19

gegeesselt

Alzoe Jan Baerntszoon anders ghenampt Jan Vernoes buyten pijne ende banden van ijsere onder den blaauwen hemel gheleden, ende geconfesseert heeft, dat hij hem vervordert heeft onlanck geleden met zijn medepleghers bij avont upte straeten groete petulancie insolencie ende onstuericheyt te bedrijven snijdende met een upstecker een manspersoen, die upte Haven up een pothuys hadde legghen slaepen (de welke hemlyuden onbekent was) wel schandelicken in 't aensicht zonder eenige woorden van te vooren met hem gehadt te hebben, beroemende¹ hem, ende seggende jegens zijn medehulpers: "Ick hadde noch het ouwe [haechgen]" ende noch met een van zijn medepleghers inde Oude Gouwe heeft helpen steelen vier endekuekens. Daeroff hij die twee tot zijnen deel gehadt heeft, ende t' zijnen huysse gegeten. Ende in Lopick noch zecker ijsere met zijn medehulper gestolen heeft, 't welck hij tot Schoenhoven heeft helpen vercoepen, ende noch bij nacht ende ontijde zeer vreeselick met steenen langes die straten geworpen heeft, met zijn medegeselschap. Ende alzoe t' selfde smaect grote overdaet, ende straetschenderie. 't Welck al zaecken zijn van quader consequentie die na beschreven rechten nyet ongestraft en behoiren te blijven, maer grotelicx ghestraft ten exemple van anderen. Soe ees 't dat schepenen met rijpe deliberatie van raide in 't lange t' samen gecommuniceert geconsidereert ende overgeweghen hebbende alle 't gundt datter materie dienende was, hebben geweesen ende wijsen mits desen. Condepneren den voorseyde Jan Baerntszoon gheleyt te werden up 't schavot staende achter stadthuys deser stede ende aldaer wel strengelick gegeesselt te werden, ten bloede toe ende voorts te gaen binnen 's daechs zonnenschijn uuyt deser stede, ende vrijdom vandyen gebannen den tijt van drie jaeren ende daer nyet

fol. 19v

weder inne te coomen binnen den voorseyde tijt upte verbeurte van zijn rechterhant. Actum desen voorlaetsten decmber anno 1563 present 't volle Collegie.

fol. 19v

**ten castimente ende met een wassecaers om
vergifenisse bidden en d' selve te brengen voor 't
Sacrament in St. Janskerck**

¹ GTB. Beroemen. Pochen.

Alzoe Dirck Cornelisz. anders ghenaeamt Dirck Quast buyten pijn ende banden van ijsere onder den blaeuwen hemel geleden ende geconfesseert heeft, dat hij hem vervordert heeft onlanx geleden met zijn medepleghers grote insolencie ende dertenheyte te bedryffen, ende een manspersoen (wyens naem hem onbekent was) die up een pothuysken hadde leggen slaepen ende daeroff ghetoegehen was, met een voet voor zijn manlicheyt te stooten, ende daer naer zeer vreeselick met steenen ghesmackt heeft, ende met zijn medegeselschap heeft helpen offbreecken inde Nayerstraet een thuyheckgen bij avont fortselicke. Ende alzoe 't selfde smaect grote fortse ende overdaet eensdeels gequalificeert met violencie, 't welcke nyet ongestraft en behoort te blijven mer groetelick ghestraft ten exemple van allen anderen. Soe ees 't dat schepenen met rijpe deliberatie overgeweghen hebbende allt 't gunt datter materie dienende was, d' voorn. Dirck Corneliszoon voor zijn correctie geordonneert hebben, ende ordonneren mits desen ghebracht te worden binnen 's daechs sonneschijn, in een castimentshuysgen, te water ende te brode zonder eenich ander toespijs te nutten, ende aldaer te blijven tot den eersten poortdingdach inde Vasten eerstoemende, ende alsdan te coemen vande poort met een barnende wasekaers in zijn hant inde vierschaer deser stede, vallende up zijn knyen, biddende Godt Almachtich ende mijn heeren vanden Gerechte inden naem vande justicie om vergiffenisse ende dairna de

fol. 20

zelve kaers te brenghen in sint Jansparochiekercke openbaerlick voor 't Heylighe Sacrament ende wert voorts gecondemneert, binnen den tijt, van een jaer in geen en herberghen te blijven ofte up straet te wesen, na 't sluyten vande poort, ende voor 't updoen vande poort up een peyne van strengelick gegeesselt te worden. Condepneren dezelve in een mulcte van twee ponden groten Vlaems, d' een helft tot prouffyte vanden officier ende d' ander helft tot prouffyte vanden Heyligen Geest, ende voorts inde costen vanden vangenissee ende mijsen van justicie. Actum ende presenten ut supra.

fol. 20

ten castimente & a. en op poene van gegeesselt te worden

Alzoe Aert Lenertsz. anders ghenaeamt jonghe Schennekost buyten pijn ende banden van ijsere onder den blaeuwen hemel gheleden ende geconfesseert heeft, dat hij onlanx geleden hem vervordert heeft, bij nacht ende ontijden, in vervolgen met zijn medecompliden, eenen manspersoen, die van eenighe van hemluyden met een steen in 't aensicht gequetst was, ten huysse toe daer hij hem lyet verbinden hem verwachtende noch totdat hij verbonden was ende hem vervolgende, de zelfde werpende met steenen na zijn lyff. 't Welck zaecken zijn van quader consequentie smaeckende straetschenderije 't welck nyet ongestraft en behoort te zijn mer gecorrigeert ten exemple van allen anderen. Soe ees 't dat mijn heeren vande gherechte den voorsejde Aert LenAertsz.oon, gecondempneert hebben ende condempneren mits desen geleyt ende gebrocht te worden in een castimentshuysgen te water ende te brode zonder eenich ander voetsel te nutten den tijt van 14 daeghen, ende voorts ghebannen te blijven den tijt van een jaer, vande straten ende uuyt alle herbergen binnen deser stede, ofte vrijdom vandyen, t's avonts na 't luyen vande poortclocke, ende 's morgens voor 't luyen vande poortclocke ende dit up peyne van openbaer strengelick gegeesselt te worden

fol. 20v

condempneren de voorn. Aert inde costen vander gevangenissee ende mysen vande justicie. Actum ende presenten ut supra.

fol. 20v

om vergiffenis te bidden

Alzoe mijn heeren vande gherechte hem kenlick es, ende hemluyden claerlick ghebleecken, dat eenen Jan Pietersz. ghenaeamt Soetecruyt geboeren van Brugge in Vlaenderen, onlanx geleden, hem vervordert heeft met eenen blooten poignert, wel droncken, zat ende vol zijnde, te loopen langes der straten, maeckende veel uproers ende vreesse onder de gemeente zulcx dat die goede luyden hem den wech mosten wijcken ende des heeren straeten, met vryer herten nyet en mochten ghebruycken smaeckende 't selfde grote insolencie dertenheyte ende petulancie, 't welck mijn heeren vande gherechte voorsz. van hem nochte van yemant en staet te lyden. Soe ees 't dat mijn heeren voorseyt den voornoemde Jan Pietersz. Soetecruyt gecondempneert hebben ende condempneren mits desen geleyt ende gebrocht te worden ten castimenten ten water ende ten brode den tijt van acht daegen ende den tijt overstreecken zijnde te coemen inder vierschaer deser stede blootshoofs biddende up zijn knyen Godt Almachtich ende mijn heeren vande gherechte inden naem vande justicie om verghiffenisse ende dat up meerer correctie. Condepnerende de voorsz. Jan Pietersz. voorts inde costen vande gevangenissee ende mysen vande justicie. Actum ende presenten ut supra.

fol. 21

op de kaeck

Alzoe Kerstiaen Corneliszoon geboeren van Brouwershaven jegenwoordich gevanghen geconfesseert ende beleden heeft dat hij onlanxleden hem vervordert heeft, te verhuiren voor knecht ~~met~~ an eenen Jan de With die hem voor een rijck caescooper uuytgaff ende metten zelven Jan als schipper van d' een stede in d' ander getoeghen heeft, ende hem helpen vercoopen binnen Amersfoort, tot een goutsmits huys twee silveren coppen met een leepel, ende naer hem kenlick was dat den voorseyde With tot Rotterdam zes ponden [vlas] een man ontstolen hadde, die hem weder ontnomen werden in zijn presentie, es vanden zelfden With verscheyden. Ende daarna hem zelven gevonden tusschen Delfshaven ende Delft ende uuyt een byer ofte coggeschip ghestoelen ende genoemen heeft een [bougie] daer een doosken met munumenten¹ in lach, mitsgaders een buijl daerinne was een gouden reaal ende acht stuvers aen payemendt. Al 't welck zaecken zijn van quader consequencien waerdich correctie en exemple van anderen. Soe ees 't dat schepenen (regardt neemende up te jonckheyt vanden gevanghen en meer geneycht zijnde tot bermherticheyt, dan tot rigeur van justicie) den voornoemde Kerstiaen Cornelisz. jegenwoirdich gevanghen gecondempneert hebben, ende condempneren mits desen up te kaecke geleyt, ende aldaer (onder elcke arm een roede hebbende) gejuschaleert te werden een halff uuyr. Ende condempneren den zelven Kerstiaen voorts in een mulcte van een pont Vlaems ten prouffijte vanden officier, ende te betaelen de costen van vangenisse ende misen vanden justicie, ende dat gedaen voorts gebannen te gaen ende blijven, den tijt van thyen jaeren uuyt deser stede, ende vrijdom vandyen, zonder daer weder inne te coemen up peyne can zijn rechterhant. Actum den 9en july anno 1500 vier ende t' sestich stilo communis, present joncheer John van Dorp, schiltknape, castellain ende bailljuw van

fol. 21v

Goude, die schout, Willem Frans geintheert Schepenen, Job Fransz., Gerrit Huygen Hopcooper, Govert Witte, Symon Geenen, Dirck Ottesz. ende Dirck Andryesz. Schepenen.

fol. 21v

met den swaerde

Alzoe Govert Heynricksz alias Goutkaede poorter deser stede, jegenwoirdich ghevangen buyten pijne van bande ende ijsere onder den blaauwen hemel gheleden ende geconfesseert heeft, ende oock eensdeels bij informasie precedenten Schepenen gebleecken es, dat hij dikwils ende tot diversche stonden met zijn medecompliden droncken ende vol zijnde van over Yssel ghecomen es up 't Veerstal vlouckende zeer affgriselicken bij Godts Lyden, Wonden, Sacramenten treckende zijn upstecker uyt, seggende: "Wye wil jegens mij steecken, ick wil stecken dat de dreck upten voeten loopt". Zoedat eenige schuytvoerders van 't Veer hebben moeten wijcken. Dat hij oock dikwils 't broot ende kaes wesende inden manden die de huysluyden ontrent de poort bij 't Veerstal laeten staen daer uuyt gestolen heeft jegens wil ende dancke vanden zelve huysluyden. Dat hij zeckere vischen uuyte manden den lantluyden toecomende gestolen heeft, mitsgaders oock zoe wanneer de lantluyden haer stoppen² met melcx uuyten stop loopende daer mede wech zonder betalen al jegens wil ende danck vanden voorsz. lantluyden. Dat hij oock zeker tijt geleden met zijn medegesel uuyt een schip dat bij Sint Jansbrugge lach ghestolen heeft een paer fuerlinxsen bocxsen een graeu rockgen, een calisgen, een graeu pie, ende mantel. Noch uuyt een schip van Gorkom een paer [gley] bocxssen gestolen heeft

fol. 22

Dat hij oock inde winter lestleden met Joseph van 't bleyckvelt zeckere hemden ende slaepplaeckens gestolen heeft, ende die gedaen vercoopen ende daervooren ghecreghen 25 St. Dat hij oock met zijn mede consorten up Paeschdach ende inden Paeschheyligendaeghen lestleden zeckere eenden van 't nest gejaecht ende d' eyeren ghestolen heeft. Dat hij oock tot diversche stonden eenige vrouwen fortsselick in huysen, ende uptie wech vercracgt ende gevioleert heeft ende daerom geworpen wye de voorganck hebben zoude. 't Welck zaecken zijn van quaeder consequentien ende zeer quaden exemple. Contrarie de placcaten der coninclijske Majesteyt in dese lande gepubliceert, die nyet en behooren ongepunieert te blijven maer ghestraf ten exemple van anderen. Soe ees 't dat schepenen met rijpe deliberatie van raide overgheweghen hebbende al dat in desen te considereren stont, (nochtans meer gheneycht zijnde tot barmharticheyt dan tot rigeur van justitie) den voornoemde Govert jegenwoirdich gevanghen gecondempneert hebben ende condempneren mits desen up 't schavot geleyt ende aldaer metten swaerde geexecuteert te werden zijn lichaem begraven up te gewyde aerde ende al zijn goeden geconfisqueert tot proufytte vanden coninclijske Majesteyt Actum den 13en july 1564, present Ghijsbert Jan Maertsz., mr. Pieter van Asperen Burgermeesteren, Job Fransz., Gerrit Huygensz., Govert Wittesz., Symon Gheenen, Dirck Ottesz., Jan Reiniersz geintheert schepenen ende Dirck Andryesz. Schepenen.

fol. 22v

¹ GTB. Munimenten. Bewijsstukken.

² GTB. Stoop, stop, stoppen stoppen. Naam van een vaatwerk voor natte waren, kruik, kan, flacon.

Alzoe Joseph Janszoon anders ghenampt Petertgen poorter deser stede, jegenwoirdich gevanghen buyten pijne van banden ende ijseren onder den blaauwen hemel geleeden en geconfesseert heeft, ende oock eensdeels bij informacie precedente Schepenen gebleeken es dat hij dikwils ende tot diversche stonden met zijn medecomplicen droncken ende vol zijnde van over IJssel gecoemen es, up 't Veerstal vlouckende zeer affgriselicken bij Godts Lyden, Wonden, Sacramenten, treckende zijn upsteecker uyt, seggende: "Wye wil jegens mij stecken, ick wil stecken dat de dreck upten voeten loopt". Zoedat eenige schuytvoerders van 't Veer hebben moeten wijcken. Dat hij oock dikwils 't broot ende kaes wesende inden manden die de huysluyden ontrent de poort bij 't Veerstal laeten staen, daer uyt gestolen heeft, jegens wil ende dancke vanden zelve huysluyden. Dat hij zeckere visch uuyten manden den lantluyden toecomende gestolen heeft, mitsgaders oock zoe wanneer de lantluyden haer stoppen met melck up 't Veerstal ter aerden stellen, hij genomen heeft van een coman's veynster een aerde pot, scheppende die vol melcx uuyten stop loopende daer mede wech zonder betalen.

fol. 23

Dat hij oock tot diversche stonden onder sinte Remeynsbrugge met Goutgen geslaepen heeft, ende uuyten ponten¹ bij nacht kaes ende broot daeruut gestolen heeft. Ende oock een out lantman die in een pont lach en slyep jegens zijn danck benomen heeft vier sc. 't Welck al zijn gelt was, mitsgaders noch met den voornoemde Goutgen van een bleyckvelt helpen stelen heeft vier hemden ende twee laeckens. Dese t' samen gedaen vercoopen hebben ende daervooren ghecreghen 25 sc. en die verdeelt ende verdroncken. Dat hij oock met den zelve Goutgen van een bleyckvelt een slaepplaecten heeft helpen steelen ende dat ghedaen vercoopen voor 20 sc. Ende noch met zijn medecomplicen heeft helpen steelen up een Paeschdach ende inde Paeschheylige daeghen tot Moordrecht zeeckere eendeneyeren. Dat hij oock met den voornoemde Goutgen een lantman upten dyck bij 't vrouwenhuysgen in Beyerssen fortselicken ende met gewelt 18 sc. aen gelt benomen heeft, slaende de lantman met een stock up te cop dat hij ter aerden vyel. Ende oock ten platten lande gesonts lichaem gaen bedelen heeft, ende de lantluyden 't eeten met fortsse offgedwongen heeft. Ende dickwilen geweest heeft up te vetgens, tot Moort ende Wensveen. Ende oock diversche personen haer gelt helpen beneemen ende daerom ~~geworpen wie de voorgang hebben zoude~~ oock tot verscheyden tijden vrouwen fortselicke in huysen ende up te wech vercracht ende geviolert heeft, ende daerom geworpen wye de voorgang hebben zoude. 't Welck

fol. 23v

zaecken zijn van quade consequentien ende [zulken] quaden exemple contrarie de placcaeten der coninlijcke Majesteyt in desen lande gepubliceert, die nyet en behooren ongepunieert te blijven maer ghestraff ten exemple van anderen. Soe ees 't dat schepenen met rijpe deliberatie van raide overgeweghen hebbende alle dat in desen te considereeren stont (nochtans meer gheneycht zijnde tot barmharticheyt dan tot rigeur van justitie) den voorn, Joseph Jansz. jegenwoirdich gevanghen gecondempneert hebben en condempneeren mits desen gheleyt ende gebracht te werden up 't schavot achter 't stadthuys deser stede ende aldaer metten swaerde geexecuteert ende gerecht te werden ende zijn lichaem begraven upter gewyde aerde, verclaren alle zijnen goeden geconfisqueert tot prouffyt vanden coninlijcke Majesteyt Actum ende presenten ut supra.

fol. 23v

Alzoe mijn heeren vanden Gerechte ten vollen gebleecken es als dat eenen Claes Bosch de sleeper hem vervordert heeft zeckere tijt geleden nae te loopen met eenen blooten upsteecker inde hant, eenen Dirck Neel Noutenzoon die tot zijn moeders in huys weeck, ende de doer achter hem toeworp welcke doer den voornoemde Claes open gelooopen ofte gestooten heeft ende dezelve Dirck zoe naegevolcht tot achter aen de sloot van 't erff vanden huysinge met meer ander insolentien ende dertenheyt aldaer gedaen en gepleecht. 't Welck myn

fol. 24

heren van hem nyet en willen gedogen te geschyen ende zaecken zijn van quaden consequentien hebben daeromme den zelve Claes Bosch voor zijn correctie geordonneert ende ordonneeren mits desen te gaen binnen 's daechs zonneshijn in een kastiementshuysken ende aldaer te bliven den tijt van drie weecken aen een volgende zonder yet anders te mogen eetten dan water ende broot. Ende dat al up een meerder correctie. Condempneeren den zelve Claes te betaelen tot een mulcte aleeer hij uuter vangenisse zal mogen gaen de somme van drie K. gld. tot prouffyte vanden officier ende voorts te betalen de costen vanden gevanenisse ende misen vanden justitie. Actum den 14en february 1565 stilo communis, present mr. Dirck Willemsz., Gerrit Gerritsz., burgermeesteren, Job Fransz., Gerrit Huygensz., Govert Wittesz., Dirck Ottensz. ende Jacob Clementsz. Schepenen.

fol. 24

¹ *Ibidem*. Pont. Platte, breede schuit, gewoonlijk als vrachtschuit op de binnenwateren gebezigd.

Up huyden den 26en februarij 1565 stilo communis, soe es Neeltgen huysvr. van Lambert Michielsz. de wever overmits zij haer vervordert heeft de gezworenden vande weverije qualiken toe te spreken ende d' zelve in 't stuck van hoer officie te beroepen ende becrijten. Gecondempneert God ende den justitie om verghiffenisse te bidden ende boven dyen te betalen tot een mulcte tot prouffyte vanden officyer d' somme van ses Carolus guldens. Te betalen d' een helft meije toecomende ende d' ander helft Alreheyigen daer an volgende. Interdicterende haer van gelijcke meer te doen al up meerder correctie. Actum ut supra., present mr. Dirck Willemsz., Gerrit Gerritsz., burgermeesteren, Jop Fransz., Gerrit Huygen, Govert Witten, Dirck Ottesz., Jan Reyniersz., Jacob Clementsz. ende Dirck Jansz. Loncq Schepenen.

fol. 24v

Alzoe onder Willem Willemsz. gheboren tot Loon ontrent 's Hertogenbosch benomen es een lyedeken wesende ghemaect in vilipendie, versmaetheyt ende tot schandalie van 't Hooghe Eerwaardighe Sacrament. Ende 't selve lyedeken onder anderen lietgens (nyet suspect zijnde) binnen deser stede te coop gedraghen heeft ende oock eenige lietgens vercocht contrarie de placcaeten vande coninclijske Majesteyt inde Nederlanden openbaerlick gepubliceert. 't Welck zaecken zijn van quader consequentien die nyet en behooren ongecorrigeert te blijven maer ten exempele van anderen gecorrigeert. Soe ees 't dat schepenen meer geneycht zijnde tot barmharticheyt dat tot rigeur van justitie den voornoemde Willem Willemsz. gecondempneert hebben ende condempneren mits desen staende vierschaer te coemen met een barnende wassekaerse ende Godt Almachtich ende mijn heren vanden weth uutten naem vanden justitie blootshoofs ende up zijn knyen te bidden om vergiffenisse ende dezelve kaersse te brenghen (geleyt werdende met twee dienaers) in Sint Janskercke voor 't Heylige Eerwaardighe Sacrament ende aldaer zijn gebet te doen. Ende dat gedaen bant den voornoemde Willem Willemsz. uuter Goude ende vrijdomme vandyen te gaen binnen 's daechs zonnenschijn ende daer nyet weder inne te coemen binnen den tijt van twee jaeren up ~~twee jaeren~~ strengelick gegeesselt te werden. Actum den 23en marty anno

fol. 25

1565 stilo communis, present schout, mr. Dirck Willemsz. ende Gerrit Gerritsz., burgermeesteren, Jos Fransz., Gerrit Huygen, Govert Witte, Dirck Ottesz., Jan Reyniersz., Jacob Clementsz. ende Dirck Jansz. Loncq, Schepenen.

fol. 25

Dirck Adriaensz. geexecuteert metten swaerde

Alzoe Dirck Adriaensz. geboren van Leyden anders genaempt inde wandellinge Wipgen jegenwoirdich gevangen buyten pijne van banden ende ijsere onder den blaeuwen hemel beleden ende geconfesseert heeft, dat hij geleden ontrent twee jaeren tot Rotterdam geapprehendeert es geweest, ende aldaer gegeesselt ende gebrantmerkt, uut zaecken van diversschen dyefferyen bij hem gepleecht, ende hoewel hem aldaer grote gracie geschyct es onder belofte dat hij hem van zijn quade leven keren ende tot deugden schicken ende begeven zoude des nyet jegenstaende heeft den voornoemde Wipgen perseverende in sijn quade leven hem begeven bij eenen Cornelis de Vryen, anders genaempt Kees, die tot Schydam geexecuteert is, mitten baste, ende hij metten zelve gevonden gehadt tot Delft ende aldaer uut een huys heeft helpen stelen drie hempden met een graeuwen vrouwen[bayn], ende daer nae metten voorsz. Kees ende eenen genaempt Cornelis Bosgen meede jegenwoirdich gevangen tot Delft gestolen hebben eenen tabbaert ende drie tinnen pispotten die henluyden vanden wacht ontjaecht werden, dat hij oock mitten voorsz. Kees ende Bosgen tot Amsterdam¹

fol. 25v

helpen stelen heeft een mantel ende cap, dat hij oock mitten zelve zijnen complicen heeft helpen stelen tot Amsterdam een stuck trijp met twee off drie paer schoenen, heeft noch metten voorsz. Bosgen vande bleyck tot Amsterdam gestolen heeft 12 hempden. Dat hij gevangen met eenen inde wandelinghe genaempt Pisolij² hem vervordert heeft tot Amsterdam up te breecken een huys ende aldaer twee [hoysken] heeft helpen stelen met wat zilverwerk, dat boven dyen hij gevangen eenige tijt geleden met zijn medecomplicen weesende drie in getalle geweest zijn met een knevelstaff ende rappieren hem gevonden heeft, tusschen Leyden ende Haerlem aldaer es metten anderen geconcipteert ende voorgenomen hebben gehadt den eersten wagen die hen gemoeten zoude off te zetten ende coemende up 't Mannenpat ontrent Haerlem heeft aldaer zijn voorsz. medecomplicen een wagen besprongen, grijpende den paerden byden toom [...] [le.] off [le.] off, ende de luyden die daer up waeren gepoocht off te setten ende 't haere te benemen. 't Welck hij met zijn medecomplicen volbracht zoude gehadt hebben. Ten ware de coopluyden die upten zelve wagen waren, hen te weer gesteld hadden. Ende zoo mitterdaet vanden wagen gekeert hadden gegaen, dat oock de voorsz. gevangen hem noch vervordert heeft

¹ Amsterdam; opgelost uit: @sterden.

² Pisolij. Pis-en-lit, pissenbed ???

eenen Willem Kous die tot Leyden gevangen was te assisteren, ende helpen een leder toegeschoten en gereyckt heeft

fol. 26

aldaer hij mede uiter gevangnisse quam, ende alzo de coninclijske Majesteyt gevangnisse heeft helpen violeren. Dat hij gevange oock upten huysman ten platten lande gelopen, gebedelt ende d' voorsz. dyefferye, mitsgaders andere dyefferyen ende violentien gepleecht heeft, ontrent drie jaeren. Al 't welck zaecken zijn van quader consequentien, ende zeer quaden exemple contrarie die placcaeten vande coninclijske Majesteyt in desen landen gepubliceert ende de beschreven rechten. Die nyet en behooren ongepunieert te blijven, maer gestraft ten exemplen van anderen. Soo ees 't dat schepenen met rijpe deliberatie van raide overgewegen hebbende al dat in desen te considereeren stont d' voorn. Dirck Adriaensz. jegenwoirdich gevangen gecondempneert hebben, ende condempneren mits desen geleyt te werden up 't schavot ende aldaer mitten swaerde geexecuteert te werden, zijn lichaem gevoert buyten deser stede, aen 't gerecht, ende aldaer gestelt up een radt, ende daer boven geset te werden een galch, ende 't hoeft up een staeck. Verclaerende alle zijnen goeden geconfisqueert tot prouffte vanden coninclijske Majesteyt Actum den 14en july 1565, present ~~Joncker Cornelis vander Mylen~~ Jan Gerrit Stempelsz. schepen ende geintheert, Gerrit Huygensz., Govert Wittesz., Dirck Ottesz., Jan Reyniersz., Jacob Clementsz. ende Dirck Jansz. Loncq, Schepenen.

fol. 26

Alzoe Cornelis Gerritsz. anders genaempt Bosgen geboren van Leyden jegenwoirdich gevangen buyten pijn van banden ende ijsere onder den blaeuwen hemel beleeden ende geconfesseert heeft, dat hij gesonts lichaems

fol. 26v

ten platten lande upten huysman gebedelt heeft, ende hen gevonden ghehadt bij eenen genaempt Dirck Adriaensz. alias Wipgen ende Cornelis de Vryen, ende metten zelve tot Amsterdam diversschen dyefferyen gepleecht heeft, ende een stuck trijp met twee of drie paer schoenen heeft helpen stelen. Ende noch een cap. Dat hij oock tot Delft hem mitten voorsz. Wipgen ende Kees gevonden ghehadt heeft, ende aldaer helpen stelen een tabbaert met drie tinnen pispotten die hen vande wacht ontjaecht es geweest. Dat hij oock met eenen Vryes genaempt Jan, tot Amsterdam gestolen heeft, twee tabbaerden die hij gevange een ketelboeter vercocht heeft, met noch veele diversschen en verscheyden diefferyen bij hem gevangen mitten voorsz. Wipgen, Kees ende [heure] [ooms] Jan, gedaen ende gepleecht. Al 't selve zaecken zijn van quader consequentien wairdich correctie ten exemple van anderen. Soo is 't dat schepenen met rijpe deliberatie van raide overgewegen hebbende al dat in desen te consideren stont, (nochtans meer geneycht zijnde tot barmherticheyt dan tot rigeur van justitie) doen voorn. Cornelis Gerritsz. alias Bosgen jegenwoirdich gevangen, gecondempneert ~~heeft~~ hebben ende condempneren hem mits desen geleyt te werden up 't schavot achter 't stadthuys deser

fol. 27

stede ende aldaer 't aensyen de justitie ende executie die aen den voornoemde Dirck Adriaensz. alias Wipgen, bij bevele van Godt Almachtich gedaen zal worden ende daer nae wel strengelicke gegeesselt te werden datter 't bloet nae volcht, ende gebrantmerckt ende geautelisteert te werden, dat gedaen bant hem den tijt van vier jaeren uiter stede vander Goude ende vrijdomme vandyen ende die te ruymen binnen 's daechs zonneshijn ende daer nyet weder in te coemen up peyne ende verbeurte van sijn rechterhandt. Actum ende presenten ut supra.

fol. 27

Alzoo eenen Lenert Geerlofsz schipper voor de justitie openlicken geconfesseert ende bekent heeft, zeeckerne mesus¹ en insolentien gedaen, gesproocken en geperpetreert te hebben met een vroupersoon, welcke mesus alhyer om de eeren wille verswegen wert. t' Welck mijn heeren vanden Gerechte van hem noch en van yemande nyet en te staet te lijden ende [dog] [nu] correctie is. Soo is 't dat mijn heren vanden gerechte den voornoemde Lenert gecondempneert hebben ende condempneeren mits desen geleyt en gebracht te werden in een castimentshuysken ende aldaer ten castimente te leggen ende blijven den tijt van veerthyn daegen lanck ende nyet anders genyetende dan water en broot. Condempneeren den zelve Lenert Geerlofsz voorts in een mulcte van vier Ka. guldens tot prouffte vanden officier ende te betaelen de costen vanden vangenisse ende misen vanden justitie. Actum den 18en aprilis '66. Present castelain, schout, Adriaen Gerritsz., Gerrit Gerritsz., Jan Gerrits Stempelsz. ende Jan Hey Gerritsz., burgermeesteren, Cornelis Woutersz., Gerrit Huygen, Jacob Clementsz. ende Dirck Jansz. Lonck Schepenen.

¹ GTB. Mesuus, mesus. Slechte daad, schandelijke of verkeerde handelwijze, overtreding, vergrijp, misdrijf.

fol. 27v

Alzoo Frans Jorden geboren van Zevelick¹ jegenwoordich gevanghen hem geconfesseert ende bekendt heeft, dat hij ten platten Lande upten huysman loopen bedelen heeft, contrarie de placcaeten vanden coninclijske Majesteyt Dat hij oock onlancksleeden geweest is, up een dootmael onder de lantopers genaempt een vetgen. Ende mijn heren gebleecken is als dat nae hem gevangen met meer anderen 't eeten ende drincken voorgesteld was, dat hij gevangen geseyt heeft: "Ick en wil uut geen aerde cop drincken maer geef ons een tinne kanne, ick en ben geen potbouff"². Aldaer bedreven onstuericheyt ende dertenheyt. Al d' welck zaecken zijn van quader consequentien waerdich correctie. Soo is 't dat schepenen met rijpe deliberatie van raide de voorsz. Frans Jorden gevangen gebannen hebben ende bannen hem mits desen binnen 's daechs zonneshijn te gaen uut deser stede ende vrijdom vandyen. Ende daer nyet weder inne te coemen binnen den tijt van thyen jaeren eerstcoemende up peyne ende verbeurte van gegeesselt ende gebrantmerct te werden. Actum den 11en july 1566, present Claes Maertensz. schepen geintimeert, Cornelis Woutersz., Gerrit Huygensz., mr. Hendrick Jacobsz., Jacob Clementsz., Dirck Jansz. Lonck ende Cornelis Cornelisz. Schepenen.

fol. 28

Alzoo Aechte Cornelisdochter anders genaemt Aecht 't Bourtgen gebooren van Leyden tegenwoordich gevangen, geconfesseert ende beleden heeft, dat zij zeeckeren tijt geleeden gevangen geweest is binnen Utrecht, ende aldair omme zeckeren dyeffveryen bij haer gepleecht, gebannen is een tijt van [] jaeren. Ende dat zij zeedert 't bannissement upten huysman ten platten lande loopen bedelen heeft, ende oock geweest is met eenige vagebonden up een vetgen. 't Welck zaeken zijn van quader consequentien contrarie de placcaeten vanden coninclijske Majesteyt [ende] is waerdich correctie. Soo is 't dat schepenen met rijpe deliberatie van raide den voornoemde Aechte Cornelisdr. gecondempneert hebben ende condempneeren bij desen, geleyt ende gebracht te worden in een castimentshuysken ende aldaer te blijven den tijt van achte daegen, te water ende te brode, nyet anders genuttende. Ende die tijt omgecoemen zijnde, te gaen ende gebannen te blijven uut deser stede, ende vrijdomme vandyen, den tijt van thyen jaeren up peyne van gegeesselt ende gebrantmerct te werden. Actum den 9 july 1566, presenten ut supra.

fol. 28

Alzoo mijn heeren vanden Gerechte ten vollen geïnformeert zijn als dat eenen Gys den Decker zackendrager hem vervordert heeft vanden schutters qualicken en schoffyelicken te spreekken, zonder daer toe van yemant geprovoceert te zijn. 't Welck in desen dangereussen tijt nyet getollereert behoort te worden. Soo is 't dat mijn heeren

fol. 28v

van den gerechte den voornoemde Ghijs den Decker gecondempneert hebben te coemen up inden voornoemde vierschaer alhyer ende te bidden up zijn knyen ende blootshoof, Godt ende den justitie om vergiffenisse, ende bekennen dat hij qualkicken daer aen geseyt heeft. Condempneeren den voorz. Ghijs den Decker binnen 's daechs zonneshijn te gaen in een castimentshuysken, ende aldaer te blijven tot maenendach toecomende ende te betaelen de costen vanden vangenisse ende misen van justitie. Ende voorts in twee maenden in geenigen herbergen te gaen drincken, ende dat al up meerder correctie. Actum den 5en decembris 1566, present castellein, schout, Adriaen Gerritsz., Gerrit Gerritsz., Jan Gerrit Stempelsz. ende Jan Gerritsz., burgermeesteren, Cornelis Woutersz., Gerrit Huygen, Jacob Clementsz. ende Dirck Jansz. Lonck ende Cornelis Cornelisz. Schepenen.

fol. 28v

Alzoo ~~Vrederick~~ mijn heeren vanden Gerechte ten vollen gebleke is, dat Vrederick Dircksz. Boterstop tegen woordich gevangen, hem vervordert heeft zeer schandelicken eenen Matheus Dircxsz. in 't aensicht te snijen, zonder 't woordt ofte wederwoort. Ende daarna hem uuter stadt geabsenteert ende opten huysman gesonts lichaem gelopen ende gebedelt heeft ende oock eenighe onstuericheyt gedaen ende gepleecht. Contrarie die placcaeten vanden coninclijske Majesteyt Soe is 't dat mijn heeren voornoemd den zelven Vrederick Botterstop ~~geordonneert~~ gecondempneert hebben ~~ende condempneert~~ ordonneeren ende gecondempneeren bij desen voor zijn correctie een maent te ligen ten castimente

fol. 29

nyet anders nuttende dan water ende broot, interdicteerende den zelven Botterstop binnen een jaer lanck eerstcomende nijet te gaen drincken in eenige herberge binnen deser stede ofte vridom vandijen, noch te

¹ Zevelick, thans Zyfflich gem. Kranenburg in Noordrijn-Westfalen, Duitsland (net over de grens bij Nijmegen).

² GTB. Potbouff. Schalk, schelm, schavuit.

passeren bij der straten, voor ende nae dat de poortclock geluijt zal wesen, ende dit alle op meerdere correctie. Condepneeren den zelven in een pecuniele somme ende mulcte van 12 Karolus guldens. Ende voorts te betaelen de mise vande justitie. Actum den 18en marty 1667 stilo communis, present Dirck Cornelisz. van Oudewater, Gerrit Huijgensz., burgermeesteren, Govert Wittesz., Jan Reiniersz, Dirck Andriesz., mr. Hendrick Jacobsz., Jacob Clementsz. ende Floris Ghijsbertsz. Schepenen.

fol. 29**Jannitgen Cornelisdr. alias Puijssen graeu**

Alzoe Jannitgen Cornelisdr. anders genaempt Puijssen graeu, geboren van Hooren, bekendt ende geconfesseert heeft, als dat sij om zeeckere dijeverije bij haer gepleecht, tot Schiedam gegeesselt is. Ende voorts gebannen den tijt van 10 jairen op haer rechteroor, ende dies nijtemin haer vervordert heeft, ten platten Lande te loopen, met vagebonden. Teerende ende bedelende, upten huijsman, zedert een halff jaer herwaerts. 't Welck zaecken zijn van quader consequentien ende contrarie de placcaten vanden coninclijske Majesteyt Soe is 't dat mijn heeren vanden Gerechte den voorseyde Jannitgen Cornelisdr. voor hoeren correctie geordonneert ende gecondempneert hebben, ordonneren en condempneren bij desen, te leggen achte dagen ten castimente nijet anders nuttende dan water ende broot. Ende voorts daer nae te gaen uut dese stadt, ende vrijdom vandijen. Ende daer uut gebannen te blijven den tijt van ses jairen eerstcomende

fol. 29v

sonder daer weder inne te comen up peijne van wel strengelijck gegeesselt ende gebrandtmerckt te werden. Actum ut supra., present al de Schepenen.

fol. 29v

Alzoe Jan Thonisz. geboren tot Molenaersche grave¹ bekent ende geconfesseert heeft dat hij gesonts lichaem ten plattelande opten huijsman met een vroupersoon genaempt Puijssen graeu, ende andere vagebonden, gelopen heeft, terende ende bedelende opten huijsman, contrarie de placcaten vanden coninclijske Majesteyt Soe is 't dat mijn heeren vanden Gerechte, den voorseyde Jan Thonisz. gecondempneert hebben, te gaen uut deser stede ende vrijdom vandijen, binnen 's daechs zonneshijn, ende daer uut gebannen te blijven, den tijt van twee jaren eerstcomende sonder daer weder inne te comen op meerder correctie. Actum ende presenten ut supra.

fol. 29v

Alzoo Cornelis Adriaensz. geboren tot Asperen anders genaempt inde wanderinge Bergen Aertgen, buyten pijnje van banden ende van ijsere onder den blaeuwen hemel beleeden ende geconfesseert heeft, dat hij gesont lichaems in 't platte lant, upten huysman gaen bedelen heeft, contrarie de placcaeten vanden coninclijske Majesteyt, ende daerenboven met zijn medehulpers heeft helpen doen in Sluypick een knevelinge bindende de luyden handen ende voeten ende den man een douck inde mont geleyt, hem hem extorquerende² ende bedwingende met ryet onder zijn beenen ofte haeren te houden al brandende zijn gelt te wijsen, welcke gelt hij gevangen met [zeeckere]

fol. 30

cleren heeft helpen ~~steelen~~ neemen. Dat hij oock met zijn medecomplien ontrent den Oudenbos doer een keldergat in huys geclommen is. Ende de luyden handen ende voeten heeft helpen binden, nemende 't gelt dat zij aldaer vonden, mitsgaders oock zeeckere cleren. Dat hij oock tot Cattendijck³ insgelycx een knevelinge heeft helpen doen, ende ter zijde met een swynstaff doer de muyr gebroocken, ende den man, knechts vrou ende meyskens, handen ende voeten bindende, aldaer hij met zijn medehulpers genomen heeft, ontrent 18 ofte 19 gulden aen gelde mit diverssche cleeren. Ende noch verscheyden meenichfuldigen dyeffveryen gepleecht gedaen ende helpen doen heeft. Dat hij gevangen oock met zijn medehulpers meer andere diverssche knevelingen zoo te water als te lande voorgenomen hadde te doen. Daervan hij oock al eenige begonst heeft gehad ende die volbracht soude hebben in dyen 't in 't vermogen van hem gevangen ende zijn medehulpers geweest hadde. Boven all 't welcke hij oock met zijn medecomplien de glasen tot Crimpen heeft helpen uutsmijten, ende oock present geweest is dat zijne medecomplien een vrouwenhuysken aen stucken geslaegen ende gebroocken hebben. 't Welck al zaecken zijn van quader consequentien 't eenendeel vermengt met violentien ende crachten die naer beschreven regten nyet en behooren on gecorrigeert ende ~~gepunne~~ gepunieert

¹ Molenaersche grave, thans: Molenaarsgraaf gem. Molenwaard, Zuid-Holland.

² GTB. Extorsie. Geweldpleging; afdwinging door geweld.

³ Kattendijke is een klein dorp op het voormalige eiland Zuid-Beveland

te blijven, maer grotelick gestraft ten exemple van anderen. Soo is 't dat schepenen met rijpe deliberatie van raide in 't lange 't samen gecommuniceert ende geconsidereert

fol. 30v

ende overgewegen hebbende alle 't gundt in desen te considereren stont, meer geneycht zijnde tot bermherticheyt dan rigeur van justitie hebben gewezen voor recht ende wijsen mits desen. Condempneeren den voorseyde Cornelis Adriaensz. alias Bergen Aertgen tegenwoordich gevangen up 't schavot achter 't stadthuys geleyt, ende aldaer geexecuteert te werden met den swaerde, ende daer nae zijn lichaem gebracht te werden aen 't gerecht ende aldaer gestelt up een rat, met een galch over 't lijff ende 't hoofd up een staeck verclaerende alle zijne goeden geconfisqueert tot prouffyte vanden conincklike Majesteyt Gepronunchieert den 29en aprilis 1567, present Govert Witte Govertsz., mr. Gerrit Bouwensz. schepen geintheert, Jan Reiniersz, Dirck Andryesz., mr. Hendrick Jacobsz., Jacob Clementsz. ende meester Cornelis Hendricksz Schepenen.

fol. 30v

Alzoo Adriaen Cornelisz. gebooren uut de Oude Tonge anders genaempt inden wanderinge Tongen Aertgen, buyten ~~pye~~ pijn van banden ende ijsere onder den blaeuwen hemel beleeden ende geconfesseert heeft, dat hij gesonts lichaem in 't platte lant, upten huysman gaen bedelen heeft, contrarie die placcaeten vanden conincklike Majesteyt ende daerenboven met zijn medehulpers in Brabant tusschen Rosendael ende Breda met geweld de doeren open gelooopen heeft, ende daer in wesende de goede luyden handen ende voeten

fol. 31

gebonden, aldaer neemende zeecker gelt, met diverssche cleren, ende habytten. 't Welck zij onder den anderen gedeelt hebben. Ende noch ontrent aen Oudenbos van gelijcken die doere heeft helpen uploopen, ende den man ende knecht vanden huysen handen ende voeten gebonden, ende aldaer ghenomen al 't ghelt dat sij daer vonden met noch zekere cleeren ende habiten die hem gevangen ende zijne medepleegers eensdeels ontjaecht werden. Ende noch met zijn medecompligen diversche dijffverijen van wolle ende linne laecken, mans ende vrouwen habiten te stelen ghepleecht heeft brekende ende climmende ~~steu~~ fortselick inde goede luijden hairen huysen bij nacht ende onthijde. 't Welck al zaecken zijn van quader consequentien gemengt met violentie die nae beschreven rechten niet en behooren ongecorrigeert ende gepunieert te blijven maer grotelick gestraft ten exemple van anderen. Soe is 't dat schepenen met rijpe deliberatie van raide in 't lange 't samen gecommuniceert geconsidereert, ende overgewegen hebbende alle 't gundt in desen te considereeren stont meer geneijcht zijnde tot bermherticheyt dan rigeur van justitie hebben gewese voor recht ende wijsen midts desen. Condempneeren den voorseyde Adriaen Cornelisz. alias Tongen Aertgen tegenwoirdich gevanghen op 't schavot achter 't stadthuys geleyt, ende aldaer gheexecuteert te worden met den swaerde, ende daer nae zijn lichaem gebracht te werden aen 't gerecht ende aldaer ghestelt op een rat met een galch over 't lijff ende 't hoofd op een staeck verclaerende alle zijne goeden geconfisqueert tot profijte vanden conincklike Majesteyt Gepronunchieert den dage jare ende presente als boven.

fol. 31v

Alzoo tot kennisse van mijn heeren vanden Gerechte gecomen is dat eenen Pieter Harmansz. santman bij nachte gelopen heeft ende present geweest is dat een quaetwillige een vrouwenhuijsken eenige glasen uut gesmeten heeft ende oick ontfanghen heeft gehadt ghelt toecomende anderen luijen ende 't selve onmittelicken gedilapideert¹ ende doergebracht heeft in bordelen ende anderen herberghen. Ende op 't stadthuys gebracht wesende aldaer groot rumoer ende insolentie ghepleecht heeft. 't Welck zaecken zijn van quader consequentien ende mijn heeren van hem noch ijemande nyet en staet te lyden. Soe is 't dat mijn heeren vanden Gerechte den voirs. Pieter Harmansz. santman voor zijn correctie geordoneert hebben te leggen 14 daghen ten castimente te water ende te brode zonder yet anders te nuttigen. Ende voorts in een jaer in geenen herbergen te moghen gaen drincken op meerder correctie. Actum den 29en aprilis 1567, present Ghijsbert Jan Maertsz., mr. Pieter van Asperen beyde Burgermeesteren gheintheert, Cornelis Woutersz., burgermeesteren, Govert Witten, Jan Regnijersz., mr. Gerrit Gerrit Bouwensz. Schepen geintheert, Dirck Andrijesz., mr. Heijndrick Jacobsz., Jacob Clementsz. ende mr. Cornelis Heijndricksz. Schepenen.

fol. 32

Alzoo Harman Jansz. alias Wortelgraeff geboren tot Abstee bij Utrecht² buyten pijn van banden ende ijsere onder den blaeuwen hemel beleeden ende geconfesseert heft als dat hij met zijn medehulpers in Roon³

¹ DBNL. Dilapideren. verkwisten, vergooien.

² Abstee bij Uytecht, thans: onderdeel van de wijk Oost in de stad Utrecht.

³ Roon, thans: Rhooon gem. Albrandswaard, Zuid-Holland.

onlancksleden voorghenomen ende begonst gehadt heeft een knevelinge te doen al daer hij gevanghen in huijs geclommen ende die doere geopent ende zijn medeplegers inne gelaten heeft dat hij oick met zijn medegesellen opset gemaect heeft ghehad omme tot Harmelen een knevelinge te doen 't welck hem mits zijnen apprehensie belet is geweest. Dat hij oick met zijn medehulpers over Pittershouck in S. Anthonispolder¹ doer een glas geclommen is inde kerck ende aldaer een kantoir ende kist openghesmeten ende daer uut heeft helpen stelen zecker gelt twee kelcken ende een monstrans van zilver daer heylichdom in stondt ende 't selve zilver een goudtsmit vercocht ende die penningen daer van gecomen gedilapideert ende doergebracht. Al 't welcke zaecken zijn van quader consequentien betreffende crijm van sacrilegie kerckroeff violentie ende crachte die nae besten rechten niet en behooren ongecorrigeert ende gepunieert te blijven maer grotelicx ghestraf ten exemple van anderen. Soe is 't dat schepenen met rijpe deliberatie van raide in 't lange 't samen gecommuniceert geconsidereert ende overgeweghen hebbende 't gundt in desen te

fol. 32v

considereren stondt, meer gheneijcht wesende tot bermherticheyt dan rigeur van justitie hebben ghwesen voor rechte ende wijsen midts desen. Condepneeren den voirs. Harman Jansz. teghenwoirdich ghevanghen op 't schavot achter 't stadthuys geleijt ende aldaer geexecuteert te werden met den swaerde ende daer nae zijn lichaem gebracht te werden aen 't gerecht ende aldaer gestelt op een rat een galch met 't maecksel van een kelck over 't lyff, ende 't hooft op een staeck. Verclerende alle zijne goeden geconfisqueert tot prouffijte vanden coninclijske Majesteyt als Grave van Hollant. Gepronunchieert den 7en Julij 1567, present ~~al de schepenen~~ Govert Witte Govertsz., Jan Regnijersz., Dirck Andryesz., mr. Heyndrick Jacobsz., Jacob Clementsz., Floris Gijsbertsz ende mr. Cornelis Heyndricksz, Schepenen.

fol. 32v

Alzoo Willem Willemsz. geboren tot Aecken alias vander Goude schoenmaecker buyten pijnje van bande ende ijsere beleden ende geconfesseert heeft als dat hij zeecker ijswerck uut een thuijn ghestolen heeft ende de doer van thuijnhuijsken op ghebroken ende 't selve ijsvercoft heeft nijet jegenstaende hij in voortijden om ander dijffverije tot Alckmaer gevangen ende gebannen is den tijt van drije jaeren op zijn rechterhandt. Ende onlanckxs tot Delft mede gevanghen ende gebannen is den tijt van zes jaeren up peijne van te roeijen up te galejen vanden coninclijske Majesteyt Dat hij oick met een ander mans huijsvrouw gelopen ende hem daer mede in verscheyden plaetssen ghevonden heeft verlatende zijnen echte huijsvrouw. Ende hoewel den zelve gevanghen beloofd hadde beternisse van leven ~~den hooren~~ ende 't selve nijet gehouden, perseverende zoo langer zoo meer in

fol. 33

zijn dijffverije. 't Welcken zaecken zijn van quader consequentien ende ongestraft nijet en behoren te blijven ten exemple van ander. Soo is 't dat schepenen met rijpe deliberatie van raide in 't lange 't samen gecommuniceert ende geconsidereert dat in desen te consideren stondt, hebben gewesen voir recht ende wijsen midts desen. Condepneeren den voorseyde Willem Willemsz. jegenwoirdich gevanghen geleyt te werden op 't schavot ende aldaer wel strengelicken gegeesselt te werden, ten bloede toe ende dat gedaen gebannen te gaen ende blijven buyten dese stede ende de vrijdom vandijen den tijt van twe jaeren eerstcomende zonder daer weder inne te coemen opte verboerte van zes jaeren gebannen te gaen ende roeijen up coninclijske Majesteyt galeijn. Actum ende presenten ut supra.

fol. 33

Alzoo Joost de Hegers geboren vander Nijeupoort beleden ende geconfesseert heeft dat hij gesondts lichaems zedert vastenavont lestleden gebedelt heeft meest in besloten steden ende oick ten plattelande contrarie de placcaeten vanden coninclijske Majesteyt 't Welck zulcx nijet en behoort. Soo is 't dat schepenen met rijpe deliberatie van raide in 't lange 't samen gecommuniceert ende geconsidereert dat in desen te considereeren stondt, hebben gewesen voor recht ende wijsen bij desen. Condepneeren den voorseyde Joost 't aenschouwen de justitie die aen Harman Jansz. ende Willem Willemsz. gedaen zal werden. Actum ende presenten ut supra.

fol. 33v

Alzoo Henrick Geritsz. gebooren tot Utrecht geconfesseert ende beleden heeft hoe dat hij gesons lichaem ten plattelande gaen bedelen heeft contrarie blaccaten² vanden Mat. nijet jegenstaende dat hij daeromme tot Woerden gecondemneert gewesen is met een tot hem, den anderen te geesselen. Dat hij oock een van zijn mede gesellen heeft inder aerden helpen verbergen een [vijchtich] dat dezelve zijn medegesellen tot een udtrechster

¹ S. Anthonispolder, thans: Sint Anthoniepolder of Sint Anthony polder, polder en dorp in gem. Binnenmaas, Zuid-Holland.

² Sic, blaccaten, lees: placcaten.

gestolen hadde. 't Welcke zaecken zijn van quader consequentien digne correctie.¹ Soo is 't dat mijn heeren (~~geneucht~~ geneucht wesende tot bermherticheyt) aensiende den gevangen zijnder jonckheyt ende op hope dat hij hem beteren zall den voorsejde gevangen gecondempneert hebben ende condempneren bij desen te staen een halff uur upte kaeck met twee garden onder zijn armen ende aldaer geuschaleert te werden, bannen voorts d' voorn. Henrick Geritsz. den tijt van twee jaeren uut deser stede ende vridomme vandyn ende de stadt te rijmen binnen 's daechs sonneschijn ende daer nijet weder omme, inne te commen binnen d' voorsejde tijt op meerder correctie. Den 5en decembris 1567. Present den officier, Willem Fransz. Schepen geintheert, Govert Witten, Dirck Andrijesz., mr. Hendrick, Jacob Clementsz., Cornelis Cornelisz., schepenen geintheert ende mr. Cornelis Hendricksz, Schepenen.

fol. 33v

Alsoe mijn heeren vanden Gerechte gebleecken es hoe dat eenen Hendrick Govertsz. alias genaempt Heyn Dul grote insolentien gepleecht heeft ter raetkamer deser stede ende den balliu irreverentelick² toegesproocken heeft wyen hij behoorde als representerende de plaetse vande coninlijcke Majesteyt alle eer ende reverentie te bewijsen ende oock van ander mesusen byden voorsz. Henric gepleecht. 't Welck in een 's landt van justitie nyet en behoort getollereert te worden. Soe is 't

fol. 34

dat mijn heeren vanden Gerechte den voirs. Hendrick voir zijn correctie geordonneert hebben ende nyetemin gecondempneert te gaen sonder geleyt te werden, ende dit wel up meerder correctie, binnen 's daechs zonneschijn in en castimentshuysken, ende aldaer te blijven tot Asschelewoensdach toe sonder yet ander te nutten dan water ende broot, ende voorts te betalen den costen vanden gevangnisse ende mysen van justitie, ende dat gedaen te comen up 's anderen daechs, ter raetkamer deser stede, biddende Godt Almachtich ende mijn heeren vanden Gerechte inden namen vande justitie om vergiffnisse. Actum den 10 february 1568 stilo communis. Presentibus 't volle Collegie uuytgesondert Adriaen Gerritsz.

fol. 34

Alsoe mijn heeren vanden Gerechte gebleecken is dat Cornelis Aertsz. anders genaempt Kaeckgen hem vervordert heeft, den balliu deser stede wyen hij schuldich was alle eere, reverentien ende obediencie (als representerende de plaetse vanden Mat. te bewijsen) zeer qualicken ende inreverentelicke toe te spreekken, ende oick mede een dienaer vander stadt insgelycx qualicken toe gesprecken ende meer ander insolentien bij denselven gepleecht. 't Welcke mijn heeren vanden Gerechte van hem noch van nyemant en staet te leiden. Soe ees 't dat mijn heeren vanden Gerechte den voirs. Kaeckgen geordonneert heben ende nyetemin gecondemeert te gaen als volgende de voirn. sententie van Heyn Dul. Actum ende presenten ut supra.

fol. 34v

Vrederick Dircksz. boterstop gebooren poirter deser stede onthooft

Alsoe Vrederick Dircksz. ~~boterstop~~ anders genaempt boterstop jegenwoirdich gevangen buyten pijnne ende bande van ijsere onder den blaeuwen hemel beleden ende geconfesseert heeft, hoe dat hij gesonts lichaem lange tijden ende jairen upten huysman ten platten lande contrarie de placcaeten der coninlijcke Majesteyt tot diverssche stonden in dese landen van Hollant gepubliceert gaen bedelen heeft. Ende boven dyen dat hij met een medestander ende hulper een kerck inne gebroocken heeft inder nacht ende uuyt der selver kerck gestoelen seker goeden. Ende dat hij oock tusschen Culemborch ende Vianen met zijn medehulpers op een wech, een manpersoon heeft helpen knevelen, ende hem benomen zijn gelt dat hij over hem hadde met zijn rappyer. Ende boven dyen noch geconfesseert ende beleden sulcks oock bij goede suffissante informatie gebleecken is, dat hij gepleecht ende gedane heeft diverssche ende verscheyden dieffveryen ende inder nacht up gebroocken ende beclommen die huysluyden heuren woonplaetsen, met oock seker violencien ende gewelt byden voirn. Vrerick tot veel plaetsen gedaen. 't Welck nyet en behoort ongecorrigeert te blijven maer grotelicks gestraft ten exemple van allen anderen. Soe ees 't dat mij heeren vanden Gerechte meer geneucht zijnde tot barmherticheyt dan tot rigeur van justitie den voirn. Vrerick Dircksz. gecondempneert ~~worden~~ hebben den condempneeren hem mits desen

fol. 35

geleyt te werden achter stadthuys up 't schavot ende aldaer geexecuteert te werden met den zwaerde ende dat gedaen 't lichaem gevoert te werden buyten aen 't gerecht, ende aldaer gestelt op een radt met een galch daer over, daer up staende 't maecksel van een kerck ende 't hooft up een staeck. Ende alle sijn goeden

¹ Digne correctie, straf waardig, waardig gestraft te worden.

² *GTB.* reverendelyck, reverendelik. Eerbiedig. Irreverentelick, oneerbiedig.

geconfisqueert tot proffijte der coninclijske Majesteyt Aldus Gepronuntieert upten eersten marty 1568 stilo communis. Present Schout, Gysbert Jan Maertsz., Adriaen Gerritsz., Gerrit Gerritsz., Jan Hey Gerritsz., burgermeesteren, Claes Maertssoen, Jan Reynierssoen, Gerrit Gerrit Bouwensz., Dirck Andriesz., mr. Henric Jacobsz. ende Dirck van Necq Clementsz. Schepenen.

fol. 35

**Adriaen Janssoen alias Openwerckgen
poirter deser stede voir de cruysen
in de processie genaen**

Alsoe mijn heeren vande Gerechte bij goede informatie gebleecken es, als dat Adriaen Janssoen schipper jegenwoirdich gevangen, gedoocht heeft dat een vroupersoon bevangen ende bevrucht met kynde 't sijnen huysse haer geborgen gehouden heeft ende up 't uuyterste gecomen zijnde van 't kynt te baeren ende haer zeer qualicken bevoelende van eenige gevaeren zijnde dat zij 't hoge eerwaardige sacrament soude ontfangen, daertoe denselven Adriaen geen consent en heeft willen draegen hoewel hij die nochtans behoort hadde de voorsz. vrou daer toe te [.ae.en] ende helpen, maer seggende: "Onse heer is inden Hemel, zijne gratie es overall, ick wil hyer geen geschel noch geel hebben", met meer ander

fol. 35v

ongeschikte woorden. Zulcks dat uuyt die oirsaeck uproer ende vergaderinge van veele menschen geschiet es. Waeruyt geschapen waeren grote inconneventien te gebeuren, d' welck saecken sijn van quader consequentien, ende nyet te tollereren ende lijden en staen ende ongecorrigeert nyet en behoren te blijven. Nochtans mijn heeren vanden Gerechte meer geneycht zijnde tot bermherticheyt dan rigeur van justitie, die voirn. Adriaen Janssoen geordneert hebben voir sijn correctie ende nyetemin gecondempneert ende condempneren hem bij desen, terstont ter vierschaer te vallen up sijn knyen ende te bidden God almachtich ende mijn heeren vande Wet inden naem vander justitie om vergiffenisse, bekennde sijn leetwesen van 't voirgaende uproer ende die woorden bij hem gesproecken. Ende dat gedaen up morgen voir die hoornisse te gaen tusschen die cruysen inden processie beginnende binnen de besloten kercke tot dat die processie om is, blootshoofs ende bervoets becleet met linnen met een barnende wassekaerse wegende ten minsten een halff pondt inde hant. Ende dat gedaen de selve kaerse te brengen ende plaetsen voir 't Hoge Heylige Eerwaardige Sacrament ende voorts aldaer up sijn knyen te anhooren de hoornisse. Ende te betalen de costen vande gevangnisse ende myssen van justitie. Gepronuncheert den 6en marty 1568 stilo communis, present de Burgermeesteren, Claes Maertsz., Jan Reyniersz., Gerrit Gerrit Bouwensz., Dirck Andriesz., Floris Ghijsbertsz., Schepenen geintheert ~~schep~~, mr. Willem [Heinricxz] ende Dirck van Necq Clementsz. Schepenen.

fol. 36

~~Ye Pieters~~ **Jan Janssoen ende 's heeren dienaar gelegen
in een castyementshuysken**

Alsoe mijn heeren vanden Gerechte gebleecken es ende oeck dat ~~Ye Pieters~~ Jan Jansz. een 's heeren dienaar bekent heeft dat hij met sijn medegesellen 's heeren dienaers zijnde ontfangen heeft van vreemde voircopers¹, hem generende met kannekens boters te coopen up de weeckmarcten, seker gelt ende 't selve onder een anderen gedeelt, ende daerenboven oock tuysinge gedaen, ende de selve voircopers nyet bekeurt, ende sulcks de keure deser stede voir wetens laeten overtreden ende contumaceeren, contrarie sijnen eedt, dien hij in handen vanden officier gedaen heeft. 't Welck mijn heeren vande Gerechte nyet te lijden en staet. Soe is 't dat mijn heeren vande Gerechte den voirs. Jan Janssoen voir sijn correctie geordonneert ende gecondempneert hebben, geleyt te werden in een castyementshuysken ende aldaer te blijven den tijdt van achte daegen, nyet anders nuttende dan water ende broot ende dat gedaen synde te comen up 's anderen daechs ter vierschaer. Biddende Godt Almachtich ende mijn heeren vande Wet inden naem van vanden justitie om vergiffenisse, voorts te betaelen ende te restituereen alle penningen bij hem ontfangen ende voorts te betalen de costen ende myssen van justitie. Gedaen bij 't volle Collegie ende gepronuncheert den 27en february 1568 stilo communis.

fol. 36v

**Ye Pieterssoen 's heeren dienaar geleyt
in een castyementshuysken**

Alsoe mijn heeren vanden Gerechte gebleecken es ende oeck Ye Pieterssoen 's heeren dienaar bekent heeft als dat hij met sijn medegeselschap 's heeren dienaers zijnde geperticepeert ende gedeelt heeft van seckere penningen bij syne medegesellen ontfangen, ten fyne zij eenige vreemde voirvercoopers hem generende met

¹ GTB. Voorkoop. Hier: Hij die bep. waren (etenswaren of wat tot de bereiding daarvan nodig is) opkoopt, om in het klein en/of met winst weer verder te verkopen.

kannekens boters te coopen up de weeckmercten conniveren¹ souden om den zelven nyet te bekoeren. Ende aldat mijn heeren gebleecken es, dat de voirs. Ye wel kennelick was dat de voirs. penningen ten dyen fyne voirs. gegeven waren. Ende oversulcks genomen voir wetens de keure deser stede laeten overtreden ende contumaceren contrarie sijnen eedt bij hem in handen vanden officier gedaen heeft. 't Welck nyet getollereert ~~nyet~~ en behoirt te werden maer gestraft ten exemple van anderen. Soe ees 't dat mijn heeren vande Gerechte den voirs. Ye Pietersz. voir zijn correctie geordonneert ende gecondempneert hebben. Eerst ~~alleen~~ Cornelis Eeuwoutsz. alleen te geeselen. Ende dat gedaen geleyt te werden in een castimentshuysken, ende aldaer te blijven den tijdt van achte daegen nyet ander nuttende dan water ende broot ende voorts nae d' expiratie van achte daegen te comen ter vierschaer up een poort ~~dingbrech~~ dingdach biddende Godt Almachtich ende mijn heeren vande Wet inden naem van vanden justitie om vergiffenisse ende betaelen den officier de penningen bij hem ontfangen ende voorts te betalen de costen ende myssen van

fol. 37

Justitie ende dit all te volcomen up peyne van meerder correctie. Actum den 16en marty anno 1568 stilo communis. Present ~~echou~~ den vier Burgermeesteren, Claes Maertsz., Gerrit Gerrit Bouwensz., mr. Hendrick Jacobsz., Cornelis Hendricksz ende Dirck Clementsz. van Necq Schepenen.

fol. 37

**Cornelis Eeuwoutsz. geboeren
van Schyedam gegeesselt
in besloten camere**

Alsoe Cornelis Eeuwoutsz. geboren van Schyedam, jegenwoirdich gevangen beleden ende geconfesseert heeft, dat hij alhyer in stadt upte Vischmarckt gestoolen heeft uuyt een vrouwenbuyl omtrent 20 stuyvers an gelde, ende bevonden op diverssche logentaelen². 't Welck saecken zijn van quader consequentien die nyet behoiren ongestraft te blijven, maer strengelicken gecorrigeert ten exemple van anderen. Soe ees 't dat mijn heeren vanden Gerechte meer geneycht tot bermherticheyt dan tot rigeur van justicie respect ende aenschou nemende op de voirs. gevangen synder jonckheyt, ende op hope dat hij hem soude moegen beteren, den voirs. Cornelis Eeuwoutsz. gecondempneert hebben ende condempneeren bij desen in besloten camere wel strengelijck bij den dienaers gegeesselt te worden tot dat het bloede daer na volcht

fol. 37v

ende dat gedaen gebannen te gaen buyten deser stede ende vrijdomme vandyen binnen daechs sonneschijn, ende daer nyet weder inne te comen, binnen drie eerstcomende jaeren, op verbeurte van affgesneden te werden zijn rechteroor. Actum ende presenten ut supra.

fol. 37v

**Cornelis Cornelis [der] [Diemen] ~~[verder] [proesse]~~
gegeven**

Alsoo Cornelis Cornelisz. [der] [Diemen] geconfesseert heeft als dat hij onlanx ~~loet~~ leden inder nacht omtrent 10 ende 11 uren, uuyt een schip gestolen heeft, een mantel met een root manshempdrock. 't Welck saecken zijn van quader consequentien waerdich correctie, ten exemple van anderen. Soo is 't dat schepenen aenschou nemende opte joncheyt vande voirs. gevangen, den voornoemde Cornelis Cornelisz. gecondempneert hebben ende condempneeren bij dezen te comen binnen de besloten camer, ende te vallen up zijn knyen ende biddende Godt ende mijn heeren vande weth inde name vande justitie omme vergiffenisse, ende te betaelen die costen vande gevangenis ende myssen vande justitie, ende dat gedaen voorts te gaen uuyt deser stadt, ende daer nyet weder inne te komen, tenzij hij al voeren geweest es tot Amersfoort ende aldaer gedaen heeft een bedevaert voir Ons Lieven Vrouwe, ende daer van thonende behoirlicke certificatie ende dit up peyne van wel strengelick gegeesselt te werden. Actum den 26e may 1568, present Bailliu, schout, Gysbert Jan Maertsz., Adriaen Gerritsz., Gerrit Gerritsz., burgermeesteren, Jan Reyniersz., Gerrit Gerrit Bouwensz., Dirck Andriesz. ende Dirck van Necq, Schepenen

fol. 38

Alsoe Mees Heynricksz hem vervordert heeft zekere diverssche uproerige woorden, tot verachteringe vande coninlijcke Majesteyt te spargeren³ ende [stemineren] onder die gemeente directelike jegens den placcate van zijne Mat. up welcke woorden den zelve Mees Heynricxz jegens zijn autheur [gesport] es geweest, ende boven

¹ <http://www.inghist.nl/Onderzoek/Projecten/VocGlossarium/zoekvoc>. Conniveren. Oogluikend toestaan.

² GTB. Logentalen. Leugenen.

³ GTB. Spargeeren. Het verbreiden, uitstrooien van een gerucht.

dien oock bekent heeft d' voorn. seditieuse woorden logenen te zijn, ende voir sulcx voort geseyt te hebben. 't Welcke alle saecken zijn van quader consequentie die ongestraft nyet en behoiren te blijven. Soe is 't dat mijn heeren vanden Gerechte met vorder kennisse die zij vander zaecke hebben, d' voorn. Mees Heynricxz geordonneert hebben ende ordineren bij desen voir zijn correctie, terstont op zijn knyten te vallen inder vierschaer, biddende Godt Almachtich ende mijn heeren van die gerechte inde name vande justitie, omme vergiffenisse, verclarende groot leetwezen te hebben vande voorsz. woorden bij hem gesproocken, ende daerenboven den officier te betalen drie Carolus guldens, ende Sint Janskercke drie duysent steens, ende dit alle te volcomen up peyne van meerder correctie. Actum den 21en Augusti, present 't volle Collegie uuytgesondert Claes Maertsz. schepen.

fol. 38

**Arien Wynen met een barnende wasse
caersse voor de processie te gaen**

Alsoe mijn heeren vande Gerechte genouchsaem gebleken is, dat Ariaen Wynen inder nacht een manpersoon in 't ansocht gesneden heeft, sonder dat hij eenige kyffelijcke woorden met denselven manpersoon hadde. 't Welck saecke zijn van quader consequentie waerdich correctie ten exemple van anderen. Soo is 't dat mijn heeren vande Gerechte denselven Arien

fol. 38v

gecondempneert hebben ende condempneeren bij dese illico¹ te vallen up zijn knyten ter vierschaer biddende Godt ende mijne heeren vande Gerechte inden name vande justitie om vergiffenisse. Ende voorts te gaen up margen ten sevenen met een barnende wassekaers ~~van~~ voir de processie, ende dat gedaen die kaers te brengen voir 't hoege heylige Eerwaerdige sacraments, ende voorts te betaelen thyen duysent steen tot prouffijte vanden officier, ende oock te betaelen die costen die costen² vande gevangenis ende myssen van justitie. Interdicteerende ende verbiedende den voirs. Adriaen in een jaer eerstcomende nyet te gaen drincken in eenige herbergen, binnen deser ofte over Yssel, opte verboerte van openbaer strengelick gegeessel te werden. Actum den 17en novembris 1568, present den Castellain, schout, Gysbert Jan Maertsz., Gerrit Gerritsz. ende Jan Hey Gerritsz., burgermeesteren, Claes Maertsz., Jan Reyersz, Gerrit Gerrit Bouwensz., Dirck Andriesz., mr. Cornelis Heynriccxz ende Dirck van Necq, Schepenen.

fol. 38v

Ut supra

Alsoe mijn heeren vande Gerechte gebleecken is, als dat eenen Claes Cornelisz. sleeper inder nacht geperpetreert heeft, sekere petulantie, ende daerover oock tot een zeecker huys, die glassen ingeworpen heeft 't welck saecken zijn van quader consequentie waerdich correctie. Soe es dat mijn heeren vande Gerechte d' voorsz. Claes Cornelisz. jegenwoirdich gevangen gecondempneert hebben ende condempneeren bij desen illico te vallen, ter vierschaer, up sijn knien

fol. 39

biddende mijn heeren vande Gerechte inden name vander justitie omme vergiffenisse, ende voorts te gaen up margen te sevene met een barnde wassekaers voir de processie, ende dat gedaen die kaers te brengen voir 't hoge heylige Eerwaerdich sacrament ende voorts te betalen 20 duysent steen, d' een helft tot prouffijte vanden officier, ende d' ander helft tot behouffve vande kerck ende voorts te betalen die costen vande vangenis ende myssen van justitie. Actum ende presenten ut supra.

fol. 39

**Uts. ende in vier jaren niete gaen in den
herbergen**

Alsoe mijn heeren vande Gerechte kennelick is dat eenen Claes Jansz. messenmaecker jegenwoirdich gevangen tot verscheyden huysen huystotinge gedaen die glassen bij nachte in geworpen heeft met meer ander onstuericheyt gemengt met violentie ende oock tot diverssche tijden mes in armoede getrocken. 't Welck is een Stadt van justitie nyet getollereert en behoort te werden maer nae bescreven rechten ende die keure alhier gepubliceert gestraft ten exemple van anderen. Soe es 't dat scepenen meer geneycht wesende tot barmharticheyt dan rigeur van justitie den voornoemde Claes Jansz. gecondempneert hebben ende condempneeren bij desen up margen te gaen gecleet in wit linnen, sonder eenige wollen aen te hebben, met een barnde wassekaersse in zijn hant wegende een half pondt ende daer mede te gaen inder processie achter 't

¹ Illico, meteen, direct, gelijk, ogenblikkelijk, onmiddellijk.

² Sic, die costen die costen, lees: die costen.

Hoge Heylige Eerw. Sacrament ende voor mijn heeren vande weth ende dat gedaen de selve kaersse te brengen voir 't Heylige Sacrament. Condemneeren ende interdicteerende hem voirts binnen vier jaeren eerstcomende nyet

fol. 39v

te gaen dryncken in eenige herberge. Ende up sonnendagen ende heyligendagen naer 't luyen vande poortclocke hem nyet upter straeten te laeten vynden, ende up werckedagen naer dat die clocke t's avonts acht geslaegen sall hebben. Condemneerende oeck d' voorsz. gevange te betalen die boete, volgende 't privilege upte vechtelissen geexpedieert, ende voorts te betalen die costen vande gevangenis en ende myssen van justitie. Condemneeren d' voorsz. gevangen 't gunt voirs. te volcomen, ende dat all up meerder correctie. Actum den 11 decembris 1558, present Gijsbert Jan Maertsz., Gerrit Gerritsz. ende Jan Hey Gerritsz., burgermeesteren ende die seven Scepenen.

fol. 39v

Marritgen Vrericks gebannen

Alsoe Maritgen Vrerixdr van Rotterdam voir Schepenen geconfesseert ende beleden heeft dat zij met quaet geselschap achter landen lopen bedelen heeft, contrarie die placcaten der coninlijcke Majesteyt Soe es 't dat schepenen gelet hebbende haer jonckheyt ende gebreeckelicheyt d' voorn. Maritgen geordonneert hebben gebannen te gaen, binnen 's daechs sonnescheyn uuyt deser stade ende vrijdom vandyen up peyne van strengelicken gecorrigeert te worden. Actum den 7en marty 1559 [...] present Claes Maertsz., Govert Wittesz., Dirck Andriesz., Floris Gijsbertsz, mr. Cornelis Heynricxz ende Cornelis Dircksz. Schepenen.

fol. 39v

Catelijne alias Culleken uyt Vlaenderen gebannen in een convent

Alsoe Cateline anders genaempt Culleken uuyt

fol. 40

Vlaenderen voir Schepenen geconfesseert ende beleden heeft, dat zij met quaet geseschap achter landen lopen bedelen heeft, contrarie die placcaten der coninlijcke Majesteyt ende daeromme aen Schepenen versocht heeft omme in een convent gebracht te werden ende beterschap van leeven te moegen leyden, bethoonende seer groot leetwesen. Soe is 't dat schepenen gelet hebbende up huer gebreken ende joncheyt d' voorn. Cateline geordonneert hebben voir haer correctie gebracht ende geleyt te worden in een vande conventen binnen deser stede ten fyne sij daer sall moegen peniteren ende God om gratie bidden. Actum ende presenten ut supra.

fol. 40

Cornelis Mees d' justitie om vergiffenisse te bidden ende eenige tijt binnen de Jurisdiction gebannen

Alsoe Cornelis Meesz uuyt Gouwerack jegenwoirdich gevangen, bekent heeft hoe dat hij onlanx inder nacht van een vreemde vroupersoon die uuyter herberge (wel bij der dranck sijnde) gescheyden, ende haer herberge nyet en wiste te vinden, versocht es, omme haer weder inde herberge te bewegen ende brengen off in een 's heeren dienaers huys, sulcx hij oeck gedaen heeft zeggende dat hij oeck met de vrou amiable kennisse gemaect te hebben, ende inder herberge wesende met die vrou goet chier gemaect heeft, aldaer die selve vrou haer gelt [vertoonende] was, versouckende dat hij met haer tot Amsterdam soude willen reyssen, ende dat 't selve gelt voir hem was, inder vouge dat de selve vrou voir den haert den slaep [overvallen] heeft. Zoedat den gevangen hem selven van sijnen dienst te

fol. 40v

loonende uuyt de vrou haer buydel genomen heeft sekere stucken gouts, dyen hij die waerdinne vanden huysse (hem aengeseyt wesende dat hij 't selve gout uuyt den buydel genomen hadde) illico gegeven heeft, die de voorsz. vroupersoon haer gout weder gerestitueert heeft. Ende alsoe (dat eensdeels smaeckende is dieffverie) 't welck nyet getollereert en behoort te werden. Schepenen gelet hebbende up 't voirs. feyt respect nemende upte qualificacie van die voirs. vreemde vrou wesende vermaert een lichte vrou ende insynde de innocentie ende joncheyt vanden voirs. Cornelis Meesz, hebben d' voorn. Cornelis gecondemneert in besloten camer up sijn knyen te vallen ende te bidden Godt ende mijn heeren vanden weth inde name vande justitie omme vergiffenis. Condemneeren hem voorts te betaalen die costen vande vangenuisse ende myssen van justitie. Interdicteeren d' voirs. gevangen tusschen dit ende Halff Vasten uuytten Jurisdiction van 't Bailliuschap vander Goude nyet te

gaen up meerder correctie. Actum den 8en marty 1569 stilo communis. Bij Claes Maertsz., Govert Wittesz., Dirck Andriesz. ende Floris Gijsbertsz Schepenen.

fol. 41

**Hendrick Andriesz. alias Kuyfie
gehangen**

Alsoe eenen Heynrick Andriesz. anders genaempt Kuyfgen geboiren tot Maestricht jegenwoirdich gevangen, buyten pijnende ende bande van ijser, onder den blaeuwen hemel, geconfesseert ende beleden heeft doe dat hij gesonts lichaem ten platten lande upten huysman gaen bedelen heeft contrarie den placcaten vander coninclijske Majesteyt, ende oock met zijn medeplichtigen ende hulpers tot verscheyden plaetsen veel en diverssche dieffveryen, van mans ende vrouwencleeren, zoe linnen als wollen, gedaen ende gepleecht heeft upbreckende ende climmende bij nachte ende ontijt, in die goede luyden huysen, ende denselven van huer goet berovende. Ende hem voorts van 't quade tot 't quader bekerende ende begevende hem gevonden heeft in een seecker dorp ende aldaer met zijn medehulpers ende quaetdoenders met een leer gecloppen inde kerck ende aldaer uuyt genomen ende gestolen twee kelcken met een silver paternoster. 't Welck hij gevangen over Coelen ten Deuytsschen¹ heeft helpen vercoopen, ende daer van genoten vuer zijn portie ontrent 12 guldens. Dat oock hij gevangen tusschen Deventer ende Grol vande heyde heeft helpen nemen een paerd al waer zij opbonden gestolen goeden, ende comende bij Deventer hebben zijn medecomplizen 't selve paert vijff off zes wonden in 't lijff gesteecken, ende zoe lieten loopen. d' Welck alle saecken zijn van quader consequentien smackende crime van sacreligie kerckroof gewelt ende violentie van t's heren wegen ende oock overtredinge van den

fol. 41v

placcaten der coninclijske Majesteyt, ende nyet ongestraft en behoort te blijven maer grootelick gestraft ten exemple van allen anderen. Soe is 't dat schepenen met rijpe deliberatie van rade overgewogen hebbende alle dat in desen te considereren stont ende geneycht zijnde meer tot bermherticheyt dan rigeur van justitie. Recht doende van wegen ende uuyten name der coninclijske Majesteyt van Hispaengnien, als Grave van Hollant Zeelant ende Westvrieslant den voornoemde Heyndrick Andries gevangen, gecondemneert hebben, ende condempneeren bij desen, aen 't gerechte buyten der stede gebracht, ende aldaer gehangen ende geworcht te werden metten baste, sulcx datter die doot nae volcht, ende 't maecksel van een kerck gestelt over zijn lichaem ende verclaert alle zijne goeden geconfisqueert tot proffijte vande coninclijske Majesteyt Actum den 9en marty 1569 stilo communis. Bij Claes Maertsz., Govaert Wittesz., Dirck Andriesz., Dirck Jansz. ende Lonck, Floris Gijsbertsz, mr. Cornelis Heynricxz ende Cornelis Dirckxz. Schepenen.

fol. 41v

**Leendert Willemsz. alias [swert..] off
cuyper onthalst**

Alsoe eenen Leenert Willemsz. alias zwartgen ofte cuyper van Goereede buyten pijnende ende banden van ijser onder den blaeuwen hemel beleden ende geconfesseert heeft, hoe dat hij uuyt saecke van zekere dieffverye bij hem gecommiteert gebannen es sekere jaeren up sijn hals uuyt sekere plaetsen, al waer hij groote belofte van beteringe gedaen heeft, nyet jegenstaende hem begeven heeft te gaen bedelen gesonts lichaem

fol. 42

ten plattelande contrarie de placcaten der coninclijske Majesteyt, ende voorts met zijn medehulpers veele ende verscheyden dieffveryen heeft helpen plegen, zoe van wollen als linnen cleederen ende huysraet tot verscheyden plaetsen ende stonden. Ende oock tot Enckhuysen geleden omtrent twee jairen geperpetreert heeft zekere nederslach inden persoon van Andries van Goeningen. t' Welck zijn saecken van quaeder consequentien ende zeer quaeden exemple, ende contrarie die placcaten der coninclijske Majesteyt in dese landen gepubliceert, die nyet en behooren ongepunieert maer grootelick gestraft ten exemple van allen anderen. Soe is 't dat schepenen met rijpe deliberatie van rade ende overgewogen hebbende alle 't gene dat in desen te considereren stont recht doende van wegen ende uuyt name vande coninclijske Majesteyt van Hispaengnien, als Grave van Hollant Zeelant ende Westvrieslant. Den voorn. gevangen gecondempneert hebben ende condempneren bij desen up 't schavot achter 't stadthuys geleyt ende aldaer metten zwaerde geexecuteert te werden, sijn lichaem gevourt buyten aen 't gerecht ende aldaer gestelt te werden op een rat ende 't hoofd up een staeck. Verclaerende alle sijne goeden geconfisqueert tot proffijte vanden coninclijske Majesteyt Actum ende presenten ut supra.

fol. 42

Hendrick Willemsz. gebannen

¹ over Coelen ten Deuytsschen; in Duitsland in de buurt van Keulen.

Alsoe Heynrick Willemsz. geboren van [Ke..unde] jegenwoirdich gevangen beleden ende geconfesseert heeft, hoe dat hij in besloten steden eenige jaren herwerts continuelicken gesont lichaems

fol. 42v

gaen bedelen heeft, nyet jegenstaende hij vandyes geordineert is van 't selve nyet te moeghen doen. 't Welck saecken zijn van quader consequentie die nyet en behoiren getollereert te werden maer gestraft ten exemple van anderen. Soe is 't dat schepenen d' voorn. gevangen gecondemneert hebben ende condempneren bij desen gebannen te gaen den tijt van drie jaren uuyt die vrijdom der stede vander Goude ende die te ruymen binnen daechs donneschijn ende daer nyet weder inne te comen geduyrende die voirs. tijt up peine van scherpelick gegeesselt te werden. Actum ut supra.

fol. 42v

Jan de Wit Baltesz gebannen uptie galey

Alsoe Jan de Wit Baltesz poirter deser stede jegenwoirdich gevangen bekent heeft hoe dat hij onlanxleden inder nacht hem gevonden heeft in 't schip van Adriaen Jansz. openwerckschipper¹ ende den zelve Adriaen leggende in sijn rust sijnen tas van 't lijff gesneden ende d' selve met gelt daerinne wesende tot ontrent 11 guldens toe hem ontstolen ende ontdraegen ende 't gelt gegraven inden houck vanden derden booch vande sluystoorn al waer denselven gevangen den schout ende Schepenen 't selve gelt gedemonsteert heeft ende oeck aldaer gevonden hebben tot 10 guldens toe wesende specie van gelde als Adriaen Jansz. geseyt hadde dat hem ontstolen was

fol. 43

Welck gelt d' voorn. Adriaen doer bevel ende consent vanden officier wederom gekeert ende gerestuteert es. Ende heeft voorts hij gevangen geconfesseert dat hij Aernt Ghijsbertsz. Moel upter straete inder nacht met een mes in 't aengesicht gesneden heeft ende want 't selve saecken zijn van quaeder consequentien die ongecorrigeert nyet en behoeren te blijven maer gestraft ten exemple van anderen. Soe is 't dat schepenen met rijpe deliberatie van raede deurgesyen ende overgewegen hebbende alle 't gunt ter materie dienende was inden naem ende van wegen des Conincx van Spangien als Grave van Hollant Zeelant ende Westvrieslant den voirs. Jan de Wit Baltesz gecondempneert hebben ende condempneren hem mits desen upte galey gevoert ende aldaer gehouden te werden den tijt van ses jaeren langh sonder middeler tijt weder binnen deser stede ofte vrijdom vandien te comen upte verbeurte van sijn rechterhant. Ende wel strengelijck gegeesselt te werden datter bloet naevolcht. Condempneren nyetemin die voirs. Jan de Wit te betaelen die costen vanden vangenisse ende myssen vanden justitie gevallen ende gedaen up Adriaen Jansz. Ende oeck d' voirs. Adriaen in promptis te betaelen zoeveel penningen als hij van 't gelt dat hij gestolen hadde wechgebracht heeft. Ende voorts de voirs. Adriaen Jansz. oeck te betaelen de schade ende interesse bij hem doer d' apprehensie geleden ter tauxatie ende moderatie van Schepenen. Gedaen bij Symon Gerritsz., burgermeester geintheert, mr. Jan Jacobsz. ende Gerrit Huygens Burgermeesteren, Willem Fransz. schepen geintheert, Govert Wittesz., Pieter Hillebrantsz schepen geintheert, Dirck Jansz. Lonck, Floris Ghijsbertsz ende mr. Cornelis Heynricxz Schepenen, gepronunchieert den 20en mey 1559.

fol. 43v

Thijs Hoendercoy geen volck te setten noch te laten spelen

Alsoe Mathijs Thijsz. Hoenderkoy jegenwoirdich gevangen bekent heeft hoe dat hij een cap gecocht gehadt heeft van een vreempt bootsgesel, die naderhant bekent ende bevonden es dat alhier in stadt gestoelen was. Ende dat hij oeck wel hondert persoonen hun cleren uuyt doen trecken heeft, ende die gehouden in pande voir 't gunt hij aen den selven ten achteren was², ende dat zij tot sijnen huys verdroncken hadden. 't Welck saecken sijn die in een Stadt van justitie nyet behoeren getollereert te werden. Soe is 't dat schepenen met rijpe deliberatie van raede den voirs. Thijs Hoenderkoy gecondempneert, ende geinterdicteert hebben, condempneren ende interdicteren hem bij desen in vier jaeren eerstcomende binnen sijn huysse ofte woeninge eenich volck te setten, ende aldaer gelach te houden, bier te tappen ende vercoopen, directelijck noch indirectelijck, ofte eenich rol oft bogelbaen³ ofte eenich spel in sijn huys ofte woeninghe oeck te laeten spelen, geduyrende dien voirs. tijt, ofte oeck up eenige panden bier te tappen, hem alleenlijck toelaetende byer dat mette pynte ofte mengelen buyten gehaelt wert, te moegen vercoopen. Ende dit all up arbitrale correctie ende voorts te betaelen de costen vande vangenisse ende myssen van justitie. Actum ende gepronunchieert ut supra.

¹ Openwerckschipper; ???

² voir 't gunt hij aen denselven ten achteren was; voor het geld dat zij hem nog schuldig waren.

³ GTB. Bogel. IJzeren ring. Bogelbaan, hier speelde men een spel, dat veel overeenkomst had met ons kolven en dat bogelen of bogelslaen genoemd werd.

fol. 44

**Cornelis ende Jan Foppes gebannen
ende te water ende te broot**

Alsoe mij heeren vande Gerechte te vollen gebleecken es, bij goede informatie precedente als dat eenen Cornelis Foppesz ende Jan Foppesz jegenwoirdich gevanghen 't samen ende oeck elcx apartelick veele ende verscheyden fortze faicten gedaen ende gepleecht hebben upte Turffmarckt, ende oeck verscheyden persoonen gedreycht. Ende d' voorn. Cornelis Foppesz een manspersoon sonder woort off wederwoert seer gequetst. 't Welck mijn heeren van die gerechte van henluyden nyet te lijden en staet maer nochtans meer geneycht wesende tot barmherticheyt dan rigeur van justitie hebben daeromme den voornoemde Cornelis Foppen gecondempneert ende condempneren hem bij desen binnen 's daechs sonneschijn gebannen te gaen buyten der stede ende die vrijdom vandien den tijt van drie jaeren ende daer nyet weder inne te comen binnen den tijt van drie jaeren up verbeurte van gebannen te gaen ende te blijven ses jaeren upte galey. Condempneren den voornoemde Jan Foppes gebannen te blijven drie jaeren binnen deser stede ende vrijdom vandien ende voorts te leggen te water ende broot tot Kersmisse toecomende in een castementshuysken, sonder ander voetsel te nutten, ende voorts d' voirs. drie jaeren 's morgens voir clocke 't luyden ende t's avonts nae 't luyden vande poortclocke vande straete te blijven, all up meerder correctie. Condempneren voorts d' voirs. Cornelis ende Jan Foppesz te betaelen die costen vande vangenisse ende myssen van justitie. Actum den 5en october 1559. Present den officier, den vier Burgermeesteren ende alle de Schepenen.

fol. 44v

Willem Jansz. gegeesselt ende gebannen

Alsoe Willem Jansz. van Amsterdam jegenwoirdich gevangen bekent heeft, als dat hij in Gouwerack, een huys geopent heeft ende aldaer gestolen drie hempden, dien hij over den anderen angetrocken heeft ende noch aldaer een vrouwenrock gestolen heeft. Alle 't selve hem weder vande huysluyden ontnomen is. 't Welck zaecken sijn van quaeder consequentie. Soe is 't dat schepenen gelet hebbende upte joncheyt van die voirs. gevangen (als maer out wesende 15 jaeren) den voirs. Willem gecondempneert hebben wel strengelick inde middelcamer van 't stadthuys gegeesselt te werden, ende voorts binnen twee dagen gebannen te gaen uuyt deser stede ende Gouwerack ende die vrijdom vandien ende daer nyet weder inne te comen, binnen den tijt van drie jaeren op meerder correctie. Actum ut supra.

fol. 44v

**Matthijs Thijsz. gaende castiments-
huysie**

Alsoe Matthijs Thijssoen anders genaempt Thijs Hoenderkoy hem selven vervordert heeft, binnen sijnen huysse te tappen, ende volck te setten nyet jegenstaende dat hem sulcx bij voirgaende sententie van mijn heeren geinterdicteert ende verboden is, waer up denselven Thijs nyet passende ende in vilipendie ende verachtinge der justitie contrarie 't voirs. verbot gedaen heeft. 't Welck mijn heeren van hem nochte van nyemant en willen gedoogen, ende toe laten te geschien. Soe is 't dat mij heeren voorn. d' voorsz. Mathijs gecondempneert hebben ende condempneren bij desen te gaen binnen 's daechs sonnenschijn in een besloten castiments-

fol. 45

huysken ende aldaer te bllijven tot Asschewoonsdach eerstcomende toe ende voorts te betaelen die costen ende mysen vande justitie. Blijvende nyetemin de voirgaende sententie tegen hem gepronunchieert in wesen. Ende dat all te volcomen up peyne van drie jaeren gebannen te gaen ende blijven uuyt deser stede ende vrijdom vandyen, ende daer nyet weder inne te comen op wel strengelick gegeesselt te werden. Gepronunchieert den 20en january 1570 stilo communis.

fol. 45

Aert Hendricksz ut supra.

Aert Heyndricxz 's heeren dienaer onlanx zeer bij drancke sijnde binnen deser stede eer groote insolentie ende dertenheyt upter straete bij daege gepleecht heeft als ettelicke poirters ende inwoenders alhier (die hem ontmoeten) gedreycht ende metterdaet gepoocht heeft te willen gryeven. 't Welck saecken sijn van quaeder consequentie die mijn heeren vande weth van hem nochte van nyemant en staet te tollereren ofte gedogen, maer sulcx te straffen ende corrigeren ten exemple van anderen. Soe is 't dat schepenen geconsidereert ende overgewegen hebbende, alle 't gunt in desen considerenen ende over te wegen stont. Den voorn. Aert Heyndricxz gecondempneert hebben ende condempneren hem bij desen, binnen 's daechs sonneschijn selver te gaen in een castimentshuysken, ende daer inne te blijven den tijt van 14 daegen, ander nyet te nuttigen dan

alleen water ende broot. Ende daerenboven te betaelen sesthyen duyssent steens, d' een helft tot prouffijt van Sint Janskerck ende d' ander

fol. 45v

helft tot prouffijte vanden officier. Condepnieren hem nyettemin te betalen de costen vande gevangenissee ende myssen van justitie. Ende dit all te volcomen up peyne van meerder correctie. Actum den 23en mey 1570, present Schout, Ghijsbert Jan Maertsz. ende alle de Schepenen, uuytgesondert Pieter Hillebrantsz.

fol. 45v

**Willem Cornelisz. de costen vanden gevangenissee
ende myssen vanden justitie te betaelen**

Alsoe Willem Cornelisz. van utrecht jegenwoirdich gevangen alhier beleden ende geconfesseert heeft dat hij seeckeren tijt gesonts lichaems gaen bedelen ende gaerden¹ heeft met geweer, ende oversulcx gestraft behoert te zijn, ten exemple van anderen. Soe is 't dat schepenen genomen hebbende anschou upte lange vangenisse vanden voornoemde Willem Cornelisz., ende daerom meer geneghen wesende tot barmherticheyt dan tot rigeur van justitie, hebben den voornoemde gevangen gecondempneert ende condempnieren hem bij desen te betalen de costen vanden gevangenissee, ende myssen van justitie. Actum ende presenten ut supra.

fol. 45v

Faes Dircsz geexecuteert metten vyere

Alsoe Faes Dircxsoon geboiren poirter deser stede Gouda jegenwoirdich gevangen buyten pijnre van banden ende van ijsere onder den blaeuwen hemel voir mijn heeren vande Gerechte bekent heeft, dat hij geleden wat meer dan een jaer tot Rotterdam hetm heeft laeten verdoopen, van een manspersoon die hij nyet en kent. Dat hij oeck zedert twee jaeren herwaerts de conversatie vande Heylige Kerck Ons Moeder affgeslagen heeft oeck mede nyet geloven ofte houdende

fol. 46

aen 't Heylighe Eerwairdighe Sacrament des altaers, daer 's menschen saligheyt in bestaet, zonder dat den voornoemde Faes Dircxz. daerom heeft willen peniteren, off anders onderwesen sijn, daerbij gevoucht heeft den geenen die hem begeerde te onderrechten ende van zijn wandelinghe ende ketterye affstandich te maecken, geen gehoor willen geven. All wesende contrarie de geschreven rechten ende die placcaeten vander conincklijke Majesteyt tot meer stonden in dese landen gepubliceert. Soe is 't dat schepenen met rijpe deliberatie van raede deurgesyen ende overgewegen hebbende alle 't gunt ter materie dienende es, van wegen ende inde name des Conincxs van Spangnien als Grave van Hollant Zeelant ende Westvrieslant ons Alre E. H. den voornoemde Faes Dircxz. jegenwoirdich gevangen gecondempneert hebben, ende condempnieren hem bij desen up 't gerecht buyten deser stede gebracht, ende aldaer metten viere geexecuteert te werden, verclaerende alle sijne goeden geconfisqueert tot prouffijte vande conincklijke Majesteyt Ten ware den voornoemde Faes Dircxz. publijckennent voir de gemeente affweeck vande voirs. sijne ketterye, daerbij verclaerende ende bekennde misleet ende bedrogen te sijn, in sulcke gevalle, soe reserveren Schepenen daerenboven noch die puntie ende straffe van 't misdaet aen hem om die gedaen te worden sulcx zij bevinden sullen behoeren achtervolgen de placcaten vanden voirs. Mat. Gedaen bij Jan Claesz. Diert ende Symon Gerritsz., burgermeesteren geintheert Ghijsbert Jan Maertsz. ende Gerrit Huygensz., burgermeesteren Dirck Ottesz. van Slingerlant schepen geintheert, Gerrit Gerrit Bouwensz., Dirck Andriesz., mr. Heynrick Jacobsz., Dirck Jansz. Lonck, mr. Cornelis Heynricxz Schepenen ende Dirck [Vredericz] schepen geintheert. Gepubliceert den naest lesten may anno 1500 't seventich.

fol. 46v

**Cornelis Mees metselair
steendraeghen**

Alsoe mijn heeren vande Gerechte opentlickken bij precedente informatie gebleecken es, vande onbehoirlicke conversatie die eenen Cornelis Mees metselair tegenwoirdich gevangen eenigen tijt gehadt ende gehouden heeft zoo bij daeghe als bij nachte, met eene Maritgen Claes, waerdinne inde Zeeridder, nyet jegenstaende denselven Cornelis Meesz. een geechte huysvrou ende d' voorn. Maritgen van gelijcke een getrouwt man heeft. Sulcx dat de voirs. conversatie nyet geexcuseert en mach werden, off d' voorn. personen hebben met den anderen gecommuteert adulterie ende overspel, soe meer als men consideratie nemen sall, opte [gemeensaem] vande voirs. gevanghen ende d' voorn. Maritgen. t' Welck in een plaets van justitie nyet ongecorrigeert, maer gestraft ten exemple van anderen behoert te werden. Soe is 't dat mijn heeren van die gerechte met rijpe deliberatie van raede aenschouw nemende up 't voirs. delict den voornoemde gevangen voir sijn correctie gecondempneert

¹ GTB. Gaerden. Plunderen.

hebben, ende condempneren hem bij desen [...de] publique van desen opte nemen den steen ende die te draeghen (om sijn hals hangende) van 't stadthuys aff rontom de Haven, ende tot weder aent 't stadthuys. Ende dat gedaen geleyt te werden in een castimentshuysken

fol. 47

14 daegen te water ende te broot, sonder yet anders te nutten. Ende voorts te betaelen de costen ende mysen van justitie. Interdicterende ende verbiedende den voornoemde gevangen den inganck vande woenplaetze vande voirs. Maritgen Claes, ofte oeck haer te mogen vinden in eenige huysen ofte onder een dack, ofte oeck tot eenige ander plaetze. Ende dit all up meerder correctie. Gepubliceert den 27en july 1570 ende gedaen bij Burgermeesteren ende Schepenen.

fol. 47

**Michiel Moelkens geboren van Thyenen
alias Withoef geexecuteert metten vieren**

Alzoe Michiel Moelkens geboren van Thyenen inde wandelinghe genaemt Withoef, tegenwoirdich gevangen buyten pijnne van bande van ijsere onder den blaewen hemel beleden ende geconfesseert heeft, hoe dat hij eenen tijt van jaeren ten platten lande upten huysman gaen bedelen heeft contrarie die placcaten vande coninlijcke Majesteyt Dat hij oeck een huysman upten wech gequetst ende gesneden heeft, zonder dat den zelven huysman hem yet misseyde ofte mesdede. Daerover noch veele verscheyden dieffveryen gecommiteert, ende gedaen heeft, mitsgaders met sijn medehulpers vier diversche knevelingen helpen doen heeft, ende eenige doeren vanden huysen met geweld opgelopen, ende oick gegraven onderdoer die deuren ende in huys wezende die personen die daer inne wairen heeft helpen binden handen ende voeten. Die

fol. 47v

zelve dreygende den hals aff te snijden, zoe verre zij henluyden nyet en wesen hoer gelt dat zij hadden, 't welck zij nae hem genomen hebben ende dat onder den anderen geparticipeert ende gedeelt. Alle 't welcke saecken zijn van quader consequentie, ende contrarie die beschreven rechten, ende placcaten vande coninlijcke Majesteyt tot meer stonden in dezen landen gepubliceert. Dat nyet en behoort ongestrafft te blijven, maer grotelick gestrafft ten exemple van anderen. Soe is 't dat schepenen met rijpe deliberatie van raede, deurgesien ende overgewegen hebbende alle 't gunt ter materie dienende is inden name ende van wegen des conninx van Spangnen Grave van Hollant etc. den voirs. Michiel Moelkens jegenwoirdich gevangen gecondempneert hebben, ende condempneren hem mitsdezen geleyt ende gebracht te werden buyten aen 't gerechte deser stede, ende aldaer geexecuteert te werden mitten viere. Verclarende alle sijne goeden geconfisqueert, tot prouffijte vanden coninlijcke Majesteyt Gedaen bij Dirck Ottesz. van Slingerlant schepen geinthimeert, Pieter Hillebrantsz, Dirck Andriesz., mr. Heynrick Jacobsz., Dirck Jansz. Loncq, Floris Gijsbertsz ende mr. Cornelis Heyndricxz Schepenen. Gepronunchieert up 't raethuys vander Goude in presentie vanden voirs. gevangen ende oeck daer nae buyten onder 't gerecht den 27 october 1570.

fol. 48

Jasper Adriaensz. van Thyel gehangen

Alzoe Jasper Adriaensz. geboren van Thiel jegenwoirdich gevangen buyten pijnne ende bande van ijsere, onder den blaewen hemel beleden ende geconfesseert heeft, hoe dat hij eenige jaeren ten plattelande gaen bedelen heeft contrarie de placcaten vande coninlijcke Majesteyt Dat hij oeck veele ende verscheyden dieffveryen gepleecht ende gedaen heeft, ende de luyden hoer boersen affgesneden, nyet jegenstaende hij tot drie verscheyden plaetsen gevanckelick geweest is, ende oeck tot Amsterdam gegeesselt tot welcke plaetsen hij groote beteringe belooft heeft ende nyet gehouden, dan perseverende in sijn quaet voirnemen, hem tot sijne voirgem. dieffverye gevoucht heeft. Alle 't welcke saecken zijn van quaeder consequentien, die nyet en behoren ongestrafft te blijven volgende de placcaten vande coninlijcke Majesteyt ende oeck nae beschreven rechten, maer grotelick gestrafft ten exemple van andere. Soe is 't dat schepenen met rijpe deliberatie van raede deurgesien ende overgewegen hebbende alle 't gundt ter materie dienende is, inden name ende van wegen den Conninx van Spangnen Grave van Hollant etc. den voirs. Jasper Adriaensz. jegenwoirdich gevangen gecondempneert hebben, ende condempneren hem mits desen geleyt ende gebracht te werden buyten aen 't gerechte, ende aldaer geworcht ende geexecuteert te werden metten baste datter die doot nae volcht. Verclarende alle sijne goeden geconfisqueert tot prouffijte vande coninlijcke Majesteyt Actum, presenten ende gepronunchieert ut supra.

fol. 48v

**Pieter Hermansz. Knoop in een
castimentshuysken gelegen**

Alzoe mijn heeren vande Gerechte gebleecken is bij goede voirgaende souffisante informatie dat eenen Pieter Hermansz. Knoop schuytvoerder, op 't Leytsche Veer, hem vervordert heeft op 't zelve Veer te plegen groete insolentie, ende moetwillicheyt als belettende dat eenige schuytvoerders hoerluyder angenomen vrachten nyet en mochten volbrengen tot verderfenisse vanden passanten ende vreempde coopluyden, ten ware dat men hem consenteerde twee kannen te verdryncken tot een foy, steeckende oversulcx zijn upsteecker inder aerde, dreygende eenen ygelicken daer mede (zoe wel d' zelve uuytrock) ten hechte toe inden lichaem te steecken. Ende dat hij oeck boven dyen gecomen es ten huysse van een vanden Burgermeesteren d' welke d' voirs. Pieter met zeer groote enormticke ende vileyne woerden aengesproken heeft, zeggende dat hij was een verdrucker vanden porteren ende meer diergelijcke insolentie. Alle 't welke saecken zijn van quaeder consequentien die mijn heeren van hem noch te van nyemant en staen te lijden, hebben daerom d' voirs. Pieter Hermansz. Knoop voir zijn correctie geordonneert, ende ordneren hem bij desen, binnen 's daechs sonneschijn te gaen in een vanden castimentshuyskens, ende aldaer te blijven den tijt van 14 daegen, anders nyet gebruyckende tot sijnen nootdruft, dan alleen water ende broot. Condempneren hem nyettemin inde costen ende mysen van justitie. Ende dit all volcomen op peyne van meerder correctie. Actum den 14en november 1570. Present castellain, schout, Gijsbert Jan Maertsz. ende mr. Jacobsz., burgermeesteren, Dirck Andriesz., Dirck Jansz. Lonck, Floris Gijsbertsz ende mr. Cornelis Heynricxz, Schepenen

fol. 49

**Pieter Pietersz. Vettevogel geexecuteert
metten zwaerde**

Alzoe Pieter Pierersz anders genaempt de Vettevogel geboren van Ouderkerck op d' IJsel jegenwoirdich gevangen buyten pijnende bande van ijsere onder den blaeuwen hemel beleden, ende geconfesseert heeft, dat hij geleden omtrent een jaer, binnen der stede van Schiedam tot zijnen huysse geperpetreert heeft een nederslach in een manspersoon wesende van Delft. Ende dat hij oeck insgelijcx omtrent inden herfst lestleden, in Mijneheerssen¹ noch een nederslach geperpetreert heeft in een manspersoon die hem onbekent is. Dat hij mede ten huysse van zijn huysvrouwen vader (dien hij naer Gods wetten alle eere ende reverentie behoerde te bewijzen) alle de glaesen, potten, kannen, stoelen ende bancken, met een rappier an stucken geslagen heeft. Ende dat hij oeck boven dyen vergeselschap met noch een ander ten huysse van een huysman die deuren opgelopen heeft, ende dat nyet genouch wesende dat hij denselven huysman (d' welke met zijn huysgesin deur vrese van van hem geslagen ende gegryeft te werden op solder gewecken was) in sijn bedde sochte, zeggende: "Ghijschelm, wij sullen u wel hebben", ende dat hij seyde als hij wech ginck: "Indyen ghij yet [.lan...] soe en sult ghij nyet een koe, ofte ander beest inde weyde ofte up 't stall houden". Ende dat hij oeck boven dezen op een ander stont geweest heeft ten huysse vanden zelve huysman, die hij bijden arm vatte, zeggende: "Laet ons malcander om hals steecken", zoedat den huysman vresende van een quaeder inconvienement up te solder weck

fol. 49v

d' welke hij gevangen dreychde metten viere daer aff te steecken. Ende dat hij oeck dyen niet jegenstaende veel ende diverssche personen van viere gedreycht heeft, zoe waer hij henluyden up t's heerenwegen conde beroven te deursteken ende te deurschieten met veel meer andere diergelijcke dreygementen ende overdadighe feyten. Alle 't welke saecken sijn van quaeder consequentien smaeckende violentie, cracht ende geweld, die in landen van justitie nyet en behoiren gedoocht te werden, maer nae vermogen beschreven rechten, ende placcaten der coninclycke Majesteyt in dese anden tot diverssche stonden gepubliceert zeer strengelijck gestraft, ende gecorrigeert te werden, ten exemple van anderen. Soo is 't dat schepenen met rijpe deliberatie rade deurgesyen, ende overgewegen hebbende alle 't gunt ter materie dienende was, inden name ende van wegen des Connincx van Spangnien als Grave van Hollant etc. d' voornoemde Pieter Pietersz. alias Vettevogel gecondempneert hebben, ende condempneren hem bij desen, geleyt ende gebracht te werden up 't schavot, achter 't stadthuys deser stede, ende aldaer geexecuteert, ende gerecht te werden metten zwaerde. Ende daer nae gebracht te werden ter publijcke plaetse vanden justitie buyten dezer stede, daer sijn lichaem op een rath ende sijn hooft op een staeck gestelt sall werden. Verclarende voorts alle sijne goeden geconfisqueert tot prouffijte vanden

fol. 50

coninclycke Majesteyt Actum den 27en november 1571. Present Dirck Dirck Hoensz. schepenen geintheert, Dirck Andriesz., mr. Heynrick Jacobsz., Dirck Jansz. Lonck, Floris Gijsbertsz, mr. Cornelisz. Heyndricxz.² ende Dirck van Neck, Schepenen.

fol. 50

**Margriete Dirck Spilletgensdochter
geordonneert te gaen in een convent**

¹ B. Boers, *Beschrijving van het eiland Goedereede en Overflakkee* (Sommelsdijk 1843) 263. "Middelharnis, dit dorp, door de Eilanders ook wel Mijneheerssen genoemd, mag met regt onder de schoonste van Zuidholland geteld worden".

² Sic, mr. Cornelisz. Heyndricxz, lees: mr. Cornelis Heyndricxz.

Alzoe Margriete Dirck Spilletgensdr out omtrent 11 jaren, voir Schepenen beleden ende geconfesseert heeft, dat zij zedert twee, ofte drie jaren herwerts van eenige cramers die alhier inde jaermarcten met cramerye te coope gecomen waren ontstolen heeft in verscheyden marcten, zoe sijde als wolle lint, zijde passementen¹, ende oick wolle passementen, bonetten, mitysgaders oeck eenige lakenvercopers ontstolen heeft woll ende linne laeckens. 't Welck zij zeeckere persoonen geleverd heeft omme te volcomen². Waervan d' voorsz. Grietgen seyde groot leetwesen te hebben. Belovende haer daer van voorts te wachten, ende mijn heeren oitmoedelick gebeden heeft, dat men haer in een convent bestellen zoude omme een goet leven te moegen leyden. Soe is 't dat schepenen gelet hebbende upte joncheyt vande voorsz. Margriete, de selve Margriete geordonneert hebben voir haer correctie gebracht ende geleyt te werden in een convent ten fyne zij aldaer zall moegen peniteren ende God om gratie bidden, mits betalende de costen ende mysse van justitie, welcke costen

fol. 50v

burgemeesteren ende Schepenen uuyt hoer [pr...mantie] om Goids Wille betaelt hebben. Actum den 27en november 1571, bij Burgermeesteren ende Schepenen.

fol. 50v

**Cornelis Dircxz., poirter vander Goude anders
genaempt Alemoer gejuschaleert upte caeck**

Alzoe eenen Cornelis Dircxz. ander genaempt Alemoer, poirter dezer stede beleden ende geconfesseert heeft, als dat hij hem gevonden heeft in eenige thuynen, ende gryenden, ende de latten ende oick dornehout daer uuyt genomen, ende gestolen heeft, dat oeck tot zijnder woenplaetze bevonden is zeeckere hout, dat aparentelick scheen dat van thuynhuyskens gespolieert³, ende gebroecken was. 't Welck bhij nyet genouchsaem en heeft connen beantwoirden, waer hij 't zelve becomen, ofte gehaelt heeft. 't Welck zaecken zijn van quader consequentien, diemen nyet en behoert ongecorrigeert te laeten, anschou nemende upte groote dyeffverye, ende spoliatiën die in voirtijden inden thuynen geschiet zijn. Soe is 't dat mijn heeren vande Gerechte den voirs. Cornelis gecondempneert hebben, ende condempneren bij dezen upte caecke gejuschaleert te werden, een halff uur, met twee roeden onder zijn armen. Interdicterende denselven tot geenen tijde te comen in eenige kaeden, geen eyndelick doerganck hebbende, ten ware hij een eygenaer van van een thuy⁴ bij hem hadde ende dit op pene van exemplare correctie. Geproninchieert den 21en april 1571. Present Bailliu, schout ende 't heele collegie uuytgesondert Jan Gerrit Stempelsz..

fol. 51

**Jan [Andier.] leertouwer
gebannen**

Gesyen bij mijn heeren vande Gerechte het intendit henluyden overgegeven van wegen joncheer Cornelis vander Mijle Bailliu inden name der coninclijske Majesteyt vander Goude, ende de Landen daeronder sorterende, eyscher op ende tegens Jan Adriaensz. leertouwer, gedaechde in persoon, ende op pene ban van ende confiscatie van goeden ende deffailant. Proponerende d' voorn. eyscher hoe dat waerachtich es dat d' voorn. Jan Adriaensz. eenige tijt geleden, hem met meer andere binnen der stede van Rotterdam heeft laeten herdoopen. Dat oeck d' selve deffailant (als wesende vande nyeuwe religie) nyet en hout het Hoge Eerwaardige Sacrament des altaers, voir waerachtich vleys ende bloet, ende de conversatie vande Heylige Christen Kerck, verlaten ende hem daer van affgesondert, nyet houdende vanden justification vandien. Ende alzoe 't zelve waren zaecken van zeer quaeden exemple waerdich groote correctie. Soo wel nae beschreven rechten, als de placcaten van hoochloffelicker memorie de Key. Mat.⁵ Ende de confirmatie daer up gevolcht vanden coninclijske Majesteyt ons G.H.⁶ Soe hadde den zelven eyscher de voirs. gedaechde ende deffailant, doen citeren, ende dach prefigeren⁷, te compareren in persoon op peyne van banne, ende confiscatie van goeden, tot zeeckeren overstreecken daeghen, ten welcke daeghe. Ten welcken dage d' voirs. deffailant nyet comparerende, was tegens hem gegeven deffault, ende den eyscher geadmitteert te mogen doen doen⁸, een anderde citatie, d' welcke andermael gedaen sijnde, ende d' voirs. deffailant

fol. 51v

¹ *GTB*. Passement; vorm van decoratief borduurwerk of kantkloswerk

² *Ibidem*. Volcomen; hier: Voldoen aan, vervullen, een wensch, een verlangen, eene begeerte. Door het gebruik van het werkwoord "volcomen" lijkt het erop dat Margriete de diefstallen pleegde in opdracht.

³ *Ibidem*. Spolieren; plunderen, beroven.

⁴ Sic, van van [sic] een thuyⁿ, lees: van een thuyⁿ.

⁵ Hoochloffelicker memorie de Key. Mat.; ter nagedachtenis van Karel V.

⁶ G.H.; genadige heer.

⁷ *GTB*. Praefigeren, prefigeren. Van te voren bepalen, vaststellen.

⁸ Sic, doen doen, lees: doen.

alsnoch nyet comparerende, was tegen hem gegeven tweede deffault, ende admissie van een derde citatie met inthimantie. Uuyt cracgte vande welcke de citatie met inthimatie gedaen is geweest, ende d' voirs. deffailant weder nyet gecompareert, ende achtergebleven, was, jegens hem gegeven 't derde deffault. Ende voir 't prouffijt vandien den eyscher geadmitteert sijn intendit over te leggen, ende tegens den gedaechde geconsenteert een vierde citatie ex superabundantie met inthimatie, om 't selve intendit te syen verificeren. Uuyt crachte vanden voirs. gedaechde 't zijnder laetster woenstede met inthimatie vierdemael geciteert zijnde omme 't voirs. intendit te syen verifiëren, ende sententie t' aenhoren. Volgende welcke hadde den eyscher van 't selve intendit, mette verificatien daerbij gevoucht, onder mijn heeren vande Gerechte gedient, ende recht versocht. Daeromme mijn heeren vande Gerechte inden name ende van wegen de coninclijske Majesteyt als Grave van Holland, met rijpe deliberatie van raede deurgesien, ende overgewegen hebbende alle 't gunt ter materie dienende was hebben den voirs. Jan Adriaensz. leertouwer, gedaechde ende deffailant voir 't prouffijt, ende uuyt machte vande voirs. deffaulten versteecken ende versteecken hem mits desen van allen

fol. 52

exceptien declinatoir, premeptoir, dilatoir, defentien ende weren, die hij in desen hadde moegen doen ende proponeren. Bannen denselven gedaechde ende deffailant uuyt alle de Co. Mats. landen ende steden van herwaerts over, zonder daer inne te comen ofte weder te comen up te verbeurte van sijn lijff. Ende verclaren alle sijne goeden geconfisqueert, tot prouffijt vande coninclijske Majesteyt Gepronunchieert den 7en may 1571, present joncheer Cornelis vander Mijle Bailliu, Johan Pietersz. schout, Jan Claesz. Diert ende Gerrit Cornelisz., burgermeesteren geintheert, Jan Gerrit Stempelsz. ende Gerrit Huygen Burgermeesteren, Govert Wittesz., Dirck Ottesz., Gerrit Gerrit Bouwensz., Dirck Andriesz., Dirck Jansz. Lonck, mr. Cornelis Heyndricxz ende Dirck van Neck Schepenen.

fol. 52

**Dirck Jacobsz. schoenmaecker
ut supra.**

Gesyen bij mijn heeren vande Gerechte het intendit henluyden overgegeven van wegen joncheer Cornelis vander Mijle Bailliu inden name der coninclijske Majesteyt vander Goude, ende de Landen daeronder sorterende, eyscher op ende jegens Dirck Jacobsz. schoenmaecker, gedaechde in persoon, ende op pene van ban, ende confiscatie van goeden, ende deffailant. Proponerende d' voorn. eyscher hoe dat waerschtich es dat d' voorn. Dirck Jacobsz. eenigen tijt geleden

fol. 52v

hem met meer andere binnen der stede van Rotterdam heeft laeten herdoopen. Dat oeck d' selve deffailant (als wesende vande nyeuwe religie) nyet en hout het Hooge Eerwaardige Sacrament, voir waerachtich vlees ende bloet, ende de conversatie vande Heyligen Christelijcke Kerck, verlaten, ende hem daer van affgesondert, nyet houdende vanden justificatien vandien. Ende alzoe 't selve waren saecken van zeer quaeden exemple ende, etc. voorts in forme als d' voirs. sententie van Jan Adriaensz. leertouwer. Gepronunchieert ende presenten ut supra.

fol. 52v

**Nota Bene, dat vande drie personen
in de sententie onderges. geroert, elcx
sententie apert gepronunchieert, ende
extract van uuytgegeven, is alhoewel
d' selve drie personen, alhier in een
sententie gecomprendeert werden,
ende gedaen is om cortheyt etc.**

Gesyen bij mijn heeren vande Gerechte het intendit henluyden overgegeven van wegen joncheer Cornelis vander Mijle Bailliu inden name der coninclijske Majesteyt vander Goude, ende de Landen daeronder sorterende, eyscher op ende jegens Willem Jansz. messenmaecker, Jan Aertsz. wever, ende Maritgen Philipsdochter, gedaechden in persone, ende op peyne van ban, ende

fol. 53

confiscatie van goeden, ende deffailanten. Proponerende d' voorn. eyscher hoe dat waerachtich is dat d' voorn. Willem, Jan, ende Maritgen gedaechden ende deffailanten (als wesende vande nyeuwe religie) nyet en houden, het Hoge Eerwaardige Sacrament des altaers voir waerachtich vlees ende bloet, ende de conversatie vande heylige Christen Kerck verlaten, ende hen daer van affgesondert, nyet houdende vanden justificatien vandien. Ende alzoe 't selve waren saecken van zeer quaeden exemple waerdich groote correctie ende voorts in gelijcke forme als de bovengeschreven sententie van Jan Adriaensz. leertouwer etc. Gepronunchieert ende presenten ut supra.

fol. 53

**Roerende den nederslach van Herman
Cornelisz. Dijck, geperpertreert bij
Jacob Dijck alias Werreberk sijn
broeder**

Up huyden heeft den officier, met Schepenen onder genomineert hem gevonden te huysse van Pouwels Pietersz. molenaer, woendende buyten Potterspoort, aldaer den officier schepen vonnisse vermaent heeft, off Herman Cornelisz. Dijck, ter nedergeleyt sijnde van Jacob Cornelisz. Dijck sijnen broeder, van mans handen gestoven was, dan nyet. Schepenen (nae dat mr. Dirck Cornelisz.

fol. 53v

deser stede chirurgijn die wonden ofte quetsuren vanden voirs. nedergeslagen getent¹, gevisiteert ende daer off sijne verclaringe Schepenen gedaen hadde) verclaren voir vonnisse, als dat d' voirs. Herman Cornelisz. Dijck doer toedoen van mans handen ende de quetsuren in zijn lichaem bevonden gestorven ende dese werelt overleeden is. Ende dat daeromme den officier van 's conincx wegen gehouden is dat te doen corrigeren als nae rechten. Actum te huysse van Pauwels de molenaer voirs. den 10 octobris 1571. Present Govert Wittesz., Gerrit Gerrit Bouwensz., Dirck Jansz. Loncq ende Dirck Clementsz. van Neck Schepenen.

fol. 53v

**Rem Thomasz. schuytvoerder op Leytssche Veer
ghejuschaleert opte caeck**

Alzoe Rem Thomasz. schuytevourder op 't Leytssche Veer binnen deser stede, gebooren tot Amsterdam, teghenwoordich gevanghen, voor mij heeren vande weth beleden, ende geconfesseert heeft, dat hij tot Amsterdam een gheechte huysvrou heeft, d' welcke hij verlaten, ende hem weder bij een ander vrou ghevoecht heeft, ende dat hij oversulcx bij de selve vrou in openbaer overspel, ende adulterie sittende is, ende over langhe jaeren binnen deser stede bij geseten heeft. 't Welck nu eerst tot kennisse van mijn heeren gecoemen is. Ende naedyen dat d' voorsz. gevangen mede gepleecht heeft, op 't voorsz. Leytsche Veer eenighe schandaleuse insolentie, ende andere dyergelijcke quade faicten. Alle 't welcke saecken zijn van quader consequentie, contrarie die geboden Goodts, ende de placcaten der coninclicke Majesteyt die in landen van justicie, nyet en behooren gedoocht, maer gecorrigeert te werden ten exemple van andere. Soe is 't dat schepenen met rijpe deliberatie van rade anschouw nemdende op 't voorsz.

fol. 54

delict van overspel, d' voorsz. Rem Thomasz. gevanghen voor sijn correctie gecondempneert hebben, ende condempneren bij desen, geleyt ende gebracht te worden opte caeck besijden 't stadthuys deser stede, ende aldaer den tijt van een halff ure gejuschaleert ende gesloten te werden, met de steenen om zijn hals. Interdicteren nyettemin d' voorsz. gevanghen van nu voort aen hem nyet weder te vinden, nochte enighe conversatie te hebben directelick ofte indirectelick bij zijne voorsz. bijsid op gheene plaetssen waert 't selve soude moeghen zijn. Op peyne van gecondempneert te wesen, den tijt van acht jaeren opte galey, interdiceren, ende verbyeden voorts d' voorsz. Rem Thomasz. binnen een jaer herwaerts in geene herberg binnen deser stede, ofte vrijdom vandyen eenighe gelaeghen te moeghen houden, ofte foeyen te verdrincken op pene van meerder correctie. Condempneren hem voorts te betaelen de costen vande gevanghenisse ende mysen van justitie. Gepronunchieert den 29 november 1571. Present castellain, schout, mr. Dirck Willemsz., Jan Jacobsz., Jan Gerrit Stempelsz., burgermeesteren ende alle de Schepenen.

fol. 54

**Aert Woutersz. anders genaempt Aert
Schram schuytevourder geexecuteerde metten
zwaerde**

Alzoe Aert Woutersz. anders genaempte Aert Schram schuytevourder ingebooren poorter deser stede, jegenwoirdich gevangen buyten pijnende bande van ijssere onder den blaeuwen hemel beleden ende geconfesseert heeft, dat alhoewel zeeckere jaren geleden hij alhyer om eenighe forfaicten ende misdaden gevanckelick, ende oick noch van ghelijcke faicten geleden omtrent een jaer bij de Camer van Reeckeninge des Conincx gesuyvert geweest es, met belofte van beternisse. Dat hij nochtans dyen nyet jegenstaende onlanxleden binnen deser stede op 't Leytssche Veer, zeer groote onsturicheyt, fortze, ende gewelt gepleecht heeft, jeghens eenighe cooplyuden, d' welcke hij oick (naer veel kijffelicke ende vileyne woorden)

¹ GTB. Tenten, tinten (tentare); onderzoeken, sonderen, peilen met een sonde.

fol. 54v

ghedreycht heeft, met een roer¹ te deurschyeten, ofte een loot deur 't lijff te werpen, zoe dat hij om zijn quaet voornemen te volbrengen met opsette wille, ende voordachtlicheyt, 't sijnen huysse ghehaelt heeft, een lang roer, seggende jehens den cooplyden: "Den eersten die uuyten huysse compt, zall ick zeecker ende gewis nemen". Dat nyet ghenouch zijnde heeft hij noch, geleden ontrent een maendt, insgelijcx met opsette wille tot zijnder woonplaetze ghehaelt een staelen boogh, met een boudt², ende die ghespannen hebbende, daer mede oick gedreycht heef eenighe coepluyden te schieten, zoe dat die cooplyden deur vrese van hem in een huys blijven mosten, ende haer reys nyet en hebben connen vorderen. Ende dat hij oick daerenboven tot meer ende diversche stonden, ende tijden, zoe op 't voorsz. Leytsche Veer, als elders, jehens den cooplyden ende andere, zeer groote insolentie, fortse, ende gewelt, met dreygementen ende anders ghepleecht heeft, zoe dat eenen ygelicken hem ontsyen ende vresen moste, altijs zeer affgrijsselicken vlouckende bijden Wonden, Sacramenten ende Lijden Goidts. Dat oick hij ghevanghen beleden heeft, gecommiteert te hebben diversche ende menichfuldige dyeffveryen, zoe van gelt, als van clederen, dyen hij zoe uuyt schepen, daer hij mede varende, als uuyt huysen, daer hij werckende was, gestolen heeft. Ende voorts staende huwelicke bij verscheyden vrouwen conversatie ghehadt heeft, contrarie Goodts Rechten. Alle 't welcke saecken zijn van quader consequentie, smaeckende violentie, cracht ende gewelt, die naer bescreven rechten, ende die placcaten der coninlijke Majesteyt in steden ofte landen van justitie, nyet en behooren onghepunieert te blijven, maer grotelick ghestraft te werden, ten exemple van andere. Soe is 't dat Schepenen, met rijpe deliberatie van rade, deurgesyen ende overgeweghen hebbende, alle 't gundt ter materie dyenende was, inden naeme ende van wegghen des Conincx van Spaengien, als Grave van Hollant etc. d' voorn. Aert Woutersz. ghevanghen gecondempneert hebben.

fol. 55

Ende condempneren bij desen geleyt ende ghebracht te worden op 't schavot achter 't stadthuys deser stede, ende aldaer metten swaerde gerecht ende geexecuteert te worden verclarende alle zijn goeden geconfisqueert tot proffijte vanden coninlijke Majesteyt ende zijn lichaem ghebracht ende begraven te werden op de gewijde aerde. Gepronunchieert den eersten decembris 1571. Present 't volle Collegie.

fol. 55

**Roerende den nederlach van Frans
Adriaensz. alias Brots 's heeren-
dyenaer, geperpetreert bij Pouwels
Lourisz. lijndraeyer**

Up huysden heeft den officier vander Goude met Schepenen onder genomineert hem ghevonden ten huysse van Frans Adriaensz. alias Brots, in zijn leven 's heerendyenaer, al waer den Schepenen vonnisse vermaent heeft, off de voorsz. Frans ter neder gheleyt zijnde van Pouwels Lourisz. lijndraeyer van mans handen ghestorven was dan nyet. Schepenen (nae mr. Dirck Cornelisz. deser stede chirurgijn den wonden ofte quetsuren vanden voorsz. negheslaghen getent, gevisiteert, ende daer aff zijne verclaringhe Schepenen ghedaen hadde) verclaren voor vonnisse als dat d' voorsz. Frans doer toedoen van mans handen vanden questuren in zijn lichaem bevonden ghestorven ende deser werelt overleden es. Ende dat daeromme den officier van 's conincks wegghen gehouden is dat te corrigeren als nae rechte. Actum ten huysse vanden voorsz. nedergheslaghen den 8en mey 1572. Present Govert Wittesz., mr. Heynrick Jacobsz., Dirck Jansz. Lonck ende Dirck Clementsz. van Neck Schepenen.

fol. 55

**Roerende den nederslach van Joris
Jacobsz. in zijn leven secretaris
deser stede, gheperpetreert bij Willem
Jansz. brouwer, van Hoorn zijn zwager**

Up huysden heeft den officier, met Schepenen onder genomineert, hem gevonden ten huysse van Willem Pietersz. Storm wairdt inde herberghe van 's Keyssers

fol. 55v

Croon, staende upte Gouwe. Aldaer den officier Schepenen vonnisse vermaent heeft, off Joris Jacobsz. in zijn leven secretaris deser stede, ter nedergeleyt zijnde, van Willem Jansz. brouwer van Hoorn zijn swager, van mans handen gestorven was dan nyet. Schepenen (nae dat mr. Dirck Cornelisz. deser stede chirurgijn, de wonde off quetsuere vanden voorsz. nedergeslaghen ghetent, gevisiteert, ende daer aff zijne verclaringhe Schepenen

¹ GTB. Roer; handvuurwapen; ook wel vuurroer.

² *Ibidem*. Boudt; bout; een korte, dikke pijl voor een kruisboog.

gedaen hadde) verklaren voor vonnisse, als dat d' voorsz. Joris Jacobsz. secretaris doer toedoen van mans handen vande quetsuere in zijn rechter arm bevonden, gestorven, ende deser werelt overleden es. Ende dat daeromme den officyer, van 's Conincx wegghen gehouden es, dat te doen corrigeren als nae rechten. Actum den 8en juny 1572. Present mr. Heyndrick Jacobsz., Dirck Jansz. Lonck, mr. Cornelis Heyndricksz ende Dirck van Neck Clementsz. Schepenen.

fol. 55v

**Roerende den nederslach van Dirck
Ariensz. d' zoon van Arien Jansz. in de
Spiegel, geperpetreert (soe men seyt) bij
Dankart Ariensz. tinnegieter**

Up huyden heeft den officier met Schepenen onder genomineert hem gevonden ten huuse van Arien Jansz. boede van Bloemendael, waert inde Spiegel, staende inde Koestraet, aldaer den officier Schepenen vonnisse vermaent heeft, off Dirck Ariensz., zoone vanden voornoemde Arien Jansz., ter nedergeleyt zijnde (soe men seyt) van eenen Danckaert Ariensz. tinnegieter van mans handen gestorven was dan nyet. Schepenen (nae dat mr. Dirck Cornelisz. deser stede chirurgijn de wonde, oft quetsuere vanden voorsz. nedergeslagen getent, gevisiteert, ende daer aff Schepenen sijne verclaeringe gedaen hadde) verklaren voor vonnisse, als dat d' voorsz. Dirck Ariensz. door toedoen van mans handen vanden quetsure in zijn hoofd bevonden, ende deser werelt overleden es, ende dat daeromme den officier van 's Conincx wegghen gehouden es dat te doen corrigeeren

fol. 56

als nae rechte. Actum den 28en december 1572. Present Dirck Ottesz. van Slingelant, mr. Heyndrick Jacobsz., Dirck Clementsz. van Necq ende Jan Genensz Schepenen

fol. 56

**Hans Alutmarck geboren tot
Franckfort geexecuteert metten
vuyre**

Alsoe Hans Alutmarck, geboren tot Franckfort gelegghen aen de riviere vander Oder buyten pijnende ende bande van ijsere onder den blaewen hemel voor schepenen beleden, ende geconfesseert heeft, hoe dat hij gevanghen zeeckeren tijt geleden, met sijne medecomplicen (wel bij drancke sijnde) inden avondstont voorgenomen, ende opset gemaect ghehadt heeft, om te plonderen, ofte te beroven 't convent vande Margrieten alhyer, daer hij met de geweldige provoost vande Grave Van der Marck geloggeert was. Ende die goeden die zij vonden met malcanderen deelen, ofte beuyten souden. Sulcx dat hij met quaede moettwille, geassisteert zijnde, van sijne voorsz. medecomplicen, met gewelt ende cracht gepoocht heeft de kerckdeur van 't voorsz. convent te oepenen. Maer overmits sijluyden 't zelve nyet doen en mochten, heeft hij gevanghen een langen roer gehaelt, daer mede hij op 't slot vande voorsz. deur schoot, zulcx dat die opginck. Ende voorts gaende, van gelijcke andere deuren, ende kisten met gewelt opgelopen, ende aen stucken helpen slaen heeft. Ende 't zelve nyet ghenouchsaem wesende, dat hij aan oude suster van 80 jaeren in 't voorsz. convent met een schorteldoucksbant¹, stropsgewijs gemaect om den hals gedaen, ende haer daer mede ghepijnicht heeft, ten eynde zij hem wijsen zoude gelt, ofte andere secreten van 't voorsz. convent. Ende dat hij gevangen ende oick sijne voorsz. complicen elcx ettelicke brandende kaerssen inde handt hebbende terstont daer aen hem oick gevonden heeft op de solder aldaer die linne clederen van 't voorsz. convent te droghe hangende waeren. De welcke vande lijne genomen, ende inde stalle doen draghen sijn

fol. 56v

omme die aldaer met seeckere andere goeden die zijluyden insgelijcx genomen hadden, onder den anderen gedeelt ende gepaert te worden. Ende naer dat hij gevanghen ende sijne medecomplicen op de solder van gelijcke alle coffers, ofte kisten, die daer stonden open, ende aen stucken geslagghen hadden, heeft hij gevanghen noch boven dien eerstelick met de brandende kaersse die hij gevanghen inde handt hadde, den brant in 't stroo van eenighe bedsteden gesteecken, mitsgaders noch in zeeckere papyer dat aldaer leggende was. Zoedat daerdeur (God beter 't) den brant op veel plaetssens ontsteeckende, 't voorsz. convent bijnae geheel affgebrant es, mitsgaders seeckere schamele burgers huysen, daer ontrent staende, eenen yegelick notoir, zulcx dat gheschapen, de helft vande stadt aff te branden, daeruuyt oick meerder, ende zwaerder inconnevient hadde moghen comen. Dat oick hij gevanghen geleden ontrent twee jaeren, met sijne medecomplicen in 't Landt van Polen, in een dorp genaempt Koeutsch een Joode op 's heerenwech geweldelicken affgesedt, ende hem helpen ontnemen heeft, ontrent 13 oft 1500 daelders aen gelt, meest goudt sijnde, dat gebercht, ende ghehemelt² was

¹ GTB. Schorteldouck; -doeck, Schort, voorschoot. Schorteldoucksbant, een band om het schort vast te maken.

² Gebercht ende gehemelt; verborgen en verstopt.

inde asschen vande waghen, daerop de Jode zadt. Daer aff hij gevanghen tot sijn aenpaert¹ genoten heeft dryehondert daelders, ende boven dien d' zelve Jode helpen bringen van levende lijve ter doot. Ende dat hij gevanghen oick met d' voorsz. complicen ontrent die stad van Lipsich in 't Lant van Meysschen weynich tijts nair 't voorsz. feyt insgelycx een coopman wesende een Schot, op 's heerenwech, met gewelt helpen onteemen heeft vijffhondert daelders, daer van hij gevanghen voor zijn deel genoot ontrent hondert gulden. Alle 't welcke saecken sijn van quader consequentien die naer bescreven rechten, ende die placcaeten vande coninclijske Majesteyt in dese landen gepubliceert, in steden, ofte landen van justitie nyet en behooren ongepunieert, maer grotelicxs gestraft te werden ten exemple van andere. Soe is 't dat

fol. 57

Schepenen met rijpe deliberatie van raede deurgesyen ende overgeweghen hebbende allt 't geene ter materie dienende was, inden naeme, ende van wegghen des Conincx van Spaengien, als Grave van Hollandt (ons alre G. Heere) d' voorn. Hans Aultermarck gevanghen gecondempneert hebben, ende condempneren bij desen op 't gerecht buyten deser stede gebracht, ende aldaer levendich metten vuyre geexecuteert te worden. Verclaerende voorts alle sijne goede geconfisqueert tot proffijte vande coninclijske Majesteyt Gepronunchieert den 11en aprilis 1573. Present Claude van Hombruge lieutenant van mijn heere van Swieten gouverneur deser stede, Govert Wittesz. schepen, mr. Heyndrick Jacobsz. schepen geintheert, Dirck Jansz. Loncq, Quirijn van Raembourch, Willem heyndricksz de Vosch, Gerrit Fransz. Kegelinck ende Gijsbert Aelbertsz. Schepenen.

fol. 57

**Christoffel Dyeffsteder gecondempneert
up 't galey**

Alsoe Christoffel Dyeffsteder eertijts lieutenant vande geweldige provoost vande G. de Grave vander Marck, jegenwoordich gevangen voor schepenen beleden ende geconfesseert heeft, hoe dat hij zeeckeren tijt geleden, gelogeeert wesende in 't convent vande Margrieten alhyer, met d' voorsz. Hans Aultermarck, ende andere zijne medecompliden, wel bij drancke zijnde, ende zeeckere brandende kaerssen inde handt hebbende hem up sommige plaetssen jegenwoordich, ende present gevoucht heeft, dat eenighe deuren, mitsgaders zeeckere kisten, casten, ofte tresoiren van 't voorsz. convent open gelopen, ofte aen stucken geslagghen werden, ende dat oick d' voorn. sijne complicen de goederen vande voorsz. convente genomen ende wech doen draghen hebben, met meer andere fortfaicten aldaer gebeurt, sonder dat hij ghevanghen nochtans over d' voorsz. faicten, ofte den brant handadich is geweest. Alle 't welck saecken sijn van quaden exemple die nyet en behoren naer bescreven rechten, ende de placcaeten vande coninclijske Majesteyt in desen landen gepubliceert, ongestraft

fol. 57v

maer strengelick gecorrigeert te worden, ten spiegele van andere. Soe is 't dat schepenen met rijpe deliberatie van raede, deurgesyen, ende overgewegen hebbende alle 't gundt ter materie was dienende. Ende aenschouw neemende dat d' voorn. ghevanghen nyet handadich maer alleenlick bij d' voorsz. fortfaicten present, ende jegenwoirdich is geweest, inden naeme, ende van wegghen des Conincx van Spaengien als Grave van Hollandt, ons Alre G. Heeren d' voorn. Christoffel Dyeffsteder jegenwoordich ghevanghen gecodempneert hebben, ende condempneren bij desen, op de galey gevourt, ende aldaer ghehouden te worden tot Alteheyiligen toecomende thoe. Bannende voorts d' voorn. Christoffel ten eeuwighen daghen uuyter Stede vander Goude, ende vrijdom vandien, zonder immermeer weder daer inne te coemen, op de verbeurte van zijn lijff. Gepronunchieert ten daghe ende presenten ut sup.

fol. 57v

**Jacob Cornelisz. Kuyrling in
een castimentshuysken**

Alsoe mijn heeren vande Gerechte bij goede souffisante informatie gebleecken es, dat Jacob Cornelisz. Kuyrlingh schutter, poirter deser stede eergisteren op de schiltwacht staende voor 't stadthuys ende de loese² hebbende, stille swijgende buyten kennisse ende consent van yemant daer aff naer huys gegaen es. Soe dat men de schutters daerdeur zeer beroert sijnde, als nyet wetende tot wat eynde dat mochte strecken, oversulcx de leuse dien nacht heeft moeten veranderen. Ende d' voorn. Jacob Kuyrlingh middelertijt weder up 't stadthuys comende, ende bij de burgermeester gebracht ende versproecken³ sijnde, waerom dat hij vande schiltwacht gegaen was. Seyde ende gaff voor antwoordt wel irreverentelicken, dat hij op nyemant en paste met meer andere [inc..ile] woorden dien

fol. 58

¹ *GTB.* Aenpaert; aandeel.

² *Ibidem.* Loese; leus, parool; hier in de betekenis van wachtwoord.

³ *GTB.* Verspreken. Hier: berispen.

hij ghebruyckte. 't Welck in desen dangereusen ende periculeuse tijt vande voorn. Jacob Kuyrlingh ofte nyemant anders en behoort bij dissimulatie¹ getollerert te worden, maer te corrigeeren ten exemple van anderen. Waeromme mijn heeren vande Gerechte d' voorn. Jacob Cornelisz. Kuyrlingh gecondempneert, ende voor sijn correctie geordonneert hebben, dat hij terstont nae de publicatie van desen gaen sal, in een vande castimenthuyskens op de Thyendewechspoort ende aldaer te blijvenden tij tan drye weecken, sonder anders te nuttigen dan water ende broot. Condempneren nyetemin d' voorn. Jacob Cornelisz. Kuyrlingh te betaelen die costen, ende myssen vander gevangenisse. Ende dit al te volcomen up pene van meerder correctie. Actum den 2en septembris 1573. Present die lieutenant van mijn heere Van Wijngaerden gouverneur deser stede, schout, Cornelis Woutersz. ende Jan Gerritsz. Loo Burgermeesteren, Gerrit Fransz. Kegelincq, Arien Harmensz. Hopcooper ende Cornelis Jansz. Bosche Schepenen.

fol. 58

**Pieter Moll in een castiments
huysken**

Alsoe mijn heeren vande Gerechte wel en souffisantelick geïnformeert ende onderricht zijn vanden groote omwillicheyt, ende inobedientie van Pieter Moll, inwoenende poorter deser stede, dien hij gebruyckende is, op 't stuck vande wachte van dat hij twee, ofte drye stonden, yegelicke reys nyet te wachte en es gecoemen, ende oick daer aff gelooopen, nyet jegenstaende hij daer aff geinsinueert worde, verweckende, ende gevende oick andere burgers oirsaeck dat zij insgelijcx van heure wachte blijven ende gelijcke inobedientie thoonen, wesende genouch in vilipendie, ende verachtinge vande ordonnantie op 't waecken gemaect. 't Welck mijn heeren van hem, nochte van nyemant anders en willen tollereren, ofte gedoghen, aengesien daerdeur meerdere commotie, ende

fol. 58v

oproer soude moegen volgen. Soe is 't dat zij d' voornoemde Pieter Moll gecondempneert, ende voor sijn correctie geordineert hebben, dat hij binnen 's daechs sonneschijn selve gaen sal, in een vande castimentshuyskens, ende aldaer te blijven den tijt van veertyen daeghen. Sonder anders dan met water ende broot gealimenteert te worden. Ende oick daerenboven te betaelen, 't gundt hij verteeren sal. Ende dat al te volcomen op pene van meerdere correctie. Actum den 19en octobris 1573.

fol. 58v

**Arien Claesz. Cassenair
ingeboren poirter deser stede
geexecuteert metten zwaerde**

Alsoe Adriaen Claesz. Cassenair ingebooren poorter deser stede, jegenwoordich gevangen buyten pijnne, ende bande van ijsere voor schepenen beleden ende geconfesseert heeft, hoe dat hij inden jaere '69 lesteleden als nachtwaecker ommegeende, ende op 't Seuchstraet coemende, ontrent Volck 't bostelwijff, hem aldaer ontmoet es, wijlen Herpert Aertsz. Bonser, dien hij gevanghen, zonder woort, ofte wederwoort, met een knevelstaff tot vijer, ofte vijff mael, gheslaghen, gesteecken, ende dat nyet genouch wesende, boven dien d' voorn. Herpert Aertsz. wel moordadelicken, met een opsteecker in zijn arm gewont heeft, zulcx dat denselven Herpert onlanx daer naer vande selve quetsure dese werelt overleden, ende ter Goodes Genaeden gereyst es, met meer andere moetwillen, ende insolentie, smaeckende straetschenderie, die hij gevanghen, daer te voeren tot diversche stonden op 's heerenstraeten, de wacht hebbende, gepleecht ende gecommiteert heeft. Ende dit al nyet jegenstaende hij gevangen vanden Burgermeesteren deser stede, angenomen wesende, schuldich was, dyergelijcke moordadige quaede feyten, te voorcomen, ende de 's heerenstraeten daer van te suyveren, tot beschermenisse vanden goeden. Ende dat hij gevanghen naer date vande voorsz.

fol. 59

nederslach, hem begeven heeft, seeckeren tijt gesonts lichaems, te gaen bedelenen, ten plattelanden contrarie de placcaten vande coninclycke Majesteyt tot diversche stonden in desen landen gepubliceert. Alle 't welcke saecken zijn van quader consequentien die in landen, ofte steden van justitie nyet en behooren ongepunieert te blijven, maer na rechte, ende der placcaten van sijne Mat. grootelicx gestraft te werden, ten exemple van anderen. Soe is 't dat schepenen met rijpe deliberatie, van raede, deurgesyen, ende overgewegen hebbende, alle 't gundt ter materie dienende was, nochtans meer geneycht wesende tot bermherticheyt, dat tot rigeur, ende strengicheyt van justitie, inden naeme, ende van wegen des Coninx van Spaengien, als Grave van Hollandt ons alre G. Heere d' voorn. Adriaen Claesz. Cassenair, gevangen, gecondempneert hebben, ende condempneren bij desen, geleyt, ende gebracht te werden, achter 't stadthuys, op 't schavot, ende aldaer geexecuteert te werden

¹ *Ibidem*. Dissimulatie. Onthouding van de uitvoering van de wet; het bij speciale omstandigheden, uitdrukkelijk, om bestwil, zich stilzwijgend niet houden aan de wet. Hier in betekenis van door de vingers zien.

met den zwaerde, ende dat gedaen, 't lichaem begraven te werden, op Sint Janskerckhoff deser stede. Verclaerende voorts alle sijne goeden geconfisqueert, tot prouffijte vande van de¹ coninclijske Majesteyt Gepronunchieert den 23en decembris 1573. Present gouverneur, lieutenant, schout, Cornelis Woutersz., Adriaen Dircksz. van Asperen, Jan Gerritsz. Loo Burgermeesteren, Pieter Geratsz Gruyter, Gover Wittesz., Cornelis Corenlisz de Lange Schepenen geintheert, Gerrit Fransz. Kegeling, Adriaen Harmansz. Hopcoper, Gerrit Lourisz., ende Cornelis Jansz. Bosch Schepenen.

fol. 59

**Adriaen Pietersz. geexecuteert
metten zwaerde, ende gequartiert**

Alsoe Adriaen Pietersz. ingebooren² poorter deser stede, jegenwoordich gevangen, buyten pijnende bande van ijsere, voor schepenen onder den blaeuwen hemel geconfesseert, ende beleden heeft, dat hij met

fol. 59v

met eenen Aert Jansz. slotemaker, eerst geconspireert es geweest, ende daer nae ettelicke persoenen van zijne compicen gepersuadeert, ende bewillicht heeft, omme deser stede, in handen vanden alre gemeenen viant den hartoch van Alva, ende sijnen aenhangheren over te leveren, ende omme 't zelve verraederlicke opset te effectuieren, ende te volcomen, dat hij ende sijne voorsz. compicen, oversulcx des viandts krijchsvolck ofte knechten, daer hij gevanghen in persoon tot Alphen om geweest es, ende bescheyden, op zeeckeren aenghestempden, ende geprefigeerden tijt, door het Vlamingspoortgen, met zeeckere middelen daerthoe verordineert, bij nachte geholpen ende inne gelaten zoude hebben, zulcx door 't volbrengen vandien, een jammerlicke ende moordadige bloetstorting (den voorsz. viant thoonende zijn gewoonlicke wreede ende trotsige tyrannye) gevolcht zoude hebben, indien den Almogende Heere 't zelve nyet verhoet ende voorkomen hadde. Ende dat alles nyet jegenstaende den eedt van getrouwicheyt, dyen hij gevangen gedaen heeft, volgende de welcke hij verbonden, ende gehouden was, d' voorsz. conspiratie ofte andere dyergelijcke specien van verraederye, ofte listige aenslagen, tenderende tot naedeel deser stede te openbaeren, ende aen te gheven. Alle 't welcke saecken zijn van quader consequentien, smaekende verraderye, moorderye ende meneedicheyt die nae rechte, ende de placcaten vande coninclijske Majesteyt nyet en behooren ongepuniert, maer grootelicx gestraft, ende gecorrigeert te werden ten exemple van andere. Soe is 't dat schepenen met rijpe deliberatie van raede, deurgesien ende overgewegen hebbende, alle 't gundt ter materie dienende was, inden naeme, ende van wegen des Conincx van Spaengien, als Grave van Hollant etc. (ons alre Gen. Heeren) d' voorn. Adriaen Pietersz. gevangen gecondempneert hebben, ende condempneren bij desen geleyt, ende gebracht te werden op 't schavot achter 't stathuys deser stede, ende aldaer metten zwaerde, geexecuteert 't hooft op een staeck,

fol. 60

boven 't casteel uuytgestecken, ende sijn lichaem gequartiert, ende die vierendeelen bij de vyer poorten deser stede uuytgehangen te worden. Verclaerende voorts alle sijne goeden verbeurt tot prouffijte vanden coninclijske Majesteyt Gepronunchieert achter op 't schavot den 20en february 1574 stilo communis. Present gouverneur, schout, Govert Wittesz., Dirck Jansz. Loncq Burgermeesteren, Adriaen Dirckx. van Asperen Burgermeester geintheert, Pieter Geratsz Gruyter schepen geintheert, Floris Gijsbertsz, Quirijn van Raemburch, Gysbert Aelbertsz., Adriaen Harmensz. Hopcoper, Jan Geratsz Vroesen ende Cornelis Jansz. Bosch Schepenen.

fol. 60

**Pieter Jansz. slotenmaecker
geexecuteert metten zwaerde ende
zijn hooft gestelt op een staeck**

Alsoe Pieter Jansz. slotenmaecker ingeboren poorter deser stede jegenwoordich gevanghen buyten pijnende bande van ijsere, onder den blaeuwen hemel voor schepenen beleden ende geconfesseert heeft, dat nyet jegenstaende ende zonder te gedencken den eedt van getrouwicheyt, bij hem gedaen in handen vanden gouverneur, ende Burgermeesteren deser stede, hij met Aert Jansz. sijn broeder, eenen Adriaen Pietersz. ende andere sijne medecompligen geconspireert zijnde op zeeckeren aengestempden, ende geprefigeerden tijt, voorgenomen hadde deser stede in handen vanden gemeenen viant, den hartoch van Alva, ofte zijne aenhangheren over te leveren, ende des zelfs viandts krijchsvolck, ofte knechten (daer toe bescheyden) bij nachte inder stat, ende door 't Vlamingspoortgen (daer hij met sijn voorsz. broeder de slotel aff hadden) inne gelaeten, ende omme 't zelve verraet secretelic te helpen volbrengen, van te vooren met sijn voorsz. compicen vergadert soude hebben, inden Doelentoon, sulcx dat deur 't volbrenghen

fol. 60v

¹ Sic, vande van de, lees: vande.

² GTB: Ingebooren, ingeboren; Uit het land, de streek, de plaats zelf geboortig. Dus hier: in Gouda geboren.

van 't voorsz. verraet, ende upset, 't welck God verhoet ende voorcoemen heeft, mochte gevolcht hebben (den viandt thoonende sijn gewoonlicke, ende geneegen wreetheyt ende tyrannye) eende groote moordt ende bloetstorting tot jammer, ende verdriet van eenen yegelicken. 't Welck saecken zijn van quader consequentie, smaeckende verraderye, moordaet, ende meneedicheyt, die naer rechten, ende placcaten vande coninlijcke Majesteyt nyet ongepunieert, maer grotelick gestraft behooren te worden ten exemple van andere. Soe is 't dat schepenen met rijpe deliberatie van raede deurgesyen ende overgewegen hebbende, alle 't gundt ter materie dienende was, inden naeme ende van wegen des Conincx van Spaengien als Grave van Hollandt etc. (ons alre Ge. Heeren) d' voornoemde Pieter Jansz. gevangen gecondempneert hebben ende conempneren bij desen geleyt ende gebracht te worden achter 't stadthuys deser stede op 't schavot, ende aldaer geexecuteert te werden metten zwaerde, ende dat gedaen, sijn hoofd op een staeck gestelt te werden op 't voorsz. Vlaminspoortgen, ende sijn lichaem begraven. Verclaerende voorts alle sijne goeden geconfisqueert tot prouffijte vande coninlijcke Majesteyt Gepronuncheert ter plaetse, dage, ende presentibus ut supra.

fol. 60 v

**Beroerende soldaet¹ Claes Thomasz. gebooren
tot Sevenhuysen, gegeesselt in
besloten camere**

Alsoe Claes Thomasz. geboren tot Sevenhuysen jegenwoordich gevanghen beleden ende geconfesseert heeft, hoe dat hij met sijne meester, ende eenen mr. Gens, beyde Engelsche souldaten, onder 't vendell tot Alphen met hem van Alphen gegaen es, om binnen deser stede te comen, ende onderwghen sijnde dat d' voorn. mr. Gens jegens hem gevanghen seyde: "Als wij ter Goude coemen in 't huys, daer ick een wambuys coopen wil, soe sall ick u een stuck linne laecken toesteecken". Ende coemende binnen desen

fol. 61

stede ten huysse van Dirck Willemsz. Doncker, daer d' voorsz. souldaten een wambuys bedingende² waeren, stiet d' voorn. mr. Gens een webbe linnen laeckens van 't venster, wijnckende op hem gevanghen dat hij t' zelve soude nemen 't Welck hij gevanghen bemerckende ende dat opnemende, daer mede gaen loopen is. 't Welck sacken sijn van quaeder consequentie die nyet ongestraft en behooren te blijven, maer strengelick gecorrigeert ten exemple van andere. Soe is 't dat mijn heeren vande Gerechte respect ende aenschouw nemende op d' voorsz. gevanghen sijnder joncheyt, ende op hoope dat hij hem sal mogen beteren, den voornoemde Claes Thomasz. gecondempneert hebben, ende condempneren bij desen in besloten camer wel strengelick bij de dienairs gegeesselt te werden, dat het bloet daer nae volcht al tot discretie van Schepenen. Gepronuncheert den 21 may 1574. Present 't meerdendeel van 't collegie.

fol. 61

**Jacob Pietesz alias Vlyech uuyt 't Lant
van Steyn, Thymon Symonsz uuyt
d' Ouweweteringe, ende Juliaen Domslee
Engelsman gecondempneert den coninlijcke Majesteyt de dyenen
ende voorts ten eeuwigen daghen
gebannen uuyt deser stede**

Alsoe Schepenen der stede vander Goude bij seeckere informatie gebleecken es, dat Jacob Pietersz. alias Vlyech uuyt 't Lant van Steyn, Thymon Symonsz uuyt d' Ouwewetering, ende Juliaen Domslee, Engelsman jegenwoordich gevangens, hen onlanxleden gevonden hebben, inden dorpe, ende bedrijve van Reeuwijk, ende aldaer mouscoppende³, hen uuytgevende voor viander knechten, ende dat zij tot Alphen inde schantse leggende waeren, ende oversulcx eenighe huysluyden heur gelt ontnemende, d' zelve noch boven dien gevangen ghenomen, ende gedreycht hebben te deursteecken. 't Welck zaecken sijn quader consequentie, die naer rechte ende de placcaeten vande coninlijcke Majesteyt tot diverssche

fol. 61v

stonden in dese landen gepubliceert nyet ongestraft en behooren te blijven maer gecorrigeert ten exemple van andere. Soe is 't dat schepenen met rijpe deliberatie van raede, deurgesyen ende overgewegen hebbende, alle 't gunt ter materie dyenende es, inden naeme ende van wegen de coninlijcke Majesteyt als Grave van Hollant etc. d' voorn. Jacob Pietersz., Thymon Symonsz ende Juliaen Domslee gecondempneert hebben. Ende condempneren bij desen sijne voorsz. Mat. onder 't gouvernement vande Prinche van Orangien⁴, op de galeyen,

¹ "Soldaet" bovengeschreven in andere hand.

² *GTB*. Beding (bedingen). Hier: door loven en bieden verkrijgen.

³ *Ibidem*. Mouscoppende; mouscoppen; **muiskoppen**; het uit stelen gaan, stroopen, vooral van soldaten.

⁴ Sic, Prinche van Orangien, lees: Prinsche van Orangien.

ofte ter schepe daer 't hen geordonneert sal werden te dyenen, alleenlick om den cost, zonder eenighe besoldinghe te genyeten, soe lange dese jegenwoordige trouble ende crijchshandel geduyrende es. Bannende hen voorts ten eeuwigen dagen uuyter stat vander Goude ende vrijdom vandien, zonder immermeer weder daer inne te coemen. Alles op pene vande galghe. Condemneren voort de gevangens te betaelen de costen vander gevangnisse, ende mysen van justitie. Gepronunchieert den 28en july 1674. Present joncheer Jacob heere van Wijngaerden gouverneur ende Bailliu deser stede, schout ende alle de Schepenen.

fol. 61v

**Beroerende Joriaen Mulder geboren tot
Coopmansheerebrouck geexecuteerde
metten baste**

Alsoe Joriaen Mulder geboren tot Coopmansheerebrouck boven Catzenelleboge jegenwoordich gevanghen buyten pijnende ende bande van ijsere onder den blaewen hemel voor schepenen beleden, ende geconfesseert heeft, dat hij gevangen in dienste zijnde vande coninclycke Majesteyt onder 't vendel van hopman Joost Houck jegenwoordich liggende tot Schoonhoven, contrarie sijnen eedt, zonder oirloff ofte behoirlick pasport van zijnen vendel gewecken, ende binnen deser stede gecomen is. Alwaer

fol. 62

hij tot 's avonts toe in een oneerlicke herberge blijvende ende wel bij dranck zijnde, van daer bij lichte vrouwe gebracht is in een ander huys, omme aldaer te vernachten. Ende soe hem die vrouwe vanden selven huysse uuytstytet, ende nyet en begeerde te houden. Dat hij gevanghen daer nae bij de gebuytren gebracht werden ten suyse van eenen Jannitgen Gabriels huysvrouwe van Joachim Woutersz., wesende een vrouwe van goeder reputatie, name ende fame. d' Welcke altemet slapers logerende, hem door begeerte vande gebuyren (zoe hij geen logys en wiste te crijghen) ontfanghen heeft. Ende dat hij gevangen de kaers uuytdoende, d' voorn. Jannitgen Gabriels, die zijn bedde deckende was, op 't bedde geworpen, ende daer mede (jegens haere wille) sijn onbehoirlicke luste ende begeerlicheyt soude gedaen ende volbracht hebben, indyen hij gevanghen de gebuyren vanden voorsz. Jannitgen Gabriels (die tot haren ontset quamen) nyet gehoord en hadde. Alle nyet jegenstaende dat d' voorsz. Jannitgen zeer om help roupende, ende crijtende seyde dat zij gehylickt, ende een vrouw mit eeren was. 't Welck saecken zijn van quaeder consequentie, smaeckende meneedigheid, vrouwecracht, ende geweld, die in steden, ofte landen van justitie, nae Goods Wette, nae bescreven rechte, ende de placcaeten vanden coninclycke Majesteyt nyet ongestraft en behooren te blijven. Maer strengelick gecorrigeert te werden ten exemple van andere. Soe is 't dat schepenen met rijpe deliberatie van raede deurgesien ende overgewegen hebbende, alle 't gundt ter materie dyenende es, ende nae breder kennisse die sij vander saecke hebben, inde naeme, ende van wegen de coninclycke Majesteyt als Grave van Hollant etc. d' voorn. Joriaen Mulder gecondempneert hebben, ende condempneren bij desen geworcht, ende geexecuteert te worden met den baste aen den galghe voor 't stathuys staende, ende aen te blijven hangen tot 's middaechs ten elff uren, waernaer sijn

fol. 62v

lichaem affgedaen, ende begraven sal werden. Verclaerende voorts alle sijne goeden verbeurt tot prouffijt vande coninclycke Majesteyt Gepronunchieert den 2en october 1574. Present gouverneur, schout, Cornelis Woutersz., Gerat Huygensz., mr. Pieter van Asperen Burgermeesteren, Pieter Gerritsz. Gruyter schepen geintheert, Floris Gijsbertsz, Quirijn van Raemburch, Gysbert Aelbertsz., Adriaen Harmansz., Jan Gerritsz. Vroesen ende Cornelis Jansz. Bosch Schepenen

fol. 62v

**Pieter Collant gebooren tot Sleeswijck
gecondempneert d' Exellentie te dyenen zonder besoldinging**

Alsoe Pieter Collant geboren tot Sleeswijck inde Lande van Holst, jegenwoordich gevanghen, voor schepenen beleden, ende geconfesseert heeft, hoe dat hij gevanghen onlanxleden wel bij drancke zijnde, ende coemende bij die Tolpoorte, aldaer van een appelcoopster genomen heeft eenighe appelen. Ende daer mede voor 't wachthuysken gaende, den schryver, daerinne sittende, gevraecht heeft, off hij impost daer van geven moste, overmits hij gevangen daer te voren zeeckere wittebroot hadde moeten verimposten. Ende dat hij in spijt ende wederwraecke vandien, met sijn rappier naer d' voorn. schrijver gheslegen ende gesteecken heeft, ende mitsdien rumoer inde wacht maeckende, groote beroerte onder 't volck gecoemen is, waerdeur een argher hadde mogen coemen. Ende zoe mijn heeren van hem, nochte van nyemants anders, zulcx en staet te lijden, maer besunder in desen periculeusen tijt den wacht willen, preserveren ende beschermen. Soe is 't dat schepenen inden naeme ende van wegen des Conincx van Spaengien als Grave van Hollandt, d' voornoemde Pieter Collant gecondempneert hebben ende condempneren bij desen sijne voirs. Mat. te dyenen onder 't gouvernement vande Prinche van Orangien op

fol. 63

de galeyen ter schepe, ofte te lande, omme te roeyen ofte graven, ofte anderssints daer 't hem geordonneert sal mogen werden, geduyrende dese jegenwoordighe crijchsberoerte, zonder eenighe besoldiginghe, dan alleenlick den cost te geneyten. Ende dit all te achtervolgen, ende te volcomen op pene vanden galghe. Gepronunchieert ten daghe ende presentibus ut sup.

fol. 63

**Jan Galeynsz poorter deser stede
gecondempneert als boven**

Alsoe Jan Galeynsz poorter deser stede jegenwoordich gevanghen voor schepenen beleden ende geconfesseert heeft, dat hij geleden ontrent een maent de Tolpoorte incoemende, sijn rappier getrocken, ende daer mede nae de schutters, de wacht hebbende gesteecken heeft, ende oick gegryeft soude hebben indien dat bij andere nyet belet hadde geweest. Uuyt oirsaecke dat de schutters seyden, dat sijn gevangens medegesel sijn halsgeweer¹ inder poorte laten moste. Ende dat hij des anderen daechs wel bij drancke zijnde met d' voorsz. zijne medegesel groote insolentie, ende onsturicheyt gepleecht heeft, achter stathuys jegens de waechmeester, eensdeels uyt saecke van sijn officie, ende andere inde waech staende. Dat mijn heeren vande Gerechte van hem nocte van yemants anders en staet te tolleren, maer ten exempele van andere te toen corrigeren, ten eynde de wachte vander poorten (besonder in desen periculeusen tijt) beschermpt, ende bewaert mach sijn, hebben daerom d' voorn. Jan Galeynsz gecondempneert ende condempneren hem bij desen die coninclijske Majesteyt te dyenen onder 't gouvernement vanden Prinche van Orangien op de galeyen, ter schepe, ofte te lande, omme te roeyen ofte graven, ofte anderssints daer 't hem geordonneert sal moghen werden, geduyrende dese jegenwoordighe crijchtberoerte sonder eenighe besoldiginghe dan alleenlick

fol. 63v

den cost te geneyten. Ende dit al te achtervolgen ende te volcoemen op pene vanden galghe. Gepronunchieert ten dage ende presenten ut supra.

fol. 63v

**Jan Roeloffsz. van Visvlyet in
Groeningerland², gehanghen**

Alsoe Jan Roeloffsz. geboren tot Visvlyet in Groeningerland jegenwoordich gevanghen buyten pijne ende bande van ijsere voor schepenen onder den blaeuwen hemel beleden, ende geconfesseert heeft, hoe dat hij tot Monnickendam uuyt oirsaecke van verscheyde dyeffverye gevanckenlick zijnde aldaer gebrantmerckt, ende uuyter stat gebannen es den tijt van thyen jaeren, met belofte dat hij gevanghen hem beteren soude. Ende dat hij nochtans dien nyet jegenstaende daer nae, soe alleen als met sijne medecompligen in 't Noorderlant, ende oick inden Quartiere van Hollant als tot Dordrecht, Delft. Leyden, Rotterdam ter Goude, ende elders ten plattelande veel ende verscheyden mantelen, cappen, heuycken oick ghelt ende andere wolle ende linne clederen (zoe hij die best becomen conde) gestolen heeft. 't Welck saecken sijn van quader consequentien die nyet en behoren (nae rechte, ende de placcaten vande coninclijske Majesteyt) in landen, ende steden van justitie ongecorrigeert te blijven, maer grotelicx gestraft te werden ten exemple van andere. Soe is 't dat schepenen met rijpe deliberatie van raede deurgesien, ende overgewegen hebbende, alle 't gunt ter materie dienende is, inden naeme ende van weggen des Conincx van Spaengien, als Grave van Hollant etc. (ons alre G. Heeren) d' voorn. Jan Roeloffsz. gevanghen gecondempneert hebben, ende condempneren hem bij desen gehangen, ende metten baste verworcht te worden, zulcx datter die doot nae volcht. Verclaerende voorts alle sijne goeden geconfisqueert ten proffijte vanden coninclijske Majesteyt Gepronunchieert den 2en Novembris 1574. Present schout, Floris Gijsbertsz

fol. 64

Quirijn Dircxz. van Raemburch, Gysbert Aelbertsz., Adriaen Harmensz. Hopcoper, Jan Gerritsz. Vroesen, Cornelis Jansz. Bosch ende Aernt Jacobsz. Schepenen.

fol. 64

**Aelbert Jansz. van Eempden
geexecuteert mette coorde**

¹ GTB. halsgeweer, lang geweer (piek, hellebaard, roer, musket en derg.) als wordende dat op den hals gedragen.

² Visvlyet in Groeningerland; nu: Visvliet gem. Zuidhorn, Groningen.

Alsoe Aelbert Jansz. geboren tot Eempden jegenwoordich gevanghen buyten pijnre ende bande van ijsere onder den blaeuwen hemel voor schepenen beleden, ende geconfesseert heeft, hoe dat hij alleen, oick met d' voorsz. Jan Roeloffsz., ende andere sijne complycen, zoe in Hollant als in 't Noorderquartier diversche, ende verscheyden dyeffverijen gepleecht ende gecommiteert heeft. 't Welck zaecken sijn van quader consequentien, die in Landen ofte Steden van justitien (naer rechten, ende placcaten vanden conincklijke Majesteyt) nyet ongestraft en behooren te blijven, maer strengelick gecorrigeert ten exemple van andere. Soe is 't dat schepenen mit rijpe deliberatie van raede deurgesien, ende overgewegen hebbende, alle 't gundt ter materie dienende was, inden naeme ende van wegen des Conincx van Spaengien als Grave van Hollant etc. d' voorn. Aelbert Jansz. gecondempneert hebbende, ende comdepneren bij desen gehangen ende metten baste geworcht te worden zulcx datter de doot nae volcht. Verclarende voorts alle sijne goeden geconfisqueert tot proffijt vanden conincklijke Majesteyt Gepronunchieert ten daghe ende presentibus ut supra.

fol. 64

**Neeltgen Heynricx uuyt den Hage ende
Catrijn Henricx van Steenwijck in
Sticht gecondempneert de voirs, justicie
t' aenschouwen ende gebannen etc.**

Alsoe Neeltgen Heynricx geboren inden Hage, ende Catrijn Henricx van Steenwijck in Sticht beijde jegenwoordich gevangene voor schepenen beleden, ende geconfesseert hebben, dat zij seeckere

fol. 64v

goeden bijden voorsz. Aelbert Jansz. ende Jan Roeloffsz. gestolen, vercocht hebben. 't Welck saecken sijn van quader consequentien, smaekende dijeverye, die nae rechte nyet en behooren ongestraft, maer grotelicks gepunieret ten exemple van andere. Soe is 't dat schepenen mit rijpe deliberatie van raede deurgesien, ende overgewegen hebbende alle 't gundt ter materie dienende was. Ende aenschouw nemende op d' voorsz. gevangenen heur joncheyt. Op hoope dat zij haer souden mogen beteren. Inden naeme ende van wegen des Conincx van Spaengien, als Grave van Hollandt etc. d' voorn. Neelgen Heynricx, ende Catrijn Henricxdr. gecondempneert hebben, ende condempneren bij desen geleyt, ende gebracht te worden voor op de peuije van 't stathuys, ende aldaer de justitie vanden voorsz. Aelbrecht Jansz. ende Jan Roeloffsz. aen te syene. Bannende haerlyuden voorts uuyter Stat vander Goude, ende vrijdom vandien den tijt van ses jaeren, zonder middeler tijt weder daer inne te comen, op pene vande galghe. Gepronunchieert, ende present ut supra.

fol. 64v

**Dirck de lapper in een castiments
huijsken**

Alsoe mijn heeren vande weth bij goede ende souffisante informatie gebleecken is, dat eenen Dirck de lapper inde Comijnstraet met sijn huysvrouwe dickwils ende tot verscheyden tijden zeer onbehoorlick ende onsturich van slaen, ende stoten gehandelt heeft, zulcx dat dickwils groote beroerte daer door gecomen is. 't Welcke nae rechte nyet en behoort ongecorrigeert te blijven, maer grotelick gestraft ten exemple van andere. Soe is 't dat mijn heeren vande Gerechte, d' voorn. Dirck de lapper voor sijn correctie geordonneert ende gecondempneert hebben gebracht te werden in een vande castimentshuyskens, ende daer inne te blijven anders nyet

fol. 65

nuttigende dan water, ende broot, den tijt van een maendt, interdicerende hem voorts binnen een jaer in geene herberghen te gaen, noch droncken te drincken, nochte t's avonts naer acht uren opter straet te sijn. Op pene van gebannen te worden uuyt deser stede ende vrijdom vandien. Condempneren hem voorts te betaelen de costen vanden gevangenissee ende myssen van justitie. Actum ter Camer den 2en Novembris 1574. Present Schout, Cornelis Woutersz., Gerrit Huygensz., burgermeesteren, Floris Gijsbertz., Quirijn Dircksz. van Raemburch, Gysbert Aelbertsz., Adriaen Harmensz. hopcoper, Jan Gerritsz. Vroesen, Cornelis Jansz. Bosch ende Aernt Jacobsz. Schepenen.

fol. 65

**Schouwinge
Beroerende den nederslach van Pieter Hesselsz.
van Heycoop, doot bevonden opden Ysseldijck**

Up huijden heeft den officier deser stede vander Goude met Schepenen ondergenomineert hem gevonden ten huysse van Gerrit Cornelisz. Brae, al waer leggende ende gebracht was wylen Pieter Hesselsz. uuyt Heijcoop doot bevonden leggende opden Ysseldijck, inden Lande van Steijn, ofte Heckendorp. Ende in zyn leven

gevanckelick genomen zijnde bij eenen Adriaen van Hoven, commissie hebbende van mijn heere van Wyngaerden. Ende heeft d' voorsz. Officier vonnisse van schepenen vermaent, off d' voorsz. Pieter Hesselsz. van mans handen gestorven was dan nijet. Schepenen (naer dat mr. Dirck Cornelisz. deser stede chirurgyn, de wonden, ende quetsuren getent gevisiteert, ende daer aff zijne verclaringhe Schepenen gedaen hadde) verclaeren bij vonnisse als dat d' voorsz. Pieter Hesselsz. door thoe doen van mans handen vande voorsz. quetsuren in sijn hooft, ende hant bevonden gestorven ende deser werelt overleden es. Ende dat daeromme den officier van 's Conincx wegen gehouden es

fol. 65v

dat te corrigeren, als nae rechte. Actum ten huijse voors. den 13en decembris 1574. Present Floris Gijbsbertsz., Adriaen Harmansz. hopcoper ende Cornelisz. Jansz. Bosch Schepenen.

fol. 65v

**Beroerende eenen Wauter Willems Engelsman
geexecuteert metter coorde**

Alsoe Wauter Willems Engelsman jegenwoordich gevangen geboren tot Bristo in Engelant buyten pijnende bande van ijsere voor schepenen geconfesseert ende beleden heeft, dat hij zeeckere tijt geleden met zijne medecompliden buyten Haestrecht, ontrent de molens heeft helpen affsetten¹ zeeckere schuijten die naer Schoonhoven varen wilde, ende soe de goede luyden, daer inne zijnde heur gelt ende broot heeft helpen benemen, ende 't zelve gedeelt ende daer van sijn portie genoten. Mede dat hij onlanx boven Haestrecht met eenighe van sijn medecompliden inder nacht met een ladder in een huys te veynster inne geclommen es, hebbende heur aensicht bedeckt metten mette lammers van heure hoeden², omme dat men hem nyet en soude kennen, ende zoe die vrouwe vanden huys, met noch een ander vrouwpersoon te bedde leggende, ende 't rumoer horende, om help roupende was, heeft hij haer inden deecken bedolven ende zulcx gedeckt gehouden, dat zij henluyden nyet kennen, ofte meerder rumoer maecken mochte. Ende dat zijluyden voor opte vloer van stoppelen een vuij steeckende om licht te hebben, ende een ladder inde schoorsteen stellende, voort alle 't huijs op ende neder doorgesocht ende d' voorsz. vrouw op 't bedde leggende benomen ende affgeknevelt hebben, 't gelt dat zij in haer sacxken ('t welck aen haer rock genaeyt was) steeckende hadde. Ende soe zijluyden daer mede geen contentement en hadden. Dat hij gevangen noch met sijn complycen, overmits d' zelve vrouw

fol. 66

henluyden anders geen gelt wilde wijsen, maer altijs roupende was geen gelt te hebben, d' een handt vande voorsz. vrouw (haer even wel bedeckt houdende) uuyt den deecken gerockt³, ende haer met een houtgen met kerven (by hem gevangen van te vooren daer toe gemaect) tusschen haere twee vyngeren gesteecken ende de vyngeren boven toehoudende, sulcx daer mede gesaecht, getormenteert, ende geknevelt, dat zij haerluyden 't gelt wijsen soude. 't Welck aldaer in huys noch verborgen mochte wesen, met noch meer ander dyergelijcke fortfeyten ende moetwille. Alle 't welcke zaecken sijn van quader consequentien smaeckende knevelarie, overlast, cracht ende gewelt, die nyet en behoren (naer rechte ende placcaten vanden coninlijcke Majesteyt) in Landen ende Steden van justitie ongecorrigeert te blijven, maer grotelicx gestraft te werden ten exemple van andere. Soe is 't dat schepenen met rijpe deliberatie van raede deurgesien, ende overgewegen hebbende, alle 't gundt ter materie dienende es. Mitsgaders de missive van zijnen Exellentie als Stadthouder van zijnen voirs. Mat. op 't voorsz. feyt aen mijn heeren gedresseert, inden naeme ende van wegen des Conincx van Spaengien als Grave van Hollant etc. (onse alre G. heeren) d' voorsz. Wauter Willems gevangen gecondempneert hebben ende condempneren hem bij desen gehangen ende metter coorde geworcht, ende geexecuteert te werden, zulcx datter de doot naevolcht. Verclaerende voorts alle zijne goederen geconfisqueert tot proffijte vande coninlijcke Majesteyt Gepronunchieert den 18en marty anno 1575 stilo communis. Present Bailliu, Pieter Gerritsz. de Gruyter Schepen geintheert, Floris Gysbertsz., Cornelis Jansz. Bosch, Aernt Jacobsz., Adriaen Marcelisz., Dirck Jacobsz. Loncq ende Heynric Jansz. van Wourden Schepenen

fol. 66v

**Thomas Arstwijck Engelsman
ghehangen**

Alsoe Thomas Arstwijck Engelsman geboren tot Ypswits jegenwoordich gevangen buyten pijnende bande van ijsere geconfesseert ende beleden heeft, dat hij onlanxleden mette voorsz. Wauter Willems ende andere zijne medecompliden opgesteld hebbende te gaen knevelen zeecker vrouwpersoon woenende boven Haestrecht. Die geseyt werde wel duisent gulden aen gelde te hebben, hem ten geprefigeerden tijde inder nacht mette selve

¹ *GTB*. Affsetten; iemand gewelddadig aanranden en beroven.

² Heur aensicht bedeckt metten mette lammers van heure hoeden; de rand van hun hoed over hun ogen getrokken (om niet herkend te worden).

³ *GTB*. Rocken. Rukken.

mede aldaer ghevonden heeft, ende 't veynster met sijn handt open gedaen. Daer eenighe van henluyden inne geclommen, d' zelve vrou geknevelt, ende eenich ghelt benomen hebben. Daer van hij mede sijn portie genoten ende geproffiteert heeft. Ende dat hij voor inde deur van 't zelve huys staende schiltwacht gehouden heeft, op dat zijluyden nyet overlopen, ofte in 't selve faict gestoot en souden worden. Alle 't welcke saecken zijn van quader consequentien, smaekende knevelarie, overlast, cracht ende geweld, die nyet en behoren (naer rechte, ende placcaten vanden coninclijske Majesteyt) in Landen ende Steden van justitie ongecorrigeert te blijven, maer grootelicks gestraft te werden ten exemple van andere. Soe is 't dat schepenen met rijpe deliberatie van raede, deurgesien ende overgewegen hebbende, alle 't gundt ter materie dienende es, mitsgaders de missive van zijnen Exellentie als Stadthouder van zijnen voorsz. Mat. op 't voorsz. feyt aen mijn heeren gedresseert, inden naeme ende van wegghen des Conincx van Spaengien als Grave van Hollandt etc. (onsen alre G. heeren) d' voorsz. Thomas Arstwijck gevangen gecondempneert hebben ende condempneren hem bij desen gehanghen ende metter coorde geworcht ende geexecuteert te werden sulcx datter de doot nae volcht. Verclarende voorts alle zijne goeden geconfisqueert ten proffijte vanden coninclijske Majesteyt Gepronunchieert ten dage ende presentibus ut supra.

fol. 67

Cornelis Joppenz gecondempneert inde camer op zijn knijen te vallen, ende om vergiffenisse te bidden

Alsoe eenen Cornelis Joppensz. hem vervordert heeft mijn heeren vande Gerechte (diemen alle eere, ende gedienslicheyt behoort te bewijsen) met veel onbehoorlicke, onsturige, ende onmanierlicke woorden, opter straten metter schattinge omme gaende, te becrijten, ende te beroupen. 't Welck es in vilipendie, ende cleynachtige vande justitie. 't Welck nae rechte nyet en behoort ongecorrigeert te blijven, maer gestraft te werden ten exemple van andere. Soe is 't dat schepenen met rijpe deliberatie van raede, meer genegen tot bermherticheijt dan rigeur van justitie, hoewel 't voorsz. feyt meerder straffe verdient heeft, ende in faveur van zijnen cleyne kinderkes, d' voorn. Cornelis Joppensz. gecondempneert hebben, ende condempneren hem mits desen. Als dat hij alhier ter camer comen, ende op beijde sijn knijen vallende God almachtich, ende de justitie om vergiffenisse bidden, ende beloven zal 't zelve voorts aen nyet meer te doen. Interdicteren d' zelve Cornelis Joppensz. binnen den tijt van een jaer ende zes weecken eerstcoemende in eenige herbergen te gaen ende droncken te drincken. Ofte yemant vanden wethouders ter cause van dese te beroupen, op pene, soe dickwils 't zelve geschiede van een paer maenden lang in een castimentshuysken geleijt te werden te water ende te broede. Condempneren hem voorts te betaelen de kosten vanden gevangenis, ende mysen van justicie. Actum ter Camer, den laetsten juny 1575. Present Schout, Cornelis Woutersz., burgermeester, Floris Gysbertsz., Cornelis Jansz. Bosch, Aernt Jacobsz., Adriaen Marcelisz., Dirck Jacobsz. Loncq ende Henrick Jansz. van Wourden Schepenen.

fol. 67

Dirck Jansz. verclaert inhabill

Alsoe mijn heeren vande weth kennelicken is

fol. 67v

dar Dirck Jansz. procureur hem vervordert heeft een groote menichte van oude steen, ende peuijn vande stadtsvesten te doen haelen, ende in zijne lynbaen te brengen. Ende alsoe hij, die een suppoost ende onder eedt vande stad es, sulcx nyet en behoort 't attempieren, maer een ander sulcx te doen te beletten, besunder in desen periculeusen tijt zoe alsulcke steen ende peuijn dienende was tot fortificatie der voorsz. vesten. Soe is 't dat mijn heeren vander weth nijet willende van hem, nochte van andere sulcx lijden ofte gedogen, d' voorn. Dirck Jansz. verclaert hebben ende verclaren bij desen inhabell zonder immermeer 't officie van 't procureurschap, keurmeesterschap, ende andere vander Stadt meer te mogen bedienen. Condempneren hem voort in een mulcte van zes Carolus guldens, d' een helft tot proffijt vanden officier ende d' ander helft vande fortificatiën deser stede. Mitsgaders weder toe te doen vullen de plaetse aen den vesten, daer hij de steen ofte peuijn uuyt gehaelt heeft. Ende dat al te volcomen voor Lichtmisse toecoemende, op pene van meerder correctie. Aldus gepronunchieert ter Camer den 27en januarij 1576 stilo communis. Present Schout, mr. Jan Jacobsz., Cornelis Woutersz., Jacob Clementsz. ende Dirck Gerritsz. hopcoper Burgermeesteren, Willem Heynricksz. Vosch, Gysbert Aelbertsz., Gerrit Fransz. Kegelincq, Cornelis Jansz. Bosch, Adriaen Marcelisz., Gerrit Pietersz. Vroesen ende Dirck Pietersz. Schepenen.

fol. 67v

**Schouwinge
Beroerende den nederslach van Thys Maertensz.
van Zwammerdam geperpetreert
by Pietgen Bouwensz. vande Langeweje**

Up huijden heeft den officier met Schepenen onder genomineert hem gevonden ten huysse van 't Gulde Laecken staende inde Corte Groenendael. Al waer den officier Schepenen vonnisse vermaent heeft, off Thys

fol. 68

Maerthensz. van Zwammerdam, gewoont geweest zijnde bij eenen Pietgen Bouwens vande Langeweys, ende aldaer jegenwoordelick doot leggende, van mans handen gestorven was dan nyet. Schepenen (naer dat mr. Eewout Gerritsz. deser stede chirurgijn, die wonde, ofte quetsure in 't doode lichaem vanden voorsz. Thys Maertensz. getent, gevisiteert, ende daer aff zijne verclaeringe Schepenen gedaen hadde) verclaeren voor vonnisse, als dat d' zelve Thys Maertensz. door toedoen van mans handen vande quetsure in zijn 's lincker wanghe, recht onder 't ooch bevonden, gestorven, ende deser werelt overleden es, 't zelve te doen corrigeren als nae rechte. Actum de 21en Martij 1576 stilo communis. Present Schout, Gerrit Fransz. Kegelinck, Gysbert Aelbertsz., Cornelis Jansz. Bosch ende Adriaen Maercelisz. Schepenen.

fol. 68

**Schouwinge
Beroerende den nederslach van Jacob Gijsbertsz.
van Haestrecht geperpeteert bij Aert
Dircxz. uuyt de Landen van Wourden**

Up huijden heeft den officier met Schepenen onder genomineert hem gevonden ten huijse van wijlen Dirck Jansz. Bosch, staende op 't Seuchstraet, al waer den Offcier Schepenen vonnisse vermaent heeft, off Jacob Gysbertsz van Haestrecht, gewont geweest zijnde bij eenen Aert Dircxz. uuyte Landen van Wourden, ende aldaer doot leggende, van mans handen gestorven was, dan nyet. Schepenen (naer dat mr. Eewout Gerritsz. de wonde, ofte quetsure in 't doode lichaem vande voorsz. Jacob Gysbertsz getent, gevisiteert, ende daer aff zijne verclaeringe Schepenen gedaen hadde) verclaeren voor vonnisse, als dat d' zelve Jacob Gysbertsz door toedoen van mans handen vande quetsure in zijn 's lincker zijde, neffens onder zijn borst bevonden, gestorven ende deser werelt overleden es. Ende dat daeromme den Offcier van 's Coninx weghe gehouden es 't zelve te doen corrigeren als nae rechte. Actum den 6en May 1576. Present Schout, Gysbert Aelbertsz., Cornelis Jansz. Bosch, Adriaen Marcelisz. ende Dirck Pietersz. Schepenen.

fol. 68v

**Crijn Leendertz. Boon gecondempneert inder
Camer op zijn knyen te vallen etc.**

Alsoe mijn heeren vande Gerechte bij goede suffisante informacie gebleecken es, dat Crijn Leendertz. Boon schuijtvourders jegenwoordich gevangen, zeeckeren tijt geleden, als men d' aentreprinse op Amsterdam doen soude, hem vervordert heeft, de Commissaris van zijne Exellentie, ende andere dien hij alle eere, ende reverende behoorde te bewijzen, zeer qualicken, ende met irreverente dreijgende woorden aengesproecken heeft, seggende dat hij henluyden tot Rotterdam crijgende, vergelden soude, dat hij nu mede op die voorsz. entreprinse varen moste, deur welcke onsturicheden hij gevangen poogende was, andere schuijtvourders mede onwillicht te maecken. Daer deur de goede geliefte van zijnen Exellentie desert soude moeten blijven hebben. Ende alsoe zulcx tot cleijnachtinge es van zijnen Exellentie desert soude moeten blijven hebben. Ende alsoo zulcx tot cleijnachtinge es van zijne Exellentie, ende versmadenisse van mijn heeren vande weth, die sulcx van hem gevangen noch nijemant anders en willen tollereren, noch toelaeten. Soe is 't dat zij aenschou nemende opte lange gevangenisse vande voorsz. Crijn Leendertz. hoewel sijn delict wel zwaerlick behoort gestraft te werden ten exemple van andere den zelve gecondempneert hebben, ende condempneren bij desen in besloten Camer op beyde zijn knijen te vallen, biddende God ende de justitie om vergiffenisse, ende voorts te betaelen de costen vande gevangenisse ende mysen van justitie. Ordonnerende d' voorsz. Crijn Leendertz. uuijt saecke van desen nyemant qualicken aen te spreekken, ofte te misdoen, op pene van meerder correctie. Gepronunchieert ter camer den 11en Maij 1576. Bij den Schout, Cornelis Woutersz., Jacob Clementsz., Dirck Gerritsz. hopcoper Burgermeesteren, Gysbert Aelbertsz., Cornelis Jansz. Bosch, Gerrit Pietersz. Vroesen ende Dirck Pietersz. Schepenen.

fol. 68v

Annitgen Cornelis

Den Schout deser stede Schepenen doen inthimeren ende vergadert hebbende, heeft versocht geadmitteert te

fol. 69

werden, den meester vanden scherpen swaerde te moeghen doen coemen, omme Annitgen Cornelisdr. van Moordrecht jegenwoordich gevangene ter scherper examen te brengen nopende 't faict haer ten laste geleyt.

Schepenen volgende dien alle stucken ende munimenten¹, gesien hebbende ten laste vande voorsz. gevangene overgelevert. Ende hoewel zij vander saecke breeder kennisse hebben, nochtans omme de hoochwichtheit vandien ende soe zyluijden hen in sulcke saecke nijet en verstaen, hebben oversulcx verclaert in deses saecke nyet te mogen disponeren, maer dat zyluijden begeren als vooren hier up te hebben advijs van geleerden, mitsgaders van andere medicijns, omme 't zelve gesijen dan voort gedaen te werden nae behooren. Actum ter Camer den 21en juny 1576. Bij Pieter Gerritsz. Gruijter, Cornelis Cornelisz. de Lange, Floris Gysbertsz., schepenen geintheert, Gerrit Fransz. Kegelinck, Cornelis Jansz. Bosch, Gerrit Pietersz. Vroesen ende Dirck Pietersz. Schepenen.

fol. 69

**Grijetgen Cornelisdr. vander Goude
gejuschaleert upte kaecke**

Alzoe Gryetgen Cornelisdr. poorterse deser stede jegenwoordiche gevangen voor schepenen beleden ende geconfesseert heeft, dat zij zeeckere tijt geleeden tot Leyden wesende aldaer een kindt gebaerd hadde. 't Welck zij naederhandt bekent heeft loegenen te zijn. Nemaer dat sij nyetemin van Leyden 't huys coemende den ring van haer deur met een wit doucxken heeft bewonden in alder vouge, off zij een kindt gehadt ende een craemvrouwe geweest hadde, hoewel zij geen craemvrouwe en was. Maer 't zelve alleenlick deede onder decxel dat zij de bosch vande heyligeest crijgen, ende men van haeren 't wegen een beede door de Stadt, als voor een schamele craemvrouwe doen soude. Welcke heyligeestbosse haer oick gegundt ende thuysgebracht es geweest, ende overmits zij gevangen worde, daer mede nyet ommegegaen. Ende alsoe 't zelve saecken zijn van quader consequentie, ende God ende justitie heeft gelochent, ende den armen van

fol. 69v

heur aelmisse beroeft. 't Welck nyet ongestraft maer grotelick ten exemple van alle anderen behoort gecorrigeert te werden. Soe is 't dat schepenen met rijpe deliberatie van raede deurgesien ende overgewegen hebbende alle 't gundt ter materie dienende is, ende aenschou nemende opte langhe gevangnisse vande voorsz. Gryetgen Cornelis, hoewel zij wel behoort strengelicker gecorrigeert te werden, hebben inden naeme ende van wegen des Conincx van Spaengien als Grave van Hollandt, ons alre G. heere, d' voorn. Gryetgen Cornelisdochter gevangen, gecondempneert ende condempneren bij desen inde vyerschaer te vallen op beyde haer knijen, biddende God, ende justitie, om vergiffensse, ende daer nae terstondt gejuschaleert, ofte opte kaecke gestelt te worden, mit twee roeden in haer armen, den tijt van een ure ofte langer ofte corter tot discretie van Schepenen. Gepronunchieert den 27en july 1576. Present Joncheer Adrien van Swieten Gouverneur ende Bailliu deser stede, Gerrit Gerritsz. schout, mr. Jan Jacobsz., Cornelis Woutersz., Jacob Clementsz. ende Dirck Gerritsz. hopcoper Burgermeesteren, Pieter Gerritsz. de Gruyter ende Cornelis Cornelisz. de Lange Schepenen geintheert, Gerrit Fransz. Kegelinck, Gysbert Aelbertsz., Cornelis Jansz. Bosch, Adriaen Marcelisz ende Dirck Pietersz. Schepenen.

fol. 69v

**Annichgen Cornelisdochter van Moordrecht
vry ontslagen**

Alsoe de Officier deser stede eene Annichgen Cornelisdr. van Moordrecht seeckere lange tijt in gevangnisse gedetineert heeft, ter oirsaecke dat alhier een cleyn kyndeken inde Gouwe bevonden es geweest verdaen, ende upte voorsz. gevangen suspitie was dat zij een kindt gehadt soude hebben. Soe is 't dat schepenen deursien ende gevisiteert hebbende alle d' informatien confessien ende andere stucken ende munimenten

fol. 70

ten laste vande voorsz. Anna Cornelisdr. bij den officier overgelevert, d' zelve Anna Cornelisdr. gevanghen geabsolveert hebben ende absolveren bij desen vanden eysch ende conclusie bijden voorsz. Officier up haer gedaen ende genomen. Gepronunchieert ten dage ut supra. Present d' voorsz. Bailliu ende Schout, Pieter Gerritsz. de Gruijter, Floris Gysbertsz Schepenen geintheert, Gerrit Fransz. Kegelinck, Schepen, Adrien Harmensz. hopcoper Schepen geintheert, Cornelis Jansz. Bosch, Adriaen Marcelisz. ende Dirck Pietersz. Schepenen.

Comparerende voor schepenen onder genomineert Cornelis Cornelis Dirck Aertsz. als vader van Anna Cornelisdr. jegenwoordich gevangen, ende Cornelis Cornelisz. Neeleman zijn zoon. Ende versochten aen den officier deser stede, dat hij in conformitee der voorseyde sententie d' voorn. Anna Cornelisdr. terstondt uijter gevangnisse soude ontslaen ende relaxeeren, ofte bij weijgeringe vandien dat zijluyden contra d' voorsz. Officier protesteerden ende protesteren bij desen van injurie, ende oick van costen, schaeden, ende interesten. Ende zoe

¹ GTB. Munimenten. Bewijsstukken.

den officier daerup geen antwoord en gaff, versochten de requiranten daer van acte die hen bij Schepenen geaccordeert es. Actum den 27en july 1576. Present Gerrit Fransz. Kegelinc ende Dirck Pietersz.

fol. 70

**Cornelis Stoffelsz. uuyt Lopick
geexecuteert mette coorde**

Alzoe eenen Cornelis Stoffelsz. geboren tot Lopick in Stichte van Utrecht jegenwoordich gevangen buyten pijnje ende bande van ijsere onder den blaeuwen hemel voor schepenen beleden, ende geconfesseert heeft, als dat hij zeeckere tijt geleden, zonder nochtans in eenighe dienste zijnde, met ettelicke Spaensche soldaten doen binnen Schoonhoven leggende, hem begeben heeft, ontrent deser stede upter Ysele, ende aldaer eenige personen genomen, ende een jongen, dien hij gevangen dreychde buyten boort, uuyte schuijt in 't water te werpen. Ende

fol. 70v

dat hij ontrent veerthyen daghen daer nae mit d' voorsz. Spaensche soldaten ontrent Dordrecht bij 't huys te Marwe¹, heeft helpen nemen uuyt een schip, dat aldaer met hout lach. De schipper, ende ander volck, daer inne wesende, ende al binnen Schoonhoven gevankelick gebracht. Dat hij boven dien door verwillinghe vanden Gouverneur van Schoonhoven, ende Jan Peres zijn zwagher, Capitain vande vrybuijters aldaer, ende naer voorgaende bevel van mijn heere van Hierges, daer hij deur d' voorsz. Gouverneur, ende Jan Peres aen gerecommandeert, ende gesonden was, hem in desen quartier van Hollandt gevonden heeft, omme die schantsen op Crimpen, 't Helshout², de Kinderdyck ende Ouderkerck te gaen verspieden, ende besichtigen waer d' zelve schantsen minste voorsien, ende cranckste waren. Wat volck, ende natie daer inne lach. Hoe de schiltwacht gehouden, ende waer 't geschut daer binnen gestelt mochte zijn, ende voorts generaelick alle de gelegentheyte der selver schantsen. Tot welcken eynde d' voorsz. Gouverneur van Schoonhoven hem gevangen gegeven hadde drye daelders, omme tot Dordrecht coemende (daer hij oick drye dagen vernacht heeft) zeeckere victuallie³ te coopen, omme zo te beter, onder decxel van een soetelair inde voorsz. schantsen te geraecken ende de gelegentheyte vandien te verspieden, ende 't zelve gedaen, dat alsdan mijn heere van Hierges 't zijnder wedercompste hem belooffde te betaelen. Dan alsoe hem tot Dordrecht, ende oick over Crimpen geseyt worde, dat geene vreempden soetelaers noch nijemant anders binnen eenige der voorsz. schantsen en mochte coemen, dan aldaer binnen goede kennissen hebbende. Zoe heeft hij gevangen sijn voornemen, 't welcke hij anders soude volbracht hebben, verandert ende herwärts gecoemen, om naer huys te reysen. Alle 't welcke zaecken zijn van quader consequentie, smaeckende verraderye ende straetschenderije

fol. 71

die sunderlinge in desen tijde van oorloge, naedyen Steden ende Landen, Lijff ende Leven daer aen gelegen is, nae rechte ende de placcaten vande coninlijcke Majesteyt nyet ongepunieert maer grootelicx gestraft, ende gecorrigeert behooren te werden ten exemple van andere. Soe is 't dat schepenen met rijpe deliberatie van raede, doorgesyen ende overgewegen hebbende alle 't gunt ter materie was dienende. Inde naeme ende van wegen de coninlijcke Majesteyt van Spaengien (ons alre G. heeren) als Grave van Hollandt d' voorn. Cornelis Stoffelsz. gevangen, als verspieder ende straetschender gecondempneert hebben en condempneren bij desen mette coorde geexecuteert, gehangen ende geworcht te worden, sulcx datter de doot nae volcht. Verclaerende voort alle zijne goeden geconfisqueert tot proffijte vanden coninlijcke Majesteyt Gepronchieert den 27en septembris 1576. Present Joncheer Adriaen heere van Zwieten Gouverneur ende Bailliu deser stede, Gerrit Gerritsz. Schout, Willem Heyndricksz. Vosch, Gerrit Fransz. Kegelinc, Gysbrecht Aelbertsz., Cornelis Jansz. Bosch, Adriaen Marcelisz., Gerrit Pietersz. Vroesen ende Dirck Pietersz. Schepenen.

fol. 71

**Jan Willemsz. de Vrye gecondemneert op
syn knien te leggen ende Caemer**

Alsoe mijn heeren vander Wet souffisantelijck gebleecken es, dat Jan Willemsz. de Vrye van quaeden regimente wesende in synder huyhoudinghe daechelycx syne huysvrouwe buyten haere schulde slaende. Ende sulcx tracterende es, dat zij (wesende een vrou met eeren sonder groote vreesse ende pericule haers levens) bij hem in vreden nyet en mach blijven, contrarie Godes Wette ende Ordinantie, seggende als hij van sijnen quaeden regimente wordt versproocken dat de duyvel daer eenen yegelijck aff moet verscrickt wesen, in syne schijne syne huysvrouwe hadde geslaegen, ende diergelijcke onbehoorlijcke propoosten, waerdeur daegelycx de gebuyren. jae genouch de geheele straete in groote beroert es.

fol. 71v

¹ Thans het Huis ter Merwede, een ruïne aan de Merwede t.o. Papendrecht, naast de brug.

² Sic. Elshout. Tussen Kinderdijk en Nieuw Lekkerland, bij de molens van Kinderdijk.

³ GTB. Victualie. Mondvoorraad, leeftocht, teerkost, levensmiddelen, proviand.

’t Welck tenderende es tot quaede exemple van eenen yegelijck. Soe is ’t dat mijn heeren vanden Gerechte nyet willende vande voorn. Jan de Vrye nocht van yemant anders alsulck quaeden regimente tolleeren. Ende nochtans aenschou nemende op syne lange penitentie denselven voor sijn correctie geordineert hebben in besloeten camer op beyde sijn knien te vallen Godt ende die justitie om vergifnisse biddende ofte bij vesuymen¹ noch een maent te liggen in gevangnisse te waeter ende te broode, mits niettemin betaelende die costen vande gevangnisse ende myssen van justitie. Ende dit alles te volcomen all eer d’ voorn. Jan de Vrye van synder gevanknisse ontslaegen sall werden. Actum ter Camer den 16en octobris 1500 seven ende t’ seventich. Present Schoudt, Cornelis Woutersz., Jacob Clementsz., Cornelis Cornelisz. de Lange Burgermeesteren, Gerrit Fransz. Kegelingh, Aert Jacobsz., Adriaen Marcelisz. ende Cornelis Veen Schepenen.

Nae de pronunciatie der voorsz. correctie d’ voorn. Jan de Vrye gevraecht synde off hij die volcoemen walde seyde met irreverentelicke woorden: “Ick en wilse nyet volcoemen, ick sy wijser dan ghy allegaeder syt”. Denoteerende mijn heeren vande weth voorsz. ’t Welck den Schoudt in memorie van schepenen geleyt heeft. Actum present ut supra.

Up huyden is Jan de Vrye voorsz. bij mijn heeren ter Camer ten versoeck van syne vryenden geconsenteert uuyter hechtenisse ontslaegen te worden mits betaelende de costen ende mysen vande justitie achtervolgende d’ voorsz. correctie. Actum ter Camer den 14en Novembris 1500 seven ende t’ seventich. Present Schoudt, Jacob Clementsz. ende Cornelis Cornelisz. de Lange Burgermeesteren, Adriaen Marcelisz ende Willem Dircksz. Schepenen

fol. 72

**Cornelis Jansz. Vliech ende Rymbert
Simonsz gecondemneert te sijn ’s heeren
dienaers**

Up huyden hebben Cornelis Jansz. Vliech ende Reymbert Symonsz beyde jegenwoordich gevangens de Schoudt met mijn heeren vanden Gerechte (op heur knien vallende) dat men hen vergeven ende parodonneeren souden willen de delicten ende mesusen bij henluyden respectivelick gecommiteert, mits dat sij te vreden ende versoeckende waeren heeren dienaers deser stede te worden. In welcken dienste sij hen beloven wilden getrouwelick te draeghen inder voegen dat men voorts meer gene clachten van hem en soude verhooren. Soe dat mijn heeren vanden Gerechte meerder genegen wesende tot barmharticheyt dan tot strengicheyt van justitie d’ voorn. gevangens voor dese reys van heurluyder respectieve delicten gratie ende genade verleent ende gegeven hebben, mits dat syluyden hen verbinden ende verobligeeren sullen drye jaeren lang aen een volgende heeren dienaers deser stede te blijven sonder middeler tijdt wech te loopen ofte oock uuyter stadt ende vrijdom vandyen te absenteeren dan bij consent vanden officier ende indyen syluyden contrarie deden in sulcke gevalle van heure voorsz. delicten gestraft ende gecorrigeert te worden als nae rechte ende boven dyen verbueren yegelijck sijn rechterhandt. Daer inne Schepenen achtervolgende d’ voorsz. gevangens overgifte dede nae heurluyder ontslaeginge d’ selve gevangens gecondemneert hebben ende condempneeren bij deesen [meede] voort inde costen vande gevangnisse ende myssen van justitie. Actum ter Camer den naestlesten january 1500 acht ende t’ seventich stilo communis. Present Schout, Gerrit Hugesz. hopcoper, Jacob Clementsz. ende Floris Gysbertsz., burgermeesteren, Aert Jacobsz., Dirck Pietersz., Harman Dircksz., Willem Dircksz. ende Cornelis Veen Schepenen.

fol. 72v

Walraeven Jheroensz. gegeesselt

Alsoe Walraeven Jheroensz. geboren van Haerlem oudt ontrent 13 jaeren jegenwoordich gevangen buyten pijnne ende bande van ijsere onder den blaeuwen hemel voor schepenen beleden ende geconfesseert heeft hoe dat hij met Cryn Jheroensz. sijnen broeder ende meer andere syner complicen geleden omtrent drye jaeren (nae dat hij sijnen vader ontlopen was) tot Amsterdam om veel ende diverssche dieveryen, ende insolentien gegeesselt is geweest, ende geleden ontrent drye maenden tot Gorcum om gelijcke faicten gevangen synde onder de galgh met twee steenen om sijn hals gestaen heeft. Ende t’ elckenmael alldaer in respecte van synder jonckheyt ontslaegen onder belofftenisse van dat hij hem beteren soude maer dat hij nochtans dyen nyet jegenstaende daer nae met d’ voorn. Cryn Jheroensz. sijnen broeder ende andere syne complicen is sijn oude boosheyt continueerende tot Dordrecht, Delff, Leyden, Rotterdam ende elders ten platten lande weder veel andere diverssche menichfuldige dieveryen ende insolentien helpen plegen ende commiteeren heeft, mitsgaeders dat hij gevangen oock recht eer hij gevangen worde met sijnen voorsz. broeder binnen deser stede in een huys omtrent die Marct heeft helpen steelen twee mantels, d’ welcke sij dede vercoopen, d’ een om 30 stuyvers ende d’ ander om 24 stuyvers. Alle ’t welcke saecken sijn van quaeder consequentie die nyet ongestraft maer andere ten exemple gepunieert behooren te worden. Soe is ’t dat schepenen meer geneycht tot barmharticheyt dan tot rigeur van justitie insgelycx respect ende aenschou nemende opden gevangens jonckheyt ende op hope dat hij

¹ Sic, vesuymen, lees: vesuymen.

hem noch sall moegen bekeeren, den voornoemde Walraeven Jheroensz. gevangen gecondempneert hebben ende condempneeren bij deesen op 't schavot deser stede onder een halve galge met een coorde

fol. 73

om sijn hals daer aen vast gebonden ende dan wel strengelijck gegeesselt te worden tot discretie van schepenen ende dat gedaen voort gebannen te gaen buyten deser stede ende vrijdom vandyen ende daer nyet weder inne te coemen binnen den tijdt van vijff jaeren eerstcomende op die verbeurte van sijn lyff. Gepronunchieert den 22en Novembris 1500 acht ende t' seventich. Present Schoudt, Dirck Jacobsz. Loncq Schepen geinthimeert, Heynrick Jansz. van Woerden, Dirck Pietersz., Harman Dircksz., Willem Dircksz., Cornelis Veen ende Heyndrick Gysbertsz. Schepenen

fol. 73

Piraterie
Jan Thamesz. uuijt Yrlandt geexecuteert
metter coorde

Alsoe Jan Tamesz geboren uut Yrlandt inde stede van Corque jegenwoordich gevangen buyten pijnende bande van ijsere voor schepenen beleden ende geconfesseert heeft hoe dat hij onlancx tot Rij in Engelandt¹ verstaende datter tot 'sGravensande opte ree een piraet ofte zeerover met een craeijerschip² lach die zich tot zeeroeven was toerustende met goede voordach hem aldaer gevonden ende aen den Capitain van 't zelve piraetenschap versocht heeft, omme daer mede te vaeren en zich met zeeroeven te geneeren. Ende hoewel hij gevangen naer dat hem bijden voorsz. Capitain ofte piraet aengeseijt ende te kennen gegeven was zijne meeninge te zijn 't eerste schip 't zij fransman, duijtschman ofte van andere natioen dat van Londen die reviere vander Teems affcoemen mochte aen te grijpen ende 't overvallen, ende daer van meester wesende 't zelve te beroeven ende pilleeren³, ende die goeden ende Coopmanschappe daerin bevindende tot zulcker plaetse te vercoopen daer die meeste souden moegen gelden wel behoort hadde hem van zulcke quaede voornemen te onthouden. Dat hij gevangen nochtans dijen nijet jegenstaende oock uut quader begeerte, voordacht, ende vrije moetswille des anderen daechs 's morgens metten voorsz. piraet ende andere

fol. 73v

zijne complicen heeft helpen geweldelicken overvallen ende nemen zeeckere heudeschip⁴ van Dordrecht wesende. Daer hij gevangen in 't enteren ofte aenclampen vandijen omtent die vijffde was die inde zelfde heude overspranck met een stock inde handen ende hij nae weynich tijds met 't zeijl vandijen buyten boort inde zee geworpen ende weder van een ander schip gevischt zijnde, is hij daer mede tot hier binnen der Goude gecoemen geweest. Alle 't welke zaecken zijn van quaeder consequencie smaekende violentie, cracht ende geweld die nae beschreven rechten ende die placcateten dan den coninclijske Majesteyt nijet ongecorrigeert maer zwaerlick gestrafft behooren te werden ten exemple ende spiegle van andere. Soe is 't dat schepenen meer geneigen wesende tot barmherticheijt dan tot rigeur van justitie met rijpe deliberatie van raede deurgesijen ende overgewegen hebbende allt 't gunt ter materie dienen mochte inden naeme ende van wegghen des Conincx van Spaengien als Grave van Hollant ende Zeelandt, d' voorn. Jan Tamesz gevangen gecondempneert hebben ende condempneeren bij deesen buyten aen 't gerechte deser stede gevoert ende aldaer mette coorde gehangen ende geworcht te worden datter die doot nae volcht. Verclaeren voort alle zijne goeden verbeurt tot proffijte vanden coninclijske Majesteyt Gepronunchieert den 4en aprilis 1579. Present Schoudt, Aernst Jacobsz., Heijndrijck Jansz. van Woerden, Willem Dircksz., Cornelis Veen Adriaensz., Heijndrijck Ghijsbertsz., Maerten Jansz. Moel ende Gerrit Cornelisz. de Lange Schepenen.

fol. 73v

Pyeter Jansz. Roos ende Alydt Claes Cinquen

Alsoe Pieter Jansz. de Roes ende Alijdt Claes Synckendochter doende t' samen eene gemeene neringe van vrouwen seecker requeste die vande Vroetschap hadden gepresenteert ende daerbij oitmoedelicken versocht, dat de correctien daer zijluyden in vervallen waren, ter oirsaecke vande bijeren bij henluyden

fol. 74

contrarie d' ordonnantie ende keuren daer van zijnde uutgeset in pecuniele mulcte gemuteert zoude moegen werden, soe was met grooter swaericheyt 't voorsz. versouck (wesende een zaecke van grooter insichte ende consequentie) overgewegen immers nae lange disputen ende deliberatie hijer op gehouden verstaen ende

¹ Rij in Engelandt, thans: Rye in East Sussex, Engeland.

² *GTB*. Scheepstype dat zowel in de koopvaardij als in de oorlog gebruikt. Een engelsche ketse ofte crayer.

³ *Ibidem*. Pilleeren, roven.

⁴ *Ibidem*. Heude; soort klein vrachtschip.

geresolveert (ten respecte vander supplianten overmits de correctie der stede alleen concerveert) in compositie ontfanghen ende mitsdijen henluijden gratie voir rigeur van justitie preserveren soude alles sonder dit selfde in consequentie te trecken, ende overmindert ende sonder prejuditie vande voirs. keure ende ordonnantie in toecoemende tijden. Ende tot dijen fijne gecommiteert sijnde Cornelis Woutersz., Dirck Dirck Hoensz., ende Dirck Jacobsz. Loncq omme als minnelicke compositieurs ende middelaers d' voirsz. supplianten metten Officier nopende de correctie ende insegelijcx mette pachters soe vanden acchijs als vanden impost op de bijeren aengaende [ennle] breucken, te verdragen ende vereenigen des doenlick sijn hebben sijluijden daer toe alle debvoir ende naersticheijt gedaen ende voirgewendt, ende eijntelicken so verre (naer veele moeijten) gelaboreert in 't bijwesen van Gerrit Huygensz. hopcooper, Jacob Clementsz. ende Cornelis Cornelisz. de Lange Burgermeesteren, dat Floris Claeszoen Sincq intervenierende ende hem sterck makende voir Aelijt Sincq sijne moeder tegenwoirdige gevangene, ende Pieter Jansz. de Roes sijn zwager aen d' een sijde ende Johan Verheggen schout mitsgaders de pachters der voirsz. acchijs ende imposten up de bijeren aen d' ander sijde, dat sijluijden d' voirsz. saecke soe vande correctie als vande civile breucken ende annemende [aling] ende [al] [aende] voirsz.

fol. 74v

gecommiteerde verbleven ende gesubmitteert hebben. Welcke gecommiteerde (pertije in 't langhe gehoord ende hier op gehadt hebbende 't advijs der voirsz., burgermeesteren verclaert ende uutgesproecken hebben, gelijk sijluijden verclaren ende uutspreecken bij desen bijde supplianten dat inde plaetse vande correctie terstont voir een amende den heijligengeest deser stede gegeven sal worden een halff last goeden rogge ofte vijftich gulden van 40 grooten Vlaemsz 't stuck daer voir aen gelde. Ende noch boven dijen in handen vanden Schout eerst hondert ghulden voir de costen bij hem gedaen ende dan noch driehondert gelijke guldens. Te betaelen d' een gerechte helft Lichtmisse eerstcomende. Ende dit behalven de costen ende mijssen vande gevangenis aen Alijt Sijncken gedaen die de supplianten gehouden werden terstont gheet te betalen, mitsgaders noch d' huysvrouw van mijn heere den Schout tot een schenkagie terstont te geven vijff ende twintich gulden tot een hooftcleet. Item dat voort voir alle civile boeten ende breucken mede betaelt ende gegeven zal worden thien hondert ende vijftich gulden ten prijse als boven. Te weten d' een gerechte helft terstont in gereden gelde, in handen vande pachters ende d' ander helft in handen vande Tresoriers deser stede ten expireren vande pachte des stede bijeracchijs, mits dat de pachters weder gelijke somme aen de laetste paije van heure pachte jegens d' voirsz. tresories affslach strecken sal. Item noch in handen van Jan Woutersz. Verboom als pachter vanden impost van 4 stuivers up elke tonne byers hondert ende vijftich gulden ten prijse als voeren, d' een helft insgelijcx terstont gheet ende d' ander helft Lichtmisse eerstcomende. Waermede d' voirsz. Aelijt Syncken ende Pieter Jansz. de Roes vanden correctie ende allen vordere breucken gevrijt ende gelibereert sullen wesen, ende aengaende de costen

fol. 75

op dese arbitragie gedaen ende gevallen hebben verclaert dat d' selve voir d' een helft bij Pieter Jansz. de Roes ende Aelyt Syncken. Ende d' ander helft byden schout ende pachter ponts ponts gelijke pro rata betaelt ende gedragen sullen werden, naer welcke uitspraecke Jan Syncq Claesz. beloeft ende hem verbonden heeft als principale schuldenaer de bovengeschreven penningen selver te betaelen daertoe hij renunchieerde 't beneficie van excussie vanden effecte vandien wel onderecht synde. Aldus gedaen ten huysse vanden Schout den 12en octobris anno 1500 ende tachtich onder de signature der voirsz. Gecommiteerde, ende was onderteyckent bij mij Cornelis Woutersz. ende Dirck Jacobsz.

fol. 75

Beroerende Willem Claesz. gevangen de justitie om vergiffenis te bidden

Alsoe Willem Claesz. jegenwoordich gevangen gebooren tot Boerkerspel inde Langestreeck buten Enckhuijsen¹ voor schepenen buten pijn ende bande van ijsere beleden ende geconfesseert heeft, dat hij geleden omtrent vijff ofte zes weecken tot Hantwerpen wesende op verscheijden stonden uutet vooronder van zonderlinge schepen genoemen ende gestoolen heeft zeecker broot, caes, een neusdoeck, een swarte cap ende twee hempdens, daer van hij 't eene vercocht ende 't ander behouden heeft. Ende zoe dit zaicken zijn van quader consequentie waerdich om nae rechte gepunieert te worden anderen ten exempele. Soe is 't dat schepenen overmits de gevangen zijnder jonckheyte ende zijne belofte van beternisse meer geneycht wesende tot barmharticheijdt dan tot rigeur van justitie hebben den voorseyde Willem Claesz. gevangen gecondempneert ende condempneren bij deesen op beijde zijn knijen te vallen biddende Godt ende de justitie om vergiffenis ende voort te betaelen de kosten ende mijssen vande gevangenis alleer hij daer uut ontslegen zall worden. Actum den 11en july 1581. Present Schout ende alle de Schepenen utgesondert Maerten Jansz. Moel.

fol. 75v

Beroerende Willem Lubbertsz. gebooren

¹ Boerkerspel in de Langestreeck buyten Enckhuysen, thans: Bovenkarspel in de Streek buiten Enkhuizen, Noord-Holland.

tot Eempden gevangen, gejuschaleert

Alsoe Willem Lubbertsz. gebooren tot Eempden jegenwoordich gevangen voor schepenen beleden ende gefconfesseert heeft, dat hij hem onlanx leden vervordert gehadt heeft te gaen in seeckere herbergen binnen deser stede, seggende ende den herbergiers belastende dat in gereetschap souden maeken op ses coopluden van ossen ende ses drijvers, die metten ossen van Amsterdam coemen ende aldaer logeeren souden, hen seggende vanden coopluden last te hebben, gevende een schijn van waerheijt utdien hij gevange all seckere plaetsen ginck besien daer men die voorsz. coopluder ossen stallen soude. 't Welck nochtans geloegen ende contrarie de waerheyt was brengende alsoe de goede luijden op schaede ende costen dat hij oock allhier geweest es ten huijsse van Jacob Harmansz. coopman alldaer opte naem van eenen Adriaen de Cocq coopman tot Amsterdam, wiens naem hij daer inne valschelike gebruijckte, om te beter tot sijn quaet voornemen te geraecken achtien ponden touws [omt sijn die] [coempste] alsoe hij seijde de ossen daer aen te binden, ende hem alsdan te betaelen, welke touwen hij nochtans terstont wederom versette voor elfftalve stuver (onder decxel soe hij hem voor een lantman uitgaff) dat hij die coemen lossen soude als hij weder met sijn [bootier] binnen quaem bedriegende ende [injusteerende] alsoe dieffelicke d' voorn. Jacob Harmansz., mede dat hij allhier tot seeckere brouwers es geweest omme hunlyuden sulcke quantiteyten van bieren te doen brouwen ende aff te coopen omme henlyuden alsoo mede te bedriegen ende op coste te brengen. 't Welck saecken sijn van quaeder consequentie smaekende bedroch ende arger dan dieverie, die in een stadt van justitie nijet ongestraft maer grootelicx gepunieert te worden anderen ten exemple. Soe is 't dat schepenen meer geneycht wesende tot barmharticheydt, dan tot riegeur van justitie, ten aenschouw van sijn jonckheijt ende op hoope dat hij hem beteren sall, doende recht inden naeme, ende van wegen de hooge Overicheyt der lande ende Graeffschappe van Hollant d' voorn. Willem Lubbertsz. gevangen gecondempneert hebben ende condempneeren bij deesen, terstont ende nae desen [conontatie] van deesen, den tijdt van een uure op de caeck gejuschaleert te werden ende daer nae binnen 's daechs sonneschijn gebannen te gaen uut deeser stede vander Goude ende die vrijdom vandien. Sonder binnen den tijdt van twee jaeren daer weder inne te coemen. Op pene van exemplaerlicken aen sijn lijff gestraft te worden anderen ten exemple. Aldus gedaen ende gepronuntieert den 2en decembris 1585. Present Baillu, Schout ende alle de Schepenen.

fol. 76

Maerten Cornelisz. Blauckgen in een castimentshuysken geleyt

Alsoe mijn heeren vande weth genouch gebleecken es, dat Maerten Cornelisz. Blauckgen schoenamecker op Ste. Crispiaensdach¹ t's avonts laet tot Jan Claesz. waert inde Spieghele, overmits sijn onsturicheijt ende moetwille utten huijsse gestooten zijnde hem vervordert heeft, zonder woort ofte wederwoort nae dat hij dreijghende gheseyt hadde sulcx den eersten te vergelden die daer uutvoemen zoude, eenen Jan Adriaensz. alldaer utten huijsse eerst coemende met een opstecker van achteren in sijn mantel ende insgelijcx in sijn aensicht te snijden ende quetsen. 't Welck een specie es van straetschenderije ende quaede consequentie die in een Stadt van justitie nijet en behooren getollereert te worden, Soe is 't dat schepenen d' voorn. Maerten Cornelisz. Blauckgen gecondempneert hebben ende condempneeren mits deesen binnen 's daechs sonneschijn te zelfver ongeleyt te ghaen in een vande castimentshuysken vande 10e wechspoort, ende alldaer te blijven den tijt van veerthijen daeghen, te water ende te broode ende van daer comende ter Camer op sijn knijen te vallen, biddende Godt ende de justitie om verghiffenisse. Condempneren voorts den zelve Maerten Cornelisz. inde costen ende mijsse vande justitie ende in een mulcte pecuniele van twaelf ghulden tot proffijte vanden heer, ende dit all te betaelen alleer hij werde ontslegghen zall mogen worden. Gepronuntieert den 13en octobris 1582. Present mijn heere van Swyeten bailluw, Jan Verhegge Schout, Jan Gerritsz. Loo Burgermeester geintheert, Dirck Gerritsz. hopcooper Burgermeester ende alle de Schepenen.

fol. 76v

Jan Cornelisz. lapper van Purmerynde ende Pieter Anthonisz. van Symonshaven beyde geexecuteert metter coorde

Alsoe Jan Cornelisz. anders ghenampt Jan de Bruynen ende gebooren wesende van Purmerende ende Pieter Thonisz. gebooren van Symonshaven², een droochscheerder van synder ambachte jegenwoordighe gevanghenen voor schepenen deeser stede buyten pijnre ende bande van ijsere onder den blaewen hemel geleeden, ende bekent hebben, dat sijlyuden met heur beijden inder nacht voor heurluyder gevanghenisse (naer voorgaende opsette wille) gestoolen hebben een wit engelsch laecken uutte verwerije binnen deeser stede daer sijlyuden met een leercken deurclimmende 't voorsz. laecken met een houten haeckghen dat zij des avonts daer te vooren aen den vesten sneden ende maecten door een ghat van 't glas, dat sij eensdeels daer in braecken, 't voorsz. laecken an stucken sneden, maer dat sijlyuden daerop vervolcht wesende gevanghen sijn geweest. Dat sijlyuden insgelijcx seeckere tijt voor Pynxsteren lestleden binnen deeser stede inder nacht tot een najster

¹ *Strubbe en Voet* (1991) 458. St. Crispijn; 25 oktober.

² Symonshaven, thans: Simonshaven, gem. Nissewaard, Zuid-Holland.

wonende tusschen de Bostel ende Collatiebroedersbrugge, naer dat zijlyden 's daechs te vooren in 't bedelen hadden bespiet gestoolen ende genoomen gehadt hebben doer een venster dat sij open staeken verscheyden lappen laecken eensdeels tot clederen gesneden. Item dat zijlyden geleden omtrent een jaer binnen der stede van Rotterdam inder nacht met een leer opte solder van een blaeu geverwet hujs staende opte sloopstimmerwerve aldaer deur een venster dat sij openstaeken genoomen ende gestoolen gehadt hebben alrehande linnengewaet dat gewasschen zijnde daer opte drooghen hingh. Dat syluyden van gelijcke aldaer binnen Rotterdam omtrent twee ofte drie daeghen voor heurluyder aencoempste allhijer inden oppert des nachts gestoolen gehadt hebben een stuck bereijt laeckens van omtrent achtijen ofte neghentijen ellen langh, dat sijlijden inselijcx met een houten haeckghen daertoe bij hemlijden bij te vooren gemaect) gestooken deur een ghat dat zijlijden in 't glas over de voordeur staende braecken ende allhyer ter Goude vercochten. Item dat sijlyden gevangens in 't voorleden jaer omtrent Delft tot een hujsman uut een kelder daer sy 't slot affbraeken genoomen, ofte gestolen gehadt hebben een vijerendeel

fol. 77

van een vath booters 't welck sijlyden met een schuijt daer omtrent vindende, vorder nijet en voerden dan tusschen de Hoornbrugge ende de nieuwe Tolbrugge, allwaer zij 't voorsz. vijerendeels booters in een sloot worpen ende verborgden vandaer zij 't selve 's anderen daechs 's nachts met een ander schuijt haelden ende aen den Goutsche Slujs brochten. Vercoopende dat aldaer om seven gulden. Voorts dat zijlyden 't jaer inde winters des nachte met een leer beclommen gehadt hebben seeckere huysinghe binnen Rotterdam staende opden hoek van een houte brugge omtrent de Verckenmarckt, daer zijlyden vande solder naemen (naer dat bij hem een ruyt van 't glas uutgebroocken, ende daer door 't venster geopent was) diversche specien van linnen clederen daer opte drooghen hangende, die henlyden in 't vercoopen der zelve nyet meer dan thijen guldens eens es verstrecken. Item dat zijlyden oock binnen Leyden inde voorgeleden winter hebben gestolen gehadt des 's nachts uut zeeckere huijssinghe daer zij inne braecken een buffelse kelder met twee mans ende een vrouwenhempde. Item dat zijlyden 1½ jaer binne Schijedam tot een timmerman des nachts vande solder daer zij met een leer deur 't venster ingeclommen waren, genoemen gehadt hebbende inselijcx alle de linnen clederen die daer op waren hanghende. Welck linnen allhyer ter Goude bij hen ghedaen vercoopen es eenen Pieterghen uutten Lancstraet, behalffven dat d' voorn. Jan de Lapper noch eens daer te voorne alleen 't selve van ghelijcke ghedaen heeft. Item dat zijlijden mede zeeckere tijdt geleden binnen Dordrecht wesende des nachts tot een cleermaecker een glas dat zijlyden eensdeels uitbraecken gestolen ghehadt hebben zeeckere gemaecte en ongemaecte clederen die sijlyden weder aen een ander cleermaecker om een seer cleijne prijs vercochten. Dat syluyden inselijcx mede 't jaer inde herfst tot Haerlem uut een hujs opte Spaerne staende, daer sijlijden des nachts inbraecken een mantel, een heuijck, ende andere clederen hebben ghenoomen, daer aff zij de heuijck vercocht ende d' andere behouden hebben. Ende dit alle behalven verscheyden ander meenichfuldighe dijeverijen, die sijlyden elcx alleen ende met andere heure respectie complicen, soe hyer soe daer hebben gepleecht.

fol. 77v

Ende want dit zaecken sijn van quaeder consequentien nijet alleen dieverijen maer oock gewelt smaeckende, die naer beschreven regten ende seeckere placcaeten daer van zijnde grootelijcx te spieghel van anderen behooren gestraft te worden. Soe is 't dat schepenen nochtans meer geneycht wesende tot bermharticheyt dan tot strengicheyt van justitie, met rijpe raede overweghende alle 't gunt in desen te consideren stont, inden naeme ende dan wegghen de hooghe Overicheyt des Graeffelicheyts van Hollant d' voorn. Jan Cornelisz. ende Pieter Anthonisz. elcx bijsonder gecondempneert hebben, ende condempneren bij deesen buyten aen 't Gerechte deeser stede gebracht ende aldaer metter coorde gehanghen ende geworcht te worden zulcx datter de doot nae volcht. Ende als dan boven elcx heurluyder hooft op de galch te stellen een houten haeckghen tot een teycken dat sy met ghelijcke haeckghens heur dieverije eensdeels hebben gepleecht. Verclarende voorts alle heure ghoeden verbeurt tot proffijte vanden Graeffelicheyt voorsz. Gepronuntieert ter vijerschaer den 7en july 1583. Present Joncheer Adriaen van Swijeten bailluw, Ghijsbert Aelbertsz. Schout mitsgaders alle de schepenen.

fol. 77v

**Heyndrick Thonisz. van Cooten gegeesselt
ende gebrantteyckent**

Alsoe Heyndrick Thonisz. jegenwoordich gevanghen gebooren tot Cooten in 't Sticht van Utrecht¹ ende laetste woonachtich geweest zijnde inde Reensche Veluwe buyten pijnende bande van ijsere onder den blaewen hemel voor schepenen beleden ende geconfesseert heeft, hoe dat hij onlancxleden voor zijn gevangnisse hem vervordert gehadt heeft sichte te transporter en boven Arnhem inden Lande van [Goere] op de wech naer Doesburch ghaende, allwaer hij seeckere merrypaert uut een weyde daer 't selfve ginck, gestoolen ende met hem door de sloot geleyt heeft, bindende 't selve aen een oude helster d' welcke hij van te vooren onderweghe van een schuyr (daer mede toegebonden sijnde) genoemen hadde, welck paert hij gevange allhyer ter Goude ter marckt brengende, vercocht soude ghehadt hebbende indyen zijn dyeverye daer aff nyet geopenbaert en hadde

¹ Cooten in 't Sticht van Utrecht; thans: Cothen gem. Wijk bij Duurstede, Utrecht.

geweest, 't welcke zaecke es van quaede consequentie die naer rechte ende den placcaeten daer van sijnde, nyet ongecassij

fol. 78

en behooren te blijven, maer grootelick gestraft te worden anderen ten exemple. Soe is 't dat schepenen met rijpe deliberatie van raede deurgesyen ende overweghen hebbende alle 't gunt ter materye dyenende mochte ende nochtans meer geneghen wesende tot bermherticheyt dan tot rigeur van justitie ten aenschouw van des gevanghens joncheyt ende op hoope ende belofte dat hij hem zall beteren, inden naeme, ende van wegghen de hooghe Overicheyt vanden Graefficheyt van Hollant, d' voorn. Henydrick gevanghen gecondempneert hebben ende condempneeren bij deesen met den drie jegenwoordighe gevangens gevoert ende gebrocht te worden met een huyt om zijn lijff hanghende ende gebonden wesende buyten der stadt ter plaetse daer 't Gerecht staet ende aldaer in sulcken schijne aen 't gerecht met een coorde om zijn hals gebonden te blijven staen, aenschouwende de justitie vande voorsz. gevanghens, soe langhe die volbracht zall wesen tot een teycken dat d' voorn. Heyndrick Thonisz. de doot verdyent heeft, waernae den zelfven wederom als mette huyt omme hebbende op 't schavot achter 't stathuys deeser stede gebracht zall worden ende aen den galch aldaer staende gebonden zijnde den tijt van een halff ure te blijven staen met de huyt om sijn lijf, ende alsdan nae d' voorsz. tijdt wel strengelicken ten bloede toe gegeesselt ende voort met een gloeyende ijsler op sijn rechterschouder gebrant ende geteyckent te worden. Ende dat ghedaen, bannen hem hondert jaren ende eenen dach uutten Lande van Hollant ende Vryeslant te ruymen binnen 's daechs sonneschijn, sonder daer langher inne te blijven ofte weder te coemen, op de verbeurte van zijn lijff, verclarende voorts alle zijne ghoeden verbuert tot behouff vande Graeffelicheyt voorsz. mits all vooren van 't schavot coemende voor schepenen op beyde sijne knyen vallende, danckende Godt ende de justitie vande gratie ende ghenade die hem in deesen es geschyet. Gepronuntieert ten daghe, Jare ende present als vooren.

fol. 78v

**Josyne Jacobsdr gecondempneert achter op 't
schavot een halff ure te staen, met een coorde
om haer hals vastgemaekt
aen de galghe**

Alsoe Josyne Jacobsdochter geboortich tot Oudenaerde in Vlaenderen jegenwoordich gebagene, buten pijnende bande van ijsere voor schepenen deser stede beleden ende geconfesseert heeft, hoe dat zij allhyer in een strate omtrent de kercke uut seekere huysinghe (daer sij nyemant in en sach) genoemen ende gestoolen gehadt heeft ten tijde sij gevangen worde, twee heuycken, d' welcke haer (daer mede opter strate gecoemen) van een [ine.schen] vanden selven huysse die haer dieverye bemerckte weder affgenoomen worde. All nyet jegenstaende dat sij gevanghene uut zaecke van andere dieveryen seeckere jaren geleden tot Workum gevanghen wesende gegeesselt ende gebrantmerckt was op hope ende belofte van beternisse, ende dat sij oock sedert dyen, soe nu als dan gesonts lichaems ten platten lande ghaen bedelen heeft contrarie seeckere placcate daer van zijnde. Ende want dit saeken sijn van quaeder consequentie, die andere ten exemple behooren gecorrigeert ofte gestraft te worden. Soe es 't dat Schepenen, met rijpe deliberatie van raede overgewegen hebbende alle 't gene ter materie dienen mochte, doende recht inden naeme ende van wegghen de hooghe Overicheyt vanden Lande ende Graeffigheyt van Hollant d' voorn. Josyne Jacobsdochter in aensieninghe van hare jegenwoordighe gevangenisgecondempneert hebben ende condempnieren bij desen geleyt ende gebracht te worden op 't schavot achter 't stadthuys ende aldaer met de coorde om haer hals vast gemaekt aen den galge te blijven staen met haer aengesichte nae 't volck den tijt van een halff ure, ende daer nae inde caemer coemende op beyde haer knyen te vallen, bedanckende Godt ende de justitie van haer genadige sententie, ende dit gedaen zijnde, bvannen haer voorts hondert jaren ende eenen dach utte Lande van Holland, Seelant ende Vrieslant ende dyen volgende deser stede binnen 's daechs sonneschijn ende d' voorsz. landen binen drye eerstcoemende daeghen te ruymen. Alles op de verbeurte van haer lijff, verclarende voorts alle hare goeden geconfisqueert tot proffijte vande Graeffelicheyt. Aldus Gepronuntieert den 4e february 1584. Present joncheer Adriaen van Swieten Baillu, Ghijsbrecht Aelbertsz. schout ende alle de Schepenen.

fol. 79

**Job Pietersz. uut Stryen gecondempneert achter
op 't schavot onder de galgh gebonden
gegeesselt te worden**

Alsoe Job Pietersz. gebooren in Stryen jegenwoordich gevangen buten pijnende bande van ijsere onder den blaewen hemel voor schepenen beleden ende bekent heeft, hoe dat hij seekere jaren herwaerts sijn ambacht verlaetende, sich begeven heeft, gesonts lichaems binnen den steden ende platten lande te gaen bedelen, committeerende hyerentusschen soe alleen als met sijn complicen versheyden dieverye seerstelicke dat hij gevanghen geleden omtrent derthyen ofte veerthyen weecken binnen deser stede aen den Marckt 's middachs tusschen elff ende twaelff uren van een vyenster gestoolen gehadt heeft, omtrent twaelff ellen groff [gr...] 't welck hij vercocht d' elle om ses stuyvers, dat hij oock insgelijcx allhyer achter de kerck geleden omtrent vijer maenden gestoolen heeft twee slaepplaeckens vande plaetse, daer die te bleycken laeghen, maer dat hij d' selve nyet en

heeft behouden, deurdyen die wederom gehaelt worde van een vrouw die se toebehoorden, dat hij mede drye ofte vier daeghen voor sijn gevangenis aen den Vesten bij de Dijcxpoort gestoolen heeft noch twee slaepplaeckens daer 't selve te droogen hingen, d' welcke hij tot Utrecht deur sijn jongen dede vercoopen, maekende daer aff 25 stuyvers, mede dat hij nu laetst met eenige sijne complicen binnen deeser stede es gecoomen, met opsette wille omme te gaen steelen 't gene zij crijgen conden, soe dat een van sijnen complicen donderdach lestleeden acht daegen allhyer opte Vischmarckt een huysman sijn beurs te nemen, daer hij gevanghen sijn portie van genooten soude gehadt hebben, soeverre hij nyet gevangen en hadde geweest. Voort dat hij seeckere tijt geleeden tot Haerlem heeft gestoolen twee slaepplaeckens opte bleyck, daer een vrouw, haer clederen spoelende was, vercoopende d' selve om vier schellingen Vlaems, mitsgaders noch een wit vrouwenlijffghen dat te droogen hingh daer aff hij maecte 15 stuyvers. Dat hij van [zelven] tot Amsterdam bij avond uut een huys helpen steelen heeft een heuyck die tot Utrecht vercocht worde om drye guldens ende noch een witte schortcleedt dat hij vanden bleycke deur de [glintinge] trock. dat hij oock geleden drye ofte vijerentwintich weeken

fol. 79v

in den Haeghe aen 't Kerckhoff van een venster gestoolen heeft vier grootgens swarte gaerne [...selinghe] maekende acht ende veertich dosijn, die hij vercohte den hoop om twintich stuuvers mitsgaders nocht twee paer swarte vrouwenkousen die hij te Aer vercocht om thyen stuuvers, dat hij voort tot Delft van 't veynster van een cleermaeker heeft gestolen gehadt, twee paer mans nederkousen, die hij insegelijcx vercochte ter Aer om 10 stuuvers, behalven meer ander versheyden dieveryen, die hij soe tot Dordt, Rotterdam, Gorckum ende elders van beurssen te nemen ende andere goeden te stelen, geconfesseert heeft. Alle 't welcke saecken zijn van quader consequentie, die nae beschreven rechten ende achtervolgende de placcaeten daer van sijnde nyet ongestraft behooren te blijven, maer strengelick gecorrigeert te worden anderen ten exempele. Soe is 't dat schepenen met rijpe dilberatie van raede deurgesyen, ende overgewoogen hebbende, all dat in deesen te considereren stont, ende nochtans meer geneycht wesende tot bermherticheyt dan tot strengicheyt van justitie, overmits den gevangen zijnder joncheyt ende belofte dat hij hem beteren zall, inden naeme ende van weghen den hooghe Overicheyt ende Graeffelicheyt van Hollant den voornoemde Job Pietersz. gevangen gecondempneert hebben ende condempneren bij deesen op 't schavoth achter stathuys gebracht ende aldaer met een coorde aen sijn hals aen den galgh gebonden zijnde, wel stengelijck ten bloede toe gegeesselt ende met een gloeyende ijser op sijn rechterschouer gebrantmerkt te worden, 't Welck gedaen zijnde bannen denselven gevangen voort ten eeuwigen daeghen uut deser stede ende vrijdom vandyen, ende den tijt van acht eerstcoemende jaeren uutte Landen van Hollant te ruymen deeser Stede ende vrijdom vandyen binne 's daechs sonneschijn ende d' andere limiten van Hollant binnen drye eerstcoemende daegen sonder daer langer inne te blijven ofte weder te coomen op vebeurte van sijn rechterhandt, verclarende voort alle sijnen goeden geconfisqueert tot proffijte vanden Graeffelicheyt van Hollant midts dat hij van 't schavoth coemende voor schepenen op beyde sijn knien zall vallen, bedanckende Godt ende de justitie van sijnen gracelicke sententie. Aldus Gepronuntieert den 24en decembris 1584, present baillu, schout, ende alle de Schepenen.

fol. 80

**Hirmijnken Ruysch gecondempneert op haer knien
Godt ende de justitie om vergiffenisse
te bidden etc.**

Alsoe Hirmijntghen Ruysch gebooren tot 'sHartogenbosch nu woonachtich binnen der stede van Leyde jegenwoordich gevangene voor schepenen bekent, ende beleden heeft dat zij omtrent ses weeken voor haer gevangenis allhier haer getransporteert heeft gehadt binnen der stat Haerlem coopende aldaer seker sijn linne webben van omtrent vier ende twintich ellen langh, met sulcke voordacht ende opsette wille dat sij ander goede luyden daer mede valschelic bedrjghen wilde in deeser voughe te weten dat zij tot dyen eynde daertoe alle van te vooren op seeckere smalle [boll.][.aene] sacxkens ghemaect, ende over haer hadde, steeckende in 't eene 't voorsz. fijne linnewaet ende in een ander groffelick linnen van seer cleyne prijse, omme wanneer sij 't fijne linnen vercocht hadde dat sij dan met liste 't selve veranderende een ander sacxken met groff linnen inde plaetse van dyen, wel vast toegebonden overleveren soude, deurdyen de goede luyden de fatsoen, groote ende dicte vanden sacxkens syende geen achterdencken van bedrochen soude hebben, soe dat sij gevanghen dienvolghende coomende tot Amsterdam 't voorsz. fijne linne webben gesteecken sijnde in een vanden voorsz. sacxkens eerst besyen ende bemeten sijnde, bij de hoop vercocht heeft om drye ponden grooten, tot Delft on vier ponden grooten ende allhyer ter Goude om vijff ponden grooten Vlaems, leverende telcken de goede luyden een ander sacxken met groff innen inde plaetse, ontfanghende daer aff 't voorsz. ghelt. Ende want dit saecken sijn van quaeder consequentien smaeckende valscheyt, bedroch ende dieverie, die nyet en behooren ongestraft te blijven, maer gepunieert enderen ten exemple. Soe is 't dat schepenen nochtans meer geneycht sijnde tot barmharticheyt dan tot rigeur van justitie, overmits de hoope ende belofte van beternisse d' voorn. Hirmijntgen Ruysch gevange gecondempneert hebben ende condempneren bij deesen in beslooten caemer te vallen op haer knien ende aldaer Godt ende de justitie te bidden om vergiffenisse, bedanckende Schepenen van haere gratie ende ghenade, condempneren haer voorts inde costen van gevangenis ende mysen van justitie met 't gundt daer aen cleeft, ende boven dyen in handen vanden gerechte te configureren de somme van acht ponden twee sceliingen, thyen groten Vlaems omme tot Amsterdam te

fol. 80v

restitueeren de drye ponden grooten tot Delft de vijer ponden grooten ende allhyer ter Goude 't gunt aen de vijff ponden grooten ontbreekt als ses guldens seventhyen stuyvers ende dit gedaen sijnde ontslaen haer uuter gevangenis, verclarende nyettemin 't voorsz. fijne ende groue linnewaet metten sacckens verbeurt tot proffijte vanden officier. Actum den 9en february 1585, present schout ende alle de Schepenen.

fol. 80v

Roerende Cornelis Thijsz. molenaer

Schout, burghemeesters ende Schepenen der stede van Gouda gehoord hebbende 't versouck van Cornelis Thijsz. molenaer, biddende dat het delict bij hem geperpetreert, zoe in 't resisteren vanden dienaers vanden justitie, als daer nae in 't opbrecken van een dan der 's heeren dienaers huysinghe, hem vergheven zoude moeghen worden, te vreden zijnde ter obediencie vanden gerechte binnen deser stede te coomen ende in als te obedieren dat hem geordonneert zoude worden, ende hem voortaan rustelicken ende vredelicken te draeghen. Soe is 't dat Schoudt, burghemeesters, ende Schepenen voort. bemerckende 't leetwesen vanden voornoemde suppliant, ende dat hij ten volle vande gerechte goetwillicheyte in hechtenisse es gegaen, ende sonderlinghe op 't vertrouwen vanden belooffde beternisse, mits dat de suppliant eerst, ende allvooren in beslooten caemere betaelende in handen vanden officier de somme van vijffendertwintich guldens, ende daerenboven de kosten vanden vangenis ende myssen vanden justitie, de [...] hebben ontslegghen ende ontslaen bij deesen vanden hechtenisse daer inne hij es, ende midts hem voortaan rustelicken ende vredelicken dragende, sonder in eeniger manieren te misdoen, belovende hem voort de stadt te laten gebruycken vrij ende ongemoeyt van 't voorsz. delict, maer indyen hij suppliant hem daerenboven in eeniger maieren coemt te misbruycken, sall van 't gene voorsz. es ende 't gene hij noch sall moghen misdoen gestraft worden, sulcx den justitie zal gedraeghen. Interdicteerende middelertijt dat den suppliant binnen deser stede op geen wagens en zal mogen rijden maer gehouden zijn daer als voorsz. es. Actum ter caemer den 2en aprilis 1585, present 't volle Collegie uuytgesondert Dirck Dircxz. Thoen burghemeester.

fol. 81

Roerende Claes Claisz van Nuys jegenwoordich gevanghen gegeesselt

Alsoo Claes Claisz gebooren tot Rembrouc in 't Graeffschap Lintz anders inde wandelinghe genaempt Claes van Nuys wesende een cooperslaeger van zijn ambocht, jegenwoordich gevanghen buyten pijn, ende banden van ijsere, onder den blaeuwen hemel voor schepenen bekendt ende beleden heeft, dat hij met dieven, rabbauwen, ende ander quaet geselschap ommegaende sich seecker lange tijt begeven heeft tot steelen ende van dieveryen bij anderen gepleecht sijnde te wesen, all onder decxel dat hij metten camerspel¹ ende aessack² spelende sijn dieverie ende conversatie van quaet geselschap daer mede soude bedecken ende colouren inder voughe dat zeeckere tijt geleden tot Leeuwaerden in Vrieslant gebeurt es dat hem bij de magistraet geacordeert es met sijn spel te speelen, dat Marritgen Willemsdr sijnen huysvrouwe eenen van sijn complicen haer mes leende daer mede hij een kindt dat met een meysken aldaer gecoemen was on 't spel te sien van sijn hals sneet eenen gouden portugalviser³ aen een coraelen vijftich hangende, daer aff hij gevangen voor sijn aenpaerte soude gehadt hebben vijff Carolus guldens, ende verre d' selve penningen tot [...] in 't uutbieden ofte wisselen nyet bekent, ende hem weder affhandich gemaect geweest hadde, behalven 't geene hij noch genooten heeft vanden andere dieverie bij sijn vrouw tot Breemen gecommiteert sijnde. Voorts dat hij weder in Hollant coemende tot Leyden met sijn complicen inden nacht aldaer een ruyt uut een glas breeckende ende 't veynster geopent hebbende zeeckere goeden heeft helpen steelen, mitsgaeders noch in een ander huys daer hij de deur inde schemeringhe vanden avondt op vonden twee Spaensche deeckens, ende noch op een ander plaetse daer hij deur zeeckere heyninghe breeckende gecoemen was, hij een copere [p..p.], een root deecken, een vrouwen[a...] met silver beslaech ende twee ofte drie halsdoucken die daer achter te bleyck laegghen, dat hij van gelijcke in 't voorleden jaer tot Zevenhuysen opte kermisse spelende, in verscheyden dieverien aldaer bij sijn complicen gepleecht gepaert ende gedeelt heeft ende van daer gaende dat hij doen met d' zelve sijne voorsz. complicen onder weghen uut een lanthuys helpen steelen gehadt heeft een vrouwenrock, een paer bocxen, ende groff greynen schortelcleet, maer dat zij 't zelve deur 't vervolghen vanden huysluyden weder verlaeten mosten, dat hij oock tot Boscoop opte kermisse zijnde aldaer zeeckere hoenderen heeft helpen nemen, daer aff hij twee der zelve voor sijn portie hadde, voort dat hij inde voorleden winter tot Amsterdam, met een van sijn complicen inden avondtstont van 't veynster van een apteecker heeft helpen steele een corff

fol. 81v

rosijnen, die in sijn slaepstede gebracht ende bij de gemeene [caerssen] gegeten worde, waernaer hij eenen Dirck Jansz. tot sijnen raven ofte jongen heeft aengenomen, genietende vanden selven verscheyden penningen, soe

¹ GTB; camerspel; Benaming van eene soort dramatische vertooning of tooneelvoorstelling, ook esbatement.

² GTB; aessac, aessack; spijszak, knapzak. Metten aessack spelende; valsspelen???

³ GTB; portugaloser, portugaliser, hier: portugalviser, portugaloise, de naam voor een Portugeesche (gouden) munt.

hier soe daer, de goede luyden ontstoolen sijnde, voort dat hij onlancx tot Amsterdam gevanghen es geweest uut saecke dat hij uut 't vaendel, daer hij onder gedient hadde sonder paspoort, ofte wettelick consent geweeken was, mitsgaders voorts eenige dieverien (hier vooren verhaelt) die hem bij den officier alldaer ten laste geleyt worden. Ende hoewel dat hij alldaer op hoope van beternisse es vrij gelaten, dat hij nochtans dyen nyet jegenstaende uutter vangenisse ontslaegen sijnde terstont wederom bij sijnen voorgaende quaet geselschap es gecoomen met zoedaenige meeninghen om zijnen voorsz. raven ende hem selven tot dieverie te gebruycken. Alle 't welcke zaecken sijn van quaeder consequentien die nae rechte ende de placcaten dair van sijn, ten exemple van andere zeer strengelick gehoorengecorriogeeert te worden. Soe is 't dat schepenen met rijpe deliberatie van raede, deurgesien ende overgeweghen hebbende alle 't geene in deesen te considereren stont, inden naeme ende van wegghen de hooghe Overicheyt vanden Lande van Hollant, nochtans meer geneycht wesende tot bermherticheyt dan tot rigeur van justitie, den voornoemde Claes Claesz. gevanghen gecondempneert hebben ende condempneren bij deesen, achter 't stadthuys op 't schavot gebracht ende alldaer tot discretie van schepenen strengelick gegeesselt ende voorts gebrantmerckt te woren, ende 't zelve gedaen, bannen hem voorts ten eeuwigen daege uutte Lande van Hollant, Seelant ende Westvrieslant, te ruymen deeser stede binnen 's daechs sonneschijn, ende d' andere landen binnen drie daegen eerstcoemende, sonder daer inne te blijven, noch weder te moegen coemen, op pene van metter doot geexecuteert te worden. Verclarende voorts alle sijne goeden verbeurt tot proffijte vanden hooge Overicheyt. Gepronuntieert ter vierschaer den 17en augusti 1585. Present Gijsbert Aelbertsz. baillu ende schout, Dirck Pietersz., Willem Dircxz., Maerten Jansz. Moel, Pieter Pietersz., Adriaen Jansz., Flooris Cincq ende Heyndrick Willemsz. Verbrugge Schepenen.

fol. 82**Roerende Marritgen Willemsdr gegeesselt**

Alsoo Marritgen Willemsdr gebooren poorterse deeser stede jegenwoordich gevangen buyten pijnende ende bande van ijsere onder den blaauwen hemel voor schepenen beleden ende geconfesseert heeft, met haren man Claes van Nuys, onder verscheyden dieven, rabbauwen ende houren langen tijt verkeert ende verscheyden dieverien gepleecht ende daertoe raet ende daet gegeven te hebben, naemptelicken dat zij onder anderen in 't voorleden jaer tot Leeuwarden wesende haer mes heeft geleent gehadt tot het afsnijden van eenen gouden portugalviser die een kint om de hals draeghende was, ende bij haer verborghen worde omme daer inne paert ende deel te hebben, indien haer de selve tot Eempden nyet affhandich gemaekt hadde geweest. Voort dat sij tot Breemen coemende met haer complicen gestoolen heeft gehadt een stuck sijde coorde, 't welck zij weder vercocht verteerende de penningen van haer aenpaert met haer man. Dat zij voorts diversche dieverien zoe ten platten lande als binnen den steden sien doen ende oock helpen plegen heeft, van beurssengelt ende deur helpen, daer inne sij haer portie ende aenpaerte genooten heeft, behalven dat sij oock verscheyden goeden heeft vercocht, die sij wist dat bij andere gestoolen waren, ende dat sij met Dirck Jansz. haer craey ofte jongen tot Dordrecht in een huys gestoolen gehadt heeft, een stuck sijde coorde waerover zij alldaer gevanghen zijnde gebannen es den tijt van twee jaren binnen der voorsz. stede te blijven op pene van gegeesselt te worden, maer dat sij dyen nyetjedenstaende haer bannissement gevioleert ende daer weder terstont bij haer voorgaende geselschap begeven gehadt heeft, naemptelick bij eenen fameus dieff ende d' voorn. Dirck Jansz. haer jonghen genietende 't geene bijden zelve jonghen, soe hier zoe daer gestoolen worden, mitsgaders dat sij met eene Neel Jans nu met haer gevanghen wesende tot een lackencooper binnen Rotterdam onlancx heeft helpen steelen gehadt een lap swart laecken, van omtrent twee ellen, 't welck sij alhier vercochte om vier ghuldens die bij haer beyden verteert worde, voort dat sij met d' voorn. Neel Jans tot Gorcum, in een huys (daer sij gecoemen was onder decxel van wat te willen coopen) gestoolen heeft gehadt een lap root bay ofte plet langhe sijnde omtrent twaelf ellen 't welcke haer naer twee daegen in haer slaepstede weder onthaelt worde, ende nu laetst alhier ter Goude voor de marct [...en] dat haer meeninge was te [...deren] vanden dieverien die door haer zelve ofte haer raven ende andere gepleecht souden worden

fol. 82v

Alle 't welcke saecken sijn van seer quaede consequentie die naer rechte zeer scherpelick ten exmple van andere nyet ongepunieert behooren te blijven. Soe is 't dat schepenen nochtans meer geneycht wesende tot bermherticheyt dan tot rigeur van justitie met rijpe deliberatie van raede overgeweegen hebbende alle 't gene ter materie mocht te dienen, inden naeme ende van wegen de hooghe Overicheyt vanden Lande van Hollandt, d' voorn. Marrichen Willemsdr gecondempneert hebben ende condempneren bij deesen achter op 't schavot tot discretie van schepenen seer strengelick gegeesselt ende gebrantmerckt te worden ende 't zelve gedaen zijnde, voorts gebannen te gaen uutten Lande van Hollant, Seelandt ende Westvrieslandt, sonder immermeer weder daer inne te moegen coemen, te ruymen deeser stede ende Jurisdiction vanden binnen 's daechs sonneschijn, ende d' andere landen binnen drie eerstcoemende daeghen op pene van metter doot geexecuteert te worden. Verclarende voorts alle hare goeden verbeurt tot proffijte vanden hooge Overicheyt. Gepronuntieert ten dage, jare, ende present als vooren in d' andere sententie.

fol. 82v**Aengaende Hendrick Gerritsz. Heickertgen
gegeesselt**

Alsoo Hendrick Gerritsz. gebooren tot Wourden anders genaemt Hendrick Heickertgen van Amsterdam out omtrent 16 jaren jegenwoordich gevanghen buten pijn ende bande van ijsere onder den blauwen hemel voor schepenen beleden ende geconfesseert heeft, dat hij geleden omtrent vijff jaren met eenen Dirck Vuylmenschgen van Amsterdam jegenwoordich met hem gevangen sijnde tot Amsterdam sich begeven gehadt heeft tot verscheyden dieverien, eerst, in appelen, peeren, pruymen, rosijnen, wittebroot, ende anders. Mede dat zij op de heldinge¹ vande scheepsmaeckers alldaer, onder decxel van spaenderen te raepen de spijckers gestoolen ende vercocht hebben. Dat zij oick al te met verscheyden gelt uut de goede luyden beurssen ende anders hebben genoomen, die zij alldaer in 't waeffelhuys versnoupten ofte verteerde, soe dat hij gevangen tot meerder dieverien coemende eerst met d' voorn. Dirck Jansz. ende gestoolen gehadt heeft binnen Amsterdam op Ste. Lucasbrugghe een carseye² schortecleet 't welck sij om ses stuyvers vercochten, daer nae tot Hoorn omtrent [...] waren daer men met een poortgen ingaet een paer taerlinghen bocxen³ die hen weder ontnoemen worde

fol. 83

Noch dat hij helpen stelen heeft omtrent drie guldens, die Dirck Jansz. tot Amsterdam op 't waeter een man uut sijn bocxen genoomen hadde. Dat hij mede alldaer in 't voorleden jaer als den ambassadeur vanden Coninck van Deenenmarcken die 't kint vanden Prinche van Orangien gegeven hadde daer inne quam, opte Nieuwbrugghe een bootsgesel uut sijn bocxen genoomen heeft een coninckdaelder⁴ ende een testoen⁵ van 12½ stuyvers. Dat hij insgelijcx genooten gehadt heeft de helft van thien guldens in een buyl weesende die bij Dirck Jansz. 't sijnen presentie uut een coopmans [d..csack] gestoolen worde. dat hij noch met d' voorn. Dirck Jansz. ende noch eenen jonghen Jacob genaempt alldaer vervolcht hebben gehadt een huysman uut Noorderlant overmits sij vast te vooren sijn beurs verspiet hadden, welcken huysman onder 'd Oude brugge opte privaet gaende, es hij gevanghen met sijnen voorsz. complicen neffens den zeelven huysman gaen sitten, steelende onder decxel dat sij heur gevough mede doen souden uut sijnen boucxen sijnen buyl, daer drie dubbelde ducaeten ende omtrent een gulden aen cleyn gelt in was, die sij met hen drien deelden. Dat hij gevanghen noch insgelijcx alldaer inde Vrouwesteegh een beurs heeft genoomen met negen gulden aen enckele penningen van 9 stuyvers, die hij met Dirck Jansz. deelde, ende naer veele diergelijcke meer andere verscheyden dieverien alldaer met d' voorn. Dirck Jansz. gepleecht hebbende, dat hij sich doen opte loop bij de andere rabbauwen ende dieven vervoucht, ende daer nae soe alleen, als met sijnen complicen, verscheyden andere dieverien van bourssen, clederen ende andere goederen gepleecht heeft, nyet jegenstaende dat hij tot Amsterdam gevanghen ende in beslooten caemer gegeesselt zijnde groote belofte van beternisse gedaen hadde. Weesende all zaecken van quaeden gevolghe die nyet ongestraft en behooren te blijven ten exempele van andere. Soe is 't dat schepenen meer geneycht wesende tot bermherticheyt dan tot rigeur van justitie, ten aenchouwe vanden gevangens joncheyt, ende op hoope dat hij hem beteren zall, inden naeme ende van wegen de hooghe Overicheyt der Landen van Holland den voornoemde henrick gerritsz gevangen gecondempneert hebbende, ende condempneren bij deesen zeer strengelick gegeesselt te worden, zulcx datter 't bloet naer volghet tot discretie van Schepenen, ene dat gedaen sijnde, voorts uutter sytede vander Goude ende Jurisdiction vandyen binnen 's daechs sonneschijn gebannen te gaen, ende nyet weder daer inne te moeghen coemen, opte verbeurte van sijn lijff, verclaerende voorts alle sijnen goederen verbeurt tot proffijte vanden hooghe Overicheyt. Gepronuntieert ten dage, jare, ende present als vooren.

fol. 83v

Aengaende Dirck Jansz. inde wandelinghe genaempt Vuylmenschgen gegeesselt

Alsoo Dirck Jansz. gebooren tot Enckhuysen, anders inde wandelinghe genaempt Dirck Vuylmenschgen van Amsterdam jegenwoordich gevangen, buyten pijn ende bande van ijsere voor schepenen onder den blauewen hemel bekent, ende beleden heeft, dat hij behalven de dieverien, van beurssen, ghelt, clederen, ende anders met Heyndrick Heickertgen gev. gepleecht hetwelcke breeder inde voorgaende sententie vanden selven Heyndrick Heickertgen gev. verhaelt ende mede bij hem gevangen bekent hem insgelijcx opte comen onder rabbauwen, dieven, ende ander quaet geselschap begheven, ende onder andere bij Claes van Nuys jegenwoordich gevanghen, die hij, off sijn huysvrouwe, tot verscheyden plaetsen, stonden, ende tijden gebracht ende gegeven heeft. 't gene hij zoe hier zoe daer hadde genoomen, als inden eersten eenen gouden angelot⁶, die hij tot Utrecht een man inden affslach vanden visch staende met een neusdouck uut sijn bocxen hadde genoomen, daer nae noch een paer messen met halve silveren [huy.en], die hij allhier ter Goude op de bootermarkt een vrouw van haer schee gestoolen hadde, noch omtrent thien Carolus guldens, daer van acht guldens aen daelders bij hem tot Haserswoude aen een [danswaren] waren genoomen, ende de reste tot Leyden uut een beursse, ende alldaer tot Leyden sijnde, dat hij doen inder nacht met d' voorn. Claes van Areyns deur zeekere heyninge es gecoemen in

¹ GTB; heldinge, helling, hellingen.

² GTB; carseye, kerseye, kersay, carsey, caersey, soort van wollen stof, grof gekeperd laken.

³ GTB; taerlingen, dobbelstenen, kubussen, hier: broeken die gemaakt zijn van een stof met een geblokt patroon.

⁴ Van Gelder (1966) zilveren munt met de waarde van 30 stuivers.

⁵ GTB; testoen, benaming van verschillende in Frankrijk, Italië en Portugal geslagen zilveren munten.

⁶ Angelot, Nederlandse naam voor Engelse gouden angel (¾ rozenobel) met de afbeelding van de aartsengel Michael, geslagen van 1465-1643. (Van Gelder, 1966) De angelot heeft een waarde van 11 sc. en heeft ongeveer dezelfde waarde als de ducaton.

een achterhuys, steelende aldaer een root deecken, een copere pot, een vrouwen [mes], ende twee ofte drie halsdoucken, mede dat hij aen verscheydendieverien bij andere gepleecht zijnde, gepaert ende gedeelt heeft, soewel 't zelve tot proffijte van zijnen meester Claes van Nuys es gecoemen geweest. Alle 't welcke zaecken zijn van quaeder consequentie die nyet ongestraft behooren te blijven anderen ten exempele. Soe is 't dat schepenen meer genegen wesende tot bermherticheyt, dan tot rigeur van justitie tena enschouw dan des gevangens joncheyt, ende op hoopoe dat hij het beteren zall, inden naeme ende van weghe de hooghe Overicheyt der Landen van Hollant den voornoemde Dirck Jansz. gevangen gecondempneert hebben, ende condempneren bij desen zeer strengelick gegeesselt te worden zulcx datter 't bloet near volcht tot discretie van Schepenen, ende dat gedaen zijnde voorts uutter stede vander Goude ende Jurisdiction vandyen binnen 's daechs sonneschijn gebannen te gaen ende nyet weder daer inne te moegen coemen op de verbeurte van sijn lijff, verclrende voorts alle sijnen goeen verbeurt tot proffijte vanden hooge Overicheyt. Gepronuntieert ten dage, jaren, ende present als inde voorgaende sentientien.

fol. 84

**Aengaende Neel Jans van
Brugghe justitie aen te syen**

Alsoe Neel Jansdr. gebooren van Brugghe jegenwoordich gevanghen buyten pijnende ende bande van ijsere onder den blauwen hemel beleden ende geconfesseert heeft, dat zij zeeckere tijt geleden haer begeven heeft gehadt onder hoeren, boeven, ende ander quaet geselschap, sulcx dat zij eytelicke deurt de conversation vanden zelve eerst binnen Rotterdam met d' voorn. Marritgen Willems ten huysse van een laeckencooper, daer zij onder decxel om wat te coopen gegaen waren geweest [...en] gehadt heeft een lap swart laeckens, langh sijnde, omtrent twee Ellen, 't welck allhier binnen der Goude vercocht worde om omtrent vier guldens, die zij 't seamen verteert gehadt hebben, ende daer nae tot Gornichem¹ onder decxel als boven, een stuck root bay, off plet² van omtrent twaelf ellen langh, 't welck near twee daeghen haer weder affhandich worde gemaect, behalven dat sij gesonts lichaems altemets ten platten lande, ende oock inden steden (contrarie de placcaeten daer van sijnde) heeft gaen bedelen, wesende all zaecken van zeer quaede condequentie, die ten exempele van andere zeer strengelick gecorrigeert behooren te worden. Soe es 't dat schepenen meer geneycht sijnde tot bermherticheyt dan tot rigeur van justitie alles overwegende dat mocht moveeren, d' voorn. Neel Jansdr. gevangen gecondempneert ende codempneren bij deesen, achter op 't schavoth gebracht te warden, ende aldaer de justitie van d' andere gevangens 't aenschouwen, ende dat gedaen zijnde, bannen haer voorts den tijt van ses jaren uutter Stede vander Goude, ende vrijdom vandyen, te ruymen binnen 's daechs sonneschijn, sonder binnen den voorseyde tijt weder daer inne te coomen op pene van strengelick gegeesselt te worden. Gepronuntieert ten daghen, jare ende present als inde voorgaende sentientien

akte slecht leesbaar

fol. 84

**Roerende Geerte Jansdr. wed. wijlen
Dirck Eeuwoutsz. inde Sooth 't beschooterscap
ontseydt**

Alsoe Gheerte Jansdr. wed. wijlen Dirck Eeuwoutsz. inde Sooth haer vervordert heeft gehadt onlanxleden eenige goede luyden heure peningen met listicheyt, ende bedriegelicke middelen affhandich te maecken, onder belofte van behoerlicke restitutie, nyet jegenstaende bij haer gene middelen voor handen en waren, om sulcx volgende haer belofte te doen, [.cus.rerende] mitsdien d' voorz. goede luyden [iniurelick] van 't middel daer mede sijluyden [ver..oopen] metter eeren met wijst ende [verinderen] dair [d...die] [bewand.] [we...let] te [heraecken], all arger weesende dan dieverie

fol. 84v

deurdien dat sij noch in haer quaet voornemen perseverende alle middelen practiquerende es, om haer voorsz. goeden de selve schuldenaers wettelicken heeft opgedraeghen. Alle 't welcke zaecken zijn van quaeder consequentie die in een Stadt van justitie nyet getollereert, maer anderen ten exempele behoort gecorrigeert te worden, sonderlinghe deurdyen sij een beschootster sijnde in alle oprechticheyt schuldich was haer selven te qijjten. Soe is 't dat mijn heeren vanden Gerechte gelet hebbende, op alle 't gene ter materie mochte dyenen, d' voorn. Geerte Jansdr. condempneren te vallen op beyde haer knyen, bekennede dat sij qualicken ende bedriegelicken heeft gehandelt tot hare leetwesen, ende dien volgende Godt ende de justitie te bidden om vergiffenisse ende dat selfde terstont te [p.e.tueeren] ende volcoemen staende Vierschare, op pene van terstont geleyt te worden in een vande castimentshuyskens te water ende te broode tot dicretie vanden gerechte ende uitcoemende evenwel in openbare Vierschare te coomen om dese sententie te voldoen. Verclarende voorts alle hare goederen 't sij roerende off onroerende executabel tot proffijte van hare crediteuren, omme daer aen heurluyder deuchdelick achterwesen [respective] verhaelt te worden, welcke schuldenaers voldaan ende betaelt

¹ Sic, Gornichem, lees: Gorinchem.

² GTB, plet, Stuk, brok; lap. Komt voor als benaming van een grove stof.

sijnde, condempneren de voorsz. Geerte Jans ten proffijte vanden officier vanden overschietende penningen te betaelen, de somme van twee ponden grooten Vlaems eens mitsgaders inde costen, ende mysen van justitie indien daer eenighe gevallen sijn, welcke costen vooraaff vande eerste penningen vanden goeden precederen sullen worden betaelt, interdicteerende nyetemin d' selve Geerte Jandr, haer voortaan nyet meer 't beschooterschap 't onderwinden, off 't exerceeren op peene van arbitrale corrective. Actum ter vierschaer den 18en september 1585, present Gijsbert Aelbertsz. Bailliu ende schout, Gerrit Hugensz. hopcooper, Dirck Dirck Hoensz., ende Cornelis Jansz. Bosch Burgermeesteren, Dick Pietersz., Willem Dircxz., Maerten Jansz. Moel, Pieter Pietersz., Adriaen Jansz., Flooris Claesz. Cinq, ende Heydrick Willemsz. Verbrugge Schepenen.

fol. 88

**Correctie van Jan Cornelisz. alias Jan
Kees de foeyer op sijn knijen**

Gehoort den eysch, ende aenspraecke gedaen bijden baillu ende schout deser stede, als eizr. op ende jegens Jan Cornelisz. foeyer gedaegde in persoene, noopende dat den zelve gedaechde overmits hij Adriaen Maet de sluyswachter in 't exerceeren van sijn offitie geinurieert, bevochten, ende gequetst heeft, 't welck van hem noch van andere nyet en behoorde getollereert te worden oversukcx gecondempneert zall worden, te gaen in een vanden castimentshuyskens, ende daer inne te water ende te broode te blijven, den tijt van ses weecken, ende daer nae voorts gebanne te gaen den tijt van thuen jaren uut deser stede, ende Jurisdictione vandien, mitsgaders te betaelen de boeten van veertich gulden, daer inne hij deur twee vechtelicken, achtervolghende 't privilegie es vervallen, off andersints criminelicken, off penunielicken gestraft. Soe die vanden gerechte uut die deductive vanden zaecke bevinden zullen te behooren, waer jegens de gedaechde seyde dat hij ontkende den sluyswachter in 't stuck van sijn offitie ofte andersints geinurieert, ofte bevochten te hebben, sustinerende mitsdyen, dat den officer sijnen eysch ende conclusive sall worden ontseyt, ende mijn heeren vanden Weth op alles geleth hebbende, condempneren den voornoemde Jan Cornelisz. gedaechde terstont te vallen op sijn knijen biddende Godt ende de justitie om vergiffenisse, ende sijn schult bekennende ende voorts den officier te betalen een pecuniele amende van ses gulden. Ende bij soeverre hij op sijn knijen nyet vallen en will, condempneren in saecken gevallen de ged. selver te gaen, binnen 's daechs sonneschijn in een vanden castimentshuyskens, ende daer te blijven te water ende te broode den tijt van veerthien daeghen, met de costen ende mysen van justitie. Gepronuntieert den 27en November 1585, present 't volle Collegie.

fol. 85

**Beroerende Dirck Dircxz. gebooren van
Eempden, gegeesselt**

Alsoe Dirck Dircxz. gebooren van Eempden, anders inden wandelingh onder de calissen genaempt cleyn Dirckgen, ofte Schram, jegenwoordich gevanghen, buyten pijnne, ende bande van ijsere voor schepenen onder den blaeuwen hemel, bekent, ende beleden heeft, dat hij geleden omtrent vijff jaeren sijn hantwerck van schipvaren verlaetende hem begeben gehadt heeft, onder quaet geselschap van dieven, ende andere rabbauwen, ende dat hij nyet jegenstaende de placcaeten ter contrarie daer van sijnde middelertijt gesont van lichaems, soe binnen besloeten steden, als ten platten lande gaen bedelen heeft, committeerende ofte doen ondertusschen

fol. 85v

in schepen, huysen, ende winckelen, bij daghe ende ander ontijde, soe binnen den stede van Amsterdam, Enckhuysen, Haerlem, Alcaer, Hoorn, Monickendam, Weesp, Muyden, Utrecht, ende tot Wijck te Duerstede, als allomme ten platten lande alleen, ende met sijne complices verscheyden, ende seer groote menichfuldige dieverien, van mantels, heuycken, [lae..en], wollen ende linnen laecken ende andere verscheyden clederen van linnen ende wollen, mitsgaeders van [det] waren, ende diergelijcke. Ende dat hij onder andere oock binnen deeser Stede vander Goude, omtrent drie jaren geleden inden avont stont uut seeckere huysinghe de deur open vindende genoomen ende gestoolen heeft een heuyck met een roode rock, maer dat hem de sekve clederen vandien avontstont, hoewel hij die meende in een hoeyberch te verberghen, ontjaecht, ende affhandich sijn gemaect. Maer was hij tot andere verscheyden stonden noch alhier genoomen ende gestoolen gehat heeft uut seeckere schepen een roode scherlaeckens manshemdrock, die hij inden lombert dede versetten, noch een rijchgen met twee [he...] ende daechs voor sijn gevangnisse inden avontstont uut seeckere huysinghe die deur open off aenstende vindende, een heuyck. Alle 't welcke saecken sijn van seer quaeden gevolge, die andere ten exempele strengelick behooren gecorrigeert te worden te meer noch deurdien d' hij gevangen tot verscheyden reysen op sijne examinatie sijn rechten naeme versaect heeft, noemende hem zelve alias Claesz, 't welck notoore vals heyt es, meerdere punitie meeriterende. Soe is 't dat schepenen met rijpe deliberatie van raede overweghende all dat in deesen te consideren stont meer nochtans geneycht wesende tot bermherticheyt dat tot rigeur van justitie, doende recht inden naeme, ende van weghe de hooghe Overic heyt der Graeffelic heyt van Holland, den voornoemde Dirck Dircxz. gevangen gecondempneert hebben, ende condempneren bij deesen achter 't stathuys op 't schavot gebracht, ende aldaer met de coorde om sijn hals aen de halve galghe gebonden sijnde, wel strengelicken ten bloede, tot discretie van schepenen gegeesselt, ende daer nae met een gloeyende ijsen op sijn rechter schour gebrant ende geteykent te worden. Ende

fol. 86

dit geden sijnde, bannen hem den tijt van twee jaeren uutte Lande van Hollant, ende Westvrieslant te ruymen deser stede binnen 's daechs sonneschijn, ende d' voorsz. landen binnen acht daghen eerstcomende, sonder langher daer inne te blijven, off weder in te coomen, op de verbeurte van sijn lijff, verclarende sijnen goeden geconfisqueert tot proffijte vanden Graeffelic heyt van Hollant. Gepronuntieert den 13en februarij 1500 ses ende tachtich. Present Ghijsbert Cornelisz. de Lange geintheert schepen, Willem Vroussen, Bruyn Woutersz., geintheert schepen, Pieter Pietersz., Hendrick Willemsz. Verbrugge, ende Pieter Trist Schepenen.

fol. 86

**Beroerende Jan Suyderlant
Schotsman
om vergiffenisse**

Den baillu van wegen de hooge Overic heyt eysscher die op huyden dach hadde op ende jegens Jan Suyderlant gedaechde in persooene, aenseghende denselven gedaechde, dat hij hem vervordert heeft met harde irrevente woorden mijnen heeren vanden Weth, coemende uutten raetcamer te injurieren, seggende: "Is dit 't regt dat mijn op gisteren beloeft es", houdende daer mede dat Die vanden gerechte hem hadde verongelijckt, ende nae de mael 't selve streckende es tot naedeel van eedt ende eer van Schepenen, 't welck van hem nyet en behoort geleden te worden, concluderende daeromme dat den zelve zall worden gecondemneert ter vierschaer te compareren blootshoof biddende Godt ende de justitie om vergiffenisse bekennde daer beneffens d' voorsz. woorden onbedachtelicken sonder redenen gesproocken te hebben, ende vorder in een mulcte van hondert Carolus guldens, ofte anders sulcx Schepenen uutter deductie vanden zaecke sullen bevinden te behooren. Waer tegens de gedaechde dede seggen, dat hij 't geallegerde vanden eyscher ontkende [...] ende 't gene hij geseyt heeft nyet gesproocken te hebben, uut quaeder meeninghe tot injurie vanden Gerechte. Concluderende daerom, mits bekennde de woorden nyet tot injurie gesproocken te hebben, dat d' Officier tot sijnen eysch ende conclusie verclaert zal worden nyet ontfanckelick, mijn heeren op alles geleth hebbende, condemneeren den gedaechde in beslooten camer Godt ende de justitie te bidden om vergiffenisse, bekennde de woorden bij hem gesproocken te hebben, ende in een mulcte van drye gulden tot proffijt vanden officier. Actum den 7en september 1586, present 't volle Collegie utgesondert Gerrit Huygensz. hopcooper Burgermeester.

fol. 86v

Beroerende Jochum Nieuwbour gegeesselt

Alsoo Jochem Nieuwbour gebooren van Itshoo in 't Landt van Holst onder den blaeuwen hemel voor schepenen geconfesseert ende beleden heeft, dat hij onlanx recht voor zyn gevangnisse met etterlicke van sijnen medecomplien hem vervordert heeft inden nacht, de kethingh van seeckere schouwe, leggende achter 't Agnieten convent met gewelt te breecken, mette welcke sijluyden overvarende tot een zeeckere [dacken] op 't convents erff responderende, hebben daer van 't slot insgelijcx met gewelt affgebrocken. stelende aldaer vanden bleycke, seeckere webbe linne laecken, 't welck sij wechgevaren souden hebben, indien henluyden dat bijden bleycker nyet ontjaecht en hadde geworden. Ende gemerckt 't selve een saecke es van quaede consequentie, smaeckende gewelt, ende dieverie, die nae beschreven rechten, ende de placaten daer van sijnde behooren gestraft te worden anderen ten exempele. Soe es 't dat schepenen doende recht inden naeme ende van wegghen de hooge Overic heyt 's Lants, ende Graeffelic heyts van Hollandt meer geneycht weesende tot bermhaertic heyt dat tot rigeur van justitie overmits de gevangen sijn jong heyt ende op hoope ende belofte van beternisse, den voornoemde Jochum Nieuwbour gecondemneert hebben ende condemneren bij deesen achter op 't schavoth van 't stadthuys wel strengelick ten bloede toe gegeesselt te worden, tot discretie van Schepenen, ende 't selve gedaen sijnde, bannen den selve gevangen uutte Lande van Hollant, Seelant, Vrieslant, ende Utrecht den tijt van thien jaeren, sonder daer inne weder te coomen, op verbeurte van sijn lijff, te ruymen deeser stede Jurisdicite binnen 's daechs sonneschijn, ende d' ander landen binnen drie daeghen eerstcomende, verclarende nyetemin alle sijnen goeden geconfisqueert tot proffijte vanden Graeffelic heyt van Hollandt. Gepronuntieert den 8en octobris 1586tich, present schout, ende alle de Schepenen.

fol. 86v

**Roerende Adriaen Thijsz.
molenaar 150 gulden**

Alsoe Adriaen Thijsz. molenaar jegenwoordich gevangen poorter deser stede voor schepenen beleden ende bekent heeft, dat hij seeckere tijt geleden hem vindende inde molen van 't slot hem vervordert heeft sonder redenen woort ofte wederwoort, Adriaen Heynricx de molenaar der selver te slaen, sulcx dat hij bloede, 't welck notooir gewelt es, mitsgaders dat hij onlanx gesien hebbende seecker billet van mijn heeren vanden Weth aengaende dat tit sijn huysse geleyt waren inde cost ses soldaten, soe lange

fol. 87

hij de [...] van sijnen moelen soude hebben betaelt geseyt heeft met ongebonden woorden jegens die soldaeten die hem 't billet vertoonden, sijn hant achter op sijn lijff slaende dat zij heur aers daer aen veghen mochten, nyet jegenstaende zij behoorde daer inne de wethouders die 't heur werck was te respecteren ende alle eer ende reverentie bewijsen. Alle 't welke zaecken sijn van quaeder consequentien die mijn heeren vander Weth ban hem noch van ander nyet verstaen te tollereren. Soe is 't dat Die vanden gerechte hier op met rijpe deliberatie en aenschouwe op sijnen lange gevanckenisse genoomen hebben, ende op hoope ende belofte van beternisse den voornoemde Adriaen Thijsz. gevangen gecondemneert hebben ende condemneren bij deesen, tot een amende te betalen, de somme van hondert vijftich Carolus guldens 't stuck tot 40 grooten Vlaems, te bekeeren een derdendeel ten prouffijte vanden officier, een derdendeel tot maeckinghe van zeeckere glaes op 't stadthuys daer 't Schepenen zullen ordonneren ende 't derde derdedeel tot proffijte vanden huysarmen. Mitsgaders inden costen vande gevanckenisse ende mysen van justitie tot taxatie ende moderatie van schepenen ende dit te volcoemen eer hij zall wesen gerelacxeert. interdicerende voorts den voorseyde gevanghen ende gedaechde den tijt van drie jaer in geenen herberghe ofte taverne te coemen ofte gaen drincken 't sij binnen ofte buyten deser stede in 't ronde van een mijle, midtsgaders insgelijcx gedurende den voorseyde tijt des avonts een ure nae sonneschijn nyet opter straete te moegen coemen, dan alleen tusschen sijn huys ende moelen, alles op pene van meerder correctie. Aldus Gepronuntieert den 15en november 1586, present schout, Gerrit Hugesz hopcooper, Jacob Clementsz. ende Cornelis Jansz. Bosch Burgermeesteren ende alle de Schepenen.

Den 19en Novembris 1586 achtervolgende de voorseyde sententie bij de huysvrouwe van Adriaen Thijsz. betaelt hondert vijftich guldens, daer van de schout vijftich gulden, Cornelis Jansz. Vlacq, ende Dirck Rochusz als diakens vanden kerck te behouven vanden huysarmen vijftich gulden ende Schepenen vijftich gulden ontfangen hebben. Actum ut supra.

fol. 87v

Cornelis Joppensz. alias Vlootgen geexecuteert metten swaerde

Alsoo Cornelis Joppensz. alias Vlootgen sackedraeger gebooren poorter deser stede, jegenwoordich gevanghen buyten pijnre ende bande van ijsere onder den blaauwen hemel voor schepenen bekent ende beleden heeft, dat hij met Jan Joppensz. sijn broeder in octobri anno 1500 negenent' sestich zeeckere forfeyten gedaen ende gepleecht hebbende bijden gerechte drie jaeren uut deser stede ende vrijdom vandien gebannen es geweest, ende hebben zij zich daer nae wel hadde behoort te beteren Godt ende de justitie te vresen, gemerckt 't voorseyde bannissement genouchsaem was gedaen, ten respecte van sijn jonc heyt ende op hoopen ende betrouwen van beternisse, dat hij nochtans dies nyet jegenstaende in zyn boos heyt continuerende, geleden omtrent sestalf jaer binnen deser stede seeckere nederslach inden persooone van Leendert Pietersz. wiens wiens siele Godt Almachtich genaedich zij, gedaen, ende geperpetreert heeft, dat hij gevangen oock behalve dyen, wat beth van een jaer geleden, van Overijssel coemende, wel bij drancke wesende omtrent de Tolpoort een burger deser stede wel geweldelicke op 't lijff geloopen off gesneuveld, ende voort met een opsteecker besprongen heeft, sonder dat hij nochtans metten selven ijert verstaende, ofte eenich woort, ofte wederwoort daer jegens gehadt hadde. Ende hoewel hij gevangen den officier deser stede representerende de plaetse vanden hooghe Overic heyt vanden Landen van Hollant wel behoort hadde te vreesen, ende alle eer, ende reverentie te bewijsen bijzonder ten daeghe sijnder gevanckenisse, daer hij bij den officier Overijssel in zeeckere herberghe droncken bevonden wesende, van sijn quaet regiment, ende onordentelick leven versproocken worde, ofte dat hij hem apprehenderen soude, dat hij nogtans dies nyet jegenstaende, alle eere ende natuyrlicke vreesse, ende respect verlooren hebbende, in verachinghe ende versmadenisse van justitie, denselven Officier met oneerlicke, schandelicke, ende moetwillichlike woorden, geantwoort heeft, dat hij de macht nyet en hadde hem te vangen, seggende daerbij: "Ick hebbe den bruy van u, ende schijt in u, cust mijn manlic heyt", 't welck hij op sijn schandelijcxste noemde end allhier om eeren wille achtergelaeten wort te seggen, dreygende voort

fol. 88

den officier Overijssel nae de stadt vaerende, dat hij ter gelegender tijt, hem, ofte den sijnen weder soo binden, ofte doen binden soude, gelijk hij doen gebonden was, ofte dat hij hem ofte den zijnen als de wint eens anders draeyde sulcx vergelden souden. Alle 't welke saecken sijn van quaeder consequentien gemenght met straetschenderie, die naer beschreven rechten, ende seeckere privilegie deeser stede nyet en behooren nco en moghen blijven ongestraft anderen ten exemple. Soo is 't dat schepenen met rijpe deliberatie van raede op alles geleth hebbende dat mochte hebben, inden naem, ende van wegghen de hooghe Overic heyt der Lande ende Graeffelic heyt van Hollant den voornoemde Cornelis Joppen gevangen gecondemneert hebben, ende condemneren bij deesen achter stadthuys op 't schavoth gebracht, ende aldaer metten swaerde onthelst ende geexecuteert te worden, sulcx datter de doot nae volcht, ende sijn lichaem begraven opte parochiekerckhoff deser stede, verclarende voort alle sijne goeden geconfisqueert tot prouffijte vande Graeffelic heyt voorsz. Aldus Gepronuntieert ter verschaer den 15en decembris 1586, present schout, de vier burghermeesteren, ende alle de Schepenen.

fol. 88

**Gouderackers
Tusschen den baillu deeser stede contra
Pieter Jacobsz. uut Gouderack**

Up huyden ter caemer gehoort sojnde de eysch vanden baillu deeser stede eysscher tegens Pieter Jacobsz. woenende in Gouderack verweerder ende gedaechde in persoon, d' voorn. eysscher allegerende, dat die van Gouderack van allen ouden tijden boven menschen memorie gehouden zijn geweest de justitie die bij hem ende zijnen voorsaeten binnen deser stede off daerbuyten wort gedaen, met heur [hewers] te coemen persoonelick t' assisteeren, galge, raeders, ende leeren te helpen rechten, ende alles te doen, dat daer aen cleeft op seeckere groote correctien ende penen, tegens den gebreeckigen altijt gestatueert. Ende alsoe d' voorn. gedaechde behoerlick geinsinueert zijnde, in gebreecke es geweest opten 15en deeser maendt, de justitie binnen deeser stede gedaen te coomen resisteeren als vooren. Conclueerende daerom dat d' voorn. gedaechde gecondemneert zoude worden inden vierschaer te bidden Godt ende de justitie om vergiffenisse ende voorts in een boete van 25 gouden realen off anders tot discretie vanden Gerechte, waer jeghens de voorn. gedaechde zelve present zijnde, dede allegeren bij monde van sijn procureur die hem bij de gerechte gegunt was, dat hij de wete ontfangen hebbende van huys heeft moeten brecken ende dat die van Gouderack van ouden tijden hebben moghen volstaen

fol. 88v

mits een persoon van behoerlick jaren, in hare plaetse zeyndende, gelijk zijn huysvrouw gesonden heeft eenen jonghman van omtrent 20 jaren genaempt Thoentghen woonende in Gouderack, concluderende mitsdyen dat d' eysscher ontseyt zal sijn, die vanden gerechte op alles geleth, ende besunder dat den gedaechde bekent voor sijn versoek de wete 't sijnen huysse gedaen te wesen. Ordonneren den verweerder metten baillu 't overcoomen. Actum den 22en december 1586, present 't meerendeel van 't collegie.

fol. 88v

**Tusschen den voorseyde Officier eysscher contra
Jan Claisz in Gouderack, verweerder**

Idem eysscher als vooren, contra Jan Claisz in Gouderack verweerder, ende gedaechde in persoon. Eijsscher concludeerde ten pijn als vooren, wair jegens den gedaechde seyde gheen weet gehadt te hebben, ende zoe daer van blijktt bekent hemzelve culpabel. Soe dat d' eysscher de zaecke heeft gecontinueert, ten fijne om den schout mede te composeren. Actum den 23en december 1586.

fol. 88v

Item ut supra. eysscher contra Ghijsbert LeenAertsz. uut Gouderack verweerder, ende gedaechde in persoon. Conclueerende al hoe de gedaechde nyet en behoerlicke geweer de justitie en heeft geassisteert, maer alleen gecoomen es met een colff ten sijne als vooren. Waer jeghens den gedaechde seyde, dat hij ignoreerde dat hij met behoerlick geweer behoort te coemen ende indien sulcx de costume es, dat hij op een ander tijt met behoerlick geweer sall coemen, ende soe mitsdyen nyet. Verstaen en can worden bij hem ijert verbeurt te sijn. Conclueerde daerom dat d' eysscher sijnen eysch en conclusie sall sijn ontseyt, de Gerecht op alles geleth, condempneren den gedaechde den eysscher te betaalen tot een amende twee guldens twee stuvers. Actum ende presenten ut supra.

fol. 88v

Item eysscher contra Huych Jansz. uut Gouderack verweerder ende gedaechde in persoon, allegerende ende concluderende d' voorsz. eysscher ten fijne als vooren, waer jegens de gedaechde zeyde, dat hij ontstaen mach, mits een ander in sijnen plaetse zeynende, gelijk hij sijn soon out ontrent seventhien jaren gesonden heeft gehadt ende dat hij sulcx zall bewijsen. Conclueerende daerom dat d' eysscher sijn eysch ende conclusie sall sijn ontseyt. De gerechte op alles geleth, admitteren den gedaechde sijn bewijs. Actum ende presenten ut supra.

fol. 89

Idem Eijsscher als boven contra Jan Oliviersz verweerder ende gedaechde in persoon, ende allegerende ende concluderende ten fijne als boven. Waer jegens de gedaechde seyde dat hij ten tijde vanden justitie ende wel vijer daegen dan te vooren zoe zieckelick aen een quaet [be.] es geweest, dat hij niet en mocht coemen, gelijk hij bereet was, bij eede te verclaren ende zoe hij noijt sijn leven in gebreecke es geweest de justitie te coemen assisteeren ende t' obedieeren als nae behooren, gelijk hij noch bereet es te doen, concluderende mits dyen dat d' eysscher sijn eysch ende conclusie zall sijn ontseyt. De gerechte op alles geleth, verclaren dat de gedaechde sijn geallegerende zaecke sall bewijsen binnen een maent. Actum ende present ut supra.

fol. 89

Idem eysscher voorsz. contra Jan Brantsz in Gouderack verweerder, ende gedaechde in persoon eysscher ende concludeerende als vooren, waer jegens de gedaechde seyde dat hij geobdieert heeft gehad rende alsnoch in tijde ende wijlen begeert t' obedieeren, alsoe hij d' wijle de namen opgeleesen worde, met 't lijck vanden geëxecuteerde ter begraeffenisse ginch, gelijck hij bewijzen zall. 't gerechte gehoort admitteren den gedaechde sijn geallegerde te bewijzen. Actum ende presenten ut supra.

fol. 89

**Roerende Marritghen Adriaens huysvrouwe
van Frans Jansz. wever
forme van tonghe opte borst**

Alzoo Marritghen Adriaensdr. huysvrouwe van Frans Jansz. wever woonende inde Coninckstraet voor schepenen bekend ende beleden heeft, hoe dat sij onlanxleden inden caemer van d' aelmisseniers geweest hebbende onder 't volck vertelt ende gesomeert heeft, dat eeinghe vanden aelmisseniers overmits zij onderhout versochte haer aengesocht hadde, dat nijemant d' aelmissen clachtich zoude gemaect worden, dan den geenen daer off man off wijsste ter kercke quaemen, 't welck zij verclaert heeft insgelijcx voor schepenen valschelick versiert, ende geentssints vanden aelmisseniers ofte ijemant van haer gehoort te hebben, anders dan dat sij haer alleen [firmelick] hebben ondervraecht gehadt nae de belastinge van hare kinderen ende welcke winst van haer man ende andere middelen van onderhout die sij hebben mochte, verclarende mitsdien d' voorn. aelmisseniers sonder rende beloghen en valschelick geblameert hebben, seggende all is 't dat zij de

fol. 89v

naemen vanden aelmisseniers bebruyckt heeft, dat nogthans Marritghen Thomas d' huysvrouw van Sijvert Hendricxs speldemaecker woonende opte Nieuwehaven, uutte camer vanden aelmisseniers coemende, sulcx jegens haer geseyt hadde, ende d' voorn. Marritghen Thomasdr hier op gehoort zijnde, heeft insgelijcx voor schepenen verclaert ende bekend hoe dat sij jegens d' voorn. Marritghen Adriaens geseyt heeft gehadt. dat d' aelmisseniers onder andere haer hadde gevraecht off zij met haren man wel ter kerck quamen, alsoe d' voorn. Marritghen Adriaens haer vraechde off haer van te kerck coomen ijert vermaenende worde, all nyet jegenstaende mede nogthans dat d' aelmisseniers haer andersints mede nyet en hadde aefgevraecht dan naeder gesteltnisse van haren state, oversulcx bekenende d' vorn. aelmisseniers mede tegens den waer heyt valschelick geblameert ende belogen te hebben. Alle 't welcke een groot onverstant, commotie ende beroerte onder de goede gemeente heeft veroorsaect waer uut apparentelick (indien de waer heyt aen den dach nyet en hadde gecoomen) veele menschen sulcx souden hebben gearcht geweest, dat zij haere mede hantreykinge soude geschorst, ofte ten minste seer vercleynt mogen hebben gehadt tot grooten naedeede ende verdriete vanden armen, ende tot [dir...e] ende bespottinge van mijn heeren vanden Weth, ende d' aelmisseniers overmits em bij zoedanige pretexte, ende valschen schijn, d' ordonnantiën op 't stuck vanden armen gestatueert illusoor souden maecken, inder vouge dat zoedanige vileyne logenachtige actie nyet en behoort [gecomi.eert] ofte gedissimuleert te worden, maer gestraft ende ande [...ten] [...]. Soe is 't dat mijn heeren vanden Gerechte d' voorn. Marritghen Adriaens ende Marritghen Thomas voor haer correctie hebben hebben geordonneert, ende nyettemin gecondemneert ende condemnieren bij dezen elcken een forme van een tonge met een prijem deursteecken op heur borst gehangen te worden, ende voorts met twee roeden elck achter op heur rugge gebonden wesende, daer mede van 't stadthuys geleyt te worden de Haven om, de Gouwe, ende Turfmarkt langes, ende voort rontsom de Marckt tot op 't stadthuys toe, gepubliceert opter peuye van 't stadthuis ter presentie van 't volle Collegie uutgesondert Cornelis Jansz. Bosch Burgermeester, den 17en januarij 1587tich.

fol. 90

Up huyden hebben Schepenen Volphert Jansz. toegevoucht uut zaecke dat hij tot verscheyden reyssen inden examinatie van Edmont Woldrits gebruyckt es omme te vertolcken overmits hij qualicken duyts conde, de somme van drye gulden die den schout den selve Volphert ter presentie van ons Schepenen hem gegeven heeft. Actum den 23en januarij 1587, bij alle de Schepenen.

Gehoort bij Schepenen den eysch ende aanspraeck bijden schout ter vierschaer gedaen, jegens Edmont Wildrits ende Pieter Houtekeer gevanghens, hebben om merkelicke pregnante redenen den dach d' voorsz. gevanghens tegen huyden geprefigeert uut gestelt ende geprolongeert tot donderdach eerstcomende. Ordonneerende oversulcx dan scherprechter middelertijt allhier te blijven. Actum ter vierschaer ten daghe jare ende present ut supra.

**Edmont Woldrits Engelsman geexecuteert
metter coorde**

Alsoo Edmont Woldrits gebooren tot Lamberch in Wilchier in 't coninckrijcke van Engelant jegenwoordich gevanghen onder den blaeuwen hemel, buyten pijnende ende bande van ijsere voor schepenen bekend heeft, dat hij met d' andere soldaten vanden compaignie van capeiteyn Gallis zijnen weeckelicke leeninghe [uytgehandent] inden kercke van 't gasthuys allhier ontfanghen hebbende, sich met eenen Thomas Torner mede uut Engelant inden voorsz. kerkcke heeft laten sluyten, met voordachte meeninghe ende opset, omme 't sij uut de camer daer

de meesters van 't gasthuys heur comptoor ende vergaderinghe houden te roven ende stelen 't ghelt, 't welck daer in wesende mochte. Soo dat Thomas Torner met hem gevanghen des nachts tusschen thijn ende elff uren climmende deur de tralien van 't choor, ende Torner voort over 't portael, met zeeckere langh ijsen fortselick ende geweldelicken de muyr besijden de deur vanden voorsz. caemer sulcx gestooten ende gebroocken heeft gehadt, daer toe hem meede dienende een ander ijsen, 't welck bijden voorsz. Torner daechs te voeren uut een wagen voor 't gasthuys staende genoomen was. Dat den zelve Torner eintelick ontrent drye uren inder nacht daer inne gerackende genoomen ende gestoolen gehadt heeft 't ghelt daer in wesende

fol. 90v

't Welck hem gevanghen middelertijt de schiltwacht gehouden gehadt hebbende, bijden voorsz. Torner aengelanght worden, hij gevanghen tot dyen op 't poortael voor den caemer staende gecloppen wesende genyetende vanden voorsz. penningen de somme van vijftich gulden die hem d' voorsz. Torner ['t s...] naer Rotterdam gaende buyten de Dijcxpoort ghaff, berovende ende [.eri.enende] oversulcx 't voorsz. goodsthuys vanden middelen gedestineert wesende tot onderhout vanden armen ende ellendighe persoonen tot late van 't goodsthuys staende. [Dies] en all nyet jegenstaende heeft hij gevanghen nochtans op huyden voor schepenen beleden, ende verclaert dat hij 't voorsz. forfaict mette dieverye alleen gepleecht ende oversulcx valselick beschuldicht hebbende d' voorn. Thomas Torner, die van 't selve faict gheen kennisse noch wetenschap en heeft, voort dat hij gevanghen met 't voorsz. ghelt tot Middelborch in Seelant reysende daer hij zeeckere clederen cochte, doe weder van daer onlanxleden binnen deeser stede coemende, hem selven andermael inde kercke van 't gasthuys heeft laten sluyten, allwaer hij inder nacht met sijn poignaert alle fortse ende gewelt dede omme de deur vanden voorsz. caemer t' openen, met voordachte meeninghe om 't voorsz. goodsthuys weder te beroven, maer 't selve nyet connende ter weghe brenghen, dat hij doen den anderen daechs inden groote kerck coemende, alldaer een navigaer¹ heeft genoomen ende daer mede andermael inden kerck van 't gasthuys gecoemen ende geslooten wesende, hij met 't selve instrument gepoucht heeft gehadt in 't voorsz. gasthuyscaemer te coomen, ende consequentelick sijn quaet opset te volbrengen, indien hem 't selve nyet belet hadde geweest. Ende want dit zaecken zijn van zeer quaeden exemple van anderen ende van sulcken gevolghe dat die nae rechten ende de placcaten daer van sijnde zeer straafelick behooren gepunieert te worden. Soe is 't dat Schepenen, met rijpe deliberatie van raede overgehen hebbende ale 't ghene dat ter materie mochte dyenen inden naemen, ende van wegghen de hooghe Overic heyt vanden Lande ende Graeffschappe van Hollandt, d' voorn. Edmont Woldritz gevangen gecondemneert hebben, ende condemnerne bij deesen, buyten deser stede aen 't gerecht gebracht, ende alldaer met den coorde gehangen, verworcht, ende geexecuteert te worden, sulcx dat die doot daer nae volcht, ende dat voort aen sijn eenen sijde aen 't gerecht met coperdraet gehanghen sall worden een

fol. 91

navigaer met een ijsen, ende aen d' ander sijde een poignaert met een lens van een wagen tot een teycken, dat hij met soedanigh instrumenten 't voorsz. gewelt mette dieverye gecommiteert heeft. Verclaren voort alle sijnen goeden geconfisqueert, indyen hij eenige heeft, tot profijit vande hooghe Overic heyt vanden Graeffelic heyt van Hollandt, uutgenoomen de goeden die bevonden sullen worden, die hij om 't genoomen gelt gecocht heeft, d' welcke coomen sullen tot profijte van 't gasthuys. Aldus gepronunchieert ter vierschaer den 29en januarij 1587, present schout, ende alle de Schepenen.

fol. 91

**Roerende Pieter Houtekeer van Gendt
Justitie aen te sien**

Alsoo Pieter Houtekeer van Ghendt, jegenwoordich gevanghen buyten pijn, ende bande van ijsen, onder den vlaeuwen hemel voor schepenen bekendt ten beleden heeft dat hij geleden omtrent een jaer tot Middelborch in Zeelandt op een sonnendach coemende uitte predicatie in 't portael van ste. Pieterskercke een man uut sijn diefsack gestoolen, ende genoomen heeft zeecker ghelt, ter oorsaecke vandyen 't faict tot kennisse vanden zelve man coemende, hij gevanghen met vuysten geslaegghen wordende, zulcx dat hij 't gestoolen ghelt weder gheven moste. Ende waert dit zaecken van quaeder consequentie die nae rechte nyet ongestraft en behooren re blijve, ten exempele van andere. Soo is 't dat Schepenen, met rijpe deliberatie van raede, overwegende hebbende, all 't geene ter materie dyende mochte, inden naeme ende van wegghen den hooghe Overic heyt vanden Lande, ende Graeffschap van Hollandt d' voornoemde Pieter Houtekeer gevanghen, gecondemneert hebben, ende condemneren bij deesen buyten deeser stede bij 't gerecht gebracht te worden ende de justitie van Edmont Wildritz aen te schouwen ende 't selve gedaen, bannen hem voorts uitte Graeffelic heyt van Hollandt den tijt van thyen jaren sonder middeler tijt daer binnen te moghen comen, op verbeurte van zyn rechterhandt, te ruymen deeser stede, ende Jurisdiction vandyen binnen daeghes sonneschijn ende Hiollant binnen acht daegghen. Actum ende presenten ut supra.

fol. 91v

Roerende Nicolaes de Drijvere

¹ Navigaer; avegaar.

gebannen

Alsoe mijn heeren de Burgermeesteren deser stede vander Goude goet ende nodich bevonden hebben, tot conservaeren vanden lande ende der voorsz. stede alle vreempdelinghen voor te houden zeeckeren eedt van getrouweheydt hijer nae volgende: Wij sweren de Vereenighde Nederlantsche Provintien ende namentick den Lande van Hollant ende deeser stede vander Goude gehouw ende getrouw te wesen als goede ondersaeten, ende inwoonderen vanden selver lande ende stede toebehoort, de stadt ende de regenten der selfver ende naementlick Burgermeesteren in alle politieke saecken gehoorsaem, ende onderdaenich te zijn, dat wij oock den Burgermeesteren terstont ende metter daet sullen openbaren, ende te kennis gheven, alle verraet, secrete verbonden, aenslaegen, ende rotterije, tot onsser kennisse coemende die tot naedeede vanden Vereenighde Nederlanden in 't gemeen ofte den Lande van Hollant, der stede vander Goude ofte den Burgermeesteren ende regaerders der selver in 't bijzonder ofte oock tot verspooringhe vanden gemeenen ruste soude mogen strecken. Ende dat wij des bij der Burgermeesteren versocht zijnde, alle al sulcken zaicken sullen helpen weeren, wederstaen, ende verstooren, sonder des te laeten om eenigerley zaecken, ende voorts alles te doen, dat goede getrouwe onderdanighe ende vreetsaemighe inwoonders ende ondersaeten schuldich zijn, ende behooren te doen. Soe waerlick moet Godt Almachtich helpen. Ende hoewel den zelven eedt bij ijegenlichen sonder eenighe zwaric heyt aengenoomen ende gepresteert behoort te worden als in alle redenen ende billic heyt gefondeert weesende, is nogthans des nyet jegenstaende eenen Nicolaes de Drijvere neffens andere vreempdelinghen voor den Burgermeesteren ontbooden sijnde, alleen in gebreecke ende onwillich gebleven den voorseyde eet te doen. Ende de schout met mijn heeren vanden Gerechte raetsaem achtende soedanighe persoon in deeser stede te lijden off gedogen, besunder in aensien dat de selve ijert molieren soude moghen, 't welck tot pertubatie ende achterdeede vanden gem. zaecke ruste, ende vrede van land soude mogen strecken, hebben oversulcx naer voorgaende advijs vanden heeren Staten van Hollant, die insgelijcx d' voorsz. eet goet gevonden hebben, in allen anderen steden van Hollant voor gehouden hebben en gedaen te worden, den voornoemde Nicolaes de Drijvere geordonneert, ende ordonneren bij deesen binnen 's daechs sonneschijn uut deser stede ende vrijdom vandyen te ruymen, ende te vertecken ende binnen ses daegen daer nae uutten Lande van Hollandt zonder immermeer weder daer binnen te moeghen coomen, alles op arbitrale correctie ende confiscatie van zijnen goeden. Gepronunchieert ter peuye van 't stadhuis den 9en februarij 1587.

fol. 92

Een vrouw die haer selven gedoodt heeft

Up heden heeft den schout deser stede met Schepenen onder genomineert hen bevonden op 't Conincxhoff in 't Sloth voor heer Aert [Dimmers] thuyt allwaer hij uut een cleyn huysken dede brengen een doode vrouw leggende in een dootkist, hebbende een wonde, omtrent het volck van haer hart, die Gerrit Eeuwoutsz. chirurgijn tentende verclaerde dootlick te wesen. Ende Schepenen genouchsaem, gebleecken wesende, uut de verclaringhe van verscheyden persoonen dat d' voorn. vrouw in haer leven Lynken Vergaes genaemt van Aelst van geboortich wesende haer selven met een schaer gedoot hadde, deurdien sij seer licht van hoofde hadde geweest, hebben verclaert ende geordonneert dat d' voorsz. overleden vrouw sall worden begraven. Actum den 23en martij 1587, present schout, Gerrit Hughensz., Jacob Clementsz., burgermeesteren, Dirck Pietersz., Harman Dircxz., Bruyn Woutersz., Pieter Pietersz. ende Jan de Bruyn Dircxz. Schepenen

fol. 92

Correctie van Severt Hendricxz Souckpenning om vergiffenis gebeden

Gehoort bij mijn heeren vanden Gerechte den eysch ende aenspraecke bij den officier deser stede gedaen, op ende jegens Severt Hendricxz alias Souckpenning sackedraeger poorter deser stede jegenwoordich gevangen ende daer op de bekentnisse bijden voorsz. gevangen gedaen, aengaende dat hij inde Haeven, met meer andere sackedraegers in een schuyt wessende, geseyt [meer] andere voorgaende schandaleuse woorden, dat hij de bruy vanden schout hadde, dat hij sijn mannelic heyt cussen mochte ende geenen macht en hadde hem ijert te moeghen doen, overmits hij in 's heerdienst es, all tenderende tot versmadenisse ende cleynachinghen vanden voorsz. Officier, die hij als representerende de justitie alle eer ende reverentie schuldich was, ende behoorde te bewijsen mitsgaeders tot schandale van alle vrouwen ende luyden met eeren. 't Welck Die vanden gerechte vanden voorsz. gevanghen noch andere heure burgeren ende ingesetenen nyet en staet te lijden. Ordonneeren den gevangen voor sijn correctie terstont in beslooten caemer op beyde sijn knijen te vallen, biddende Godt ende de justitie om vergiffenisse, met verclaringhe dat hen d' voorsz. gesproocken woorden leet sijn, condemneeren voorts den gevangen in een civiele amende ofte mulcte van 8 guldens d' een helft tot profijte vanden officier ende d' ander helft vanden huisarming mitsgaders boven dyen te betalen, de costen vanden gevangenisse ende missen van justitie. Actum ter camer den 4^e july 1587, present schout, Jacob Clementsz. en Cornelis Jansz. Bosch Burgermeesteren, ende alle de Schepenen uutgesindert Willem Vroussen.

fol. 92v

Roerende Rommer Claesz. ende Hilleken Geldens gebannen

Gesien bij mijn heeren vande Gerechte 't intendit henluyden overgegeven van wegen Ghijsbert Aelbertsz. Bailliu inde name vande hooghe Overic heyt der Lande ende Graeffschepe van Hollant ende der stede vander Goude ende de Landen daeronder sorterende eyscher op ende jegens Rommer Claesz. van Shartogenbosch lindtwercker ende Hilleken Geldels¹ sijn huysvrouw gedaechdens in persoon op pene van ban ende confiscatie van goeden deffailanten Proponerende d' voorn. eyscher dat d' voorn. gedaechdens ende deffailanten doende binnen deser stede 't ambacht van lindtwercken hen vervordert hebben eenige jonge knechtken ende meyskens 't voorsz. ambacht bij hen leerende seer wreedelick onbehoorlick ende buyten alle redenen ende discretie te slaen stooten werpen treden ende andersins te handelen dat sommige van hen d' leden gebroocken [geleent] gebuyt ende sommige merckelick gewont ende gequetst sijn geweest, dreygende boven dien d' voorsz. kinderen dat sij hen voorts doot soude slaen enen verre sijluyden sulcx uuytbrengen ende haer wreede onbehoorlicke daet nyet en verschoonen, jae dat erger es, dat eenige der voorsz. kinderen in sulcken ongesont heyt ende gevaer sijn geraect dat sij daer off gestorven sijn geweest sonder dat d' ander inwoonders vanden huysse vande gedaechdens ende deffailanten wisten van eenige sieckte. Ende dat oeck de selve gedaechdens ende deffailanten seecker tijt van hier op Dordrecht reysende twee jonge meyskens bij huys latende sulcx geslagen, en met voeten gestoten ende gehandelt hebben dat beyde die meyskens bijden gebuyren uutten huysse gehaelt ende in 't gasthuys gebracht sijn geweest waervan 't eene Hilleken genaempt vande voorsz. mishandelinghe deser werlt is overlende ende 't ander gecomen genouch in d' uysterste extremitet des doots. Ende alsoe 't selve saecken waren seer quaden exempel statuerende die nae bescreven rechten nyet ongestraft en behoren te blijven soe hadde d' voorsz. eyscher d' voorsz. gedaechdens ende deffailanten doen citeren ende dach prefigeren te compareren in persoon op pene van ban ende confiscatie van goeden tot seecker overstreecken dage maer zijluyden nyet was jegens hen gegeven deffault ende d' eyscher toegelaten te mogen doen doen² een andere citatie, d' welcke andermael gedaen wesende ende d' voorsz. deffailanten alnosch nyet cpmparerende was jegens henluyden gegeven het 2^e deffault

fol. 93

mit consent van een derde citatie met inthimatie volgende de welke de citatie en inthimatie gedaen is geweest maer d' voorsz. deffailanten weder nyet comparerende ende achterblijvende was jegens hen gegeven 't derde deffault ende voer 't profijt vandien den eyscher geadmitteert sijn intendit t' overleggen, ende een vierde citatie ex superabundanti te alten doen mit inthimatie on 't voorsz. intendit te sijen verifiëren ende sententie t' anhoren, welke vierde citatie dienvligende gedaen sijnde ende de deffailanten efter nyet comparerende heeft d' voorsz. eyscher sijn intndit mitte verificatien daer bij gevoucht onder mijn heeren vande Gerechte gedient ende recht versocht. Schepenen daer nae mit rijpe deliberatie van rade deurgesien ende overwegen hebbende alle 't gene ter materie mochte dienen mitsgaders neffens alle getuygen gehoord de doctoren inder medecijnen ende eenige chirurgijns die 't doode lichaem vande voorsz. Hilleken hebben geanathomeert³ ende opgesneeden, doende recht inde name ende van weegen d' hooge Overic heyt der Landen ende Graeffschepe van Hollant hebben d' voorsz. Rommer Claesz. ende Hilleken Geldens sijne huysvrouw gedaechdens ende deffailanten voor 't profijt ende uut macht vande voorsz. deffailanten versteecken ende versteken hen bij desen van alle exceptien declinatoir peremptoir dilatoir defensien ende weren van rechten die sijluyden in desen hadden mogen doen ende proponeren. Bannenvoorts d' selve gedaechdens ende deffailanten utter stede vander Goude Jurisdictione ende bailluiagie vandien den tijt van vijftich jaren sonder daer inne te comen ofte weder te comen op de verbeurte van heur lijff. Ende verclaren alle heure goeden geconfisqueert tot prouffijt vanden hooge Overic heyt der Lande ende Graeffschappe voorsz. Gepronnieert den 27en july 1587, present den Bailliu ende alle de Schepenen.

fol. 93v

Roerende Job Thonisz. Koeckoeck om vergiffenis ende gebannen

Alsoe Job Thonisz. sackedrager alias Koeckoeck poorter deser stede jegenwoordich gevangen voor schout Burgermeesteren ende Schepenen heeft bekent dat hij ten dage als Cornelis Foppesz Vloetgen metten swaerde was geexecuteert geseyt ende verclaert heeft gehadt dat indyen den scherprechter quade justitie hadde gedaen hij met steenen inden hoop geworpen ende denselven scherprechter 't leven benomen soude gehadt hebben ende soo hij sulcx nyet hadde connen volbrengen, dat hij alsdan op 't stadhuys geloopt soude hebben. Ende alsoe dit een saecke zij dser uut apparentelick in desen dangereusen tijt groote commotie ende oproerte soude moegen hebben ontstaen nyet sonder mercklicke pericule van bloetstortinghe sulcx dat 't selve anderen ten exempele behoort gepunieert ende gestraft te worden. Soe is 't dat mijn heeren vanden Gerechte nochtans meer geneycht sijnde tot bermherticheyt dan tot rigeur van justitie d' voorn. Job Thomasz. gevangen gecondemneert hebben ende condemneren bij desen op huysen ende op twee andere rechte dagen van poorters op sijn knijen te vallen biddende Godt ende de justitie om vergiffenisse, bannende hem voorts den tijt van twee jaren binnen deser stede ende Jurisdictione vandien te blijven sonder daer uuyt te gaen noch binnen den tijt van drie jaren in geene

¹ Sic, Hilleken Geldels, lees: Hilleken Geldens.

² Sic, te mogen doen doen, lees: te mogen doen.

³ Hebben geanathomeert; sectie hebben gepleegd.

herbergen off tavernen te gaen drincken, verbiedende hem ingelijcx tot geenen tijden als men justitie doet op de Mart noch in eenige huysen aldaer te laten vinden. Condemneren voorts den voorseyde gevangen inde costen vanden gevangenis ende mysen van justitie. Gepronunchieert ter vierschaer den 17en augusti 1500 seven ende tachtich, present 't volle Collegie.

fol. 93v

**Roerende Ambrosius Martini een amende van
12 guldens ende gebannen**

Alsoo mijn heeren de Burgermeesteren der stede van Goude goet ende nodich bevonden hebben tot conservatie vande lande ende der voorsz. stede alle vreemdelingen voor te houden zeeckeren eedt van getrouwelic heyt hijernaer volgende: "Wij sweren de vereenichde Nederlandse

fol. 94

Provintien ende namentlick de Lande van Hollant ende deser stede vander Goude gehouwe ende getrou te wesen als goede ondersaten ende inwoonderen vande selve lande ende stede toebehoort, de stadt ende de regenten der selver ende namentlick Burgermeesteren in alle polityque saecken gehoorsaem ende onderdaen te zijn, dat wij oick den Burgermeesteren terstont ende metterdaet sullen openbaren ende te kennen geven alle verraet secrete verbonden aanslagen ende rotterijen tot onse kennisse opmende die tot naedeede vanden Vereenichde Nederlanden in 't gemeen ofte den Lande van Hollant der stede vander Goude ofte den Burgermeesteren ende regierders des selver in 't bijzondere ofte oick tot verstorninge vande gemeene ruste soude mogen strecken. Ende dat wij des bijden Burgermeesteren versocht zijnde alle alsulcke saecken sullen helpen weeren ende verstoren sonder des te laten om eenigerley saecken ende voort alles de doen dat goede getrouwe onderdanige ende vreetsamige inwoonders ende ondersaten schuldich sijn ende behooren te doen. Soe waarlick moet ons Godt Almachtich helpen". Ende hoewel denselven eedt bij ygelick een sonder eenige swaric heyt aengenomen ende gepresteert behoert te worden als in alle redenen ende billic heyt gefondeert wesende, is nochtans dien nyet tegen staende een mr. Ambrosius Martini neffens andere vreemdelingen voor den Burgermeesteren ontboden sijnde in gebreecke ende onwillich gebleven den voorseyde eet te doen ende de Schoudt met mijn heeren vande Gerechte nyet raetsaem achtende soedanige personen in deser stede te lijden off gedogen bijzonder in aensijen dat de selve yet molieren soude mogen 't welck tot parturbatie ende achterdeele vande gemeene saecke ruste ende welvaren vande lande soude mogen strecken hadden oversulx d' voorn. mr. Ambrosius Martini op gisteren geordonneert ende gelast binnen 's daechs sonneschijn uyt dese stede te vertrecken sonder daer weder in te comen dan bij heurluyder consent al op peyne van arbitralick gecorrigeert te worden. Ende hoewel denselven Martini wel behoort hadde 't voorsz. bevel naer te comen es hij nyet alleenlick daer van in gebreecke gebleven nemaer heeft daerenboven in vilipendentie

fol. 94v

vandien op huyden ter raetkamer aldaer mijn heeren vergadert waren ongeropen sijnde gecomen met een toornigen moede werpende een cartabelle¹ 't welck hij noemde een requeste opte tafel seggende jegens mijn heeren vanden Gerechte dat hij d' selve lesen souden nyet jegenstaende hem geseyt worde dat hij die naer hem nemen soude, alles streckende tot versmaedenisse van justitie ende wesende saecken van quader consequentie dien anderen ten exemple nyet behoren ongestraft te blijven. Soe es 't dat mijn heeren vanden Gerechte op alles geleth hebbende den voornoemde mr. Ambrosius Martini gecondemneert hebben ende condemnieren bij desen te behouwe vanden huysarmen deser stede tot een amende te betalen de somme van twaelff gulden daer voren sijne goeden verbonden ende executabel wesen ende blijven sullen, bannen voorts denselven mr. Ambrosius Martini uyt den Lande van Hollant ende uyt deser stede ende vrijdom vandien te ruymen deser stede ende vrijdom der selver voor twee uren ende voorts den lande van Hollant binnen drie dagen eerstcomende sonder daer weder in te comen op peyne van aen den lijve gestraft te worden ende confiscatie van alle sijne goeden. gepubliceert ter peuye van 't stadthuys den 20en october 1587, present schout ende alle de Burgermeesteren ende Schepenen preter Hopcoper ende Verbrugge.

fol. 94v

Roerende Heertgen Pouwels gegeesselt

Alsoe Heertgen Pouwels geboren van Schellingewoude jegenwoordich gevangen voer Schepenen deser stede onder den blauwen hemel bekent ende beleden heeft dat hij geleert hebbende 't ambacht van coperslagen nae 't overlijden van sijn vader sich ten platten landen begeven heeft gehadt omme hem te generen mette ketellap, maer dat hij onder 't dexel vandien alle eerbaerheden vergetende, hem tot bedelen opten huysman ten platten landen heeft begeven, hier en tusschen committerende verscheyden dieveryen van coper potten, ketelen,

¹ cartabelle; kattebelletje. M. Philippa e.a. (2003-2009) *Etymologisch Woordenboek van het Nederlands*. Cartabelle is ontleend aan Italiaans scartabello "notitie van weinig belang".

tinnewerck, tonnekens boter ende anders, daer van eenige met fortsen gepleecht sijn in 't opbreecken vanden goede luyden kelders ende ander plaetsen. 't Welck saecken sijn van quader gevolge die achtervolgende de bescreven rechten ende de placaten daer van sijnde nyet ongestraft en behoren

fol. 95

te blijven ander ten exemple. Soe is 't dat schepenen doende recht inden name ende van wegen de hooge Overic heyt vanden Landen ende Graefschap van Hollant, nochtans meer geneycht sijnde tot bermherticheyt dan tot strengic heyt van justitie, d' voorn. Heer Pouwelsz gevangen gecondemneert hebben ende condemeren bij desen op 't schavot deser stede gebracht ende aldaer met een coorde een halve galge gebonden staende te worden ten bloede toe tot discretie van schepenen wel strengelick gegeesselt te worden ende dat gedaen bannen hem voort den tijt van thyen eerstcomende jaren uyt deser stede ende Jurisdictione vandien mitsgaders uyt de limiten van seven mijlen in 't ronde, deser stede te ruymen binnen daechs sonneschijn, sonder weder binnen d' voorseyde tijt daer binnen te mogen comen op peyne van meerder straffe. Verclarende nyetemin sijn goeden verbeurt tot proffijte vande Graeffelic heyt. Actum ter vierschaer den 21en januarij 1588. Present alle de Schepenen.

fol. 95

Roerende Jan Marcellis te [pronck te staen]

Alsoe Jan Marcellisz geboren van Shertogenbosch tegenwoordich gevangen buyten pijnende bande van ijser voor schepenen deser stede bekent ende beleden heeft, dat hij onlanxleden alhier in 't clooster vanden Agnyeten, ter woonplaetse van Jan Corsz. inder nacht de deur wesende met een bandeken van binnen toegebonden, open gesneden heeft, ende sich opte solder begevende gestolen heeft seecker linnen cleederen, ende dat hij daer te voren tot onderscheyde wonende van daer vertrocken es met hem nemende der goede luyden gaern ende seecker linnewerck dat hij van henluyden onder hem hadde, doende daer mede sijnen wille. 't Welck saecken sijn die nyet ongestraft ten exemple van anderen behoren te blijven. Soe es 't dat schepenen meer geneycht sijnde tot bermherticheyt dan tot rigeur van justitie, inden name vanden hooge Overic heyt vanden Landen van Hollant, den voornoemde Jan Marcellisz gevangen gecondemneert hebben ende condemneren bij dese alhier op 't schavot gebracht te worden, ende aldaer te anschouwen, met twee roeden achter inden halse gestelt, de justitie die an heer Pouwels geschieden sal, daer nae te comen voor schepenen op beyde sijn knijen vallende, Godt ende de justitie te bidden om vergiffenisse, bannen hem voort den tijt van tijen jaren uyt deser stede, Jurisdictione ende bedrijve vandien, sonder weder daer inne te comen, op penen van meerder straffe. Verclarende voort alle sijn goeden verbeurt. Actum ende presenten ut supra.

fol. 95v

Roerende Govert Rijnckel

Gehoort bij Schepenen der stede vander Goude den aenspraeck bijden baillu ende schout der selver Stede eyscher in cas van delict gedaen, op ende jegens Govert Rinckel van Amsterdam [gaernspinder] ende gedaechde in persoon ende die defentie bijden gedaechde daer tegen gedaen, ontslaen de gedaechde voor den tijt van veertien dagen vanden personelen comparitie onder hantastige van huynen in veertien dagen weder in persoon te compareeren, mitsgaders onder de borchtochte van hondert ponden grooten Vlaems. Ordonneren voort dat pertijen elx binnen den tijt van drye dagen sullen leveren onder Schepenen alsulcke verificatien, als sijn meenen tot heure intentie te dienen, ende daer benefens, elx te inleggen de somme van twintich gulden, om te halen 't advijs van rechtsgelerden. Actum den 9en februarij 1500 acht ende tachtich, present alle de Schepenen.

Up huynen heeft Govert Rinckel gedaechde hantsatinge gedaen ende beloofd binnen veertien dagen weder te arreste te comen ende heeft Gerrit Jansz. sijn swager (medecomparerende) hem cautie gestelt voor de hondert ponden Vlaems hijer vooren geroert, onder verbande van sijns persoons, ende alle zijne goeden, present ende toecomende. Actum ende presenten ut supra.

Roerende Govert Rijnckel gebannen

Gehoort bij Schepenen der stede vander Goude den eysch ende ansprake gedaen bijden baillu ende schout deser stede als arrestant ende eyscher op ende jegens Govert Rijnckel van Amsterdam gearresteerde ende gedaechde in persoon nogpende dat denselven gedaechde ten huysse van hem eyscher comende, onder andere injurieuse woorden tegens hem geseyt heeft, dat hij meende alhier in een stad van rechte te sijn maer dat hij bevont dattet een stad van geweld was, ende dat hij hem geweld gedaen hadde, mitsgaders dat hij een geweldende geen rechter was. 't Welck van hem, nocte van ander nyet en behoorde geleden te worden. Concluderende oversulx dat den gedaechde gecondemneert sal sijn gejusshaleert te worden den tijt van een uyr, ende daer nae inde vijerschaer comende Godt ende Schepenen inde name vanden justitie te bidden om vergiffenisse, ende voorts gebannen te gaen uyster

fol. 96

stede vander Goude ende Jurisdictione vandien den tijt van tijen jaren, mitsgaders boven dyen gecondemneert te worden in een pecuniele amende van duysent gulden, tot profijte vanden Graefflic heyt van Hollant, ende inde costen ende misen van justitie ofte tot anderen sulcken fijne 't sij criminelick ofte civilick als Schepenen uytter deductie vander saecke bevinden sullen te behoren. Waertegens de ged. seyde dat hij 't geallegerde vanden eyscher specialicken ontkende, ende dat 't selve nimmermeer en sal blijcken den rechte genouch sijnde. Presenterende nyetemin tot sijnder innocentie bij eede te verclaren alsulcke woorden ofte propousten jegens den eyscher nyet gesproocken te hebben, concluderende daerom dat den eyscher sal verclaert wourden tot sijnen eysch ende conclusie op hem gedaen ende genomen, nyet ontfanckelick, ende hij gedaechde daer van geabsolveert, mitsgaders den eyscher gecondemneert inde costen, schaden ende interesten bij hem alrede geleden, ende nocht te lijden. Schepenen op alles geleth, ende hijer op gehadt hebbende 't advijs van geleerden, mits bijden gedaechde verclaert sijnde bij eede dat hij de woorden hem bijden voorsz. eyscher angeseyt nyet gesproocken en heeft, absolveeren in sulcken gevalle den voorsejde gedaechde vanden eysch ende conclusie bij de eyscher op hem gedaen ende genomen, ende composeren die costen van desen processe om redenen, welcken eet bijden voorsz. gedaechde presenteerde te doen daerop den eyscher verclaerde dat sijn fatalia liepen. Actum ter vierschaer den 23en februarij 1500 acht ende tachtich, present Dirck Pietersz., Bruyn Woutersz. Verdoes, Pieter Pietersz.z, Adriaen Jansz., Floris Cincq, Henrick Willemsz., ende Dirck Aertsz. Bosch Schepenen.

fol. 96**Roerende Willem Ghijsbertsz. Nobel ende Pieter Pieter Franckesz gebannen**

Gesijen bij mijn heeren vanden Gerechte 't intendit henluyden overgegeven van wegen Ghijsbert Aellbertsz baillu inden name vanden hoge Overic heyt vander Lande ende Graeffschappe van Hollandt over der stede vander Goude ende de Landen daeronder sorterende, eyscher op ende jegens Willem Ghijsbertsz. Nobel ende Pieter Pieter Vrancken gedaechdens in persoon, op pene van ban ende confiscatie van goeden, deffailanten. Proponerende d' voorn. eyscher dat hoewel nijemant en behoort eenige wachten deser stede inder nacht

fol. 96v

te passeeren dan in alle sedic heyt mits gevende 't woort ofte leuse naer behoren, dat nochtans nyet tegenstaende dyen d' voorsz. gedaechdens dadelick gepoocht gehadt hebben opten 18en februarij lestleden den nagts ontrent ten elf uuyren, duer de wacht van Tolpoort te willen passeren sonder 't woort daertoe gebruyckende, veele ende menichfuldige fulminerende woorden, al onder dexel, dat sij in heur schip wilden wesen, dat ontrent de NoodtGodtsbrugge lach, hoewel sijluyden heur wech deur de Peperstraetr wel hadden mogen nemen, nochtans die vanden wacht henluyden toelatende deur te gaen, schijnt nochtans dat sijluyden daer van ingrat sijnde naer weynich tijts wederom sijn gekeert, vindende henluyden in 't wachthuysken al waer sijluyden verhaelt hebbende bij de malcontenten geweest te sijn onder andere fulminerende injuriose woorden zeyden: "Ghij bossenaers, ghij Vlamingen, ghij scrobbers (denoterende die vande wacht) loopt in u landt, wij sullen onse stadt wel bewaren, wat passen wij op u luyden" ende diergelijcke woorden, ende eyntelick uytgaende, ende een van beyden den geenen opte schiltwacht staende, met een vuyst voor 't hoofd slaende hebben, voort haer messen getrocken, ende sulx daer mede totte schiltwacht ingevallen, dat hij sijn halsgeweer verlatende, ende sich (om hem te salveren) in 't wachthuysken ofte cortegarde begeven moste, ende meenende aldaer met sijn sijtgeweer hem te defenderen, hebben een vande gedaechdens, met 't voorsz. halsgeweer de schiltwacht daer mede sulx onder sijn rechterborst gequetst, dat hij daer van in dootsnoot geweest es, roupende voorts: "Chae, chae, comt hijer uyt ghij bossenaers, ghij schelemen, wij sullen u hijer vandaen drijven" ende selver opte schiltwacht staen ende 't woort gevend, ende Nyet tegenstaende geseyt worde de man is gequetst, des hooch genouch, bleven sijluyden in heur moetwillic heyt volherdende, sulx dat de wacht uytcomende, hen mit fortse van daer verdrijven mosten, comende daer nae wederom andermael roupende, tijerende ende sluytende, gelijk off sijluyden Spaengaerden off Italianen off anderen vianden wesende, meer hulps verwacht hadden om de wacht t' eenenmael te vernijelen, werpende voorts soo dapper ende gewelidelick met steenen dat de wacht den cortegarde tot haer vlucht namen, ende "Moort, moort", roupen mosten om secours of fontset te krijgen, ende souden oock apparentelick in groot danguer ende gevaer geweest sijn, indyen de wacht vand' t stadthuys henluyden nyet en hadde ontset, inder vouge dat 't rumoer soe groot was, dat de gebuyren nyet anders en wisten off de viand, dat God verhoede, was inde stadt gecomen, sulx dat men genouch alerm gemaect soude hebben. dat voorts Willem Ghijsbertsz. Nobel vande schutters inde Peperstraet bejgent wesende, naer dat hij een

fol. 97

vanden wacht met een stock geslagen was, seyde: "En wilt mij nyet vangen maer derusteect mij als een straetschender", dan es nyet jegenstaende, bijden provoost gegrepen, ende naer 't stadthuys gebracht. Ende onderweegen Pieter Pieter Vranckesz hem verthoonende met een knevelstock, ofte halve [lancu...]. fulminerende ende tijerende, jegens de schutters neffens Willem Nobel gaende: "Her, her, slaet, slaet", ende diergelijcke zoodat hopman Leeu sijn lieutenant ende vendricht sulx horende dije bij geval daer ontrent waren, tot hem sijn ingetreden, ende hebben hem mede verseeckert op 't stadthuys gebrocht, naer dat hij den vendrecht in sijn arm gequetst hadde. Ende beyde de gedaechdens op 't stadthuys gebrocht sijnde, es d' voornoemde Pieter weder ontcomen, overmits de schutters, deur 't groot rumour dat Willem Nobel sijn swager maecte, genouchsaem met hem te doen hadden, om hem inde schepencamer te bewaren, daer hij naderhant deur de glasen uytgebroocken

ende ontcomen es. Ende alsoe 't selve saecken waren van seer quade consequentie, wesende straetschenderije, violentie, cracht ende geweld, dat in regard vanden wacht nyet behoort getolereert te worden, maer gestraft andere ten exemple. Soe hadde d' voorsz. eyscher de gedaechdes ende deffaillianten voorn. gedaen citeren, ende dach prefigeren te composeren in persoon, opte pene van ban ende confiscatie van goederen, tot seeckeren overstreecken dage, maer sijlyuden nyet comparerende was jegens hen gegeven deffault, ende d' eyscher toegelaten te mogen doen doen een anderde citatie. d' welke andermael gedaen wesende, ende d' voorsz. deffaillianten alsnoch nyet comparerende, was jgens henlyuden gegeven tweede deffault met consent van een derde citatie met inthimatie, volgende de welke de citatie mette inthimatie gedaen gedaen is geweest, maer d' voorsz. deffaillianten wesende nyet comparerende, ende achterblijvende was, jegens hen gegeven 't 3e deffault, ende voor 't profijt vandien den eyscher geadmitteert sijn intedit t' overleggen ende een vierde citatie ex superabundanti te laten doen met inthimatie om 't voorsz. intendit te sijen verifiren, ende sententie t' anhoren. welke vijerde citatie dyenvolgende gedaen sijnde, ende de deffaillianten efer nyet comparerende, heeft d' voorsz. eyscher sijn intendit mette verificatien daerbij gevoucht onder mijn heeren vanden Gerechte gedyent ende recht versocht. Schepenen daer nae met rijpe deliberatie van rade duergesijen ende overgewogen hebbende alle 't gene ter materie mochte dyenen, mitsgaders de getuygenisse ende infroamtien van 't voorsz. feyt genomen, doende recht inden name ende van wegen de hooge Overic heyt der Landen ende Graeffschepe van Hollandt, hebben d' voorsz. Willem Ghijsbertsz. Nobel ende Pieter Pieter Vrancken gedaechdens ende deffaillianten voir 't profijt

fol. 97v

ende uyt machte vanden voorsz. deffaulten versteecken ende versteecken bij desen van alle exceptien declinatoire, peremtoir, dilatoire defension ende weeren van rechten, die sijlyuden in desen hadden mogen doen, ende proponeren. Bannenvoorts d' selve gedaechdens ende deffaillianten uyer Stede vander Goude, ende twee mijlen buyten 't ronde der selver den tijt van tijen jaren sonder daer weder in te comen op de verbeurte van heur lijff, ende verclaren alle heure goederen geconfisqueert die de gedaechdens sullem mogen redimeren, mits elx van henlyuden binnen den tijt van veertien dagen eerstcomende betalende de somme van hondertvijftich guldens, d' een helft tot profijte vanden hoge Overic heyt ende d' ander helft tot profijte vanden armen deser stede. Gepronunchieert den 25en aprilis 1588. Present den baillu, de vijer Burgermeesteren, Dirck Pietersz., Harman Dircxz. schepen geintheimeert, Bruyn Woutersz. Verdoes, Pieter Pietersz., Arien Jansz., Floris Claesz. [.men], ende Dirck Aertsz. Bosch Schepenen.

fol. 97v

**Roerende Adriana Cornelisdochter van Zierickzee
gegeeselt ende gebrantmerckt**

Alsoe Adriana Cornelisdochter geboren tot Zierickzee inde wandelinghe onder de calisen genaemt Trochgen, oick Joffer Ariaentgen off hoer Ariaentgen voor schepenen deser stede onder den blauwen hemel buyten pijnje ende ende bande van ijsere bekent ende beleden heeft, dat sij, geleden ontrent drie jaren tot Dordrecht om versheyden dyeverien gevangen sijnde, naer voorgaende condemnatie een quartier uys opte caeck gestaen hebbende een stuck van 't onderste van haer rechteroor gesneden es. Dat sij daer naer tot twee versheyden reysen tot Amsterdam mede gevangen wesende aldaer gegeesselt, ende acht jaren gebannen es. Dat sij insgelijcx tot Utrecht gegeesselt, ende gebrantmerct is, ende van gelijcke tot Middelburch gegeesselt ende drye jaren gebannen. Ende hoewel sij behoort hadde, in regard van haer gratieuse sententien, alle dieverien ende lichtvaerdicheden te schuwen, ende daer tot eerbaer heyt ende beteringe van leven te schikken, dat zij nochtans dyen nyet tegenstaende alle eere, tucht ende duegden vergetende, evenwel haer bij alle lichtvaerdich geselschap van hoeren ende bouven begeven heeft gehad, plegende mit d' zelve heure compicen, nae haer leste gevangen, ende oock somtijds alleen versheyden dieveryen, d' welke overmits de menichfuldicheydt der selver, sij nyet en wiste te specificeren, uytgesondert de naevolgende, die sij alleen onthouden heeft. Te weten dat sij op Palmsondach

fol. 98

lestleden tot Leyden uyt een vrouwensheyde getrocken ende gestolen heef twee silvere messen, dat sij haer begevende van Jan Verrijn, eergisteren alhier gegeesselt sijnde, voor hem versheyden dieveryen heeft gedaen, ende helpen doen, ende overmits sij nyet genouch en conde steelen tot sijn contemplatie, dat hij oversulx haer van hem dede gaen. Dat sij tot Rotterdam uyt een huysman sijn diefsack genomen heeft sijn bours met 48 stuvers an geldt. Ende een gouden rinck waerdich ontrent vijff gulden. Item dat Maij mijn Jonckers, ontrent drye weecken geleden, aldaer gestolen hebbende een stucke coorde, ontrent een pondt wegende, dat om drye gulden tyen stuvers vercocht worde, sij gevangen d' een helft daer van genoten heeft, overmits sij alle dieveryen tot haer beyde profijt deden. Item dat sij tot Leyden aen de Botermarkt op een sondach uyt een vrou haer diefsack getrocken heeft een beurs mit 9 gulden aen geldt, daer off sij d' voorn. Maij d' helft heeft gegeven. dat sij mit d' voorn, Maij van daer tot Delft coomende, noch getrocken ende gestolen heeft tot profijt van haer beyden een paer silvere messen, ende dat d' voorn. Maij tot Rotterdam noch gestolen hebbende een stuck coorde, haer d' helft heeft gegeven hebbende daer mede geboort den rock die sij draegt. Ende alhoewel dit saecken sijn van quade consequentien, meriterende nae beschreven rechten, ende de placatien daer van sijnde, strenge punitie, ander ten exemple. Sie is 't nochtans dat Schepenen, meer geneycht wesende tot bermherticheyt dan tot rigeur van justitie, doende techt inde name ende van wegen d' hooge Overicheydt vande Lande ende Graeffschappe van

Hollandt, d' voorn. Adriana Cornelisdochter jegenwoordicge gevangene, gecondemneert hebben, ende condemneren bij desen geleydt ende gebrocht te worden achter 't stadthuys op 't schavodt ende aldaer met een coorde om haer hals aen de galge gebonden staende, ten bloede toe gegeesselt te worden, ende daer nae gebrantmerct op haer rechterschour, ende dat gedaen sijnde bannen haer voort uyt deser stede, Jurisdicte ende Bailliage vandie den tijdt van 25 jaren, te ruymen binnen daegs sonneschijn

fol. 98v

ende middeler tijdt nyet weder daer inne te comen, op de verbeurte van haer lijff, off andere straff nae exigentie vanden saecke, ende verclaren voort alle haer goeden geconfisqueert tot profijt vanden hooge Overicheydt van Hollandt voorsz. Gedaen ende gepronuncieert den 4en juny 1588. Bij alle de Schepenen.

fol. 98v

Cornelis Jacobsz. alias Jongeneel geen vracht op Amsterdam te mogen voeren

Alsoe Cornelis Jacobsz. alias Jongeneel schuytvourder op 't Amsterdamsche Veer nyet geobedieert off gehoorsaemt en heeft de bevelen hem bij de burgermeesteren gedaen, aengaende dat hij henluyden aendienende soude alle molestien ende belet die hem mit woorden ofte wercken van d' ander schuytvoorders soude gebeuren inde weeckelicke reysen, die hij met sijne twee maeten hem bijgevought op Amsterdam doe soude. Ende alsoe gebleecken is dat hij ter contrarie sulx verswijgende hem boven dien vervordert heeft noch eenen derden ter complacentie¹ vande voorsz. schuytvourders mit hem te laten varen. Soe is 't dat mijn heeren vande Gerechte, nyet willende sulx bij oochluyckinge verbij te laten gaen, maer 't selve te corrigeren ander ten exempele, d' voorn. Jongeneel geinterdicteert ende verboden hebben, interdicteren ende verbieden bij desen hem nyet te vervorderen binnen vier eerstcomende maenden op Amsterdam vracht t' annemen off varen, off doen annemen ofte voren, noch paert ofte deel daer inne te hebben, in eeniger manieren, op pene van meerder correctie sonder nochtans na den uytganck vande voorsz. vier maenden weder te mogen varen, dan naer voorgaende consent vande Burgermeesteren. Gepubliceert ter peuye van 't stadthuys den 21en july 1588. Present 't volle Collegie uytgesondert Henrick Jansz. van Wourden

In de marge, slecht leesbaar:

Den 22en november 1588 es Jongeneel weder geadmitteert te moegen varen, gelijk hij dede voir sijne suspentie, [...ts] met nyemande [anders] [varende] dan metten [twae..] [h...n] bij [gevogdgt] zijnde up [pr..ma..] van nyet meer te varen [...bus] ut supra. bijden 4 [Burgermeesters]

fol. 98v

Adriaen LenAertsz. jonge Jager niet op 't Amsterdamsche Veer te mogen varen

Alsoe Ariaen LenAertsz. alias jonge Jager schuytvourder op 't Amsterdamsche veer hem vervordert heeft gehad (na vele scheldende ende lasterlicke woorden) eenen Dirck Pietersz. Spicht mede schuytvourder met een canne, ende daer nae mit steenen te bespringen, dat hij genootsaect was in een huys te wijcken, al contrarie, ende in versmadenisse van 't verbot, dat hem met d' andere schuytvourders van wegen de Burgermeesteren gedaen es geweest, van dat sijluyden Jongeneel de schuytvourder met d' voorn. Dirck Pietersz. Spicht, ende Regnier Ghijsberts Vosch

fol. 99

sijne maets vrij ende onbehindert weeckelick souden laten vaeren op Amsterdam sonder henluyden eenichsins te molesteren hinderlick off moijelick te sijn mit woerden ofte wercken. Soe is 't dat Die vanden gerechte nyet willende van hem off ander alsulcke moetwillige onghoorsaemheydt tolerenen. d' voorn. Adriaen LenAertsz. jonge Jager voor sijn correctie geordonneert hebben, ende verbieden hem mits desen in een halff jaer eerstcomende op 't Amsterdamsche Veer nyet meer te varen op pene van meerder straffe, condemnerende hem nyetemin ten behouven vanden heer te betalen de somme van twaelf guldens. Gepubliceert ter peuye, present 't volle Collegie uytgesondert Dirck Pietersz., den 9en augustus 1588.

fol. 99

Hans Thielmans gebannen ende de justitie om vergiffenis te bidden

Alsoe Hans Thielmans geboren tot Handwerpen oudt ontrent 19 jaeren jegenwoordich gevangen voir Schepenen bekent heeft dat hij tot Amsterdam boraetwerckende sijn meester ontstolen heeft een stuck wit boraet van vier ellen, dat hij van 't werck dat hij onder handen hadden gesneden ende alhier ter Goude inde Lombaert verset heeft voir twintigh stuvers. Dat hij tot Bergen op Soom wonende van daer gaen lopen es, stelende drye cragen,

¹ Complacentie; behagen.

midsgaders dat hij altemet bedelende 't broet dat hen de goede luyden gaven vercocht heeft, misbruyckende alsoe d' aelmsse die den rechten armen behoren te hebben, 't welck saecken sijn van quade consequentie, die nyet ongestraft en behoren te blijven. Soe is 't dat schepenen doende recht inden name vanden hoge Overicheydt, den gevangen in respecte van sijnder jonckheydt, ende hope ende belofte van beternisse gecondemneert hebben ende ordonneren bij desen op sijn knijen te vallen biddende Godt ende de justitie om vergiffenisse, midsgaders de stede vander Goude ende vrijdom vandien te ruymen ende nyet weder inne te comen op meerdere correctie. Actum den 9en january 1589, present Schoudt, ende alle de Schepenen.

Tekstverlies door papierschade rechtermarge

fol. 99

Joachim Woutersz. popmaecker op de caeck gestelt

Also mijn heeren vande Gerechte es gebleecken dat Joachim Woutersz. popmaecker jegenwoordich gevangen poorter deser stede gewoonlick en bedelaers ende ander verscheyden lichtwaerdigh geselschap van hoeren ende bouven opte houden ende huysvestinge te verleenen, al contrarie seecker verbodt daer van openbaerlick ter peuye van 't stadthuys gepubliceert, uyt oirsaecke van 't welcke hij bij Schepenen deser stede gecondemneert is den officier te betalen de boeten daertoe staende. Ende dat hij dien nyet jegenstaende volhardende in sijn quaet regiment ende ongehoorsaemheydt, hoewel hij tot verscheyden reysen noch daer van bekuert es geweest, bij de Aelmoeseniens, is [...] lesten tot soo groote stouticheydt ende bitterheydt gecomen, dat hij [eyntlijck] in wederwreacke ende in versmadenisse van mijn heeren vande Weth, representerende de justitie, die hij behoorde alle eere ende reverentie te

fol. 99v

bewijsen, sich vervordert heeft opten 11en january lestleden bij der straten te gaen, roupende overluyt: "Ghij bloetsuypers, ghij schelmen, ghij eet ende drinct 't vleesch ende bloet vande arme luyden". Seggende den eenen is Cayphas end anderen Pilatus, ende den derden Judas, dat u Gods sacramenten schaemen moeten, denoterende mijn heeren vanden Gerechte, vande welcke hij oick eenige an hare personen heeft angeranst, ende met gelijcke woorden gelastert, 't welcke saecken sijn van quader consequentie, die nyet en behooren in een Stadt van justitie ongestraft te blijven. Soe is 't dat schepenen mit rijpe deliberatie van rade, op alles geleth hebbende, doende recht inde name ende van wegen d' hoge Overicheydt ende Graeflicheydt van Hollandt, den voornoemde Joachim Woutersz. gecondemneert hebben ende condemnieren bij desen geleydt te worden van 't stadthuys langs de oestsijde ende keerende de westsijde vanden Haven tot op 't stadthuys mit twee bordekens om sijn hals hangende, een voir op sijn borst ende een op sijn rugge, daer inne een tonge met een priem duersteecken geschildert sal staen, ende alsdan daer mede een halff uyr lang opte caeck te staen, ende daer nae op beyre sijn knijen te vallen biddende mijn heeren vanden Weth inden name vanden justitie om vergiffenisse ende hen te bedancken van haren gracelicke sententie. Dat gedaen sijnde bannen den voorsz. gevangen voor den tijdt van vijftigh jaren uyt der Stede vander Goude, Jurisdiction ende Bailluagie vandijen midsgaders uyte Heerlicheydt van Steyn te ruymen binnen 24 uyren nae sijne ontslaginge, sonder d' voorsz. tijdt weder daer inne te comen op pene van aen sijn lijff gestraft te worden. Ende verclaren alle sijne goeden geconfisqueert, behoudelick dat hij die sal mogen redimeren ende [...] binnen drye eerstcomende dagen mits in gereeden gelde betalende hondert Carolusguldens tot 40 grooten Vlaems 't stuck. d' een helft tot profijte vanden hoge Overicheydt, ende d' ander helft vanden huysarmen, ende boven dien de costen vande gevangenis ende mysen van justitie. Gepronunchieert den 1en february 1500 negenentachtich, present schout, de vyer Burgermesteren ende alle de Schepenen.

fol. 99v qqq

**Jan Halingh geboren tot Wincester in Engelandt
opte caeck gestelt ende gebannen**

Geseyn bij Schepenen der stede vander Goude d' informatie bij den Baillu deser stede, ten laste van Jan Halingh geboren tot Wincester in Engelandt jegenwoordich gevangen genomen ende overgelevert, midsgaders daer benefens gehoordt denselven gevangen, belijdende buyten pijn ende bande van ijsere dat hij onder verscheyden capiteynen in dienste vanden Lande geweest sijnde uyt sijne dienste is gescheyden

fol. 100

sonder eenigh pasport off verloff te verthoonen, dan seggende dat verloren te hebben. Bovendien, dat hij sich binnen deser stede vindende gesonts lichaem, ende oick ten platten lande heeft gaen bedelen midsgaders geweest te sijn in etterlicke burgers huysen, soe boven als beneden in sijn bedelen wesende, daer hij nyet geropen en was, noch te doen en hadde, dan hem presenterende dat hij verdwaelt was, hoewel te geloven sij dat hij aldaer yet heeft willen stelen, als genouchsaem blijkt uyt dien hij tegens eenige seyde, dat hem d' aelmise geweygde worde, dat hij wel stelen soude dat men saege, spreekende oick de goede luyden: "Godt helpt u", seggende seer qualick aen, alle 't welke saecken sijn van quade consequentie die nyet ongestraft en behooren te blijven. Soe is 't dat schepenen (meer geneycht sijnde tot bermherticheydt, dan tot rigeur van justitie, overmits de groot belofte van beternisse bijden gevangen gedaen) doende recht inden name vanden hooge overigheyt ende graeffelicheydt van Hollandt. d' voorsz. Jan Halingh gevangen, gecondemneert hebben, ende condemnieren bij desen een halff uyr opte caeck besijden 't stadthuys gestelt te worden, ende dat gedaen wesende bannen

denselven den tijdt van 25 jaren uytter Stede vander Goude, ende vrijdom vandien, te ruymen binnen daechs sonneschijn, sonder middeler tijdt weder daer inne te comen, op peyne van exemplarlick aen sijn lijff gestrafte te worden, ende confisqueren sijne goeden indien hij eenige heeft, ten profijte vande hooge Overicheydt ende graefflickheydt van Hollandt. Aldus gedaen ende gepronunchieert bij alle de Schepenen, uytgesondert Harman Dircxz., den 5en may 1589.

fol. 100 qqq**Hans de Backer ende Kans Kiecken gebannen**

Alsoo Hans de backer geboren inden dorpe van sinte Niclaes inde Lande van Waes ende Hans Kiecken geboren tot Arenboom¹, ontrent de stede van Aelst in Vlaenderen jegenwoordich gevangens voor schepenen bekendt hebben, dat sij gesont lichaems, seecker tijdt ten platten lande opten huysman, ende oick binnen den steden hebben gaen bedelen contratie de placaten daer van sijnde. 't Welck een saecke is van quade consequentie die nyet en behoort ongestraft te blijven. Soe is 't dat schepenen in aensieninge vande jockheydt der gevangens meer geneycht wesende tot bermherticheydt dan tot rigeur van justitie, doende recht inden name ende van wegen de hoge Overicheydt ende graefflickheydt van Hollandt, d' voornoemden Hans de backer ende Hans de kiecken gevangens, gecondemneert hebben ende condemneren bij desen gebannen te gaen uyte Lande van Hollandt ende Westvrieslandt, den tijdt van thien jaren sonder middelertijdt weder daer inne te comen op pene van exemplarlick gestraft te worden tot discretie van Schepenen, te ruymen deser stede binnen daegs soneschijn, ende de Lande van Hollandt

fol. 100v

ende Westvrieslandt binnen drye eerstcomende dagen, verclarende voort alle heure goeden, indien sij eenige hebben verbuert tot profijte vande hooge Overicheydt ende graefflickheydt van Hollandt. Aldus gedaen ende gepronunchieert ter vierschaer den 20en may 1589. Bij alle de Schepenen.

fol. 100v qqq**Gillis Cornelisz. gewipt inden viere ende voort verbrant**

Alsoe Gillis Cornelisz. geboren tot Bergen op 't Soom, inde loop vande calisen genaemt den Brabantsen Gille jegenwoordigh gevangen bij den Landdrost² ingebrocht, buyten pijnende ende bande van ijsere onder den blauwen hemel voor schepenen der stede vander Goude bekendt heeft dat hij sich over lange jaren tot ledich gaen ende bedelen begeven hebbende, meestendeel vanden tijde ommegegaen ende verkeert heeft gehad met quaet geselschap van dieven, rabauwen ende knevelaers. Sulcx dat hij eyntelicken alle eere ende goede deucht vergetende, alleen ende oick met henlyuden gedaen ende gepleecht heeft tot verscheyden plaetsen, veele ende meenichfuldige dieverien, breeckende tot dien eynde fortselicken ende geweldelicken bij nacht ende ontijde onder andere, dat hij met sijne complicen, geleden ontrent twee jaeren tot Bodegraven op 't dorp tot twee verscheyden nachten toe (latende maer eenen nacht tusschen beyden) elcke reys heeft helpen brecken fortselicken ende geweldelicken mit seecker instrument voor duer de muyrgevel van een huys, steelende ende neemende aldaer wech veel ende verscheyden wolle laeckenen. Dat hij gevangen oick tot verscheyden plecken ten platten lande het casenbroedt³, dat hem vande goede luyde tot een aelmoese gegeven worde, onwaerdelicken ende fortselicken weder naer henlyuder hooft, ende ter dueren inne heeft geworpen, overmits hij daer nyet te vreedden weesende geldt off yet anders hebben wilde, ende daer aff vande goede huysluyden versproocken sijnde, dat hij boven dien mit ongeschichte propoosten gedreycht heeft sommige heur huys te branden, oick sommige dadelick met steen te werpen, mit een opsteecker nae te loopen om te grieven ende voorts heur potten, emmer ende ander gereetschap buyten den huysse weesende moetwillichlicken ende fortselicken an stucken te breecken. Ende dat arger verscrielixste ende gruwelicxste es, dat hij gevangen mit sijne medeplegers geleeden ontrent twee jaren (nae voorgaende opsette wille) bij nachte tusschen thien ende elff uyren heeft helpen bespringen gehad seecker woning staende tusschen Vlaerdingen ende Maeslandt, ende hebbende seecker ruyten uyt een glas gebrocken, ende een veynster geopent. Dat hij gevangen mit noch ander wier daer deur in huys es gecomen, latende d' ander van sijne complicen buyten den huysse tot een wacht, dat nyemandt daer uyt

fol. 101

ontvliden en souden, ende doen mit een lampe ende kaerse bij henlyuden aldaer ontsteeken gesien hebbende waer dat 't volck op heur ruste waren gelegen, dat hij gevangen ende sijne complicen 't ligt weder uyt gedaen hebbende doen ses personen in hoer slaep deerlick in huer bedde ombrachte ende vermoerden, maer dat hij gevangen de man vanden huysse noir op 't bedde leggende mit een rappier, eerst deurstack, ende insgelijx sijne guysvrou neffens hem leggende d' welke gelijk sij noch nyet al doot sijnde een creet gaff, voort bij aen een ander van sijn complicen mit een poingaert omgebracht worde, nemende ende beroovende doen alle 't geldt mit de goederen van linnen ende wolle dat sij daer ten huysse bevonden, daer off hij gevangen voor sijn portie

¹ Arenboom; Erembodegem ?

² Landdrost, drost of drossaard; een ambtenaar die een bepaald (landelijk) gebied bestuurde.

³ Casenbroedt; hier: het alledaagse voedsel.

endedeel heeft genooten veertich gulden, mits dat hij vande cleederen afstadt dede. Ende alsoe 't geene voorsz. es nae beschreven rechten, ende de wet der natuyren seer swaerlick geboort gestraft te worden ander ten exemple. Soe is 't dat schepenen mit rijpe deliberatie van rade duergesien ende overgewegen hebbende, alle 't gene ter materie dienende was, doende recht inde name ende van wegen de hooge Overicheydt ende graeffelicheydt van Hollandt, den voornoemde Gillis Cornelisz. gecondemneert hebben ende condemnieren bij desen achter 't stadthuys opte Marct gebracht, ende aldaer levendich metten viere totter doot verbrant te worden, naedat hij aen een wippe met een kettingh vast gemaect sijnde eerst daer mede in 't vier neder gelaten ende alsdan noch tweemaal in 't vier op ende neder gewipt sal wesen, ende sulx gedaen sijnde, dat alsdan sijn gebrande lichaem, sulx het wesen sal, buyten aen 't gerecht aen een pael op een stellagie gestelt sal worden ende over sijn hoofd gehangen aen een galch een rappier, een lamp, een coolpot ende ses knippels, verclarende voort alle sijne goeden indien hij eenige heeft, geconfesseert tot profijt vanden Graeffelicheydt van Hollandt. Actum den 19en augusty anni 1500 negenentachtigh, present Schoudt, Dirck Pietersz., Harman Dircxz., Willem Pieter Vroesen, Pieter Pietersz., Ariaen Jansz., Henrick Willemsz. Verbrugge, ende Pieter Pietersz. Trist Schepenen

fol. 101 qqq**Lijsbeth Pieterdr geworcht ende gebrandt**

Alsoe Lijsbeth Pietersdochter geboren tot Burgerhoudt buyten Andwerpen inde loop genaemt Lijsgen mette schram jegenwoordich gevangene bij den Landdrost ingebrocht voor schepenen der Stede vander Goude, buyten pijnende bande van ijsere onder den blaeuwen hemel, bekendt heeft, dat sij oudt weesende ontrent veerthien jaren haer opte loope ende tot bedelen begeven heeft gehad, verkeerende ende ommegeende in verscheyden landen met veele ende diversche ledighgangers, bedelaers

fol. 101v

dieven, knevelaers ende ander quaet geselschap onder de welcke sij oick verscheyden mans gehad heeft, om haer quade feyten mette doot gestraft sijnde, sonder dat sij daer aen eenich exempel heeft genoomen, om haer boos leven te verlaeten, ende haer tot tucht te begeven nyettegenstaende sij oick tot meermaels, soe hier soe daer gevangen sijnde alle straffe ontcomen is op hoope ende belofte van beternisse, maer dat sij continuerende in haer voorgaende quaet leven verscheyden dieverien van allerhanden goederen gedaen ende helpen doen heeft, midsgaders daer bij geweest te hebben. Dat haer mans ende sijne complicen seecker opsetten van knevelingen maecten, d' welcke daer nae bij hen volbracht ende gedaen sijn, soe buyen Woerden, in Goeylandt, te Rosendael in Brabant, als elres, daer sij de huysluyden de handen ende voeten bonden ende van geldt ende goeden beroofden, welcke goeden midsgaders de geene die geduyrende haren loop bij hare voorsz. mans ende sijne complicen gestolen sijn geweest, sij heeft helpen vercoopen, ende vande penningen daer off gecomen, haer portie ende anpaert genooten, ter oirsaecke vande knevelinge tot Rosendael gebuert, haer man mit sijne medeplegers tot Waelwijck gevangen ende metter doot gestraft sijn geweest. Dat insgelijx middeler tijdt sij mit Gillis Cornelisz. heeft geloopt gebuert es, dat denselven hare man daer sij bij was, sommige huysluyden heeft gedreycht heurluyder huys te branden metterdaad met steen te werpen, henluyden mit sijn mes nae te loopen om te steecken, haer emmers, potten ende ander gereetschap, buyten den huysse weesende aen stucken te slaen, midsgaders 't casenbroot dat hem in aelmisse gegeven worde, weder ter dueren in, d' huysluyden nae 't hoeft te werpen overmits sijnyden daer mede nyet te vreden wesende, geldt off yet anders hebben wilden. Voort dat sij noch daer bij es geweest inde Lande van Sommeldijck ten tijde als Ziriksee bijden viantd veroevert was¹ ende seecker jaren daer nae in Vlaenderen bij Dixmuyde, dat haer man, daer sij doen mede liep mit sijn complicen aldaer dreychden telcken een huys aff te branden, maer dat sulx gelaten worde, mits dat den huysman henluyden gaff in Sommerdijck hondert daelders, ende bij Dixmuyden [ontfingen] vijftich croonen, daer off haer man inder tijdt, ende sij mede gepaert ende gedeelt heeft. Alle 't welcke saecken sijn van quaden gevolge die strengelicken nae beschreven ende natuyrlickeren rechten behooren gestraft te worden ander ten exemple. Soe is 't dat schepenen mit rijpe deliberatie van rade, duergesien ende overgewegen hebbende, alle 't geene ter materie mochte dienen, doende recht inden name ende van wegen d' hooge Overicheydt ende Graeffelicheydt van Hollandt, d' voorn. Lijsbeth Pietersdochter gevangene alhier, gecondemneert hebben ende condemnieren

fol. 102

bij desen achter 't stadthuys op 't Marctvelt op een stellagie aen een pael gestelt ende gebonden sijnde aldaer mette coorde verworcht, ende metten viere voort verbrandt te worden, ende dat gedaen sijnde, dat men haer doode lichaem buyten aen 't gerecht brengen, ende aldaer aen een pael op een stellagie vast maecken sal, verclarende voort alle hare goeden, indien sij eenige heeft, geconfisqueert tot behouwe vanden hooge Overicheydt, ende Graeffelicheydt van Hollandt. Actum ut supra.

fol. 102 qqq**Geerte Cornelisdochter geworcht ende gebrandt**

¹ 29 juli 1576.

Alsoe Geerte Cornelisdochter geboren tot Schoonhoven inde loop genoemt de schoonste vande Calissen jegenwoordige gevangene, bij den Landdrost ingebracht, voir Schepenen der stede vander Goude buyten pijnne ende bande van ijsere onder den blaauwen hemel bekendt ende beleden heeft, dat sij seecker lange jaren met verscheyden dieven, schelmen ende knevelaers gelooopen hebbende, onder tusschen veel ende menichfuldige dieverien van alrehande goeden van linne, wolle, tinne, vleysch, speck ende anders gedaen heeft, midsgaders [gegandeert] vanden geenen bij andere noch gestolen sijnde. Ende gelijck sij oick veel en verscheyden mannen ofte boelen heeft gehad, vande welcke eenige der selve om huer quade feyten metter doot sijn gestraft. Dat sij oversulx menichmael daer bij es geweest, in hoybergen ende ander plaetsen daer d' voorsz. dieven ende knevelaers opset maecten, omme bij nacht ende ander tijden knevelingen te doen, huysdueren ende veynsteren opte breecken, ende alsoe de luyden van huer geldt ende goeden te berooven, ende nae dat sulcke feyten gedaen waeren, dat sij de geroofde ende gestolen goeden vercocht ende helpen vercoopen heeft, ende mit haer man ofte boel daer off haer portie ende paert genoten. Dat sij oick daer bij aen ende onder es geweest naer voorgaende opset, daer twee knvelingen geschieden, als d' eene in Oostvoorn. ende d' ander in Sint Annenlandt, daer de luyden handen ende voeten gebonden ende van hare goeden berooft worden, welcke goeden sij van gelijcke heeft helpen vercoopen, ende inde lombaerden versetten, genyetende haer aenpaert als vooren. Ende dat sij noch mit hare man, die sij telcken inde tijdt hadde, daer bij es geweest, dat men de goede huysluyden dreychde (alsmen heur quade wille nyet en wilde doen) haer huysen te branden, haer boomen ende vogelkoyen te bederven. Ende dat sij sulx toestaende, daer beneffens seer qualick sprack, ende de rabauwen genouch in haer quaet voornemen stercte. Ende dat arger es,

fol. 102v

dat nae voorgaende opset bij hare man ende eenen van sijnen complicen in haer bijwesen ende van noch eene vrou gemaect, sij mette selve vrou tot Leyden gecocht heeft secker bospoeder ende lont, dat sij heur mans brochten, die daer poppen off maecten, die met [voorbeelt] ende aensien van haer beyden der mede dede afbranden seecker huysinge tot Cortenaer. Al nyettegenstaende dat sij meermaels elders gevangen wesende, daer duer genouch gewaerschuyt was, dat sij in haer boosheydt ende quade weegen voortgaende, eyndelick tot een arger quat geraken soude. Ende alsoe 't gene voorsz. is seer swaerlick nae beschreven en natuyrlick rechten behoort gestraft te worden, tot een spiegel ende exempele van andere. Soe is 't dat schepenen met rijpe deliberatie van rade duergesien ende overgewegen hebbende alle 't geene ter materie diendene was, doende recht inde name ende van wegen d' hooge Overicheydt ende Graeffelickheydt van Hollandt d' voorn. Geerte Cornelisdochter gevangene alhier gecondemneert hebben ende concemneren bij desen achter 't stadthuys op 't Marctvelt, op een stellagie aen een pael gestelt ende gebonden sijnde, aldaer mette coorde verworcht ende metten viere voort verbrandt te worden, ende daer nae haer doode lichaem buyten aen 't gerecht te brengen, ende aldaer aen een pael, op een stellagie vast gemaect te worden. Ende verclaren voort alle haer goeden indien sij eenige heeft, geconfisqueert tot profijte vanden hooge Overicheydt, ende Graeffelickheydt van holland. Actum ende presenten ut supra.

fol. 102v qqj

Jacob de Baens, off Coppn Vijfrock, gehangen

Alsoe Jacob de Baens geboren tot Moerselen in Vlaenderen oudt ontrent 18 jaren genaemt inde loop Coppn Vijfrock jegenwoordich gevangen bij den Landdrost ingebrocht, buyten pijnne ende bande van ijsere onder den blaauwen hemel bekendt ende beleden heeft gehad, dat hij alleen, ende mit sijne medeplegers, soe bij dage als bij nachte ende ander ontijde ten platten lande gestoolen heeft gehad verscheyden goeden van wollen ende linnen ende onder ander ontrent nae Paeschen lestleden in Corteracksche Blocklandt vier slaepplaeckens, ende negen off thien hemden, die opte bleyck waren leggende, noch nae Paeschen lestleeden tot [Nyeuweveen] een nyeu seyl van een pontschip van een schipper [pie], dat hij oick geleeden ontrent twee maenden inde Nyebuyrt achter Bodegraven mit sijn complicen des nagts duer een veynster gebroocken zijnde gestolen heeft gehad een mantel, een heuyck, ende een hoop swart ende wit garen ende anders, dat hij voort daerbij is geweest, dat sijn medegeselschap 't casenbroodt dat hem in aelmisse gegeven worde, onwaerdelick

fol. 103

werder ter dueren in worpen, overmits sij daer mede nyet te vreden sijnde, wat anders hebben wilde, ende dat sijluyden in sijn bijweesen van gelijcke wel heben in stucken geslagen ende schadeloos gemaect gehad de potten, emmers ende ander gereetschap, dat de huysluyden buyten den huysen hadden, dat hij insgelijx ande duyncant bij Lis in 't voerleeden jaer inde somer 't bovenste van een [bo...] fortselicken heeft helpen beginnen te breecken, duerdien den den huysman geen slaepsteede verleenden wilde, ende wanneer de huysluyden oick sijne wille in ander saecken nyet en begeerden te doen, dat hij dan wel een brandt in haer huysen ende bergen wenschte, maer dat hij nyet jegenstaende dien ontrent vastelavondt lestleeden, tot Langerair wesende mit eenige brandstichters van daer es gegaen tot Corterair, aldaer hij de schiltwacht hielt, middeler tijdt sijluyden aldaer poppen¹ leyden, ende een huys aen brandt staecten, bij 't opset van 't welke ende 't maecten vanden poppen hij gevangen van te vooren present hadde geweest, ten huysen van eenen Willem Dirxsz. Verlaen, die hij gevangen beschuldigt hadde, dat sulx duer sijn raedt, ende toedoen geschiet was. naer dat nyet jegenstaende, hij denselven Verlaen mit sijn huysvrou daer nae verclaert heeft vanden selven brandt ontschuldich ende innocent te

¹ Poppen; Prop van licht brandbare stoffen, bestemd om brand te stichten; brandpop.

sijn, ende ontschuldigt hem mits deesen. Alle 't welcke saecken sijn dien strengelicken achtervolgende beschreven ende natuyrlicken rechten gestraft behooren te worden, ten spiegel ende exempel van andere. Soe is 't dat schepenen mit rijpe deliberatie van raede, overgesien ende overgewegen hebbende alle 't geene ter materie dienende was, d' voorn. Jacob de Baens gevangen alhier gecondemneert hebben ende condemneren bij deezzen buyten aen 't gerecht gebracht, ende aldaer gehangen ende mette coorde geexecuteert te worden, sulx datter de doot nae volcht, verclaren voort alle sijne goederen verbuert, indien hij eenige heeft, tot profijit vande Graefflickheydt van Hollandt. Actum ende presenten ut supra.

fol. 103 qqq**Frans van Andwerpen gegeesselt gebrandtmerct
ende gebannen**

Alsoe Frans van Andwerpen gebooren achter Bugerhoudt op ste. Willeboortsvelt, weesende een scheepstimmerman van sijn ambocht tegenwoordich gevangen bij den Landdrost ingebracht, voir Schepenen der stede vander Goude buyten pijnende ende bande van ijsere onder den blaeuwen hemel bekendt heeft, dat hij hem gesonts lichaems tot bedelen ende bij quaet geselschap begevende ondertusschen veele ende meenichfuldige dieverie heeft helpen doen, ende onder

fol. 103v

anders dat hij geleeden ontrent twee maenden inden Hage in 't Noorteynde de schiltwacht heeft gehouden middeler tijdt sijn medepleger mit een poengaert duer een veynster vande herberge vanden haeck es gesprongen, al waer bij heurluyden gestolen worde seecker linnen ende wille cleederen, van welcke hij gevangen tot sijn deel hadde een gregreynen¹ wambais, een heuyck, een ongemaect nyeu hemde, ende een capgen wit linnen. Noch geleeden ontrent drie vierendeel jaers, tot Voirburch bijden Hage twee hempden ende een slaepplaecken vanden breyck, dat hij insgelijx tot Utrecht inde voorleeden winter heeft helpen steelen tot een brouwershuys daer de duer inden avondt openstondt een mantel mit een wit schortelcleet, al nyet tegenstaende hij tot Delft gevangen gegeesselt ende vijffentwintich jaren gebannen sijnde belofte van beternisse gedaen hadde. Alle 't welcke saecken sijn van quade consequentie, die volgende de placaten, jegens de ledichgangers gestatueert, ende naer beschreven rechten nyet ongestraft en behooren te blijven, ander ten exemple. Soe is 't dat schepenen mit rijpe deliberatie van raede overwegen hebbende alle 't geene ter materie mochte dienen, doende recht inde name ende van wegen de hooge overicheydt ende graefflickheydt van Hollandt, d' voorn. Frans van Andwerpen gevangen alhier, anschou nemende op sijne jonckheydt, ende op hoope ende belofte van beternisse gecondemneert hebben ende condemneren bij deesen de justitie ende executie van d' ander gevangens 't aensien staende mit een coorde om sijn hals, daer ae achter op 't schavot strengelick ten bloede toe gegeesselt, ende dan op sijn rechter ende lochter² schour gebrandtmerct te worden. Bannen hem voort uyte Lande van Hollandt ende Westvrieslandt, den tijdt van hondert jaer ende een, te ruymen deser stede ende Jurisdicte vanden daege sonnenschijn ende d' ander landen binnen drie eerstcomende dagen, sonder weder daer inne te mogen comen op peyne vanden galge, verclaren voort alle sijne goeden, indien hij eenige heeft, verbuert tot profijit vanden Graefflickheydt van Hollandt. Actum ende presenten ut supra.

fol. 103v qqq**Gillis Jorisz. ut supra.**

Alsoe Gillis Jorisz. geboren tot Brugge oudt ontrent vijffthien jaren inde loop vanden calissen geheeten Cleyn Gillis ofte Pol van Claveren, tegenwoordich gevangen bij den Landdrost ingebrocht, buyten pijnende ende bande van ijsere voir Schepenen der stede vander Goude onder den blaeuwen hemel bekendt heeft, dat hij bij 't quaet geselschap geraeckende, onder ander mit huerluyden gestoolen heeft gehadt tot Nyeuwerbrugge van deese somer twee webben linnen laecken halff gebleyct, d' welcke sijne complicen uuyt 't achterhuys haelden, daer sij in gebroocken

fol. 104

waren, middeler tijdt dat hij voor 't huys opte schiltwacht stondt, daer off hij voir sijn deel heeft gehadt een paer boxen, dat hij mit sijn medecomplien daer te vooren in Swammerdam gebroocken sijnde in 't [afterhuys], daer uyt gestoolen heeft gehadt, seecker linnen ende wolle cleederen, midsgaders insgelijx aldaer in Swammerdam ter zijde daer een muyr van een huys mit een ijsere van een schuyt forteslick gebroocken sijnde, daer uyt gestolen heeft gehadt een wasch cleederen in een mande staende, naer dat sij van te vooren aldaer geslapen ende de plaetse verspiet hadden, van welcke dieverie hij insgelijx sijn aenpaert heeft gehadt, dat hij van gelijcke mit sijn medeplegers van deese somer tot Arlanderveen, ten huys van eenen huysman, daer een doormael hadde geweest, gebroocken is inde kelder ende daer nae, mits dat sij daer innen nyet en vonden, in 't achterhuys, maer dat aldaer nyet gestolen werde, overmits 't volck henluyden gewaer worde, dat hij mit sijn complicen behalven d' voorsz. dieverien, noch meer ander van linnen ende wollen helpen plegen hadde, voort dat hij noch daer bij is geweest dat Brabantsche Gille tot Valckenburch een stuck casenbroot (dat hem gegeven worde) weder ter

¹ Gregreynen wambais; een rood geverfde wambuis.

² GTB. Lochter. Linker.

dueren in worp, overmits sijluyden geldt begeerden, ende soe de meyt vanden huysen henluyden versprack, seggende: "Ghijschuyffuyten, ghij schelmen", dat hij gevangen doen seyde, neffens het drengement dat den Brababtschen Gille dede. "Jae men sal u noch veel te pas brenghen". Ende dat hij noch daer bij geweest is, aldaer men seecker tobbeken an stucken stiet, ende den bodem intrat. Alle 't welcke voort van Frans van Andwerpen, maer allemlick een brandmerck opte rechter schour. Actum ende presenten ut supra.

fol. 104 qqq

**Gebannens Harman Harmensz. van Oostveen, Jan Gillisz.
van Leeuwen ende Jan de Puetere**

Alsoe Harman Harmansz. van Oostveen, Jan Gillisz. van Leeuwen, geboren tot Leeuwerden, ende Jan de Puetere, geboren tot Geer in Brabant¹, inde loop vanden calissen genaemt Spangaert, jegenwoordich gevangens, buyten pijn ende bande van ijsere voor schepenen der stede vander Goude bekend hebben dat sijluyden gesonts lichaems in verscheyden plaetsen soe binnen den steden, als ten platten Lande seecker langen tijdt hebben gaen bedelen, ende bijde ledichgangers ende rabauwen verkeerende, daerop bij den Landdrost gevangen ende binnen deser stede gebracht sijn. 't Welck is een saecke strijdende jegens de placaten ende ordonnantiën tot meermalen jegens de vagabunden ende gesonde bedelaers ge maneert ende onlanx gerenoveert, ende nu midtsdien behoort gestraft te worden ander ten exempele. Soe is 't dat schepenen met rijpe deliberatie van rade duergesien ende overgewegen hebbende, alle 't geene ter materie dienende was, doende recht inde name ende van wegen de hooge Overicheydt ende Graeffelickheydt van Hollandt, Zeelandt ende Vrieslandt, den voorseyde Harman Harmansz., Jan Gellysz

fol. 104v

ende Jan de Puetere, gecondemneert hebben ende condemnieren bij desen, te ansien de justitie ende executie vanden brandt, die binnen deser stede mede geschieden sal, ende daer nae gebannen te gaen uyte Lande van Hollandt ende Westvrieslandt, de n tijdt van vijftich naestcomende jaren, te ruymen deser stede ende vrijdom vandien binnen daeges sonneschijn, ende d' ander landen binnen drie dagen, sonder weder daer inne te comen op peyne van aen den lijve exemplaerlick gestraft te worden, verclarende voort alle heure goeden, indien sij eenige hebben tot profijt vande Graefflickheydt van Hollandt, Actum ende present als boven.

fol. 104v qqq

Hans van Andwerpen te pronck te staen

Alsoe Hans van Andwerpen geboren op de Lombaertveste aldaer oudt ontrent veerthien jaren, jegenwoordich gevangen, buyten pijn ende bande van ijsere voor schepenen der stede vander Goude bekendt ende beleeden heeft, dat hij gesonts lichaems ten platten Lande ende inde Steden gaen bedelen heeft, 't welck achtervolgende de placaten nyet ongestraft en behoort te blijven ander ten exempele. Soe is 't dat Schepenen, aensiende de gevangen sijnder jonckheydt, ende hope ende belofte dat hij hem beteren sal, denselven hebben gecondemneert ende condemnieren bij deesen de justitie te aenschouwen, ende Godt ende mijn heeren inde name vanden justitie te bidden om vergiffenisse. Actum ende presenten als voren.

fol. 104v qqq

Henrick Wincels om vergiffenis gebeden

Alsoe Henrick Wyncels geboren in Valenderen tot Segelshem ontrent Oudenaerde jegenwoordich gevangen voor schepenen bekendt ende beleeden heeft dat hij in septembry lestleden op een saterdach des morgens binnen Schoonhoven gestolen heeft uyt een schuyt die inde Haven voir 't capiteynslogys aen de streyger lach een huyl mit een calfsvel, seggende nochtans dat sulx gesciet was uyt honger ende communis noot. Ende alsoe 't selve saecken sijn van quader consequentie, die nae bescreven rechten, ende natuyricke redenen behooren gestraft te worden tot exemple van anderen. Soe hebben Schepenen d' voorsz. saecke overgemerct ende meer tot barmhaerticheydt genegen sijnde, dan tot rigeur van justitie, op hope ende belofte van beternisse bijden delinquant gedaen d' voorsz. Henrick Wincels gecondemneert ende condemnieren hem bij desen in besloten Camer te vallen op beyde sijn knyen, ende aldaer bekennende misdaen te hebben, te bidden Godt ende de justitie om vergiffenisse, condemnierende denselven voort inde costen ende mysen van justitie tot heure taxatie ende moderatie. Actum den 9en octobris 1589. Present Schoudt ende alle de Schepenen.

fol. 105 qqq

**Jan Ghijsen met een koehuyt onder de galg te
gepronck gestaen ende gegeeselt ende gebrantmerckt**

¹ Geer in Brabant; thans: Geer is een plaats en gemeente in het arrondissement Borgworm, provincie Luik.

Alsoe Jan Ghijsen geboren tot Arlanderveen jegenwoordich gevangen buyten pijnje ende bande van ijsere onder den blaeuwen hemel voer Schepenen deser stede vander Goude bekendt heeft, dat hij woenachtich sijnde in Hazerwoude, hem tot twee verscheyden stonden van daer getransporteert ende laten vinden heeft d' eene reys in Swammerdam, 't welck was te may lestleden, stelende aldaer een vaerse, die hij uyte weyde jagende alhier buyten der Goude brachte, ende vercochte om negentien gulden bij hem ontfangen, hoewel naderhandt den cooper 't heeft weder affgehaelt worde vanden eygenaer. Ende d' ander reys wesende in septembry lestleden in Oudt Bodegraven, al waer hij insgelijx uyt seecker weyde gestolen, ende onder een horde die hij over de sloot leyde gedreven ende alhier ter Goude gebracht heeft een bijstekoe¹, in meeninge sijnde die mede te vercoopen indien hem d' selve nyet onthaelt hadde geweest, daer op hij gevangen worde. 't Welck saecken zijn van quader consequentie, die ander tot een spiegel strengelick behooren gestraft te worden. Soe is 't dat schepenen (gehoort hebbende den crimneelen eysch ende conclusie bij den Baillu deser stede jegens den voornoemde gevangen gedaen ende genomen) doende recht inden name ende van wegen d' hoge Overicheydt ende Graeffelickheydt van Hollandt d' voorn. Jan Ghijsen gevangen gecondemneert hebben ende condemnieren bij desen op 't schavot achter 't stadthuys miet een coorde om sijn hals ende een koehuyt om sijn lijff aen de galge gebonden te staen den tijdt van een halff uuyr ofte ander tot discretie van Schepenen. Ende alsdan strengelick gegeesselt te worden dat 't bloet daer nae volcht, ende mit 't gewoonlick teycken deser stede op sijn rechterschour gebrandtmerct, bannen hem voert sijn leven langh geduyrende uyer Stede vander Goude, ende Jurisdictie vandien, te ruymen binnen daegs sonneschijn, nae sijn ontslaginge sonder weder daer inne te comen op verbuerte van sijn lijff, condemnierende nyetemin den voornoemde gevangen te betalen alle de costen vande gevangenisse, ende mysen van justitie, aleeer hij uyer gevangenisse ontslegen sal worden. Aldus gedaen ende gepronunchieert ter vierschaer den 6en decembris 1500 negen ende tachtich. Present Bailliu, Dirck Pietersz., Harman Dirxsz., Willem Vroesen, Pieter Pietersz., Adriaen Jansz., Henrick Willemsz. ende Pieter Trist Schepenen.

fol. 105v qqq

Eeuwout Eeuwoutsz. [...po.den] tot een amende

Alsoe Eeuwout Eeuwoutsz. in derisie² ende verachtige van 't verbodt hem bij mijn heeren de Burgermeesteren gedaen hem vervordert heeft weynich dagen daer nae hem te vinden t's avondts nae acht uyren voor de huysinge van mr. Gerrit Eeuwoutsz. chirurgijn aldaer hij ancloppende den sijn ansprake veranderende meende ingelaten te worden onder dexel dat hij een pleyster begeerde, maer nyet jegenstaende sijn sprake bij mr. Gerrit voorn. bekendt ende bij denselven geseyd sijnde dat hij bij dage soude comen, heeft hij bethoonende tot wat eynde hij aldaer in huys [wylde] wesende met sijn poengert ofte mes fortselicke opte duer gestoten, seggende jegens d' voorn. mr. Gerrit met lasterende ende dreygende woorden: "Compt uyt, dae rust u [leven] ende [ziel] op", breeckende boven dien moetwilligen ende forteslickende de lijsten vanden winkelraem aldaer. 't Welck saecken sijn van quader gevolge, die in een Stadt van justitie nyet en behooren geleden maer gecorrigeert te worden andere ten exempele, Soe is 't dat mijn heeren vande Gerechte sulcx overmerckende, midsgaders oick de versmadenisse vande gratie die hem te voeren ten aenschouwe van sijne jonckheydt op hoope van beternisse es gedaen geweest van ander saecken, den voornoemde Eeuwout Eeuwoutsz. voer sijn correctie geordonneert hebben ende ordonneren bij desen binnen daegs sonneschijn selven te gaen in een vande castimentshuyskens inder Thiendewechspoort, dat voer hem open ende gereedt dal wesen, ende daer inne te blijven te water ende te broode den tijdt van veerthien dagen, welcken tijdt geexpireert sijnde, alsdan ter raedcamer voor de gerechte te compareren, biddende met blooten hoofde, op beyde sijn knien leggende, Godt, inden name vande justitie om vergiffenisse, condemnieren hem nietemin tot een amende te betalen de somme van negen ponden grooten Vlaems, 't appliceren een derdepaert ten behouwe vanden officier, een derdepaert ter reparatie vande kerck ende 't derde derdepaert voer den huysarmen, midsgaders de costen ende mysen van justitie. Ende dit als te volcomen op pene van meerder correctie. Aldus gepronunchieert ter peuye van 't stadthuys den 3e aprilis 1500 't negentich, present 't volle Collegie.

fol. 106 qqq

Beatrix Jacobsdochter om vergiffenis gebeden ende gebannen

Gehoort bij Schepenen der stede vander Goude den criminelen anspraecke bij den officier gedaen op ende jegens Beatrix Jacobsdochter van Uuytrecht jegenwoordich gevangen van dat sij eenige jaren mit quaet geselschap binnen den Steden ende ten platten Lande geloopt. Ende oick gesonts lichaems gaen bedelen heeft, contrarie de placaten tegens de vagabonden ende ledichgangers gepubliceert ende onlanx gerenoveert. In conformiteyt vande welcke de selfden officier concludeerde, mits dat dit saecken van quade consequentie waren. Dat sij strengelick gegeesselt, ende voort uyte Landen van Hollandt gebannen soude worden tot discretie van Schepenen, ende hare goeden, indien sij eenige heeft, verclaert verbuert ten behouwe vanden hoge Overicheydt van Hollandt. Soe is 't dat schepenen daer op gesien hebbende hare belijdenisse, doende recht inde name ende van wegen de hoge Overicheydt ende Graeffelickheydt van Holland, d' voorn. Beatrix Jacobsdochter, in regardt

¹ Bijstekoe; beestenkie, koebeest.

² Derisie; bespotting.

van hare lange gevangnisse, daer inne sij genouch voer haer misdaet heeft gepeniteert, gecondemneert hebben ende condemnieren hem¹ bij desen op beyde haer knyen te vallen, bidden Godt ende de justitie om vergiffenisse, ende dat gedaen sijnde bannen haer den tijdt van een jaer uyer Stede vander Goude, ende vrijdom vandien, te ruymen binnen daechs sonneschijn, sonder middeler tijdt weder daer inne te comen, op pene van meerder straffe tot discretie vande Gerechte. Actum den 18en augusti anno 1500 't negentich. Present Schoudt, Harman Dirxsz., Willem Pietersz. Vroesen, Bruyn Woutersz. Verdoes, Adriaen Jansz., Floris Claesz. Cincq, Dirck Aertsz. Bosch ende mr. Amel Jansz. Schepenen.

fol. 106 qqq**Thomas Cornuwyte te pronck gestaen met roeden**

Alsoe Thomas Cornuwyte, geboren in Engelandt, jegenwoordich gevangen, in 't voorleden jaermede alhier gevangen sijnde hem laten nomen heeft Jan Halingh, ende dat denselven om seecker delicten gejuschteert ende uyt deser stede, ende vrijdom vandien den tijdt van vijff ende twintich jaren gebannen sijnde, hem vervordert heeft gehad weder daer binnen te comen, ende mitsdien sijn bannissement te violeren. 't Welck saecken sijn van quaden exemple. Soe is 't dat schepenen gehoordt de criminele anspraecke vanden officier, ende daer jegens weder overgewogen hebbende de lange penitentie bij den voornoemde Thomas in gevangnisse gedaen. Doende recht inden name ende van wegen de hooge Overicheydt ende Graefflickheydt van Hollandt denselven Thomas gecondemneert hebben, ende condemnieren bij desen den tijdt van een halff uyt geschavotteert te staen bloets lichaens mit vier roeden achter op sijn rugge vast gemaect, ende dat gedaen sijnde uyt deser stede ende vrijdom vandien binnen daegs sonneschijn gebannen

fol. 106v

te gaen, ende daer nyet weder inne te comen, inden tijdt van vijftich jaren, op pene van strengelick gegeesselt, off andersins aen sijn lijff gestraft te worden ander ten exempele. Ende verclaren alle sijne goeden geconfisqueert, indien hij eenige heeft. Actum ende presenten ut supra.

fol. 106v qqq**Jan de Wilde, ende Laurens Jansz. gebannen**

Gehoordt bij Schepenen der Stede vander Goude, den criminelen eysch ende anspraecke bij den officier gedaen op ende jegens Jan de Wilde van Yperen in Vlaenderen, ende Laurens Jansz. van Andwerpen jegenwoordich gevangens, bij den Landdrost ingebracht, van dat sijlyuden, achtervolgende de placaten jegens de vagabonden ende ledichgangers gemaect strengelick gegeesselt, ende gebannen souden werden uyt deser stede vande vrijdom vandien, op pene van meerder straffe, mit confiscatie van goeden. Ende daer jegens de belijdenisse der voorsz. gevangens. Soe is 't dat schepenen op alles geleth hebbende ende sonderlinge opte jonckheydt ende lange gevangnisse vande voorsz. gevangens. Doende recht inde name ende van wegen d' hoge Overicheydt ende Graefflickheydt van Hollandt, de voorn. gevangens gecondemneert hebben ende condemieren bij desen, op beyde haer knyen te vallen, biddende Godt ende de justitie om vergiffenisse ende daer nae gebannen te gaen uyt der stede vander Goude ende Jurisdicte vandien, den tijdt van een jaer sonder middeler tijdt weder daer inne te come, op pene van meerder straffe tot discretie vande Gerechte. Actum ende present ut supra.

fol. 106v qqq**Leendert Pietersz. Verdaech ende Job Pietersz. Verdaech gebannen**

Gesien bij Schepenen der Stede vander Goude, 't intendith henlyuden overgegeven van wegen Dirck Pietersz. als Bailliu, inden name vande hooge Overicheydt der Lande ende Graefschap van Hollandt, over der Stede vander Goude, eyscher in cas van delict op ende jegens Job Pietersz. Verdaech, ende Lenardt Pietersz. Verdaech, poorters der voorsz. Stede, gedaechdens in persoon, op pene van ban ende confiscatie van goeden, deffailanten. Proponerende d' voorn. eyscher, dat bij goede informatie, den rechte genouch sijnde soude blijcken, dat de gedaechdens ende deffailanten opten 13en octobris 1500 negen ende tachtich inden avondt wesende inde taverne vanden Verloren Arbeydt, alhier, seecker vechtelis hebben gehad jegens eenen Hans Willemsz. timmerman

fol. 107

nedergheslagen, ende een soldaet, ende denselven nedergheslagen daer nae mit sijn huysvrou uytten huuse gegaen ofte gestoten wesende. Dat doen sulcken rumour worde gestelt dat de wacht van 't Dolepoortgen genootsaect was daer nae uyt te sien, maer den nedergheslagen in 't leste mit sijn huysvrou naer huys gaende, waren de gedaechdens ende deffailanten uytgecomen mit opsette voordacht om den voorsejde nedergheslagen te vervolgen, ende te bevechten, 't welcke de gebuyren bemerckende seyden om alle ongemack te voorkomen, dat den voornoemde nedergheslagen, sijn wech op de Spieringhstraet genomen hebbenden gegaen was nae de

¹ Sic, hem, lees: haer.

Haven, maer sijluyden sijne stemme noch hoorende, sijn daer op angevallen, bespringende ende bevechtende den nedergeslagen. Te weten Job Pietersz. Verdaech mit een opsteker ende Lenardt Pietersz. mit een stock, daer toe bij hem uyte taverne medegenomen, overmits den waerd, hem geen rapier en hadde willen leenen, in sulcken manieren, dat duer 't geweldelicke slach vande stock, ende de quetsure, die hem achter onder sijn ribbe worde gegeven, hij onlanx daer van overleden, ende ter genaden Godts gereyst was, sonder dat 't deerlick roupen vanden nedergesagen van dat hij seyde: "Ick ben doot, ick ben doot", henluyden hadde connen bewegen van huer siel gemoet opte houden, ende in sonderheydt d' voorn. Lenardt Pietersz. duerdien hij noch daer nae, bethonende sijn bitter ende wreedt herte denselven nedergeslagen noch vijff off ses mael wel geweldelic op 't lijff slouch, sulx dat 't lichaem nae 't overlijden seer blaeu bevonden worde. Dat sijluyden oick boven dien, om in huerluyder moordadich werck nyet verhindert te worden, die vande wacht (volgende om te scheyden) sulx mit steenen worpen, dat sij den rechten wech nae huere wacht nyet weder en mochten keeren. Dat noch arger was, hadde d' voorn. Lenardt Pietersz. noch jegens eenen vande wacht de welcke den nedergeslagen voer 't huys vanden pastoer opte stoup geset hadde, wel met stoute dreygementen dorven seggen, overmits hij seyde dat den hoet, bijden voorsz. Lenardt opgenomen den nedergeslagen toebehoorde, dat indien hij daer voer verandwoorden wilde, dat hij hem in sulcker wijse soude slaen, gelijk hij den nedergeslagen gedaen hadde. Ende alsoe dat saecken waren van seer quaden consequentie, gemengt wesende met notoire straetschenderie ende geweld. 't Welck in een Stadt van justitie nyet ongestraft en behoorde te blijven, andere ten exempele. Dat sijn eyschers voorsaet in offitie, oversulx, on 't recht vande graeffelickheydt te bewaren, d' voorsz. delinquenten tot huerluyder lesten woonstede (na costume deser stede) hadde gedaen verdachvaerden, om

fol. 107v

in persoon te compareren op pene van ban ende confiscatie van goeden, maer de gedaechdens rechtelick ter vierschaer ende ter peuye van 't stadthuys uytgeropen ende geeycht sijnde, nyet comparerende, dat schepenen mitsdien hem hadden toegewijst deffault, ende voort 't profijt vandien geaccordeert een ander citatie. De welcke insgelijx ter plaetse als vooren gedaen wesende, waren de gedaechdens weder nyet gecompereert, soe dat hem eyscher toegewesen worde 't 2e deffault, ende voer 't profijt vandien hem vergondt een derde citatie mit inthimatie, de welcke mede gedaen wesende, dat de gedaechdens insgelijx nyet en waren gecompereert geweest, sulx hij geobteint hadde 't derde deffault, ende dat schepenen voer 't profijt vandien hem hadden geaccordeert te dienen van sijn intendith, ende een vierde citatie ex superabundanti ter woonplaetse vande deffailanten als voren gedaen te worden, mit inthimatie, om 't voorsz. intendit te syen verifien, ende sententie 't anhoren, welcke citatie van gelijcke gedaen sijnde. Dat sijluyden nyet jegenstaende oick nyet waren gecompereert, soe dat den officier, bij sijn voorsz. intendit vouchde sijne verificatien daer toe dienende, versouckende recht. Ende dienvolgende 't proces bij Schepenen overgesien wesende, hadden de saecke om redenen gehouden in advys van geleerde, ende mits dien den rechtdach geprolongeert jegens sulcken dage als den eyscher daer toe prefigeren soude. De welcke oversulx d' voorsz. deffailanten 't hare voorsz. leste woonplaetse hadde doe citeren jegens huynen om sententie 't anhoren. Schepenen mit rijpe deliberatie van rade, duergesien ende overgewegen hebbende alle 't gene ter materie mochte dienen (mitsgaders de getuygenisse ende informatien vande toecompten vande toecompten¹ van 't voorsz. faict genomen, ende daerop gehordt 't advys van geleerde). Doende recht inden name ende van wegen de hooge Overicheydt der Landen ende Graefschappe van Hollandt, hebben d' voorn. Job Pietersz. ende Lenardt Pietersz. Verdaech, gedaechdens ende deffailanten voer 't profijt ende uyt machte vande voorsz. deffailanten verstecken ende verstecken bij desen van alle exeption, declinatoir, dilatoir, peremptoir, defentien ende weren van rechten,

fol. 108

die sijluyden inn desen hadden mogen doen ende proponeren. Ende nae kennise die mijn heeren hebben van dat den nedergeslagen is overleden vanden quetsute hem bij d' voorn. Job Pietersz. gegeven, bannen daeromme denselven Job Pietersz. ten eeuwigen daghen uyte Landen van Hollandt ende Westvrieslandt, sonder immermeer weder daer inne te comen op verbuete van sijn lijff, ende verclaren alle sijne goeden indien hey eenighe heeft, verbuete tot profijte vanden hooge Overicheydt voorsz. bannen insgelijx d' voorn. Lenardt Pietersz. Verdaech uyte Stede vander Goude, vrijdom ende Bailliuagie vandien den tijdt van drie jaren, sonder binnen denselven tijdt weder daer inne te somen op pene van meerder straffe, condemnieren denselven Lenardt nyetemin in een pecunile boete vande somme van hondert ende vijftich gulden tot 40 grooten Vlaems, ten behouwe 't een derdendeel vanden heer, 't ander derdendeel vanden huysarmen ende 't derde derdendeel tot reparatie vanden kerck om een gals daer vooren gemaect, ende gestelt te worden, condemnieren hem boven dien inde mysen van justitie ende de costen vanden processe, tot moderatie ende taxatie van Schepenen. Aldus gepronunchieert ter Vieschaer den thierenden decembris 1500 't negentich. Present Dirck Dirck Hoensz., Aert Jacobsz., ende Henrick Jansz. van Woerden Burgermeesteren, Harman Dircxz., Willem Pietersz. Vroesen, Adriaen Jansz., Floris Claesz. Cincq Schepenen, Pieter Pietersz. Trist schepen geintheemt, Dirck Aertsz. Bosch ende mr. Amel Jansz. Schepenen.

fol. 108 qqq

**Roel Pietersz. in drie jaren niet te drincken binnen
de stad**

¹ Sic, vande toecompten vande toecompten, lees: vande toecompten.

Gehoort bij mijn heeren vande Gerechte der stede vander Goude den eysch bij den officier eyscher is cas van delict jegens Roel Pietersz. sackdrager jegenwoordich gevangen gedaen, hem anseggende dat den gevange ofte sijne huysvrou de aelmoesen sijn genyetende, ende dat hoewel hij clouck ende gesondt van lichaem sijnde sich ten alle goede tucht ende eerbaerheydt behoorde te dragen, ende spaerlick ende soberlick te bewaren 't gene hij met sijn arbeydt is winnende, hij nochtans die nyet jegenstaende hem heeft vervordert dagelix inden herbergen buyten ende binnen desen stede te gaen drincken inde bordelen te converseren ende sijn clederen te verspelen ende versetten. 't Welck veroirsaeckt dat de goede gemeente haer aelmoesen ophouden tot grooten verdriets vanden waren armen. Concluderende daerom dat den gevangene te conformite van 't 24e art. van d' ordonnantie op 't onderhoudt dan den armen gemaect gecondemneert sal worden uyt deser stede ten eeuwigen dagen gebannen te gaen, ende aleer

fol. 108v

hij sal worden ontslagen, te betalen de costen vanden gevangnisse ende mysen van justitie, off andersints gecorrigeert, soe dye vanden gerechte nae de gelegentheyt vande saecke bevinden sullen te behooren. Waer jegens den gevangen seyde de aelmoesen nyet genomen te hebben, biddende vooirt om genade van sijn misbruyck. Mijn heeren vande Gerechte op alles geleth, ende nyet willen gedogen dat binnen deser stede gelijk regiment sal worden gehouden, hebben nochtans, insiende de lange penitentie vanden voorsz. gevangen den zelve gecondemneert ende condemnieren bij desen, terstondt nae de publicatie van desen ter camer op sijn knyen te vallen, biddende mijn heeren vanden Gerechte inde name vanden justitie om vergiffnisse, interdicterende voort hem binnen den tijdt van drye eerstcomende jaren nyet te vervorderen buyten deser stede in eenige tavernen off andere plaetsen te gaen drincken, noch insgelijx binnen d' voorsz. tijdt binnen deser stede nae sonneschijn hem in geene herbergen te laten vinden te drincken, spelen off dobbelen ten eeniger manieren op pene van meerder straffe, tot discretie vande gerechte. Condemnieren voort d' voorn. gevangen aleer hij ontslegen sal worden, te betalen de costen vande gevangnisse ende mysen vande justitie. Gepronunchieert ter camer, ende oick ter peuye van 't stadthuys den 19e decembris 1500 't negentich present 't volle Collegie, uytgesondert Bruyn Woutersz..

fol. 108v qqq

Jan de Vrye Willemsz. 25 gulden tot aan amende

Alsoe Jan de Vrye Willemsz. jegenwoordich gevangen onwillich gebleven sijnde van te betalen in handen dan de hooftmans vande Lange Groenendael, den boeten daer inne hij vervallen was ter saecke dat hij sich vande stede grachten hadde geabsenteert, om die met d' ander gebuyren te helpen bijten, was oversulx ter camer juditielle deser stede jegens d' voorsz. hooftmans gehoordt, om te seggen de redenen van sijn onwillichheydt, inde betalinge vande voorsz. boeten, ende dienvolgende bij de gerechte verclaert sijnde, dat hij voer dye reys ontslaen soude, mits d' hooftmans betalende eens drye stuvers. Seyde denselven gevangen met irreverente woorden¹: "t Es geen sententie, ick passe nyet op, ende sal nyet betalen", ende sulx noch onwillich blijvende, hadden die vande gerechte opte clachte vande hooftmans hem bij heeren gesworen voldragen daertoe geautoriseert doen bevelen de betalingen vande voorsz. drye stuvers te doen, binnen 24 uyren off dat die datelick bij den officier soude worden geapprehendeert, maer hij nyet jegenstaende daer op nyet passende, hem vervordert heeft gehad, in verachtinge vande voorsz. bevelen, ende in wederwraecke vandyen op sondach den 13en january lestleden na der

fol. 109

middach een ander hooftman in stuck van sijn officie, sulx in sijn aengesicht te slaen, dat 't bloet daer nae volchde, pogende voort sijn opsteecker te trecken, ende denselven worden te grieven, indien sulcx nyet belet en hadde geweest. Alle 't welke saecken sijn in dese dangereuse tijden van sulcken consequentie, dat die behooren ten exemple van ander gestraft te worden. Soe is 't dat schepenen (op alles geleth ende anschou genomen hebbende opden ouderdom van d' voorn. Jan de Vrye, ende sijne penitentie nu eenige dagen in gevangnisse gedaen, denselven gecondemneert hebben, ende concemneren bij desen in een pecuniele amende van vijff ende twintich gulden, d' een helft tot behouwe vanden officier, ende d' ander helft vanden huysarmen, midsgaders te betalen de costen vanden gevangnisse, ende mysen van justitie, tot tauxatie ende moderatie vanden gerechte. Gepronunchieert ter vierschaer den 4e february anno 1500 een ende 't negentich. Present de vyer Burgermeesteren, Willem Pieters. Vroesen schepen geintimeert, Bruyn Woutersz., Adriaen Jansz., Pieter Trist Schepenen, Jan de Bruyn schepen geintimeert, mr. Amel Jansz., ende Dirck Schaep Schepenen.

fol. 109 qqq

Cornelis Claesz. Mafgen met coorde te pronck gestaen

Asloe Cornelis Claesz. anders genaempt Mafgen, geboren ter Goes in Zeelandt jegenwoordich gevangen voer Schepenen bekendt ende beleden heeft, dat hij lange jaren gesonts lichaems soe binnen den steden als ten

¹ irreverente woorden; oneerbiedige -, respectloze woorden.

platten lande heeft gaen bedelenen contrarie den placate jegens den ledichgangers ende bedelaers ge maneert, ende seecker tijds alomme gerenoveert ende gepubliceeert, ende hoewel hij daer onder oick tot Leyden, Schiedam ende Noortwijck gevangen ende gebannen is geweest, dat hij nyet jegenstaende in 't bedelen heeft gecontinueert, committerende ondertusschen eenige cleyne dieverien. 't Welck saecken sijn van quade consequentie, die nyet ongestraft en behooren te blijven. Soe is 't dat schepenen meer genegen wesende tot bermherticheydt, dan tot strengicheydt van justitie, in sonderheydt ten opsien vande lange gevangnisse vanden voorsz. Cornelis Claesz, ende op hope van beternisse, doende recht inden name ende van wegen de hooge Overicheydt ende Graeffelickheydt van Hollanft den voornoemde gevangen gecondemneert hebben ende condemnieren bij desen achter op 't schavot gebrocht te worden, ende aldaer een halff uyr mit twee roeden achter op sijn blote rugge gebonden te staen, ende dat gedaen wesende, bannen den voornoemde gevangen den tijdt van vijff ende twintich jaren uyter stede vander Goude ende Jurisdictione vandien te ruymen binnen daegs sonneschijn sonder mideler tijdt weder daer binnen te comen, op pene van exemplaerlick aen den lijve gestraft te worden, verclarende voort alle sijne goeden verbeurt tot profijt vande hooge Overicheydt ende Graeffelickheydt van Hollandt indien hij eenige heeft. Gepronunchieert ter vierschaer, present Schoudt ende alle de Schepenen den 21e february 1500 een ende 't negentich.

fol. 109**Jacob Lenardtsz gegeesselt**

Alsoe Jacob Lenardtsz geboren tot Utrecht, jegenwoordich gevangen

fol. 109v

oudt ontrent 20 jaren, wesende een cleermaecker van sijn ambocht buyten pijn bekent heeft, dat hij onlanxleden, met eenen Dirck Jansz. van Alckmaer sijne complice binnen deser stede inden avondstontd heeft helpen stelen inde Vergulde Druyff een stuck grogreyn ofte vierdraet¹, 't welck hem achter de kerck bij d' voorn. Dirck om sijn lijff onder sijn wambais gebonden worde, ten eynde die dieverie secreet blijven soude, indien men hen vervolcht hadde, waernaer, als des anderen daechs, sijluyden 't selve bij seecker vroupersoon tot Rotterdam inde lombert deden brengen, leenende daerop vijff gulden, de welcke bij henluyden eensdeels in De Salm alhier verteerdt worde. Dat hij ontrent vyer jaren geleden sijn ambocht verlatende hem ontrent den tijdt van een halff jaer in dienste vande ruyteren vande Lande heeft begeven gehadt, maer dat hij daer uyt scheidende sedert dye tijdt hem gesondts lichaems, soe inden Steden als ten platten Lande tot bedelen heeft begeven, nyet jegenstaende de placaten jegens de vagabonden ende ledichgangers in dese landen tot meermaels gepubliceert ende moch binnen corte jaren gerenoveert. Ende alsoe Schepenen vorder is gebleecken bij goede informatie dat den voornoemde gevangen opden derden paesdach t's avonts ontrent ten halff negen uyren mit d' voorn. Dirck Jansz. inde Peperstraat es comende d' een met een opsteecker ende d' ander met een poengert een jonghesel aldaer op een stoup met een jongedochter sittende es angevallen, seggende: "Flux verlaet die vrou ende [wacht] u" ofte diergelijcke sulx dat sijluyden hem nae alle appartentie meerder fortse ende geweld souden heben angedaen, ende groffelick gegrief, indien hij henluyden nyet en hadde ontsprongen. Ende mitsdien een ander jongman genaempt Volpert Pietersz. opte Houtebrugge ontrent de Vismarct vindende hebben denselven insgelijx bij een houck van sijn mantel vattende geweldelick ende fortselick angetast, de welcke desen gevangen mit een poengaert een quetsure op sijn hooft gaff, slaende hem voort wel dapperlick op sijn schour, waerduer, ende mits dat sijluyden hem oick sijn mantel geweldelicke van 't lijff namen ende daer mede wech sprongen hij seer worde crijtende, ende hier duer van eenige burgers gesecondeert sijnde, is desen gevangen, siende van hemluyden sulx beset te wesen, dat hij nyet en mocht ontcomen in 't water gesprongen sonder hem te willen laten bekennen, off weder an landt te willen comen, maer eytelick mit een schouwe becomen sijnde, is hij bij de voorsz. burgers gevangen ende op 't stadthuys in bewaernisse gebrocht geweest. Alle 't welcke saecken sijn van quade consequentie, smaeckende notoir geweld ende straetschenderie, 't welck nae echte nyet ongestraft en behoort te blijven, andere ten exempele. Soe is 't dat schepenen mit rijpe deliberatie van raede, duergesien ende overwegen hebbende, alle 't gene ter materie mochte dienen, ende nochtans meer genegen wesende tot

fol. 110

bermherticheydt dan tot riguer van justitie in anschou van des gevangens jonckheydt ende op hope van beternisse, doende recht inden name ende van wegen de hoge Overicheydt der Lande van Hollandt, d' voorn. Jacob Lenardtsz gevangen gecondemneert hebben ende condemnieren bij deesen op 't schavot achter 't stadthuys gebracht, ende aldaer wel strengelick gegeesselt te worden sulx dat 't bloet daer nae volcht, tot huerluyder discretie ende sulx gedaen sijnde bannen den voornoemde gevangen uyt deser stede ende Jurisdictione vandien den tijdt van vijftich jaren, te ruymen binnen daegs sonneschijn sonder middelertijt weder daer innen te comen, op pene van meerder straffe, verclarende voort alle sijne goeden verbuert, indie hij eenige heeft tot profijt vanden hoge Overicheydt ende Graeffelickheydt van Hollandt. Gepronunchieert den 27en aprilis anno 1500 een ende 't negentich. Present Bruyn Woutersz. Verdoes, adriaen Jansz., Pieter Pietersz. Trist, Gerrit Govertsz. Souburch, Dirck Aertsz. Bosch, mr. Amel Jansz. ende Dirck Cornelisz. Schaep Schepenen.

¹ Grogreyn; (Grosgrain, Gros-grain): Een kettingrijs met een zwaardere inslag dan bij popeline, maar lichter dan bij faille. Gros grain heeft een mat uiterlijk met weinig glans, maar is heel sterk. Gros grain kan gemaakt zijn van wol, zijde of combinaties daarvan.

fol. 110

**Mayken Jans van Andwerpen om vergiffenis
gebeden**

Alsoe Mayken Jans geboren tot Andwerpen jegenwoordich gevangene, seecker tijdt met eenich quaet geselschap omme gegaen ende verkeert heeft, ende oick bekendt, dat sij 't stuck groogreyn bij Jacob Lenardtsz ende Willem Jansz. van Almaer haer man alhier gestolen, tot Rotterdam inde lombert gebracht ende vijff gulden op geleendt heeft. 't Welck saecken sijn van quade consequentie, die sonder straffe nyet en behoren te passeren. Soe is 't dat schepenen op alles geleth, nochtans meer genegen wesende tot bermherticheydt dan tot strengicheydt van justitie, d' voorn. Mayken Jans gecondemneert hebben ende concemneren bij desen inde vierschaer op beyde haer knyen te vallen, biddende Godt Almachtich ende Die vanden gerechte in name vanden justitie om vergiffenisse, mits belofte haer voortan te sullen wachten mit quaet geselschap te converseren. Actum ende presenten ut supra.

fol. 110

**Willem Lourisz. van Utrecht justitie aen
te schouwen**

Alsoe Willem Lourisz. van Utrecht ondt ontrent elff jaren jegenwoordich gevangen met verscheyden feyten ende saecken beschuldicht heeft gehad eenen Jan Cornelisz. van Benthorn, die alhier mit hem gevangen geweest maer ontslagen is duer dien desen gevangen naederhandt hem weder heeft ontschuldigt, sulx dat hij de justitie nyet alleen gelochent, maer oick oorsaeck geweest is dat den officier d' voorn. Jan Cornelisz. tot noch toe in gevangenissee heeft moeten houden, om naer der waerheydt te onder

fol. 110v

soucken, ende hoewel dese saecke wel straff is meriterende, waer dat sijn jonckheydt hem nyet en verschoonde. Soe is 't dat schepenen desen nyet jegenstaende den voornoemde Willem Lourisz. gecondemneert hebben ende condemneren bij desen achter op 't schavot gebracht te worden, om de justitie van Jacob Lenartsz 't anschouwen ende daer nae Godt ende Die vanden gerechte inden name vanden justitie in besloten camer om vergiffenisse te bidden. Actum ende presenten ut supra.

fol. 110

Henrick Soliman op de kaeck gestaen

Alsoe Henrick Soliman geboren tot Eemden, Arien Claes geboren tot Rotterdam, ende Jan de Backer tot Gent jegenwoordig gevangens onlanx voer huer gevangenissee van Colen comende, de goede luyden inden steden, ende ten platten lande bedelende angesprocken ende verscheyden teerpenningen afgevordert hebben gehad, onder dexel dat sijluyden seyden inde Middelzee¹ schiepbreeckinge geleden hebbende, met een stuck te Genua in Italien te lande angecomen waren, gelijk sijluyden sulx oick voorstelden binnen Schoonhoven, waer duer henluyden uyer aemenbuurse gegeven worde acht stuvers, maer sijluyden des ondanckaer² sijnde, seyde Adriaen Claesz. in 't uytgaen vande poort aldaer, dat al waer den brandt tot negen plaetsen inde stede waren, hij daer toe nyet een emmer waters en soude halen, omdat men hem nyet meer gegeven hadde, voort dat d' voorn. Adriaen Claesz. ende Jan de Backer daer te voren noch seecker langen tijdt mit malcanderen in Oostlandt³, Duytslandt, Engelandt ende oick in dese landen verkeert, ende altemet opden huysman gesonts lichaems gaen bedelen hebben gehad onder 't dexel dat sijluyden schiephuyr souckende geen en wisten te comen soe sij seyden. Al 't welke saecken sijn, die nae rechte ende de placaten jegens de vagabonden ende ledichgangers tot meer stonden in dese landen geemaneert ende gepubliceert ende noch onlanx vernyeut nyet ongestraft en behoren te blijven andere ten exempele. Soe is 't dat schepenen d' voorn gevangens gecondemneert hebben ende condemneren bij desen opte caeck te staen den tijdt van een halff uyr, mits dat Adriaen Claesz. twee roeden op sijn rugge gebonden sullen worden, ende dat gedaen sijnde, bannen henluyden uyer stede vander Goude ende Jurisdictione vandien den tijdt van vijff jaren, te ruymen binnen daechs sonneschijn, sonder middeler tijdt weder daer innen te comen op pene van meerder straffe. Actum den 16en november 1591, present alle de Schepenen.

fol. 111

Bastiaen Henrixsz. Vermolen gebannen

Alsoe Bastiaen Henrixsz. Vermoelen geboren te Dam in Vlaenderen jegenwoordich gevangen bekendt heeft, dat nyet jegenstaende hij geleden twee off drye maenden tot Delft met eenen Henrick den Deuyt van Beverwijck,

¹ Middelzee; de Middellandsche Zee. Ook als naam van het Borndiep, tusschen Oostergoo en Westergoo.

² Sic, ondanckaer, lees: ondanckaer.

³ Oostlant; het land in het oosten gelegen; gebruikelijke benaming voor Noord-Duitschland, bepaaldelijk de Oostzee-landen.

gegeesselt gebrandtmerct, ende hondert jaer ende een gebannen es, uyt saecke dat hij 't ijswerck van vier watermolens gestolen hadden, hem daer nae weder begeven heeft opten huysman ende oick inden steden te gaen bedelen contrarie de placaten jegens de ledichgangers ende vagabonden gepubliceert. 't Welck sonder straffe nyet en behoort te passeren. Soe is 't dat schepenen d' voorn. Bastiaen Henrixsz. bannen den tijdt van vijff jaren uytter stede vander Goude ende Jurisdictione vandien, te ruymen binnen daegs sonneschijn, sonder meddeler tijdt weder daer innen te comen, op pene van meerder straffe. Gepronunchieert ten dag ende present ut supra.

fol. 111

Ysbrandt Christoffelsz ut supra.

Alsoe Ysbrandt Christoffelsz van Leyden jegenwoordich gevangen beleden ende bekendt heeft dat hoewel 't anderen tijden hij alhier gevangen sijnde, is laten lopen, onder belofte dat hij sich tot arbeydt ende goeden tucht begeven soude, hij dien nyet jegenstaende soe inden steden als ten platten lande gesonts lichaems heeft gaen bedelen, contrarie de placaten jegens de vagabonden ende ledichgangers gepubliceert. Soe is 't dat schepenen d' voorn. IJsbrandt Christoffelsz in ansien van sijn jonckheydt, ende op hoope van beternisse, gecondemneert hebben ende condemneren bij desen binnen besloten camer op beyde sijn knyen te vallen, biddende Godt inden name van justitie on vegffnisse, ende dat gedaen bannen hem voorts den tijdt van een jaer uytter stede vander Goude emde Jurisdictione vandien, te ruymen binnen daegs sonneschijn sonder weder daer inne te comen op pene van meerder straffe. Gepronunchieert ten dage ende present ut supra.

fol. 111

**Willem Jacobsz. ende Dirck Dirxsz. schuytenvourders
in 14 dagen niet te mogen rijden**

Mijn heeren de Burgermeesteren ende Schepenen der stede vander Goude gehoordt den aenspraeck vanden officier eyscher in cas van delict ten eenre, ende Willem Jacobsz. ende Dirck Dirxsz. schuytenvourders verwerers ter anderen sijde, allegerde den eyscher dat den verwerer op gesiteren agt dagen seecker vracht met werpen off canelen¹ gewonnen hebbende nyet jegenstaende in gebreecke sijn gebleeven die te vouren, tot groot verlet vande coopluyden, ende merckelicke prejuditie vande stede, overmits de passanten deser

fol. 111v

stede schouwen souden, waeraen d' voorn. verwerers verbuert hadden de corretie vander stede, ende drye gulden. Concluderende daerom dat de verwerers sullen worden gecondemneert ten castimente geleydt te worden te water ende brode den tijdt van twee maenden off andersins gestraft nae meriten vande saecke, ende te betaelen de boeten, elx van drie gulden, ende inde costen ende mysen van justitie. Waer jegens Dirck Dirxsz. voer defensie allegerde dat hij willich es geweest de vracht te vouren indien d' voorn. Willem Jacobsz. hem geassisteert hadde, volgende 't gebruyck dat op 't veer wordt geobserveert, ende d' voorn. Willem Jacobsz. allegerde dat hij vanden voornoemde Dirck Dirxsz. nyet en is angesproocken off versocht om te varen. Concluderende daerom d' voorn. verwerers respectivelick dat den officier sijn eysch ende conclusie sal worden ontseydt. Mijn heeren (op alles geleth) interdiceren de voorn. verwerers in veertien dagen toecomende op 't veer geen vracht an te nemen off om te werpen nocht te varen, ende condemneren henluyden nyetemin elx noch inde boeten van drye gulden, alles te voldoen op pene van meerder correctie. Actum den 20en january 1592. Present 't meerendeel van 't Collegie.

fol. 111v

**Maerten Jansz. van Segvelt in een jaer niet
te waecken**

Alsoe mijn heeren vande Gerechte is gebleecken dat Maerten Jansz. van Segvelt, manendach 's nachts lestleeden tusschen twaelff ende een uyren de schiltwacht hebbende inde Xe wechspoort, de selve nyet en heeft waergenomen, maer dat hij met d' ander rotgesellen heeft gaen leggen slapen, ende alsoe dit een saecke van quade consequentie is, die nyet en behoort ongecorrigeert te blijven hebben d' voorn. Maerten Jansz. ansiende sijn jonckheydt ende innocentie verboden in een jaer voer hem selven noch voer ander te waecken off wacht an te nemen op pene van meerder correctie. Actum ter camer den eersten february 1500 twee ende 't negentich, bij 't volle Collegie.

fol. 111v

**Erasmus Heerkensz ende Gerrit
Gerritsz. gegeesselt**

¹ Canele; hier: riet, rietpijp. D.w.z. Hij is dus aan vracht gekomen door het trekken van het langste strootje.

Alsoe Erasmus Heerkensz geboren tot Collum in Vrieslandt ende Gerrit Gerritsz. geboren tot Horen buyten pijnje ende bande van ijser onder den blauwen hemel voer Schepenen bekendt hebben dat sij met malcanderen ten platten lande ende inde steden gelopen hebbende, committerende verscheyden dieverien, waer over sij tot Delft gevangen, ende aldaer gegeeselt

fol. 112

ende gebannen wesende dien nyet jegenstaende sijlyuden weynich tijdt daer nae weder bij malcanderen sijn gecomen, begevende henluyden weder tot gelijcke dieverien, soe tot Dockum, Leeuwerden als andere steden in Vrieslandt, hoewel sijlyuden hen behoort hadden duer d' voorsz. straffe te beteren. Alle 't welcke saecken sijn van seer quaden consequentie die nae beschreven rechten ende de placaten daer van sijnde nyet behoren getolereert maer gestraft te worden tot exemple van anderen. Soe is 't dat schepenen nochtans meer geneeycht sijnde tot bermherticheydt dan tot rigeur van justitie ende in regardt vande jonckheydt vanden gevangens, de voorsz. Erasmus Heerkensz ende Gerrit Gerritsz. gecondemneert hebben, ende condemneren bij desen, achter op 't schavot gebracht ende aldaer wel strengelick ten bloede toe gegeesselt te worden, bannen henluyden voorts uyt desen stede ende de Jurisdictione vandien den tijt van vijftich jaren, te ruymen binnen daegs sonneschijn, sonder weder daer inne te comen op peyne vande galge, ende verclaren henluyder goederen verbuert tot profijte vanden hoge Overicheydt vanden Graeffelicheydt van Hollandt. Gepronunchieert den sevenden marty 1500 twee ende 't negentich. Present Schoudt ende alle de Schepenen.

fol. 112

Guillaume van Dale d' justitie te aenschouwen

Alsoe Guillaume van Dale van Brugge jegenwoordich gevangen bekendt heeft dat hij ter oorsaecke van verscheyden dieverien ende ander mesusen gevangen sijnde vanden Landdrost daer hij onder diende, bijden crijchsraet vanden selven Landdrost gecondemneert is geweest aen een pael gestelt ende aldaer geharquebouseert¹ te worden, ende sulx aen een pael gestelt sijnde, dat hij van eenige goede luyden verbeden is geweest, ende hoewel hij hem doen behoort hadde te beteren, dat hij nochtans een caes van veertien pondt buyten wete ende consent vanden selven Landdrost uyte wage tot Wijck te Duerstee daer de casen vanden selven Landdrost stonden, genomen heeft, ende dat hij oick vanden Landdrost scheydende, ende naer Utrecht toegaende hij gegaen is geweest met een soldaet, de welcke onderweech in een landthuys is gegaen, al waer hij een coper pot nemende, de selve hem gevangen heeft geleverd, die de pot onder sijn casiack² gebercht ende den soldaet vijff stuvers daer voren gegeven heeft, daer mede hij de pot geheel voer hem behielt ende die voer thyen stuvers verdroncken heeft. Ende Schepenen considerende hoewel sulx wel straffe meriteerde dat sijn penitentie duer de langduyrige gevangenis gedaen in plaetse van correctie

fol. 112v

behoort te strecken dat sijlyuden nochtans overmits de quade consequentie vanden saecke d' voorn. Guillaume van Dale hebben gecondemneert ende condemneren bij desen op 't schavot gebrocht te worden om de justitie van Erasmus Heerkensz ende Gerrit Gerritsz. te aensyen, ende dat gedaen in besloten camer op beyde sijn knyen te vallen biddende Godt inden name vanden justitie om vergiffenise, bannen voort d' voorsz. gevangen den tijdt van een jaer uyt der stede vander Goude ende Jurisdictione vandien, te ruymen binnen daegs sonneschijn sonder weder daer inne te comen op pene van meerder straffe. Gepronunchieert ut supra.

fol. 112v

Jacob Folphert om vergiffenisse te bidden

Alsoe Jacob Folphert jegenwoordich gevangen tweemaal bekuert ende eens gecondemneert wesende in een boete van vijff ende twintich gulden, gereserveert de correctie van dat hij op verboden plaetsen hadde gedroncken, oversulcx wel behoort hadde hem te wachten van gelijcke meert te doen, heeft nochtans in versmadenisse ende cleynschinge van mijn heeren vande Gerechte eende henluyder verbot ter contrarie, hem weder ten voorsz. verboden plaetsen gevonden ende gedroncken gehad. Soe dat hij andermael daer aff bekuert sijnde, daer over gevangen es geweest, om volgende 't voorsz. verbot gecorrigeert te worden. Ende mijn heeren de Schepenen tot dien eynde gehoord hebbende den eysch ende conclusie bij den officier op d' voorsz. gevangen genomen, ende daer jegens sijne defensie hebben denselven gevangen, mit advys vande Burgermeesteren, regardt nemende op 't leetwesen dat hij bethoondt heeft, gecondemneert ende condemneren bij desen te betalen de boeten van vijff ende twintich gulden mit de costen vande gevangenis ende mysen van justitie midsgaders op sijn knyen te vallen bidden Godt inden name van justitie om vergiffenisse, interdicerende hem nyetemin buyten der stede nyet te gaen drincken op pene van meerder straffe. Actum den 1en july 1500 twee ende 't negentich. Present de vier Burgermeesteren ende alle de Schepenen uytgesondert Vroesen.

¹ Geharquebouseert te worden; gefusilleerd te worden met een haakbus. De haakbus, (h)arquebus, hackbut, arquebouse was een gladloops vuurwapen dat van de 15e tot de 17e eeuw werd gebruikt. Was de voorganger van de musket en het vuurroer.

² Casiack; onbekend kledingstuk.

fol. 112v**Jan 't Aepgen de sackedrager ut supra.**

Alsoe Jan 't Aepgen de sackedrager jegenwoordich gevangen meer

fol. 113

maels bij den officier bevonden sijnde op verboden plaetsen te drincken oversulx wel behoort hadde hem te wachten van gelijcke meer te doen, dat hij nochtans dien nyet jegenstaende op 't verbot vande gerechte nyet passende, ende in versmadenisse der selver daer over is gevangen om gecorrigeert te worden ander ten exempele. Ende mijn heeren vande Gerechte tot dien eynden gehoordt hebbende den eysch ende conclusie vanden officier, ende daer jegens de defentie vanden gevangen, hebben denselven gevangen mit advys vande Burgermeesteren, regardt nemende op 't leetwesen dat hij bethoondt heeft, geconemneert ende condemneren bij dezen te betalen de boeten van vijff ende twintich gulden, mit de costen vande gevangenis ende mysen van justitie, midsgaders op sijn knyen te vallen biddende Godt inden name van justitie om vergiffenisse, interdicterende hem nyetemin buyten der stede nyet te gaen drincken op pene van meerdere straffe. Actum ende presenten ut supra.

fol. 113**Cathalina Steenaerts met roeden te pronck gestaen**

Alsoe Cathelina Steenaerts geboren in Cassant jegenwoordich gevangen voer Schepenen bekendt ende beleden heeft, dat sij geleden bet dan twee jaren alhier gevangen ende den Bailliu van Schielandt overgelevert sijnde tot Rotterdam ontslagen is onder belofte van haer ten duechde ende eere te begeven, maer dat sij dien nyet jegenstaende t's avonts daer an haer begeven heeft gehadt tot Schoonhoven, bij etterlick fameuse dieven, bij een vande welcke sij vernachte, welcke dieven ende sij gevangen aldaer bijden voorsz. Bailliu gelicht ende tot Rotterdam gebracht wesende, sijn daer nae eenige der selven om haer delicten gegeesselt, gebrandmerct ende gebannen uyt der stede van Rotterdam ende Schielandt, ende sij gevangen gecondemneert de justitie mit roeden in haer armen staende te ansien, ende voort mede gebannen te gaen den tijdt van vijff ende twintich jaren, sonder 't selve banissement te mogen violeren op pene van meerder straffe, maer dat sij dien nyet jegenstaende duer Schielandt wel gepasseert ende met veel licht geselschap alomme inde

fol. 113v

steden ende ten platten lande gelopen ende gesonts lichaems gebedelt gehadt heeft, contrarie de placaten jegens de vagabonden ende ledichgangers in desen landen meermaels gepubliceert ende noch onlanx gerenoveert. Alle 't welcke saecken sijn van quader consequentie. Soe is 't dat schepenen meer genegen wesende tot bermherticheydt, dan tot rigeur van justitie, doende recht inden naeme ende van wegen de hoge Overicheydt van Hollandt ende Westvrieslandt, d' voorn. Cathelijn Steenaerts gecondemneert hebben ende condemneren bij desen den tijdt van een halff uyr te staen opte caeck besijden 't stadthuys, mit roeden op haer rugge gebonden, ende daer nae binnen daechs sonneschijn gebannen te gaen uyt stede vander Goude ende Bailliagie vandien den tijdt van 25 jaren sonder weder middeler tijdt daer inne te comen op pene van exemplierlick aen den lijve gestraft te worden, ende verclaren alle haer goeden indien sij eenige heeft verbuert tot profijt vande hoge Overicheydt ende Graeffelickheydt van Hollandt. Aldus gedaen ende gepubliceert ten vierschaer den 15en augusti 1500 twee ende 't negentich, bij 't volle Collegie van Schepenen, uytgesondert mr. Amel van Rosendael, in wyens plaetse bij inthimatie geweest is Adriaen Jansz.

fol. 113v**Trijn Gillis gebannen**

Alsoe Trijn Gillisdr geboren tot Harlingen in Vrieslandt ander inde loop genaemt Vriesche Trijn, jegenwoordich gevangen voer Schepenen bekendt heeft dat sij contrarie de placaten jegens de vagabonden ende ledichgangers gepubliceert, gesonts lichaems alomme inde steden ende plattelanden van Hollandt gaen bedelen heeft ende mit quaet geselschap verkeert, midsgaders noch alhier in Gouderack uyt seecker huys gestolen te hebben twee slaeplakens, de welcke sij vervolcht

fol. 114

sijnde [nie.] is [res...eren], 't welcke saecken sijn van quader consequentie die nyet ongestraft behoren te blijven. Soe is ' dat schepenen meer genegen wesende tot bermherticheydt dan tot rigeur van justitie, doende recht inden name ende van wegen de Hoger Overicheydt van Hollandt ende Westvrieslandt, d' voorsz. Trijn Gillisdr gecondemneert hebben ende condemneren bij desen den tijdt van een halff uyr etc. in forma ende present ut supra.

fol. 114**Jan Jorisz. schipper om vergifenis gebeden**

Gehoort bij mijn heeren de Burgermeesteren ende Schepenen der stede vander Goude de questie voer hen geresen tusschen den officier eyscher in cas van delict ter eenre ende Jan Jorisz. schipper gedaechde in persoon ter andere. Proponerende d' eyscher dat desen gedaechde hem vervordert heeft soe tot Amsterdam als in Zeelandt ander schipperen poorters deser stede mit dieverye te inculperen, tot grote blamatie vande gemene ingesetenen ende noch boven dien onlanx gepoocht mit sijn schip jegens wille vanden sluyswachter inne te schyeten, ende daer nae aen landt comende denselven sluyswachter te slaen sonder te respecteren dat hij een dienaer is vande Graeffelicheydt van Hollandt, 't welcke saecken sijn van quader consequentie, concluderende daerom dat de gedaechde sal worden gecondemneert ses weecken ten castimente geleydt, ende voort uyte Lande van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt gebannen te worden, midsgaders te betalen een pecuniele amende van hondert gouden realen, off andersins criminelick gestraft naer exigentie van saecke. Waer jegens den gedaechde seyde dat hij 't eerste lit van d' eyschers allegatie ontkende, ende angaende den sluyswachter, dat hem 't selve feyt seer leet was, biddende daerom op sijn knyen vallende, dat hij 't selve voer dese reys sal worden uyt genade vergeven. Mijn heeren op alles geleth, ende anschou nemende op des gedaechdens leetwesen, jockheydt ende belofte van beternisse hebben den gedaechde, mits alvoren op beyde sijn knyen vallende biddende Godt inde name vande justitie om vergiffenisse uyt sonderlinge gratee 't voorsz. feyt vergeven, condemneren hem nyetemin in een pecuniele mulcte van twaelf gulden te gaen de twee deelen ten behouwe vanden eyscher, en 't derde deel vanden huysarmen. Actum den 7en augusti 1592. Bij 't volle Collegie.

fol. 114v

Hans Damiaensz ende Cornelis Maertensz.

Alsoe Hans Damiaensz van Andwerpen ende Cornelis Maertensz. van Twelle bij Deventer beyde bij den Landdrost gevangen ende den officier deser stede overgelveert wesende bekendt ende beleden hebben dat sijn ten platten lande jegens de placaten gesonts lichaems hebben gaen bedelen ende d' voorn. Hans van Andwerpen boven dien dat hij inden Vasten lestleden tot Dordrecht gevangen sijnde is ontslagen onder beloftenisse van hem te zullen beteren. Al 't welcke saecken sijn van quader consequentie die nyet ongestraft en behoren te blijven. Soe is 't dat schepenen meer genegen wesende tot bermherticheydt, dan tot riguer van justitie d' voorn. gevangens hebben gebannen ende bannen bij desen. Te weten Hans Damiaensz uyte Landen van Hollandt ende Westvrieslandt den tijdt van 25 jaren ende Cornelis Maertensz. uyt der stede vander Goude ende Jurisdicte vanden tijdt van ses jaren, te ruymen binnen daechs sonneschijn, sonder middeler tijdt weder inde voorsz. lande ende Jurisdicte respective te mogen comen, op pene van aen den livje gestraft te worden, verclarende voorts heure goeden indien sij eenige hebben verbuert tot profijt vanden Graefflickheydt van Hollandt. Actum den 6en octobris 1592, present Schoudt ende alle de Schepenen.

fol. 114v

Rut Jacobsz. schoelapper

Gehoort bij mijn heeren vande Gerechte den aenspraeck bij den Bailliu uyten name ende van wegen de Overicheydt ende Graefflickheydt van Hollandt, Selandt ende Westvrieslandt gedaen op ende jegens Rut Jacobsz. schoelapper jegenwoordich gevanghen allegerende den eyscher dat notoir ende kenlick is dat den voorseyde Rut Jacobsz. dagelix gewoonlick is overijsel ende op ander verboden plaetsen te gaen drincken ende binnen comende veel moetwille te bedrijven met roupen, crijten, dreygementen ende anders jegens den geen

fol. 115

hem ontmoetende, midsgaders dat hij oick seecker tijdt geleden droncken sijnde groot getyer gemaect heeft inde kerck onder de predicatie, roupende: "schoelap, schoelap", ende andere quade insolentie gebruyckende, dtoorende alsoe den dienaer des woordt in sijn sermoen. Alle 't welcke saecken sijn van quader consequentie, dye nyet ongestraft en behoren te blijven ende concluderende mitsdien tot seecker criminele straffe bij hem verhaeldt, off anders tot arbitratie van mijn heeren. Waar jegens den voorseyde Rut Jacobsz. op sijn knyen vallende badt dat hem 't gundt voorsz. is uyt gratie voer dese reys sal worden vergeven, belovende dat hij hem voort aen sal beteren. Mijn heeren (op alles geleth) ende regardt nemende opden gevangen sijn leetwesen ende lange gevangnisse, mits den gevangen vallende op beyde sijn knyen biddende Godt ende de justitie om vergiffenisse, hebben hen 't gundt voorsz. is voer dese reys vergeven, ordonnerende hem nyetemin binnen den tijdt van twee jaeren geen gelach te houden in eenige herbergen binnen noch buyten deser stede op pene van meerder correctie, ende hem condemnerende inde costen ende mysen van justitie. Actum den vyerden Novembris 1500 twee ende 't negentich. Present Gerrit Huygesz. Hopcoper, Ghijsbert Aelbertsz. ende Willem Dirxsz., burgermeesteren Willem Pietersz. Vroesen, Pieter Pietersz. van Horen, Floris Claesz. Cincq, Pieter Pietersz. Trist, mr. Amel Jansz. van Rosendael ende Adriaen Veen Adriaensz. Schepenen.

fol. 115

Gees Dirxsdr

Alsoe Gees Dirxsdochter huysvrouw van Frans Pietersz. Aelsvel onlanx inde camer van justitie wesende haer seer irreventelick ende onmanierlick heeft gedragen, sonder eenichsins mijn heeren de Burgermeesters (als haer wettelicke Overicheydt te respecteren nae behoren) ende boven dyen nyet te gehoorsamen 't verbot haer gedaen van hare pertye nyet te injurieren mit woorden off wercken. 't Welck mijn heeren vande Gerechte van haer nocte van ander nyet en connen tolereren, nochtans meer genegen wesende tot bermherticheydt dan tot rigeur van justitie overmits 't leetwesen bij haer behtoondt, hebben oversulx d' voorn.

fol. 115v

Gees Dirxsdr voer haer correctie geordonneert op beyde haer knyen te vallen in besloten camer biddende Godt Almachtich ende de justitie om vergiffenisse, midsgaders te belooven van gelijcke nyet meer te doen. Condemneren haer nyetemin in een pecuniele amende van vijftich gulden tot behouwe vanden heer. Actum ter camer den 23en Novembris 1500 twee ende 't negentich. Present de vier Burgermeesteren ende alle de Schepenen.

fol. 115v

**Jan Jansz. Backer van Rotterdam
gegeesselt, gebrandmerct ende gebannen**

Alsoe Jan Jansz. Backer van Rotterdam jegenwoordich gevangen voer Schepenen deser stede vander Goude buyten pijnende ende bande van ijser onder den blauwen hemel bekendt ende beleden heeft, dat nyet jegenstaende hij in verscheyden andere steden om sijn dieverien ende lichtvaerdich leven gevangen ende gebannen wesende ende oick in sommige gegeesselt ende gebrandmerct oversulx wel behoort hadde hem tot beternisse van leven te bekeren, hij nochtans ter contrarie in alle ontucht ende dieverien heeft geperseveert, midsgaders dat hij onlanx voer sijn jegenwoordige gevangenis buyten deser stede mit goede voordacht veel valsche pretexten ende practyequen heeft gebruyct gehadt tot bedroch ende schade vande goede burgeren ende ingesetenen deser stede, behalven dat hij sommigen mit valsche logenen jegens de waerheydt beschuldicht heeft dat hij tot haren huuse mit henluyden gedroncken hadde seecker bier ende brandewijn die hij onder d' voorsz. pretexten soe hier soe daer gehaelt hadde, behalven dat hij daer benefens ter plaetse daer hij om bier quam een bijbel off bouck nam dye hij tot Amsterdam heeft vercocht. dat hij insgelijx de goede luyden afgevordert heeft hantreyckinge off aelmoesen onder dezelve dat hij seyde drymael vande steen gesneden te wesen, halende tot dyen eynde een douck voort daer een steen in lach die hij seyde van hem gesneden te wesen. Priverende¹ oversulx den rechten armen vande aelmoesen die hen onder sulcken schijn onthouden worden. Bekennende

fol. 116

insgelijx dat hij alhier van 't Veerstal in Dordrecht ter herberge comende hem voer een coopman uytgaff ende dat hij aen eenen Jan Bastiaensz oylslager vijffhondert gulden ende aen Vossen de schuytvourder veertich gulden ten achteren was, meendende alsoe daer mede (nae alle apparentie) de waert ende ander goede luyden te abuseren ende bedriegen. Dat hij ontrent seven vyerendeel jaers geleden binnen deser stede gestolen heeft uyt een huys daer hij de nederduer open dede een lange swarte mantel met [fluyden] off bont gevourdt die hij tot Haerlem om vier gulden vercochte. Dat hij ontrent ter selver tijdt alhier ontrent het Tolhuys van een appelstal heeft genomen een doosgen daer ontrent twaelf stuvers aen gelt in was, middelen tijdt hij de manier maecte om appelen te copen, midsgaders bij een poortgen daer men mette schouwe over stadtsgrachte vaert een hemde dat hij daer ontrent op de bleyck vondt. Dat hij insgelijx in ander steden ende plaetsen oock gestolen heeft verscheyden cleederen van wolle ende linnen, die hij tot Hooren gevangen sijnde verswegen ende nyet bekendt en heeft gehadt. ende alsoe dit saecken sijn van quade consequentie die ander ten exempele nyet ongestraft en behoent te blijven. Soe is 't dat schepenen gehoordt hebbende den criminelen eysch ende conclusie bijden Schoudt genomen, ende daer jegens 't andwoordt vanden gevangen biddende om genade, doende recht inden naem ende van wegen de hoge Overicheydt ende Graeffelickheydt van Hollandt ende Westvrieslandt, d' voorn. Jan Jansz. gecondemneert hebben, ende condemneren bij desen achter 't stadthuys op 't schavot gebrocht ende aldaer mit een coorde om sijn hals staende wel strengelick ten bloede toe tot discretie van schepenen gegeesselt ende voort op elcke schour gebrandmerct te worden, bannen voort den voornoemde gevangen ten eeuwigen dagen uyte Lande van Hollandt ende Westvrieslandt, sonder immer meer weder daer inne te mogen comen op de verbuerte van sijn lijff, te ruymen deser stede Jurisdiction binnen daechs sonneschijn, ende d' voorsz. landen binnen

fol. 116v

drye naevolgende dagen, verclarende nyetemin alle sijn goeden verbuert tot profijte van d' Hoge Overicheydt der voorsz. Landen. Actum den vijffden decembris 1500 twee ende 't negentich. Present alle de Schepenen.

fol. 116v

**Marritgen Jans mit Gryete Louris haer
moeder**

¹ Priveren; beroven, ontroven, ontnemen.

Alsoe Marritgen Jansdochter mit Gryete Lourisr haer moeder beyde jegenwoordige gevangens onlanx comende ter woenstede van haer mans moeder die sij nae Godts wetten schuldich was alle eere, liefde ende vrundschap te bewijzen, oneerlicken voer een [gaezamentse] hoer te schelden, ende haer sulx mit toorne ende gewelt 't aentasten dat sij duer noodt gedwongen worde te ruymen, maer dat dien nyet jegenstaende d' voorsz. Marritgen Jans geassisteert mit Gryete Louris haer moeder d' voorsz. hare mans moeder, haer cap affgetrocken, ende jegens daer de gestoten heeft¹. 't Welck saecken sijn van quader consequentie dye nyet en behoren geleden te worden. Soe is 't dat schepenen anschou nemende opte jonckheydt vande voorsz. Marritgen Jans, ende oversulx meer genegen wesende tot bermherticheydt dan tot rigeur van justieie, d' voorn. Marritgen Jans ende Gryete Louris gecondemneert hebben ende condemnere bij desen op beyde haer knyen te vallen biddende Godt ende Die vanden gerechte inden name van justitie om vergiffenisse midsgaders te betalen de costen vanden gevangnisse ende mysen van justitie, tot heurluyder taxatie ende moderatie, verbiedende d' voorn. gevangens nyetemin hen te wachten gelijcke saecken meer te plegen op penen van exemplarlick aen den lijve gestraft te worden. Actum ter vierschaer bij alle de Schepenen den 10en marty 1500 drie ende 't negentich.

fol. 117

Jan Jorisz.

Alsoe Jan Jorisz. schipper van wegen den officier gedaechvaert sijnde jegens vrijdach toecomende in toecomende² in persoon te compareren, ter oorsaecke dat hij den sluyswachter Ot Claesz. genouch in wederwraeck van justitie hadde besprongen, als nu selver ter camer is verschenen, biddende op sijn knyen vallende mit groot leetwesen, dat men hem voer dese reys genade voer riguer van justitie soude willen prefereren, te vreden sijnde dat bij soe verre hij hem eenichsins weder mochte ontgaen, te lijden sulcke straffe van 't voorsz. delict, als mijn heeren souden arbitreren. Soe dat mijn heeren de Burgermeesteren ende Schepenen, regardt nemende op 't leedtwesen vanden voorsz. Jan Jorisz. ende de belofte van beternisse die hij gedaen heeft, voer dese reys d' voorsz. dachvaerdige hebben geposponeert, interdicerende hem nyetemin d' voorsz. sluyswachter nyet meer te misdoen mit woorden ofte wercken, off hem in eenige ander forfaicten te ontgaen, noch binnen den tijdt van vyer jaren binnen geen herbergen te gaen drincken, om lach te houden³, op pene van daer aff ende van 't voorgaende delict gestraft te worden nae verdienste vande saecke. ordonnerende hem nyetemin den officier tot een penuciele amende te betalen de somme van twintich gulden. Gepronunchieert den 16en meye anno 1500 drye ende 't negentich. Present de vyer Burgermeesteren ende 't meerendeel van Schepenen.

fol. 117

Jan 't aepgen sackedrager

Alsoe Jan Cornelisz. 't aepgen sackedrager gedaechde in persoon contrarie 't verbot hem achtervolgende seecker sententie van desen gerechte van date den 7en marty 1500 twee ende 't negentich gedaen, in versmadenisse van justitie ende 't voorsz. verboth hem vervordert heeft boven dien buyten deser stede ta gaen drincken ende lach te houden. Soe is 't dat mijn heeren vande Gerechte nyet begerende sulx van hem te gedogen, den voorseyde Jan 't aepgen voer sijn correctie gecondemneert hebben

fol. 117v

binnen daechs sonneschijn selve te gaen in een vanden castimentshuyskens inde Tyendewechs poort, ende aldaer besloten te blijven den tijdt van een maendt, te water ende te broode, sonder yet anders te mogen hebben, bannen hem voort den tijdt van een jaer binnen deser stede te blijven, sonder daer uyt te mogen gaen, noch in eenige herbergen off tavernen te drincken off lach te houden, op pene van vorder gestraft te worden tot discretie vande Gerechte, verclarende nyetemin alle sijn goeden verbuert, tot profijte vanden heer, behoudelick dat hij dye sal mogen vrijen, ende lossen met tyen gulden, condemnere hem voort te betaelen de costen vande gevangnisse ende mysen van justitie. Gepronunchieert ter vierschaer, den 28en meye anno 1500 drye ende 't negentich. Present Gerrit Huygen, Dirck Jansz. Lonck, Aert Jacobsz., burgermeesteren Gerrit de Lange, Willem Vroesen, Pieter Pietersz., Adriaen Jansz. ende Pieter Trist Schepenen.

fol. 117v

Steffenye, d' huysvrouw van Pieter Bouwenz.

Alsoe mijn heeren vande Gerechte souffisantelick bij 't informatie precedente is gebleecken, dat Steffenye 'd huysvrouw van eenen Pieter Bouwenz. gedaechde in persone haer vervordert heeft onlanxleden tot haren huysse doen een ander vrouwersoon te ontbieden eene Yde Willemsdr, onder dexel van haer een tyct⁴ te doen spinnen, d' selve Yde fortselick een opstecker inde handt hebbende, te bedwingen haer rock uyt te trecken ende haer te

¹ Sic, jegens daer de gestoten heeft, lees: jegens haer de gestoten heeft.

² Sic, vrijdach toecomende in toecomende, lees: vrijdach toecomende.

³ Sic, om lach te houden, lees: om gelach te houden.

⁴ Tyckt, tijk; tijk, geweven dikke stof (voor beddegoed).

laeten mit een hoet van haer hoofd, in recompense van seecker onkosten bij haer geleden van seecker gebreck dat sij syede dat haer man vande selve Yde hadde gecregen. Welck feyt smaekende violentie ende gewelt in een stad van justitie nyet en behoort geleden off getolereert te worden.

fol. 118

Soe is 't dat mijn heeren vande Gerechte d' voorn. Steffenyne voer haer correctie hebben geordonneert terstondt op beyde haer knyen te vallen, biddende Godt inde name vande justitie om vergiffenisse. Condemnerende haer nyetemin in een pecunieele amende van achtyen gulden, de twee derdedeelen tot profijte vande Officier ende 't derde derdedeel tot profijte vanden huysarmen. Gepronunchieert te dage ende present ut supra.

fol. 118

Rut Jacobsz. schoelapper

Alsoe Rut Jacobsz. schoelapper achtervolgende secker sententie van desen gerechte in date den vyerden Novembris 1500 twee ende 't negentich belast sijnde binnen den tijdt van twee jaeren geen lach te houden ofte gaen drincken in eenige herbergen ofte tavernen binnen noch buyten deser stede, op pene van daer over gestraft te worden, hem vervordert heeft in versmadenisse van justitie ende 't voorsz. verbodt ter contrarie te doen gaende buyten der stede op verboden plaetsen drinken, al waer den officier hem meermaels wel bij drancke heeft bevonden gehadt. 't Welck mijn heeren de Burgermeesteren ende Schepenen van hem noch van ander nyet en staet te lijden. Soe is 't dat sij d' voorn. Rut Jacobsz. schoelapper gebannen hebben ende bannen bij desen uyt der stede vander Goude ende Bailliuagie vandien den tijdt van drye jaren eerstcomende, sonder middeler tijdt weder daer binnen te mogen comen, op pene van meerder straffe, ofte te gaen in een vande castimentshuyskens inde Tyendewechspoort, ende aldaer te blijven den tijdt van twee maenden te water ende te broode, waarmede 't voorseyde bannissement gehouden sal worden voor geremitteert.¹ Condemnerende nyetemin d' voorsz. Rut Jacobsz. den officier te betalen tyen gulden mitten costen ende misen van justitie. Actum ende gepubliceert ter peuye den tyenden juny 1500 drye en 't negentich.

fol. 118

Rochus Lenertsz. molenaer

Alsoe Rochus Lenertsz. molenaer dagelix seer moetwillichlicken op de wagen sittende, bij de straten is rijdende, midsgaders andersints hem seer petulant dragende. 't Welck mijn heeren vande Gerechte van hem nyet en staet te lijden, hebben daerom voer sijn corrextie geordonneert, dat hij op beyde sijn knyen sal vallen, biddende

fol. 118v

Godt inde name vande justitie om vergiffenisse, midsgaders te betalen de costen vande gevangenisse ende mysen vande justitie, ende boven dyen tot behouff vanden Schoudt ses gulden, interdicerende hem nyetemin voortaan binnen desen stede op de wagen sittende bij de straten te rijden, noch eenige insolentie mit woorden off wercken te plegen op pene van meerder correctie. Actum ter camer den 26en july drye ende 't negentich. Present 't volle Collegie, uytgesondert Loncq ende Kegelingh.

fol. 118v

Jan Jansz. van ontrent Cortrijck

Alsoo Dirck Andriesz. 's heeren dienaer, cipier vande gevangenisse versocht sijnde van Claes Adriaensz. midsgaders van sijn huysvrouw na Jans Jansz. van ontrent Cortrijck, jegenwoordich opte Tyendewechspoort gevangen wesende, huyden eerst aen den officier ende daer nae voer de gerechte verclaert heeft, dat hij huydenmorgen voer de riolen² comende, om te syen off d' voorn. gevangen sieckelick mochte wesen, duerdien hij gisterenavondt noch vande voorleden nacht nyet en was gehoort, bevonden heeft gehadt dat den gevangen vast gemaect sijnde aen 't ijsen d' welke voor de tralie geslagen hem selven verworcht ende 't leven benomen hadde, mits welke den officier mit Schepenen hemlyuden tusschen tyen ende elff uyren inde riolen heeft gevonden, mit mr. Eeuwout Gerritsz. stadtsgegageerde chirurgijn³. Ende aldaer gesyen dat den voornoemde gevangen op sijn knyen door sat, hem selven geworcht hebbende mit sijn hemde hart gewrongen, vastgemaect sijnde als voren, sulx dat d' voorn. chirurgijn den doden heeft gevisiteert verclarende dat de crop gebersten was, ende dat hij hem selven verdaen hadde, oversulx dat Schepenen, bij den officier vonnisse vermaendt wesende, off den doden man van mans handen gestorven was, hebben verclaert, dat den voornoemde gevangen hem selven hadde verdaen

¹ Remitteren; hier: kwijtschelden.

² Riolen; Kanaal, gracht, de eene of andere uitwatering of een middel lot afvoer van water. Thans is het woord geworden een term voor "een overdekte buis (vgl. conduut) tot afvoer van vuil water en andere vuiligheden". De "riolen" van het latere tuchthuis, waar de zwaardere gevallen werden ogesloten, is teruggevonden tijdens archeologisch onderzoek in het latere tuchthuis, thans de Casimirschool aan de Groeneweg en maakte inderdaad deel uit van het zijlensysteem. (Zie opgravingsverslag Archeologische vereniging Gouda).

³ Stadtsgegageerde chirurgijn; de door de stad betaalde chirurgijn.

ende 't leven benomen, Ordonnerende dat hij uyte gevangnisse gehaelt soude worden, om daer nae te worden gedane als nae behoren. Actum den 27en augusty 1500 drye ende 't negentich, present Schoudt, Gerrit Cornelisz. de Lange, Pieter Pietersz. van Horen, Adriaen Jansz., Pieter Trist, ende Gerrit van Wourden Schepenen.

Alsoe Schepenen der stede vander Goude gebleecken ende oick op huyden bevonden is dat eenen Jan Jansz. van ontrent Cortrijck in Vlaenderen in besloten vangenisse wesende hem selven met sijn hemde als een coorde gewrongen, ende aen de traillien vande gevangnisse vast gemaect sijnde, verworcht ende sulx 't leven benomen heeft. Ende daer beneffens gehoordt den eysch ende conclusie bij den officier gedaen ende genomen ten eynde den voorseyde dooden

fol. 119

ten exemple van andere mit een horde aen 't gerechte buyten desen stede gebrocht, ende aldaer in een wippe aen de galge gehangen soude worden midsgaders verclarende sijne goeden verbuert indien hij eenige heeft. Soe is 't dat Schepenen, regardt nemende op 't voorsz. faict, ende de consequentie van dien, verclaert ende gecondemneert hebben bij desen, dat 't voorsz. doode lichaem op een horde gebonden, onder 't voorsz. gerechte gereden, ende aldaer onder de galge begraven sal worden, verclarende voort d' achtergelaten goeden vanden doden, indien hij eenige heeft, verbuert tot profijit vande hooge Overicheydt der Landen van Hollandt ende Westvrieslandt. Actum ter camer den 27en augusty 1500 drye ende 't negentich. Present Gerrit de Lange, Pieter Pietersz. Schepenen, Floris Cincq schepen geintheert, Adriaen Jansz., Pieter Trist Schepenen, mr. Amel Jansz. schepen geintheert, Gerrit Cornelisz. van Wourden schepen.

fol. 119

Cornelis Michielsz. Huysraet

Alsoe Cornelis Michielsz. Huysraet, alias Calff sonder tanden op gisteren nae de middach de wagaer ende sleper dye den persoon hem selven inde gevangnisse gedoot hebbende buyten gevonden heeft spottelick ende tot contemptie vande justitie angesproocken, seggende: "Godt geve u veel gelucks met u nyeuwe offitie", sulx tot twee of meermaels repeterende. 't Welck mijn heeren van hem nyet en staet te lijden, hebben daerom d' voorn. Cornelis Michielsz. voir sijn correctie geordonneert, dat hij in besloten camer op beyde sijn knijen sal vallen, biddende Godt inde name vande justitie om vergiffenisse, midsgaders dat hij gehouden wert d' eerste delinquant levende off doot sijnde ter vermaninge vanden officier aen 't gerecht te rijden, welcken voorsz. voetval d' voorn. Cornelis gedaen heeft. Actum ter camer den 18en augusty 1500 drye ende 't negentich. Present 't meerdendeel van collegie.

fol. 119

Ott Claesz. sluyswachter

Alsoe Ot Claesz. sluyswachter tot diversche tijden verscheyden Burgermeesteren inder tijdt onbehoorlick ende irreverentelick angesproocken heeft, daer over hem ter camer meermalen belast is diergelijcke nyet meer te plegen, off dat men genoodsaect soude sijn hem sulx te corrigeren tot exempele van andere als men bevinden soude te behoren. Ende hoewel denselven Ot Claesz. telcken belofte van beternisse gedaen heeft, dat hij nochtans dyen nyet jegenstaende 't selve nyet gelaten, maer ter contrarie noch op gisteren een Burgermeester in 't stuck van sijn officitie anspreckende denselven seer irreverentelick ende [schoff...lick] heeft geinjurieert, sulx dat sij hem op huyden voor hen ontboden hebben, maer heeft

fol. 119v

den selven hem evenwel geabsenteert. Al 't welck mijn heeren de Schoudt Burgermeesteren ende Schepenen van hem noch van geen ander en staet te lijden. Soe is 't dat sij hem voor sijn correctie bij provisie geordonneert hebben ende orndonneren mits desen te gaen binnen daechs sonneschijn in een vande castimentshuyskens in Tyendeweckspoort, 't welke met schoon stroo voorsien ende voor hem open gedaen sal sijn. Ende daer inne te blijven te water ende te broode den tijdt die mijn heeren vande Gerechte sullen hebben te ordonneren, op pene (bij refuys ofte inobedientie) van meerder correctie. Gepubliceert den 27en septembris 1500 drye ende 't negentich. Present Schoudt, Gerrit Fransz. Kegelingh ende Aert Jacobsz., burgermeesteren, Gerrit Cornelisz. de Lange, Pieter Pietersz. van Horen, Adriaen Jansz., ende Pieter Pietersz. Trist Schepenen.

fol. 119v

Adriana Gorisdr, ende Marritgen Thijsz.

Alsoe Adriana Gorisdochter, gesworen turfftonster voir mijn heeren vande Gerechte bekent heeft geleden seecker tijdt haer vervordert te hebben met Marritgen Thijs haer medetonster een schip turffs, dat tusschen den schipper ende den veenman gestapelt was over te werpen sonder te tonnen, contrarie d' ordonnantie daer van sijnde, ende den eedt bij haer daer op gedaen. 't Welck mijn heeren vande Gerechte van haer noch van ander en staet te lijden, hebben daerom d' voorn. Adriana Goris ende Marritgen Thijsz.dr. beyde voor haer correctie verboden

ende geinterdicteert, verbieden ende interdiceren bij desen inden tijdt van een maendt eerstcomende binnen noch buyten deser stede geen turff meer te tonnen mit expres bevel dat sijluyden daerna in 't tonnen sullen hebben te reguleren, achtervolgende huerluyder eedt. Alles op pene van meerder correctie. Aldus gearresteert bij 't volle Collegie, uytgesondert Aert Jacobsz., den 21en octobris 1500 drye ende 't negentich, ende ter peuye van 't stadthuys gepubliceert ten selven dage.

fol. 119v**Ot Claesz. sluyswachter**

Mijn heeren vande Gerechte der stede vander Goude verstaen hebbende uyte requeste henluyden van wegen Ot Claesz. sluyswachter gepresenteert 't groot leetwesen ende berou dat hij is bethonende vande onbehoorlicke irreverentie den heeren Burgermeesteren tot meermaels bewesen, ende oversulx meer genegen wesende tot bermherticheydt, dan tot riguer van justitie, hebben henluyder sententie vanden 27en septembris lestleden van dat hij in een vande castimentshuyskens soude hebben moeten gaen gemitigeert¹ ende versacht, ende in plaetse vandien den voornoemde suppliant geordonneert, dat hij binnen deser stede comende in sijn huysinge vangenisse sal moeten houden den tijdt van

fol. 120

een maendt, ende nae d' expiratie vanden selven tijdt op 't stadthuys in besloten camer te compareren, biddende Godt ende justitie om vergiffenisse, midsgaders terstondt te betalen tot een pecuniele amende achtien gulden, te weten ses gulden in handen vande Schoudt ende twaelf gulden in handen dan de Aelmoeseniers ten behoude vanden huysarmen, interdicerende ende verbiedende hem nyetemin 't sluyswachtersamt voort an nu noch tot geenen tijden maar te [onderwaren] ofte administreren in eenige manieren op pene van meerder correctie. Actum ter camer den 23en octobris 1500 drye ende 't negentich. Present 't volle Collegie.

fol. 120**Huych Ghijsbertsz. Ophemert**

Gehoordt bij die vande gerechte der stede vander Goude den aenspraeck vanden Bailliu ende Schoudt deser stede nomine officij eyscher in cas van delict ter eenre, contra Huych Ghijsbertsz. van Ophemert geapprehendeerde ende gedaechde in persoon ter andere sijde. Allegerende den eyscher dat den gedaechde questieux geworden sijnde met eenen Jasper de glaesmaecker sijnen mede inwoonder henluyden hinc inde² naer voorgaende versouck bij Schepenen ter vierschaer belast is geweest malcanderen nyet te injurieren, ofte misdoen mit woorden ofte wercken in eeniger manieren opte verbuerte van een pondt Vlaems. Ende dat dien nyet jegenstaende denselven gedaechde daer nae op een avondt incomende duer de woonplaetse vanden voorsz. Jasper hem vervordert heeft denselven te dreygen met hooge ende trotze woorden ende mijnen, hem daerenboven mit sijne huysvrouwe schandelicken injurierende ende aen stucken tredende sijne glaesen opter aerde staende. Alles met sulcken gelaet ende fortse, dat d' voorsz. Jasper met sijne huysvrouwe tot grote verschricheydt ende sorge van ontlijft te worden gebrocht, de gebuyren duer 't rumoer vergadert, midsgaders hij eyscher uyten huysse gehaelt is geweest, waeruyt een grote commotie soude mogen ontstaen hebben, sulx dat des anderen daechs opte dolenatie van seecker peronen den voorseyde Ophemert vanden heeren Burgermeesteren belast is geweest den voorseyde Jasper nochte sijne huysvrouwe met woorden ofte wercken nyet te misdoen, ofte dat men hem soude corrigeren ten exemple van andere. op 't exploict van welck bevel hij den bode vandien, hoewel denselven uyten name van Burgermeesteren quam, ende mitsdien de selve representeerde, hoochmoedelicken angesproocken ende vermetelicken buyten sijn vermogen ende vocatie gedreycht heeft. Al 't welke nyet en behoort geleden te worden ende ongestraft te passer. Ende concluderende mitsdien tot seecker exemplaire correctie. Daer jegens den voorseyde Huych Ghijsbertsz. Ophemert sijn schult bekennende mit belofte van hem voortan in alle stilheydt ende geschictheydt

fol. 120v

te dragen, versochte getracteert te worden nyet nae riguer van rechte maer nae gratie van mijn E. Heeren, dien hij ootmoedelick imploreerde. Mijn heeren op alles geleth, ende meer genegen sijnde tot gratie, dan tot riguer van justitie, condemnieren d' voorsz. Huych Ghijsbertsz. Ophemert te betalen 't pondt groot Vlaems bij hem verbuert ter oirsaecke dat hij gegravenieert heeft 't voorsz. verbot van schepenen hem ter vierschaer gedaen, midsgaders noch daerenboven een mulcte van vijftich gulden, d' een helft ten profijte vanden officier, ende d' ander helft vanden armen. Ende voorts inde costen ende mysen van justitie. Actum den 16en Novembris 1500 ende 't negentich, present Schoudt, Gerrit Fransz. Kegelingh, Aernt Jacobsz., burgermeesteren, ende alle de Schepenen uytgesondert Gerrit Cornelisz. van Wourden.

fol. 120v**Jan Gerritsz. van Rotterdam**

¹ Mitigeeren; verzachten.

² Hinc inde; wederzijds

Gehoort bij mijn heeren de Schepenen der stede vander Goude den eysch ende conclusie bij den Bailliu deser stede gedaen ende genomen op ende jegens Jan Gerritsz. van Rotterdam jegenwoordich gevangen, ende hem angeseydt hebbende dat hij seecker tijdt geleden de soone vanden Burgermeester Dirck Jansz. Loncq uytgedaecht, ende besprongen heeft mit een opsteecker sonder redenen, noch dat hij nyet geobedieert heeft de bevelen vanden Burgermeesteren van voir hen te compareren. 't Welck saecken waren van quade consequentie, concluderende dat den gevallen zal worden gebannen uyt stede vander Goude ende vrijdom vandien den tijdt van 50 jaeren, ende dat sijne goeden verclaert sullen worden verbuert. Waer tegens gehoord sijnde de defentie vanden voorsz. gevangen hebben Schepenen op alles geleth ende regardt genomen hebbende opte gevangenis vanden voorsz. Jan Gerritsz. ende sijne jonckheydt, den voornoemde gevangen voor sijne correctie geordonneert in besloten camer op sijn knyen te vallen biddende Godt inde name vande justitie om vergiffnisse, condemnerende voort denselven te betalen de costen vande gevangnisse ende mysen van justitie, interdicerende hem nyetemin voortaan yemant meer te dreygen, ofte te bespringen op pene van meerder correctie. Actum ter camer den 22en Novembris 1500 drie ende 't negentich. Bij den seven Schepenen.

fol. 120v**Hans de schoelapper**

Gesien bij Schepenen der stede vander Goude 't intendit hemlyuden overgegeven bij Dirck Pietersz. Bailliu ende schout der selver Stede inden name ende van wegen de Hooghe Overicheydt der Lande ende Graefschappe van Hollandt

fol. 121

eyscher in cas van delict, op ende jegens Hans de schoelapper gedaechde in persoon op pene van ban ende confiscatie van goederen. Proponerende d' voorn. eyscher hoe dat d' voorn. gedaechde tusschen den 28en ende 28en octobris lestleden inden nacht ontrent de Turffmarctbrugge alhier bevochten, ende van levende lijve ter doot gebracht heeft, eenen Willem Coenen anders genaemt Craen, breder blijckende bij d' informatie daer van sijnde, ende alsoe sulx nyet en behoorde nae rechte ongestraft te blijven, dat hij eyscher oversulx om 't recht vande Graefflickheydt van Hollandt te bewaren den voorseide handdadigen tot sijnder lester woonstede (nae costume) hadde doen verdachvaerden in persoon te compareren op pene van ban ende confiscatie van goederen, maer ten dage diendende rechterlick ter vierschaer ende ter peuye van 't stadthuys uytgeropen wesende, ende nyet comparerende dat mitsdien hem toegewesen es 't eerste deffault ende voor 't profijt vandien hem geaccordeert een anderen citatie, de welcke insgelijx gedaen ende nyet comparerende dat tegens hem verleendt is het tweede deffault, ende voor 't profijt vandien geaccordeert een derde citatie, de welcke mede gedaen wesende, dat de gedaechde noch nyet en compareerde, mits 't welcke jegens hem gegeven is het derde deffault, ende voor 't profijt vandien te dienen van sijn eyschers intendit, met een vierde citatie ex superabundanti ter woonstede vanden deffailant gedaen te worden met inthimatie om 't voorsz. intendit te sien verifiëren, ende sententie 't anhoren, ende dien nyet jegenstaende noch nyet comparerende, dat d' eyscher bij sijn intendit heeft gevoucht sijn verificatie daertoe dienende versouckende recht. Schepenen mit rijpe deliberatie van rade duergesien ende overgewegen hebbende alle 't gene ter materie mochte dienen midsgaders de getuychenisse ende informatie vande voorsz. forfaiten ende nederlach bijden eyscher daer van genomen, doende recht inden name ende van wegen de hoge Overicheydt ende Graeffelickheydt van Hollandt, hebben d' voorn. Hans de schoelapper gedaechde ende deffailant voer 't profijt ende uyt machte van d' voorsz. deffaulten versteecken ende versteecken bij desen van alle exeption declinatoir, dilatoir, peremptoir defensien ende weeren van rechten die hij in desen hadde mogen doen ende proponeren. Bannenvoort d' voorn. Hans de schoelapper deffailant uyte Lande ende Graefflickheydt van Hollandt, Seelandt ende Westvrieslandt ten eeuwigen dagen sonder immermeer weder daer inne te comen op verbuete van sijn lijff ende verclaren alle sijne goeden indien hij eenige heeft verbuert tot profijte vanden hoge Overicheydt ende Graeffelickheydt van Hollandt. Gepronunchieert den 11en february 1594, present schout ende alle de Schepenen.

fol. 121v**Jacob Jacobsz. Sas**

Alsoe Jacob Jacobsz. Sas sloopstimmerman geboren poorter deser stede onlanxleden (wel bij drancke sijnde) ten huysse van een vande Burgermeesteren hem vervordert heeft denselven in plaetse dat hij hem alle eer ende reverentie schuldich was te bewijsen, seer irrevontelick ende qualicken te ansprecken, ten eynde seecker persoon den operman van Rotterdam die alhuer gevangen lach soude worden ontslegen, ende hoewel hij wel behoort hadde van daer nae huys te gaen, angesien hij meermaels vande Burgermeester ende ander sijne medebroeders daer bij comende daer toe versproocken ende vermaendt worden, dat hij die nyet jegenstaende soe veel te meer bleeff fulminerende nyet alleen binnen 's huys, maer daer nae oick buyten den huysse, tot seer quaden exemple van veele menschen die ladaer vergaderden, ende 't selve wesende een saecke van seer quade consequentie meriterende grote straffe ander ten exemple. Soe is 't dat mijn heeren vande Gerechte anmerckende sijn jonckheydt midsgaders 't groot leedwesen dat hij is bethonende, mit belofte van beternisse, ende oversulx meer genegen tot bermherticheydt dan tot rigeur van justitie, hebben d' voorn. Jacob Jacobsz. geordonneert ende ordonneren bij desen voor sijn correctie Godt ende mijn heeren vande Gerechte inden naeme

vande justitie om vergiffenisse te bidden, midsgaders tot een pecuniele amende te betalen de somme van sacht ponden groten Vlaems. Te weten ses ponden grooten ten behouwe vanden officier, ende twee ponden Vlaems voor den huysarmen, waermede hem voir dese reys 't voirsz. mesuz uyt gratie sal zijn vergevem. Interdicterende hem sulx van gelijcke meer te doen op pene indien hij hem eenichsins weder compt 't ontgaen van 't een met 't ander ten exemple van ander gestraft te worden. Actum den 12en february 1500 vyer ende 't negentich, ter camer bij 't volle Collegie van Burgermeesteren ende Schepenen.

fol. 121v**Rut Jacobsz.**

Gehoort bij mijn heeren vande Gerechte de supplicatie¹ bij de huysvrou van Rut Jacobsz. schoelapper gedaen ten eynde dat sijne castimente van twee maenden in 't huysken te blijven, daer inne hij jegenwoordich gehouden wordt, soude mogen werden vermindert, hebben uyt gratie d' voorn. Rut Jacobsz. ontslegen, mits betalende de tyen Carolus gulden aen den heer, daer inne hij gecondemneert is geweest mitte costen ende mysen

fol. 122

van justitie, achtervolgende de sententie daer van sijnde in date den tienden juny 1500 dryentnegentich, verbiedende nyetemin d' voorn. Rut Jacobsz. in drye eerstcomende jaren in eenige herbergen ofte tavernen binnen noch buyten deser stede Jurisdicte, noch tot eenige verboden plaetsen te gaen drincken ofte gelach te houden op pene van meerder correctie. Actum den 20en may 1500 vyer ende 't negentich, bij 't volle Collegie.

fol. 122**Cornelis Cornelisz. lijndrayer, anders genaemt Gauwe Kees**

Alsoe Cornelis Cornelisz. lijndrayer anders genaemt Gauwe Kees jegenwoordich gevangen, bekendt ende beleden heeft gelijck oick is gebleecken dat hij seecker tijdt geleden met syne complicen een poot² heeft helpen uyttrecken, daer mede sy over de sloot van een thuyt quamen, ende sulcx 't ooft vande boomen roofden. 't Welck sy in seecker velt bij d' Ouwe Gouwe gelegen mit malcanderen deelden, ende dat hij boven dien hem dickmaels inde kaeden vande thuytyn heeft laeten vinden contrarie 't verbodt daer van synde. Alle 't welcke saecken sijn smaeckende geweld ende dieverie, ende van sulcke consequentie dar die nyet ongestraft en behoren te blijven ten exemple van ander. Soe is 't dat mijn heeren vande Gerechte, doende recht inde name ende van wegen de hoge overicheydt vande Lande van Holandt ende Vrieslandt d' voorn. Cornelis Conelisz gevangen gebannen hebben ende bannen bij desen den tijdt van een halff jaer binnen deser stede te blijven, ende nyet daer uyt te gaen, interdicterende hem oick geduyrende de selve tijdt t's avonts nae acht uyten hem op 't straet nyet te laten vinden al op arbitrale correctie. Condemnerende voort denselven den tijdt van acht dagen geleydt te worden in een vande castimentshuyskens te water ende te brode, ende te betalen de costen vande gevangenisse ende mysen van justitie, ende alsdan ter camer te comen biddende Godt inde name vanden justitie om vergiffenisse, ende de gerechte te bedancken van haer gracelicke sententie. Gepronunchieert den 19en septembris 1500 vyer ende 't negentich. Present Schoudt ende alle de Burgermeesteren ende Schepenen uytgesondert Aert Jacobsz.

fol. 122**Kees Jansz. smit**

Gehoort bij mijn heeren vande Gerechte deser stede van der Goude den eysch ende aenspraecke bij den officier gedaen op ende jegens Kees

fol. 122v

Jansz. smit, gedaechde in persoon, hem anseggende dat hij hem vervordert heeft seecker tijdt geleden hem bij onbehoorlicke wegen te laten vinden in seecker oofthuynen ende aldaer 't ooft te beroven, 't welcke saecken waren van quade consequentie die nyet ongestraft en behoren te blijven, concluderende daeromme dat den gedaechde sal worden wel strengelick op 't schavot gegeesselt te worden, ende voort gebannen te gaen uytter Stede vander Goude, mit confisquatie van goeden, waer jegens de gedaechde voir defensie allegeerde dat hij ontkende in eenige oofthuynen geweest te syn, dan dat hij geweest is inden thuyt van Ocker Jacobsz. sijn buyrman mit syne wille, om seecker cruyt daer uyt te halen, implorerende³ nyetemin de gratie van mijn heeren. Soe is 't dat mijn heeren vande Gerechte meer genegen wesende tot bermherticheydt dan tot rigeur van justitie,

¹ Supplicatie; verzoekschrift.

² *GTB.* Poot; stek, loot, spruit, tak, die inden grond wordt gezet, om hem wortels te doen schieten en tot een boom te laten uitgroeien, met name een loot van een wilg, els of populier.

³ *Ibidem.* Implorerende; verzoekende.

nyet jegenstaende 't faict genouch notoir is d' voorn. Kees Jansz. smit gecondemneert hebben ende condemneren bij desen tot een pecuniele amende te betaelen twaelf gulden de twee deelen voor d' Officier ende 't derde derdendeel voor den huysarmen. Actum den derden octobris 1500 vyer ende 't negentich. Present 't volle Collegie uytgesondert den Burgermeester Dirck Jansz. Loncq.

fol. 122v**Dirck Adriaensz. Catte**

De gerechte vander stede vander Goude gehoordt hebbende den aenspraecke vanden officier gedaen jegens Dirck Adriaensz. Catte gedaechde in persoon, hem anseggende dat hij hem vervordert heeft gehadt seecker tijdt geleden hem bij eenige onbehoorlike wegen in eenige oofthuynen te laeten vinden, ende 't ooft daer uyt te nemen, 't welck saecken sijn van quader consequentie, concluderende daerom dat den gedaechde sal worden geconemneert wel strengelick gegeesselt te worden ende voort gebannen te gaen mit confiscatie van goeden. Waer jegens den gedaechde noch defensie seyde, dat 't geallegerde vanden officier nyet en sal bliicken, implorerende nyetemin de gratie van mijn heeren. Soe is 't dat mij heeren vande Gerechte meer genegen wesende tot bermherticheydt dan tot rigeur van justitie, nyet jegenstaende 't faict genouch notoir is, d' voorn. Dirck Aryaensz, gecondemneert hebben ende condemneren bij desen tot een pecuniele amende te betalen twaelf gulden, de twee deelen voir den officier ende twee derdendeel voir den huysarmen. Actum ende presenten ut supra.

fol. 122v**Jan Claesz. den Duyvel**

De gerechte vander stede vander Goude gehoordt hebbende den eysch ende aenspraecke vanden officier gedaen jegens Jan Claesz. den Duijvel

fol. 123

gedaechde in persoon, van dat denselven mit sijn complice onlanxleden hem onbehoorlick in seecker oofthuynen heeft laten vinden, mit een poot die hij daertoe uyt trock ende de sloot overleyde, ende sulx 't ooft berooffden, dat sij mit malcanderen inde Ouwe Gouwe deelden, midsgaders dat hij boven dien bij nacht ende ontijde hem opten straet vindt, plegdende grote dertelheydt die in een Stadt van justitie nyet en behoren geleden te worden. Concluderende daeromme dat den gedaechde op 't schavot gegeesselt sal worden, ende voort gebannen uytter Stede vander Goude. Ende daer jegens gehoordt 't bidden vanden gedaechde ten eynde hem 't faict in regardt van sijn joncheydt gratie soude worden geremitteert. Soe is 't dat schepenen regardt nemende op d' gedaechdes sijne jonckheydt ende belofte van beternisse ende oversulx meer genegen tot bermherticheydt dan tot rigeur van justitie, den voornoemde Jan Claesz. voir sijn correctie geordonneert hebben terstondt op beyde sijn knyen te vallen, biddende Godt ende de justitie om vegiffenisse, midsgaders tot een pecuniele amende te betalen in handen vanden officier ses gulden. Actum ende presenten ut supra.

fol. 123**Cornelis Willemsz. Leckerbier, Cornelis Jacobsz. Eenarm ende Jan Kersz.**

Alsoe Cornelis Willemsz. Leckerbier, Cornelis Jacobsz. Eenarm ende Jan Kersz. onlanxleden ende in meer tijden hem vervordert hebben hen onbehoorlick te vinden in seecker oofthuynen, berovende 't ooft 't welck specien sijn dan dieverie ende geweld, die nyet en behoren geleden te worden maer ander ten exemple wel strengelick gestraft. Soe is 't dat mijn heeren vande Gerechte genegen wesende tot bermherticheydt in regardt vande jonckheydt der selver personen ende haer beloft van beternisse, de selve voir huer correctie geordonneert hebbende te vallen op beyde haer knijen bidden Godt inden name van justitie om vergiffenisse. Actum ende presenten ut supra.

fol. 123**Henrick Matheusz Gentil**

Alsoe Henrick Matheusz Gentil geboren tot Andwerpen jegenwoordich gevangen bekendt ende beleden heeft gehadt, dat hij seecker tijdt den Prinche van Parma¹ als page gediendt hebbende, hem daer nae wederom heeft getransporteert gehadt tot Andwerpen, van waer hij inden voorleden somer gecomen is geweest tot Middelborch in Zeelandt, sonder te hebben daer toe behoorlick paspoort contrarie de placaten daer van synde, ende dat daer

¹ Alexander Farnese, hertog van Parma en Piacenza (Rome, 27 augustus 1545 - Atrecht, 3 december 1592) Spaans veldheer en vanaf 1578 tot 1592 landvoogd over de Nederlanden.

nae mede aldaer comende eenen Pouwels Cruyt syluyden 't samen complot maecten, omme nae Hollandt te reysen ende aldaer yemandt bij eenighen middelen van bedroch duer te prycken. Oversulx alhier ter

fol. 123v

Goude comende, dat sy doen practiseerden, nyet jegenstaende syluyden geene middelen en hadden, soe bij negotiatie van coopmanschap als bij leeninge ende oplichtinge van penningen de goede luyden te bedriegen, ende daer mede duer te gaen. Alle 't welcke saecken sijn van quade consequentie smaeckende notoire valscheydt ende bedrog, die in Landen van justitie nyet en behoorde getollereert te worden. Soe is 't dat schepenen op alles geleth hebbende, maer meer genegen wesende tot bermherticheydt, dan tot rigueur van justitie, sonderlinghe in regardt vanden gevangen synder jonckheydt, leetwesen ende belofte van beternisse, doende recht inden name ende van wegen de hooge Overicheydt der Landen ende Graeffschap van Hollandt d' voorn. Henrick Matheusz gevangen, voir sijn correctie geordonneert hebben op beyde sijn knyen te vallen, biddende Godt inde name van justitie om vergiffenisse, ende mijn heeren vanden Gerechte van hare gracelicke sententie te bedancken. Bannende hem nyetemin uyer stede vander Goude ende vrijdom vandien, den tijdt van een jaer ende ses weecken, sonder weder daer inne te comen op arbitrale correctie. Gepronunchieert den 26e octobris anno 1500 vyer ende 't negentich. Present schout ende alle de Schepenen.

fol. 123v

Willem Thonisz. van Maesbommel

Alsoe Willem Thonisz. van Maesbommel jegenwoordich gevangen, beleden ende geconfesseert heeft, dat hij onlanxleden tot Delffhaven wesende aldaer een jonge dochter mit eeren gehandtrout¹ ende beslapen hebbende, d' selve mit practycque verlaten ende bedrogen heeft, midsgaders hare vader syne mantel mit liste ontdrage, die hij meynde alhier ter Goude comende inde lombert te versetten, ofte te vercopen. Dat hij noch een vrouwe heeft sittende tot Thiel bij de welcke hij een kindt geprocreert ende oick verlaten heeft, nyet jegenstaende dat nae alle apparentie schijnt dat 't selve sijn geechte vrouwe soude mogen wesen, ende alsoe dit saecken sijn van groote lichtvaerdicheyden ende versmadenisse vanden heyligen echten staet, die nyet ongestraft en behoren te blijven. Soe is 't dat schepenen op alles geleth hebbende doende recht inde name vande hoge Overicheydt d' voorn. Wilem Thonisz., omme hem voor dese reys genade voor rigueur van justitie te prefereren op hope van beternisse voer sijn correctie geordonneert hebben op beyde sijn knyen te vallen, bannende Godt inden name van justitie om vergiffenisse, ende mijn heeren vande Gerechte te dancken

fol. 124

van haer genadige justitie, bannen nyetemin denselven uyer Stede vander Goude, ende vrijdom vandie den tijdt van drye jaren, te ruymen binnen daechs sonneschijn sonder middeler tijdt weder daer inne te mogen comen, op pene van arbitralicken aen sijn lijff gestraft te worden. Gepronunchieert ten dage ende present ut supra.

fol. 124

Cornelis Jansz. van Jutphaes

Alsoe Cornelis Jansz. van Jutphaes jegenwoordich gevangen bekendt heeft, dat hij tegens de placaten op de vagabunden ende ledichgangers in dese Landen geemaneert en gepubliceert gesonts lichaems gaen bedelen heeft, 't welck nyet en behoort geleden te worden. Soe is 't dat schepenen doende recht inde name vande hoge overigheyd, d' voorn. gevangen bannen uyte stede vander Goude ende vrijdom vandien den tijdt van een jaer ende ses weecken, te ruymen binnen daechs sonneschijn, sonder middeler tijdt weder daer inne te comen op arbitrale correctie. Gepronunchieert ut supra.

fol. 124

Pieter Jan Hannes

Alsoe Pieter Jan Hannes geboren tot Purmerlandt jegenwoordich gevangen op seeckere logens op syne examinatie bevonden is ende mitsdien Godt ende de justitie liegende, 't welck nyet ongestraft en behoort te blijven. Soe is 't dat schepenen meer genegen wesende tot bermherticheydt dan tot rigueur van justitie, d' voorn. gevangen voor sijn correctie geordonneert hebben op beyde sijn knyen te vallen, biddende Godt ende de justitie om vergiffenisse. Gepronunchieert ut supra.

fol. 124

Henrick Lenertsz. alias Heynck op Stil

¹ GTB. Gehantrout; een trouwbelofte met handslag gedaan bij de verloving.

Gesien bij Schepenen der stede vander Goude 't intendit henluyden overgegeven van wegen Dirck Pietersz. als Bailiu inde name vande hoge overicheydt der Lande ende Graeffscap van Hollandt ende Westvrieslandt, over der stede vander Goude eyscher in cas van delict, op ende jegens Henrick Lenertz. alias Heynck op Stille, poorter deser staede, gedaechde in persoon op pene van ban ende confiscatie van goeden deffaillant. Proponerende d' voorn. Bailliu, hoe dat d' voorn. gedaechde ende deffaillant hem tot versheyden tijden vervordert heeft gehadt bij indirecte ende onbehoorlicke wegen, ende practycken hem te laten vinden in eenige oofthuynen ende aldaer 't ooft te beroven ende mede te dragen tot groot verdriet van d' eygenaeren

fol. 124v

al nyet jegenstaende hem wel vermaendt was dat hij hem van sulx behoorde te wachten, ende alsoe dit saecken sijn van seer quade consequentie, die in een Stadt van justitie nyet en behoorden getolereert off geleden maer gestraft te worden andere ten exemple, dat oversulx den voornoemde Bailliu den voorseyde delinquant, overmits hij hem absenteerde tot synder lester woonstede, nae costume deser stede hadde gedaen verdachvaerden in persoon te compareren op pene van ban ende confiscatie goeden, maer den gedaechde rechterlick ter peuye uytgeeyst synde nyet comparerende, dat schepenen mitsdien hem toegewyst hadden deffault ende voor 't profyt van dien, geaccordeert een ander citatie. De welcke insgelyx ter voorsz. plaetse gedaen wesende, was de gedaechde weder nyet gecompareert, soe dat tegen hem verleendt was 't 2e deffault ende voor 't profyt vandien geaccordeert een derde citatie mit inthimatie. De welcke mede gedaen wesende ende de gedaechde noch nyet comparerende, dat oversulx tegens hem verleendt was 't derde deffault, ende voor 't profyt den eyscher geaccordeert te dienen van sijn intendit, ende een vierde citatie ex superabundanti ter woonplaetse vanden deffaillant gedaen te worden, mit inthimatie, om 't voorsz. intendit te sien verifiëren ende sententie 't anhoren, welcke citatie van gelijcke gedaen synde, dat hij dien nyet jegentaende insgelyx nyet en compareerde, soe dat den Bailliu sijn intendit overleverde, mit de verificatien daertoe dienende, versouckende daer op recht. Schepenen mit rijpe deliberatie van rade, duergesien ende overgewegen hebbende alle 't gene ter materie mochte dienen, doende recht inden name ende van wegen de hoge Overicheydt der Landen ende Graeffschap van Hollandt ende Westvrieslandt, hebben d' voorn. Henrick Lenertz. gedaechde ende deffaillant, voor 't profyt ende uyt machte vande voorsz. deffaulten versteecken ende versteecken bij desen van alle exceptien declinatoir, dilatoir, peremptoir defensien ende weeren dan rechte, die hij in desen hadde mogen doen ende proponeren. Bannende voort d' voorn. Henrick Lenertz. den tijdt van twee eerstcomende jaren uytter Stede vander Goude, ende vrijdom van dien, sonder middeler tijdt daer inne te mogen comen op penen van arbitralick gestraft te worden, behoudelick dat den deffaillant 't bannissement sal mogen redimeren¹, mits selver gaende in een vande castimentshuyskens, ende aldaer te water ende brode blijvende veertien dagen, midsgaders den officier noch betalende tot een pecuniele amende ses gulden

fol. 125

mitte kosten ende mysen van justitie. Gepronunchieert den lesten octobris anno 1500 vyer ende 't negentich. Present Schoudt ende alle de Burgermeesteren ende Schepenen, uytgesondert Aert Jacobsz., burgermeester ende Rosendael ende Doncker Schepenen.

fol. 125

Michiel Michielsz. Petit gehangen

Alsoe Michiel Michielsz. Petit geboren van Cortryck in Vlaenderen jegenwoordich gevangen buyten pijnne ende banden van ijsen onder den blauwen hemel bekendt ende beleden heeft dat hij geleden ontrent drye jaren uyt saecke van dijeverie tot Vlissingen in Seelandt gevangen synde, gratieuselicken es ontslagen ende vrygelaten, uyt dien dat hij ontdeckte ende openbaerde seecker delicten gecommiteert bij een fameus dieff ende delinquant die hij gevangen in 't stuck vande dieverien voor jongen diende. Dat hij daer nae nyet jegenstaende hij belofte van beternisse op sijn relaxatie gedaen hadde tot Middelburch syne voorn. meester mit noch drye ander syne jongens inder nacht geassisteert ende geholpen gehadt heeft in 't opbrecken van seecker huysinge, staende inden Langen Delff aldaer, daer uyt bij henluyden gestolen worde negen stucken fluwelen duer welck feyt, overmits hij gevangen hem daer inne seer wel hadde gequeten hij den toenaem creeg van Admiraal, dat hij insgelyx mit syne complicen in 't leger voor Groningen in Vrieslandt een hutte van een soetelaer opgesneden heeft bij nacht, daer uyt nemende een tas, mit een grote somme gelts, die sy 's daechs aldaer drinkende verspiet hadden. Ende dat hij binnen Groningen² oick mit syne complicen, een veynster van seecker huysinge met geweld des nachts opgebrocken ende sulx daer inne gecomen synde, uyt een schappray³ seecker geldt ende hemden gestolen heeft gehadt. Dat hij van gelijcke tot Dockum in Vrieslandt daer bij is geweest dat een van syne complicen insgelyx inden nacht een glas uytbrac, daer van hem gevangen de stucken gegeven ende bij hem in 't water geworpen worde, ende denselven sijn compliz daer inne in huys comende dat hij aldaer seecker cleederen nam, die hij hem gevangen duer 't uytgebroocken glas uytlangde⁴ ende bij henluyden vercocht worden.

¹ GTB. Redimeren; hier in de betekenis van afkopen.

² Dit moet na 22-06-1594, na de capitulatie van stad Groningen voor het leger van prins Maurits van Oranje, geweest zijn.

³ GTB. Schappray, schapraai; plankenkast, kast.

⁴ GTB. Uytlangen; hier: uitreiken, overhandigen, ter hand stellen, geven.

Dat hij tot Amsterdam de duer een [karre.] vindende tot den onderschout bij avondt, weder van daer gegaen is, overmits 't jonckwyff hem quam aenspreecken, ende daer nae weder comende, vindende

fol. 125v

de duer gesloten. Dat hij den clinck gedraijt ende alsoe de duer geopent ende de mantel vanden voorsz. onderschout gestolen heeft, de welcke aen een aengangh comende hem vervolchde, maer dat hij gevangen overmits den doncker hem [ont...sterde]. dat hij voir Groeningen uyt een soetelaersschip heeft helpen nemen een paer linnen boxen met een cnoppeldouck met twee ende twintich halve Spaensche matten¹, dewyl een van henluyden byden soetelaer vondt van hem een caes copende om hem alsoe te houden staende. dat hij tot Delft een oudt huysman, die hij cruyt hadde sien copen die bij 't straet te coop gedragen worde, een buers uyt sijn diefsack genomen heeft, ende den man hem met Henry Pael die bij hem was de dieverie anseggende, dat sy hen lieten ontcleeden, maer en worde den buers nyet gevonden, overmits hij denselven duer de voeringh in syne mantel hadde gebercht, daer inne wel vijftich ofte t' sestich gulden waren. Item dat hij noch aen den vaert tot Aernhem, Uuytrecht, Rotterdam in ende voor Groningen ende ander plaetsen veel ende menichfuldige boersen uyte diefsacken vande goede luyden gestolen, ende 't gelt daer inne bevonden, bedragende grote merckelicke sommen soe alleen als mit syne complicen genoten heeft gehadt behalven meer ander dieverien in huysen ende andersins gepleecht. Alle 't welcke saecken sijn van seer quaden consequentie die nae recht ende de placaten daer van synde in een landt van justitie nyet en behoren tot exemple van ander ongestaft te blijven. Soe is 't dat schepenen mit rijpe deliberatie van rade overgewegen hebende alle 't gene ter materie dienen mochte, doende recht inden name ende van wegen de hoge overicheydt der Graefflicheydt van Hollandt ende Westvrieslandt d' voorn. Michiel Michielsz. Petit gecondemneert hebben ende condemneren bij desen buyten deser stede aen 't gerecht gebracht, ende aldaer mette corde gehangen ende geexecuteert te worden datter de doot nae volcht. Ende verclaren alle syne goeden indien hij eenige heeft, verbuerdt tot profijte vanden hooge Overicheydt voorsz. Gepronunchieert den eersten decembris 1500 vyer ende 't negentich. Present Schoudt, ende alle de Schepenen.

fol. 125v

Henrick Pael gegeesseldt

Alsoe Henrick Pael geboren in Engelandt oudt ontrent 22 jaren, jegenwoordich gevangen buyten pijnne ende

fol. 126

banden van ijser onder den blauwen hemel bekendt ende beleden heeft, dat hij tot diversche tijden als Michiel Michielsz. Petijt uytginck om te stelen, hem geselschap gehouden heeft, mitsgaders dat hem alomme byden selven vry lach gegeven worden, delende ende genyetende hij gevangen van veel buersen byden voorsz. Michiel Michielsz. genomen, als specialicken van een huysmans buers tot Rotterdam genomen, daer hij gevangen off hadde een cruysdaler², van een buers een oudt man tot Rotterdam ontnomen ses gulden, van een buers genonen uytten diefsack van een man in 't leger voir Groeningen die bij de [for...] van sijn Exellentie stondt, mit him spreekende twee angelotten³ ende een croon, van een buers tot Delft een oudt huysman benomen ontrent vijftien gulden. Ende noch van verscheyden ander. Ende soe veel meer dat hij met noch een sijn complice tot Rotterdam, daer sy hen tot vier off vijff marctdagen toe lieten vinden, om diergelijckke dieverien te plegen, eens aendt hoofd inde poort gelaet gemaect heeft⁴ off sy hadden willen vechten, daer mede sy seecker huysman, die te voren verspiet was hielden staende, ende d' voorsz. Michiel Michielsz. gelegenyheydt gaven om sijn buerse te gecrygen. Als hij dede, vindende daer inne vijff off ses ryxdalers, die hij met noch twee nobels, die Michiel mede vanden selven dach becomen hadde, 't samen bij gelijcke portien deelden, midsgaders dat sy noch veel andere plaetsen ende marcten besocht ende somtijds wat gecregen ofte gestolen hebben, gelijk sy mede alhier opte marctdach ten selven eynde gecomen waren, doen sy gevangen worden. Tot welcken eynde syluyden hen absenteerende al buyten oorloff ende weten van huere Officiers der compagnie, daer sy als tromslagers onder dienen. Al 't welcke saecken sijn van quader consequentie, die nyet en behoren getolereert maer gestraft te worden andere ten exemple. Soe is 't dat schepenen nochtans meer genegen synde tot bermherticheydt dan tot riguer van justitie, den voorseyde Henrick Pael gecondemneert hebben ende condemneren bij desen gevourdt te worden buyten bij 't gerecht, omme aldaer aen te sien de justitie van Michiel Michielsz. voorn. Ende daer nae achter op 't schavot gegeesselt te worden ten bloede toe tot discretie van Schepenen. Bannende hem voort uyt deser stede ende Jurisdictione vandien den tijdt van tien jaren, te ruymen binnen daechs soneschijn, sonder middeler tijdt weder daerinne te comen op pene van meerder straffe, ende verclaren alle syne goeden

fol. 126v

¹ *Van Gelder* (1966) 264. Spaanse mat; zilveren munt van 8 realen tot in 1857 gebruikt als wettig betaalmiddel.

² *Van Gelder* (1966) 263. Cruysdaler, kruisrijksdaler.

³ *Ibidem*, 257. Angelot, Nederlandse naam voor Engelse gouden angel (2/3e rozenobel) met afbeelding van de aartsengel Michael.

⁴ *GTB*. Gelaet gemaect heeft; net gedaan alsof

indien hij eenige heeft verbuerdt tot profijte vanden hoghe overicheydt ende Graefflickheydt van Hollandt. Gepubliceerd ut supra.

fol. 126v

Frans Jansz. van Doornick gegeesselt

Alsoe Frans Jansz. van Doornick oudt ontrent 60 jaren jegenwoordich gevangen buyten pijnje ende bande van ijsere onder den blauwen hemel bekendt ende beleden heeft dat hij ontrent seven jaren geleden gevangen is geweest tot Delft, om seecker dieverien bij hem gepleecht, al waer hij gegeesselt gebrandmerct ende den tijdt van 50 jaren uyt Delft ende Delfflandt gebannen is. Dat hij oick gevangen is geweest tot Schoonhoven¹, inden Briel ende tot 's Gravensande aldaer hij insgelyx gebannen is uyte steden ende respective vrijdommen van dien, midsgaders dat hij inden Hage gevangen synde gestelt is op een tonne, mit een valschen brieff om sijn hals, die hij hadde laten schryven om daer mede te bedelen, inde welcke stondt, dat hij ses kinderen hadde, ende dat sijn huys in Gelderlandt was verbrandt, ende voort uytten Hage ende Haechambocht gebannen, mits al welcke ende overmits sijnen ouderdom, hoewel hij wel behoort hadde hem tot een beter leven te schicken, heeft nochtans dies naerlatende alomme duer den steden ende ten platten Lande gelopen, bedelende contrarie de placaten. Ende noch boven dien ontrent een maendt off vijff weecken geleden genomen heeft twee cousen van een bort uyt seecker voorhuys tot Wensveen. Alle 't welcke saecken sijn van quader consequentie die nyet en behoren geleden maer gestraft te worden andere ten exemple. Soe is 't dat schepenen nochtans meer genegen wesende tot bermherticheydt dan tot riguer van justitie den voorseyde Frans Jansz. gecondemneerd hebben ende concemneren bij desen buyten bij 't gerecht gevourdt te worden, om aldaer de justitie van Michiel Michielsz. Petijt aen te sien, ende daer nae achter op 't schavot gegeesselt te worden tot discretie van Schepenen. Bannende hem voort uyte stede vander Goude ende Jurisdictione vandien den tijdt van vijff ende twintich jaren, te ruymen binnen daechs sonneschijn, sonder middeler tijdt daer weder in te comen op pene van meerder straffe, ende verclaren alle syne goederen, indien

fol. 127

hy eenige heeft verbuert ten profijte vande hooge Overicheydt ende Graefflickheydt van Hollandt. Gepronunchieerd ut supra.

fol. 127

Cornelis Pietersz. Mul

Alsoo mijn heeren vande Gerechte ende eenen ygelicken genouch kennelicken is dat Cornelis Pietersz. Mul notaris ende Machtelt Fransdr. dick ende menichmael onbehoorlick mitten anderen soe hier soe daer ende oick in suspecte plaetsen geconverseerd hebben gehadt, nyet jegenstaende den voornoemde Mul een rechte huysvrouw es hebbende, sulx dat syluyden hen van overspel nyet en connen excuseren, wesende een saecke die in een Stadt van justitie nyet en behoort geleden te worden, sonderlinge anschou genomen synde op de grote schandale die veel menschen duer d' voorsz. menichvuldige byeencompste ende conversatie es geschiet. Soe is 't dat mijn heeren dan de gerechte daeromme ende om ander redenen henluyden uyt sijn mont bekendt, ende nochtans meer geneycht wesende tot bermherticheydt dan tot riguer van justitie, d' voorn. Cornelis Pietersz. Mul bij provisie suspenderen voor den tijdt van een jaer van d' executie van sijn notariaelschap, sonder middeler tijdt eeniche stipulati² meer 't onfangen op pene van nulliteyt³ vandijen ende arbitrale correctie. Condemneren hem nyetemin in een pecuniele mulcte van vijffentwintich gulden, 't appliceren d' een helft tot proufynt vanden officier ende d' ander helft ten behouve vanden huysarmen. Interdicterend hem voort van nu voort aen binnen noch buyten deser stede eenige conversatie ofte spraecke mette voorsz. Machtelt Fransz. in eeniger manieren te hebben ofte houden op pene van meerder correctie. Gepubliceert ter camer ende daer nae ter peuye van 't stadthuys naer voorgaende clockegeslach den naestlesten january 1500 vijffentnegentich. Present 't volle Collegie.

fol. 127

Machtelt Fransdochter

Myn heeren vande Gerechte der stede vander Goude gehoordt hebbende den eysch ende aenspraeck byden Bailliu deser stede gedaen jegen Machtelt Fransdochter, angaende d' onbehoorlicke conversatie, die sy met Cornelis Pietersz.

fol. 127v

¹ Zie hiervoor: SAMH, *Schoonhoven*, 1058.82, fol. 75v, dd. 23-07-1583. Wegens landloperij en bedelarij met vervalste papieren veroordeeld tot levenslange verbanning uit Schoonhoven het het Land van Blois op poene van de galg.

² GTB. Stipulati²; overeenkomsten.

³ *Ibidem*. Nulliteyt; nietigverklaring.

Mul tot verscheyden tijden ende stonden gehadt heeft nijet jegenstaende hij een echte huysvrou heeft, ende daer jegens de bekentnisse bij de voorsz. Machtelt gedaen tenderende tot groote schandale van alle luyden mit eeren. Ende op alles geleth, midsgaders opte lange gevangnisse vande voorsz. Machtelt, ende 't groot leetwesen bij haer gethoondt, mit belofte van beternisse, ende mitsdien meer geneijcht wesende tot bermherticheydt dan tot riguer van justitie, hebben d' voorn. Machtelt tot hare correctie geordonneert op beyde haer knyen te vallen ende Godt ende justitie om vergiffenisse te bidden, midsgaders te betalen de costen den de gevangnisse ende mysen van justitie, interdicterende haer nyetemin nyet meer eenige spraecke ofte conversatie binnen noch buyten deser stede met d' voorn. Mul meer te hebben in eeniger manieren op pene van meerder straffe. Gepronuchieert ter camer den naesten januarij anno 1500 vijff ende 't negentich. Present 't volle Collegie.

fol. 127v**Matgen Pietersdr. gebannen**

Alsoe Matgen Pietersdochter van Merkerck huysvrou van Henrick Pietersz. cramer sonder noot van armoede off gebreck haer vervordert heeft tegens d' ordonnantie daer van synde nyet alleen bij de huysen mit hare kinderen te gaen bedelen maer oick tot verscheyden reysen van d' Aelmoeseniers te versoucken ende te genyeten turff ende geldt, angesyen opten 8en Augusti lestleden haer woonplaetse bevonden es wel gestoffeert van alderhande huysraet ende oock van cleederen tot haren lijve behoorende, mitsgaders noch an obligatien ende ander schulden over de vijffhondert gulden, spruytende meest uyt saecke van silverwerck dat hare man op een jaerdach ende sijn lijff vercocht heeft nu al verschenen wesende. Behalven dat oick hare man hem generende es met een craem van alrehanden goeden, een groote merckelicke somme waerdich wesende. Sulx dat d' voorn. Matgen Pietersdr. onder dexel van geveysde armoede den waren armen ontogen heeft de aelmoesen bij haer onbehoorlicken gebedelt ende getroggelt. Al nyet jegenstaende dat sy, soe vanden officier ende syne dienaers, als vande Aelmoeseniers

fol. 128

vermaendt ende belast es geweest haer daer aff te houden. Ende dat sy noch onlanx ten huysen van eenige vande gerechte comende, wel onbehoorlicken ende schoffelicken d' selve angesproocken heeft, dreygende dat indien haer kist, bij den officier gehaeldt nyet weder gegeven worde, dat sy gaen strycken¹ ende haer vier kinderen achterlaten soude. Al wesende saecken van quade consequentie, die in een Stadt van rechte nyet en mogen noch en behooren geleden nemaer te exemple van ander gestraft te worden. Ende d' voorn. Matgen Pietersdochter hier op gehoordt, bekennde haere schulde. Soe is 't dat mijn heeren vande Gerechte, meer genegen weesende tot bermherticheydt dan tot riguer van justitie. Doende recht inden naem ende van wegen de hooge overicheydt, d' voorn. Matgen Pietersdochter voor haer correctie geordonneert hebben op beyde haer knijen te vallen ende Godt inden name vanden justitie om vergiffenisse te bidden. Condemneren haer nyetemin in een pecuniele amende van twaelf gulden, 't appliceren d' een helft ten behoude vanden officier ende d' ander helft vanden huysarmen, midsgaders te betalen de costen vande gevangnisse ende mysen van justitie tot taxatie ende moderatie, ende daer nae gebannen te gaen uyer stede vander Goude ende vrijdom vandien den tijdt van thyen jaren, sonder middeler tijdt weder daer inne te comen op pene van meerder straffe. Gepronuchieert ter vierschaer den 14en Augusti anno 1500 vijff ende 't negentich, present Schout ende alle de Schepenen.

fol. 128**Lauris Pietersz. ten castimente**

Alsoe Lauris Pietersz. alias droncke Louwe hem onlanxleden vervordert heeft de Aelmoeseniers, die hem weeckelick seecker gelt tot sijn onderhoudt geven onbehoorlicke an te spreekken, ende met dreygementen te bejegenenen, overmits hij versproocken worden, dat hij niet en behoorde inde kerck off elders byden huysen te bidden, off aelmoesen te eyschen off 't ontfangen. 't Welck mijn heeren vande Gerechte van hem noch van nyemandt en staet te lyden, hebben daerom denselven Louris voor sijn correctie geordonneert binnen daechs sonnenschijn selver te gaen in een vande castimentshuyskens van Tiendewechspoort, dat voor hem open staen sal, ende aldaer te water ende te broot te blijven tot discretie vande gerechte, ende indien hij van avondt in 't huysken nyet gevonden wordt, sal den officier geauctoriseert wesen hem op morgen mette dienaers in 't huysken te leyden. Gepubliceert den 22en july 1500 vijff ende 't negentich.

fol. 128v**Dirck Maertsz. schipgesel**

¹ GTB. Strijcken; hier in de betekenis van: heengaan, zich verwijderen, wijken, er van door gaan, zich uit de voeten maken.

Gehoordt bij mijn heeren vande Gerechte der stede vander Goude den aenspraeck vanden Bailliu der voorsz. stede eyscher in cas van delict ter eenre, contra Dirck Maertsz. schipgesel poorter deser stede tegenwoordich gevangen gedaechde ter eenre syde. Proponerende den voorsejde eyscher dat den gedaechde op sondach t's avonts ontrent tyen uyren comende vanden Vrouwensteech bij Sint Thonisbrugge van seecker hoop steens aldaer leggende, eenige steenen in sijn mantel geraept ende tweemaal an d' ander syde over 't water geworpen heeft ('t sy nae seecker manpersoon die aldaer quam gaen, off nae seecker glazen daer binnen 's huys noch licht was) ende mits dat hem d' ander steen in 't werpen uyt sijn mantel gevallen waren dat hij doen weder in 't oprapen van andere steen wesende bij hem eyscher die daer ontrent mit sijn dienaeren was worde geapprehendeert, seggende dat hij daer mede wilde nae de Vrouwesteech alsdaer hem sijn opstecker genomen ende hij gedaechde uytgejaecht was, nyet tegenstaende sijn mes over hem bevonden worde, ende datter geen rumour inde Vrouwesteech geweest en hadde, dat hij oick daer te voren met sijn complicen op seecker plaetse opte dueren gelooopen ende de glazen uytgeworpen hadde ende dagelix sulcke forfaiten gewoonlick es meer te bedrijven tot groote onruste vande gemeente. Alle 't welcke notoire straetschenderie, violentie ende geweld was, die in een Stadt van justitie nae rechte, midsgaders de kuere deser stede behoorden gestraft te worden ander ten exemple. Concluderende daeromme dat den gedaechde op 't schavot gebracht ende aldaer wel strengelick gegeesselt soude worden, ende voort gebannen te gaen uyt deser stede den tijdt van 25 jaren, sonder weder daer inne te comen op de verbuete van sijn lyff, ofte andersints soe Schepenen nae oprechte justitie ende exigentie vande saecke bevinden souden te behooren. Waer jegens de gedaechde voor defenise seyde, dat hoewel hij nyet en mocht ontkennen steenen geraept ende daer mede geworpen te hebben, dat hij nochtans sulx tot geene quade meeninge en heeft gedaen gehad, om yemandt te lederen¹. Ontkennende voort des Officiers vordere positien², biddende nyetemin om gratie, Myn heeren dan de gerechte op alles gelet ende anschou nemende op de gevangen synder jonckheydt, ende sijn belofte van beternisse ende mits dien meer geneycht wesende tot bermherticheydt, dan tot strengheydt van justitie hebben den voornoemde Dirck Maertsz. voor sijn correctie geordonneert

fol. 129

Godt inden name vande justitie te bidden om vergiffenisse. Condemneren hem nyetemin in een pecuniele amende van vijff ende twintich gulden, 't appliceren de twee derdepaerten tot profyt vanden Bailliu ende 't derde derdepaert tot profyt vanden huysarmen, midsgaders te betalen de costen vande gevangenis en mysen van justitie. Actum ende gepronuncieert ter camer den tweeden septembris 1500 vijff ende 't negentich. Present 't volle Collegie uytgesondert Rosendael.

fol. 129

Pieter Ryeniersz de Vryes

Gehoordt bij mijn heeren vande Gerechte der stede vander Goude den anpsraeck vanden Bailliu der selver Stede, eyscher in cas van delict, contra Pieter Ryeniersz de Vryes, tegenwoordich gevangen, hem anseggende day hij onlanxleden inden nacht met moetwille inde Vrouwesteech, seecker drye glazen mit fortse vande huysinge van Jacob Joosten uytgeslagen heeft gehad. Dragende daer van noch des anderen daechs sijn roem³ ter selver plaetse, al waer hij mit een cortelasse⁴ stondt, seggende: "Hyer moet ick insetten den verloren soon", ende Jacob Joosten met een truweel⁵ inde handt, ende voort jegens de huysvrouw van Jacob Joosten daer present staende, slaende haer opte schour: "Hadde ick u man hier, ick soude hem wat anders leeren". Dat hij oick daer te vooren eenen Aert Willemsz. sonder woordt off wederwoodt seer schandelicken heeft gequetst gehad. 't Welck saecken van quaden consequentie waren, smaeckende geweld ende violentie, die nyet en behooren ongestraft te blijven. Concluderende daerom dat den voornoemde Pieter Ryeniersz de Vryes op 't schavot gebracht ende aldaer wel strengelick gegeesselt, ende voort gebannen soude worden den tijdt van 25 jaren, off anders, gelijk die vande gerechte nae oprechte justitie ende exigentie vande saecke bevinden souden. Waer jegens den voornoemde gevangen voor defensie seyde, dat hij wel bij drancke is geweest, ende oversulx nyet wetende de glazen uytgesmeten off Jacob Joosten gedeycht te hebben. Ende angaende 't quetsen van Aert Willemsz., dat daer voorgaende kyffelicke woorden tusschen beyden sijn geweest, biddende nyetemin om gratie. Myn heeren vande Gerechte (op alles gelet) hebben den voornoemde Pieter Ryeniersz gevangen voor sijn correctie geordonneert op beyde sijn knyen te vallen, biddende Godt inde name vande justitie om vergiffenisse

fol. 129v

ende sijn schult bekennende. Condemneren hem nyetemin in een pecuniele amende van twaelff ponden grooten Vlaemsz, 't appliceren de twee derdepaerten tot behouven vanden Bailliu, ende 't derde derdepaert ten behouwe

¹ *GTB*. Lederen; hier: leed te doen.

² *Ibidem*. Positien; Verklaringen in rechte, getuigenissen.

³ *Ibidem*. Dragende sijn roem; het zich beroemen, lof dien men zich zelf of sijn eigen zaken toezwaait, eigen lof, en dus vooral in min of meer ongunstigen zin: grootspraak, pocherij, bluf.

⁴ *Ibidem*. Cortelasse, cortelas; een korte brede sabel.

⁵ *Ibidem*. Truweel. Troffeel.

vanden huysarmen, midsgaders te betalen de costen vanden gevangenis en ende mysen van justitie. Actum ende gepronuncheert ten dage ende presenten ut supra.

fol. 129v 14-11-4'

Matgen Pietersdochter

Alsoe Matgen Pietersdochter van Meerkerck huysvrouwe van Henrick Pietersz. cramer jegenwoordich gevangene opten 14en Augusti lestleden bij sententie van schepenen deser stede vander Goude gebannen wesende uyte selve Stede ende vrijdom vandien den tijdt van tyen jaren, sonder middeler tijdt weder daer inne te mogen comen op pene van meerder straffe, omdat sy sonder noodt van armoede mit hare kinderen hadden gaen bedelen, ende andere saecken breeder inde selve sententie verhaelt. Dyes nyet jegenstaende haer stoutelicken weder inde Stadt begeven ende 't vorsejde bannissement gevioleert heeft, 't welcke saecken sijn van quader consequentie, die nyet en behoren getolereert maer gestraft te worden, andere ten exemple. Soe is 't dat schepenen nochtans meer genegen wesende tot bermherticheydt dan tot rigeur van justitie. Doende recht inden name ende van wegen de hooge overicheydt, 't vorsejde bannissement van tyen jaren geprolongeert hebben mits desen noch vijff jaren, maeckende den tijdt van vijftien jaren, sonder middeler tijdt weder inde voorn. stede vander Goude ofte vrijdom vandien te mogen comen op pene van meerder correctie. Ordonnerende oversulx d' voorsz. Matgen Pietersdr. terstondt uyte Stadt ende den Stedevrijdom bij de 's heeren dienaers geleydt te worden. Ende condemneren haer voorts in een mulcte van ses gulden ten behouwe vanden officier, midsgaders inde costen ende mysen van justitie, tot taxatie ende moderatie. Gepronuncheert de 20en septembris anno 1500 vijff ende 't negentich. Present Schout ende alle de Schepenen.

fol. 129v

Cornelis Adriaenz. Planckgen heet

Alsoe Cornelis Adriaenz. anders genaemt Planckegen heet ingeboren deser stede jegenwoordich gevangen voor schepenen bekendt heeft, dat hij sijn geechte huysvrou alhier verlatende hem getransporteert heeft gehadt tot Eemden

fol. 130

in Vrieslandt, al waer hij onder dexel dat sy met een ander te doen hadde een ander vrou met schoone woorden, ende genomen mit troubeloften tot syne wille heeft gebracht, procreerende bij haer drye kinderen inden tijdt van ses jaren dat hij bij haer boeleerde², waer nae hij wederom alhier ter Goude bij sijn huysvrou comende 's heeren dienaer es geworden, maer dat hij mit 's heeren geweer sonder wettige redenen ende behoorlick verloff off paspoort es gaen strycken, ende comende tot Abcou dat hij insgelyx een jonge dochter aldaer genouch mit troubelofte tot syne wille brachte, ende nae twee dagen weder van haer scheyde, lopende hierentusschen in 't wilde, ende hem tot alle lichtvaerdicheydt begevende, midsgaders dat hij oick altemet ter Goude is geweest, extorquerende³ syne vrienden mit dreygementen ende ander gelt ofte teerpenningen, tot welcken eynde hij oock sijn ooms glaesen op een tijdt ingeslagen heeft gehadt. Ende alsoe dit saecken sijn van quade consequentie, die achtervolgende d' ordonnantiën ende placaten jegens d' overspeelders ende forfaitours gestatueert nyet ongestraft en behooren te blijven, ten exemple van andere. Soe is 't dat schepenen mit rijpe deliberatie van rade overgewegen hebbende alle 't gene ter materie mochte dienen, nochtans meer genegen synde tot bermherticheydt dan tot strengicheydt van justitie, doende recht inde name ende van wegen de hooge overicheydt deser Landen van Hollandt ende Westvrieslandt d' voorn. Cornelis Adriaenz. Planckgen heet gecondemneert hebben ende condemneren bij deesen totte middel toe gebloot synde gejuschaleert ofte gestelt te worden opte caeck, besijden 't stadthuys den tijdt van een halff uyr in elcken arm een spinrocken ende twee roeden achter op sijn rugge gebonden. Ende dat gedaen synde. Bannen hem voort uyt de Landen van Hollandt ende Westvrieslandt den tijdt van tyen jaren te ruymen uyer Stede, ende vrijdom vandien binnen daechs sonneschijn, ende d' ander landen binnen drye dagen, sonder middeler tijdt weder daer inne te comen op meerdere straffe, verclarende nyetemin alle syne goeden verbuert indien hij eenige heeft tot profyt

fol. 130v

vanden hooge overicheydt. Actum den 27en octobris 1500 vijff ende 't negentich. Gepronuncheert ter presente vanden Schout, ende 't volle Collegie van Burgermeesteren ende Schepenen.

fol. 130v

Willem Ghijsbertsz. hem selffs verhangen hebbende

¹ In de marge: een bedrag ?

² Boeleren; in ovespel leven.

³ Extorquerende; afdwingende, afpersende.

Den Bailliu ende Schoudt deser stede vander Goude heeft op huyden in 't collegie van mijn heeren vanden Gerechte geproponereert dat bij goede informatie daer van synde es blijckende dat eenen Willem Ghijsbertsz. de soon van Ghijsbert Thomasz. cleyngarensnyder, wonende opte Nyeuwehaven bevonde es op huyden hem selven verhangen ende sulx 't leven benomen te hebben mit een getouw dat daer een lus aen de black vast gemaect was daer men altemet schalen in hinck ende alsoe dit een saecke van groote consideratie was tot quaedt exemple van ander. Conclueerde daerom dat d' voorsz. Willem Ghijsbertsz. op een horde buyten an 't gerecht gesleept ende aldaer in een wibbe aen de galge sal worden gevestigd, midsgaders syne goeden, indien hij eenige heeft verclaerd verbuert tot profyt vanden hooge overicheydt. Waer jegens van wegen Ghijsbert Thomasz. ende Barbara Willemsdochter, wesende de vader ende moeder vande voorsz. Willem Ghijsbertsz. voor defensie schriftelicken exhibeerden, dat haer voorsz. overleden soon maer oudt synde ontrent sestien jaren sedert Goudse Kermisse lestleden an een rasende koortse sieck geweest ende seer groote pijn in 't hooft geleden hadde, waerduer hij soe melancholijck geweest is, dat sy noodsaeckelick hem hadden moeten doen waernemen, om alle [jnconvementen] daer sy voor bevreest waren te voorkomen, sulx dat sy van 't ongeluck hem selven gedaen nae rechte behoort geexcuseert te werden. Biddende mits dien dat hierinne gratieuselicken gehandelt soude worden, den officier sijnen eysch ende conclusie ontseydt ende geacordeert dat d' voorn. Willem op 't kerckhoff in stilheydt begraven sal worden. Myn heeren vande Gerechte op alles gelet midsgaders op seecker recht ordeninge bij wylen hoochloffelicke memorien keijser Caerle in pijnelicke saecken gemaect ende geemaneert, dicterende dan den geenen alleenlick een exemple gestatueert sal worden dye hem selven dooden uyt vreesse van straffe te lijden over eenich quaet feijt en hem

fol. 131

gecommitteert ende nyet den geenen die uyt cranckheydt van sijnen melancholie, frenesie¹ off diergelijcke hem selven 't leven benomen hebben, midsdien den officier sijnen eysch ende conclusie ontseydt ende geacordeert dat 't doode lichaem van Willem Ghijsbertsz. 't avondt ten negen off thyen uyren op 't kerckhoff in alle stilheydt begraven sal worden. Actum den voorlesten octobris 1500 vijff ende 't negentich, present 't volle Collegie.

fol. 131

**Carel Carelsz. de Ra, Claes Reyniersz. de Vries
Cymon Suul**

Alsoe Carel Carelsz. de Ra van Yperen, Claes Reyniersz. de Vries van Stillingswaert bij Steenwijck ende Simon Suul van Presburch bij Weenen in Oostenryck jegenwoordicge gevangens respectivelijck geconfeesseert ende beleden hebben hoe dat den voorseyde Claes ende Symon vande schepen van oorloge gecomen zijnde binnen der stadt van Rotterdam elx een hemde gestolen hebbende daer over d' voorsz. Claes geapprehendeert wesende bij sijnen Capiteyn daer hij onder gediend hadde verbeden ende midts dat zij de hemden restitueerden gracelijcken vry gelaten es geweest. Ende hoewel zylyden midsdien wel behoort hadden hem voort meer voor dieverie te wachten, dat sy nochtans dies niet jegenstanede gesamentlijck met den voorseyde Carel herwaert comende van Rotterdam uyt logement daer zij geteert hadden onderwegen en aen Schraeffwech uyt een achterhuys dat sy open vonden een kaes gestolen hebben die sy binnen deser stede veylden te vercoopen gaende voorts in een herberch stoutelijck teren ende drincken sonder nochtans middelen te weten om den waert te voldoen dat oock d' voorsz. Carel wyff ende kinderen heeft laeten sitten in armoede ende dat denselven in syne examinatie op verscheyden logenen bevonden is geweest met groote irreverentie ende lichtvaerdicheyt tot verachtinge ende derisie vanden justitie. Alle 't welcke daecken sijn van

fol. 131v

Quader consequentie die niet en behooren geleden maer gestraft te worden andere ten exemple. Soe is 't dat Schepenen, nochtans meer tot barmharticheydt genegen synde dan tot rigeur van justitie den voorseyde Carel Carelsz., Claes Reyniersz. ende Simon Suul condemneren midts desen met gevouwen handen ende op beyde haer knien leggende Godt ende de justitie te bidden om vergiffenisse bannende hen voorts een jaer uyte stede vander Goude ende vrijdom vandien te ruymen binnen 's daechs sonneschijn sonder middeler tijdt daer weder inne te mogen comen. Ende dit alles op meerder pene ende correctie. Gepronunchieert den 21en decembris anno 1500 vijff ende 't negentich. Present schout ende alle de Schepenen.

fol. 131v

Evert Jansz. van Copenhaven

Gehoort bij Schepenen der Stede van der Goude den aenspraeck bij den Bailliu gedaen op Evert Jansz. van Copenhaven oudt ontrent 20 jaren jegenwoordich gevangen, angaende dat denselven gesondts lichaems heeft gaen bedelen, alhier oick gecomen synde sonder behoorlick bescheydt van den officier vanden plaetse daer hij lest geweest is, volgende den placate, midsgaders dat hij groote ondancbaerheydt stouticheydt ende petulantie geplecht heeft jegen de goede luyden ende burgers deser stede die hem eeinghe aelmoesen gaven off daer hij d'

¹ Frenesie; Waanzin, krankzinnigheid, zinsverbijstering.

selve aff begeerde. Hebben oversulcx geordonneert, dat den voorseyde gevangen bij de 's heeren dienaers gegeesselt sal worden binnen besloten camere tot discretie van Schepenen. Belastende hem voorts binnen twee dagen uyte Landen van Hollandt ende Westvriesland opte penen daer toe staende. Actum opte Potterspoort den sesten marty 1500 ses ende 't negentich. Present Schout ende alle de Schepenen.

fol. 131v**Jan Evenen van Roan**

Gehoort bij Schepenen der stede vander Goude den anspraeck bij den Bailliu gedaen op Jan Evenen van Roan¹ oudt ontrent 14 jaren tegenwoordich gevangen, angaende dat denselven gesondts lichaems heeft gaen bedelen, alhier oick gecomen synde sonder behoorlick bescheydt van den officier van de plaetse daer hij leest geweest

fol. 132

is volgende den placate, midsgaders dat hij gestolen heeft een vrouwenhemde, daer te drogen hingh, hebben mitsdien geordonneert dat den voorseyde Jan Evenen gestelt sal worden, om de gesselinghe van Evert Jansz. mede gevangen aen te syen, midsgaders dat denselven op beyde sijn knyen ende met gevouwen handen Godt ende de justitie sal bidden om vergiffnisse. Belastende hem voort binnen daechs sonneschijn te vertrecken uyt deser stede ende voorts binnen twee dagen uyte Landen van Hollandt ende Westvriesland opte penen daer toe staende. Actum ende presenten ut supra.

fol. 132**Gerrit Jan Nysen lijndrayer**

Gehoort bij mijn heren vanden gerechte der stede vander Goude den eysch ende aanspraeck bij den Bailliu der selver Stede gedaen op ende jegens Gerrit Jan Nysen lijndrayer hem aenseggende dat hij onlanxleden onder anderen seecker schyff² groff gaern vercocht heeft gehadr voor goet ende oprecht maer dat die niet jegenstaende d' zelve in Zelandt in 't affwynen van binnen verrot ende quaet bevonden zijnde vanden hout gewerpen ende wederom herwaerts gesonden is geweest oversulx dat om tot behoorlijcke kennisse van soedanigen bedroch ende valsheyt comen den bodem vanden voorsz. schyff alhier vanden gelijcke aen de bout gehangen ende insgelijcks bij de cuermeesteren in enige quantiteyt van gaeren quaet ende verrot is bevonden. Ende alsoe sulx niet alleen tenderende en is tot bederff vande neringe vanden lijndrayerie die in alle manieren niet weder geconserveert maer oeck tot verlies van lijff ende goeden vanden persoon die hem vertrouwen op 't want dat van 't gaern wert gemaect. Soe concludeerde den Bailliu dat de Gerechte zullen verclaren dat den bodem vande voorsz. schyff openbaerlijck voor 't stadthuys verbrant te werden midsgaeters d' gedaechde condemneren in een boete van 12 gulden ende hem voort suspenderen van sijn neringe den tijdt van een halff jaer. Waer jegens de daechde voor defentie zeyde dat 't gaern in questie van goet stoff gesponnen is ende dat hem niet en daet dat 't gaern enichsints bedorven soude wesen maer dat men eer soude mogen presumeren dat 't selve in Zeelandt doer quaede toesicht gecomen mach sijn

fol. 132v

overmits 't gaern aldaer langer dan ses maenden is geweest. Concluderende mitsdien dat den Bailliu sijnen eysch ende conclusie sal worden ontseyt. Myn heren vanden gerechte op alles gelet ende nae kennisse dien zij vanden saecke hebben verclaren dat 't gaeren in questie terstont openbaer op de Marckt zal worden verbrant mitsgaeters 't gaern daer beneffens bevonden verbeurt ten behouve vanden huysarmen. Ende condemneren d' gedaechde boven dien in een boete van twaelf gulden ende ontseggen den eyscher sijnen vorderen eysch ende conclusie overmits d' gedaechde uyt gratie voor deze reys suspensie van neringe wert geredimeert. Actum ende gepronunchieert ter vierschaer den 5en aprilis anno 1500 ses ende 't negentich. Present Willem Dircz., Maerten Jansz. Moel ende Hendrick Verbrugge Burgermeesteren ende alle de Schepenen uytgesondert 't Schaep.

fol. 132v**Cornelis Claesz. Stroonhoechgen van Amsterdam gebannen**

Gehoort bij Schepenen der Stede van der Goude den aanspraeck ende conclusie bij den Bailliu der selver Stede gedaen ende genomen op Cornelis Claesz. Stroonhoechgen van Amsterdam jegenwoordich gevangen hem anseggende dat hij tot Rotterdam gevangen geweest synde aldaer gecondemneert is beyde sijn oogen uytgesteucken te worden soe dat hij sijn gesichte quyt soude weesen, 't welck nyet en is geffectueert. Ende voort gebannen uyte Lande van Schielandt den tijdt van hondert jaren ende een op pene van gehangen ende

¹ Roan; Rouen in Normandië, Roanne in de Belgische provincie Luik of Roanne in het Franse departement Loire.

² GTB. Schijff; schijf, klos, het voorwerp waar het garen is opgewonden.

geworcht datter de doot naevolcht, dies nyet jegenstaende hij hem daer nae in Schyelandt als naemelick tot de waert inde Helle aen den Moortsen Tiendewech tot twee verscheyden reysen heeft laten vinden, midsgaders dat hij tot Rotterdam alleen beleden hadde buyten Haerlem eenen gesteecken te hebben inde borst, ende dat nu bevonden wordt, dat denselven daer van is overleden. Waer op bij den gevangen geseydt is geweest, noopende 't uytsteecken van syne ooggen dat sulx tot Rotterdam tot contentemente van schepenen aldaer gedaen is ende angaende 't violeren van 't bannissement, dat hij nyet en wyste dat hij uyt Schielandt gebannen was, off dat de

fol. 133

voorsz. plaetse onder Schielandt resorteert. Dat hij hem oick daer nyet en heeft laten vinden om eenige quade saecken, midsgaders dat hij aldaer nijet betrapt ende geapprehendeert is. Ende belangende den nederslach buyten Haerlem, dat hij nyet en weet dat den man doot is, maer dat hij soe veel tot Rotterdam dies angaende beleden heeft als voor schepenen alhier, sulx dat daer over bij Schepenen van Rotterdam gesentendeert is. Schepenen op alles geleth dat mochte moveren, ende meer genegen synde tot bermherticheydt dan tot riguer van justitie. Bannen den voorseyde Cornelis Claesz. uyte Stede van der Goude ende vrijdom vandien den tijdt van tyen jaren, te ruymen binnen daechs sonneschijn als hij ontslagen sal wesen uyt syne jegenwoordige apprehensie. Sonder middeler tijdt weder daerinne te comen op pene van meerder straffe, ende condemneren hem voorts inde costen ende mysen van justitie, tot taxatie ende moderatie van Schepenen. Actum ter camer den 25en aprilis 1500 ses ende 't negentich. Present Schout ende alle de Schepenen.

fol 133

Cornelis Henrixsz. gegeesselt opte poort

Alsoe Cornelis Henrixsz. geboren tot Cappelle oudt ontrent veertien jaren bekendt heeft, dat hij sijn ouders ontlopen synde hem ten platten Lande ende in deser stede begeven heeft gehad te bedelen contrarie de placaten daer van synde, midsgaders dat hij binnen deser stede eenige persoonen met een mes gesteecken ende gequetst heeft, uyt oirsaecke dat sy hem geen aelmoese en gaven. Duer welcke quetsuren eenige in pericule geweest sijn van sterven. Ende den officier conclusie nemende dat den gevangen hier over openbaerlick gegeesselt gebrandtmerct ende seecker tijdt uyt deser stede gebannen soude worden off andersins nae gelegentheydt der saecke. Soe hadde de vader vanden gevangen gebeden dat sijn soon ten respecte van sijn jonckheydt ende impotentie van [sinnen] gratie voer riguer van justitie geprefereert soude werden, te vreden synde denselven sijn soon naer hem te nemen ende in verseeckertheydt te stellen. Schepenen (regardt nemende opten gevangen syne jonckheydt ende impotentie) hebben uyt gratie geordonneert, dat den voornoemde Cornelis Henrixsz. in besloten camer tot discretie sal worden gegeesselt, ende dat hij daer nae uyte gevangnisse nyet en sal worden ontslegen dan bij den vader betaelt synde de costen vanden gevangnisse ende mysen van justitie, mits dat de vader de soon soe sal verseeckeren dat alle vordere inconconvenienten sullen mogen verhoet blijven daer opden gevangen dese gratie principalicken verleendt wordt. Gereserveert de gequetste persoonen huere schade ende intreste die sy duer huere quetsure hebben geleden gehad. Actum den vijffden octobris 1500 ses ende 't negentich. Present Schout, Pieter Pietersz. van Horen, Floris Claesz. Cincq, Pieter Pietersz. Trist, mr. Amel Jansz. van Rosendael ende Gerrit Cornelisz. van Wourden Schepenen.

fol. 133v

Anthom Charly engelsman gebannen

Alsoe Anthom Charly engelsman voor schepenen deser bekendt heeft dat hij sieck zijnde op 't vertreck van sijn compagnie van constapel nae spaengien hier te lande es gebleven gaende hierentuschen overmits hij geen ander dienst en conde crygen binnen den steden ende platten Landen bedelen. Dat hij met daer present is geweest daer een ander engelsman inde nacht opte wech van Nimwegen een huys met een ijser opbrack zonder aldaer yet gestolen ofte anderen forfayten gepleecht te hebben. Dat hij noch over Schoonhoven met twe van sijn compagnie seeckere hoenders heeft helpen nemen. 't Welck saecken sijn van quaede consequentie die niet ongestraft en behoren te blijven. Schepenen op alles geleth, dat zoude mogen mouveren ordonneren den gevangen op beyde sijn knijen te vallen biddende Godt inde name van justitie om vergiffnisse. Bannen hem voort den tijdt van een jaer uytter Goude zonder weder daer te comen op pene van meerder correctie. Actum ende presenten ut supra.

fol. 133v

Aert Pietersz. gecondemneert up sijn knien te leggen ende Daniël Pietersz. gebannen

Gehoort bij mijn heren vande gerechte der stede vander Goude den bailliu als eyscher in cas van delict ter eenre contra Aert Pietersz. Kinne poorter deser stede ende Daniel Pietersz. van Utrecht jegenwoordich gevangens ende gedaechdens ter andere zijde. Ende seijde den Bailliu den gevangens aen dat syluyden met noch eene derden seeckere tijdt geleden inden avondt ontrent tien uyren uijte Patersteech comende comende in 't verby

gaen vande huysinge vanden organist die met sijn geselchap voirde deur sat jegens 't selve geselschap zonder oirsaecke woort ofte wederwoort onbehoirlick hadde gefulmineert ende

fol. 134

oock metterdaet besprongen om henluyden te grieven onder dexel alleen dan syluyden geen goeden avondt geseyt en zouden hebben gehadt sulx dat 't voorsz. geselschap deurdien met een mes nae hen gesteecken werde gedwongen waeren in huys te lopen ende de deur te sluyten maer dat dies niet jegenstaende d' voorsz. gevangens in heure moetwille voortgaende noch seer fortselicken opte deur liepen stieten ende groot rumoer maecten. Ende dat Daniel Pietersz. boven dien enigen tijdt daer nae aen den organist ende sijn huysvrou comende ende teerpenninck versochte sonder contentement te nemen met 't gene hem gevangen gegeven werde wesende niet sonder suspitie van vorder quaedt voorgehadt te hebben. Ende alsoe dit saecken sijn van quaede consequentie ende notoire forfaien ende straetschenderie, die men in een Stadt van justitie niet en behoort te lijden maer te straffen andere ten exemple soe concludeerde d' voorn. bailliu dat d' voorsz. gevangens openbaerlijck gegeselt ende den tijdt van tien jaeren uijter Stede ende vrijdom vandien gebannen off andersints nae exigentie vanden saecke gestraft zouden werden. Waer jegens de gevangens voor defentie allegerden dat deur dien den genen die totten organist waren van heurluyden in 't verby gaen dieff ende schelm gemaect hadden. Dat syluyden oversulx meermaelen opte deur liepen seggende: "Compter uyt wy sijn dieff noch schelm", maer dat sy ofte yemant van hen geen mes gebloet en hadden. Ende off mijn heren zouden verstaen mogen yet bij henluyden gedelinqueert te syn. Baden dat men henluyden voor rigeur van justitie gratie ende genade verlenen zoude. Die vande gerechte gesien d' informtatie tot laste vande gevangens genomen achtervolgende de welcke sy hen van 't voorsz. geperpetereerde delict niet en mochten

fol. 134v

excuseren. Ende niet jegenstaende meer genegen wesende tot barmharticheyt dan tot rigeur van justitie overmits syluyden lange inde gevangnisse hebben gepeniteert, hebben d' voorn. gevangens op hoepe ende belofte van beternisse voor sijn correctie op beyde heur knyen te vallen biddende Godt inde naeme van justitie om vergiffenisse. Interdicterde Aert Pietersz. nietemin in een jaer eerstcomende in gene herbergen te gaen drincken noch hem t's avonts nae seven uyren noch 't somers nae negen uyren opte straet laten vinden op pene van meerder correctie, hen nietemin condemnerende inde costen vande gevangnisse ende misen van justitie tot taxatie ende moderatie van Schepenen. Bannende voort d' voorn. Daniel Pietersz. uyer stede vander Goude ende vrijdom vandien den tijdt van twee jaeren zonder weder daer inne te comen op pene van meerder straffe. Actum den negenden octobris. Present Schout, Dirck Jacobsz. Lonck, Willem Dircxz. ende Hendrick Willemsz. Verbrugge Burgermeesteren ende alle de Schepenen.

fol. 134v

Adriana Ariens gegeselt

Alsoe Adriana Ariens out ontrent 36 jaeren jegenwoordige gevangene geboren tot Berch bij Rotterdam voor schepenen bekent ende beleden heeft hoe dat sy ontrent thien jaeren geleden tot Wensveen gestolen heeft gehadt een rock met een lyfgen ende seker luyren¹. Dat sy oock over een jaer te Boscoop gestolen heeft 15 ofte 16 stuvers aen deuten uyt een tonneken dat in een tresoor stont, 't welck sy met den ringh open dede, midsgaders noch ter zelve tijdt een mes met wat silvers besleegen. 't Welck sy nam uyt een tresoor van een ander

fol. 135

huys staende te Benscoop op 't dorp daer sy haer inne begaff middeler tijdt dat de meyt die 't huys wies² om water gegaen was. Ende dat sy ontrent twee maenden voor haere gevangnisse verlatende man ende kinderen tot Rosendael in Brabant ende haer herwaerts over transporterende alomme achter lande gelopen ende tot Rewijck haer laeten vinden heeft in een huys dewyle de huysluyden waren uyt hoyen al waer sy uyt een kist nam drie ringen, een silvere kettingh, een silvere schorthaeck, vijff stucken [g.uts], twintich silvere Coninxdaelers, acht ofte negen Spaensche matten ende noch vijff ofte ses anderen daelers die sy niet en kent soe sy seyt, midsgaders dat sy noch acht daegen voor haere gevangnisse buyten Oudewaeter in een landhuys de achterdeur inne ginck nemende aldaer een rock die 't eynden de betstede hingh doende de met de slotels die opte betstede laegen een tresoor open daer sy uyt nam negen ofte tien gulden aen gelt. Alle 't welcke saecken sijn van quaeder consequentie die niet en behoren geleden maer gestraft te worden andere ten exemple. Soe is 't dat schepenen nochtans meer genegen synde tot barmharticheydt dan tot rigeur van justitie ende op hope ende belofte van beteringe doende recht uyten naeme ende van wegen de hoge overicheyt d' voorsz. Ariana Ariens gecondemneert hebben ende condemneren mets desen achter 't stadhuys gebracht ende aldaer gegeselt te werden tot discretie van Schepenen. Bannende haer voort den tijdt van tien jaeren uyt Hollandt ende

¹ GTB. Luyer; doek die zeer kleine kinderen om het lijf wordt gespeld om hun natuurlijke behoefte op te vangen, waarover een tweede, meestal baaien of flanelen, doek wordt gespeld, die eveneens luier heet.

² Die 't huys wies; die het huis aan het schoonmaken was.

Westvrieslandt te ruymen deser stede ende Jurisdicitie vandien binnen 's daechs sonneschijn ende d' voorsz. landen binnen ses eerstcomende daegen op pene van meerder straffe. Ende verclaren alle haer goederen indien sy enige heeft verbuert ten proffijte vanden hoge overicheyt der voorsz. landen. Actum den 2en novembris 1596, present schout ende alle de Schepenen.

fol. 135v**Jan Jansz. gebannen**

Alsoe Jan Jansz. alias kindekemaecker geboren tot Antwerpen inwooner deser stede vander Goude jegenwoordich gevangen voor schepenen beleden ende bekent heeft gehdt dat hij zeeckeren tijt geleden inder nacht ontrent tuschen elff ende twaelff uren comende met enen Jan coopman tot seeckere gerberge daer sy 't saemen sitten drincken hadden, daerbij es geweest inde Corte Groenendael dat aldaer bij sijn complijs fortselijck een man die haer ontmoete sijn lantaern met licht uyt een hand gestoten ende voort met een opsteecker besprongen werde oversulx dat den mans vuyst hem gevangen bij de crop greep ende vast hielt om vorder quaet te voircomen. Wesende een saecke van quaede consequentie ende den specialick van straetschenderie. 't Welck niet ongestraft en behoort te blijven. Ende hier up gehoort des Officiers eysch ende conclusie soe is 't dat schepenen meer genegen wesende tot barmherticheyt dat tot strengheyt van justitie ten aensien van des gevangens jonckheyt lange gevangenis ende op hope van beternisse doende recht inden naeme vande hoge overicheyt der Lande, Graefschap van Hollant ende Westvrieslant d' voorn. Jan Jansz. bannen uyer stede vander Goude ende vrijdom vandien den tijt van drie eerstcomende jaeren te ruymen binnen 's daechs sonneschijn sonder weder daer inne te comen op pene van meerder correctie. Ordonnerende hem nietemin op beyde sijn knien te vallen ende Godt inde naeme vande justitie te bedancken van sijn genaedige sententie, confiseckerende voort syne goederen tot profijte vande hoge overicheyt indien hij jegenwoordich enige heeft. Actum ende gepronunchieert den 8en marty 1597. Present alle de Schepenen.

fol. 136**Lenert Lenertsz. ende Jan Dirxz. gebannen**

Alsoe Lenert Cornelisz. inde loop Cleyntgien genaemt geboren ter Vere ende Jan Dirxz. geboren tot Zuydthooren in Groenigerlant elx out ontrent 27 jaeren jegenwoordich gevangens voor schepenen deser stede vander Goude bekent ende beleden heeft dat syluyden inde steden ende ten platten Landen gesonts lichaems ende de justitie gelogen¹ hebben gehadt. Ende haer jegens gehoort den eysch ende conclusie bij de Officier gedaen ende genomen ten eynde dese gevangens gestraft souden worden in conformite vande placcaten tot meermaelen in dese Landen gepubliceert ende gerenoveert. Soe is 't dat schepenen recht doende inde naeme ende vande hoge oevericheyt van Hollant ende Westvrieslant d' voorn. Lenert Cornelisz. ende Jan Dirxz. bannen uuter stede vander Goude ende vrijdom vandien den tijt van drie jaeren te ruymen binnen 's daechs sonneschijn ende niet weder daer inne te comen op meerder straffe ende confiscaetie heure goeden tot profijte vanden hoge oevericheyt indien sy jegenwoordich eenige hebben. Actum ende prestantibus ut supra.

fol. 136**Thomas Henrixsz. engelsman gebannen**

Alsoe Thomas Henrixsz. Engelsman soldaet onder de compagnie van Capteyn Daniel Veer jegenwoordich garnisoen houdende binnen deser stede vander Goude nu alhier gevangen voer Schepenen bekendt ende beleden heeft, dat hij seecker tijt geleden hem vindende ten huuse van Gerrit Danielsz brouwer, om naebyer² te vragen, dat hij inleggen wilde, aldaer op een banck syen leggen heeft gehadt twee billetten off acchynsbrieffkens d' welcke hij opnemende daer mede uytten huuse streeck, ende daer nae weder ten huuse vanden voorsz. brouwer comende, dat hij d' selve billetten leverde aen handen van 't jonckwyff aldaer, in dien manieren, off hij gevangen die op sijnen naem vanden impostmeester ende exchynsenaer vercregen hadde, daerop hij alsoe sinisterlick een halff vat biers gehaelt heeft

fol. 136v

gehadt, mitsdijen frauderende mit valscheydt ende onbehoorlick werck den impostmeester ende exchynsenaer van huere gerechticheydt, al nyet jegenstaende hij te vooren andere confessie gedaen ende sulx Godt ende de justitie gelogen gehadt heeft. Ende alsoe dit een saecke is van quade consequentie waer duer geschapen soude weesen een arger te gebueren tot merckelicke schade ende prejuditie vande gemeene saecke ende deser stede. Soe is 't dat mijn heeren vande Gerechte gehoortd hebbende den eysch ende conclusie vanden Bailliu jegens

¹ Sic, zin.

² *WWW. bierwoordenboek.com*; Nabier is bier, dat van de naloop gebrouwen werd. Tijdens de laatste fase van het filteren wordt spoelwater gebruikt om de laatste wort (de zogenaamde nawort) nog op te vangen. Hierin zitten minder suikers en daardoor zit er in het bier minder smaak en alcohol. Voorbeelden van nabier; Pannebier, bruiloftsbier. Zie ook; Scharbier (of scharrebier), dunbier (of dunnebier).

desen gevangen gedaen ende genomen, ten eynde denselven gestraft soude worden ander ten exemple ende voort op alles rijpelic geleth dat ter materie soude mogen moveren. Bannen den voornoemde Thomas Henrixsz. gevangen (nyet jegenstaende den dienst daer hij in is) uyer stede vander Goude ende vrijdom vandien den tijdt van een jaer eerstcomende, te ruymen binnen daechs sonneschijn, sonder weder daer inne te comen op pene van meerder straffe, verclaerende nyetemin syne goeden, indien hij eenige heeft verbuert tot profijte vande hooge overicheydt van Hollandt ende Westvrieslandt, ende 't halff vat byers bij den Bailliu gesaizeert ten behouve vande oude arme mannen deser stede. Gereserveert de wapenen van den gevangen, die hem volgen sullen. Ordonnerende nyetemin den gevangen op sijn knyten te vallen bidden om vergiffenisse van dat hij Godt ende de justitie gelogen heeft gehad. Aldus gepronunchieert ter vierschaer den tienden aprilis 1500 seven ende 't negentich. Present Schout ende alle de Schepenen.

fol. 136v**Bruyn Jansz. van Embden**

Alsoe Bruyn Jansz. van Embden oudt ontrent 16 jaren, jegenwoordich gevangen bekendt ende beleden heeft dat hij altemet van zijn ouders loopende op verscheyden plaetsen, noch recht voor sijn gevangnisse geweest is tot Utrecht ende daer nae tot Rotterdam op de marctdagen van de selve steden, bij hem hebbende drye lichte gesellen, die uyt alle circynstantien hen mit quade middelen generen, bij de welcke oick binnen deser stede ende onderwegen grote petulantie bedreven is, sonder dat de voorsz. Bruyn Jansz. de Officier aengesproocken heeft om van hem te vercrygen billetten daer mede hij soude mogen vrylick passeren als volgende den placate, 't welck nyet en behoort geleden off getolereert te worden. Soe hebben Schepenen den voorseyde Bruyn Jansz. geordonneert ende ordonneren hem mits desen voor sijn correctie, op beyde sijn knyten te vallen ende Godt ende de justitie te bidden om vergiffenisse. Belastende hem voort binnen twee dagen te vertrecken uyt deser stede ende vrijdomme vandien ende daer uyt te blijven een jaer langh, sonder middeler tijdt weder daer inne te comen alles op pene van meerder straffe. Actum den 13en juny 1500 seven ende 't negentich. Present Schout ende alle de Schepenen.

fol. 137

Alsoe Jan Gerritsz. van Embden oudt ontrent 17 jaren, jegenwoordich gevangen comende van Amsterdam daer hij twee jaren aen de Burchwal ende aen den vuylnispytten gewrocht heeft, soe hij seydt, hem vervorderdt heeft duer deser stede te passeren om voort te gaen nae Dordrecht ende vorder op Willemstat om daer te wercken, sinder billet te hebben vanden officier, zijnde alhier oick geapprehendeert ende gedetineert overmits hij gepresumeert worde te wesen vande complicen van eenige dyeven die hier ontrent gelopen hadden. Soe hebben Schepenen om redenen hem bewegende, voor dese reys d' voorsz. Jan Gerritsz. geremitteert van dat hij hem van d' een plaets in d' ander heeft getransporteert sonder billet als voren. mits dat hem scherpelick belast is sulx nyet meer te doen opte penen inden placate begrepen. Actum ut supra.

fol. 137

Alsoe Abraham Thonisz. van Sevenbergen oudt ontrent 26 jaren jegenwoordich gevangen bij den Landdrost ingebrocht, hem van Amsterdam daer hij woont, getransporteert heeft gehad met cramerije op verscheyden plaetsen sonder behoorlick billet vanden officier, seggende voer excuse, hem nergens sulx affgeeyst te syn, ende dattet selve nuet in observantie is. Soe hebben Schepenen (om redenen hen bewegende) d' voorsz. Abraham Thonisz. voor dese reys sijn voorsz. versuym geremitteert, mits dat hem scherpelick belast is 't selve nyet meer te doen, opte penen inden placate begrepen. Acum ut supra.

fol. 137**Jan Jorisz. inden Brill**

Alsoe mijn heeren vande Gerechte deser stede van der Goude bij goede informatie is gebleecken, dat Jan Jorisz. inden Brill hem onlanx vervordert heeft gehad de 's heeren dienaers van de justitie, die ten huuse van Joris inden Brill sijn vader gesonden waren, om d' executie te doen vanden 50en penninck van 't voorleden jaer, mit fortse ende dreygementen uyten huuse doen gaen heeft, seggende dat hij henluyden soo vroom nyet en ryedt, dat sy daer uyten huuse yet dragen souden, off dat syluyden off hij daer soude leggen, midsgaders dat hij den bruy van de Schout hadde, ende hem soe wel op 't lijff slaen soude als de dienaers. 't Welck saecken sijn van seer quaden exemple, ende consequentie, dat in een Stadt van justitie nyet en behoort ongestraft te blijven. Soe is 't dat mijn heeren vande Gerechte gehoord hebbende den eysch, aenspraecke ende conclusie vanden officier den voorseyde Jan Jorisz. voor sijn correctie geordonneert hebben ende ordonneren bij desen binnen daechs sonneschijn selver te gaen in een vande castimentshuyskens inde Tyendewechspoort, dat tot dyen eynde voor hem open sal staen, ende aldaer den tijdt van ses eerstcomende weecken te blijven te water ende te broode op pene van meerder correctie midsgaders te betalen de costen ende mysen van justitie ende twee ponden grooten Vlaems voor een pecuniele amende tot behouve van den

fol. 137v

heer. Ende dit al te voldoen aeler hij weder gerelaxeert sal worden. Welcken voorsz. tijdt geexpireert wesende sal d' voorn. Jan Jorysz gehouden wesen ter Raedcamer te compareren, ende op sijn knyen vallende Godt ende de justitie om vergiffnisse te bidden. Gepubliceerd ter peuye van 't stadthuys den 20en Junij 1500 seven ende 't negentich. Present Schout, die vier Burgermeesteren ende alle de Schepenen.

fol. 137v

**Jan Pietersz. Veen geperpetreert hebbende een
nederslach in Blomendael**

Gesyen bij de gerechte der Stede van der Goude 't intendit henluyden overgegeven van wegen den Bailliu deser stede inde name vande hooge overicheydt eyscher in cas crimineel op ende jegens Jan Pietersz. Veen anders genaemt Jan Piet gedaegde in persoon op pene van ban ende confiscatie van goeden deffailant. Proponerende hoe dat denselven deffailant ten huysse van den Schout tot Waddinxveen met meer ander opten 2en meye lestleden vergeselschap wesende met dreygementen ende ander onvredelicke propoosten oirsaecke gesocht gehadt heeft om tot smijten ofte vechten te geraecken oversulx dat omme te verhoeden alle ongemack eenige goede luyden van 't geselschap hem van de camer inden haerdt gebracht ende alle middelen gebruyct hebben gehadt, ten eynde hij hem soude laten bevredigen, maer geen gehoor gevende ende bij sijn toorn ende boosheijdt perseverende seyde sijn opsteecker treckende: "Ick wil hier uyt, off wilt ghyluyden daer aen", soedat sy vresende 't pericule hem lyeten gaen, ende den deffailant inde gangh comende mitten blooten opsteecker inde handt soe riep den Schout, die hem inde gangh integens quam: "Jan wilt ghy mij steecken", dan hem verby loopende, hadde hij eenen Adriaen Cornelysz. die uytten huysse meende wech te gaen mit sijn opsteecker twee quetsuren gegeven, d' een duer sijn 's lincker arm, ende d' ander in sijn 's lincker borst, van welke quetsuren d' voorn. Adriaen Cornelysz. terstondt gestorven is, breder blijckende bij de informatie daer van synde. Ende alsoe dit een saecke is die nyet ongestraft en behoorde te blijven. Soe hadde d' voorn. eyscher den deffailant tot synder laetste woonstede eensaemtelick oick bij edicte inde kercke tot Waddinxveen ende bij affixie van billetten doen dagvaerden ofte citeren in persoon op pene van ban ende confiscatie van goeden te compareren jegens seecker overstreecken dage, maer nyet comparerende was jegens hem gegeven deffault ende d' eyscher verleendt een ander citatie crimineel, 't welck tot synder woonstede bij edicte ende affixie van billetten geexploicteert synde ende soe hij nyet

fol. 138

en comparerende, was nae tweede deffault in synder contumacie gedecerneert een derde citatie, uyt cragte van de welke de gedaechde met inthimatie tot syne woonstede edicte ende affixie gedagvaert ende noch deffailant blijvende, was jegens hem verleendt 't derde deffault, ende voor 't profyt van dien d' eyscher geadmitteert sijn intendit 't overleggen ende tegens de gedaechde geconsenteert een vierde citatie ex superabundanti, bij welke den voorseyde gedaechde gedachvaert was geweest, omme 't voorsz. intendit te syen verifien ende sententie 't anhoren, maer overmits sijn non comparitie, is d' eyscher toeweyst 't vierde deffault, volgende welke hadde hij van sijn intendit mitten verificatien daer bij gevoucht onder Schepenen gedient ende recht versocht. 't Gerecht met rijpe deliberatie van raede duergesien ende overwegen hebbende alle 't gene ter materie dienende is, heeft uyte name ende van wegen de hoge overicheydt der Landen van Hollandt ende Westvrieslandt voorsz. gedaechde ende deffailant versteecken ende versteect hem bij desen van alle exeptien declinatoir, peremtoir, dilatoir defensien ende weeren, die hij in desen hadde mogen doen ende proponeren. Bandt voort denselven gedaechde ten eeuwigen dagen uyte Landen van Hollandt ende Westvrieslandt, sonder daer inne te comen off weder te comen opte verbuerte van sijn lyff, ende verclaert alle syne goeden geconfisqueert tot profyt vande hoge overicheydt. Gepronunchieert den 27en juny 1500 seven ende 't negentich. Present Schoudt ende alle de Schepenen uytgesondert mr. Franchoys Kegelingh.

fol. 138

**Jannitgen Jans van Leyden gestelt op 't
schavot ende gebannen**

Alsoe Jannitgen Jans oudt ontrent 33 jaren, geboren tot Leyden inwonende deser stede, jegenwoordich gevangene voor schepenen bekendt ende beleden heeft dat eenige soldaten tot haren gelogeert synde op een nacht inde voorleden weeck uytgegaen sijn geweest uyt haren huysse om te steelen in een huys daer sy daechs te vooren twee off drye kaesen syen leggen hadden ende dat de selve soldaten weder comende sonder yet vercregen te hebben sy gevangene tegen henluyden seyde: "Ick soude selfs daer wel dorven gaen, daer is maer een oude vrouwe in huys ende wel een halve tonne gelt". Waarmede sy henluyden inciteerde¹ ende oorsaecke gaff, dat sy met hen dryen uytliepen ende 't glas uytbreeckende seecker gaeren, vleesch ende ander goedt

¹ GTB. Inciteeren. Aansporen, aanzetten, opwekken, aanmoedigen, prikkelen, aanvuren.

naemen ende 't huys brachten. 't Welck sy gecocht heeft voer acht gulden, verbergende 't goet achter op haer plaetse, ende als den officier daer

fol. 138v

hadde wesen soucken, brochte sy 't selve tot een ander vrouwe, dye sy gepersuadeert hadde om dat te bewaren, behalven dat sy noch daer te vooren ander goet bij soldaten gestolen tot haren huysse heeft laten inbrengen. Alle 't welcke saecken sijn van quader consequentie die nyet en behoren getolereerd, maer gestraft te worden andere ten exemple. Soe is 't dat schepenen nochtans meer genegen synde tot bermherticheydt dan tot riguer van justitie, doende recht uyten name ende van wegen de hoge Overicheydt van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt d' voorsz. Jannitgen Jans mits desen condemnieren gestelt te worden achter op 't schavot, ende aldaer te staen een halff uyt langh met haer handen tusschen de ijsers. Bannen daer voorts uyt deser stede ende vrijdomme vandyen den tijdt van vijff ende twintich jaeren, te ruymen binnen daechs sonneschijn, sonder middeler tijdt weder daer inne te comen op pene van meerder straffe, ende verclaeren alle haere goederen indien sy eenige heeft geconfisqueert ten profijte vande hooge overicheydt der voorsz. Landen. Gepronunchieert den 23en july 1500 seven ende 't negentich. Present Schout, de vyer Burgermeesteren ende seven Schepenen.

fol. 138v

Machteltgen Jans

Alsoe Machteltgen Jansdochter van Bockhoven bij Shartogenbosch inwonende deser stede oudt ontrent 31 jaren haer bij eene Jannitgen Jans van Leyden heeft laeten bewegen gehadt binnen haeren huysse te ontfangen een mande mit gaern, vleesch ende ander goederen, dye d' voorsz. Jannitgen van te voren bekende bij eenige soldaten gestolen ende bij haer vande soldaten gecocht te syn. Ende dat ten eynde d' selve goederen aldaer bewaert souden worden op dat den officier noch andere d' selve ten huysse van Jannitgen Jans nyet en souden vinden. 't Welck een saecke is van quader consequentie, dye nyet en behoort ongestraft te blijven. Soe is 't dat schepenen nochtans meer genegen synde tot bermherticheydt dan tot riguer van justitie d' voorsz. Machteltgen Jans voor haer correctie mits desen ordonneren op beyde haer knyen Godt ende de justitie te bidden om vergiffenisse. Condemnieren haer voorts in een pecuniele amende ten behouue vanden Schout van drye gulden, ende ten behouue vande 's heeren dienaers dertich stuvers inde plaetse van haer salaris. Gepronunchieert ter camer den 24en july anno 1500 seven ende 't negentich, present Schout, de vyer Burgermeesteren ende seven Schepenen.

fol. 138v

Maerten Harmensz. gebannen

Alsoe Maerten Harmensz. geboren tot Burch bij Andwerpen¹ voer Schepenen der Stede van der Goude bekend heeft, dat hij seeckere tijdt hem geneert

fol. 139

heeft gehadt mit bryeven over ende weder te reysen uyt Brabant, Vlaenderen ende dese Landen, sonder te hebben bryeve van sauveconduict contrarie de placaten in dese Landen gepubliceert wesende een saecke van quade consequentie. Ende hierop gehoordt den eysch ende anspraecke van den Bailliu deser stede. Soe is 't dat schepenen mit rijpe deliberatie van rade doende recht inden name vande hooge overicheydt, d' voorn. Maerten Harmansz. bannen uyt deser stede van der Goude ende Jurisdicte van dien, den tijdt van vijff ende twintich jaren, te ruymen binnen daechs sonneschijn sonder middeler tijdt weder daer inne te comen, op pene van meerder straffe, verclarende alle syne goederen verbuert indien hij eenige heeft, tot profijte vanden hoge overicheydt. Actum den 22en Augusti 1500 seven ende 't negentich. Present Schout, ende alle de Schepenen.

fol. 139

Frederick Gerritsz. de Langhe

Gehoordt bij mijn heeren vande Gerechte den eysch ende aanspraecke bij den Bailliu ende Schout deser stede van der Goude als eyscher in cas van delict gedaen op ende jegens Frederick Gerritsz. de Langhe gedaechde in persoon. Proponerende d' voorn. eyscher dat 't anderen tijden bij de burgermeesteren, Schepenen, Raedt ende gemeene vroetschap gedaen emaneren ende publiceren is seecker statuyt ende ordinnantie waerby verboden wordt, bij yemandt geexerceert ofte gepleecht te worden eenige pauselicke ceremonien wesende oick 't selve verbodt daer nae tot twee verscheyden stonden alle papen particulierlick geinsinueert, ten eynde sy hen daer nae reguleren souden, op dat duer huere contraventie ende 't ophouden van secrete conventiculen geen commotie soude ontstaen tot perturbatie vanden gemeene rusten ende tranquilliteyt, maer dat desen gedaechde nyet tegenstaende dyen hem vervordert heeft gehadt twee personen inde kerck vanden predickstoel haer

¹ Burcht, gem. Zwijndrecht, prov. Antwerpen, België.

proclamatien gehadt hebbende, nae de pauselicke ofte roomsche usantie te trouwen, nyet jegenstaende oick dat de manpersoon mit leprosie gecontamineert ofte besmet was, ende sulx nae alle constitutionen van rechte nyet en mochten te samen gevoucht worden, om alle vordere infectie te verhoeden. Dat d' voorn. gedaechde hem insgelyx vervordert hadde seecker manperson daertoe te induceren ofte persuaderen ten eynde hij hem mit syne huysvrouw wesende 't samen over langhe jaren bij Schepenen deser stede gesolemniseert bij een priester soude laten trouwen, off anders dat sijn huysvrouw inde misse nyet comen hoochtijdt houden, ofte inde catholijcke kercke ontfangen mochte worden, seggende daerbij dat syluyden bij malcanderen in hoerdom saten ende dat haer kinderen bastaerden waren. Ende alsoe dit saecken waren van quade consequenties, tenderende nyet alleen tot seditie ende perturbatie vande gemeene rusten maer insgelyx tot vilipendie van de overicheydt ende haere ordonnantie ende statuyten. Concluderende daerom d' voorn. eyscher bij d' voorsz. redenen ende middelen

fol. 139v

dat de gedaechde gebannen soude worden den tijdt van vijftich jaeren uyte Landen van Hollandt Zeelandt ende Vrieslandt sonder weder daer inne te mogen comen op de verbuerte van sijn lyff, mitsgaders syne goeden verclaert geconfisqueert tot profyt vande hooghe overicheydt der selver Landen. Waer jegens de gedaechde bij syne schriftelicke defensie allegerde dat hij (sonder jactantie¹) een burger was staende ter goeder name ende fame, nochte nyet gecontravenieert te hebben d' ordonnantie ende statuyten gelijck den eyscher sustinerende es, soe inde pretense trouwe ofte andersins, midsgaders dat geensints te letten staet off hem prejudiciabel conde wesen de getuychenisse bij eenen Philips Joosten 't syne laste gedaen, als geschyet uyt ranceur ende envie, dije hij jegens hem gedaechde heeft geconcieert, ende oversulx geen gelooff meriterende, ten min overmits bij hem inde kercke deser stede nyet alleen sonder woort ofte wederwoort geinjurieert maer oick geprobeert heeft buyten de kerck te comen ende aldaer mit slagen cort recht te maecken. Ontkennende oick expresselick jegens hem geseydt te hebben 't welck den officier tot syne laste is brengende, noch oick sijn leven ten huysse van Philips Joosten om sulcke saecken geweest te syn. Concluderende daerom bij de voorsz. ende meer ander redenen ende middelen ten fyne van nyet ontfancelick ende dat den eyscher sijnen eysch ende conclusie ontseyt sal syn, ende hij gedaechde daer aff geabsolveert. Myn heeren vande Gerechte op alles geleth, ende nae tuych ende kennisse dye sy vande saecke hebben, condemnieren den gedaechde in een pecuniele amende van hondert ende vijftich gulden, te bekeeren de twee derdepaerten tot profyt van den huysarmen ende 't derde derdepaert ten behouwe vanden officier eyscher in desen. Ontseggen den eyscher sijnen vorderen eysch ende conclusie opten gedaechde gedaen ende genomen, interdiceren den gedaechde nyetemin gelijcke solemniteyten van huwelick meer te nemen op arbitrale correctie. Actum ende gepronunchieert ter vierschaer den 7en novembris 1500 seven ende 't negentich. Present Schout, Adriaen Jansz. ende Jan de Bruyn Schepenen geintheemt, Gerrit van Wourden, Adriaen Claesz. Goudswaert ende mr. Franchois Kegelingh Schepenen.

fol. 139v

Witte Govertsz.

Ghehoort bij mijn heeren de Gerechte den eysch ende

fol. 140

aenspraeck bij den Bailliu ende Schout deser stede vander Goude in cas van delict ghedaen op ende jegens Witte Ghovertsz gedaegde in persoon Proponerende dat 't anderen tijden bij de burgermeesteren, Schepenen, Raedt ende ghemeene vroetschap seeckeren statuyt ende ordonnantie ghemaect es op 't onderhoud vanden armen met verbodt dat nyemant meer en mach gaen bedelen overmits der misbruycken die onder decxel vandyen waeren bevonden noch in observantie wesende. Ende soe wel 't zelve nyemant en behoort caluminieren² als een werckelick christelick ende priselick wesende dat nochtans dien nyet jegenstaende de ghedaegde inde camer judiciële onlancx ter contrarie gedaen heeft gehadt seggende opte presentatie hem byde Aelmoseniers gedaen van hem ter [camere] van alle naemaenigh [...] [...] geeychste jaeren verlopen renten tot 23½ stuyver t's jaers daer zij bij donatie van Gerrit Jan Stempelsz. aengecomen waeren. Dat de Aelmosenierszcamer op een quaet fundament stont daer mede nyet alleen te kennen geven dougentheyt die hij totten armen is draegende maer dat hij oock de Magistraet deser stede in heur ampt ende constitution onwettich es houdende. Ende alsoe de voorn. calumienuese propoosten vanden gedaegde daertoe sijn streckende om 't gemeene volck jegens heur wettige overicheyt tot seditie te verwecken ende zulcx de ghemeene ruste te perturberen. Zoo concludeerde d' voorn. Bailliu eyscher in desen bij de voorsz. redenen ende middelen, dat den ghed. soude worden gecondempneert personelicken in openbaere vyerschaer te compareren ende op sijn knyen vallende opentlicke te bekennen dat hij de fundatie vande Aelmoesenienscamer tot syne leetwesen 't onrecht ende qualicken gecalumineert heeft gehad, ende dat hij die hout voor Goddelick ende wettelick angestellt ende mitsdyen te bidden God ende de justitie om vergiffenisse mitsgaders dat hij voort zoude gecomen te worden in een pecuniele amende van duysent gulden. Te appliceren de twee derdenperten tot proffijt vande hooghe Overicheyt ende 't derde derdepaert tot behoufve ende reparatie vande huysinghe die jegenwoordich

¹ *Practisyns Woordenboekje*, 47. Jactantie. Beroeming.

² *GTB*. Caluminieren. Kwaadspreken, lasteren, valsch beschuldigen, onterechte aantijgingen uiten.

fol. 140v

byde Aelmoeseniers word ghedaen maken om aldaer de schamele kynderen ambochten ende hantwerck te doen leeren. Waer jegens de ghedaegde selver comparerende voor defentie allegeerde bij sijn schriftelick antwoordt dat hij geeycht synde van wegen de Aelmoeseniers om de betaelinghe van sekere verlopen renten tot 23½ stuyvers t's jaers daer jegens geseyt heeft gehadt dat die donatie soo die bij Gerrit Jan Stempelsz. daer aff ten behouwe vanden huysarmen gedaen es nyet en mocht substitueren overmits hem [...] rente nyet meer en competeerde dan alleen een gherechte thiendepaert ende dat nyet en bleeck dat hem tot 't doen vande donatie eenigh last ofte procuratie bij d' ander zijne consorten gegeven was oversulcx sustinerende dat de Aelmoeseniers nyet gefundeert en waeren de renten in 't gheheel te geyschen ende dat de camer mitsdyen nyet gefundeert en was off op een quaet fundament stonde sonder dat sijn meenigh mochte ghedaegen in 't mintste hadde geweest daer mede te willen seggen 't gene bij den eyscher geposeert werdt. Soo dat hij nae rechte vermach syne woorden te interpreteren als hem alleen bekent ende den eyscher nyet mogelick synde om te kennen, want bij den eyscher upte versche daet gebracht zijnde off hij zeyde d' voorsz. camer op een quaet fundament te staen, hadde hij ghed. daerop geantwoordt in sulcx nyet geseyt 't hebben. Soo dat [rad...nx] ende abzurt was dat den eyscher hem [onder...dt] te oordelen sijn ghedaegdens [hiertoe] oversulcx te vreden indyen 't noot waere bij eede te verclaren in 't minste gheen gedachte gehadt t' hebben mette pretense woorden d' autoriteyt vande weth ende vroetschappe deser stede te nae spreken gelijk hij oock nyet gedacht en hadde yet te seggen jegens d' justitie vanden Camer vanden Aelmoeseniers. Concluderende daerom

fol. 141

byde voorsz. middelen dat den eyscher tot zijnen eysch verclaert sal werden nyet ontfanckelick ende bij ordine dat d' zelve den eyscher sal worden ontseyt ende hij gedaegde daer van gheabsolveert cum expensis. Myn heeren vanden Gerechte up alles mit goede deliberatie gelet ende nae kennisse die zij vanden zaecke hebben condemneren den ghedaegde in een pecuniele mulcte van twee ende 't zeventich gulden tot 40 grooten Vlaems yegelicke gulden te appliceren de twee derdepaelten tot behoufve vanden officier eyscher in desen ende 't 3e derdepaelten tot behoufve vanden huysarmen tot reparatie vanden Aelmoesenierscamer verstreect te worden. Ende ontseggen mitsdyen den eyscher sijnen vorderen eysch ende conclusie upten gedaegde gedaen ende genomen. Actum ende gepronunchieert ter Raetcamer met opene deuren den 10en Novembris 1597. Present Schout, Cornelis Jansz. Bosch, Maerten Jansz. Moel ende Gerrit de Lange Burgermeesteren, Bruyn Woutersz. Verdoes, Pieter Pietersz. van Hoorn, Pieter Trist Schepenen, mr. Amelius van Rosendael schepenen geintheert, Gerrit van Wourden, Adriaen van Goudtswaert ende mr. Francoys Kegelingh schepenen.

fol. 141

Claes Langh van Hamburch

Alsoe Claes Langh van Hamburch oudt ontrent 24 jaren jegenwoordich gevangen gedient hebbende op een schip van oorloge daer aff hij pasport vercregen heeft opten 25en des voorleden maendt novembris, alle de penningen dye hij van sijnen dienst ontfangen hadde hem quyt maeckende alhyer ter Goude gecomen is vervougende hem in eenige huysen daer hij om een teerpenninck badt, onder dexel dat hij schiepbreeckinge geleden soude hebben, ende hem vyer stuyvers gegeven synde bij een vande Aelmoeseniers mit bevel van daer mede terstondt uytter Stadt te gaen, dat hij sulx naergelaten, ende 't selve gelt onmittelick verteert heeft, comende noch eenige penningen ten achteren, daervoor hij sijn pye te lande lyet. Alle 't welcke saecken sijn van quaden consequentie, dye nyet en behooren ongestraft te blijven. Soe is 't dat schepenen doende recht uyten naem ende van wegen de hooge overicheydt den voorseyde Claes Langh mits desen bannen uyt dese Stede van der Goude ende de vrijdom van dyen den tijdt van ses jaren te ruymen binnen daechs sonneschijn, sonder middeler tijdt weder daer inne te comen op pene van meerder straffe. Actum den vierden decembris 1500 seven ende 't negentich. Present Schout,

fol. 141v

Pieter Pietersz. van Hooren, Floris Claesz. Cincq, Pieter Pietersz. Trist, Gerrit Cornelisz. van Wourden ende Adriaen Claesz. Goudswaert Schepenen.

fol. 141v

Maerten Jaspersz. alias Paepgen

Alsoe Maerten Jaspersz. sleper van der Goude alias Paepgen oudt ontrent 22 jaren jegenwoordich gevangen voir Schepenen bekent ende beleeden heeft dat hij tot verscheyden reysen van syne moeder (nyet jegenstaende d' selve een oude ende gebreeckelicke vrouwe is) eenige goederen genomen d' selve vercocht ende 't gelt duergebracht¹ heeft. Ende dat hij onlanxleden op eender nacht mit Jan Vloot ende Thomas de Somer sijn mede gevangens dye hij daertoe met beloften verwillicht hadde, hem heeft laten vinden voor sijn moeders woonplaetse, al waer hij de spyckers van een glas affgedaen ende 't glas uytgenomen heeft, in meeninghe ende met opset, dat

¹ GTB. Duerbrengen, doorbrengen; Opmaken, verkwisten.

sy de tinne van sijn moeder nemen ende vercoopen souden. 't Welck voort ongedaen is gebleeven overmits d' voorsz. jongens duer 't glas nyet in huys en wilden ende dat hij selfs daer duer nyet en mochte. Dat hij oick d' voorsz. ende andere jongens nocht tot andere dijeverijen geinfligeert ende geraden heeft gehad. Alle 't welcke saecken sijn van quader consequentie dye nyet en behooren getolereert maer gestraft te worden andere ten exemple. Soe is 't dat Schepenen, meer genegen synde tot bermherticheydt dan tot riguer van justitie als mede op hope ende belofte van beternisse, doende recht inden name ende van wegen de hooghe overicheydt den voorseyde Maerten Jaspersz. mits desen condemneren alhier opte poort inde examinatiekamer wel strengelick ten bloede toe bij de 's heeren dienaers gegesselt ende daer nae noch den tijdt van drye weecken te water ende broode ten castimente geleydt te worden, ende alsdan ter Raedkamer te comen ende op beyde sijn knyen Godt ende de justitie te bidden om vergiffenisse. Actum den 21 january 1500 acht ende 't negentich. Present Schout, Cornelis Jansz. Bosch, Henrick Jansz. van Wourden ende Gerrit Cornelisz. de Langhe Burgermeesteren midsgaders alle de Schepenen.

fol. 141v

Jan Cornelisz. Vlootgen

Alsoe Jan Cornelisz. Vlootgen vander Goude out ontrent 16 jaren voor schepenen bekend ende beleden heeft dat hij mit zijne complicen eene lange tijt geduerende ende tot verscheyden reysen totte backers [meer] wittebroot gevraecht heeft gehad ende als hij 't zelve broot hadde, dat hij dan sonder gelt te geven daer mede

fol. 142

deurliep. Dat hij oock vande vensters broot, couck, kaes ende diergelijcke selfs genomen ofte daer van mede gedeelt ende gegeten heeft als 't zelve bij sijn medegeselschap gedaen was, gelijk hij oock eens een cousebant van een venster nam daer van 't ander bij een van d' andere zijne complicen genomen worde dye syluyden vercoften. Item dat hij eens een broot genomen hebbende 't zelve de man, die hem volchde om 't zelve weder te becomen in 't aensicht geworpen heeft ende dat hij Thomas Claesz. de Somer sijn mede gevangen eerst tot dyeverye gebracht heeft gehad. Item dat hij sijn broot dat hij in 't heyligeesthuys te deel gehaelt hadde vercocht ende 't gelt eensdeels aen wittebroot ende kaes besteeft ende voor de reste dye hij verhielt gespeelt heeft gehad. Mitsgaders dat hij hem van Maerten Jaspersz. insgelycx sijn mede gevangen heeft laeten persuaderen mit hem inder nacht te gaen voor 't huys van desselfs Maertens moeder om aldaer sekere tinne te nemen ende d' zelve te vercoopen, duer dyen hij zeyde dat hij wiste een clinck van een raempgen opte lichten ende alsoo in huys te comen maer alsoo Maerten de spyckers van een glas affbrack ende 't glas uuyt nam, dat hij daeromme bevreest worde ende daer mede nyet vorder en wilde te doen hebben waerdeur dat het voorsz. opset voort achterbleeff. Alle 't welcke saecken sijn van quader consequentie die nuet en behooren getolereert maer gestraft te worden andere ten exemple. Soe is 't dat schepenen nochtans meer genegen zijnde tot bermherticheydt dan tot rigueur van justitie als mede regardt nemende opte jonckheydt vanden gevanghen ende op hoope ende belofte van beternisse doende recht inden name ende van wegen de hooge Overicheydt den voorseyde Jan Cornelisz. mits desen condempneren alhier opte inde examineercamer wel strengelick ten bloede toe byde 's heeren dienaers gegeesselt ende daer nae den tijt van veerthien dagen, te water ende te broede ten castimente geleydt te worden, ende alsdan ter Raedkamer te comen ende aldaer op beyde sijn knyen Godt ende de justitie te bidden om vergiffenisse. Actum den 21en january 1500 acht ende 't negentich. Present Schout, Cornelis Jansz. Bosch, Henrick Jansz. van Wourden ende Gerrit Cornelisz. de Langhe Burgermeesteren midsgaders alle de Schepenen.

fol. 142v

**Thomas Claesz. de Somer
ende Guillaume Jansz.**

Alzoo Thomas Claesz. alias de Somer vander Goude oudt ontrent 11 jaren ende Guillaume Jansz. alias Brouckgen inwonende der selver Stede out ontrent 14 jaeren jegenwoordich gevangen bekend ende beleden hebben dat sy tot meermalen selfs broodt, coeck, ende ander eetbaere waren genomen hebben ende daer van gedeelt ende mede gegeeten als sulcx bij andere gedaen was. Mitsgaders dat d' zelve Thomas hem met Jan Cornelisz. Vloot mede heeft laten verleyden van Maerten Jaspersz. sijn mede gevangen om voor 't huys vande moeder vanden voorsz. Maerten inder nacht te gaen mit opset dat sy aldaer souden steelen. 't Welck saecken sijn van quader consequentie dye nyet behooren ongestraft te blijven. Soo is 't dat schepenen meer genegen synde tot bermherticheydt dan tot rigueur van justitie ende in aensieninge van huer jonckheydt mitsgaders op hoope ende belofte van beternis, doende Recht inden naeme ende van wegghen de hooge Overicheydt de voorsz. Thomas Claesz. ende Guillaume Jansz. mits desen condempneren ontcleet ende alsoo gestelt to worden om de justitie van Maerten Jaspersz. ende Jan Cornelisz. Vloot heure mede gevangens an te syen, ende dat daer nae d' voorsz. Guillaume Jansz. bij de 's heeren dienaers gegeesselt zal worden alhier opte poort in besloten camer tot discretie van Schepenen, mitsgaders dat sy beyde alsdan op huer knyen leggende Godt ende de justitie sullen bidden om vergiffenisse. Actum den 21 januarij 1598. Present Schout, Cornelis Jansz. Bosch, Henrick Jansz. van Wourden ende Gerrit Cornelisz. de Lange burgemeesteren mitsgaders alle de Schepenen.

fol. 142v**Gerrit Aertsz.**

Alzoo heer Gerrit Aertsz. t' anderen tijden van 't Engelsche garnisoen alhyer, inde exercitie vande pauselicke superstitionen bevonden ende daerover gevangen sijnde bij die vanden vroetschap, met groot pericule van haere gecommiteerde verlost es geweest van 't gevaer ende van 't verlies van leven daer hij in stont ende oversulcx wel behoort hadde voor

fol. 143

zoo groots weldaet met alle ghoorsaemheyten danckbaer te zijn, ende hem vandien voortaan te wachten noch eenige conventiculen¹ deur zijne superstitionen veroirsaeckt zoo heeft hij dien nyet jegenstaende bekent onlanx inder nacht geweest te hebben ter plaetse al waer om sijne exercitie wille groote vergaderinge van volck was, al contrarie de kuere ende 't verbodt vande vroetschap daer van sijnde, midsgaders 't bevel hem daer nae meermaels bij de magistraet gedaen doen op arbitrale correctie. 't Welck van soe quaden consequentie es, dat 't selve in desen dangereusen tijdt tot conservatie vande gemeene ruste ende tranquilliteyt nyet geleden off gedoocht en mach worden. Waeromme mijn heeren vande Gerechte gehoort den eysch ende conclusie vanden officier dye d' voorn. Heer Gerrit Aertsz. in persoon te compareren gedaen citeren hadde, ende daer jegens des gedaegdens defensie, denselven heer Gerrit Aertsz. bannen uyt deser stede ende Jurisdicite vandyen te ruymen binnen vyerentwintich uyren sonder inden tijdt van vijffentwintich jaren eerstcomende weder daer inne te comen op pene van exemplaerlicken aen de lijve off andersints gecorrigeert te worden. Actum ende gepronunchieert ter camer den 6en aprilis 1500 acht ende 't negentich. Present de vyer Burgermeesteren ende de seven Schepenen.

fol. 143**heer Jan Fransz.**

Alsoe heer Jan Fransz. achtervolgende sijn eygen confessie hem onlanxleden inder nacht laten vinden heeft gehadt ten huuse van Willem Thin off Dieuwer Henrixs genaemt de Trappens, aldaer hij exerceerde de pauselicke ceremonien ende mits dyen causeerde² een groote vergaderinge ende byeencompste van volck, al contrarie de kuere ende 't verbodt vande vroetschap ende 't bevel vande magistraet hem daer nae meermaels als ander pauselicke priesters gedaen doen op arbitrale correctie. 't Welck in dese dangereuse tijden van soedanigen quade consequentie is, dat 't selve tot conservatie vande gemeene ruste ende tranquilliteyt nyet getolereert en mach worden. Soe is 't dat mijn heeren vande Gerechte, gehoort den aenspraeck ende conclusie vanden officier dye d' voorn. Heer Jan Fransz. in persoon te compareren gedaen citeren hadde, ende daer jegens des selffs defensie, conedemneren denselven heer Jan Fransz. ten behouwe vanden officier te betalen een pecunieele amende van achtenveertich gulden, interdicteerende hem nyetemin in geen conventiculen meer te laten vinden, noch eenige te maecken ofte houden op pene van arbitrale correctie van bannissement ofte

fol. 143v

andersins soe de gerechte nae exigentie vande saecke bevinden sal te behooren. Actum ut supra.

fol. 143v**heer Aert Joppen**

Alsoe heer Aert Joppen inden voorleden Paesnacht hem vervordert heeft gehadt 't sijnen huuse inne te laten veel ende verscheyden personen van huysluyden ende ander ende mits dyen een groote vergaderinge te maecken ende te exerceren de Roomsche offte pauselicke superstitionen als contrarie 't statuyt ende verbodt vande vroetschap daer jegens gedaen emaneren ende publiceren, midsgaders 't bevel vanden magistraet hem daer nae meermaels op arbitrale correctie geinsinueert, ende dat hij ten selven tijde den officier die d' incompste van 't volck gesyen hadde wel versmadelicken voer de duer laten staen gehadt heeft, sonder hem inne te willen laten, nyet jegenstaende hoe hij tot ses off sevenmale toe beleefdelick anclopte, duer dyen denselven heer Aert gewaerschuyt was dan den [...cker] te weeten den officier op 't straet was. 't Welck saecken sijn van quade consequentie dye in desen dangereusen tijdt tot conservatie van de gemeene ruste ende tranquilliteyt nyet en behooren te worden geleden. Soe is 't dat mij heeren van de gerechte hyer op gehoort den eysch ende conclusie van den officier de d' voorn, heer Aert Joppen gedaen citeren hadde op huuden in persoon te compareren, ende daer jegens syne defensie, den voornoemde Heer Aert Joppen condemneren ten behouven van den officier te betalen een pecunieele amende van t' sestich gulden, interdicteerende hem nyetemin geen conventiculen meer te maecken off te houden noch te comen off te blijven daer eenige conventiculen sijn op pene van arbitrale correctie van bannissement off andersins soe de gerechte nae exigentie van de saecke bevinden sullen te behooren. Actum als voren, present als voren ut supra. uytgesondert Pieter Pietersz. van Horen.

¹ *GTB*. Conventiculen; buitenkerkelijke (lees hier katholieke), vaak geheime en bij plakkaat verboden bijeenkomsten.

² *Ibidem*. Causeeren; veroorzaken; bezorgen; ten gevolge hebben.

fol. 143v**Pieter Pietersz.**

Alsoe mr. Pieter Pietersz. van Rouselaer uyt Vlaenderen oudt ontrent 60 jaren jegenwoordich gevangen bekendt ende beleden heeft dat hij alomme binnen den Steden ende ten platten Lande gelopen heeft onder pretext dat hij eenige wetenschap soude hebben van seeckere curen¹ ofte meesterie, sonder te hebben eenich bescheydt vande plaetse van syne residentie, gelijk sulx behoort, volgende den placate daer van synde. Dat hij insgelyc alhyer vanden huysen daer hij gelogeeert is geweest met hem gedragen heeft een tinne schuttel dye hij seydt voor opte stoupe gevonden te hebben ende daer nae inde privaet bij inadvertentie² hem

fol. 144

ontvallen te syn, behalven andere moetwille ende lichtvaerdicheydt bij hem gepleecht. 't Welck saecken sijn van quader consequentie dye nyet en behooren ongestraft te passeren. Soe is 't dat schepenen doende recht inden name ende van wegen de hooge Overicheydt den voorseyde Pieter Pietersz. mits desen bannen uyt deser stede van der Goude ende de vrijdom van dyen, den tijdt van vijff ende twintich jaren re ruymen binnen daechs sonneschijn sonder middeler tijdt weder daer inne te comen op pene van meerder correctie. Actum den 6en aprilis 1500 acht ende 't negentich. Present schout ende alle de Schepenen.

fol. 144**Joost Gerritsz.**

Gehoort bij mijn heeren van de gerechte der Stede van der Goude den eysch ende aanspraecke van den Bailliu ende Schout der selver Stede, eyscher in cas van delict contra Joost Gerritsz. cleyvourder jegenwoordich gevangen die op huyden dach hadde hen anseggende dat hij in dienste vande Lande weesende onder Capiteyn Geerloff Cluyt daer uyt gelopen sonder pasport, medenemende de [l.eninge] ende 's heerengeweer midsgaders dat hij boven dyen tot twee diversche stonden de glazen van een burger deser stede bij nacht mit een steen heeft uytgeworpen. 't Welck saecken waren van quade consequentie smaeckende straetschenderie ende geweld, die men in een Stadt van justitie nyet en behoorde te tolereren, maer te straffen ander ten exemple. Concluderende daeromme dat den gevangen arbitralick an sijn lijff ende goet gestraft sal worden ander ten exemple. Waer jegens den gevangen seyde dat hij 't geallegerde van den officier ontkende, gelijk hij op voorgaende examinatie oick gedaen hadde dan bij de burgermeesteren vermaendt synde dat hij de waerheydt soude seggen mits dat men hem geen ander straffe en soude doen dan alreede gesloten was. Seyde d' voorn. gevangen dat hij bekende, nadyen hij de glazen eens doen maecken hadde dat hij doen door spyte d' selve wederomme uytgeslagen heeft gehad, versouckende gratie mit belofte van beternisse. Myn heeren vande Gerechte op alles geleth dar soude mogen mouveren ende meeder genegen wesende tot bermherticheydt dan tot riguer van justitie, ordonneren den voornoemde Joost Gerritsz. gevangen voor sijn correctie noch den tijdt van acht dagen langh te water ende broode ten castimente te blijven, in besloten gevangenisste ofte in een vande castimentshuyskens, mits nae de expiratie vanden selven tijdt inde camer van justitie te comen, ende op sijn knyen te

fol. 144v

vallen biddende Godt ende de justitie om vergiffenisse, interdicerende ende verbiedende hem nyetemin in twee eerstcomende jaren in geene herbergen buyten noch binnen te mogen drincken, noch geduyrende denselven tijdt t's avonts somers nae negen uyren ende 's winters nae seven uyren hem nyet opter straet te mogen laeten vinden, al op pene van exemplaerlick aen sijn lijff gestraft te worden. Condemneren hem voort te betalen de costen vande gevangenisste ende mysen van justitie, tot taxatie ende moderatie aleer hij ontslegen sal mogen worden. Actum ter camer den 2en majij 1500 acht ende 't negentich. Present 't volle Collegie uytgesondert Cinck.

fol. 144v**Jan Cornelisz. alias Jan Kees foyer**

Alsoe den Bailliu ende Scout deser stede van der Goude onlancx Overysel comende tot eene Pieter Lyskens drinckende bevonden heeft gehad eenen Jan Cornelisz. foyer alias Jan Kees, ende hoewel denselven schuldich was den Bailliu representerende de justitie alle eerbiedaige te bewijzen, heeft dien nyet jegenstaende duerdien hij hem versprack dat hij weesende een suppoost van mijn heeren Burgermeesteren hem behoorde te wachten van jegens 't verbot nyet buyten te drincken, mit ongebonden fulminerende woorden geseydt: "Ick en ben van de Burgermeesteren nyet gestelt tot foyer maer mijn selven foyer gemaect", dreygende oick de 's heeren dienaers als hij de gelegentheyt soude hebben te slaen. Ende hyer nae d' voorn. Jan Cornelisz. dach van rechte gedaen prefigeren ende eysch jegens hem gedaen hebbende itererende d' voorsz. propoosten heeft denselven in

¹ *Ibidem*. Behandelen, een zieke genezen, cureeren.

² *GTB*. Inadvertentie; vergissing, fout die begaan wordt uit onoplettendheid; onachtzaamheid, achteloosheid, nalatigheid.

cleynachinghe ende versmadenisse vande justitie in openbaer vierschaer mit ongebonden woorden den officier hyeten lyegen¹, smijtende mit sijn handt opte duer vanden vierschaer in soedanigen schijn dat hij bethoonde dat hij de justitie noch eer noch reverentie en begeerde te bewijsen, ende daer aff van sommige versproocken weesende andwoorde: "Ick hebben waermede ick betalen mach", slaende mit sijn handt op sijn hals, neffens veel meer ongeschickte woorden. 't Welck saecken sijn van quade consequentie die mijn heeren vande Gerechte van hem noch van nyemandt en staen te lyden, insonderheydt vande geene die bij de stadt mit eenige officien gebeneficueert syn, hebben daeromme den voornoemde Jan Cornelisz. van sijn foyerampt gepriveert². Ordonnerende hem voort voor sijn correctie binne daechs sonneschijn opte Tyendeweespoort in besloten gevangenis te gaen ende aldaer te water ende te broode te blijven den tijdt van drye weecken, ende daer nae in besloten camer te comen ende

fol. 145

op sijn knyen te vallen biddende Godt ende de justitie om vergiffenisse. Condemnerende hem nyetemin in een pecuniele amende van twaelf gulden, midsgaders inde costen ende mysen van justitie, ende dit al te voldoen aleer hij ontslagen sal worden. Gepubliceert ter peuye van 't stadthuys den 9en meye anno 1500 acht ende 't negentich.

fol. 145

Gerrit Claesz. ende Henrick Jorisz. alias Jonckervoet

Alzoo eenen Gerrit Claesz. onlancx over Ysel bevonden is te drincken, contrarie 't verbot daer van zijnde, gelijk oock eenen Henrick Jorisz. alias Jonckervoet, aldaer soo droncken bevonden worde dat hij wel schandaleux in een berch lach en sliep sonder enighe kennisse te hebben nyet jegenstaende syluyden hen van dyes behoorde te wachten, ten aenschouwe van dat hen weeckelick uyten armenboersen seeckere penningen tot heure onderhout werden verstreckt mits bruyckende mitsdien de aelmisse tot fraude ende achterdeel vanden waeren armen, behalven dat syluyden oock jegens alle interdictie voor de kerck zijn ontfangende d' aelmissen vanden passanten. 't Welck Myn heeren vanden Gerechte nyet en staet te lyden, in zunderheydt vanden geenen die d' aelmissen gegeven hebben. Daeromme d' voorn. Gerrit Claesz. ende de voorn. Jonckervoet voor heur correctie geordonneert ende ordonneren bij desen binnen daegs sonneschijn zelve opte Potterspoort in besloten gevangenis te gaen ende aldaer te water ende te broode te blijven den tijt van veerthien daegen, verbiedende henluayden daer nae tot geene plaetsen meer te drincken al op een pene van meerder correctie. Gepubliceert ut supra.

fol. 145v

Philps Maertsz. 's heeren dienaar

Alsoe Phillips Maertsz. 's heeren dienaar tegens 't bevel hem gedaen van geene bedelaers inde stadt bij de huysen te laeten bedelen eenige bedelaers die van d' aelmoeseniers gelt gehaelt hadden ende oick al buyten de poorten geleydt waren d' selve toegelaten ende geconsenteert heeft gehadt weder alhyer te mogen gaen bedelen bevestigende 't selve genouchsaem mit syne bekentenisse, duerdien hij daer nae jegens een vrou die eens gelt gehaelt hadde staende voor de camer vande Aelmoeseniers om andermael gelt te hebben seyde dat sy hem nyet in laste soude brengen, waert de dienaers [haer] misdaen hadden. Bekennende insgelyx toegelaten te hebben dat een gehylyct man van Leyden mit een hoer, naer dat sy mitten anderen wel gedroncken hadden tot syne woonplaetse vernacht ende op sijn bedde gelegen heeft, gaende selver mit sijn huysvrou opte solder slaepen, al contrarie d' instructie vande 's heeren dienaers van dat sy geen licht geselschap en moghen ophouden wyn noch byer tappen noch buyten halen. 't Welck saecken sijn van quade consequentie die nyet ongestraft en behooren te blijven. Soe is 't dat schepenen deser stede van der Goude mit rijpe deliberatie van rade op alles gelet hebbende dat soude mogen mouveren doende recht inde name van de hoge overicheydt vande Graeffelickheydt van Hollandt ende Westvrieslandt d' voorn. Philps Maertsz. bannen uyer Stede van der Goude, ende de Jurisdictione vandijen midsgaders uyte Limiten van een myl in 't ronde van de Stadt den tijdt van 25 jaren te ruymen binnen daechs sonneschijn, sonder middeler tijdt weder daer inne te mogen comen op pene van exemplaeren an sijn lijff gestraft te worden. Aldus gearresteert ter camer ende ter peuye nae voorgaende clockgeslach, gepubliceert den 20en meye 1500 acht ende 't negentich. Present schout, de vyer Burgermeesteren ende alle de Schepenen.

fol. 145v

Willem Pouwels

Alsoe Willem Pouwels uyt Briste in Engelandt jegenwoordich gevangen oudt ontrent 34 jaren bekendt ende beleden heeft, dat hij opten eersten deser maendt juny in seecker huys inde Molenwerf ingaende, daer hij nyemandt in vondt, aldaer 't vlas uyt een sackgen dat hij dair gevonden heeft uyt dede ende daer in stack een

¹ Vermoedelijk maakte hij de officier voor leugenaar uit.

² GTB. Priveeren. Berooven van, ontzetten uit.

heuyck mit meeninge om d' selve mit hem te nemen, maer dat hij nochtans 't selve sackgen mitte heuyck daer lyet leggen duerdatt hij een beter gedacht off inval creech soe hij seydt. 't Welck een saecke is van quader consequentie dije nijet en behoort geleden maer gestraft te worden andere ten exemple. Soe is 't dat schepenen nochtans meer genegen synde tot bermherticheyt

fol. 146

dan tot riguer van justitie. Doende recht inden name ende van wegen de hoge overicheydt, den voorsejde Willem Pouwels bannen uyt deser stede van der Goude ende vrijdom vandyen den tijdt van vijff ende twintich jaren te ruymen binnen daechs sonneschijn, sonder middeler tijdt weder daer inne te comen op pene van meerder correctie. Actum den 6en junij 1500 acht ende 't negentich. Present Schout, Pieter Pietersz. van Horen, Adriaen Jansz. ende Floris Claesz. Cincq Schepenen, Jan Dirxsz. de Bruyn Schepen geintheemt, Gerrit Cornelisz. van Wourden, Adriaen Veen Adriaensz. ende Dirck Dirxsz. de Lange Schepenen.

fol. 146

Dirck Goossensz. cleermaecker

Alsoe Dirck Goossensz. cleermaecker vanden Bosch inwoonende deser stede jegenwoordich gevangen 's nachts ontrent twaelf uyren tuschen maendach ende dynsdach lestleeden uyte herberge scheydende latende sijn mantel daer blijven hem gevonden heeft achter de Vismarct schyeteende off rollende mit steenen langes de straet, al waer ten selven tijde op een duer groot rumoer van loopen, stooten ende bonssen gemaect worde. 't Welck nyet ongestraft en behoort te passeren. Soo is 't dat schepenen meer genegen synde tot gratie dan tot riguer van justitie midsgaders in aensieninge vande jonckheydt vanden gevangen ende op hope van beternisse den voorsejde Dirck Goossensz. tot sijn amende condemneren inde costen ende mysen van justitie tot huere taxatie ende moderatie. Ontseggende den officier sijn vorderen eysch ende conclusie op hem gedaen ende genomen. Actum den voorleden meije 1500 acht ende 't negentich. Present 't volle Collegie uytgesondert Gerrit Fransz. Kegelingh.

fol. 146

Griete Cornelisdr.

Alsoe eene Griet Cornelisdr. poortersse deser stede in Julio anno 1500 ses ende 't zeventich alhyer gejuschaleert ende opte kaeck gestelt es geweest ter oirzaecke dat zij de bosse vande heyligeest vercregen hadde. Ten eynde dat men bij de huysen aelmoesen soude collecteren tot haeren behouwe als wesende een schamel craemvrouwe van kynde geleghen nyet jegenstaende 't zelve onwaerachtich ende maer een

fol. 146v

versiert werck was om te beter tot haer voornemen te comen ende hoewel dese correctie haer wel tot beternisse behoorde te dienen heeft dese nyet jegenstaende d' voorn. Gryete Cornelisdr. nu weder gevangen zijnde voor schepenen bekent dat zij seecker langen tijt een schamele jongen heeft gehouden gehadt, haer vande Aemosiers anbesteeet maer den zelve haer affgenomen ende in 't gemeen huys vanden huysarmen gebracht synde om tot beter tucht te werden opgevoet. Dat zij doen d' voorn. jonghen daernaer heeft aengesproocken seggende, dat in 't voorsz. huys vyer off vijff dullhuyskens gemaect waren. Dat men hem ende andere jonghens als zij hem uytgingen inleggen ende oock geesselen soude oversulcx dat de jongen bevreest gemaect wesende wech gelooen, ende daernaer bij haer ingenomen is, ende omdat men nyet en soude gewaer worden, dat zij de jonghen in 't heymlick verborgen hielt dat zij haer dochter op een sondach t's avonts tot die stiefmoeder sondt vragende off zij nyet en wist waer hij gebleven was, gelijk sy gevangen oock des anderen daegs daer nae insgelycx aldaer selve quam vragen, ende gelijk die stiefmoeder tot twee verscheyden daeghen ende stonden ten huysen van haer gevangen comende insgelycx vraechde off die jonghen aldaer nyet gecomen ofte geweest was. Ende nyet jegenstaende hij op haer solder was aldaer sy hem wel twee daegen verborgen hadde gehouden. Soo heeft sy de jonghen versaect seggende dat zij van hem nyet en wist gelijk die jonghen oock verclaert heeft 't zelve opte solder sittende gehort te hebben. Ende de gevangen bij dese middelen die stiefmoeder geabuseert syende, heeft sy de jongen sijn rockgen, hebbende het teycken vande Aelmoeseniers, omdat hij daerdeur nyet beschaempt en zoude worden, uytgetrocken ende 't zelve in haer schoot verborgen, gaende doen met hem bedelen uytter stadt ten plattelande ende voort nae Rotterdam, Delff ende inden Haeghe. Ende alsoe dese saecke nyet ongestraft en behoort te blijven, soe is 't dat mijn heeren vanden Gerechte met rijpe deliberatie van Raede op alles geleth hebbende dat soude moegen moveren, d' voorn. Griete Cornelisdr. voor haer correctie ordonneren terstont op beyde haer knyten te vallen biddende Godt ende de justitie om vergiffenisse ende daer nae opte kaeck te staen den tijt van een halff uyre. Condemperen

fol. 147

haer voort inde costen vande gevangnisse ende mysen van justitie tot taxatie van Schepenen. Ghepronuncheert ter vyerschaer den 16en Julij 1598. Present 't volle Collegie.

fol. 147**Franchyntgen Laurens**

Alsoe Franchyntgen Laurens inwoonderse deser stede lest te voren haer residentie gehadt hebbende tot Dendermonde in Vlaenderen jegenwoordige gevangene voor schepenen deser stede bekendt heeft selver gedicht geschreven ende voor aen den kerckduer geplect te hebben seecker fameuse libelle onlanx aldaer bevonden, weesende een saecke van seer quaden exemple ende consequentie, tenderende nyet alleen tot versmaetheydt vanden dienaren des Goddelicken Woordts, maer insgelycx tot cleynachtinge van mijn heeren vande Gerechte, dye sy ende ygelick gehouden ende schuldich is alle onderdanicheydt ende reverentie te bewijsen, behalven dat oock duer d' voorsz. libelle fameuse 't gemeene volck grotelix geperturbeert ende tot commotie verwect wordt, oversulx dat 't voorsz. faict wel vereyschende is groote straffe aen lijff ende goedt andere ten exemple, maer regardt nemende opte sobere conditie vande voorn. Franchyntgen wesende soe 't schijnt eensdeels duer haer vermetelheydt ende goedduncken in haer verstant ende memorie gecrenct. Soe is 't dat mij heeren van de gerechte hyerduer meer meer beweecht synde tot bermherticheydt dan tot riguer van justitie d' voorn. Franchyntgen Laurens mits desen ordonneren tusschen dit ende morgenachternoen voer vyer uyren uytter stede te ontruymen ende nyet weder daer inne te comen op arbitrale correctie mits alvoren den officier betalende vijff ende twintich gulden tot een amende ende [.o.tde] de kosten vande gevangenis en mysen van justitie. Actum ter camer den 20en july ten elf uyren 1500 achte ende 't negentich. Present 't volle Collegie uytgesondert Kegelingh Burgermeester.

fol. 147 Akte doorgehaald

Ende also zulcke propoosten tenderende zijn tot groote verschrickinghe ende alteratie van alle goede Burgeren ende Ingesetenen ende sonderlinge tot groote versmaedenisse ende vilipenditien vanden Regenten desen Landen die hij schijnt voor Schelmen ende vatters te

fol. 147v

noteren. Zoe concludeerde den Eyscher dat de gedaegde ten exemple van anderen soude werden gebannen den tijt van vijftich jaeren uut [geuunieerde] provintien ende zijne goeden geconfisqueert tot proffijit vande hooge overicheyt ofte andersintsgestraft ofte gemulcteert gelijk Schepenen nae exigentie vanden zaecke bevynden zouden te behoore. Waer jegens den gedaegde comparerende voor defentie zeyde dat de propoosten maer jockese¹ ende nyet met ernstige meeningh geschiet zijn. Concluderende mitsdyen bij dezelve ende meer andere redenen ende middlenen, dat den Eyscher sijn Eijsch ende conclusie op hem gedaegde gedaen ende genomen zal werden ontseyt. Ende dat hij bij ordine daer van geabsolveert. Myn heeren vande Gerechte alles overweghen hebbende dat ter materie mocht dienen ende oock geleth op de consequentie vanden zaecke, doende Recht inden naeme vande hooge Overicheyt der Landen ende graefschappe van Hollant, ende Westvryeslant. Condemnieren den gedaegde tot een mulcte ende pecuniele amende Eijscher te betaelen de some van hondert ende vijftich gulden t' appliceren de twee derdepaerten ten behouve vanden Eyscher ende 't 3e derdepaert ten behouve vanden huysrmen, mitsgaders terstont Godt ende de justitie om vergiffenis te bidden ende daerbij te bekennen jegens d' zelve mitsdaen te hebben tot zijnder leedtweesen. Interdicterende hem nyettemin gelijcke ofte andere propoosten te houden op pene van meerder correctie. Deporterende hem voort van zijn eedt als schutter gedaen, Actum ende gepronunchieert ter camer met openen deuren ten aenhoren van veel volck die mede inquam den 18en Augusti 1500 acht ende 't negentich. Present Schout, Gerrit Kegelingh, Henrick 't Hert, ende Gerrit de Langhe Burgermeesteren ende alle de Schepenen.

fol. 148**Jan Hermansz. de Vrye**

Inder saecke ontstaan tusschen den Bailliu deser stede eyscher in cas van delict ter eenre, contra Jan Hermansz. de Vrye d' oude gedaegde in persoon ter andere zijde. Allegerende d' eyscher dat omlanxleden gebeurt es dat den gedaegde met ettelicke andere seeckere propoosten gehadt heeft van dat de Majesteyt vande Coninginne van Engelandt mit den Coninck van Spaignien geappaiseert zouden wesen, seggende onder andere heeft de Coninginne pays gemaect off dat zij van dese Landen gewecken es soe moet 't hempde over den rock ende daerop geantwoort wesende dat men al evenwel de moet nyet verlooren [geven] maer daer voor noch wat vechten most. Dat daerop den gedaegde verplaterende² geseyt hadde: "Waervoor woude ghij vechten, voor een deel vatters off schelmen". Ende also zulcke propoosten tenderende zijn tot groote verschrickinghe ende alteratie van alle goede burgeren ende ingesetenen ende sonderlinge tot groote versmaedenisse ende vilipenditien van den Regenten desen Landen die hij voor Schelmen ende vatters te noteren. Zoo concludeerde d' Eyscher dat de gedaegde ten exemple van andere soude worden gebannen den tijt van vijftien jaeren uute geuunieerde provintien

¹ GTB. Jocken, jocsen. Schertsen.

² *Ibidem*. Pladeren. Gekheid of grappen maken, schertsen.

ende sijne goeden geconfisqueert tot profijt vande hooge overicheyt ofte andersins gestraft ofte gemulcteert gelijk Schepenen nae exigentie vande zaecke bevynden zouden te behooren. Waer jegens de gedaegde comparerende voor defentie seyde dat de propoosten maer jocse ende nyet met ernstige meeningh geschiet te zijn. Concluderende mitsdyen bij dezelve ende meer andere redenen ende middelen dat den Eyscher zijnen eysch ende conclusie op hem gedaegde gedaen ende genomen sal worden ontseyt ende hij bij ordine daer van geabsolveert. Mijn heeren vande Gerechte alles overwegen hebbende dat ter materie mochte dienen ende oock geleth op de consequentie vande zaecke, doende recht inde naeme vanden hoge overicheyt der Landen ende graeffschap van Hollandt ende Westvrieslandt. Condepneren den gedaegde tot een mulcte ende pecunile amende, d' Eyscher te betaelen de somme van hondert ende vijftich gulden t' appliceren de twee derdepaerten

fol. 148v

ten behouwe vanden Eyscher ende 't 3e derdepaert ten behouwe vanden husarmen, mitsgaders terstont Godt ende de justitie om vergiffenis te bidden ende daer bij te bekennen jegens d' zelve misdaen te hebben tot zijnder leetwesen, interdicterende hem nyettemin gelijcke ofte ander propoosten te houden op pene van meerder correctien. Deporterende hem voort van sijnen eedt als schutter gedaen. Actum ende ghepronunchieert ter camer met openen deuren ten aenhooren van veele volcks die mede inquaemen den 18en Augusti 1500 acht ende 't negentich. Present Schout, Gerrit Kegelingh, Henrick 't Hart ende Gerrit de Langhe burgemeesteren ende alle de Schepenen.

fol. 148v

Eduwaert Leecken ende Jan Barleij

Alsoe Eduwaert Leecken van Sommerseij oudt ontrent 18 jaren ende Jan Barleij van Eylowitz oudt ontrent 26 jaeren beyde uut Engelant jegenwoordige gevangens. Bekent ende beleden hebben, dat sij op saterdach lestleden uut dese stede gegaen zijnde des nachts geslapen hebben op een hoeyberch aen dese syde vanden Ysel, boven de Haestersche brugge, al waer sy genomen hebben vijff hoenderen ende twee enden daer maede sy alhyer inde stadt gecomen ende mits dyen geapprehendeert zijn. 't Welck een zaecke is van quaede consequentie die nyet ongestraft behoort te passeren. Soo is 't dat Schepenen, nochtans meer genegen zijnde tot bermherticheyt dat tot rigueur van justitie. Doende recht inden naeme ende van wegen de hooge overicheyt d' voorsz. Eduwaert Leecken ende Jan Barleij mits desen condempneren op beyde heur knyen te vallen ende Godt vrede de justitie te bidden om vergiffenisse. Bannende henlyuden voorts uut deser stede vander Goude ende vrijdom vandyen den tijt van drye jaren te ruymen binnen daechs sonneschijn sonder middelertijt weder daer inne te comen op penen van meerder correctie. Actum den 22en Augusti 1500 acht ende 't negentich. Present schout ende alle de Schepenen.

fol. 149

Jan van Leyden

Alsoe Jan van Leyden linnenwevern jegenwoordich gevangen hem vervordert gehadt heeft hem in dienste van de Lande onder de compaignie van Capiteyn Cluyt te begeven ende daer op gelt te ontfangen ende te gaen strycken midsgaders quaet regiment in huyshoudinge met sijn wyff te houden. 't Welck saecken waren van quade consequentie, oversulcx dat den officier concludeerde tot arbitrale correctie, ende den gevangen tot gratie ende absolutie. Schepenen op alles gelet ende regardt nemende op sijn lange penitentie in gevangnisse gedaen, ende op hope van beternisse, condempneren den gevangen den officier te betalen de kosten van de gevangnisse ende mysen van justitie ende sulx doende ontslaen hem uyer gevangnisse. Gepronunchieert ter camer den 14en septembris 1500 acht ende 't negentich. Present Schout ende alle de Schepenen uytgesondert Gerrit van Wourden.

fol. 149

Ael Sybrants van Amsterdam

Alsoe Ael Sybrants jegenwoordich gevangen geboren tot Amsterdam oudt ontrent 38 jaren, pretexerende¹ ende de goede luyden diets maeckende² dat sy wonen soude mit eenen heer Jan tot Boxtel buyten 's Hertogenbosch, wesende een deecken van den bisschop, die met haer hyer te lande gecomen ende nae den Haech vertrocken was haer bevolen hebbende om Godwille te geven ter somme van hondertvijftich gulden dye hij op sijn compste alhyer soude betalen. Daermede ende met meer ander diergelijcke logenen ende lystige practycken sy eenige personen poorters deser stede affgegaen heeft soe aen gelt als aen waren een groote merckelicke somme wel monterende boven de hondertvijftich gulden, dye sy weder aen d' een ende d' ander wechgegeven, verteert ende andersints omme 't welcken verquyst heeft. Bekennende voorts dat sy seeckere tijdt geleden tot Amsterdam in apprehensie heeft geseten op sint Odolphuspoort daer sy op belofte van beternisse uytgelaten is geweest,

¹ GTB. Pretexeren; voorgeven, voorwenden.

² Diets maeckende; wijs maken.

midsgaders dat sy dickwils ende tot verscheyden tijden haer getransporteert heeft gehadt uyt dese Landen op Boxtel ende 's Hartogenbosch wesende viande Landen, ende wederom van daer herwaert, al sonder paspoort, contrarie de placaten daer van synde. Al 't welcke saecken sijn van quader consequentie dye nyet en behoren getolereert maer gestraft te worden andere ten exemple. Soe is 't dat schepenen nochtans meer genegen synde tot bermherticheydt dan tot riguer van justitie, doende recht uyten name ende van wegen de hooghe overicheydt d' voorsz. Ael Sybrants mits desen condemneren gestelt te worden besijden 't stadthuys opte Caeck, met twee roeden achter inden hals ende daer te staen den tijdt van een halff uyr. Bannende daer voort uyt deser stede ende de vrijdom van dyen den tijdt van vijff ende twintich jaten te ruymen binnen daechs sonnenschijn sonder middeler tijdt daer weder inne te comen op pene van meerder correctie. Ende verclaren alle hare goederen indyen sy eenige heeft geconfisqueert ten profijte vande hooge overicheydt. Gepronunchueert ter vierschaer den 3en octobris anno 1500 acht ende 't negentich. Present Schout ende alle de Schepenen.

fol. 149v**d' selve Ael Sybrants**

Alsoe Ael Sybrants jegenwoordich gevangene, als sy opten derden deser maendt octobris alhyer te recht gestelt was, ende dat den Bailliu uyten name ende van wegen de hoge overicheydt sijnen eysch dede, tegen denselven Bailliu haer seer ongeschicht stout ende irreverent gedragen heeft, seggende: "Ghij regiert valschelick, bent ghy een Bailliu soe draecht het swaert tot straffe vande quade ende bescherminge vande goeden". d' Selve woorden off andere diergelijcke meermaels verhalende. Item als hare sententie gelesen worde, ende den Bailliu seyde dat sy behooren soude, dat sy doen seyde: "Ick en passe nyet op, ick en wil nyet swygen, ick hebbe bij my, daer ick mede betalen mach", wijsende op haer hals. Seggende voorts: "Ghij bant' er mij uyt is 't u lieff off leet, moet ick nu te voet uytgaen, ick salder wel te paerde weder in comen, ick salt de Goudse gapers wel weder te pas brengen, mogelick wyens hondt den haes vanght, doet dat ghy wilt", ende meer andere diergelijcke ongebondene propoosten. Ende als sy daer nae staende was opte caeck, seyde noch jegen de goede luyden, die sy haer gelt ende waer mit schoone woorden affgegaen hadde, "Nu betael ick mit mijn eer, hebt ghy nu u gelt al, hebt ghy nu u wille, ghy rabaut", mit meer andere onbehoorlijcke woorden ende daden. Bekennende nu sy gevangene vorder dat veel dingen, die sy mijn heeren vanden Gerechte op haer eerste examinatie geseyt ende gaern wysgemaect hadde onwarachtich ende gelogen syn, in sulcke vougen cleynachtende lasterende ende irreverentie thoonende jegen de justitie die sy behoorde te respecteren mit alle gescictheyt ende eerbiedinge, ende dye sy wel te bedancken hadde van haere gracelicke sententie. Alle 't welcke saecken sijn van quader consequentie, die nyet getolereert maer gestraft behooren te worden andere ten exemple. Soe is 't dat schepenen nochtans meer genegen synde tot bermherticheydt dan tot riguer van justitie. Doende recht inden name ende van wegen de hoge overicheydt d' voorsz. Ael Sybrants condemneren gebracht te worden achter 't stadthuys op 't schavot, ende aldaer wel strengelick gegeesselt tot discretie van Schepenen, ende dat gedaen synde ter camer op beyde haer knyen Godt ende de justitie te bidden om vergiffnisse. Bannende haer voorts uyte Landen van Hollandt Zeelant ende Westvrieslant den tijdt van vijff ende twintich jaren, te ruymen deser stede ende Jurisdiction vanden binnen daechs sonnenschijn, ende d' ander Landen binnen drye dagen sonder middeler tijt weder daerine te comen, op pene van meerder straffe, mit confiscatie van goederen volgende voorgaende sententie. Gepronunchieert ter vierschaer den 22en octobris 1500 acht ende 't negentich, present Schout ende alle de Schepenen.

fol. 150**Bruyn Cornelisz. ende Allert Eeuwoutsz.**

Alsoe den Bailliu deser stede gedaen dachvaerden hadde Bruyn Cornelisz. pottebacker ende Allert Eeuwoutsz. jegens hyden in persoon te compareren. Soe heeft hij d' selve gedaechdens aengeseydt dat syluyden onlanxleden van Moordrecht comende den voorseyde Bruyn een forquetstock¹ inde handt hebbende, hem vervordert hebben gehadt op 's heeren weegen de beesten aldaer gaende nae te lopen ende te slaen, aenransende daer nae eenige personen die opte wech waren om nae der Goude te gaen, seggende: "Ghij verbruyde Vlamingen, wat doet ghy hyer, wy stoten u wel in 't water", souckende alle middelen om te vechten, ende bemerckende, dat de Vlamingen alle ongemack wilden eviteren dat de gedaechdens doen henluyden opte hyelen getreden ende dickwils op 't lijff gespogen hebben, slaende d' voorn. Bruyn in 't leste een vande Vlamingen in 't aensicht. Ende alsoe dit notoire straetschenderie is, dye in een Landt van justitie nyet en behoort geleden te worden. Concluderende daerom d' voorn. Bailliu dat de gedaechdens exemplarlick ende corporelick souden worden gecorrigeert. Ende de gedaechdens daer jegens haer defensie doende, sustineerden dat de Vlamingen, huer anclagers synde geen geloof op haer getuygenisse en meriteerden, dan bekenden wel dat duer 't haestich aengaen om binnen te wesen wel een vande Vlamingen opte hyelen getreden, ende mits eenige kyffelicke woorden een kinnebackslach gegeven is geweest, sonder yet anders geperpetreert te hebben. Concluderende dat mits dyen den officier sijn eysch ende conclusie in sulcke vougen als hij d' selve doende is sal werden onseydt. Myn heeren vande Gerechte anschou nemende opte jonckheydt vande gedaechdens ende andersins dat mochte mouveren, condemneren de gedaechdens d' eyscher tot een pecunieel amende te betalen. Te weten Bruyn Cornelisz. twaelf gulden ende Allert Eeuwoutsz. ses gulden, interdicterende

¹ GTB. Forquetstock; vork waarop een musket bij het schieten steunde.

henluyden nyetemin diergelijcke petulantie meer te plegen, noch insgelyx d' voorsz. Vlamingen mit woorden ofte wercken te misdoen, ofte misseggen alles op arbitrale correctie. Gepronunchieert ter camer den 23en octobris 1500 acht ende 't negentich. Present 't volle Collegie uytgesondert Adriaen Jansz.

fol. 150

Cornelis Florisz. Block

Alsoo Cornelis Florisz. Block van Leyden oudt ontrent 19 jaeren jegenwoordich gevangen voor schepenen bekendt ende beleden heeft dat nyet jegenstaende hem bij sijn ouders gedaen leeren waren twee goede ambachten, 't een van passementwercken ende 't ander van smeeden daer mede hij sijn nooddrufft wel eerlick ende vromelick hadden connen

fol. 150v

verdyenen, hij nochtans d' selve verlatende hem begeven heeft tot bedelen ende lopen vagabundtsgewys alomme ten platten Lande. Ende hoewel hij daerover eens tot Leyden ende eens tot Wourden gevangen is geweest daer hij uyt gelaten is op belofte van beternisse. Dat hij evenwel sich weder hem tot bedelen ende lantlopen heeft begeven als van te voren. Al 't welcke saecken sijn van quaden consequentie dye nyet en behooren getolereert maer gestraft te worden andere ten exemple. Soe is 't dat schepenen nochtans meer genegen synde tot bermherticheydt dan tot riguer van justitie, doende recht inden name ende van wegen de hoge overicheydt, den voorseyde Cornelis Florisz. mits desen condemneren op beyde sijn knyen Godt ende de justitie te bidden om vergiffenisse. Bannende hem voort uyt deser stede van der Goude ende drye mylen in 't ronde daer buyten den tijdt van thyen jaren, te ruymen binnen daechs sonneschijn sonder binnen d' voorsz. tijdt weder daer inne te comen op pene van meerder correctie. Actum den 17en decembris 1500 acht ende 't negentich. Present Schout ende alle de Schepenen.

fol. 150v

Joost Lievensz.

Alsoe Joost Lievensz. van Vuchte legwercker¹ inwonende poorter deser stede tot Gent geboren jegenwoordich gevangen voor schepenen buyten pijnne, ende bande van ijsere, vrymoedich bekendt ende beleden heeft, dat hij seecker tijdt geleden alhyer inde stadt t's avonts ontrent tusschen acht ende negen uyren ten huysse van een smit seecker veynster heeft opgebroocken, ende daer duer inclimmende gestolen ende mit hem gedragen heeft gehad seecker out ijser, waer van hij daer nae een partye van sevendalve stuuver vercocht, ende een partye om een paer schaetsijsers vermangelt, oick wat behouden, ende duer het uytcomen van syne dyeverye gerestitueert hadde. Dat hij boven dyen des anderen daechs t's avonts ontrent seven uyren insgelyx een schoenlappers huysken opgebroocken ende daeruyt gestolen heeft 't gene hij aldaer vondt. Alle 't welcke saecken sijn van quade consequentie smaeckende violentie ende geweld, dye nyet ongestraft en behoorden te blijven. Soe is 't dat schepenen meer geneycht weesende tot bermherticheydt dan tot riguer van justitie ende anschou nemende opte gevangen synder jonckheydt lange gevangnisse ende op hope ende belofte van beternisse, doende recht inden name ende van wegen de hooge overicheydt der Landen ende graeffschappe van Hollandt ende Westvrieslandt. Bannen d' voorn. Joost Lievensz. gevangen den tijdt van twee jaren binnen deser stede te blijven ende middeler tijdt daer nyet te mogen uytgaen, mit expresse interdictie dat hij geduyrende sijn bannissement in geene herbergen off tavernen en sal mogen comen, noch t's avonts nae sonneschijn hem opter straete

fol. 151

noch buytn sijnen huysse te laten vynden, alles op pene van meerder correctie. Ordonnerende hem nyetemin op beyde sijn knyen te vallen, biddende Godt ende de justitie om vergiffenisse. Condemnerende hem voort te betaelen de costen vande gevangnisse ende mysen van justitie alear hij uyer hechtenisse sal worden ontslegen. Gepronunchieert den 16en january 1500 negen ende 't negentich. Present Schout, de vyer Burgermeesteren ende alle de Schepenen.

fol. 151

Leendert Gerritsz. coockerleen

Alsoe Lenert Gerritsz. Coocker poorter deser stede jegenwoordich gevangen staende onder recht met eener Ghijsbert Thymenz. hem vervordert heeft gehad in wederwraecke vande justitie denselven syne pertye, hebbende geobtineert condemnatie tot syne voordeel mit woorden ende andere mijnen tot verscheyden stonden ende tijden hem opter straet ontmoetende te dreygen, omme hem feytelicken te vergelden de rechtvordering tegens hem angenomen ende principalen om bij sulcke onbehoorlicke wegen ende excessen de executie vande

¹ GTB. Legwercker; wever van tapijtwerk waarin figuren of voorstellingen zijn ingeweven, hetzij dit als kleed ergens over is uitgespreid, hetzij als behangsel.

voorsz. condemnatie te beletten, oversulx gemerct d' voorn. Ghijsbert Thymensz. de 's heerenstraten nijet met ruste ende vrede en mocht gebruycken nae behoren op syne doleantie ende clachte den voornoemde gevangen van wegen mijn heeren de Burgermeesteren deser stede expresselick bij een vande roedragers gedaen verbieden ende interdiceren te geweest van d' voorn. Ghijsbert Thymensz. nyet meer te dreygen nocte te misdoen mit woorden ofte wercken, op de correctie vander Stede. Desen nyet jegenstaende, hoewel hij wel behoorde ende schuldich was 't selve verbodt te gehoorsamen, hadde hij wel contumeliën ende spottelijck geantwoort: "Al hij doet dat hij wil, ick sal hem (smijtende in sijn handen) bij Godts sacramenten sijn lijff hebben off hij myn", neffens meer ander fulminerende ende onbehoorlicke propoosten. sulx dat hij oick bij sijn quaet voornemen ende gemoetperseverende (nyet passende op 't voorsz. verbodt) al evenwel den voornoemde Ghijsbert op alle wegen waer hij hem ontmoete gedreycht heeft gehad, seggende oick ten selven dage als d' executie van sijn huys soude geschyeden, dat hij hem soe stout nyet en ryet dat hij daer mede voort soude gaen. Soe dat hij oick om sijn quaet voornemen ende opset te executeren ten selven dage als de vercopinge soude hebben geschydet, des naemiddachs betaelt hebbende de penningen inde condemnatie begrepen, den voornoemde Ghijsbert Thymensz., dye hij sach op 't stadthuys gaen, gevolcht is. Alwaer hij denselven vindende in 't uytcomen vande Secretarye mit een bloten opstecker voor de vierschaer heeft besprongen, in meeninge van hem te gryeven, waerover denselven Ghijsbert tot syne preservatie

fol. 151v

genoodsaect was 't stadthuys eerselingh uyt te wijcken, nyet jegenstaende hij gevangen hadde behoort regardt te nemen dattet een plaetse zij daer men recht ende justitie administeert van gelijcke dat hij oick andere dye hem uyt crachte van seecker condemnatie vanden hove van Hollandt wilden doen executeren, angecomen is geweest, seggende: "Als dit gedaen is", meenende de voldoeninge vande selve comende, "Soe sult ghy daer cleven off ick". Ende tn lesten dat hij gevangen hem nyet en heeft ontsyen gehad, 't anderen tijden eenige van schepenen dye hij alle eere behoorde te bewijzen ten respecte vande justitie in 't exerceren van huer offitie seer irreverentelick, smadelick, lasterlick ende verachtelick te bejegenen. Alle 't welcke saecken sijn van seer quaden consequentie smaekende violentie, straetschenderije ende vredebraeck, dye in een Stadt van justitie nyet en behoren geleden nemaer strengelick gecorrigeert te worden ten exemple van ander. Soe is 't dat mijn heeren vande Gerechte hyer op gehoord hebbende den aenspraeck ende conclusie vanden Bailliu deser stede, daer den gevangen nijet jegens en seyde, midsgaders gesyen d' informatie ten laste vanden gevanghen genomen, mitte relatie vande bode ende insgelyx seecker voorgaende sententie daer bij hem interdictie van gelijcke saecke gedaen was op meerdere correctie, overmits hij een vroupersoon dye mit een bode aen hem gesonden was van mit haer te reekenen wel stoutelick daer over geslagen hadde, midsgaders voort mit goede deliberatie gelet op alle 't geme ter materie mochte dyenen, doende recht inden name ende van wegen de hooge overicheydt der Landen ende Graeffschappe van Hollandt ende Westvrieslandt. Condemneeren den voornoemde Lenert Gerritsz. gevangen in een pecunieele amende van dryehondert gulden t' appliceren de twee derdepaerten ten profijte van den heer ende 't derde derdepaert ten profijte van den huysarmen, midsgaders inde costen vanden gevangnisse ende mysen van justitie. Bannen voort denselven gevangen uytter Stede van der Goude ende vrijdom vandyen den tijdt van drye eerstcomende jaren te ruymen binen daechs sonneschijn, nae de voldoeninge dan de voorsz. amende mitte costen, middeler tijdt bl;yvende in stricke gevangnisse, sonder dat hij sijn bannissement sal mogen violeren op pene van meerder exemplaire correctie. Gepronunchieert ter vierschaer den 27en january 1500 negen ende 't negentich. Present 't volle Collegie uytgesondert Henrick Jansz. 't Hart Burgermeester.

fol. 151v

Philps Visser gebannen opte Galeye

Alsoe Philps Visser geboren in Engelandt tot Nyencastel oudt ontrent 22 jaren jegenwoordich gevangen bekent ende

fol. 152

beleden heeft dat hij in dyentse van de Landen geweest is onder verscheyden Capiteynen sonder dat hij pasport der selver weet te verthonen, hebbende daer nae gelopen van d' een stad in d' ander vagabuntsgewys, sonder goede off geloofwaerdige redenen te connen geven dat sulx gescheydt soude sijn om dienst te become off tot eenich ander goet eynde, maer meer presumptie gevende dat hij hem geneert heeft mit dyeverien. Insonderheyt alsoe hij gelijk hij insgelyx bekent, binnen deser stede hem begeven heeft in seecker huys, daer van de bovenduer open stondt soe hij seydt openende de benedenduer ende gaende inden haert van waer hij genomen ende mit hem gedragen heeft twee heuycken, twee wambasen, een paer boxen ende een hoet, daer mede hij hem getransporteert heeft buyten de Stadt, sijn best doende om al 't selve in een greynde te verbergen, maer is achtervolcht ende become geweest, ende mitsdyen hem 't voorsz. goet weder affgenomen ende sijn persoons geapprehendeert. Alle 't welcke saecken sijn van quader consequentie, dye nyet en behoren getolereert maer gestraft te worden andere ten exempel. Soe is 't dat schepenen nochtans meer genegen synde tot bermherticheydt dan tot riguer van justitie, doende recht inden name ende van wegen de hoge overicheydt den voorseyde Philps Visser gevangen mits desen bannen den tijdt van ses maanden opte Galeye bij den heeren Staten van Hollandt ende Westvrieslant toegerust, omme daer op te roeyen ende wercken volgende d' ordre

vandyen. Sonder middelertijt daer aff te mogen scheyden op pene van meerder straffe, verclarende alle syne goederen indyen hij eenige heeft verbuert ten profijte vande hooghe overicheydt. Gepronunchieert ter vierschaer den 18en marty anno 1500 negen ende 't negentich. Present Bailliu ende alle de Schepenen.

fol. 152**Robert Witneij gebannen opte galey**

Alsoe Robert Witneij Engelsman van Sisseij oudt ontrent 33 jaren jegenwordich gevangen onder verscheyden Capiteynen gedient heeft, sonder eenich pasport te verthonen, seggende dat hij nu weder geprest ende tot versterckinge vande companignien gedestineert is geweest. Dyes nyet jegenstaende hij van d' een plaets in d' ander heeft gelopen, onder pretext dat hij sijn broeder soude gaen soucken verlatende alsoe des gemeene Lants dienst, ende hem begevende als een vagabundt tot loopen, om in ledicheyt mit practycken vande goede luyden te leven ende voornemelicken dat hij binnen deser stede tot verscheyden plaetsen ende op diverse dagen eenige cleyne waren heeft gaen copen gevende daervoor een groot stuck gelts, ende als men hem wedergaff dat hij als dan een pertye vandyen in sijn hals off anders

fol. 152v

wechstack, ontkennde dat hem 't selve gegeven was, bij sulcke middelen de goede luyden huer gelt sinisterlick affgaende ende onthoudende, ende als hyer over bij seecker vrou woorden gemaect worden, dat hij alsdoen sijn poock¹ trock ende d' selve dreychde te gryeven. 't Welck een specie is erger dan gemeene dyeverie, alsoe hem hyer vooren nyemant met dueren te sluyten off andere voorsienicheyt en soude comen wachten, smaeckende mede fortse ende geweld. Sulx dat al 't selve nyet en behoort getolereert maer gestraft te worden andere ten exemple. Soe is 't dat schepenen nochtans meer genegen synde tot bernherticheydt dan tot riguer van justitie, doende recht inden name ende van wegen de hoge overicheydt den vorseide Robert Witneij gevangen mits desen bannen den tijdt van ses maenden opte galey bij den heeren Staten van Hollandt ende Westvrieslant toegerust, omme daer opte roeyen ende wercken volgende d' ordre van dyen, sonder middeler tijdt daer aff te mogen scheyden op penen van meerder straffe, verclarende alle syne goederen indyen hij eenige heeft verbuert ten profijte vande hoge overicheyt. Gepronunchieert den 18en marty anno 1500 negen ende 't negentich. Present Bailliu ende alle de Schepenen.

fol. 152v**Lambert Luyten sackedrager**

Alsoe Lambert Luyten sackedrager poorter deser stede anders gesejdt droncke Luyt hem dagelix vervordert in verscheyden herberghen ofte tavernen te gaen drincken ende quaet regiment te houden waerduer hij nyet alleen sijn wyff ende kinderen in grote armoede ende gebreck is brengende, maer oick d' selve oirsaecke gevende dat sy uyt noot bedwongen worden hantreyckinge uyer armenbourse te trecken, sulx dat duer 't quaet regiment vanden gevangen de camer vanden huysarmen beswaert ende den rechten armen ontogen wort 't welck sy anders te meer souden geneyten. Ende dat arger is heeft hem nyet geschaemt gehadt mit moetwille ende petulantie onlanx 't bedde mitte cussens daer hij mit sijn huysvrou gewoonlick was opte slapen in seecker herberge te vercopen ende eensdeels te verdrincken. Midsgaders dat hij boven desen onder eenige compaignie alhyer monsteringe gepasseert is onder dexel van dienste, sonder nochtans den dienst te continueren noch 't vendel te volgen, 't welcke saecken sijn dien in een Landt ende Stadt daer justitie vigeert nyet en behoren ongepunieert te blijven. Ende hyer op gehoort den aenspraeck ende conclusie vande Officier. Soe is 't dat mijn heeren vande Gerechte op alles geleth d' voorn. Lambert Luyten voer sijn correctie geordonneert hebben noch den tijdt van acht dagen te water ende te broode in een vande castimentshuyskens gehouden

fol. 153

te worden, ende daer nae voor de gerechte inde camer judiciele te compareren, biddende Godt ende justitie om vergiffenisse, ende alvoren betaelt te hebben de kosten vande vangenisse ende mysen van justitie tot taxatie vande gerechte, interdicerende nyetemin den voornoemde gevangen in twee jaer eerstcomende hem in geene herbergen binnen noch buyten der stede te laten vinden noch 's avonts nae sonneschijn opter straet op pene van meerder correctie. Gepronunchieert ter vierschaer den 6en aprilis anno 1500 negen ende 't negentich. Present den Bailliu, Aernt Jacobsz. ende Henrick Willemsz. Verbrugge Burgermeesteren ende alle de Schepenen.

fol. 153**H. Andries Allertsz. priester**

Inde zaecke voorde gerechte dre stede vander Goude ontstaen tusschen den Bailliu ende schout Eyscher in cas van delict ter eenre ende Andries Ellertsz. priester provenier in 't oudemannenhuys gedaegde in persoon ter

¹ GTB. Poock, pook; dolk, korte degen, steekmes.

andere zijde. Allegeerde d' Eyscher dat nyet jegenstaende 't verbodt generael als particulier alle geestelicke personen gedaen ende naemptelick oick aen dese gedaegde van gheene conventiculen te maecken ofte te houden, noch eenige pauselicke dyensten ceremonien ofte andere solempnityten te gebruycken breder blijckende bij verscheyden acten daer van sijnde. Dat hij nochtans onlancx leden hem vervordert heeft gehadt versmadende de bevelen van sijne wettige overheynt binnen 't oudemannenhuys op zijn camer ter presentie van eenige oude mannen daertoe versocht te solempniseren ende trouwen eenen Lubbert Dircxz. van Empden mit eene Laurentie Jacobsdr nyet jegenstaende oock hem nyet wettelicken en werde verthoont bij bethooghe ofte ander testimoniael dat d' zelve personen hyer haere proclamatiën ofte gheboden gehadt hadden. Ende alsoe dit een zaeck is (strijdende jegens alle eerbaerheynt ende alle goede ordre politycque) van seer quaede consequentie in sonderheynt soe d' voorn. Lubbert Dircxz. jegenwoordich tot Rotterdam gevangen wesende onder andere bekent, dat hij te vooren mit een ander vrou huysgehouden, een kint daerbij gewonnen drye geboden inder kercken daer mede gehadt, ende dach eyntelick

fol. 153v

d' zelve verlaten heeft. Soe concludeerde d' voorn. Bailliu dat de gedaegde zoude werden gecondempneert exemplaerlick aen zijn lijff gestraft ende voorts uuyt de geunieerde provintien den tijt van vijftich jaren gebannen te werden, ofte andersins criminelick gestraft sulcx naer exigentie vande zaecke behooren zoude. Waer jegens de gedaegde seyde hij 't geallegerde vanden Bailliu bekende voor soe veel de solempnatie vanden voornoemde Lubbert ende Laurentie Jacobs aengaet. Biddende dat men sijn misbruyck gracieuselicken soude willem remitteren. Mijn heeren vanden Gerechte op alles geleth ende sonderlinghe daerop dat 't voorsz. faict is tenderende tot groote pertubatie ende onrust vande gemeente ende nochtans ten aenschou van sijn ouderdom ende simpelheynt meer genegen wesende tot bermherticheynt dan tot rigeur van justitie hebben d' voorn. Andries Ellertsz. voor sijn correctie geordineert den tijt van een maent in een vande castimentshuysken te gaen, binnen daechs sonneschijn, ende aldaer te water ende te broode te blijven sonder yet anders te nuttigen. Welcken tijt overstreecken zijnde, alsdan ter raetcamer te comen, ende bekennende up sijn knyen vallende, sijne schulde. Godt ende de justitie om vergiffnisse te bidden, ende sulcx gedaen hebbende, in 't mannenhuys te gaen ende daer inne gebannen te blijven den tijt van een jaer sonder middeler tijt daer uyt te mogen comen. Interdicterende hem nyetemin gelijcke solempnisiatiën noch andere pauselicke dyensten meer te doen ofte plegen. Alles op pene van exemplaerlick aen sijn lijff gestraft te worden andere ten exemple. Condemperen hem ietemin te beataelen de costen ende mysen van justitie eer hij uuyt 't castimenthuys gelaten ofte gerelaxeert sal werden. Gepronunchieert ter vyerschaer den 11en meye anno 1500 negen ende 't negentich. Present den Bailliu, de vyer Burgermeesteren ende alle de Schepenen uytgesondert Gerrit Tromper.

fol. 153v

Jacob Thymensz. Plugger wagnaer

Alsoe Jacob Thymensz Plugger wagnaer op gisteren droncken ende sat weesende, angenomen ende op sijn wagen geladen hebbende

fol. 154

twee personen, dye op Uuytrecht te vouren elx voir twaelf stuyvers hadde aengenomen, ende daer mede buyten Tyendewechspoort bij 't leprooshuysgen gecomen synde, houdende de wagen stille, en heeft nyet willen voort ryden, seggende mit onbehoorlicke woorden, dat hij nyet voort en wilde ryden off sy souden hem elx een gulden geven, ende d' eene weyerende 't selve te doen, heeft hij sijn oortijser¹ genomen daer mede hij denselven soude hebben geslagen ende gegryeft, indyën hij nyet ontweecken hadde, waervan de clachte comende aen een vande Burgermeesteren es denselven op 't veer gecomen, ten eynde hij ordre soude stellen, maer d' voorn. Plugger nyet jegenstaende hij behoort hadde den Burgermeester mit eer ende reverentie te bejegenen, seyde wel moetwillichlick dat hij op hem nyet en paste, ende dat hij beter dan hij was, mit meer ander diergelijckke onbehoorlicke propoosten ende moetwille. Ende soe sulx in een Stadt van justitie nyet en behoort geleden te worden, soe is 't dat mijn heeren vande Gerechte d' voorn. Jacob Thymensz Plugger wagnaer voor sijn correctie hebben geordonneert ende ordonneren bij desen binnen daechs sonneschijn selver upte Tyendewechspoort inde Riote te gaen blijvende aldair veerthyen dagen te water ende te broode, welcken tijdt overstreecken synde ter Raedcamer te comen, ende op beyde sijn knyen vallende Godt end de justitie om vergiffnisse te bidden, midsgaders den officier tot een amende te betalen twaelf gulden ende de costen ende mysen vande justitie eer hij sal worden gerelaxeert. Interdicterende nyetemin denselven Plugger in ses weecken nae de voorsz. veertien dagen geene vrachten meer te mogen annemen ofte ryden midsgaders hem te wachten gelijcke faicten meer te gebruycken al op pene van meerder correctie. Gedaen ende ter peuye van 't stadthuys gepubliceert den 18en meye 1500 negen ende 't negentich. Present schout ende 't meerendeel van 't collegie.

fol. 154

Jacob Polen schuytvourder

¹ GTB. Oortijser. Oordijzer, het ijzeren beslag aan het uiteinde van een schede.

Alzoe mijn heeren vanden Gerechte der stede vander Goude bij goede souffisante informatie es gebleken dat Jacob Polen schuytevoerder op 't Yselveer bekennende zijn schulde bij requeste hem vervordert heeft gehad op 't Veerstal eenen anderen schuytenvoerder met een bloten upsteecker te bespringen om te grieffen uuyt zaecke dat hij eenige passanten ofte cooplyuden in zijn schuyt hadde ontfangen, om op Rotterdam te voeren uuyt saecke dat d' zelve nyet en hadden willen wachten, tot des anderen daechs. Dat hij ende syne medeconsorten daertoe [geca.elt.] ende gereet souden wesen. Voort dat hij boven dyen hem dagelicks seer petulant ende moetwilliche op 't veer jegens eenen yegelick heeft gedraegen gehad sulcx dat een

fol. 154v

yegelick hem moste ontsien, al nyet jegenstaende dat zijn huysvrouw ende kinderkens uuyter arnebourse worden onderhouden deurdyen hij alle zijne winste soe binnen der stede als buyten in verboden plaetsen is verdrynkende. Dwingende bovendyen sijn huysvrouw hem te moeten geven 't gene hij wist dat zij vanden Aelmoeseniers hadde gecregen. All 't welcke saecken zijn smakende violentie, geweld ende moetwille die nyet en behooren getollereert te worden in plaetse daer justitie is vigerende ende dyen aengaende gehoord hebbende den eysch ende conclusie vanden officier. Soo is 't dat mijn heeren vanden Gerechte op alles geleth ende nochtans meer genegen wesende tot bermherticheyt dat tot rigeur van justitie ende op hoope ende belofte van beternisse den vorsejde Jacob Polen condempneren geleyt ende gebrocht te worden in een vande castimentshuysken ofte bij gebreecke der zelve inde Riolen aldaer te blijven te water ende te broode den tijt van een maent ende nae expiratie vandezelve tijt ter camer te comen ende op sijn knyen vallende Godt ende de justitie te bidden om vergiffenisse, interdicterende hem voort in drye maenden 't veer nyet meer te mogen frequenteren ofte bevaren mitsgaders nae de uytcompste van sijn castiment in twee jaeren in gene herbergen ofte tavernen binnen ofte buyten de stadt nyet te gaen drincken ofte lach te houden, alles op pene van meerder correctie. Actum ende gepronuncheert den 19en july 1500 negen ende 't negentich. Present Schout, de vyer Burgermeesteren ende alle de Schepenen.

fol. 154v

Interdictie van tappen van seeckere personen

De Schout, Burgermeesteren ende Schepenen deser stede begeerende ordre te stellen jegens 't ophouden van oneerbaere vrouwen ende ander licht geselschap dat dagelick hoe lange hoe meer wordt gepractizeert te doen bij ontuchtige ende eervergetende personen tot groot mishaege, verdriet ende schandalisatie soe vande gebuijren daer zulcx geschiet als vanden ander eerbaere mannen ende vrouwen gemerct veele jonge luyden huer deur een groot

fol. 155

bederff, verloop ende ontucht comen hebben daeromme geordonneert ende verbooden de naer genomineerde personen ofte taveniers van nu voortaan geene neringe van tappen meer te doen noch gheene gasten te setten, te logeren noch eenige vrouwen onder dexsel van jongwyffs¹ te houden, op de verbeurte van 25 gulden voor d' eerste reys ende te tweede Reys van arbitrale correctie. Eerst

Cornelis Jacobsz. metten eenen arm woonende opte Groenewech in 't huys van Eeuwout Eeuwoutsz.,
Anna Jans inde Keijserstraet opten houck van Comynstraet eertijts waerdinne inden Verlooren Arbeyt,
Henrick Jansz. Flockent woonende inde Vogelesangh,
Ende ten lesten de persoon waert ofte waerdinne woonende inde Spieringstraet in 't huijs van Huych van Ophemert.

Ende wort een vande booden [geauttheriseert] 't voorsz. verboth aende vorsejde personen te doen ende haer wedervaren schriftelick te relateren

Actum ter camer bij 't volle Collegie den 9en Augusti 1500 negen ende 't negentich.

Dese voorsz. bevelen sijn gedaen bij Lambert Cornelisz. bode dye gerelateert heeft dat de huysvrouw van Henrick Jansz. Vlockent tot antwoord gegeven hadde: "Ick sal 't mijn man seggen". Ende de andere personen, dat sijn hen reguleren souden nae 't bevel. Actum den 11en Augusti 1599.

fol. 155

Gillis Gerritsz. Cromtonghe

Gezyen bij mijn heeren vanden Gerechte deser stede vander Goude 't intendit henkuyden obergegeven bij den Bailliu der zelve Stede inden naeme vande hooge overicheyt der Landen van Hollandt ende Westvrieslant Eyscher in cas van delict op ende jegens Gilles Gerritsz. anders genaempt Gillis Cromtonghe poorter deser stede gedaegde in persoon defaillant. Proponerende den eysscher dat inden jaere 96 gebuert es dat den gedaegde

¹ GTB. Jonghwijff; jonkwijf; dienstbare (jonge of oude) vrouw, vrouwelijke dienstbode, dienstmaagd, (dienst)-meid, (dienst)meisje.

ende defaillant wel bij drancke wesende comende upte Cleywech voorde herberge vanden Roewaegen aldaer zonder oirzaecke wel moetwillichlicken ende fortselicken

foil. 155v

geslaegen ende met voeten hadde gestoten een jonghen die aldaer stont ende ruste mit een zack bij hem opte stoup geset. Welcke jonghen vresende een arger [inconveniement] mitsdyen genootsaeckt worde in huys te vlieden maer d' voorn. gedaechde volgende meenende de jongen noch achter te tracteren soe 't scheen. Dat oversulcx de waerdinne uuyt haeren haert comende hem Gillis versprack seggende dat zij sulcken geweld in haer huys nuet en begeerde te gedoogen. Waerover hij haer twee off drye slaegen gaff volgende voort de jongen die weder uuijt liep. Die hij doen weder van nyeuws soo tracteerde mit slaen ende stooten, dat de jongen daer van qualick te passe zijnde in drye daegen nyet eeten en mochte. Ende voort vandaen opte Nyeuwehaeven comende omtrent de zeven huyskens. Dat hij aldaer eenen Louris Pietersz. die aen zijn draet cleyng gaern ginck spinnen geslaegen ende gestoten gehadt omdat hij betaelt wilde wesen van zeckere schulde gelijk hij insgelijcx slouch de huysvrouw vanden zelven Louris metsgaders noch de huysvrouw van Rommer de cleyngaernspinder, dat haer nues ende kinnebacken bloede overmits sij ten besten sprack ende hoewel den gedaegde ende defaillant ten respecte vande gratie dies aengaende bij coniventie bewesen hem behoert hadde te wachten van vorder te delinqueren, dat hij nyet jegenstaende boven dyen supplerende sijn voorgaende quaet hem onlancx laeten vynden gehadt heeft opten Langen Thierendewech ten huys van Hendrick Jansz. Buys zeer vloeckende, tierende ende roupende: "Waer es dat schelmpgen, ick wil betaelt wesen off zal tegen hem stooten", roupende voort op 't straet staende mit groote fulminatie ende zweeren "Waer zijn de voorvechters vande Thyendewech, isser yemandt die voor hem verantwoorden wil, laetse uuijt comen", gaende voort ontrent den Helm zeer afgrijselick vlouckende seggende jegens een huysman die hen vraechtde offse hem nijet en wilde betaelen "Wat roert het u, wilt ghy voor hem verantwoorden, 't is mij alleens wye ick hebbe", vragende hem in allen schijn off hij hem zelven Rechten, noch God noch de justitie kennen en wilde. Dat

fol. 156

den ghedaegde ende defaillant noch onlancx hangende desen processe een man mit zijn wijff die 't zijnen huysse geweest hadden, heeft vervolcht gehadt. Maeckende zulcken rumoer off hij henluyden hadde willen vermoerden, hebbende een opstecker inde handt ende ettelicke straetsteenen nyet jegenstaende dat zijn huysvrouw des mans wijff wel schandelick in 't aensicht gesneden ende oock gesteecken hadde houdende hem contrarie gelijk off zijn huysvrouw soo getraceert hadde geweest. Ende eyntelicken dat den gedaegde ende defaillant ende zijn huysvrouw lange tijt quaet regiment van oneerbaere vrouwen ende licht geselschap heeft opgehouden tot groot mishaegeen, verdriet ende schandalisatie van alle luyden met eeren. Ende alsoe alle 't zelve saecken zijn van quaede consequentien oock smakende straetschenderie ende geweld, d' welke in een Stadt van justitie nijet en behooren ongestraft te blijven. Soe hadde den Eyscher den voornoemde Gillis Gerritsz. doen citeren ende dach prefigeren te compareren in persoon op peine van ban ende confiscatie van goederen tot zeeckeren overstreecken daege maer zoo hij nyet en compareerde, was tegens hem gegeven default ende hem eysscher geadmitteert te moegen doen een anderde citatie, d' welke andermael gedaen zijnde ende noch nyet comparerende, dat jegens hem gegeven was het 2e default ende admissie van een derde citatie mit inthimatie uuyt crachte vande welke de citatie gedaen es geweest maer noch nyet comparerende is tegens hem gegeven 't derde default ende voor 't profijit vandien den Eyscher geadmitteert zijn intendit over te leggen, mitsgaders geacordeert een vierde citatie ex superabundanti mit inthimatie om 't intendit te syen veriffieren. Uuyt crachte vanden welke zulcx gedaen was zoe dat den Eyscher dyen volgende zijn intendit mette verificatien daertoe dienende onder die vanden Gerechte heeft gedient ende recht versocht. Mijn heeren vanden Gerechte inden naeme ende van wegen de hooge overicheyt mit rijpe deliberatie van rade deur gesien ende overgeweghen hebbende alle 't gene zoude moegen mouveren, hebben d' voorn. Gillis Gerritsz. Cromtonghe

fol. 156v

ghedaegde ende defaillant voor 't profijit ende uuyt crachte vande voorsz. defaulten versteecken ende versteecken hem mits desen van alle exceptien declinatoir, peremptoir, dilatoir defentien ende weeren die hij in desen hadde moegen doen ende proponeren. Bannen d' voorn. gedaegde ende defaillant uuyt deser stede vander Goude ende Bailliaighe vandien den tijt van twee eerstcomende jaeren, te ruymen binnen daechs sonneschijn, zonder middeler tijt weder daer inne te moegen comen op peine van exemplarlicken aen zijn lijff gestraft te worden, anderen ten exemple. Condemneren hem nyetemin inde costen ende mysen van justitie ende boven dyen tot profijite vanden Eyscher te betaelen een pecuniele mulcte van 12 gulden. Interdicterende ende verbiedende de huysvrouw vande voorn. Gilles Gerritsz. van nu voortaan geene neeringhe van tappen te doen, eenige gasten te setten, noch eenighe vrouwen onder 't decxel van jonckwyff te houden, op abitrale correctie. Gepronuchieert ter vyerschaer den 23en Augusti 1500 negen ende 't negentich. Present Dirck Pietersz. Bailliu, de vier Burgermeesteren ende alle de Schepenen.

fol. 156v

Cornelis Jacobsz. Soetentooch

Gehoordt bij mijn heeren vande Gerechte den eysch ende aenspraecke bij den Bailliu gedaen als eyscher in cas van delict jegens Cornelis Jacobsz. Soetentooch dye gedachvaert was in persoon te compareren uyt oirsaecke dat hij inobient wordt bevonden jegens 't verbot hem gedaen van te tappen, gasten te setten, quaet regiment van vrouwen te houden ende licht geselschap te setten. Daer jegens de gedaechde nyet anders en wys te seggen, dan dat hij andersins de cost nyet en conde winnen. De gerechte (op alles gelet) begerende te statueren exempel van ander, ordonneren den gedaechde voor sijn correctie binnen daechs sonneschijn selver te gaen in een vande castiementshuyskens ofte inde riolen, ende aldaer te water ende te broode te blijven den tijdt van acht dagen, ende sulx gedaen hebbende te compareren ter camer ende op beyde sijn knyen leggende Godt ende de justitie te bidden om vergiffnisse, interdicterende hem nyetemin meer tot geene tijden te mogen tappen noch eenige gasten te setten noch voor de selve bij de camer byer of wyn te haelen op pene van exemplaerlick gestraft te worden ander ten exemple. Condemneren hem voort te betalen de costen ende mysen van justitie, aeler hij

fol. 157

gerelaxeert sal mogen worden. Actum den 26en octobris 1500 negen ende 't negentich. Present Schout, Dirck Jacobsz. Lonck, Henrick 't Hert, Henrick Verbrugge Burgermeesteren ende alle de Schepenen uytgesondert Tromper.

fol. 157

Henrick Jansz. Vlockert

Alsoe den Bailliu ende Schout deser stede vander Goude jegens huynen in persoon gedaen dachvaerden hadde Henrick Jansz. Vlockert hem anseggende, dat hoewel hem verboden is van nyet te mogen tappen geselschap te setten, ofte vrouwen te houden onder dexele van jonghwyffs. dat hij nyet jegenstaende bevonden wordt contrarie te doen, hiewel hij duer sijn inobedientie in seeckere pene gecondemneert es geweest. Concluderende daeromme dat hij exemplaerlick ende arbitralicken soude worden gecorrigeert. Waer jegens de gedaechde voor defensie eyden t' ontkennen nae date van 't verbodt eenige vrouwen opgehouden off gehaelt te hebben, maer dat hij nyet en conde ontkennen dat hij tappende es. Versouckende in regardt van syne sobere conditie ende groote belastinge van kinderen gratie voir riguer van justitie. Ende mijn heeren vande Gerechte tot bermherticheydt genegen synde. Ordonneren den gedaechde voer sijn correctie, Godt ende justitie om vergiffnisse te bidden. Interdicterende hem andermael voort aen nyet meer te tappen off geselschap te setten tot dat anders sal wesen geordonneert. Actum den 26en octobris 1500 negen ende 't negentich. Present Schout, Dirck Jacobsz. Lonck, Henrick 't Hert, Henrick Verbrugge Burgermeesters ende alle de Schepenen uytgesondert Tromper.

Op huynen is Henrick Jansz. Vlockert bij provisie geconsenteert weder te mogen tappen, mit dat hij hem wachte eenich licht geselschap te setten off vrouwen te houden onder dexel van jonghwyffs off eenich ander quaet regiment te houden off gedogen in eenighe manieren op pene van gestraft te worden bij bannissement off andersins sulx mijn heeren alsdan sullen arbitreren. Actum den tweeden novembris 1500 negen ende 't negentich. Present Gerrit Fransz. Kegelingh, Dirck Jacobsz. Lonck ende Henrick Verbrugge Burgermeesteren ende alle de Schepenen uytgesondert Dirck de Langhe.

fol. 157

Anna Jans inden Verlooren Arbeydt

Alsoe Anna Jansdr. eertijts waerdinne inden Verloren Arbeydt contrarie 't verbodt daer van synde haer vervordert byer inne te leggen, te tappen ende gasten te setten nyet jegenstaende sy daer van eens gemulcteert is geweest, streckende tot groote vilipendie ende versmadenisse vande gerechte dye sy schuldich is ende behoorde alle obedientie ende eer te bewijsen. Ende hyer opden Bailliu concluderende tot bannissement

fol. 157v

ofte tot ander criminele straffe. Ende daer jegens gehoordt de defensie vande voorsz. Anna Jans versouckende gratie. Soe is 't dat mijn heeren vande Gerechte genegen weesende meer tot bermherticheydt dan tot riguer van justitie, d' voorn. Anna Jans geordonneert hebben voit haer correctie op haer knyen te vallen, biddende Godt ende de justitie om vergiffnisse. Interdicterende haer nyetemin van nu voort aen nyet meer te tappen noch gasten te setten, noch wyn off byer bij de cruyck ofte canne te halen anders dan voir den nooddruff van haer familie op pene van meerder straffe. Actum ter camer den 13en novembris 1500 negen ende 't negentich. Present 't volle Collegie uytgesondert Verbruggen ende Dirck de Lange.

fol. 157v

Beroerende seecker kennip

Up huyden hebben den kuermeesters vande Lyndraeyerie mitten Officier mit hen gevoucht te kennen gegeven dat seeeckere twee bossen kennip geheel duergaens nat bevonden synde op 't stadthuys gebrocht sijn geweest, waervan den huysman dye 'se ter marct gebrocht hadde, duergegaen was, sonder weder daer nae te talen. Versouckende hyer op de resolutie van mijn heeren. Waerop verstaen ende geordonneert is, dat de natte kennip in 't openbaer verbrandt sal worden, ten exemple van andere, verclarende de reste verbuerdt ten behouwe van den officier, den huysarmen ende de kuermeesters elx een derdepaert. Gereserveert indyen den eygenaer tot eeniger tijdt bekendt wordt, alsulcke correctie als mjn heeren alsdan naer gelegentheydt sullen arbitreren. Actum den 11en january anno duysent ende ses hondert. Present 't volle Collegie.

fol. 157v

Jacob van den Casteele

Burgermeesteren geïnformeert synde bij de wardeyns vanden zaydraperie van dat Jacob van den Casteele zwartverwer hem in 't verwen nyet en heeft gekweten nae behoren, waer duer nae alle apparentie de neeringe tot groot verloop ende schade vande stadt soude comen. Hebben d' voorn. van den Casteele wel expresselicken verboden ende geinterdicteert hem 't swartverwen daer hem off ander in geenderley manieren te bemoeyen, dan alleen mit 't blauverwen, op pene van arbitrale correctie sonder dat hij oick sijn dochter in 't zwartverwen eenichsins assisteren sal mogen. Actum den 29en february 1600. By Dirck Jansz. Lonck, Dirck Jacobsz. Lonck ende Henrick Verbrugge.

fol. 157v

François de la Loo

Alsoo Francois de la Loo inwoender deser stede hem vervordert heeft gehad opten 22en aprilis lestleden t's avonts

fol. 158

tusschen acht ende neghen uyren comende uuten Haghe voor de Potterspoort metten hamer vande Almeijde tweemaal te cloppen ende daer benefens te roepen aen den portier, die daer op uut zach, dat men hem inlaten ende tot dien eynde de poort openen soude, seggende : "Ick hebbe brieff uuten Haghe die aen den Burghemeesteren moet wesen", oversulx dat den portier gaende tot een vande Burghemeesters met last vandien selven ende met assistentie van ettelijcke schutters vande wacht, de poort geopent ende hem Francoys ingelaten gheeft, seggende: "Comt, wy sullen byde Burghemeesteren gaen om hem den brieff te leveren", daerop deselven Francois antwoorde, dat hij gheen brieff en hadde, maer dat 't selve alleen bij hem gheseijt was, om beter in te comen, waer aff hij vanden portier ende de schutters versproken werde, als qualijck ghedaen hebbende, na dien hij thoonende een groote lichtveerdicheyt, 't selve strechte tot cleynachinghe ende deresie vande Burghemeesters schande ende oneere vanden Poortier. Alle 't welcke saken sijn van zeer quade exemplen ende consequentien. Ende de voornoemde François hierop gehoort bekende de ghene te wesen die voorde poort comende gheseijt heeft, dat hij brieff hadde addresserende de Burghemeesteren omdat hij coortsich, moede, mack ende besweet zijnde, te beter ende te eer soude incomen. Dan dat het 't selven leet is als tot gheen deresie ghedaen hebbende, maer uut onnoselheyt, begherende gratie. Ende alzo mijn heeren vande Gerechte van hem noch van andere dierghelijcke lichtveerdicheijt ende derisie niet en staet te lyden, ende ghehoort hebbende de conclusie vanden officier, hebben de voornoemde François de la Loo ghecondemneert, ende condemneren bij desen tot een mulcte te betalen ten behoeve vanden officier de somme van 25 gulden, interdicterende hem niettemin van gelijcke meer te doen op arbitrale correctie. Aldus ter Camer gedaen ende ghepronuncieert den 9en Meije anno 1600. Present 't volle Collegie, uutghesondert Dirck Dirksz. de Langhe.

fol. 158

Magdalene Gerrits ghebannen

Alsoe Magdalene Gerrits teghenwoordich ghevangen gheboren van Enckhuijsen oudt ontrent 23 jaren voor schepenen bekendt

fol. 158v

bekendt ende beleden heeft, hoe dat sij gheleden ontrent ses jaren tot Antwerpen ghegeesselt ende ghebrantmerckt is gheweest, omdat zij sekere twee lakens, twee hemden ende twee halsdoucken gestolen hadde, vanwaer zij vertrocken sijnde, binnen drie daghen daer naer tot Brusel wederom ghevanghen, ende aldaer mede ghebrantmerckt worde overmits de dieverie van eenen rock (soe zij seydt) ende dat sij van daer over Keulen tot Wesel quam, al waer sy ontrent veertien daghen naer haer afscheydt van Brusel weder worde ghevanghen ende ghebrantmerckt omdat zij gheslapen hadde bij eenen die hem voor een jongesal utghaff ende naderhant bevonden worde gehijlickt te sijn. Ende hoewel zij als driemaal onder handen van Justitie gheweest zijnde, wel behoort hadde haer voort van dieverie te wachten, dat sy dien niet teghenstaende haer man die tot

Lochem in garnisoen leydt belast latende met een kindt van vijff ende twintich weecken alhier gecomen is, al waer sy twee verscheijden mantels gestolen heeft, daer van den eenen bij haer inde Lombert gedaen dragen is, daer aff zij ghenoten heeft twaelff guldens, gelijck sij oock den anderen aldaer soude doen brenghen hebben, gaende tot dien eynde daer mede tot de vrou die den eersten gebrocht hadde, daer op sij betrapt ende gheapprehendeert is gheworden, ende dit behalven veel cleijne dieverien van linnewaet bij haer vande thuijnen van eenighe huijslieden ghenomen. Alle 't welcke saken zijn van quader consequentie, die niet en behoren ghetolereert maer gestraft te worden andere ten exemple. Soo is 't dat schepenen nochtans meer gheneghen zijnde tot barmherticheyt dan tot rigeur van justitie, als mede regard nemende opte jonckheydt van de ghevanghene, ende dat sy verclaert bevrucht van kinde te zijn, mitsgaders op hope ende zeer groote belofte van beternisse. Doende recht inden name ende van wegen de hooghe overicheijt, ende Graeffelijckheit van Hollant, Zeelandt ende Westvrieslandt den voorschreven Magdalena Gerrits mits desen condemneren gestelt te worden achter op 't schavoth met twee roeden ofte garden op haer schouders ende aldaer te staen den tijdt van een halff ure. Bannen daervoort uut dese Stede vander Goude, ende de vrijdom van dien

fol. 159

dien den tijdt van vijff ende twintich jaren te ruijmen binnen 's daechs sonneschijn, sonder binnen de voorschreven tijdt weder daer inne te moghen comen op pene van meerder straffe ende verclaren alle hare goederen indien sij eenighe heeft verbeurt ten profijte vande hooghe overicheyt. Actum ende ghepronuncieert den 3e Junij anno 1600. Present Schout ende alle de Schepenen.

fol. 159

Soldaten Willem Johns, Jan Pieters ende Robert Johns

Gehoort bij Schepenen der Stede van der Goude den eysch ende conclusie bij den Bailliu gedaen ende genomen op ende jegens Willem Johns, Jan Pieters ende Robert Johns alle uyt Engelandt jegenwoordich gevangens. I^o Ende (op alles gelet) Condemneeren d' voorsz. gevangens op beyde haer knyen te vallen ende Godt ende de justitie te bidden om vergiffenisse. Ordonnerende gen voorts binnen daechs sonneschijn uyt deser stede te vertrecken. Ende dat d' voorsz. Willem Johns ende Robert Johns hen terstondt sullen vervougen onder huere compaignien op pene van meerder straffe. Actum den 19en Junij anno Duysent ende seshondert. Present Schout ende alle de Schepenen.

I^o Nopende seecker rumour inder nacht bij d' voorsz. Willem Johns ende Jan Pietersz. mit Annitgen Jans (dye geseydt wordt te weesen de vrou vanden voorsz. Willem Johns) tot huerluyder slaepplaetse [gemoveert] midsgaders van dat d' voorsz. Willem ende Robert hen van huere compaignien absenteren. Ende daer jegens de onschult ende excuse dye syuyden deden.

fol. 159

Ten selver dage is Annitgen Jans mede gevangene dye haer seydt de vrou te sijn vanden voorsz. Willem Johns, insgelyx geordonneert binnen daechs sonneschijn te vertrecken. Actum ut supra.

fol. 159

Abraham vander Bancke

Alsoe Abraham van der Bancke tapitzyer inwoondende burger deser stede, hem wel behoort hadde te abstinieren van eenige herbergen te frequenteren, in regardt dat hij mit sijn familie weeckelicken seecker subsidie uyten buerse van den gemeenen armen is treckende. Dat hij dyen nyet jegenstaende sich heeft vervordert sijn gelt te verdrincken, contrarie 't verbodt in 't generael daer jegens gedaen midsgaders dat hij oick vleyschelicke conversatie ofte vermenginge gehadt heeft met een vroupersoon, nyet jegenstaende hij een echte vrou is hebbende, maer dat zij ten selven tijde lange absent hadde geweest, weesende notoire adulterie, ende saecken van quade

fol. 159v

consequentie, dye nyet ongecorrigeert en behooren te blijven. Dye vande gerechte gehoordt den aenspraecke ende conclusie van den Bailliu, ende daer jegens de defensie van den voorseyde Abraham midsgaders gelet op alle 't gene dat soude mogen moveren, ende op syne penitentie in gevangnisse gedaen, hebben den voornoemde Abraham van der Bancke voer sijn correctie geordonneert sijn schulde te bekennen. Ende consequentelick Godt ende de justitie om vergiffenisse te bidden, interdicterende hem wel expresselick voort aen in geen taverne off herbergen te gaen drincken off andersins mit geselschap yet te verteeren, op pene van meerder correctie. Aldus mondelinge d' voorn. Van der Bancke angeseyt den 28en Augusti 1599. Present 't volle Collegie uytgesondert Kegelingh Burgermeester ende Tromper Schepenen.

fol. 159v**Claes Jansz. van Gendt**

Alzoe Claes Jansz. van Gendt oudt ontrent 14 jaren jegenwoordich gevangen bekendt ende beleden heeft hoe dat hy, nyet jegenstaende hij wel een ambocht kende van passementwercken, nochtans eenigen tijdt langh hem in ledicheydt gehouden, ende gesondts lichaems te platten Lande gaen bedelen heeft. Ende dat hij daer nae geraect zijnde bij eenen jongen genaemt Hans, hem van denselven sulx heeft laten misleeden, dat hij op een avondt een vrou dye binnen deser stede sonder heuijck langs straet gingh een silvere slotelrijem mit fortse vandt lijff getrocken heeft, dye hij weder gaff overmits de vrou hem aenvijel ende slouch. Alle 't welcke saecken zijn van quader consequentie, dye nyet en behoren getolereert, maer gestraft te worden andere ten exemple. Soe is 't dat schepenen nochtans meer genegen zijnde tot bermeherticheydt dan tot riguer van justitie, als mede regardt nemende op syne jonckheyt ende lange gevangnisse. Doende recht inde name vanden hooge overicheydt. Den voorsz. Claes Jansz. mits desen condemneren op beyde zijn knyen ende met gevouwen handen Godt ende de justitie te bidden om vergiffenisse. Bannende hem voorts uyt deser stede vander Goude, ende de vrijdom vandyen, den tijdt van drye jaeren te ruymen binnen daechs sonneschijn. Sonder binnen den voorseyde tijdt weder daer inne te comen op pene van meerder correctie. Actum ende gepronuchieert den 18en january anno Duysent ses hondert ende een. Present den Bailliu ende alle de Schepenen.

fol. 160

Alsoo den Bailliu deser stede vander Goude, jegens huyden ghedaen daechvaerden hadde Adriaen Cornelisz. molenaer in persoon ter raedtcamer te compareren, hem aenseggende dat hij onlanx inder nacht met zijn complicen voor de deur van eene Neel Sterts, ende Ael Cornelisdr. es ghecomen gheweest, cloppende, bonsende, ende stotende soo opte deur, dat de bedsteden vande ghebuijren dreunden, ghebruyckende daer beneffens onbehoorlijcke, schandeleuse woorden in voeghen dat de soldaten aldaer ghelogeert, opstonden ende met haer bloote rappieren tot hulpen, oversulx dat de ghedaechdens met steenen die hij in zijn arm hadde, een vande soldaten een gat in 't hooft wirp, ende aan ander op 't lijff, zulx dat zij weder in huijs mosten wijcken, waer nae dat de ghedaechde met zijn complicen voort de glasen aen stucken heeft gheworpen ghehadt. Wesende saken van quade consequencie, smakende straetschenderije, violentie ende petulantie, die nae Rechten niet onghestraft en behooren te blijven. Concluderende daerom dat de ghedaechde zoude worden gecondemneert strengelijcken aen zijn lijff ende goet ghecorrigeert te worden, ende voort thien jaren ghebannen te gaen, uuter stede ofte anders als mijn heeren vande gherechte bevinden souden behooren, waer jeghens de ghedaechde voor defensie seyde, dat hij 't gheallegerde vanden Bailliu ontkende ende ghenomen off de soldaten ende Neel Sterts ijet tot syne laste moghen hebben ghedeposeert dat sij gheen ghelooff en maeriteren, niet eenen off mijn heeren de sake anders mochten verstaen, soo verhoopte hij dat men hem in desen gratieuselijcken wilde tracteren. Mijn heeren op alles ghelet, dat soude moghen moveren ende nae tuijch ende kennisse die sy vande sake hebben, doende recht inden name vande hooghe overicheydt. Ordonneren d' voorsn. Adriaen Cornelisz. molenaer voor sijn correctie Godt ende de justitie te bidden om vergiffenisse, condemnerende hem nietemin tot een mulcte te betalen vijff ponden grooten Vlaems, t' appliceren de twee derdepaerten tot proffijt vanden Bailliu, ende 't derde derdepaert tot prof-

fol. 160v

proffijt vanden huysarmen. Actum den 5en february 1601. Present 't volle Collegie, uutgesondert Dirck Jansz. Loncq Burghemeester, Gerrit van Woerden ende Pieter Cincq Schepenen.

fol. 160v**Dirck Crynen Hola**

Alsoo Dirck Crijnen Hola metten voorsz. Ariaen de Molenaer 't voorsz. forfaict heeft helpen perpetreren, waerover den officier jegens hem concludeerde tot arbitrale correctie als een sake wesende van quade consequentie. Soo is 't dat mijn heeren vande Gerechte aenschou nemende opte joncheijt vande voorsz. ghedaegde ende op hope, ende beloffte van beternisse, den voornoemde Dirck Crynen Hola voor sijn correctie gheinterdicteert hebben ende interdicteren bij desen in een jaer nae date van desen, nae sonneschijn hem in gheene herberghen te laten vinden, noch insgelyx opter staten des winters nae acht uren, ende des somers nae thien uijren op meerder correctie, condemneren hem nietemin tot een mulcte te betalen 18 gulden t' appliceren als voren. Actum ende presenten ut supra.

fol. 160v**Daem Jansz.**

Alsoo den Bailliu eenen Daem Jansz. in persoon gedaen dachvaerden hebbende hem aenseyd dat hij seeckeren tijdt geleden hem vervordert hadde inder nacht seer groote petulantie ende moetwillicheydt opter straet te

bedrijven. Wesende saecken van seer quade consequentie, die ongestraft niet en behooren te blijven anderden ten exemple. Ende daer jehens ghehoort de defentien vanden gedaegde met biddens dat men hem gratieuselijcken wilde tracteren. Soo is 't dat mijn heeren vande gherechte, ten aenschouwe van des selffs jonckheijt, ende op hope ende belofte van beternisse den voorseyde Daem Jansz. voor sijn correctie hebben verboden ende gheinterdicteert bij desen in een jaer nae date van desen nae sonneschijn hem in gheene herberghen te laten vinden, noch insgelijx opter straten. Te weten des winters nae acht uijren, ende des somers nae thien uijren op meerder correctie. Condemneren hem

fol. 161

hem nietemin in een mulcte van neghen gulden, t' appliceren als voren. Actum ende presenten ut supra.

fol. 161

Thomas Thomasz.

Alsoo den Bailliu deser stede eyscher in cas van delict, die op huijden ghedaen dachvaerden hadde Thomas Thomasz. ghedaechde, die denselven eyscher aenseyde dat hij sich seer oneerlijcken jehens zijne schoonmoeder hadde ghedraghen, daer hij ter contrarie schuldich was ende behoort hadde haer alle eer ende reverencie te bewijsen niet jegenstaende d' interdictie hem gedaen mitsgaders dat hij hadde ghevioleert de ghevangenis van zijn huijs daer hem gheordonneert was te blijven tot naerder ordonnantie. Concluderende daerom, dat den ghedaechde zoude werden ghemulcteert soo die gherechte nae ghelegentheit van saken bevinden soudent te behooren. Waer jehens de ghedaechde sijn defencie doende, seyde dat hij daertoe gheprovoceert hadde gheweest, refererende hem nietemin tot de discretie ende gracie van mijn heeren. De gherechte ghelet op alle 't gunt mocht moveren, mitsgaders op zijn penitencie in vangenis ghedaen. Ende 't leedtwesen bij hem bethoont, ordonneren den voornoemde Thomas Thomasz. voor sijn correctie, Godt, ende justitie, om vergiffenis te bidden, met bekentnisse dat hij qualijcken ghedaen heeft ghehad. Condemneren hem nietemin ten behoeve vanden officier te betalen een civile amende van ses gulden. Interdicterende hem voort van ghelijcke onbehebbelijckheit meer te ghebruycken op pene van meerder correctie. Actum ter Camer den 10en februarij 1601. Present 't volle Collegie, uutgenomen Dirck Jansz. Loncq ende Gerrit de Lange Burgermeesteren.

fol. 161

Gillis Cromtonge

Alsoo Gillis Gerritsz. anders genaemt Gillis Cromtonge poorter deser stede jegenwoordich gevangen hem vervordert heeft binnen deser stede te comen ende hem aldaer een seecker tijdt lang te onthouden niet

fol. 161v

niet jegenstaende noch niet geexpireert en zijn de twee jaren van voorseyde bannissement daer bij hem belast was te ruijmen uut deser stede ende Bailliuagie vandien binnen daechs zonnenschijn, ende daer niet weder inne te comen binnen de voorsz. tijdt van twee jaren op pene van exemlaerlijck aen sijn lijff gestraft te worden andere ten exemple als breeder volghende de sententie daer van synde in date den 23en Augusti anno 1599. 't Welck een zaecke is van quade consequentie die sonder correctie niet en mach noch en behoort te passeren. Soo is 't dat mijn heeren vande Gerechte, nochtans meer geneghen zijnde tot barmherticheyt dan tot Rigueur van justitie. Doende recht inden name ende van weghe de hooghe overicheyt ende graefflijckheit van Hollandt Zeelandt ende Westvrieslandt, mits desen den voorseyde Gillis Gerritsz. bannen uut deser stede ende de vrijdom van dien, noch den tijdt van twee jaren ingaende op huyden te ruymen binnen daechs sonnenschijn, zonder middeler tijdt weder daer inne te comen, op pene van meerder correctie ende condemneren hem inde costen ende mijsen van Justitie. Actum ende gepronunchieert ter vierschaer den 19en aprilis anno 1601. Present Dirck Pietersz. Bailliu, Hendrick Jansz. Thart, Maerten Jansz. Moel, Gerrit Cornelisz. de Lange Burgemeesteren, Henrick Willemsz. Verbrugge Burgermeester gheinthimeert ende alle de Schepenen.

fol. 161v

Gillis voorsz. huysvrouwe

Alsoo Ariaentgen Stevens huysvrouwe van Gillis Gerritsz. cromtonge ghedaechde in persoon haer vervordert heeft gehadt te continueren inde neringe van tappen niet jegenstaende 't selve, overmits 't quaedt regiment bij haer gehouden, haer verboden was bij seecker sententie openbaerlijck ter vierschaer uitgelesen, welck verbodt daer nae noch

fol. 162

noch weder schriftelijcken verniet is geweest deur een bode daer toe expresselijck aen haers persoons gesonden, daer op sij al niet gepast, maer ter contrarie haer gedraghen heeft in aller manieren off sy Godt noch de Justitie ontsach. Alle 't welcke zaecken sijn van quader consequentie die niet en behooren getolereert maer gestraft te worden andere ten exemple. Soo is 't dat mijn heeren vande gherechte nochtans meer genegen synde tot barmherticheydt dan tot rigeur van Justitie. Doende recht inden name ende van wegghen de hooghe Overicheyt ende Gaefflickheyt (sic) van Hollandt de voorsz. Ariaentgen Stevens mits desen bannen uut deser stede ende de vrijdom vandien den tijdt van twee jaren van desen dach aff te reecken. Te ruymen voor Meyedach eerstcomende ende sonder binnen d' voorsz. tijdt weder daer inne te mogen comen op pene van meerder correctie, ende condemneren haer voorts inde costen ende mijsen van Justitie. Actum ende presenten ut supra.

fol. 162

Vier jongens gebannen

Alsoo Willem Henrixsz. van Helm bij Groeningen oudt 21 jaren, Hessel Jansz. van Vesch ontrent Swol oudt 14 jaren, Pieter Claesz. geboren uut Vrutgenslandt gelegen ses mylen van Eemden oudt 14 jaren ende Jan Jansz. van 's Hartogenbosch oudt 16 jaren off elx daer ontrent jegenwoordighe gevangens voor schepenen bekendt ende beleden hebben, hoe dat sy een tijdt lang gesondts lichaems hebben gaen bedelen contrarie de placaten jehghens de vagabunden ge-emaneert, waerenboven den voorseyde Hessel Jansz. noch heeft geconfesseert, dat hij tot Rotterdam overgenomen heeft gehadt om te berghen off heelen seecker beurs met ontrent thien off twaelf gulden aen gelt die bij eenen anderen jongen genaemt Heyntgen de Verrader gestolen was, uute diefsack van een man dien aldaer op 't hooft stondt, welcke beurse met 't gelt hij behou

fol. 162v

behouden heeft omdat de voorsz. Heyntgen vervolcht worde, ende mitsdien ginck loopen. Item de voorsz. Pieter Claesz., hoe dat hij op seecker tijdt genoten heeft gehadt een stuck van [vieren] ter saecke van een paer silvere messen die eenen Heyntgen Gau tot Rotterdam gestolen hadde, welck gelt hem gegeven worde omdat hij de dieverije niet en soude utbrengen. Ende noch eens een halve schelling die hem denselven Heyntgen gaff van seeckere twee schellingen bij hem insgelijx gestolen. Ende den voorseyde Jan Jansz. dat hij tot Rotterdam genomen heeft vijff off ses wittebrooden, ende een stuck speck off twee mit eenige stucken geroockt calffvleesch, dat te coop stondt. Mitsgaders dat sij alle drye tot Rotterdam metten anderen comploict off opset gemaect hebben om alhier opte Jaermarkt te stelen, welck comploict sy onderweghe wederomme vernieuwen zoo sy quamen bij eene fameuse dieffegge, daer sy hen mede vergeselschapten, ende hen vande selve in eene herberge lieten besteden om alsoo eenige daghen bij den anderen te blijven ende dagelyx uut te gaen daer sy meenden wat te becomen. Ende hoewel den voorseyde Willem Heyndrixsz aen geende dieveryen en heeft willen lyden, dat hij nochtans seer variabel is bevonden niet connende suffisante redenen geven van sijn voorgaende leven, hebbende mijn heeren voor geworpen seer menichfuldige grove logenen daer van hij telcken is geconfundeert¹ ende overwonnen alsoo met logenen ende stouticheyt bejegenende d' justitie diemen alle waerheyt ende reverentie schuldich is. Alle 't welcke zaecken sijn van quade consequentie, die niet en behooren getolereert maer gestraft te worden andere ten exemple. Soo is 't dat schepenen nochtans meer genegen sijnde tot barmharticheyt dan tot rigeur van Justitie, doende recht inden name ende van wegghen de hooghe overicheyt ende Graefflijckheyt van Hollandt, Zeelandt ende West

fol 163

Westvrieslandt, de voorsz. Willem Henrixsz., Hessel Jansz., Pieter Claesz. ende Jan Jansz. mits desen bannen uut deser stede vander Goude ende de vrijdom vandyen den tijdt van drie jaren te ruymen binnen daechs sonneschijn sonder binnen d' voorsz. tijdt weder daer inne te moghen comen op pene van meerder straffe, ende verclaren alle heure goederen indien sij eenige hebben geconfisqueert ten profijte vande hooge Overicheyt. Actum den 19en aprilis anno 1601. Present Dirck Pietersz. Bailliu ende alle de Schepenen.

fol. 163

Anna Barents gebannen

Alsoo Anna Barents van Eemden oudt ontrent achtien jaren, jegenwoordich gevangen voor schepenen bekendt ende beleden heeft, hoe dat sy tot Amsterdam bij seeckere goede luijden opgevoedt ende soo verre gebracht is geweest dat sy bequaem was omme den cost, ende ander noodruft te winnen, ende dat zij niet jegenstaende nu een tijdt lang gesondts lichaems heeft gaen bedelen, contrarie de placaten jehghens de vagabunden, ende gesonde bedelaers ge-emaneert genietende mede van 't gundt dat gebedelt was bij eenen Harman BAerntsz.. die zij noemt haer man te zijn die insgelyx jong ende clouck zijnde hem dies niettemin van stad tot stad met de vangene vagabundsgewys getransporteert ende met bedelen heeft beholpen, onder pretext dat d' voorsz. Harman dienst ginck soucken. Practiserende ende pleghende denselven Harman ondertusschen syne dieveryen gelijk gebleecken is buyten deser stede in 't nieuwe huys dat bij de leprosen verhuurt wordt al waer denselven

¹ GTB. Confunderen; confonderen, vermengen, verwisselen, verruilen; verwarren, in verwarring brengen.

Harman met een Heynrick Dirxsz. syne medecomplie inder nacht gestolen heeft een groote quantiteyt van goederen, zoe zij daechs te voren 't selve huys verspiet hadden, waerover den voorsejde Henrick Dirxsz. jegenwoordich tot Rotterdam gevangen is, den welcke d' voorsz. Anna Baernts is beschuldigende dat zij mede van 't opset vande voorsz. dye-

fol. 163v

dyeverye wel geweten heeft, zulk als 't selve oock wel de waerheydt conform schijnt te wesen, mitsdien dat sy mede opten dach als 't huys verspiet worde selfs aldaer was met de voorsz. twee mans ende de huysvrou vanden voornoemde Henrick, ende oock daer uut dat sy des anderen daechs terstont nae 't exploit vande dieverye met de voorsz. andere vrou de mans nae Rotterdam gevolcht is niet jegenstaende sy gevangene daer aen niet en wil lijden dat sy eenige kennisse van 't opset off vande dyeverye gehadt soude hebben. Vorder dat sy gevangene met den voorsejde Harman BAerntsz.. ontrent een maent, ende daer te voren met eenen wylen Jan Swack ontrent deraldff jaer haer gehouden heeft als man ende wijff sonder met henluyden getrouet ende gesolemnisert te zijn sulx als 't behoort in conformite vande ordonnancie op 't stuck vanden policie gemaect. Ende voorts dat sy gevangene op haer eerste examinatie haer selven genoemt heeft Annichgen Jacobs ende op haer tweede Annichgen Baernts daer bij sy nu is persisterende, alsoo verlochenende ende veranderende haren naem voor de justitie, al waer zulk van groote consideratie is, zonder andere redenen daer van te connen geven dan dat sy 't selve gedaen heeft deur beteesthey¹ ofte verbaesthey, buyten hare wetenschap, 't welck geheel frivoel is. Alle 't welcke zaecken zijn van quade consequentie, die niet en behooren getolereert maer gestraft te worden andere ten exemple. Soo is 't dat Schepenen, nochtans meer genegen tot barmherticheyt dan tot rigeur van justitie, doende recht inden name ende van wegghen de hooge overicheyt ende Graefflijckhey van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt de voorn. Annichgen Barents mits desen bannen uut deser stede vander Goude, ende de vrijdom vandien den tijdt van drye jaren te ruymen binnen daechs zonnenschijn zonder middeler tijdt weder daer inne te comen op pene van meerder correctie, ende verclaren alle hare goederen indien sy eenige heeft geconfisqueert ten profijte vande hooge overicheyt. Actum ter vierschaer den 3en Mey anno 1600 één. Present Dirck Pietersz. Bailliu ende alle de Schepenen uuytgesondert Pieter Harmensz. Cincq.

fol. 164

Harman Bartelsz. opte Galeije

Alsoo Harman Bartelsz. van Groeningen anders genaemt Harman van Ozenbrugghen oudt ontrent vijff end dertich jaren jegenwordich gevangen hem vervordert heeft een stadswachter inde Tienderwechspoort die hem volghende de laste die alle poortwachters bij mijn heeren gegeven is wilde buytenhouden met een blooten opstreecker te dreyghen seggende: "Laet mij gaen off ick sal daer deur streecken", ende siende dat hij niet en conde in geraecken heeft noch met dreyghende woorden geseyt, dat hij 't hem wel vergoeden soude. Waernaer hij gecomen is voor Cleywechspoort ende hem aldaer gelijk verbot gedaen synde bij een vande poortwachters aldaer, die een halve spies bij hem hadde heeft met sijn opsteecker inde handt teghen hem gaen staen seggende wel fortselijck dat hij in wilde wesen ende dat hij in comen soude off hem lieff off leedt waer ende dat hij maecken soude dat hem de halve spies te corte soude sijn nomende hem oock een oudt schelm ende gebruyckende meer andere harde ende dreygende woorden. Ende hiernaer de Dyxpoort in gecomen synde heeft hem naderhandt laten vinden voor de deur van eenen sijnen landtsman alhier wonachtich. Den welcken hij (onder pretext dat hij oorsaecke soude geweest sijn dat hij hier geen werck hadde connen cryghen) met een bloot mes utgedaecht ende gedreycht heffende 't mes op ende segghende: "Daer rust u siel op, daer sal ick u den beck mede breecken eer ick uute stad gae. Soo ick dat niet en doe moet mij den duivel den hals breecken", off diergelijcke woorden in forma. Alle 't welcke saecken sijn dan quader consequentie wesende notoire fortse ende gewelt niet alleen gepleecht synde tegen den burger maer oock tegen de dienaers deser stad ende in 't stuck vande wachte, soe dat sulx niet en mach getolereert, maer gestraft behoort te worden andere ten exemple. Soo is 't dat schepenen nochtans meer geneghen synde tot barmherticheyt dan tot rigeur van justitie doende recht inden name ende van wegghen de hooge overicheyt ende Graefflijckheydt van Hollandt, Zee-

fol. 164v

Zeelandt ende Westvrieslandt, den voornoemde Harman Barthelsz mits desen bannen den tijdt van ses maenden opte Galeye ome² aldaer te roeyen ende wercken volghende d' ordre van dien. Ende nae d' expiratie van d' selve ses maenden noch den tijdt van drie jaren uut deser stede vander Goude ende Jurisdiction vandien sonder binnen d' selver tijdt weer daer inne te comen op pene van meerder correctie. Ende verclaren alle syne goederen indien hij eenige heeft, verbeurt ter profijte vande hooge overicheyt. Actum ter vierschaer den 11en Augusti anno 1601. Present Dirck Cornelisz. Schaep Bailliu ende alle de Schepenen.

fol. 174v

Harman Barthels voorsz.

¹ GTB. Beteest, beteesthey; verward, verwardheid.

² Sic, ome, lees: omme.

Alsoe Harman Barthels bij sententie vanden 11en deser lopende maendt Augustus gebannen is geweest opte Galeye voor den tijdt van ses maenden. Ende dyenvolgende daer nae toegesonden, maer wederomme gerenvoyeert, overmits de Galeye genouch voorsyen was, ende datter er noch wel vertich banditen waren, dye daer op nyet en hadden connen ontfangen worden, volgende seecker attestatie vande Lieutenant van de selve Galeye, daer van zijnde, ende oick seecker schryvens vande Gecommitteerde Raden. Sulx dat men d' voorseyde sententie in dyen deele nyet en mochte voldoen, Soe is bij Schepenen verclaert dat den voorseyde Harmen Barthelsz in plaetse van 't voorseyde bannissement opte Galeye, gebannen sal blijven d' voorsz. tijdt van ses maenden buyten deser stede vander Goude, ende de vrijdom van dyen, behalven de drye jaren inde voorseyde sententie geroert. Sulx dat zijn bannissement sal geduyren den tijdt van drye jaren ende een halff te ruymen binnen daechs sonneschijn. Ende binnen d' voorsz. tijdt nyet weder te mogen comen inde voorsz. Stede noch vrijdom van dyen op pene van meerder correctie. Actum den 22en Augusti anno 1600 één. Present Dirck Cornelisz. Schaep Bailliu ende alle de Schepenen, uytgesondert Pyeter Harmansz. Cincq.

fol. 164v

**Aert Jan Keesz foyers
zoon**

Alsoo Aert Jansz. oudt ontrent 19 jaren, zoon van Jan Cornelisz. foeyer, jegenwoordich gevanghen, hem vervordert heeft, op sondach lestleden 's nachts op een deur

fol. 165

inde Doelestret daer bruloft gehouden worde, fortselijcken ende geweldelijcken te stooten ende te cloppen, zeggende wel stoutelijcken: "Laet mij in, off ick sal de deur op de vloor loopen". Welcke apparentelijcken gebeurt soude hebben soo 't selve bij den Bailliu selfs niet belet en waer gheweest. Alle 't welcke zaecken sijn van quader consequentie, die niet en behooren getolereert, maer gestraft te worden andere ten exemple. Soo is 't dat mijn heeren vande gherechte nochtans meer geneghen synde tot barmherticheyt dan tot rigeur van justitie, regard nemende opte jonckheyt vanden voorsz. Aert Jansz., ende op hope van beternisse denselven Aert Jansz. gevangen bij desen condemnieren in een vande chastimentshuyskens geleyt te worden ende aldaer te blijven te water ende te broode den tijdt van veerthien daghen, mitsgaders daer nae ter camer op beyde sijn knyen Godt ende de justitie te bidden om vergiffenisse, ende condemnieren hem inde costen vande gevangenis en mysen van justitie. Actum den 3en Novembris anno 1601. Present den Bailliu, de vier burgemeesteren ende alle de Schepenen.

fol. 165

Lysbeth Jans van Lonnen gebannen

Alsoe Lysbeth Jans geboren tot Lonnen in Engelandt oudt ontrent 24 jaren huysvrouwe van Jan Sanders Engelsman dyenende onder capiteyn Couck, jegenwoordighe gevangene haer vervordert heeft gehadt soe van haer man als andere soldaten te ontfanghen aen te vaerden ende te vercopen verscheyden goederen, dye zij nyet en conde ignoreren, off immers wel vastelick presumeren mochte gestolen te zijn. Gelijck als oick gebleecken is voornemelick aen eene mantel, dye zij alhyer inde Lombert voer vyerentwintich gulden verset ende naderhandt de beterschap¹ vandyen voer drye gulden vercocht heeft, welcke mantel wel acht off tyen ponden Vlaems waerd zijnde bevonden is gecomen te wesen tot Amsterdam uyt een coopmans huys, daer d' selve benefens een grote quantiteyt van meerder mantels, heuycken ende sliverwerck gestolen was. Van welcke dyeverye zij te meer haer selven wetenschap gehadt te hebben geopenbaert heeft, mits dat zij gesocht heeft gehadt d' selve mit logenen te verduyteren, seggende dat de mantel bij haer mans vader uyt Engelandt gesonden ende bij haer selfs gedaen vouren

fol. 165v

is geweest. 't Welck bij goede certificatie contrarie de waerheydt bevonden is. Soe dat zij in dye voughen de justitie grove logenen voorgeworpen, ende de kennisse dye zij vande dyeverye hadde genouch notoir gemaect heeft. Alle 't welcke zaecken sijn van quade consequentie dye nyet en behooren getolereert maer gestraft te worden andere ten exemple. Soe is 't dat schepenen nochtans meer genegen zijnde tot barmherticheyt dan tot riguer van justitie, als mede regardt nemende op de langhe gevangenis van d' voorsz. Lysbeth Jans ende op hope van beternisse, doende recht inden name ende van wegghen de hoghe overicheyt ende Graeffelickheydt van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt de voorn. Lysbeth Jans mits desen bannen uyt deser stede vander Goude ende de vrijdom van dyen den tijdt van vijff ende twintich jaren, te ruymen binnen daechs sonneschijn, sonder middeler tijdt weder daer inne te comen op pene van meerder correctie. Ende verclaren alle hare goederen dye boven de penninghen daer voor de voorsz. mantel gedacht is geweest also men verstaet den

¹ GTB. Beterschap; voordeel, baat, winst, saldo, batig slot; ook het bedrag waarmede gedurende den huurtijd de waarde van een verhuurd goed is vermeerderd.

coper hyer uyt van zijne penningen gerembourst sal worden, ende boven noch twaelf gulden dye den Bailliu de voorsz. gebannene antellen zal om daer mede te vertrecken naer haer vaderlandt, overschyeten zullen geconfisqueert ten profijte vande hoghe overicheydt. Actum den 4en decembris anno 1600 één. Present den Bailliu, Pyeter Pietersz. Trist, Gerrit Cornelisz. van Wourden, Cornelis Jansz. Landtman, Adriaen Claesz. Goudswaert, Cornelis Gerritsz. de Langhe ende Pyeter Harmensz. Cinck Schepenen.

fol. 165v**Thonis Jansz. mangelaer**

Alzoo Thonis Jansz. mangelaer, poorter deser stede oudt ontrent 31 jaren jegenwoordich gevangen, gepleecht heeft seecker enorm forfait, als naemtlijcken dat hij op saterdach den 12en january lestleden op 't straet ontmoetende eenen Adriaen Paschier, ende denselven aenspreekende om betalinge van tien gulden min ses stuvers die hij van drincklaghen aen hem te achteren was, daerop Adriaen Paschier zeyde dat hij alsoeden geen gelt en hadde, maer dat hij noch eenige weynich daghen vertoeven moste. Oversulx vanden zelve Adriaen met een quaet genoughen ende toornich gemoet gescheyden is, ende terstondt daer nae hem laten vinden heeft ten huysse vanden voorsz. Adriaen, al waer hij zijn

fol. 166

huysvrouw om betalinge aensprack, die daer op seyde, dat sy de middel noch niet en hadde, maer dat zij raedt zoucken zoude. Waer op hij gevangen seyde ende tot meermael persisteerde dat hij gelt wilde hebben, ende naer eenige woorden hier over aen weder zijden gevallen heeft hij gevangen een heuyck ghenomen daer mede hij wilde deurgaen, dan de vrou 't zelve niet willende gedooghen, heeft hem aengevat, ende seer geroepen om hem affstant te doen doen van sijn quaet voornemen. Maer heeft hij gevangen dies niettemin daer in perseverende, de heuyck van hem geworpen in 't raemveynster dat voor aen 't straet comt, om de vrou te bet van hem te cryghen, ende d' zelve van hem slingerende is haer alsoo ontcomen. Ende hoewel sy aen een buyrman om hulp riep ende dat denselven buyrman hem versprack, segghende dattet zoo niet en mochte toegaen, heeft nochtans daerop niet gepast maer hem tot antwoordt gevende dattet hem niet en moveerde met meer andere diergelijcke woorden. Heeft den heuyck uytet veynster genomen, ende is daer mede duergegaen, brengende d' selve tot sijnen huysse vanwaer hij die bij een vrou inde lombert dede draghen ende daer op halen thien gulden.

Alle 't welcke zaecken sijn van quader consequentie smaekende dieverye, fortse ende geweld, die in een stadt van rechten niet en moghen getolereert maer gestraft behooren te worden andere ten exemple. Soo is 't dat schepenen nochtans meer genegen synde tot barmherticheydt dan tot rigeur van justitie, doende recht inden name ende van wegghen de hooghe overicheydt ende Graefflickheyt van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt den voornoemde Thonis Jansz. gevangen mits desen condemnieren terstondt staende vierschaer op beyde zijn knyen Godt ende de justitie om verghiffenisse te bidden, ende daer nae geleydt te worden ten castimente in een rioel te

fol. 166v

water ende te broode den tijdt van veerthien daghen mitsgaders condemnieren hem te betalen ten behouwe vanden officier Bailliu een pecuniele mulcte van twintich gulden, ende daerenboven de costen vande gevangenis ende mysen van justitie. Actum den vijffden february anno 1602. Present Dirck Cornelisz. Schaep Bailliu, Ghijsbert Aelbertsz., Gerrit Fransz. Kegeling, Henrick Jansz. 't Hart ende Henrick Willemsz. Verbrugge Burgermeesteren Willem Henrixsz. Bosch, Dirck Pieter Feysz., Bruyn Woutersz. Verdoes, ende Pieter Pietersz. van Horen Schepenen gheinhimeert, Adriaen Jansz., Gerrit Cornelisz. van Wourden ende Cornelis Jansz. Landtman Schepenen.

fol. 166v**Leendert Pietersz. Verdaech ten castimente**

Alsoe Leendert Pietersz. Verdaech metselaer ende timmerman poorter deser stede hem vervordert heeft gehad grote fortse ende moetwille, ende te gebruycken seecker schrickelicke, lasterige woorden van Godt Almachtich dije men alle eere ende revertentie schuldich is. Als te weten dat hij opten sesten february lestleden, nae dat hem bij een bode van wegen den Burgermeesteren op 't versouck van Maerten Gerritsz. Verdaech belast was, dat hij seecker spaenders, dye hij al begonnen hadde datelicken wech te willen doen brengen uyte collatiebroerskerck aldaer soude laten leggen, tot dat hij tegens d' voorsz. Maerten soude wesen gehoordt overmits d' selve Maerten verclaerde dat die vercocht waren aen een ander ten overstaen ende met wille vanden voorsz. Leendert Verdaech selfs, die daer van oick wyncoop hadde helpen drincken, oversulx tot cleynachinghe vande voorsz. bevelen ende soe 't schijnt in wederwraecke van dien gesocht heeft gehad den voorseyde Maerten ende ander

werckluyden inde voorsz. kerck te turberen¹ ende te doen alle leedt, hinder ende empeschement² dat hij conde, in vougen dat hij de houtsagers dye hij selffs hout op hadde helpen leggen, ende daer hij bij geweest was, dat zij daer inne hadden begonnen te sagen, naderhandt als daer ontrent de langhte van een voet ingesaeghen was, gevraecht heeft gehadt wye huer te werck hadde gestelt ende zij seggende: "Maerten", andwoorde: "Maerten een schelm ende al dye hem helpen mede, Ick segghe scheydt uyt 't werck off ick smijt u met den dissel in u ribben", hebbende een

fol. 167

dijssel inde handt, dwingende alsoe de sagers, mits dat hij de selve off anderen dyergelijke dreygementen meer verhaeld dat zij 't werck mosten verlaten, waernaer hij de saech uyt 't hout nam ende die ter aerden neder werp. Sulx dat eenighe goede luyden, om vorder ongemack te verhoeden, uyte kerck gingen, waerschuwende ende radende den voorseyde Maerten, die daer ontrent was, dat hij soude blijven, gelijk hij dede tot dat hem geseydt worde, dat Leendert een wyl tijdt wech was geweest, gaende alsdoen inde voorsz. Collatiebroerskerck al waer den voorseyde Leendert naderhandt weder incomende van nyeus begon veel heftighe woorden te gebruycken om de voorsz. spaenders tegen den voornoemde Maerten, hem nomende een schelm seggende dat hij de spaenders wilde hebben ende dat hij die hebben soude, off Godt en soude geen Godt zijn, 't selve meermaels verhalende, weesende een laster Godts seer schrickelick om hooren. Ende daer benefens noch dreygende, dat hij den voorseyde Maerten soo soude in 't lijff steecken, datter sonne ende maen deur soude schijnen, vattende nae een sethaeck³, daer hij denselven Maerten apparentelick mede soude hebben gegrief, en waer hij nyet belet ende gehouden geweest. Alle 't welcke saecken zijn van quader consequentie, smaeckende gewelt, vilipendie vanden magistraet ende boven dyen blasphemie ende lasteringe tegen Godt Almachtich, dye nyet en behoren geleden maer gestraft te worden andere ten exemple. Soe is 't dat mijn heeren vanden Gerechte den voorseyde Leendert Pietersz. Verdaech voor sijn correctie hebben geordonneert ende ordonneren bij desen binnen daechs sonneschijn selver te gaen in een castimentshuysken van Tyendewechspoort ende aldaer te blijven een maendt te water ende te brode, ende denselven tijdt overstreecken zijnde alsdan ter Raedcamer te comen, ende op beyde zijn knyen Godt ende de justitie te bidden om vergiffenisse, mitsgaders den officier tot een emende te betalen vijftich gulden, ende de costen ende mysen van justitie eer hij sal worden gerelaxeert. Al op pene van meerder correctie. Gepubliceert ter peuye van 't stadthuys der stede vander Goude den vijffden marty anno 1600 twee. Present Dirck Cornelisz. Schaep Bailliu, Gerrit Fransz. Kegelingh, Henrick Jansz. 't Hert, ende Henrick Willemsz. Verbrugge Burgermeesteren ende alle de Schepenen.

fol. 167v

Jan Claesz. Cruijmelkouck ende Thijs Jansz.

Alsoe Jan Claesz. Couck anders genaemt Cruymelcouck ende Thys Jansz. wagenae jonggesellen burgers deser stede hen vervordert hebben opten 20en february lestleden in 't vervolgen van een engelsch soldaet, dye inde Vuylsteech tot seecker Cergeant [slied], ende aldaer achter over de zyl sprongh om haer te ontcomen, te bedrijven groote insolentie ende fortse voor de duer vanden Cergeant, ende tegen denselven die eerst nyet thuis en was, maer aen den angangh quam als zij daer stonden, welcken Cergeant zij vraechden off hij voer den voorseyde Engelsman, die van zijn compagnie was, ende den welcken zij seyden dat hueren trommel gebroocken hadde, wilde verandwoorden ende hij daerop seggende dat hij nyet en conde beteren wat yemandt van de compaignie dede, ende dat hij daervoor nyet en begeerde te verantwoorden, hebben zijluyden eevenwel in haere moetwille gepersisteert, treckende haere messen ende stotende ende lopende mit handen opfte voeten opte duer, overmits dat den Cergeant die toesloot, seggende: "Compt 'er uyt", ende maeckende sulcken getier ende gerucht, dat den voorseyde Cergeant genoetsaet was binnenshuys staende zijn rapier over de duer tegen hen te gebruycken, om haer van daer te weeren, ende dat eenige gebuyren (om 't grote rumoers wille duer vreesse ende verbaestheydt) huer huysen slooten perseverende hyer inne soe lane tot dat geseydt worde dat den officier quam, 't welck huer van daer dede scheyden. Alle 't welcke saecken zijn van quader consequentie, smaeckende gewelt ende straetschenderie, die nyet en behoren geleden maer gestraft te worden andere ten exemple. Soe is 't dat mijn heeren vande Gerechte den voorseyde Jan Claesz. ende Thys Jansz. voer huere correctie hebben geordonneert ende ordonneren bij desen binnen daechs sonneschijn selver te gaen in een castmentshuysken van Tyendewechspoort, ende aldaer te blijven een maendt te water ende te brode, ende denselven tijdt overstreecken zijnde alsdan ter Raedcamer te comen, ende op beyde huer knyen Godt ende de justitie te bidden om vergiffenisse mitsgaders den officier tot een emende te betalen elx vijff ende twintich gulden ende de costen ende mysen van justitie eer zij zullen worden gerelaxeert. Al op pene van meerder correctie. Gepubliceert ut supra.

fol. 168

Soldaet

¹ *GTB*. Turbeeren. In beroering brengen, in verwarring brengen; storen; verontrusten, verstoren, belemmeren.

² *Ibidem*. Empeschement, empêchement; zaak die de uitvoering van zekere activiteiten of plannen belemmert of belet; hinder, beletsel.

³ *GTB*. Sethaack, zethaak. Hier: Een lange stok onderaan uitlopend in een haak en dienend om zware balken te versjouwen.

Christoffel Parckins gegeesselt gebrandtmerct, ende gebannen

Alsoe Christoffel Parckins geboren in Jorxir te Benerlit in Engelandt oudt ontrent 29 jaren, jegenwoordich gevangen buyten pijnende ende bande van ijser onder den blauwen hemel voor schepenen bekendt ende beleden heeft, hoe dat hij langen tijdt tot Vlissingen van seecker Capiteyn genoten heeft gehad acht stuyvers 's weex, ende noch vijff schellingen ter maendt tot logysgelt. Daer vooren hij quam opte monsteringen, sonder eenigen anderen dienst te doen. Sulx dat hij onder de compaignie nyet en was dan een looze naem, wesende een middel daer mede 't gelt vanden gemeene Lande wordt gestolen. Item dat hij voer sijn compste alhyer geweest is tot Rotterdam, al waer hij genomen heeft een hamme van een veynster daer d' selve te coop lach, die hij verberchde onder sijn mantel, ende aldaer tot Rotterdam comende te spreekken met eenen dien hem onderwees valsche gelt te maecken. Heeft daer nae, als ontrent drye off vyer dagen [eer] hij hyer quam doen maecken seecker instrument waerinne hij gegoten heeft drye valsche schellingen dye quaet vyelen, ende noch daerenboven ses dye hij aldaer tot Rotterdam heeft uytgegeven. Te weten drye der selve om broodt, copende voor elx drye groot an broodt, soo dat hem van elx vyer stuyvers ende een halve aen goedt gelt weder gegeven worde. Item eene schellingh an gierst voer een halven braspenning sulx dat hij de reste an goedt gelt weder creech. Item eene schellingh om twee bolingen, daer voren hij bestede een stuver, ontfangende daer aen weder vijff stuyvers, ende eene schellingh daer hij voor haelde cleyn byer voor een halve stuver, soo dat men hem vijff stuyvers ende een halve wedergaff. Ende dat hij daer nae binnen deser stede comende van een veynster gestolen heeft seecker webbe, daer van hij seydt van meeninge geweest te sijn te doen maecken eenige slaepplaeckens, ende een hemde off twee, ende de reste tot gelt te brengen, ende daer vooren een bedde te copen. Dan en heeft 't voorsz. webbe nyet mit hem gedragen, maer weder neder geleydt uyt oirsaecke dattet gesyen was, ende dat daerover rumoer vyel. Alle 't welcke saecken sijn van quader consequentie dye nyet en behoren geleden maer gestraft te worden andere ten exemple. Soe is 't dat schepenen nochtans meer genegen zijnde tot bermherticheydt dan tot riguer van justitie, ende op grote hope ende vaste belofte van beternisse, doende recht inden name ende van wegen de hoge overicheydt, den voorsejde Christoffel Parckins gecondemneert hebben ende condemneren hem mits desen achter op 't schavot gebracht, ende aldaer wel strengelick ten

fol. 168v

bloede toe tot discretie van schepenen gegeesselt ende op een schour gebrandtmerct te worden, ende ordonneren dat 't instrument dat hij tot 't geltmaecken gebruyct heeft op 't schavot openbaerlick sal worden gebrandt in sijn presentie. Bannen hem voort den tijdt van vijff ende twintich jaren uyte Landen van Hollandt, Zeelandt ende Westvriesland, te ruymen deser stede binnen daechs sonneschijn, ende d' voorsz. Landen binnen drye naevolgende dagen, sonder binnen d' voorsz. tijdt weder daer inne te mogen comen, midsgaders ordonneren hem gelijckelick mit sijn huysvrouw te vertrecken, ende sijn kindt mede te nemen. Alles op pene van meerder correctie, verclarende alle zijne goederen (indyen hij eenige heeft) verbuert ten profijte vande hoge overicheydt. Gepronunchieert ter vyerschaer den negenden marty anno 1600 twee. Present Dirck Cornelisz. Schaep Bailliu, Dirck Pietersz. Feysz. Schepen geintheert, Adriaen Jansz. ende Gerrit Cornelisz. van Wourden Schepenen, Adriaen Veen Adriaensz. Schepen geintheert, Adriaen Claesz. Goudswaert, Dirck Dirksz de Lange ende Pyeter Harmensz. Cincq Schepenen.

fol. 168v

Cathaline Werfis, huysvrouw vanden voorsz. Christoffel Parckins gebannen

Alsoe Cathaline Werfis geboren tot Lonnen in Engelandt, oudt ontrent 19 jaren huysvrouwe van Christoffel Parckins beyde jegenwoordige gevangens, voor schepenen bekendt ende beleden heeft, dat den voorsejde Christoffel Parckins tot Rotterdam in huer logement in haer bijwesen gegoten, ende mit haere kennisse uytgegeven heeft seeckere valse schellingen. 't Welck saecken sijn van quade consequentie, dye nyet en behoren getolereert, maer gestraft te worden andere ten exemple. Soe is 't dat schepenen nochtans meer genegen zijnde tot bermherticheydt dan tot riguer van justitie, doende recht inden name ende van wegen de hoge overicheydt, de voorsz. Cathaline Werfis mits desen bannen uyte Landen van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt den tijdt van vijff ende twintich jaren, te ruymen deser stede binnen daechs sonneschijn, ende d' voorsz. Landen binnen drye navolgende dagen, sonder binnen d' voorsz. tijdt weder

fol. 169

daerinne te mogen comen. Ende ordonneren haer gelijckelick mit haer maen te vertrecken ende 't kindt vande man mede te nemen. Alles op pene van meerder correctie, verclarende alle hare goederen (indyen zij eenige heeft) verbuert ten profijte vande hoge overicheydt. Actum ter camer den 9en marty anno 1600 twee. Present ut supra.

fol. 169

Gerrit Jansz. Robol ofte den Rooden

gebannen opte Galeye

Alsoo Gerrit Jansz. Robol ofte den Rooden van Millingen inden Lande van Cleeff, oudt ontrent 24 jaren voer Schepenen bekendt ende beleden heeft, doe dat hij is hebbende een getroude vrouwe ende dyes nyet jegenstaende hem onthoudt bij eene ander genaemt Anne Jans, daer hij bij gecomen is ontrent Pinxteren lestleden, ende daer hij een kindt bij geprocreert heeft, ende tot noch toe bij gebleven is, hoewel hij daerover op verscheyden plaetsen tot punitie gebannen is geweest, waer duer hij wel behoort hadde hem voort van haer te onthouden. Oversulx dat hij is levende ende continuerende in openbaer overspel ofte hoerderie, sonder op recht off justitie te passen. Item dat hij insgelyx bekendt heeft hoe dat hij gesondts lichaems ten platten Lande heeft gaen bedelen contrarie de placaten jegens de vagabunden ende landtlopers geemanereert. Ende dat schepenen gebleecken is bij goede informatie, hoe dat hij alomme (daer hij bekendt is) geriputeert wordt voer een fameus dieff, ende dat hij de goede luyden, dye hem nyet en gaven, gedreycht heeft, soe met den brandt als andersins. Alle 't welcke saecken zijn van quader consequentie, die nyet en behoren getolereert, maer gestraft te worden anderen ten exemple. Soe is 't dat schepenen nochtans meer genegen zijnde tot bermherticheydt dan tot riguer van justitie, doende recht inden name ende van wegen de hoge Overicheydt ende Graeffelickheyt van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt den voorsejde Gerrit Jansz. mits desen bannen den tijdt van twee jaren opte Galeye, omme daer opte roeyen ende wercken, volgende den ordre der selver. Ende bannen hem daer nae noch den tijdt van vijff ende twintich jaren uyte voorsz. Landen van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt sonder middeler tijdt werder daer inne te comen op pene

fol. 169v

van meerder straffe, verclarende alle zijne goederen indyen hij eenige heeft, verbuerdt ten profijte vande hooghe Overicheydt. Actum den vijftiynden meye anno 1600 twee. Present den Bailliu ende alle de Schepenen.

fol. 169v

Harman Jansz. Schoonhooffsman van der Goude gebannen opte Galeye

Alsoe Harman Jansz. Schoonhooffsman van der Goude, oudt ontrent 39 jaren, jegenwoordich gevangen, voor schepenen bekendt ende beleden heeft, hoe dat hij geleden ontrent seven jaren varende op Bordeux met een schipper van Schiedam, ende in 't wedercomen wesende voor 't gat van Duynkercken, daer den schipper alsdoen seyde in te willen wesen, alsoe mede tot Duynkercken gearriveert is, daer den schipper weder vandaen scheyde, maer bleef hij gevangen aldaer duerdien (soe hij seydt) dat den schipper hem nyet en wilde voldoen van syne huire, soe hij beloofft hadde. Ende hem aldaer verhuirende op seecker coopvaerder om te varen op Spaingnen, waervan de reyse achterbleeff, heeft naderhandt hem voor stijerman in dienst begevende onder den Coninck van Spaingnien, op een schip dat van Duynkercken affvour op vrybuyt, waermede hij helpen nemen heeft seeckere twee schepen van schippers ende coopluiden van dese Landen, ende noch verscheyden andere schepen soe engelsche als fransche, waervan hij zijn portie vande beuijten heeft genoten, uuyt welcken dienst hij gescheyden is nu geleden ontrent drye jaren, hem begevende alsdoen onder den Drost van Borgerhout buyten Andwerpen, van waer hij nu ontrent een jaer geleden vertrocken is naer Hongarijen ten dienste vanden keijser. Oversulx dat hij gevangen (volgende zijne confessie) wyff ende kinderen verlatende hem byden viande onthouden, ende in dienste vanden selven op vrybeuyt of zeeroverie varende, de goede luyden, soe van dese, als van andere geallieerde Landen heeft helpen nemen, spolieren ende bederven. Alle 't welcke saecken zijn van quaden consequentie, dye nyet en behoren getolereert maer gestraft te worden andere ten exemple. Soe is 't dat schepenen nochtans meer genegen zijnde tot bermherticheydt dan tot riguer van justitie. Doende recht inden naem ende van wegen de hoge overicheydt ende Graeffelickheyt

fol. 170

van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt, den voorsejde Harmen Jansz. mits dezen bannen den tijdt van een jaer opte Galeye omme daer op te roeyen ende wercken volgende de ordre der selver, verclarende zijne goederen (indyen hij eenige heeft) verbuerdt ten profijte vanden hoge Overicheydt. Actum den vijftiynden meye anno 1600 twee. Present den Bailliu ende alle de Schepenen.

fol. 170

Sye Cornelis, Trijn Bouwens ander genaemt Trijn Crooken, Hille Pyeters ende Neeltgen Cornelis alle turfftonsters

Gehoort bij de gerechte der stede vander Goude den criminelen anspraeck eysch ende conclusie, bij den Bailliu der selver Stede gedaen ende genomen op ende jegens Sye Cornelis, Tryn Bouwens, Hille Pieters ende Neeltgen Cornelis turfftonsters, gedaechdens in persoon. Allegerende den Eyscher, dat de gedaechdens in februario voorleden in 't schip van Jan Pietersz. Bal getondt hebben gehadt seecker turff dije den voorsejde schipper innam duer laste vanden heere ontfanger Kegelingh, om d' selve te vouren op Oostende, daer voren

hem te vrachte belooft was van elcke tonnes ses stuyvers, welcken turff sy gedaechdens verclaerden getondt te hebben tot de nombre toe van seven hondert tonnen. Daer jegens (als den schipper ter Goude quam) contrarie suspitie gevallen is, van dat hij soe veel turffs in sijn schip nyet en mochte laden, duer dyen hij zijn eygen turff vourende, noyt meerder hadde connen laden als vijff hondert vijff ende twintich tonnen, waer duer den heer ontfanger genootsaecht is geweest den voorseyde turff te doen hertonnen welcken volgende nyet meer turffs bevonden is als vijffhondert [1] tonnen, waerop d' voorsz. gedaechdens tot vyer distincte reysen scherpelicken zijn geexamineert, ende hebben eyntelick beleden ende verclaerd, dat den voorseyde schipper jegens haerlyuden geseyd heeft gehad: "Meysen, ick hebbe wyn t' sloop, ick sal u een lekker toochgen geven, ghy moet maecken dat ick seven hondert tonnen turffs in mijn schip hebben moet". Dat oick mede eene Cuentgen midsgaders Ghijs Amerous veenlyuden, (uyt wyens schuyren zij den turff hebben getondt) jegens haerlyuden geseyd hebben gehad: "Meysens, ghy moet wat licht tonnen, 't is statenturff, ick sal u een drinckpenninck geven". 't Welck Ghijs Amerous gedaen heeft gevende haer mits dyen 't samen vijff stuyvers, sulx dat de voorsz. gedaechdens soe veel te weege hebben gebracht, mit qualick

fol. 170v

schryven, de tonne nyet vol te doen, midsgaders de manden nyet op te slaen, als nae behoren. Dat de nombre gemonteert heeft tot sevenhondert, vergetende ende te buyten gaende alsoe den voorseyde gedaechdens hueren eedt in augusto voorleden in handen van den eyscher solemnelicken gedaen, ontstelende bedecktelicken 't Landt nyet alleen 't arbeydtsloen, maer oick den turff, midsgaders de vracht vandyen. Ende alsoe 't selve saecken zijn van quader consequentie, smaekende openbare dieverie ende meinedicheydt, 't welcke in een Stede van rechte geensins behoort geleden te worden maer gestraft andere ten exemple. Concluderende daeromme inden name vanden hoge overicheydt ende Graeffelickheydt van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt, dat de voorsz. gedaechdens gecondemneert souden worden gebracht te worden alhyer achter op 't schavot deser stede, ende aldaer elx haer twee rechter vingeren affgehouden te worden, ende voorts gebannen uyt der Stede van der Goude ende Jurisdiction vandyen den tijdt van vijff ende twintich jaren, midsgaders alle huere goederen verclaert verbuert ten profijte vanden hoge overicheydt, ofte anders in alsulcken exemplairen straffe als mijn Edele heeren naer meriten van de saecke bevinden sullen te behoren. Waer jegens de gedaechdens nyet en seyden, dan dat zij mijn heeren genadelicken baden om gratie. Schepenen op alles gelet, ende meer genegen zijnde tot bermherticheydt dan tot riguer van justitie, daertoe zij te meer gemoveert zijn, duer den ouderdom ende 't gebreck vande voorsz. gedaechdens. Doende recht inden name ende van wegen de hoge overicheydt ende Graeffelickheydt van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt, condemnieren d' voorsz. Sye Cornelis, Tryn Bouwens, Hille Pieters ende Neeltgen Cornelisdr. terstondt in openbare Vierschare te vallen op beyde huer knyen, ende alsoe huer schult te bekennen ende Godt ende de justitie te bidden om vergiffenisse, ende interdiceren haer voort aen haer leven langh nyet meer te tonnen. Al op pene van meerder correctie. Gepronunchieert ter vierschaer den 21en Junij anno 1600 twee. Present Dirck Cornelisz. Schaep Bailliu voorsz. midsgaders de vyer Burgermeesteren ende alle de Schepenen.

fol. 170v

Jasper Jacobsz. spellemaecker

Gehoort bij de gerechte der stede vander Goude den criminelen aenspraeck, eysch ende conclusie bij den bailiu der selver Stede

fol. 171

gedaen ende genomen op ende jegens Jasper Jacobsz. spellemaecker² gedaechde in persoon. Allegerende den eyscher dat ~~den gedaechde~~ op woonsdach den voorlaetsten january anno 1600 twee Goris Jacobsz. provoost ten huysen vanden gedaechde gecomen is geweest versouckende betalinge van seeckere boeten bij hem ~~tot~~ ~~diversche reysen~~ verbuert, van dat hij zijn burgerwacht tot diversche reysen nyet waergenomen en hadde, ende dat den gedaechde daer op geseyd heeft gehad, dat hij nyet betalen en wilde, waerop den provoost andtwoorde: "Dan sal ick u moeten executeren", waerop d' gedaechde seyde: "Ick en rade u soe vroom nyet", ende den provoost weder andtwoordende dat hij 't doen soude, ende nemende inden haert een vyerpanne om zijn executie daer aen te dirigeren heeft d' gedaechde sijn mes uytgetrocken, seggende dat hij hem soe vroom nyet en ryet dat hij daer mede soude henen gaen, mits dyen nemende den provoost den hoet van 't hooft, waerduer ende vermits 't krijten vanden voorsz. gedaechdens huysvrouwe den provoost de vyerpanne wederom neder sette, ende versochte aen den gedaechde dat hij hem den hoet wederom geven soude. 't Welck hij weygerde te doen, dan den provoost seggende: "Wel ick sal dan sonder hoet henen gaen, maer ghy sultet u becagen". Heeft hij den hoet jegens de aerde geworpen, dye den provoost opnam, gaende mits dyen uyt den huysende ende met hem nemende de voorduer van 't huys, om zijn executie daer aen te doen. 't Welck hij gedaechde syende, is hij den provoost met een bloten opsteecker naegevolcht. 't Welck den provoost bemerckende door 't gecrijt van des gedaechdes huysvrouwe, heeft hem ommegekeert ende heeft de duer neder geleydt om den gedaechde van zijn lijff te weeren, ende heeft den gedaechde mits dyen zijn voet op de duer

¹ Verdere hoeveelheid is niet vermeld.

² GTB. Spellemaecker; speldenmaker.

geset, seggende tegens den provoost: "Weest nu soe vroom eend dat ghy u voet opte door set, ende dat ghy dye ontnempt", hebbende den blooten opstecker inde handt. Ontnemende alsoe den provoost mit geweld de duer, daer hij zijn executie aen soude hebben gedirigeert. Ende alsoe dit saecken zijn van quader consequentie waerdner de justitie grotelix is geoffendeert, smaeckende mede openbare fortse ende geweld 't welck in stede geensins en behoort getolereert te worden maer gestraft andere ten exemple. Concluderende daeromme, inde name ende van wegen de hoge Overicheydt, ende Graeffelickheydt van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt, dat den voornoemde Jasper Jacobsz. gedaechde gebannen zoude worden uyt de voorsz. Graefflickheydt den tijdt van vijftich jaren midsgaders alle zijne goederen verclaert verbuert ten profijte van de hoge overicheydt, off anders in alsulcken exemplairen straffe als mijn heeren naer meriten vanden saecke bevinden soudent te behoren. Waer jegens den gedaechde zijn misbryuck in eenige poincten excuserende, dyes nyetemin genadelick badt om gratie. Schepenen (naer kennisse dye zij van de

fol. 171v

saecke hebben, ende meer genegen zijnde tot bermherticheydt dan tot riguer van justitie, doende recht inden name ende van wegen de hoge overicheydt ende Graefflicheydt voorsz. Condemneren den voorseyde Jasper Jacobsz. gedaechde terstondt in openbaere vierschaer te vallen op beyde zij knyen, ende alsdoe zijn schult te bekennen ende Godt ende de justitie te bidden om vergiffenisse midsgaders condemnieren gen ten behouue vanden officier te betalen aan pecuniele mulcte van twintich gulden. Al op pene van meerder correctie. Gepronunchieert ter vierschaer den 21en juny anno 1602. Present den Bailliu ende alle de Burgermeesteren ende Schepenen.

fol. 171v

**Thonis Lourisz. ende Cornelis
Lourisz. gebroeders**

Ghesien bij Schepenen der stede vander Goude 't intendit henluyden overgegeven van wegghen Dirck Cornelisz. Shaiep als Bailliu inden name vande hooge Overicheyt der lande ende Graefschappe van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt over der stede vander Goude eyscher in cas van delict, op ende jegens Thonis Lourisz. ende Cornelis Lourisz. gebroeders jongesellen woenende binnen d' voorsz. stede gedaechdens in persoon op pene van ban ende confiscatie van goederen ende deffailanten. Proponerende den eyscher hoe dat de gedaechdens ende deffailanten in januario lestleden op zeecker nacht met heur medecomplie thys van Maerten Aertsz. staende opte Cleywech 't welck ledich stondt, moetwillichlijcken hebben ommegetrocken, sulx dat het geheele huijs es nedergestort. Item dat zijluyden ten zelven tijde opte deur ende poort vande molenaer bij de Cleywechspoort daer men dansende was, seer geweldelicken hebben gelooopen met voeten ende anders, worpende de poort vande voorsz. molenaer tot diversche reysen ter aerden. Thoende ende bedrijvende groote insolentie ende moetwille waerover syluijden vande wacht vande voorsz. poort aengesproocken werden, vraghende deselve wacht off sij niet langh genoegh gerumoert, ende de pijpen gestelt en hadden¹ ende segghende dattet tijdt was om van daer te gaen ende van zulcke moetwille te desisteren. Waerop zijluyden zeer

fol. 172

qualijcken ende ongeschickt spraken, worpende mitsdyen naer de wacht met steenen, sulx dat die wacht met hulp van twee gebuyren genootsaeckt was henluyden daer vande drijven, ende oock heur te vervolghen. In welck vervolch den voorseyde gedaechvaerdens met haer complice zoo sterck ende gewellich met steenen wierpen dat zij eyntelijcken een vande twee gebuyren met een steen op 't hoofd quetsten sulx dat hij ter aerden neder viel. Ende zijn alsoo worpende van daer voorts gevluht. Ende alsoo dit saecken zijn van zeer quader consequentie, smaeckende notoire straetschenderie, cracht ende geweld etc, 't welcke in een stadt van rechten niet getolereert maer gestraft behoort te worden andere ten exemple. Dat hij eyscher oversulx, om 't recht vande hooghe overicheyt te bewaren den voorseyde delinquanten 't heurder lester woenplaetse naer costume deser stede hadde doen dachvaerden om in persoon te compareren op pene van ban ende confiscatie van goederen, maer de gedaechdens rechtelijcken ter vierschaer ende ter peuye van 't stadthuys uytgeropen ende ge-eyst zijnde ende niet comparerende, hebben Schepenen mitsdyen hem eyscher toegewijst deffault ende geaccordeert een anderde citatie. De welcke insgelijx ter plaetse als voren gedaen wesende, zijn de gedaechdens weder niet gecompereert, soodat hem eyscher toegewesen worde het tweede deffault ende vergundt een derde citatie. Insgelijx niet gecompereert geweest, sulx dat d' eyscher geobtaineert heeft 't derde deffault voor 't profijt van 't welcke hem geaccordeert is over te legghen sijn intendit mette verificatie daertoe dienende, omme daer op recht gedaen te worden, ende een vierde citatie ex superabundantie ter woonplaetse vande deffailanten als vooren te doen, welcke citatie van gelijcke gedaen sijnde, sij gedaechdens dien niet jegenstaende oock niet en sijn gecompereert. Soodat den officier bij sijn voorsz. intendith vouchde zijne verificatie ~~versouckende~~ daertoe dienende, versouckende recht. Schepenen met rijpe

fol. 172v

¹ Pijpenstellen; de pijpen van een orgel stellen; hier in de betekenis van: tieren, razen, de beest spelen, uitgelaten zijn.

deliberatie van Rade deurgesyen ende overgeweghen hebbende alle 't gene ter materie mochte dienen ende meer geneghen sijnde tot barmherticheyt dan tot rigeur van justitie. Doende recht inden name ende van wegghen de hooghe Overicheyt van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt hebben den voornoemde Thonis Lourisz. ende Cornelis Lourisz. gedaechdens ende deffaillanten voor 't profijt ende uyt machte van de voorsz. deffaillanten versteecken ende verstecken hen bij desen van alle exceptien declinatoir, dilatoir, peremptoir defensionen ende weren van rechten die sij in desen hadden moghen doen ende proponeren. Bannende voort den voorseyde Thonis Lourisz. (dien in 't gunt voorsz. is meest gedelinqueert heeft) den tijdt van ses jaren uyt deser stede vander Goude ende die vrijdom van dyen, zonder daer inne te moghen comen ofte converseren binnen de voorsz. tijdt op pene van meerder correctie. Ende verclaren alle zijne goederen indyen hij eenighe heeft verbeurt ten profijte vande hooghe overicheyt. Ende condemneren den voornoemde Cornelis Lourisz. binnen tweemael 24 uyren selfs te gaen in een castimentshuysken dat voor hem geopent sal worden, ende aldaer te blijven te water ende te broode den tijdt van veertyen daghen, ende daer nae ter Raedtcamer te comen ende op beyde sijn knyen Godt ende de justitie te bidde om verghiffenisse, ende condemneren hem inde costen ende mysen van Justitie. Gepronunchieert ter vierschaer der stede vander Goude den 2en Augusti anno 1602. Present den Bailliu, de vier Burgermeesteren ende de seven Schepenen.

fol. 172v

Jan Claesz. Couck

Ghesien bij Schepenen der stede vander Goude 't intendit heurluyden overgegeven van wegghen Dirck Cornelisz. Schaep als Bailliu inden name van de hoghe Overicheyt der lande ende Graeffschappe van Hollandt, Seelant ende Westvrieslant over der stede vander Goude eysscher in cas van delict op ende jegens Jan Claesz. Couck jongesel poorter

fol. 173

der voorsz. stede ghedaechde in persoen op pene van ban ende confiscatie van goederen ende deffaillant. Proponerende den eysscher hoe dat den ghedaechde ende deffaillant opten 20en februarij lestleden hem vervordert heeft gehadt in 't vervolgen dan een Engelsch soldaet inde Vuylsteech tot seecker cergeant inliep ende aldaer achter over de sijn sprongh om hem te ontcomen, te bedriven groote insolentie ende fortse voor de deur vanden voorsz. Cergeant ende jegens denselven Cergeant die eerst niet thuys en was maer aen den anganck quam als hij daer stont welcken cergeant hij vraechde off hij voor den voorseyde Enghelsman (die van syne compangnie was ende den welcken hij seyde dat sijnen trommel gebroocken hadde) begeerde off wilde verantwoorden ende hij daerop seggende, dat hij niet en conde beteren wat yemant vande compangnie dede ende dat hij daer voren niet en begeerde te verantwoorden. Dat d' voorsz. Jan Claesz. gedaechde evenwel in syne moetwille heeft gepersisteert treckende sijn mes stootende ende lopende mit handen ofte voeten op de doer, overmits dat die bij den Cergeant toegesloten was, seggende: "Compter uyt", maeckende ende bedrivende alsulcken gerucht ende getier dat den voorseyde cergeant genootsaect was, binnenshuys staende, sijn rapier over de duer jegens hem te gebruycken on den voorseyde Jan Couck van daer te weeren, waerover dat eenighe ghebuyren hem vast hielden om sijn quaet voornemen te beletten, ende dat oock seecker andere ghebuyren om 't groote rumoers wille duer vreesse ende verbaestheyt huer huysen toesloten, persisterende hierinne soo langhe totdat gheseyt worde bij eenighe vande buyren: "Den Officier compt", 't welck hem van daer dede scheidende voor welcke moetwille ende ghewelt den voornoemde ghedaechde tot een gracelicke amende ende correctie bij mijn heeren vande Gerechte geordonneert is selver te gaen binnen daechs sonneschijn in een vande castimentshuyskens vande Tyendewechspoort ende aldaer te bliuen een maendt te water ende te broode ende daer nae ter Raedtcamer deser stede te compareren ende aldaer op beyde sijn knyen Godt ende de justitie te bidden om vergiffenisse, midtsgaders den officier tot een amende te betalen

fol 173v

vijff ende twintich gulden ende de costen ende mysen van justitie. Op welcke gracelijcke ordonnatie hij echter niet en heeft gepast maer is daer van gebleven in gebreecke tot vilipendie vande justitie. Ende alsoo dit saken sijn van quader consequentie smakende fortse gewelt ende staetschenderie ende wesende oock een groote vilipendie van d' voorsz. ordonnantie van mijn heeren 't welck in een stad van rechten niet getolereert naer gestraft behoort te worden andere ten exemple. dat hij eyscher oversulcx. om 't recht vande hoge overicheyt te bewaren den voorseyde deliquant 't synder lester woonplaetse naer costume deser stede hadde doen dachvaerden om in persoon te compareren op pene van ban ende confiscatie van goederen. Maer den gedaechde rechtelicken ter vierschaer ende ter peuye van 't stadthuys uutgeropen ende geeyst synde ende niet comparerende hebben Schepenen mitsdien hem eyscher toegewyst deffault ende geaccordeert een ander citatie. De welcke insgelycx ter plaetse als voren gedaen wesende is die gedaechde weder niet gecompareert. So dat hem eyscher toegewesen worde het tweede deffault ende vergunt een derde citatie. De welcke mede gedaen wesende en is de gedaechde insgelycx niet gecompareert geweest sulcx dat de eyscher geobtimeert heeft 't derde deffault voor 't profyt van welcke hem geaccordeert is over te leggen sijn intendith mitte verificatien daer toe dienende omme daer op recht gedaen te worden ende een vierde citatie ex superabundanti ter woonplaetse vanden deffaillant als voren te doen. Welcke citatie van gelijcke gedaen synde hij gedaechde dien niet tegenstaende oock niet en is gecompareert. Soo dat den officier bij sijn voorsz. intendit vouchde syne verificatien

daer toe dienende, versouckende recht. Schepenen mit rijpe deliberatie van rade deurgesien ende overweghen hebbende alle 't gene ter materie mochte dienen, doende recht inden name ende van wegen de hooghe Overicheyt van Hollant, Seelant ende Westvrieslant hebben den voornoemde Jan Claesz. Couck, gedaechde ende deffaillant voor 't profyt ende uut crachte vande voorsz. deffaulten versteecken ende versteecken hem bij desen van alle exceptien, declinatoir, dilatoir, peremptoir

fol. 174

defensien ende weeren van rechten die hij in desen hadde mogen doen ende proponeren. Bannende hem voort uyt deser stede vander Goude ende vrijheyte vandien den tijt van drie jaren sonder middeler tijt daer inne te moghen comen off te converseren op pene van meerder correctie ende verclaaren syne goederen indien hij eenighe heeft verbeurt ten profijte vande hoghe overicheyt. Gepronunchieert ter vierschaer der stede vander Goude den tweeden Augusti Anno 1600 twee, present den Bailliu, de vier Burgermeesteren ende de seven Schepenen.

fol. 174

**Pieter Pietersz. van Wyngaerden
alias Pieter Cackaers**

Ghesien bij Schepenen der stede vander Goude 't intendit hemlyuden overgegeven van weghen Dirck Cornelisz. Schaep als Bailliu inden name vande hoghe overicheyt der lande ende Graefschappe van Hollandt, Seelandt ende Westvrieslant over de stede vander Goude eyscher in cas van delict op ende jegens Pieter Pietersz. van Wyngaerden alias Pieter Cackaers jongesel, poorter deser stede gedaechde in persoon op pene van ban ende confiscatie van goederen ende deffaillant. Proponerende den eyscher hoe dat den gedaechde ende deffaillant op dynsdaechs 's nachts naer pinxteren lestleden vergeselschapt synde met Pieter Gerritsz. oylslager ontmoet is geweest den officier deser stede in een poortgen opte Groenwech daer een engelsch trommelslager woonde, de welcke henlyuden vraechde wye sy waren. Waerop d' voorsz. Pieter Pietersz. andtvoorde, seggende: "Wat leyt u daer aen", daerop de Officier hem aen sijn spraek kennende tegens hem seyde: "Bent ghij 't Pieter, ick ken u, nu gaet naer huys toe, ick sal u wel vinden", keerende den officier hem selven in meeninge synde om voort te gaen maer sijn de voorsz. Pieters hem gevolcht ende heeft d' voorsz. Pieter Pietersz. wederom den officier angesproocken, seggende: "Wat leyt u daer aen dat ghy mijn naem weten wilt", den officier opseyde: "Ick begeert te weten als ick het u vraghe, soe moet ghy 't mij seggen". Ende is onder

fol.174v

tusschen den voorseyde Pieter Pietersz. ghestadich naer den officier toegecomen waeromme den officier seyde: "Blyft van mij Piter, ick en begeer u niet bij mij te hebben", dan hij evenwel ancomende ende den officier voor quaet vreesende heeft sijn rapier getrocken seggende: "Blyft van min Pieter, wat wilt ghy doen", ende eyntelick is den voornoemde Pieter Pietersz. tot den officier ingetreden ende heeft hem gequest met een opstecker ofte broodtmes in sijn 's lincker syde. 't Welcke den officier bevoelende heeft syne dienaers belast dat sy huer best soude doem om hem te defenderen ghelyc den officier ende de dienaers deden, sulcx dat Pieter Pietersz. twee reysen in 't hooft gequest worden. 't Welck hem nochtans van sijn quaet voornemen niet en heeft connen weeren maer is echter tot Jacob Pietersz. 's heeren dienaar niet vreesende sijn rapier ingevallen ende heeft den voorseyde dienaar in sijn arm gequetst sulcx dat hij duer 't menichfuldich bloeden voor Den Helm opten Langentyendewech es nedergestort ende is daer voor halff doot blijven leggen. Alle 't welke den voorseyde Pieter Pietersz. wel behoorde beweecht te hebben om naer huys tegaen dan is evenwel in sijn quaet voornemen blijven volharden vervolgende den officier die gewecken was tot inde wacht vande Tyendewechspoort, pogende ende sijn best doende om tegens danck ende wille vande wacht daer inne te wesen omme soo 't scheen den officier voort aff te maken ende hem van 't leven te beroven maer den poortier van Tyendewechspoort door 't langhe cloppen vande Officier sijn duer open doende is den officier daer inne gecomen om hem te salveren ende heeft den voornoemde poortier duer last vanden officier met hulp vanden wacht den voorseyde Pieter Pietersz. van daer doen gaen naer huys. Den welcken 't huys comende heeft aldaer gehaelt sijn rapier ende pongaert ende is daer mede uyt den huyese gegaen ende is comen cloppen voor den officiers duer ende de duer geopent synde bij des Officiers huysvrouwe heeft Pieter Pietersz. hem seer beclaecht over 't ongelijck hem angedaen soo hij seyde met dreigende woorden van 't selve opden officier ofte de sijnen te willen wrecken. Ende is alsoo van daer wederom gegaen souckende soo 't scheen den officier dien hij ontmoete bij sint Jans brugge bij hem hebbende de Capiteyn met eenighe schutters die den officier thuyt

fol. 175

meenden te brenghen ende waer jehghens Pieter Pietersz. syne quaden wille wederom in 't werck meende te stellen, pogende met sijn rapier ende poingaert duer haer te dringhen om bij den officier te comen, dan is door toespreecken van somminghe sijn rapier ende poingaert ontnomen. Ende alsoo dit saecken sijn van quader consequentie wesende openbare straetschenderie, oppressie ende geweld die insonderheyt jegens den officier ende dienaers vanden justitie in een Stadt van rechte geensins behooren getolereert te worden maer ghestraff andere te exempel. Dat hij eyscher oversulcx om 't recht vande hoghe overicheyt te bewaren den voorseyde delinquant 't synder laester woonplaetse naer costume deser stede hadde doen dachvaerden om in persoon te

compareren op pene van ban ende confiscatie van goederen maer den gedaechden rechterlicken ter vierschaer ende ter peue van 't stadthuys uytgeropen ende geeyst synde ende niet comparerende hebben Schepenen midts dien hem eyscher toegewyst deffault ende geacordeerd een aenderde citatie de welcke insgelycx ter plaetse als voren gedaen wesende is die gedaechde weder niet gecompereert. Soodat hem eyscher toegeweesen worde het tweede deffault ende vergunt een derde citatie de welcke mede gedaen wesende en is de gedaechde insgelycx niet gecompereert geweest sulcx dat d' eyscher geobtineert heeft 't derde deffault voor 't profyt van welcke hem geacordeert is over te leggen sijn intendit mitte verificatien daer toe diendende, omme daer op recht gedaen te worden ende en vierde citatie ex superabundanti ter woonplaetse vanden deffaillant als voren te doen. Welcke citatie van gelijcke gedaen synde hij gedaechde dien niet jegenstaende oock niet en is gecompereert. Soo dat den officier bij sijn voorsz. intendit vouchde syne verificatien daer toe dienende, versouckende recht.

Schepenen mit rijpe deliberatie van rade duergesien ~~hebbende~~ ende overwegen hebbende alle 't gene ter materie mocht dienen ende nochtans meer genegen synde tot barmherticheyt dan tot rigeur van justitie doende recht inden name ende van wegghen den hoge overicheyt van Hollandt, Seelandt ende Westvrieslant, hebben den voornoemde Pieter Pietersz. gedaechde ende deffaillant voor 't profyt ende uut machte van voorsz.

fol. 175v

deffaillant versteecken ende versteecken hem bij desen van alle exceptien declinatoire, dilatoire, peremptoire defensien ende weeren van rechten die hij in desen hadde moghen doen ende proponeren.

Bannen hem voort den tijt van vier jaren uyt dese Stadt vander Goude ende de Jurisdictione vandien sonder middelertijt daer te moghen comen off converseren op pene van meerder straff. Ende verclaren alle syne goederen geconfisqueert mits dat hij d' selve sal mogen redimeren met vijffhondert gulden te bekeeren te weeten drie hondert gulden ten profijte vanden officier, een hondert gulden ten behouwe vanden dienaer die welcke bij den gedaechde gequetst is geweest ende een hondert gulden ten profijte vanden huysarmen deser stede. Actum ende presenten als boven.

fol. 175v

Memme Hendrixsz. gebannen opte Galeye

Alsoo Memme Hendrixsz. van Helm bij Groningen oudt ontrent 23 jaren, hem anders nomende Willem Henrixsz. jegenwoordich gevangen bekendt, ende beleden heeft dat hij hem vervordert heeft eenige jaren continuelicken in dese geunneerde Provintien ten plattelande te lopen vagabundts gewys, teerende opten huysman, sonder daer van gedisesteert te hebben, nyet jegenstaende hij daer over tot meermalen gevangen ende bij bannissementen gecorrigeert is geweest, waerduer hij wel behoort hadde hem te vougen tot beternisse van leven, waerenboven hij noch zijne bannissementen gevioleert, ende (ontrent een maendt geleden) tot Bodegraven gevangen zijnde 's heeren sloten gebroocken heeft, ende alsoe ontlopen is. Alle 't welcke saecken zijn van quader consequentie dye nyet en behoren getolereert, maer gestraft te worden andere ten exemple. Soe is 't dat schepenen nochtans meer genegen zijnde tot bermherticheyt dan tot riguer van justitie, doende recht inden name ende van wegen de hoge Overicheyt ende Graeffelickheydt van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt den voornoemde Memme Henrixsz. mits desen bannen opte galeyen den tijdt van twee jaren omme daer opte royen ende wercken volgende d' ordre van dyen. Ende bannen hem noch 't eynden dyen den tijdt van 25 jaren uyt deser stede ende vrijdom der

fol. 176

selver, sonder middeler tijt weder daer inne te comen off converseren op arbitrale correctie, midsgaders verclaren alle zijne goederen indyen hij eenige heeft verbuert ten profijte vande hooge overicheyt. Actum ter vierschaer den tyenden octobris anno 1600 twee. Present den Bailliu ende alle de Schepenen.

fol. 176

Jan Robertsz. engelsman gebannen opte Galeye

Alsoe Jan Robertsz. engelsman geboren tot Noorwitz in Engelandt oudt ontrent 20 jaren, jegenwoordich gevangen bekendt ende beleden heeft, dat hij hem vervordert heeft gehadt gesondts lichaems een tijdt langh ten platten Lande te gaen bedelen contratie de placaten jegens de vagabunden geemaneert. Ende dat hij eens vanden Landdrost off sijn volck gevangen zijnde, denselven ontlopen is. Ende daer naer tot Bodegraven gevangen wesende, 's heeren sloten gebroocken ende de gevangenis gevioleert heeft, hebbende oick een tijdt langh in onechte geleeft mit eene Sara Jans mede gevangene, daer inne hij insgelycx de placaten ende ordonnantiën deser Landsen heeft overtreden. Alle 't welcke saecken zijn van quader consequentie, die nyet en behooren getolereert maer gestraft te worden andere ten exemple. Soe is 't dat schepenen nochtans meer genegen zijnde tot bermherticheyt dan tot riguer van justitie. Doende recht inden name ende van wegen de hoge overigheyt ende Graeffelickheydt van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt. Den voorsz. Jan Robertsz. mits desen bannen opte galeyen den tijdt van anderhalff jaer, omme daer op te royen ende wercken, volgende de ordre

der selver. Ende bannen hem noch 't eynden dyen den tijdt van tyen jaren uyt deser stede vander Goude ende de vrijdom der selver Stede. Sonder middeler tijdt weder daer inne te comen off converseren op arbitrale correctie, midsgaders verclaeren alle zijne goederen, indyen hij eenige heeft, verbuert ten profijte vande hoge Overicheydt, Actum ende presenten ut supra.

fol. 176

Sara Jans gebannen

Alsoe Sara Jansdr. geboren tot Amsterdam oudt ontrent 18 jaren, jegenwoordich gevangen bekendt ende beleden heeft, dat zij een tijdt langh gesondts lichaems heeft gaen bedelen ten platten Lande, ende oick een tijdt langh in onecht geleeft mit Jan Roberts. medegevanghen al contrarie de placaten ende ordonnantien jegens de vagabunden ende op 't stuck vande politie geemaneert. Al 't welke

fol. 176v

saecken zijn van quader consequentie, dye nyet en behoren getolereert maer gestraft te worden andere ten exemple. Soe is 't dat schepenen nochtans meer genegen zijnde tot bermherticheydt dan tot riguer van justitie. Doende recht inden name ende van wegen de hoge overicheydt ende Graeffelickgeydt van Holland, Zeelandt ende Westvrieslandt, de voorsz. Sara Jansdr. mits desen bannen uyt deser stede van der Goude ende de vrijdomme van dyen den tijdt van drye jaren, te ruymen binnen daechs sonneschijn. Sonder middeler trydt weder daer inne te comen op pene van meerder correctie. Ende verclaren alle hare goederen, indyen zij eenige heeft, verbuert ten profijte vanden hoge overicheydt. Actum ende presenten ut supra.

fol. 176v

Jan Jansz. uyt Eijder, gebannen

Alsoe Jan Jansz. uyt Eyder in 't Landt van Holst oudt ontrent 21 jaren, jegenwoordich gevangen bekendt ende beleden heeft, dat hij een tijdt langh hyer in dese Landen gesonts lichaems heeft gaen bedelen contrarie de placaten, nyet jegenstaende hij wel een goedt ambacht kende van schoemaecken, daer mede hij hem wel hadde connen voeden. Alle 't welke saecken zijn van quader consequentie, dye nyet en behooren getolereert maer gestraft te worden andere ten exemple. Soe is 't dat schepenen nochtans meer genegen zijnde tot bermherticheydt dan tot riguer van justitie. Doende recht inden name ende van wegen de hoge overicheydt ende Graeffelickheyt van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt. Den voorn. Jan Jansz. mits desen bannen uyt der Goude ende de vrijdomme van dyen den tijdt van een jaer, te ruymen binnen daechs sonneschijn. Sonder middeler tijdt weder daer inne te comen op pene van meerder correctie. Actum ende presenten ut supra.

fol. 176v

Memme Henrixsz. gegeesselt ende opte Galeye gebannen

Alsoo Memme Henrixsz. anders hem genoemt hebbende Willem Henrixsz. wesende van Helm bij Groningen oudt ontrent 23 jaren jegenwoordich gevangen bij sententie van schepenen deser stede om seeckere delicten daer inne verhaelt gebannen synde opte Galeye den tijdt van twee jaren, ende daer nae noch 25 jaren uyt der

fol. 177

Goude, ende de vrijdomme vandyen met confiscatie van goederen, als breeder volghende 't vonnisse daer van zijnde in date den 10en octobris lestleden. Daer nae van nieuws tot examen gebrocht wesende overmits de vrywillighe bekentenisse die Jan Weyman Engelschman zijn medegevanghen hadden beginnen te doen, beleden ende buyten pijn ende bande van ijser onder den blaewen hemel daer bij gepersisteert heeft, hoe dat hij geleden ontrent twee jaren tot Alphen de schiltwacht gehouden heeft gehad, alwaer een mes tusschen een veynster in gesteecken ende den haeck alsoo opgedaen worde. Daer sy namen een linnen brouck waer in was 45 stuvers aen gelt, daer aff hij elff ende een oortgen¹ voor sijn deel hadde. Item dat hij te Voorschoten met sijn naghelen 't loot van een ruyt van een glaes gedaen ende de ruyt alsoo uytgenomen heeft gehad, heffende op eenen die hij bij hem hadde, den welcken sijn narm² daerduer steeckende 't veynster op dede ende inclom nemende daer een vrouwen lyffgen. Dat hij te Coukerck een stock tusschen een veynster ingesteecken ende 't veynster alsoo op doen springen heeft. Daer sijn complice met een stock bequam ende nae hem haelde een palsrock, een paer naeuwe boxen, drie hemden, een beddelaecken ende twee vrouwe groffgreyne of saeye lyffges. Dat hij aen de hooghe syde vanden Ryndyck heeft helpen nemen een ruyt uyt een glas, daer sy heur narm deur staecten ende 't veynster op deden, steeckende een jongen daer deur in huys, die heur te veynster uytgaff een vrouwen ouden rock met twee slaepplaeckens. Dat sy te Voorschoten een houtte tafelboort dat voor

¹ Van Gelder (1966) 265. Oordje. oord. Aanduiding voor (koperen) munten met een waarde van ¼ stuiver.

² Sic, sijn narm, lees: sijn arm. (samentrekking van "zijn" en "arm" en wordt uitgesproken als "sijnarm").

een gat van een glas stontd affgestooten hebbende ende 't veynster openende met een hout daer een stuck van een schaer aen gebonden was nae heur haelden deur 't veynster een palsrock, een nachrock, een pye, een roode wollen hemdesyel¹, met een taneyte² wollen hemdesyel. Dat hij tot Warmond helpen nemen heeft twee syden speck ende vijff kassen uyt een huys daer een gat bij de deur was daer steenen in los laghen, die eenen die bij hen was, uyt nam steeckende sijn narm daer deur ende alsoo de deur open doende. Dat hij aen de Meye een manshemden vande bleyck heeft helpen nemen. Dat hij te Sevenhoven een cleyn glaesgen van vier ruyten uyt gebroocken heeft, doende mit sijn duym aff de nageltgens die daer

fol. 177v

omme waren, ende dat sy met een haeck, daeruyt haelden een mans casiack ende twee blaeuwe broecken wesende inden eenen een daler aen gelt. Dat sy te Aelsmeer een schuyffveynstertgen opgeschoven hebben daer hij sijn complice in geholpen heeft, die daer nam een mans wambais ende een kindts wambais, ende dat sy aldaer aen noch een ander huys een ruyt uyt namen doende hij gevangen 't loot met een mes aff, ende de narm daerdeur steeckende dede 't veynster open, helpende den anderen daer in, die daer uyt nam twee swarte wambaisen, een paer swarte boxen, een paer swarte neercoussen ende een roode hemdezyel. Dat hij te Wensveen mede een ruyt uyt genomen, 't veynster geopent ende met een stock uytgehaelt heeft een rooden scharlaken vrouwenrock mit een vilt. Dat hij te Ryckweteringe de schiltwacht gehouden heeft, al waer zijn geselschap aen een huys een boom van een tonne off halff vat dat voor en gat ter syden aen de deur gespyckert was aff deden, ende hilpen d' een d' ander daerdeur nemende drie vrouwenrocken, een webbe ongebleyck linnen groot ontrent dertich ellen, een vrouwe schortecleedt, een vrouwen [.acht], een heuyck ende twaelff silveren knopen. Item dat hij tusschen Wourden ende Nyeubrugge uyt een huys daer hij de deur open vindt genomen heeft een paer blaeuwe coussen met een vilthoet. Dat hij achter Bodegraven inde Mijebuijrt heeft helpen nemen twee hemden die sy mit een stock nae heur haelden uijt een veynster dat open stontd. Dat hij aen de Langewye heeft helpen nemen een hemde mit ses craghen die te bleyck laghen. Dat hij over Moordrecht een paer schoenen uyt een huys genomen heeft. Dat hij aen Ryndyck aen de lage syde tusschen Coucerck ende Leyerdorp heeft helpen nemen een huyc uijt een huys daer sy op een middach een mes tusschen een veynster in staecken ende 't veynster alsoo opbraecken. Dat zij aen de Lange Weyde 's ochtens vrouch als de luyden waren melcken seecker goedt heeft helpen nemen dat de luijden wedercreghen, soo sy heur quamen vervolghen. Dat hij met Jan den Engelsman mede gevange in Heeckendorp op een nacht ontrent ten elff uyten deur een muyr besijden een deur heeft helpen inbreecken, doende t' selve

fol. 178

met eem clinck van een ander deur. Daer sy namen den brouck die hij noch aen heeft mit een bombasyn rockgen ende twee off drye hemden met noch seecker ander goedt. Mitsgaders dat hij noch bij meer ander huysbraecken ende dyeveryen bij d' voorsz. Jan den Engelsman gepleecht present is geweest ende daer van mede gedeelt heeft, gelijk hij oock heeft geparticipeert van noch veel andere goederen bij andere met hem achter Lande geloopen hebbende zoo hyer soo daer gestolen. Alle 't welcke saecken sijn van quader consequentie die nyet ongestraft en moghen blijven maer gecorrigeert behooren te worden tot exemple van andere. Soo is 't dat Schepenen, nochtans meer genegen synde tot barmherticheyt dan tot rigeur van justitie als mede regard nemende op de jonckheyt vanden gevangen ende op hoope van beternisse. Doende recht inden name ende van wegghen de hooghe Overicheyt ende Graeffelicheyt van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt, den voorsejde Memme Henrixsz. gecondemneert hebben ende condemneren hem mits desen achter op 't schavot gebracht ende aldaer wel strengelijcken ten bloede toe tot discretie van schepenen gegeesselt ende op sijn schour gebrandtmerckt te worden. Bannen hem voort opte Galeye in plaetse vande twee jaren die hij bij de voorsz. voorgaende sententie daer op gebannen is geweest den tijdt van thyen jaren, omme daer opte roeyen ende wercken volgende d' ordre der zelver. Ende bannen hem noch 't eynden dyen den tijdt van 25 jaren uyte Lande van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt, sonder binnen de selve tijdt weder daer inne te moghen comen off converseren op pene van meerder correctie. Blijvende van waerden de confiscatie van goederen bij de voorsz. voorgaende sententie gedecerneert. Gepronunchieert ter vierschaer der stede vander Goude den 28en octobris anno 1600 twee. Present den Bailliu mitsgaders Adriaen Jansz., Jan Dirxsz. de Bruyn, Gerrit Cornelisz. van Wourden, Dirck Dirxsz. de Lange Schepenen, Cornelis Gerritsz. de Lange Schepenen geintheert, Pieter Harmensz. Cincq, ende Jan Cornelisz. Vlack Schepenen.

fol. 178v

Jan Robertsz. gegeesselt ende opte Galeye gebannen

Alsoo Jan Robertsz. anders genaemt Jan Weyman van Norwits in Engelandt oudt ontrent 20 jaren jegenwoordich gevangen, bij sententie van schepenen deser stede³ om seeckere delicten daer inne verhaelt gebannen synde opte Galeye den tijdt van anderhalff jaren ende daer nae noch thyen jaren uyt der Goude ende de

¹ Hemdesyel ??? Syel; vrouwenkledingstuk, een lijffe. Hemdesyel; hemdlijffe ?

² GTB. Taneyt. Taankleurig, bruingeel.

³ Sic, deser deser stede, lees: deser stede.

vrijdomme vandyen met confiscatie van goederen als breeder volghende 't vonnisse daer van synde in date den thyenden octobris lestleden, daer nae vrywillich te kennen gegeven, ende buyten pijn ende bande van ijser onder den blauwen hemel bekendt ende beleden heeft hoe dat hij mit sijn complicen op Rysoort tot een huys ingebroocken hebbende, ende noch twee huysen ingecomen synde daer zij de clinck trocken ende namen een hoedt sonder meer uyt te richten overmits 't bassen vande honden. Hy daer over tot Dordrecht gevangen is geweest, ende aldaer opten eersten augusti anno 1601 gebannen opte Galeye den tijdt van een halff jaer. Op welcke galeye hij wel een comploict gemaect heeft gehad met eenighe andere om aff te breecken ende heeft 't selve beginnen in 't werck te stellen dan heeft sulx niet connen tot effecte te brengen. Soo dat hij sijnen tijdt heeft uytgeseten. Waer naer hij gepleecht heeft gehad veen ende menichfuldighe dyeveryen ende huysbraecken gelijk als hij oock wel van dyes hadde bedreeven eer hij tot Dordrecht gevangen worde, ende 't welcke hij aldaer niet en heeft geconfesseert. Als naemtlijcken dat hij ontrent drye maenden geleden op een nacht voor den opganck vande zonne aen de Langeweyde met sijn rugge ofte achterlyff een achterdeur opgestooten heeft gehad, al waer hij met sijn complicen genomen heeft seecker linnen ende wollen. Item dat hij in Heeckendorp inder nacht met een ijser deur een muyr gebroocken heeft, alwaer hij ende andere die hij bij hem hadde mede namen verscheyden wollen cleederen ende linnen. Item dat hij in Rosendael met een ijser ofte pook opgebroomen heeft gehad

fol. 179

't veijnster van een koegroup helpende nemen mannen ende vrouwenkleederen, daer mede hij ende syne geclommen sijn inder nacht tot Oudewater over de vesten. Dat hij tot Bodegraven nae paesschen lestleden op een nacht wel een uyr doende is geweest omm een muyr deur te breecken mit een ijser dat men noemt een haer daer men de seysens op scherpt, dat hij te voren wel geslepen hadde, sonder dat hij nochtans deur de muyr conde comen. Dat hij vande selve nacht tot Bodegraven noch een achterdeur mit geweld oprack daer een verrucuy¹ stondt maer dat zij daer gheen goedt en creghe. Item dat hij voor Pinxteren te Benscoop deur een muyr ingebroocken is geweest mit 't selve ijser dat hij tot Bodegraven gebruyckte, daer hij off andere uythaelden een paer coussen, een paer groene coussebanden, seecker linnen ende twee lyffges. Dat hij inde Betuwe bij 't huys te Doorwaert op Paesmaendach seecker steenen die inde muyr van een boerenhuys los laghen uytgenomen heeft met seecker sijn medecomplie, de welcken sijn narm daerdeur stack ende alsoo de deur op dede, daer sy namen een brouck daer een knoppeldoock in was met ontrent vijff gulden aen gelt. Dat hij mitten selven tusschen Deventer ende Campen uyt gedaen heeft gehad inder nacht 't stroo daer mede gestopt was een gat van een boerenhuys helpende aldaer nemen een brouck, een wambays, een hoet, een vrouwen rock, een paer blauwe coussen met drye off vier gulden aen gelt dat inden brouck was. Dat hij inden achtersloot op een nacht met een leer in een huys geclommen is boven in een veynster dat open stond, daer hij nam veel schoon linnen van mannen ende vrouwenhemden ende anders. Dat hij mit noch eenen voor Pinxteren lestleden ingebroocken heeft gehad tot den Schoudt van Thyenhoven, daer hij zoo mit de handt als mit een mes een glas uytbrack ende 't veynster opende, nemende daer eenighe schotelen ende lopers². Item dat hij tot Utrecht op een nacht naer Pinxteren lestleden een glas uytbroocken heeft, daer hij 't verliep mits dat de wacht quam. Dan is opten selven nacht met een sparre ingeclommen in een veynster dat open stondt van een ander huys, nemende daer verscheyden linnen. Dat acht daghen naer Pinxteren over een jaer eenen die bij hem was te Lexmonde opte kermis deur een muyt gebroomen

fol. 179v

is geweest met een byl, ende dat hij hem gevangen daerdeur in huys stack die daer nam een hoet, ende den anderen een paer schoenen, sonder meer te cryghen mits dat 't volck wacker worde. Dat denselven die mit hem was te Capelle opte Leck mit den bijl mede is ingebroocken geweest daer sy beyde in huys waren, maer niet wech droeghen, soo sy niet en vonden dat heur dyende. Dat oock denselven die hij bij hem hadde een leer die sy aen 't huys setten opclimmende een glas uytbroocken heeft, doende mit een tack mit een gaffel een veynster open, ende dat hij gevangen hem tot op 't hemde naeckt maeckte ende inclimmende daer nam alrehande linnewaet. Dat hij mitten voorsz. anderen in een cleyn dorpgen bij Meerkerck tot een boerenhuys een veynster ingeclomen ende daer seecker linnen genomen heeft 't welcke sy versetten in een herberch in 't eynde van Middelcoop, daer sy 't huys verspeiden ende den tweeden nacht daer nae de muyr byde achterdeur uytbraecken, de duer opdoende, dragende daer uyt een kist die sy buytens huys opbraecken nemende daer uyt een silveren haeck, een wambays, een brouck, seecker linnen, een beene signet³, met oock 't linnen dat zij daer verset hadden. Dat zij opten selven nacht noch aen een ander huys twee glaesveynsters opbraecken ende soo incomende staecken met een mes 't achterhuys op, ende namen daer twee hammen. Item dat hij noch heeft helpen doen een huysbraeck in Beyerlandt mitsgaders noch een tot Stolck daer sy 't veynster vande koegroup opbraecken. Item een in 't landt van Steyn daer sy de veynsters mit een beytel opgebroomen hebben. Item te Claeswael, daer sy mit een pook ende een puythaeck hebben opgebroomen 't slot van een voordeur, daer sy evenwel niet conden incomen soo dat sy ingingen de achterdeur die open stondt, ende liepen de middeldeur mit geweld op al waer sy een kist wilden opendoen, maer braecken daer over een puythaeck ende een pook. Dan

¹ GTB. Verrucuy; verkuip, kuip om kleding in te verven.

² *Ibidem*. Lopers; hier: sleutels die op verschillende sloten passen.

³ Beene signet; een zegelstempel gemaakt van been.

gingen aen een ander kist die sy mit een vorck opbraecken, nemende daer uyt eenighe wambaysen, broecken, rocken ende ander goederen, soo linnen als

fol. 180

wollen. Item dat hij bij Swammerdam een glas heeft helpen uytbreecken dar sy namen een silver mes mit wat etens ende heeft noch een huysbraeck helpen doen aen gheen syde van Alphen mitsgaders noch zeecker goederen helpen nemen tot Jaersvelt daer een papier opgebroocken worden, datter was in plaetse van een veynster. Item dat hij te Valckenburch inde marckt een opset gemaect heeft gehad om eenen die bij avondt langes de straet quam gaen zijn mantel te benemen zulx als gescheyde. Dat hij oock inden Afterbrouck te Beyersen heeft helpen doe bij daech een huysbraeck, daer sy binnenshuys een kist opbraecken daer sy zeecker linnen mit een casiack uytamen. Item in Otterlant heeft helpen nemen een casiack mit twee hoeden ende eenich linnen uyt een huys daer sy inder nacht de muyr bij de deur uytbraecken. Ende dat hij in Heeckedorp heeft helpen aen stucken breecken een oven daer deur eenen van henluyden inclom daer uytten huijs halende twee of derdalve syden spex ende vier stucken geroockt vleesch, die hij gevangen buytenshuijs staende ontfing. Ende dit noch behalven noch enige ander dieveryen, dye om de menichte wille alhyer nijet en worden verhaelt. Alle 't welcke saecken zijn van seer quaden consequentie, dye nyet ongestraft en moghen blijven maer gecorrigeert behooren te worden andere ten exemple. Soo is 't dat schepenen nochtans meer genegen sinde tot bermherticheyt dan tot rigeur van justitie, alsmede regard nemende opte jonckheyt vanden gevangen ende op hoope van beternisse, doende recht inden name ende van wegghen de hooge Overicheyt ende Graeffelijckheyt van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt, den voorseyde Jan Roberts. Weyman gecondemneert hebben ende condemnieren hem mits desen achter op 't schavot gebrocht ende aldaer wel strengelijck ten bloede toe tot discretie van schepenen gegeesselt ende op sijn schour gebrandtmerckt te worden, bannen hem voort opte Galeye in plaetse vande anderhalff jaer die hij byde voorsz. voorgaende sententie daer op gebannen is geweest den tijdt van thyen jaren omme daer opte royen ende wercken volgende d' ordre der selver. Ende

fol. 180v

bannen hem noch 't eynden dyen den tijdt van 25 jaren uyte Lande van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt, sonder binnen de selve tijdt weder daer inne te comen off converseren op pene van meerder correctie. Blijvende van waerden de confiscatie van goederen bij de voorsz. voorgaende sententie gedecerneert. Gepronunchieert ut supra.

fol. 180v

Roerende Jan Louris Schotsman

Ghehoordt bij Schepenen der stede vander Goude den criminelen aenspraeck, eysch ende conclusie bij den Bailliu der selver Stede gedaen ende genomen contra Jan Louris Schotsman jegenwoordich gevangen ende daer jegens gesyen 't gundt denselven gevangen zoo op syne examinatie als andersins daer op tot syne defentie geseydt heeft. Schepenen (op alles gelet) ontslaen den voorseyde Jan Louisz. bij provisie van syne gevanckenisse, mits alvoren betalende de costen vande gevanckenisse ende mysen van justitie ende doende hantastinge ende cautie juratoir, dat hij tot allen tijden des aen sijn persoon ofte binnen deser stede 't synder lester woonplaetse wete gedaen synde persoonlijcken in rechte comperenen zal sub poena convicti et confessi, welcke hantastinge ende cautie de voorn. Jan Louisz. terstondt gedane heeft. Actum den 8en Novembris 1602. Present den Bailliu mitsgaders Adriaen Jansz., Jan Dirxsz. de Bruyn, Gerrit Cornelisz. van Wourden, Dirck Dirxsz. de Lange, Pieter Harmansz. Cincq ende Jan Cornelisz. Vlacq Schepenen.

fol. 180v

Gerrit Pietersz. van Eemden

Alsoo Gerrit Pietersz. van Eemden oudt ontrent 15 jaren jegenwoordich gevangen voor schepenen bekendt ende beleden heeft, hoe dat hij seecker tijdt langh op verscheyden plaetsen vagabundts gewys gelopen ende gebedelt heeft, contrarie de placaten jegens de ledichgangers ende landtlopers gemaect.

fol. 181

Ende dat hij in september lestleden alhier gevangen synde met eenen Jan anders genaempt Cleyn Pietgen, fortselicken uytgebroocken is geweest, sulcx dat hij 't heeren banden ofte sloten gevioleert heeft. Alle 't welcke saken sijn van quaden consequentien, die nyet ongestradt¹ en behooren te blijven. Soo is 't dat schepenen nochtans meer genegen synde tot barmherticheyt dan tot rigeur van justitie, doende recht inden name ende van wegen de hoge overicheyt den voorseyde Gerrit Pietersz. mits desen condemnieren op beyde sijn knien te vallen, ende Godt ende de justitie te bidden om vergiffenisse, ende bannen hem uyt dese stede vander Goude ende de vrijdom van dien den tijt van vier jaren te ruymen binnen daechs sonneschijn sonder middeler tijt daer inne te

¹ Sic, nyet ongestradt, lees: nyet ongestraft.

comen. Alle op pene van meerder correctie. Actum in Schepencamer mit open deuren den 18en january 1600 drye. Present Dirck Cornelisz. Schaep Bailliu ende alle de Schepenen uytgesondert Jan Cornelisz. Vlack.

fol. 181

**Huybert Jansz. ende Cornelis Bouwensz.
van der Goude**

Gehoort bij mijn heeren vande Gerechte der stede vander Goude den criminelen aenspraeck, eysch ende conclusie bij Dirck Cornelisz. Schaep Bailliu der voorsz. Stede gedaen ende genomen op ende jegens Huybert Jansz. ende Cornelis Bouwensz., jongegesellen, poorters der selver Stede, jegenwoordich gevangen. Allegerende d' eyscher dat de gedaechdens hen vervordert hebben op woonsdach den 19en february lestleden 's nachts ten elff uyren (comende 't samen op de Stoeffsteechs brugge) comploict maecken om voor de deur van seecker vroupersoon te gaen schebullen¹ ende comende vande brugge aff, dat den eenen jegen den anderen geseyt heeft gehad: "Dit moeten wy eerst doen, ende in 't water smacken", ende dat sy dienvolgende seeckere willige houten, die aldaer voor de stoeldraeyers deur lagen geworpen hebben in 't water. Ende alsoo dit saecken sijn van quader consequentie, smaeckende openbaire straetschenderie

fol. 181v

't welck in een stadt van rechten geensins getolereert worden, maer gestraft ander ten exemple. Concluderende mitsdien tot arbitrale correctie, Waer jegens de gevangens anders nyet en seyden dan dat sy versochten genade. Schepenen (op alles geleed ende meer genegen synde tot barmherticheyt dan tot rigeur van justitie) condemneren den voorseyde Huybert Jansz. ende Cornelis Bouwensz. terstont in besloten camer op beyde heur knien te vallen, ende Godt ende de justitie te bidden om vergiffenisse, midtsgaders te betalen de costen vande gevanghenisse, ende mijsen van vande justitie, ende daerenboven ten behouve vanden officier elcks een boete van ses gulden. All op pene van meerder straffe. Actum ter camer den lesten february 1603. Present Gerriit Fransz. Kegelingh ende Henrick Willemsz. Verbrugge Burgermeesteren, Bruyn Woutersz. Verdoes, Pieter Pietersz. Trist, Jan Dircksz. de Bruyn, Pieter Hermansz. Cincq ende Jan Henricksz. 't Herdt Schepenen.

fol. 181v

**Denys Payelle fransman inwonende deser
stede**

Gehoort bij Schepenen der stede vander Goude den criminelen aenspraeck, eysch ende conclusie bij Dirck Cornelisz. Schaep Bailliu der voorsz. Stede van wegen de hoge overicheyt ende Graefflicheyt deser landen gedaen ende genomen op ende jegens Denijs Pajelle fransman, inwonende der selver Stede, jegenwoordich gevangen. Allegerende d' eyscher, dat den voorseyde Denys Pajelle hem vervordert heeft op kersavondt lestleden t's avons tusschen acht ende negen uyren te gaen met sijn huysvrouw tot voor de huysinge van eenen Pieter van Houte, in welck huys d' selve syne huysvrouw ingingh maeckende jegens d' voorsz. Pieter eenige kyffachtige woorden, ter saecke dat Pieter voorsz. jegen hem Dionys geseyt hadde, dat hij dagelijcks genoegh was winnende ende dat daerom sijn huysvrouw ofte kinderen nyet en dorsten bedelen. Ende dat den voorseyde Dionys (dye middeler tijt voor de deur stondt ende luysterde) daerover in huys gecomen is ende heeft den voorseyde Pieter van Houte sonder woordt off wederwoordt met syne eende handt onder de voet gestoten, vallende op sijn lyff. Ende gryevende off steeckende hem mit sijn obsteecker, de welcke hij in sijn ander handt hadde door een roode mudts in sijn voorhoofd, ende oversulx uytgestoten ende de deur toegesloten synde, dat hij daer nae wel tot 10 off 12 reysen opte deur ~~opte deur~~ heeft gelopen hem [..dierende] [tot] de informatie daer van synde. Ende alsoo dit saecken syn

fol. 182

van quader consequentien, wesende openbare fortse ende geweld, d' welcke in een Stadt van rechte geensins behooren getolereert, maer gestraft te worden andere ten exemple. Concluderende daeromme tot seeckere arbitraire ende exemplaire correctie. Waer op den voorseyde gevangen gehoord ofte geexamineert synde bekende den voorseyde Pieter van Houte besprongen, ende oock tot verscheyden reysen opte deure gelooopen off gestoten te hebben pretenderende nochtans excuyse op eenige questieuse woorden die hij seyde te voeren onder hen gevallen te syn. Schepenen (op alles geleed dat mochte moveren ende meer genegen synde tot barmherticheyt dan tot rigeur van justitie) doende recht inden name ende van wegen de hooge overicheyt ende Graefflicheyt van Hollandt, Seelandt ende Westvrieslandt. Bannen den voorseyde Dionys Payelle midts desen den tijt van een jaer uyt deser stede vander Goude ende de vrijdom vandien, te ruymen binnen daechs sonneschijn, sonder middelertijt weder daer inne te comen, op pene van meerder correctie, ende verclaren alle syne goederen, indien hij eenige heeft, verbeurt ten proffijte vande hooge overicheyt. Gepronunchieert ter vierschaer den eersten martij 1603. Present Dirck Cornelisz. Schaep Bailliu, Dirck Pietersz. Schepen

¹ GTB. Schabollen. Duiveljagen.

geintheert, Bruyn Woutersz. Verdoes, Pieter Pietersz. Trist ende Jan Dircksz. de Bruyn Schepenen, mr. Franchoy Kegelingh Schepen geintheert, Pieter Harmansz. Conq ende Jan Henricksz. 't Hert Schepenen.

fol. 182

mr. Dirck Joppen Chirugyn van Utrecht

Alsoo mr. Dirck Joppen chirurgyn van Utrecht jegenwoordich gevanghen hem vervordert heeft gehadt inder nacht tusschen den 10en ende 11en februarij lestleden, onder seeckere kyffachtighe woorden dye hij hade met den lyeutenant vanden capiteyn Lucas jegenwoordich met zijne compaignie binnen deser stede garnisoen houdende, denselven Lieutenant ende de geheele compaignie te injurieeren, nomende d' selve te wesen schansvercopers. Ende dat van wegghen den voorseyde gevangen gedaen werde excuse van dattet duer den dronck gescheydt was, ende demoedelick versocht gratie voor riguer van justitie, mits dat hij te vreden was zijne woorden te revoceren¹ ende datelick uyt Stede te vertrecken. Soe hebben mijn heeren de magistraten deser stede vander Goude ontboden gehadt den voornoemde Capiteyn, ende denselven de saecke voorgehouden, mit seecker middelen van inductionen, om hem tot de voorsz. gratie te doen verstaen. Welcken Capiteyn hyerop vertrocken geweest zijnde, ende de gemeene compaignie hyer van gesproocken

fol. 182v

hebbende, is onderlinghe verstaen ende geaccordeert, dat d' voorsz. gevanghen sal comen op 't stadthuys, ende aldaer openbaerlick voer de compaignie syne woorden revoceren, bekennde onvromelick ende oneerlick gesproocken te hebben, ende dat hij van den Capiteyn, Lieutenant ende alle de anderen vanden Compaignie nyet en weet, dan dat zij vroom ende eerlick zijn. Ende dat hij op beyde zijn knyen vallende den Capiteyn ende de geheele compaignie sal bidden om vergiffnisse, midtsgaders dat den gevangen daer nae terstondt sal vertrecken uyt Stadt, ende nyet weder daer inne comen op pene van meerder correctie. Welcke voorsz. revocatie, voetval ende anders den voorseyde gevangen gedaen ende naer gecomen heeft in vougen als voren. Actum op 't stadthuys den vierden marty 1600 drye. Present Schout, Gerardt Fransz. Kegelingh, Maerten Jansz. Moel, ende Henrick Willemsz. Verbrugge Burgermeesteren, Bruyn Woutersz. Verdoes, Pyeter Pyetersz Trist, Jan Dirxsz. de Bruyn, Pyeter Harmensz. Cinq ende Jan Henrixsz. 't Hert Schepenen.

fol. 182v

Tryn Pyeters van Amsterdam gebannen

Alsoo Tryn Pieters van Amsterdam oudt 27 jaren, jegenwoordich gevanghen, huysvrouwe van Gerbrandt Pietersz. van Alckmaer, voor schepenen bekent ende beleden heeft, hoe dat op vastelavondt lestleden haer voorn. man ende Kers Jaspersz. mede gevanghen t's avonts ontrent ten acht uren gestolen hebbende seecker schoone vrouwenkleederen, denselven haeren man thuys comende, soo hij de dieverie gedaen hadde, haer sulcx te kennen gegeven heeft ghegad, ende dat hij haer gaff een tas, mede beneffens de kleederen gestolen zijnde, daer een sillvere schorthaeck met een gout ringichgen in was met seecker engels gelt ende vijff ofte ses blancken². Ende zij mit haer man ende d' voorsz. Kers Jaspersz. mit noch een andere vrou met 't gestolen goet alhyer ter Goude gecomen zijnde, dat d' voorsz. kleederen vercocht zijn aen de voorn. vrou. Met welke vrou sy gegaen heeft om een paersche keurs van 't selve gestolen goet t' vercopen ende is present geweest dat de vrou 't gelt vercrechte ende de vrou daer van gelt gegeven hebbende, aen de man van

fol. 183

haer gevanghen, heeft zij gevangen van haer man daer aff ontfangen een halve rosenobel³. Sulcx dat zij van 't gestolen goet genoten, ende mitsdien haer selven de dieverie deelachtich gemaect heeft. Alle 't welke saecken zijn van quader consequentien, die niet en behoren getolereert maer gestraft te worden andere ten exemple. Soe is 't dat schepenen nochtans meer geneghen zijnde tot barmharticheyt als tot riguer van justitie, doende recht inden naeme ende van wegghen de hoge Overicheyt ende Graeffelicheyt van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt, de voorsz. Tryn Pieters mits desen bannen uyt deser stede vander Goude, ende d' vrijdomme ende Jurisdictione van dyen den tijdt van twaelf jaeren, te ruymen binnen daechs sonneschijn. Sonder middeler tijdt weder daer inne te moghen comen, al op pene van meerder correctie, ende verclaeren alle haere goederen, indien sy eenighe heeft, verbeurt ten proffite vande hoghe Overicheyt. Actum den 15en marty anno 1600 drye. Present den Bailliu, Dirck Pieter Feyssz. schepen geintheert, Bruyn Woutersz. Verdoes, Pieter Pietersz. Trist, Jan Dirxsz. de Bruyn Schepenen, mr. Francois Kegelingh schepen geintheert, Pieter Harmensz. Cinq ende Jan Heydricksz 't Hart Schepenen.

fol. 183

¹ <http://www.woorden.org> Revoceren; herroepen, intrekken.

² Van Gelder (1966) 248. Blank, hier: naam voor (diverse) zilverstukken van goed zilver.

³ *Ibidem.* 267-268. Gouden Engels munt (1465-1625) van gram goud.

**Kers Jaspersz. van Deventer gegeesselt
gebrandtmerct ende gebannen opte Galeije**

Alsoo Kers Jaspersz. van Deventer oudt ontrent 26 jaeren, tegenwoordich gevangen voor schepenen bekent ende beleden heeft, hoe dat hij ontrent kerstmisse anno 1601 tot Amsterdam om zeeckere delicten ofte mesusen gevangen, ende daer over gegeesselt, ende uyt de selve stadt gebannen is geweest den tijdt van acht jaeren. Ende hoewel hij mitsdien wel behoort hadde hem te begeven tot goede tucht, ende voort meer van quaet te wachten, dat hij dies nyet

fol. 183v

jegenstaende hem onlanghx daer nae vervordert heeft tot Alcmaer van zeecker jonghen te coopen een pie¹ die hij wel wiste gestolen te zijn. Ende dat erger is, dat hij hem niet en heeft ontsien, nyet alleen wederomme te comen tot Amsterdam (ende alsoo sijn bannissement te violeren) maer oock aldaer overspel te plegen mit seecker lichte vrou, contrarie Godts woort, ende de placaten daer op geemaneert. Ende noch daer nae, als opten vastelavontsdach lestleden (geweest synde den negensten February) t's avonts tegens den doncker met eenen Gerbrandt Pietersz. van Alckmaer te gaen uyt huer logement maeckende opset ofte comploict om te syen waer sy souden mogen stelen hebbende d' voorsz. Gerbrandt bij hem een stuck van een breeckijser aff ander diergelijck instrument, om daer mede opte breecke kisten off yet anders, daer 't selve toe te passe soude mogen comen. Ende dat zij dienvolgende aen diversche dueren besocht hebben gehad, off sy daer conden incomen, maer sulcx niet vallende, ende vindende een huys openstaen, heeft hij gevanghen hem bereedt gestelt, om daer inne te gaen, om te nemen zeecker mantel die in 't voorhuys hingh, dan heeft Gerbrandt tot hem gesejdt, dat hij 't beth doen soude, ende oversulcx de mantel uythaelende, zijn t' samen daer mede deur gegaen. Welcke mantel zij onderweech wech gaven, omdat huer die niet en behaechde, ende daer nae comende over bij Corsgespoort opte Binnevesten², heeft d' voorsz. Gerbrandt aldaer een duer opgesteecken, ende in huys gaende heeft seecker deeckens ende laeckens ende meer ander goet van een bedde genomen. 't Welck zij t' samen hebben inde Vesten op 't ys nederleyt, ende zijn gelijckelijck weder in gegaen, ende hebben inden haert seecker kist mit 't voorsz. stuck ijsers dat

fol. 184

Gerbrandt mede genomen hadde, soeverre opgebroocken, dat Gerbrendt 't lit ophoudende, hij gevanghen daer uyt gehaelt heeft diversche schoone vrouwencleederen, die sy mit hen droeghen, latende 't ander goet op 't ys legghen. Welcke gestolen cleederen sy mit hen alhyer gebrocht ende aen een vrou (die sy van Amsterdam met haer tot dien eynde herwaert namen) vercocht hebben voor veertich gulden eens, die sy betaelen souden van 't gelt dat bij vercopinge daer van soude comen. Alle 't welcke saecken zijn van quader consequentien die geensins behooren getolereert, maer gestraft te werden, andere ten exempele. Soo is 't dat schepenen nochtans meer geneghen zijnde tot barmharticheyt als tot riguer van justitie, doende recht inden name ende van wegghen de hoge Overicheyt ende graeffelicheyt van Hollandt, Seelandt ende Westvrieslandt, den voorseyde Kers Jaspersz. gecondemneert hebben ende condemneren hem mits desen achter op 't schavot gebracht ende aldaer wel strengelijck ten bloede toe tot discretie van schepenen gegeesselt, ende daer nae gebrandtmerct te worden op zijn een schour. Bannen hem voort opte Galeye den tijdt van twee jaeren, omme daer opte roeyen ende wercken volgende d' ordre der selver. Ende t' eynden dies noch twintich jaeren uyt der Goude ende vrijdomme ende Jurisdiction van dien. Sonder middeler tijt weder daer inne te mogen comen, op pene van meerder correctie ende verclaeren alle zijne goederen indien hij eenige heeft verbuert ten proffite vande hoge Overicheyt. Actum den 15en marty anno 1600 drye. Present den Bailliu, Dirck Pieter Feyssz. schepen geintheemt, Bruyn Woutersz. Verdoes, Pieter Pietersz. Trist, Jan Dircxsz. de Bruyn

fol. 184v

Schepenen, mr. Fransois Kegelingh Schepen geintheemt, Pieter Harmansz. Cincq ende Jan Heyndricksz 't Hert Schepenen.

fol. 184v

Jacob Claesz. schoelapper

Gesien bij de gerechte der stede vander Goude 't intendith henluyden overgegeven bij Dirck Cornelisz. Schaep Bailliu ende Schout der selver Stede inden name ende van wegen de hoge overicheyt der lande ende graeffschappe van Hollant, Seelant ende Westvrieslant eyscher in cas van dellict op ende jegens Jacob Claesz. schoelapper gedaechde in persoon op pene van ban ende confiscatie van goederen. Proponerende d' voorn. eyscher hoe dat den voorseyde gedaechde opten 10en marty lestleden inde middach ontrent tuschen twee ende drie uyren ten huysse van Dirck Willemsz. Spelt, waert inde Stooftsteech binnen deser stede, eenen Jan Pietersz. anders genaemt scheel Jan in sijn borst gesteucken ende van levende lijve ter doot gebracht heeft. Ende alsoo

¹ GTB. Pie; pij (monnikspij), kledingstuk uit grove harige wollen stof, ook van zeelieden, pijjekker, pijjakker.

² Corsgespoort opte Binnenvesten; thans: Korsjespoortbrug op de Blauwburgwal.

sulcx nyet en behoorde nae rechte ongestraft te blijven dat hij eyscher oversulcx om 't recht vanden Graefflickheyt te bewaren, den voorseyde handadigen tot synder lester woonplaelse nae costume, hadden doen daechvaerden in persoon te compareren op pene van ban ende confiscatie van goederen maer ten dage dienende, rechterlick ter vierschaer ende ter peuye van 't stadthuys uytgeropen wesende ende nyet comparerende dat mitsdien hem toegewesen is 't eerste deffault ende voor 't prouffyt vandien hem geaccordeert een andere citatie de welcke insgelycx gedaen ende nyet

fol. 185

comparerende, dat jegens hem verleendt is het tweede deffault ende voort 't proffijt vandien geaccordeert een derde citatie de welcke mede gedaen wesende dat de gedaechde noch nyet en compareerde mits 't welcke jegens hem gegeven is het derde deffault ende voor 't proffijt vandien hem geaccordeert te dienen van sijn eyschers intendit mit een vierde citatie ex superabundanti ter woonstede vanden deffailant gedaen te worden mit inthimatie om 't voorsz. intendit te sien verifien ende sententie t' anhoren ende dien nyet jegenstaende noch niet comparende dat d' eyscher bij sijn intendit heeft gevoucht sijn verificatien daertoe dienende versouckende recht. Schepenen met rijpe deliberatie van rade deurgesien ende overgewegen hebbende alle 't geene ter materie mochte dienen mitsgaders de tuychenissen ende informatie van 't voorsz. nederlach bij hem eyscher genomen. Doende recht inden name ende van wegen de hoge overicheyt ende Graefflickheyt der voorsz. landen hebben d' voorsz. Jacob Claesz. schoelapper gedaechde ende deffailant voor 't proffijt ende uyte crachte vande voorsz. deffaulten versteecken ende versteecken hem bij desen van alle exceptien declinatoire, delatoire, peremptoire defensien ende weren van rechten die hij in desen hadde mogen doen ende proponeren. Bannen voort den voorseyde Jacob Claesz. deffailant uyte landen ende Graefflickheyt van Hollant, Seelant ende Westvrieslant ten eeuwigen dage sonder immermeer weder daer inne te comen opte verbeurte van sijn lijff ende verclaren alle syne goederen indien hij eenige heeft verbeurt tot proffijte vande hooge Overicheyt ende Graefflicheyt van Hollant. Gepronunchieert ter vierschaer opten 4en Junij anno 1603. Present Dirck Cornelisz. Schaep Bailliu, Dirck Jacobsz. Loncq, Pieter Pietersz. van Hooren ende Henrick Willensz Verbrugge Burgermeesteren ende alle de Schepenen.

fol. 185

**Willem Woutersz. anders genaemt
Scheel Willem**

Gesien bij Schepenen der Stede vander Goude

fol. 185v

't inentdit henlyuden overgegeven vanwege Dirck Cornelisz. Schaep bailliu over d' voorsz. Stede mitsgaders Bloemendael, Brouck, Thuyl ende 't Weechgen inden name vande hoge overicheyt eyscher in cas crimineel op ende jegens Willem Woutersz. anders genaemt scheel Willem gedaechde in persoon op pene van ban ende confiscatie van goederen. Proponeerde den voorseyde eyscher hoe dat dan selven Willem Woutersz. ten huysse van Apollonia Helias waerdinne aen de Goudcade in Thuyl voorsz. opten 28en marty lestleden geperpetreert heeft seecker nederlach aen den persoon van eenen Maerten Michielsz. alias Cael Maerten breeder blickende bij de informatie daer van synde. Ende alsoo dit een saeck is die nyet ongestraft en behoorde te blijven, soo hadde d' voorn. eyscher den voorseyde gedaechde bij edicte off inroupinge ende affagie van billetten doen dachvaerden ofte citeren in persoon op pene van ban ende confiscatie van goederen te compareren jegens seecker overstreecken dagen maer hij gedaechde nyet comparerende was jegen hem gegeven deffault ende de eyscher verleent een andere citatie. D' welcke gedaen synde ende de gedaechde mede nyet comparerende was nae tweede deffault gegeven een derde citatie uyt crachte vande welcke de gedaechde insgelycx gedachvaert synde ende noch nyet comparerende was jegens hem verleent 't derde deffault ende voor 't proffijt vandien d' eyscher geadmitteert sijn intendit over te leggen ende jegens hem gedaechde geconsenteert een vierde citatie ex superabundanti mit inthimatie omme 't voorsz. intendit ~~metten verificatien~~ te sien verifien ende sententie t' anhoren maer overmits sijn non comparacie hadde d' eyscher van sijn intendit mitte verificatien daer bij gevoucht onder Schepenen gedient ende recht versocht. Soo is 't dat schepenen mit rijpe deliberatie van rade deurgesien ende overgewegen hebbende al 't gene ter materie dienende is uytten name ende van wegen de hoge overicheyt der lande van Hollant, Seelandt ende Westvrieslant den voorseyde Willem Woutersz. gedaechde ende deffailant versteecken hebben ende versteecken hem bij desen van alle exceptien

fol. 186

declinatoire, delatoire, peremptoire defensien ende weren van rechten die hij in desen hadde mogen doen ende proponeren. Bannende voort denselven gedaechde ten eeuwigen dagen uyte landen van Hollant, Seelant ende Westvrieslant sonder wederom daer inne te comen opte verbeurte van sijn lijff. Ende verclaren alle syne goederen indien hij eenige heeft geconfiscqueert tot profijte vande hoge overicheyt. Actum ter vierschaer den 4en Junij anno 1600 drye. Present Dirck Cornelisz. Schaep Bailliu ende alle de Schepenen.

fol. 186

**Mathijs Lassarre van Sint Thomas
in Arthoijs**

Alsoe Mathijs Lassarre van sint Thomas in Arthoijs oudt ontrent 34 jaren inwoonende deser stede jegenwoordich gevangen voor schepenen bekent heeft hoe dat seeckere dagen geleden hij verstaen hebbende dat Maerten Jansz. speelman met een mes gestaen hadde voer sijn duer ende hadde sijn hont die tegen die duer aenbaste willen steecken hij gevangen oversulx gegaen is tot d' voorsz. Maerten Jansz. hen hyer over bekijvende ende naer eenige woorden dat hij denselven Maerten in sijn achterlyff hadde gesteecken. Item dat hij duer zyn huysvrouwe laten halen hadde seeckere wolle als eens een pont ende noch een pont ende noch een halff pondt als opten naeme van eenen Jan de Bueff ende dat sij die wolle voor huer hebben behouden ende daer nae denselven Jan de Bueff met sijn huysvrouwe ontmoetende buyten de Thyendewechspoort dat hij de selve vrou overmits zij ter zaecke vanden wolle woorden maecte mit een hout hadde geslagen ende dat hij gevangen bij de vrou daer hij nu bij is geseten heeft in huyshoudinge ontrent vier jaren sonder dat sij malcanderen wettelicken hebben getrouet. Alle 't welcke saecken sijn van quader consequentien smaeckende gewelt ende dyeverie ende contravenierende die placaten op 't stuck vanden politie geemaneert sulx, dat 't selve niet en behoort getollereert maer gestraft te worden andere ten exempele. Soo is 't dat schepenen doende recht inden naeme ende van wegen de hooge overicheyt ende Graeffelickhey van Hollant, Zeelant ende Westvrieslant den voorz Mathijs Lassarre gebannen hebben ende bannen hem mits desen uyt dese stede vander Goude ende de vrijdom vandyen den tijt van thyen jaren te ruijmen binnen daechs sonneschijn sonder middeler tijt weder daer

fol. 186v

inne te mogen comen al op peene van meerder straffe ende verclaren alle sijne goederen indyen hij eenige heeft verbuert ten profijte vanden hooghe Overicheyt. Actum ende gepronunchieert ter vierschaer den 21en Junij 1603. Present den Baillue ende alle die Schepenen.

fol. 186v

**Lysbeth Pieters ander genaempt
Lijs in 't Wilde**

Alsoe Lysbeth Pieters ander genaempt Lijs in 't Wilde ofte Lysbeth van Geertrudenberch oudt ontrent 26 jaren jegenwoordige gevangene voor schepenen bekent heeft hoe dat sij ontrent den tijt van ses jaren continuelicken haer tot ontucht ende opter loop begeven heeft gehad. Te weeten dat sij haer selven in hoererie laetende gebuycken, met verscheyden dyeven geconverseert ende vanden selve ende oick van anderen gestolen goederen genoten ofte voer haer inde Lombaert gebrocht ofte vercocht heeft gehad, genietende daer van haer loon ofte helpende de penningen daer van gecomen verteeren. Ende hoewel dat sij tot acht verscheyden reysen gevangen ende op haere delicten geexamineert is geweest, dat sij nochtans d' selve niet al geopenbaert maer meestal verswigen heeft, sulx dat sij bij correctie ofte justitie daer van niet en is gesuyvert. Naer welcke gevangenissen zij haer oick niet en heeft gebeert maer weder aen gevangen ende gepersisteert in haer voorgaende quaet leven sulx dat sij weder als van te vooren met dyeven gelooopen, gestoolen goederen vercocht ende daer van geprofiteert heeft ende dat soe wel in plaetsen daer sij uyt gebannen was als elders soe dat sij op haere bannissementen niet gepast maer d' selve wel stoutelijcken niet eens maer meermaels ende genouch dagelijx gevioleert heeft. Alle 't welcke saecken sijn van quader consequentien die niet en behooren getollereert maer gestraft te worden andere ten exempele. Soe is 't dat schepenen nochtans meer genegen synde tot bermherticheyt dan tot riguer van justitie doende recht inden naeme ende van wegen de hooghe Overicheyt ende Graeffelickhey van Hollant, Zeelant ende Westvrieslant de voorsz. Lysbeth Pieters gecondemneert hebben ende condemneren haer mits desen achter up 't Schavot gebrocht ende aldaer wel strengelijck ten bloede toe tot discretie van

fol. 187

Schepenen gegeesselt ende op haer een schour gebrantmerckt te worden. Bannende haer voort uyte Landen van Hollant ende Westvrieslant den tijt van 25 jaren, te ruymen dese Stede ende de Jurisdicte vanden binnen daechs sonneschijn ende d' voorsz. Landen binnen drije eerstcomende daghen sonder binnen d' voorsz. tijdt weder daer inne te mogen comen al op peene van meerder correctie ende verclaren alle haere goederen indijen sij eenige heeft verbuert ten profijte vanden hooghe Overicheyt. Actum ende gepronunchieert ter vierschaer den 26en Junij anno 2600 drye. Present den Baillue ende alle die Schepenen.

fol. 187

Pyeter Govertsz. Corenwasser geschout

Op huijden is geschout Pyeter Govertsz. Corenwasser oudt ontrent 23 jaren ende is bevonden een steeck te hebben inde rechter borst bij de tepel, ende d' zelve getent wesende bij Mr. Thomas Hilwertsz.¹ Stadtschirurgijn ende Mr. Sacharias Willemsz. mede chirurgijn, die beijde voorsz. den voorseyde Pijeter gegaan hadden om hem te cureren, hebben zijluyden verclaert dat de steeck opwaerts ende nijet deur en ghingen, ende dat dije naer haar advys nijet dootlijck was, waarmede Mr. Adriaan Cornelisz. gegageert medicus dezer stede hem conform maackte, verclarende dat zulcke wonden die nijet door en ghaen, nijet dootlijck en zijn, welcken volghende tot meerder zeeckerheijdt (ende omdat de voorsz. twee Chijrurgijns over den doode geghaan hadde) noch twee andere daar over geropen zijn, te weeten Mr. Jan Dircksz. ende Cornelis Huijbertsz, de schoonzoon van Mr. Reijnier Jansz., die de wonde mede getent ende ghelijcke verclaringhe als voren ghedaan hebben. Schepenen (naar kennisse die hen bij den voornoemde medecijnmeesters ende Chijrurgijns gedaan is) hebben verclaert ende verclaren bij dezen, dat den voorseyde Pijeter van gheen menschenhanden en is gestorven. Actum ter Goude ten huijze van Pyeter Pijetersz verwer, inde Spijeringhstraat, opden 18 septembris anno 1603. Present Dijrck Cornelisz. Schaap Baillui, ende alle de Shepenen uijtgezondert Verdoes ende Trist.

fol. 187v

**Wouter Jacobsz., Jan Jansz., Ruth Rutgersz.,
Jan Nanninxsz., Aeltgen Hermens, ende Leentgen
Cornelisdr. ghebannen**

Alsoo Wouter Jacobsz. van Alckmaer oudt vijftien jaren, Jan Jansz. van Antwerpen oudt zestien jaren, Ruth Rutgersz. van Staveren oudt veertien jaren, Jan Nanninxsz. van Steeckhuysen oudt seshien jaren, Aeltghen Hermens van Embden oudt achtien jaren, ende Leentgen Cornelis van Horen oudt mede achtien jaren, of elx daer ontrent, jegenwoordighe gevangens bij den Landdrost ingebrocht, hem vervordert hebbende vagabunts ghewijs mit lichtvaerdigh geselschap duer 't landt te loopen zonder ghoede redenen te connen gheven dan heur voorgaande leven ende middelen daer op zij hen hebben onthouden ende dat zij in heure examinatie mijn heeren veel ende menichfuldighe loghenen hebben voorgeworpen tot vilipendie vande Justitie, ende suspitie van meerder quaad, 't welke zaacken zijn van quader consequentie, die niet en behooren ongestraft te blijven. Soo is 't dat Schepenen, nochtans meer genegen zijnde tot Barmhertichheydt, als tot rigueur van Justitie doende recht inden name ende van wegghen de hooghe overicheijdt ende graefelickheydt van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt den voorseyde Wouter Jacobsz., Jan Jansz., Ruth Rutgersz., Jan Nanninxsz., Aeltgen Hermens ende Leentgen Cornelis gebannen hebben ende bannen haer mits desen uyte Landen van Hollandt ende Westvrieslandt den tijdt van ses jaren, te rijmen dese Stede ende Jurisdictie vandien binnen daechs zanneschijn ende de andere Landen binnen drie eerstcomende daghen, zonder middeler tijdt weder daer in te moghen comen. Al op pene van meerder correctie. Actum ende gepronunchieert ter vierschaer den 8en octobris anno 1600 drie. Present den Baillieu ende alle de Schepenen.

fol. 187v

Dirck Aerntsz., ende Lieven de Sot

Alsoo Dirck Aerntsz. de zoon van Aernt de wever achter de Vischmarct², ende Lieven de Sot hen vervordert hebben opten 18en septembris lestleden inder nacht, de wacht hebbende inde Thyendewechspoort aldaer te bedrijven seecker ongeschicktheydt, petulantie ende moetwille. Te weten dat zijluyden metten anderen

fol. 188

eerst een uyr off twee spelende, ende d' een d' ander affwinnende 't gelt dat met waecken was gewonnen, zij onderlinghe questie ofte crackeel gecreghen hebben om 't winnen ende verlyesen, daer van zij vereenicht ende uyt 't spelen gescheyden synde ende den voorseyde Lieven wesende gaen leggen slapen, den voorseyde Dirck Aerntsz. hem onderstaen heeft 't rapier vanden voorsz. Lieven uyt te trecken, ende inde scheede vuylicheydt van dreck te doen, steeckende alsdoen 't mes weder inde selve scheede. Waernaer Lyeven wacker ende 't selve gewaer geworden synde, seyde dat hij hem sulx wel soude vergelden. Ende heeft daer nae als de voorn. Dirck was slapende inde boxen vanden selven Dirck dreck gedaen. 't Welck Dirck Wacker wordende ende vernemende, daerover weder eenighe woorden maecte. Ende sy met hen twee daer nae de Vesten opgaende nae 't Doelepoortgen om kaerssen te ontstecken hebben malcanderen de kaerssen nae 't hooft geworpen, ende heeft Dirck naderhandt aldaer onderwegen noch vuylicheydt genomen ende den voorseyde Lieven daer mede in 't aensicht gesmackt, geduyrende heure onsteuricheydt ende petulancie van dat zij opte wacht gecomen waren, tot inde naenacht, over de clocke twee uyren toe. Alle 't welke zaecken sijn van quade consequencie, dye nyet en behooren getolereert maer gestraft te worden andere ten exemple. Mits 't welke zyluijden teghen huyden ontboden waren, om ter camer te comen, ten eynde aldaer in heure presencie vorder gedaen zoude worden, soo men bevinden zoude te behooren, ende alsoo sy hen inobedient thoonende, niet en sijn gecompereert. Soo is 't dat mijn heeren vande Gerechte (de informatie desen aengaende bij den Bailliu genomen) gesyen ende de

¹ J.G.W.F. Bik, "Vijf eeuwen medisch leven in de stede van der Goude", in: *Oudheidkundige Kring "Die Goude"*, achtste verzameling bijdragen (1955) 232 en 233, Hier vermeld als mr. Thomas Hilwertsz.

² In de marge: Dirck Aerntsz heeft tot contentemente vanden heeren voldaan, in december anno 1603.

voorsz. Dirck Aerntsz. ende Lieven de Sot zelffs terstondt, als 't gunt voorsz. is gebeurt was hyer op gehoort hebbende. De welcke de dertelheijt bij hen gepleecht bekenden souden daer tegen te seggen, ander dan dat d' een d' eerste schult was leggende opten anderen. De selve Dirck Aerntsz. ende Lieven de Zot, voor heur correctie geordonneert hebben ende

fol. 188v

ordonneren hen bij dezen binnen daechs sonneschijn in een vande castimentshuyskens te gaen, ende aldaer te blijven te water ende te broode den tijdt van acht daghen. All op pene van meerder straffe. Actum ter camer den 24en octobris anno 1603. Present den Bailliu, de vier Burgermeesteren, Dirck Pieter Feysz. Schepen geintheemdt, Bruyn Woutersz. Verdoes, Jan Dirxsz. de Bruyn, Dirck Dirxsz. de Lange, Pieter Harmensz. Cincq, Jan Cornelisz. Vlacq ende Jan Henrixsz. 't Hart Schepenen, ende nae ten selven dage gepubliceert.

fol. 188v

Jan Gorisz. Smit

Alsoo Jan Gorisz. Smit oudt ontrent 40 jaren, inwoonende deser stede, voor schepenen bekendt ende beleden heeft, hoe dat hij in Sinte Matheusmarckt lestleden, op een avondt ontrent ten negen uyren, bij de Stooftsteech genomen heeft gehad, een deecken dat hij van een landwagehen trock, ende dat hij oock mede nam twee casen dye in 't afftrecken van 't deecken vande selve wagen vyelen. Welcke deeken ende casen hij nae huijs gaende, onderweghen bij de brugge bij de Naeyerstraet, dye aen de Blaeustraet comt, weder overgegeven heeft aen seeckeren twee manpersonen, dye hem quamen vervolgen. Alle 't welcke saecken sijn dye niet ongestraft en behooren te passeren. Soo is 't dat schepenen (nochtans meer geneghen synde tot barmherticheydt als tot rigeur van justitie) den voorseyde Jan Gorisz. voor sijn correctie geordonneert hebben ende ordonneren hem bij desen, binnen besoten camer op beyde zijn knijen te vallen, ende Godt ende de justitie te bidden om vergiffenisse, op pene van meerder straffe. Actum ter camer den 24en octobris 1603. Present den Bailliu, ende alle de Schepenen, uytgesondert Pieter Pietersz. Trist.

fol. 188v

Een kindt genaemt Jan Minne Florisz. geschout

Up huyden heeft Dirck Cornelisz. Schaep Bailliu deser stede van der Goude hem mit Schepenen der selver Stede gevonden ten huuse van Floris Jansz. Minne laeckencoper opte Tillebrugge

fol. 189

omme te schouwen een kindt vanden selven Floris Jansz. genaemt Jan Minne Florisz. oudt drye jaren, 't welck aldaer doot lach, ende geseydt worde van een wagen overreden te zijn. Ende is oversulx 't voorsz. kindt bij Schepenen gesyen ende oick gedaen besichtigen bij mr. Thomas Hilpertsz Stadts chirurgyn, midsgaders bij mr. Adriaen Cornelisz. Stadts medicijnmeester ende mr. Reynier Jansz. chirurgyn, dye tot meerder seeckerheydt daer over mede geropen waren. De welcke huere visitstie gedaen hebbende, verclaerden, dat zij 't voorsz. kindt van hoofde te voete wel besyen ende gehandelt hadden. Ende dat zij nyet en conden bevinden dattet ergens was hebbende eenich heuvel, inval, contussie¹, blaewicheydt, off ander teycken daeruyt men soude mogen oirdelen dattet was overreden, gestoten off andersins gequetst, ende dyenvolgende dat huer opinie ende advys was (nadyen dattet gebreck van 't schuersel² hadde, ende dat zijn gemacht³ [geinfleert] was) dat duer verschrickheydt off andersins tot het schuersel eenich quaet accident moste wesen toegeslagen. Dat de doorgecauseert hadde. Schepenen (nae oculaire inspectie, ende de kennisse hen bij de voorsz. meesters gedaen) hebben verclaert ende verclaren mits desen, dat zij verstaen, dat 't voorsz. kindt van geen menschen handen gesturven, noch van eenighe wagen overreden, ofte ter doot gebracht is. Ende dat oversulx den Bailliu nyet gehouden is tegen yemandt tot correctie te procederen. Actum den 8en Novembris anno 1600 drye. Present alle de Schepenen.

fol. 189

Jan Jansz. Calf

Alsoe Dirck Cornelisz. Schaep Bailliu deser stede vander Goude voor den Gherechte der selver Stede in persoon doen roepen hadde Jan Jansz. Calf ter zaecken van zeeckere moedtwille, bij hem ende andere teghen zeecker beurtschip⁴ ghepleecht, ende dat perthijen de saecke eyntelijck anden Maghistraten der voorsz. stede hebben

¹ GTB. Contussie; kneuzing.

² *Ibidem*. Schuersel, scheursel; een breuk, als lichaamsgebrek.

³ *Ibidem*. Gemacht. De betekenis wisselt tussen die van manlijk schaamdeel en die van lies.

⁴ Beurtschip, lees buurtschap. n.a.v. het volgende vonnis van Connelis Huijghen op dezelfde datum.

doen verbleven¹. Soo is 't dat d' selve magistraten (d' voorsz. perthijen wedersydelyck ghehoort ende op alles gheleth) verclaert hebben ende verclaeren mits desen dat den Jan Jansz. Calff in handen vanden voorsz. Bailliu tot een mulcte betalen sal de somme van drije hondert ghulden, elcke gulden ghereckent tot veertich ghrootten Vlaems, de twee derdepaerten ten behouue vanden Bailliu ende 't derde derdepaert ten profijte van drije Godtshuijsen.

fol. 189v

Te weten 't Ghasthuis, Helligheest, ende de Aelmoesenijs bij ghelijcke portien. Actum den 28en november 1603. Present 't merendeel van 't collegie.

fol. 189v

Cornelis Huijghen

Alsoo Dirck Cornelisz. Schaep Bailliu deser stede vander Goude voor de Gherechte der zelve stede in persoon doen roepen hadde Cornelis Huijghen schipper ter zaecke van zeecker moedtwille bij hem ende andere teghen zeecker buertschap ghepleecht, ende dat perthijen de saecke eijntelick anden magistraten der voorsz. stede hebben verbleven. Soo is 't dat d' selve Magitraten (d' voorsz. perthijen wedersydelyck ghehoort ende op alles gheleth) verclaert hebben ende verclaeren mits desen dan den voorseyde Cornelis Huijghen in handen vanden voorsz. Balliu tot een mulcte betalen zal de somme van hondert ende vijftich gulden, elcke ghulden ghereckent tot 40 grooten Vlaems, de twee derdepaerten ten behouue vanden Bailliu, ende 't derde derdepaert ten behouue van drije Godtshuijsen, te weeten 't ghasthuis, heiligheest, ende de Aelmoesenijs, bij ghelijcke portien. Actum den 28en Novembris anno 1600 drije. Present 't merendeel van 't collegie.

fol. 189v

Willem Jansz. anders genaempt den Broeck ende Henrick Theeuwen

Ghesien bij de Gherechte der Stede vander Goude, 't intendit henluijden overghegheven bij Dirck Cornelisz. Schaep Bailliu ende Schoudt der selver Stede inden name ende van weghe de hooghe Overicheyt der Lande ende ghraeffschappe van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt, eijscher in cas van delict op ende jeghens Willem Jansz. anders gheenaempt den Broeck, ende Henrick Theeuwen, ghedaechdens in persone, op pene van ban ende confiscatie van goederen. Proponerende den voornoemde eijscher, hoe dat waerachtich is, dat d' voorn. Willem Jansz. ende Henrick Theeuwen opten 24en september lestleden, gheseten hebben ghehad ten huijse van

fol. 190

eenen Hans Barnardt waert, wonende opten houck vanden Cleijwechsteech, alwaer mede in heur gheselschap was eenen Arnoult Pietersz., spelende t' samen mit 't quaertspel om een halff pinte biers in 't ghelach, deur welck spelen onder henlieden questie gheresen is. Sulx dat den voornoemde Arnoult Pietersz. in ghrammen moede uijt den huijs is gheloopen ende de voorsz. ghedaechdens meenende hem te volghen, is den haertdeur toeghehouden van seeckere andere, die mede inden haert saten en droncken, den welcke op de ghedaechdens begheerden dat sij in huijs zouden willen blijven, maer den voorseyde Willem daer niet op passende, heeft den haertdeur met een voet aen stucken ghestoten, ende mits dien 't samen in 't voorhuis loopende [zeide] d' voorsz. Henrick Theeuwen: "Cammeraet, ick en hebbe gheen mes", daerop bij den voornoemde Willem gheandwoordt worde: "Cammeraet, houdt daer isser een", ende heeft hem een mes ghegheven, ende sijluyden alsoo de voerdeur uijtgheloopen zijnde. Dat sijluyden den voornoemde Arnout Pietersz. vervolcht, ende onderamdere quetsuren hem sulx ghegrieff hebben, in zijn rechterborst, dat zij hem van levende lijve ter doot hebben ghebracht. Ende alsoo sulx niet en behoorde onghestraf te blijven, dat hij eijscher oversulx om 't recht vanden Graeffelickheit te bewaren, de voorsz. handadighe tot heurer lester woonplaetse (nae costume) hadde doen dachvaerden, in persoon te compareren, op peine dan ban ende confiscatie van goederen, maer ten daghe diendende rechtelick ter vierschaer ende ter peuije van 't Stadthujs uijtgheropen wesende, ende niet comparerende, dat mitsdien hem toeghewezen is, 't eerste deffault, ende voor 't proffijt vandien hem gheaccordeert een andere citatie. De welcke insgelijx ghedaen zijnde, ende zijluyden niet comparerende, dat tegens hen verleendt is het tweede default, ende voor 't profijt vandien gheaccordeert een derde citaite, de welcke mede ghedaen wesende, dat de ghedaechdens noch niet en compareerden, mits 't welcke jeghens hen ghegheven is het derde deffault, ende

fol. 190v

voer 't proffijt van dien, hem eijscher gheadmitteert te dienen van sijn intendit, met een vierde citatie ex superabundanti ter woenstede vanden deffailanten ghedaen te worden, met inthimatie, om 't voorsz. intendit te

¹ *Ibidem*. Verbleven, verblijven; het overlaten van een geschil. Hier: de beslissing aan de magistratuur overlaten.

sien verifiëren, ende sententie t' aenhooren, welcke citatie ende inthimantie ghedaen zijnde, zijlijeden dies niet jeghenstaende, noch niet en zijn ghecompareert. Soe dat d' eijsscher zijn intendit mette verificatien daertoe dienende, heeft overghelevert ende recht versocht. Schepenen met rijpe deliberatie van rade, deurghesien ende overghewoghen hebbende, alle 't ghene ter materie mochte dienen, mitsgaders de ghetuijchenissen ende informatie van 't voorsz. feijt bij hem eijsscher ghenomen, doende recht inden name ende van weggen de hooghe Overicheydt, ende Graeffelickheijdt der voorsz. Landen, hebben de voorsz. Willem Jansz., anders ghenaeempt den Broeck, ende Henrick Theeuwen ghedaechdens ende defaillanten voor 't proffijnt ende uyt crachte vande voorsz. defaullen versteecken, ende versteecken hen bij desen van alle exceptien, declinatoir, dilatoir, peremptoir, defensien ende weren van rechten, die sij in desen hadden moghen doen ende proponeren. Bannen voort de selve defaillanten uijte Landen ende Graeffelickheijdt van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt, ten eeuwigghen daghen, zonder nimmermeer weder daer inne te comen, op die verbuete van heur lijff. Ende verclaren alle heure goederen, indien zij eenighe hebben verbeurt, tot proffijnte vanden hooghe Overicheid, ende Graeffelickheid van Holland. Gepronunchieert ter vijerschaer upten 12en decembris anno 1600 drie. Present den Bailliu, Dirck Jacopsz. Lonck Burghermeester, ende Willem Dirksz., burgermeester gheintimeert, Pieter Pietersz. van Horen ende Henrick Willemsz. Verbrugge Burgermeesteren, ende alle de Schepenen.

fol. 191**Jan Aerntsz. van Emmerick gestelt
opte Caeck**

Alsoo Jan Arentsz. van Emmerick jegenwoordich wonende binnen deser stede out ontrent 24 jaren jegenwoordich gevanghen voor schepenen bekent ende beleden heeft hoe dat hij hem vervordert heeft gehad op maendach lestleden inder nacht tusschen tijen ende elff uijren te werpen deur de glazen van seecker huijsinghe staende inde Peperstraet. 't Welck een saecke is van quade consequentie, wesende fortse ende gewelt, die niet en behoort getolereert maer gestraft te worden andere ten exemple. Soo is 't dat schepenen nochtans meerder geneghen zijnde tot barmherticheijt als tot riguer van justitie, doende recht inden name ende van weggen de hooghe overicheijt, den voorseyde Jan Arentsz. gecondemneert hebben ende concemneren hem mits desen gestelt te worden opte caeck, ende aldaer te staen den tijdt van een halff uijr, mit twe steenen ende eenen halsbant mit gebroocken glazen om den hals, bannende hem daer nae den tijt van tijen jaren uijt deser stede vander Goude, ende de vrijdom vandien, te ruijmen binnen 's daechs sonneschijn. Sonder binnen d' voorsz. tijdt weder daer inne te moghen comen, al op pene van meerder correctie. Ende verclaren alle zijne goederen indien hij enige heeft verbuert ten proffijnt vande hoge overicheijt, mits dat hij die zal noghen redimeren, mit een somme van 25 gulden, elcke gulden gereeckent tot veertich grooten Vlaems. Gepronunchieert ter vierschaer opten 7en Februarij anno 1600 vier. Present Adriaen Jansz., Pieter Pietersz. Trist Schepenen, mr. Franchois Kegelingh Schepen geintheert, Dirck Dirksz. de Lange, Jan Cornelisz. Vlack, Jan Henricksz. 't Hart, ende Gerrit Jansz. Vroesen Schepenen.

De voorsz. Jan Aerntsz. heeft opte caeck gestaen in confermite vande voorgaende sententie.

fol. 191**Thomas Gendron fransman ende Jaques Causcois
van gelijcke**

Alsoo Thomas Gendron geboren tot Chastilro in Poirtoiu ende Jaques Causcois geboren tot Rouan, soldaten onder de compagnie vanden heere Colonnell Schattelon, jegenwoordich garnisoen houdende binnen deser stede vander Goude

fol. 191v

hen vervordert hebben gehat op saterdach den 14en februarij lestleden t's avonts ontrent ten seven uijren hen te laten vinden ten huijse van een weduwe dije zij ondere wechden heur best doende (overmits zij daer toe niet verstaen wilde) om haer te forceren, ende haer schoppende ende stootende omdat zij haer daer teghen stelde, ende d' voorsz. vrouwe de deur open doende, ende een gebuijman mits 't rumoer in zijn veynster comende ende de vrouwe radende om hulp te roupen, heeft een vande voorsz. soldaten nae denselven man met zijn rapier gesteecken, waernaer zij weder gegaen zijn, in een brandewijnherberch, daer zij te voren al een poos tijts geseten hadden, ende van daer scheidende laet inder nacht, is den voorseyde Jaques Causcois roupende: "Sa, Sa, couragie", nae een wacht die daer ontrent in een cleijn poortgen was, toegelopen, slaende met sijn blooten rapier tot meermaelen nae de schiltwacht, waervan hij soo, deur 't welsprecken van die vande wachte, als vanden voorsz. Thomas Gendron, weder afscheidende, daer nae den clapman eens een schibbe¹ van sijn clappe, noch eens deur den rant van zijn hoet, ende eens op zijn schouder met een bloot rapier geslaeghen heeft, ende de clapman aen 't stathuijs om de wacht loopende, hebben beijde de voorsz. soldaten met bloote rapiere langhs de straet gelopen, ende heeft den voorseyde Jaques Causcois een jonghman onderweghen aengerangst ende denselven een bloot rapier op sijn borst geset, ende noch een ander jonghman zijn mantel

¹ GTB. Schibbe; schilfer, een klein stukje.

willen benemen. Ende hierna de wacht heur gesocht ende achterhaelt hebbende, heeft denselven Jaques den wachtmeester inde 's linkersijde bij de borst gesteecken schuijns affgaende tot in sijn arm, waerover sijluijden bij de wacht angevat, ende naderhant bij den Bailliu in apprehensie gestelt sijn, welcken volghende eerst informatie genomen, ende daer nae tot examinatie geprocedeert is, sonder dat sij ijert bijsonders hebben willen lijden, heur verexcuserende met den dronck, ende seggende dat zij daer van geen memorie ofte onthout en hadden. Soo is 't dat schepenen der voorsz. Stede vander Goude, den voorseyde Bailliu op zijn versoeck geaccordeert hebben gehadt den scherprechter te ontbieden, omme te sien off men

fol 192

met dreijgementen ofte scherp examen naerder soude connen comen, dan denselven verschenen zijnde, is middeler tijt gebeurt dat den voorseyde Jaques Causcois geraect is tot sulcken quaden gesteltenisse, dat men aen hem niet anders en heeft connen mercken dan dat hij hem selven den boosen geest overgegeven hadde (daervan geseijt worde dat hij all lange te vooren geschenen hadde gebreck te hebben) ofte ten minsten dat hij desperaet ende buyten zijn sinnen was. Sulcx dat schepenen (den voorsz. scherprechter gecomen zijnde) niet geraden gevonden hebben ijert teghen hem te doen, sonder alvoren 't advijs van Burgermeesteren hier opte hooren. Ende mitsdien hemluijden de saecke communicerende is nae rijpe deliberatie verstaen, dat den voorseyde Jaques niet gequalificeert en was om bij scherper examinatie ofte corperlicke punitie teghen hen geprocedeert te worden, maer dat men de voorsz. twee gevangens soude overleveren aen een frans Capiteijn genaemt Piere Verselot, Pieter de Bruijn bij zijn Excellentie gecommiteert sijnde omme ten dienste vande Lande seeckere verre vojagie te doen, dije de voorsz. soldaten daertoe eens versocht hadde. Ende tot dien eynde is den lizeutenant vendrecht vanden voorsz. compaignie vanden heere van Chattillon ontboden, Ende 't selve hen voorgehouden sijnde is te vreden geweest d' voorsz. soldaten haer hem te nemen, ende aen de voorsz. Pieter de Bruijn te bestellen om d' voorsz. vojagie te helpen doen, met belofte dat hij d' voorsz. soldaten terstont uijt de stad sal doen schicken, sonder dat die immermeer weder daer inne sullen moghen comen. Alle 't welcke d' voorsz. soldaten opgelijft ofte geinjugeert is tot een correctie voor heur voorsz. misdaden, ende zije de soldaten daerop hem in handen geleverd, sulcx dat den voorseyde scherprechter niet en is gebruijckt geweest, maer dies niet jegenstaende van zijn vacatien ende mijlgelden bij den Bailliu gecontenteert heeft moeten worden, waervan denselven Bailliu 't sijnen versoecke verleent is dese ackte

fol. 192v

omme hem te dienen daer en soe behooren sal. Actum den 24en martij anno 1604. Present Adriaen Jansz., Pieter Pietersz. Trist, Dirck Dircksz. de Langhe, Jan Cornelisz. Vlack, Jan Henricksz. 't Hert ende Gerrit Jansz. Vroesen Schepenen.

fol. 192v

Jan Sandersz. anders genaemt Jan Schot

Ghezijen bij de Gerechte der stede vander Goude het intendit henluijden overgegeven bij Dirck Cornelisz. Schaepp Bailliu ende Schout der zelve Stede inden name ende van wegghen de hooghe Overichheidt der Lande ende Graefschappe van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt eijsscher in cas van delict op ende jegens Jan Sandersz. alias Schot, poorter deser stede, gedaegde in persoon op pene van ban ende conficatie¹ van goederen. Proponerende de voorn. eijsscher dat den voorseyde gedaegde opten 8en decembris anno 1600 ende drije op een manendach 's avonts ontrent acht uijren gecomen es met zijn geselchop opte Groenewegh ende cloppende aldaer op een deur zijn ingelaten geweest van seeckere soldaten die in 't logement thujs waeren, ende comende inden haert is den voornoemde Jan neder gaen sitten op een stoel, waer jehghens een vrouwpersoon zejide, dije daer zat en thujs lagh, dat hij naer hujs gaen zoude, daer Jan voorn. op antwoorde: "Wat roert 'et nae, ghij hoer, ghij varcken, ick bruij u wel voer uw cop", tastende mitsdien in zijn sack in manieren ofte hij zijn opsteker hadde willen voorthaelen, ende d' voorsz. vrouw daer mede quaedt doen, dan alsoe d' selfde hem ontweeck, heeft hij de vrouw vanden huijse die voer 't vijer inden haert zat en spon, met een vuijst

fol. 193

voer haer cop geslagghen hoewel sij hem nijet en hadde gemoeijt noch aengesproocken, 't welcke de soldaten voorn. bemerckende, hebben den voorseyde Jan met sijn geselschap ten huijse uut gedreven ende zijlluijden alsoe in grammen moede voor die deur comende, is haerluijden op straet ontmoet een vrouwe, d' welcke den voorseyde Jan sonder woordt ofte wederwoordt, soe dapper geslagen heeft, dat zij aerselingh over ter aerde vijel, zulx dat zij ter neusse uut bloede, ende sijlluijden voorts gaende, soe 't scheen om gheweert te halen, zijn ontrent een quartier uijrs daer naer weder gecomen opte Groenewegh voor 't selve hujs, daer zij uitgecomen waren, roupende ende crijtende: "Compt 'er uut", schrassende mette messen ofte geweert tegen die straeten aen, maer die van binnen en wilden gheen deur open doen. Ende alsoe sulx nijet en behoorde ongestraft te blijven, dat hij eijsscher over sulx om 't recht vande Graeffelicheijt te bewaren den voorseyde delinquant tot zijnder lester woenplaetse (nae costume) hadde doen dachvaerden in persoon te compareren, op pene van ban ende

¹ Sic, conficatie, lees: confiscatie.

confiscatie van goederen. Maer ten dage dijenende rechtelijck ter vijerschaer, ende ter peuije van 't Stadthuijs uytgeropen wesende, ende nijet comparerende, dat mitsdyen hem toeghewesen is 't eerste default, ende voort profijt van dijen hem geaccordeert een anderde citatie, d' welcke insgelijx gedaen zijnde, ende nijet comparerende, dat teghen hem verleendt is het tweede deffault ende voor 't profijt van dijen geaccordeert een derde citatie, mit inthimatie, d' welcke mede gedaen wesende, dat de ghedaegde noch nijet en compareerde, mits 't welcke jegens hem gegheven is het darde default, ende voor 't proffijt van dijen

fol. 193v

hem eijscher geadmitteert te dijenen van sijn intendit, met een vijerde citatie ex superabundanti, ter woestede vanden defaillant, gedaen te worden met inthimatie, om 't voorsz. intendit te zijen verifiëren, ende sententie t' anhoren. Welcke citatie ende inthimatie ghedaen zijnde hij dijes niet jegenstaende noch nijet en is gecompareert, soe dat d' eijscher sijn intendit mitte verficiation daer toe dijenende, heeft overgelevert ende recht versocht. Schepenen mit rijpe deliberatie van rade deurgesien ende overgheweghen hebbende alle 't gene ter materije mochte dijenen, mitsgaders ge getuijgenissen ende informatie van 't voorsz. feijt, bij hem eijscher genomen, doende recht inden name ende van wegghen de hooghe Overicheit ende Graeffelickheijt der voorsz. Landen hebben den voorsz. Jan Sandersz. gedaegde ende defaillant, voor 't profijt ende uijt machte vande voorsz. defaulten versteecken ende versteecken hem bij desen van alle exceptien declinatoir, dilatoir, peremptoir, defensien ende weren van rechten, die hij in desen hadde doen mogen doen en proponeren. Bannende voort den zelven Jan Sandersz. defaillant uijt dese Stede vander Goude, ende de vrijdomme van dijen, den tijdt van twee jaren, sonder middeler tijdt weder daer inne te moghen comen off converseren, op

fol. 194

pene van meerder correctie, ende condemneren hem in een boete van vijftien gulden, elcke gulden gereeckent tot 40 ghrooten Vlaems, ten behouwe vanden officier. Te betalen voer ende alear hij weder inde Stadt zal moghen comen, Gepronunchieert ter vijerschaer opten voorlesten Julij anno 1600 vijer. Present Bailliu, de vijer Burgermeesteren, ende alle de Schepenen, uijtgesondert Adriaen Claesz. Goudtswaert.

fol. 194

Jan Jhons engelsman gebannen

Alsoe Jan Jhons anders genaemt Jan Symonsz hantschoemaecker geboren tot Oxbrits bij Lonnen in Engelandt jegenwoordich gevangen, oudt ontrent 26 jaren, voor schepenen bekendt ende beleden heeft, hoe dat hij inde voorleden wynter op een morgenstont tot Delft gestolen heeft seeckeren turff. Item dat hij op een gestolen versilvert rapier drye gulden geleendt, ende een gestolen signet met silver beslagen gecocht heeft voor een vaen¹ biers, midsgaders dat hij seecker dyeven opgehouden, off gelogeert heeft, hoewel hij hem excuseert, seggende nijet geweeten te hebben, dat 't rapier off signet genomen off dat de personen, die hij logeerde, dijeven waren. 't Welck saecken sijn van quader consequentie, die nyet ongestraft en behoren te blijven. Soe is 't dat Schepenen, doende recht inden name ende van wegen de hoge Overicheydt ende Graeffelickheijt van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt den voorseyde Jan Jhons gebannen hebben, ende bannen hem mits desen uyt deser stede vander Goude, ende de vrijdomme van dyen, den tijdt van tyen jaren, te ruymen binnen daechs sonneschijn. Sonder binnen d' voorsz. tijdt weder daer inne te mogen comen. Al op pene van meerder correctie, ende verclaren alle zijne goederen, indien hij eenige heeft verbuert ten profijte vande hoge Overicheydt. Actum den 7en Augusti anno 1600 vyer. Present den Bailliu ende alle de Schepenen.

fol. 194

Lieven Gillisz. linnewever

Ghesyen bij de Gerechte der stede vander Goude 't intendit henluijden overgegeven bij Dirck Cornelisz. Schaep Bailliu ende schout der selver Stede inden name ende van wegghen de hooghe Overicheyt der lande

fol 194v

ende Graeffschappe van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt eyscher in cas van delict op ende jegens Lijeven Gillisz. linnewever gedaechde in persoon op pene van ban ende confiscatie van goederen. Proponerende den voorseyde eyscher, hoe dat den ged. binnen deser stede op 't Seuchstraet opten 17en Novembris lestleden eenen Michiel Woutersz. linnewever van levende lijve ter doot gebracht heeft. Ende alsoo sulx niet en behoorde nae Rechte ongestraft te blijven. Dat hij eijscher oversulx om 't recht vande Graeffelijckheijt te bewaren den voorseyde handtdadighen tot sijnder lester woenplaetse (nae costume) hadde doen dachvaerden in persoon te compareren op pene van ban ende confiscatie van goederen, maer ten daghe dyenende, rechterlijcken ter vijerschaer ende ter peuye van 't Stadthuijs uytgeropen wesende, ende niet comparerende dat mitsdyen hem toegewesen is 't eerste deffault, ende voor 't profyt vandyen hem geaccordeert een anderde citatie, de welcke

¹ Verhoef (1983), vaen, vaan; inhoudsmaat speciaal voor bier, meest 4 mengelen, 8 pint (ca. 2,4 liter).

insgelyx gedaen synde, ende niet comparerende, dat tegens hem verleent is het tweede deffault, ende voor 't profyt vandyen geaccordeert een derde citatie met inthimatie, de welke mede gedaen wesende, dat de gedaechde noch niet en compareerde, mits welke jehens hem gegeven is het derde deffault, ende voor 't profyt vandyen hem eyscher geadmitteert te dijnen van sijn intendit, met een vierde citatie ex superabundanti ter woenstede vanden deffailant gedaen te worden, met inthimatie om 't voorsz. intendit te sijen verifien ende sententie t' aenhooren. Welcke citatie ende inthimatie gedaen synde, hij dyes niet jegenstaende noch niet en is gecompareert. Soe dat d' eyscher sijn intendit mette verificatien daer toe dyendende heeft overgelevert, ende recht versocht. Schepenen (met rijpe deliberatie van rade) deurgesyen ende overgewegen hebbende alle 't gene ter materie mochte dijnen, mitsgaders de getuijgenise ende informatie van 't voorsz. feijt, bij hem eyscher genomen, doende recht inden name ende van wegghen de hooghe Overicheydt ende Graeffelijckheydt

fol. 195

der voorsz. Landen, hebben den voorsejde Lijeven Gillisz. gedaechde ende deffailant voor 't profyt ende uyt machte vande voorsz. deffaulten versteecken ende versteecken hem bij desen van alle exceptien declinatoir, dilatoir, peremptoir, defension ende weren van Rechten die hij in desen hadde moghen doen ende proponeren. Bannen voort denselven Lieven Gillisz. deffailant uijte Landen ende Graeffelijckheydt van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt den tijdt van hondert jaren, zonder middeler tijdt weder daerinne te comen op de verbeurte van sijn lyff. Ende verclaeren alle sijne goederen indyen hij eenighe heeft, verbeurt tot profyt vanden hooghe Overicheydt ende Graeffelijckheydt van Hollandt. Gepronunchieert ter vijerschaer opten 13en Augusti anno 1600 vier. Present den Bailliu, de vier Burgermeesteren, ende alle de Schepenen, uytghesondert Adriaen Jansz.

fol. 195

Claes Aelbertsz. sleper

Ghesijen bijde Gherechte der stede vander Goude 't intendit henluijden overgegeven bij Dirck Cornelisz. Schaep Bailliu ende Schoudt der selver Stede inden name ende van wegen de hooghe Overicheydt der lande ende Graeffschappe van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt eyscher in cas van delict, op ende jegens Claes Aelbertsz. Sleper, gedaechde in persoon, op pene van ban ende confiscatie van goederen. Proponerende den voorsejde eyscher, hoe dat de gedaechde binnen deser stede opten Thyendewech op Palmsondach lestleden t's avonts ontrent ten acht uyren, eenen Claes Pietersz. de meyt van levende lijve ter doodt gebracht heeft. Ende alsoo sulx nijet en behoorde nae rechte ongestraft te blijven ende voort als voren.

fol. 195

Cornelis Willemsz. messemaeker

Gezien bij de Gherechte der Stede vander Goude, 't intendit henluijden overgegeven bij Dirck Cornelisz. Schaep Bailliu ende Schout der zelve Stede, inden name, ende van wegghen de

fol. 195v

hooghe Overicheydt der lande ende Graeffschappe van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt, eyscher in cas van delict op ende jegens Cornelis Willemsz. messemaeker ghedaegde in persoon, op pene van ban ende confiscatie van goederen. Proponerende den voorsejde eyscher, hoe dat den ghedaegde binnen deesen Stede, op sonnendach den achtentwintichsten Junij lestleden, 's avonts ontrent ten zeven uijren eenen Joris Barentsz. spellemaker van levende lijve ter doodt ghebracht heeft. Ende alsoo sulx nijet en behoorde nae Rechte onghestraft te blijven etc. ende voort als voren.

fol. 195v

Mees Dirxz. molenaer

Gezien bij Schepenen der Stede vander Goude, 't intendit henluijden overgegeven bij Dirck Cornelisz. Schaep, Bailliu ende Schout der zelve Stede, inden name ende van wegghen de hooghe Overicheydt der Lande ende Graeffelijckheydt van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt, eyscher in cas van delict op ende jegens Mees Dirxz. molenaer, gedaegde in persoon, op pene van Ban ende confiscatie van goederen. Proponerende den voorsz. eyscher hoe dat den ghedaegde opten 19en Junij lestleden, 's avonts ontrent 't acht uyren, ontrent Dijxpoort, eenen Jan Thijssen wagenaer van levende lijve ter doodt ghebracht heeft. Ende alsoe sulx nijet en behoorde nae rechte ongestraft te blijven etc. ende voort ut supra. Actum ten dage als voren. Present den Bailliu ende alle de Schepenen uytgesondert Adriaen Jansz.

fol. 195v *In de marge: "Hier moeten staen twee sententien staende hierna op 't 13: navolgende blaen".*

Claes Jansz. van Verdun in vranckryck

Alsoe Claes Jansz. geboren te Verdun in Vranckryck oudt ontrent 17 jaren, jegenwoordich gevangen opten 16en july lestleden om seeckere dieverien tot Utrecht gegeesselt ende uyt 't Sticht van Utrecht ende de Landen van Hollandt ende Zeelandt gebannen zijnde den tijdt van tyen jaren, sonder daer weder in d' selve

fol. 196

tijdt in te mogen comen op pene vande Galge, dyes niet jegenstende (op 't bannissement nyet passende) weder daer inne gecomen is, persisterende ende voortvarende in dyeverien als van te vooren. Sulx dat hij weder tot Utrecht gevangen is, ende aldaer gegeesselt, gebrandtmerct ende gebannen uyt 't voorsz. Sticht ende Landen van Hollandt ende Zeelandt op pene vande Galge ten eeuwigen dagen. Ende hoewel hij mitsdien wel behoort hadde van zijn quaet leven afstandt te doen, ende te ruymen ende blijven uyte Landen daer hij uyt gebannen was. Dat hij nochtans sulx nyet gedaen, maer wederom van nyeus hem begeven heeft tot dieverien veel al gemenght mit violentie ende geweld, gelijk hij voer Schepenen buyten pijnende ende bande van ijser onder den blauwen hemel heeft beleden. Te weeten dat hij geleden ontrent acht off negen weecken in 't suydteynde van Sevenhuysen inder nacht met zijne complicen in een huys ingebroocken is, duer de mondt van een oven, daer hij duer inclom openende de achterduer ende zijn medecomplicen inlatende. De welcke een opcamer hebben opgebroocken daer zij met malcanderen namen seecker wolle ende linnen cleederen ende seecker nyeu linnen. doende 't selve eensdeels vercoopen ende eensdeels inde lombert brenghen duer seeckere vrouwen hyer mede gevangen, daer van zij genoten elx ontrent een gulden. Item dat hij mit zijn complicen ontrent seven off acht weecken geleden tot Berchambocht inder nacht met een trouffselbladt opgedaen heeft een veynster, daerduer hij inclom, nemende aldaer een wambais mit een brouck treckende hij 't wambais an ende een van zijn complicen den brouck. Dat hij ontrent vijff weecken geleden aen de Seghwaertse wech nyet verre van Benthuisen met zijn complicen inder nacht affgebroocken heeft een planck die gespyckert was voor een veynster off gat boven de achterduer. Duer welck gat hij mit hulp van d' andere inclom. Doende (als hij binnen was) een boom aff, die voor de duer lach, latende alsoe de andere in, ende mit malcanderen gaende in 't voorhuys, hebben aldaer uyt een kist ofte slaepbanck genomen twee vrouwenrocks, een [kinderbenyentgen], een kinderkuersgen, seecker hemden ende slaepplaeckens, mit een hoedt, welck goedt bij de voorsz. vrouwen inde lombert gebrocht is, genyetende hij voer zijn portie vijff gulden. Dat hij ontrent vyer weecken geleden in 't dorp van Wateringen inder nacht mit zijn geselschap een glas boven de voorduer van een huys uytgenomen heeft, daer hij soe verre duer hulp van d' andere die hem ophieven inclom dat hij de duer bequamelicken conde opendoen ende d' selve duer op zijnde, gingen in huys, al waer zij van

fol. 196v

een banck ende uyt een tresoor namen een heuyck, een mantel, een vrouwenrock, een brouck, ontrent twee ellen graeu wollen laecken, seecker linnen ende een silvere span¹. Welck goedt bij de voorsz. vrouwen eensdeels vercocht ende eensdeels inde lombert gebracht is, daer van hij genoot ontrent seven gulden. Dat hij mit zijn complice in 't noordteynde van Sevenhuysen 's nachts te voren als hij gevangen worde, met een quaetspelbladt opgedaen heeft een achterduer, breeckende daer nae een houte styl, die in een kelderveynster stont aen stucken, ende latende zijn macker in, ende hebben alsdoen aldaer van off uyt een tresoor genomen seecker wolle cleederen, met ontrent vyer ellen wolle laecken, synde aen twee stucken, ende eenige slaepplaeckens ende slopen, hemden ende anders. Welcke goederen bij de voorsz. vrouwen eensdeels hyer inde lombert gebrocht ende eensdeels vercocht zijn. Dat hij in Westgravelandt over Leck uyt een huys van een stoel die voer 't bedde stont genomen heeft een swarten brouck, die hij mede noch an heeft, daerin tien stuyvers aen gelt was. Ende dat hij de neercoussen, die hij an heeft genomen heeft in een ander huys mede in Molenaersgrave. Alle 't welcke saecken zijn van quader consequentie, die in Steden ende Landen van rechte nyet en behoren getolerert maer gestraft te worden andere ten exemple. Soe is 't dat schepenen (nochtans meer genegen zijnde tot bermherticheydt dan tot riguer van justitie) doende recht inden name ende van wegen de hoge Overicheydt ende Graefflickheydt van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt den vorseyde Claes Jansz. bij desen condemneren achter op 't schavot gebrocht tende aldaer wel strengelick ten bloede toe tot discretie van schepenen gegeesselt, ende daer nae op zijn schour gebrandtmerct te worden. Bannende hem voort opte Galeye den tijdt van vyer jaren, om daer op re roeyen ende wercken volgende d' ordre der selver. Ende verclaren alle zijnen goederen indien hij eenige heeft, verbuert ten profijte vande hoghe Overicheydt. Actum ter vierschaer den tweeden decembris anno 1600 vyer. Present den Bailliu ende alle de Schepenen.

fol. 196v

Jan Claesz. van Eempden

Alsoe Jan Claesz. van Eempden oudt ontrent 17 jaren, jegenwoordich gevangen opten 11 Augusti lestleden tot Utrecht om de dieverien bij hem gepleecht gegeesselt, gebrandtmerct ende uyte Stade, Steden ende

fol. 197

¹ GTB. Span; metalen voorwerp, om delen van kleding vast te maken, ook als sieraad gedragen door vrouwen en mannen.

Landen van Utrecht, Hollandt ende Zeelandt gebannen is ten eeuwigen dagen, sonder weder daer inne te mogen comen op pene vanden galge. Ende dat hij dies nyet jegenstaende (gelijck hij voer Schepenen buyten pijn ende banden van ijser onder den blauwen hemel bekendt ende beleden heeft) zijn leven nyet gebetert, noch de Landen (daer hij uyt gebannen was) nyet geschuyt, maer ter contrarie vagabunts gewys daer duer lopende ende 't bannissement dagelix violerende weder van nyeus angericht ende gepleecht heeft, veel verscheyden dieverien meest gemengt met fortse ende geweld. Te weten, dat hij mitte zijne ontrent acht off negen weecken geleden in 't Suydteynde van Sevenhuysen inder nacht ingebroocken is in een huys duer de mont van een oven, daer een van huerluyden inclom doende de duer open, ende hij mede alsoe incomende, hebben een opcamer opgebroocken daer zij namen seecker wolle ende linne cleederen mit wat nyeu linnen laecken. Doende dit alles vercopen ende inde lombert brengen duer seeckere vrouwen hyer mede gevangen, genyetende voor zijn portie ontrent tien off elff gulden. Dat hij mit zijn geselschap geleden ontrent seven off acht weecken te Berchambocht inder nacht, daer zij 't veynster op deden, mit een trouffspel blat¹, daer een van henluyden inclom, genomen heeft een wambais mit een brouck, welcke wambais ende brouck twee, die mit henluyden waren, antrocken. Dat hij met zijn complicen aen den Segwaertsche wech nyet verre van Benthuisen geleden ontrent vijff weecken inder nacht ingebroocken is in een huys daer zij affbraecken een planck boven de duer van 't achterhuys, waer duer een van henluyden, die zij ophyeven inclom, den welcken aff dede een boom, daer de duer mede gesloten was, latende alsoe d' andere in, ende gaende in 't voorhuys, hebben aldaer uyt een kist ofte slaepbanck twee vrouwenrocks, een kints benyetgen, een kinder kuersgen et seecker hemdens, slaepplaeckens ende een hoedt, welcke goederen bij de vrouwen inde lombert gebracht zijn, genyetende hij daer aff voer zijn portie vijff gulden. Dat hij in 't dorp van Wateringen geleden ontrent vyer weecken heeft helpen inbreecken in een huys, daer zij de nagels van een glas boven de voorduer staende aff deden, nemende 't glas uyt, ende climmende een van huerluyden, die bij d' ander opgeheven worde soe verre daer in, dat hij de duer op dede, ende comende zijluyden alsoe in huys, hebben daer van een banck ende uyt een tresoor genomen een heuyck, een mantel, een vrouwenrock, een brouck met ontrent twee ellen graeu laecken, ende seecker linnen met een silvere span. Welck goedt eensdeels bij de vrouwen vercocht ende eensdeels inde lombert gebracht is. Daer aff hij voer zij portie genoot seven gulden. Dat hij in 't dorp van Waddinxveen opte

fol. 197v

kermis inder nacht heeft helpen inbreecken in een huys, al waer zij de achterduer mit een mes opstaecken, gaende duer de middelduer die openstondt in 't voorhuys, daer zij van een banck namen een vrouwen swarte kuers, een lyffgen sonder mouwen, een silvere span van een onderryem, een silvere schorthaeck ende het silver van een scheede mit wat ander cleyn goedt, welck goedt mede bij de vrouwen vercocht ende inde lombert gebracht worde. Daervan hij sijn anpaert genoten heeft. Dat hij mit noch een die bij hem was geleden ontrent seven off acht weecken bij de duyns uyt een huys daer zij de achterduer mit een mes opstaecken ende de wervel aff styeten genomen hebben een brouck mit een wambais die mede bij de vrouwen inde lombert gebracht is, daer aff zij cregen 14 gulden, daer hij sijn anpaert genoot. Ende dat hij mit zijn tveen geleden ontrent vyer weecken genomen heeft tot Stolck een buydel daer vijff gulden an gelt in was, uyt een brouck die in een achterhuys op een coestal hingh. Alle 't welke saecken zijn van quader consequentie, die nyet en behoren getollereert, maer gestraft te worden andere ten exemple. Soe is 't dat schepenen nochtans meer genegen zijnde tot bermherticheydt als tot riguer van justitie, doende recht inden name ende van wegen de hoge Overicheydt van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt, den voorsejde Jan Claesz. mits desen condemnieren achter op 't Schavot gebracht ende aldaer wel stengelick ten bloede tot tot discretie van schepenen gegeesselt, ende daer nae gebrantmerct te worden op zijn een schour. Bannende hem voort opte Galeye den tijdt van vyer jaren, omme daer opte roeyen ende wercken volgende de ordre der selver ende verclaren alle zijne goederen, indien hij eenige heeft verbuert ten profijte vande hoghe Overicheydt. Actum ter vierschaer den tweeden decembris 1600 vyer. Present den Bailliu ende alle de Schepenen.

fol. 197v

Lucas Gerritsz. van Maesbommel

Alsoe Lucas Gerritsz. van Maesbommel oudt ontrent 18 jaren, anders genamet Lucas van Meteren jegenwoordich gevangen, opten 21 juny lestleden om seeckere dieverie bij welboren mannen inde heerlicheydt van Voshol uyte Landen van Hollandt ende Westvrieslandt gebannen is, den tijdt van een geheel jaer, sonder middeler tijdt weder daer inne te mogen comen op pene van aen den lijve gestraft te worden. Ende hoewel hij oversulx wel behoort hadde zijn leven te beteren, ende uuyte Landen daer hij uyt gebannen was te vertrecken ende daer uyt te blijven. Dat bij nochtans 't selve nyet gedaen, maer ter contrarie

fol. 198

als een vagabundt duer 't selve Landt lopende, in 't violeren van zijn bannissement gecontinueert ende dagelix hem tot dieverien ende huysbraecken begeen heeft. Gelijck hij voer Schepenen buyten pijn ende bande van ijser onder den blauwen hemel heeft beleden. Te weeten dat hij mit zijn complicen geleden ontrent vijff weecken aen de Segwaertse wech nyet verre van Benthuisen inder nacht in seecker huys ingebroocken is, daer zij een

¹ Ibidem. Soort kaartspel waarbij de kleur de eigenschap is toegekend de drie andere kleuren te kunnen slaan of nemen.

planck boven de duer van 't achterhuys affbraecken, waerduer een hen henluyden, die vande andere opgeheven worde, inclom, die den boom, daer de duer mede gesloten was aff dede, latende alsoe de andere in. Ende gaende t' samen in 't voorhuys, hebben aldaer uyt een kist ofte slaepbanck genomen twee vrouwenrocken, een kints benyetghen, een kints kuersgen mit seecker hemdens, slaepplaeckens ende een hoedt, welke goederen bij de vrouwen hyer mede gevangen inde lombert gebrocht zijn genyetende hij voer zijn portie ontrent vijff gulden. Dat hij in 't dorp van Wateringen mit zijn complicen ontrent vyer weecken gelden inder nacht ingebroocken is in een huys daer zij uyt namen een glas boven de voordeur, naedijen sy de nagels van 't glas affgedaen hadden, al waer een ven heurluyden deur hulp vande andere soo verre inclom, dat hij de voordeur opdede. Daer deur syluyden in 't huys comende aldaer genomen hebben van een banck ende een thresoor een heuyck, een mantel, een vrouwenrock, een broeck met ontrent twee ellen wolle laecken ende zeecker linnen met een silvere span. Welcke goederen bij de voorsz. vrouwen eensdeels vercocht ende eensdeels inde lombert verbrocht syn. Daer aff hij voor zijn portie genoot seven gulden. Dat hij met noch een die hij bij hem hadde in 't Noordeijnde van Sevenhuijsen inder nacht te voren als hij daechs gevangen worde, ingebroocken is in een huijs daer sy de achterdeur met een trouffspel bladt open deden, breeckende voort een houte stijl die in een kelderveijnster stondt met een beytel aen stucken daer deur den anderen inclim die de middeldeur op dede ende hem inlijet. Ende hebben aldaer uijt ofte van een Thresoir genomen zeecker wolle cleederen, met ontrent vyer ellen wolle laecken dat an twee stucken was, ende seecker slaepplaeckens,

fol. 198v

cussesloopen, hembdens ende anders. Welcke goederen bij de voorsz. vrouwen binnen deser stede vercocht ende inde lombert gebrocht syn. Dst hij in Otterlandt gestolen heeft een hemde ende een paer schoenen, die hij antrock, ende dat hij met sijn tween tot Ammers over Leck genomen heeft een hemderock ende in Cappelle uyt een tas die binnen in een huys hing drye gulden aen gelt. Alle 't welck saecken sijn van quader consequentie, die niet en behooren getolereert maer gestraft te worden andere ten exemple. Soo is 't dat schepenen nochtans meer genegen synde tot barmherticheyt dan tot rigeur van Justitie, doende recht inden name ende van wegghen de hooghe Overicheyt ende Graeffelijckheyt van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt, den voorseyde Lucas Gerritsz. bij desen condemneren achter op 't schavot gebrocht ende aldaer wel strengelijck ten bloede toe tot discretie van schepenen gegheesselt, ende daer nae gebrantmerckt te worden op sijn een schour. Bannende hen voort opte Galeye den tijdt van vyer jaren omme daer opte roeyen ende wercken volgende den ordre daer zelve. Ende verclaren alle zijne goederen indyen hij eenige heeft verbuert ten profijte vande hooghe Overicheyt. Actum ter vijerschaer den tweeden decembris anno 1600 vyer. Present den Bailliu ende alle de Schepenen.

fol. 198v

**Isaack Isaacksz van Cantelburch
in Engelandt**

Alsoo Isaack Isaacksz geboren van Cantelburch in Engelandt oudt ontrent 17 jaren, jegenwoordich gevangen opten 16en meye lestleden ter zaecke vande dyeverien bij hem gepleecht bij sententie vanden hove van Utrecht geschavotteert, gegeesselt ende gebannen sijnde uijt de Stadt, Steden ende Landen van Utrecht, Hollandt ende Zeelandt ten eeuwigen daghen dijesnietjegenstaende hem niet buyten de selve gehouden maer als een vagabundt daer

fol. 199

deur loopende sijn bannissement dagelyx ende continuelijcken gevioleert noch sijn leven nijet gebetert maer hem vervordert heeft wederom van nieuus te pleghen verscheyden dijeverijen. Gelijck hij voor schepenen buyten pijnje ende bande van ijser onder den blaeuwen hemel heeft beleden. Te weten dat hij in een dorp van Bleyswijck aff nae den Leydtschendam te gaen genomen heeft in een voorhuys uijt een tas die daer hingh drye gulden aen gelt. Item tot Ammers over Leck met noch een die hij bij hem hadde, een mans hemderock. In Cappelle op d' Yssel uijt een voorhuys drye gulden aen gelt dat zij verteerden. Tot Stolck uijt een brouck leggende in een achterhuys op een koestaeck vijff gulden, daer hij aff genoot 35 stuvers. Item hij alleen inde Veenen een paer coussen, ende hij met noch een ander te Nijencoop een brouck die op een kaespersse hingh die sij deden vercoopen voor twee gulden daer hij aff hadde eene gulden. Alle 't welke zaecken sijn van quader consequentie die niet en behooren getolereert maer gestraft te worden andere ten exemple. Soo is 't dat schepenen nochtans meer genegen sijnde tot Barmherticheyt dan tot rigeur van Justitie. Doende recht inden name ende van wegghen de hooghe Overicheyt ende Graeffelijckheyt van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt, den voorseyde Ysaack Ysaacksz bij desen condemneren tot sijn middel toe naeckt gemaect, ende met twee roeden achter aen 't lijff op 't schavot gestelt te worden om de justitie vande andere van 't eerste tot 't leste toe aen te zyen. Bannende hem voort uyt de Landen van Hollandt ende Westvrieslandt den tijdt van vyer jaren te ruymen uyt deser stede ende vrijdomme vandijen binnen daechs sonneschijn, ende de voorsz. Landen binnen drye daghen, sonder binnen de voorsz. tijdt weder daer inne te comen op pene van

fol. 199v

meerder straffe. verclarende sijne goederen, indyen hij eenighe heeft, verbeurt ten profijte vande hooghe Overicheydt. Actum ter vierschaer den tweeden decembris anno 1600 vyer. Present den Bailliu ende alle de Schepenen.

fol. 199v

**Geerte Jans van Emmiger in 't
Sticht van Munster**

Alsoo Geerte Jans geboren te Emmiger in 't Sticht van Munster oudt ontrent 31 jaren, jegenwoordich gevanghen in aprili anno 1600 drye, in apprehensie sijnde inde heerlijckheydt van Voshol (daer zij haer selven Henrickgen Willems noemde) ter zaecke van haer dieveryen ende ander quaedt comportement gebannen is geweest den tijdt van drie jaren. Ende dat sy dyes niet jegenstaende haer leven niet gebetert maer wederomme als van te voren haer begeven heeft tot haer oude quade leven. Soo dat sy daer over bij den Hove van Utrecht opten 26en meye lestleden openbaerlijcken gedaen schavotteren ende gheesselen ende ten eeuwighen daghen uyt de stadt, Steden ende Landen van Utrecht, Hollandt ende Zeelandt gebannen is, sonder daer inne weder te moghen comen op pene vande Galghe. Op welck bannissement niet gepast maer inde selve Landen daer sy uyt gebannen was gebleven, geconverseert, ende vagabundts gewys geloopen heeft. Ende in plaetse dat zij haer leven soude beteren en heeft sulx niet gedaen maer haer wederomme begheven tot dyeverye ende hare daghelyxe handelinghe daer van gemaect. om de goederen bij andere gestolen te vercoopen ofte inde lombert te brengen. Gelijk sy voor schepenen buyten pijn ende bande van ijser onder den blauwen hemel heeft beleden. te weten dat zij geleden ontrent seven off acht weecken uyt een hujs in Berchambacht met een die sy bij haer hadde gestolen heeft een paerssen rock. Dat sy mede

fol. 200

ontrent seven off acht weecken geleden met haer complicen tot Leyden vercocht ende eensdeels inde lombert gebrocht heeft zeeckere goederen gestolen bij de medeghevangens in 't suijdeynde van Sevenhuijsen namentlick een heuyck, een swarten rock, een stuxken stamet laken, met ontrent zes ende dertich ellen linne laeken, wesende aen drie stuxken, ende zeker linnen als hemden ende slaepplaekens. Waervan t' samen gecomen is ontrent twee ende dertigh of driendertigh gulden, genietende daer van haer salaris. Dat zij mede met haer complicen ontrent de Wenschveensche kermis van wegen haer mede gevanghen, tot Leyden eensdeels heeft vercocht, ende eensdeels inde lombert gebrocht sekere goederen upte voorsz. kermis bij nacht uijt een hujs gestolen. Eerst een zwarte keurs, met een lijfgen, zonder mouwen, een silvere schorthaeck, een silvere span van een onderriem, ende het silver van een schee, t' samen voor ontrent sestien of zeventien gulden, genijetende voor haer moeijten ende vercoopen haer salaris. Dat zij mede met haer complicen, geleden ontrent vijf weken van wegen de voorsz. gevangens inden Hage inde Lombaert gebracht heeft zekere goederen, gestolen inder nacht in Zegwaert bij Benthuijsen, twee vrouwenrox, een kinder benijetgen, ende een kinder keursgen, waerop sij creghen ontrent zeventien gulden. Genijetende als voren. Dat zij mede met haer complicen, geleden ontrent vier weken van weghen als voren tot Schijedam eensdeels vercoft, ende eensdeels inde Lombaert gbrocht heeft, een heujck, een mantel, een vrouwenrock, met ontrent twee ellen graeuw laken, ende een silvere span, t' samen voor twintich

fol. 200v

gulden, genijetende als voren. Welcke goederen gestolen waren, bij hare mede gevangens inden dorpe van Wateringen inder nacht. Dat sij met haer complicen opten dach als sij hier gevangen worde, binnen dese stede eensdeels vercoft, ende eensdeels inde Lombaert gebrocht heeft, een swarten vrouwen rox, een swarte mans Casiack, een swart knechgens pijeghen, ontrent vier ellen swart wolle laken, wezende aen twee stuxken, met zekere kussesloopen, slaepplakens, hemden ende anders, welke goederen opten zelven nacht gestolen waren, bij haer medegevangens in 't noorteijnde van Sevenhuijsen. Dat zij met haer complicen inde Somer voerleden van wegen de voorsz. gevangens, alhier inde Lombaert gebrocht heeft, een zwarte mantel, die gestolen was bij de Duijns, daerop sij creegh twaelf gulden, genietende als voren. Dat sij van Kees Rosendael ende Cleijn Woutgen geleden ontrent twee jaren, gecregen heeft een kusebuijken, dat bij heur neffens andere goederen, mede gestolen was. Dat zij ontrent dezelve tijdt vande voorn. personen tot Utrecht, inde Lombaert gebrocht heeft, een stuck roodt plets, bij heur gestolen, crijgende daerop een gulden, genietende voor haer moeijten drie stuvers. Dat zij van wegen eenen Zweer ende Jan den Engelschman tot Wourden inde Lombaert gebrocht heeft, twee vrouwenrocken, die zij hadde gestolen achter Lopick, crijgende op beijde de rocken acht gulden, genijetende voor haer moeijten tien stuvers.

fol. 201

Dat zij van wegen den voornoemde Zweer, ende eenen Oth tot Utregt, vercoft heeft een bethlaken, met twee hemden, voor een daelder, dien bij de selfde gestolen waren, ontrent Uuijtrecht, genijetende voor haer moeijten vier stuvers. Dat zij van wegen Evenzoo ende eenen Jacop inde Lombaert gebrocht heeft, een brouck, ende een wambaeijs, dat zij gestolen hadden bij de Duijns. Daerop zij creech veertien gulden, genietende van elx zes stuvers. Alle 't welke saken sijn van quader consequentie, die nijet en behooren getolereert, maer strengelijck

gestraft te worden andere ten exempele. Soo is 't dat schepenen nochtans meer genegen sijnde tot Barmharticheit dan tot riguer van justitie, doende recht inden name ende van wegen de hooghe Overichheidt, de voorsz. Geerte Jans bij deze condemneren achter op 't Schavot gebrocht, ende aldaer ten bloede toe tot discretie van schepenen, wel strengelijck gegeesselt, daer nae gebrandtmerckt te worden met twee mercken op elke schour een. Ende daer nae in een Castimentshuijsken geleydt, te water ende te broode, den tijdt van veertien dagen. Bannende haer voort uijte Landen van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt, ten ewigen dagen. Te ruijmen aldan dese Stede, ende de vrijdom vandien, binnen daechs sonneschijn, ende de voorsz. Landen binnen drije daghen, zonder 't eeniger tijdt weder daer inne te moghen comen, op pene vande Galge. Ende verclaren alle hare goederen indien zij enige heeft verbeurt ten profijte vande hooghe Overichheidt. Gepronunchieert ter

fol. 201v

vijserschaer den 2en december anno 1600 vijer. Present den Bailliu, ende alle de Schepenen.

fol. 201v

Nelle Cornelis

Alsoo Nelle Cornelis geboren tot Alckmaer oudt ontrent twintich jaren, jegenwoordich gevangen, haer zelven tot anderen tijden genoempt hebbende, Neeltgen, Leentgen, ende Annitgen, sekere tijdt geleden tot Utrecht, om haer quaedt leven gevangen is geweest ende op hope van beternisse, gracelijcke ontslagen. Item alhier binnen der Goude in octobri anno 1600 drije, gebannen den tijdt van zes jaren, uijt Hollandt, ende Westvrieslandt. Tot Leyden gegeesselt ende gebannen, ende daer nae als opten 16en Julij lestleden, bij den Hove van Utrecht ghedaen geesselen, brandtmercken, ende uijte Landen van Utrecht, Hollandt ende Zeelandt gebannen, den tijdt van tijen jaren sonder weder daer inne te moghen comen, op pene van meerder straffe. Op alle welke bannissementen, ende ander correctien zijn nijet passende, zij haer nijet ontsien en heeft wederomme vagabunts gewijs deur d' voorsz. landen te loopen, ende alsoe d' selve Bannissementen te violeren, dagelix de goederen bij den Calissen gestolen inde Lombaert brengende ende vercoopende, ende daer van genijetende, telken haer profijit. Gelijck zij voer Schepenen buyten pijn ende bande van ijser, onder den blauwen hemel heeft beleden. Te weten dat zij haer vervordert heeft zekeren tijdt geleden, tot Bommel met haer medecomplien te vercoopen, twee vrouwen

fol. 202

rox d'welke in Leerbrouck bij Leerdam gestolen waren, crijgende daervoren zeventien gulden, genijetende daer van haer salaris. Dat zij mede met haer complicen inde somer voerleden, van wegen hare mede gevangens alhier inde Lombaert gebrocht heeft, een zwarte mantel, die gestolen was, bij de Duijns, daer op sij cregen twaelf gulden, genijetende als voren. Dat zij mede met haer complicen, geleden ontrent vijer weken, van wegen als voren, tot Schijedam eensdeels vercoft, ende eensdeels inde Lombaert gebracht hebben, een heuijck, een mantel, een vrouwenrock, met ontrent twee ellen graeuw laken, ende een silvere span, t' samen voor twintich gulden, genijetende als voren. Welke goederen bij haer medeghevangens in 't dorp van Wateringen, inder nacht gestolen waren. Dar zij mede met haer complicen opten dagh als sij hijer gevangen werden, binnen deser stede, eensdeels vercoft, ende eensdeels inde Lombaert gebracht hebben, een zwarten vrouwenrock, een zwarte mans Casiack, een zwart knechgens pijechgen, ontrent vijer ellen, zwart wolle laken, wezende aen twee stucken, zekere cussesloopen, slaepkaken, hemden, ende anders. Welke goederen inder nacht gestolen waren bij hare medeghevangens, in 't Noorteijnde van Zevenhuijzen. Alle 't welke saken sijn van quader consequentie, die nijet en behooren getolereert, maer strengelijck gestraft te worden, andere ten exempele. Soo is 't dat schepenen (nochtans meer geenchen¹ zijnde tot Barmhartichheidt dan tot riguer van justitie)

fol. 202v

doende Recht, inden name ende van wegen de hooghe Overichheidt, de voorsz. Nelle Cornelis bij dezen condemneren achter op 't Schavot gebracht, ende aldaer ten bloede toe, tot discretie van schepenen, gegeesselt te worden. Bannende haer voort uijte Landen van Holandt, Zeelandt, ende Westvrieslandt, den tijdt van tijen jaren, te ruijmen dese Stede ende vrijdom vandien binnen daeghs sonneschijn, ende d' voorsz. Landen binnen drije daghen, zonder binnen d' voorsz. tijdt weder daer inne te mogen comen, op pene van meerder straffe, ende verclaren alle hare goederen, indien zij eenighe heeft, verbeurt ten profijte vande hooge Overichheidt. Gepronunchieert ter vijserschaer, den 2en december anno 1600 vijer. Present den bailliu, ende alle de schepenen.

fol. 202v

Trijn Roeloffs van Steenwijck

Alsoo Trijn Roeloffs van Steenwijck oudt ontrent 22 jaren jegenwoordigh gevangen buyten pijn ende bande van ijzere voer Schepenen bekendt ende beleden heeft, dat zij vagabuntsgewijs, mitte calissen achter lande gelooopen

¹ Sic, nochtans meer geenchen, lees: nochtans meer genechen.

heeft. Dat zij mede met haer complicen, geleden ontrent acht off negen weken, tot Bommel van wegen eenige landtloopers ende vagabunden, vercocht heeft twee vrouwenrox, voor zeventien gulden, de welke bij de voorsz. vagabunden gestolen waren, bij Leerdam in Leerbroeck, genijetende daer van haer salaris. Item dat zij met haer complicen tot Leyden, eensdeels vercoft, ende eensdeels inde Lombaert gebracht heeft (geleden ontrent acht weken) sekere goederen, die bij

fol. 203

hare medegevangens gestolen sijn, in 't suijteijnde van Sevenhuijzen, naemptelijck een heuijck, een zwarten rock, een stucksgen stamet zwart laken, met ontrent zes ende dertigh ellen linne laken, zijnde aen drije stucken, met noch seker ander linnen als hemden, slaep plakens ende anders, waervan t' samen gecomen is ontrent drije ende dertigh gulden, genijetende daer van haer salaris. Dat zij mede met haer complicen, ontrent de Wensvensche kermis van wegen haermede gevangens tot Leyden eensdeels vercocht, ende eensdeels inde Lombaert gebrocht heeft, zekere goederen, opte voorsz. kermis, bij nacht uijt een huijs gestolen, eerst een zwarte vrouwekeurs met een lijfgen sonder mouwen, een zilvere schorthaeck, een silvere span van een onderrijem, ende drije silvere banden van een schee, t' zamen voor zestien ofte zeventien gulden, genijetende daer van haer salaris. Item dat zij van wegghen haer mede gevangens, heleden ontrent vijff weken, heeft helpen inden Haghe inde Lombaert brengen, zeker goederen, gestolen inder nacht in Zegwaert bij Benthuijzen. Te weeten, twee vrouwen rox, een kinder keursgen, ende een kinder benijetgen. Waerop sij cregen ontrent zeventien gulden, genijetende als voren. Dat zij oock met haer complicen, geleden ontrent vijer weken van wegghen als voren tot Schijedam eensdeels vercocht, ende eensdeels inde Lombaert gebracht hebben, een heuijck, een mantel, een vrouwenrock, met ontrent twee ellen graeu laken, ende een silvere span van een vrouwen onderrijem, t'samen voor twintich gulden, genijetende als voren. Welke goederen inder nacht in 't

fol. 203v

dorp van Wateringen gestolen sijn geweest. Dat zij mede met haer complicen opten selfden dag, als zij hier gevangen worden, binnen dese stede eensdeels vercocht, ende eensdeels inde Lombaert gebrocht hebben, een zwarte vrouwen rock, een swarte mans casiaeck, een zwart kneghens pijeghen, ontrent vijer ellen zwart wolle laken, wezende aen twee stucken, met zekere kussesloopen, slaep plakens, ende anders. Welke goederen opten zelfden nacht bij hare medegevangens gestolen waren, in 't Noortelijnde van Wensveen. Alle 't welke saen sijn van quader consequentie, die nijet en behooren getolereert, maer strengelijck gestraft te worden, andere ten exemple. Soo is 't dat schepenen (nochtans meer genegen sijnde tot Barmharticheijdt dan tot rigeur van justitie) doende recht inden naeme ende van wegghen de hooghe Overichheijdt, de voorsz. Trijn Roelofs bij dese condemnieren, achter op 't schavot gebracht, ende aldaer ten bloede toe tot discretie van schepenen gegeesselt te worden. Bannende haer voort uijt de Landen van Hollandt, Zeelandt, ende Westvrijeslandt, den tijdt van vijer jaren, te ruijmen dese Stede ende vrijdom vandijen, binnen daeghs sonneschijn, ende de voorsz. Landen binnen drije dagen, sonder binnen de voorsz. tijdt weder daer inne te moghen comen, op pene van meerder straffe, ende verclaren alle hare goederen, indijen sij eenige heeft, verbeurt ten profijte vande hooge Overichheidt. Gepronunchieert ter vijerschaer, den tweeden decembris anno 1600 vijer. Present den Bailliu, ende alle de Schepenen.

fol. 204

Woutertgen Ghijsbers

Alsoo Woutertgen Ghijsberts oudt ontrent 23 jaren jegenwoordich gevangen geboren te Barneveldt, bij Amersfoort, haer vervordert heeft alhier inde Lombaert te brengen twee vrouwenrocken, die bevonden worden gestolen te zijn. 't Welck een saeke is van quader consequentie, die nijet ongestraft en behoort te blijven, hoewel sij haer excuseert van nijet geweten te hebben, dat ze ghestolen waren. Soo is 't dat schepenen d' voornoomde Woutertgen Ghijsberts, gheordonneert hebben, gelijck sij haer ordonneren mits desen, op beide haer knijen te vallen, ende Godt ende de justitie, te bidden om vergiffenisse. Mitsgaders binnen daeghs sonneschijn uijte Stadt te vertrecken, ende nijet weder daer inne te comen, sonder consent op pene van arbitrale correctie. Actum ter Goude den voorlesten december anno 1600 vijer. Present Dirck Cornelisz. Schaep Bailliu, ende alle de Schepenen.

fol. 204

Dyert Leendersz. bouckvercooper

Gehoort bij de gerechte der stede vander Goude den criminelen aenspraeck, eijsch ende conclusie bij Dirck Cornelisz. Schaep, Bailliu ende schout der voorsz. Stede vander Goude, uijten name, ende van wegen de hooge Overichheidt ende Graeffelickheidt van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt gedaen ende genomen op ende jegen Diert Lenertsz. bouckvercooper, poirter dese stede jegenwoerdigh gevangen. Allegerende den eijsscher hoe dat hij gevangen, op maenendagh den 13en december lestleden t's avonts ontrent ten negen uijren gecomen is, voer

fol 204v

de deur van Anthonis Willemsz. cleermaker, collecteur ofte ontfanger van 't haertsedegeldt, ende maender vanden 50en penning, al waer men doende was om de stoupen, deur, ende anders vanden dreck, daer dije mede vuilj gemaectt waeren, schoon te maken. Vragende hij gevangen wat daer te doen was, ende alsoe hem geantwoordt worde, vanden dreck, daer 't voorsz. hujs mede vuilj gemaectt was, dat hij seijde: "Jae dit is in recompensie omdat ghij u naeste gebuijren de diefleijers gesonden hebt", (uijt welke woorden wel te presumeren staet dat hij 't selfs gedaen soude mogen hebben) ende d' voorsz. Anthonis aen de Vismarct om water gegaen sijnde, seijde d' voorn.: "Maer Anthois is wel een oppersten diefleijer, hij behoort het mes te heben", 't zelve tot meermalen verhalende, ende Anthonis wederom comende, seijde een vande dochters van mr. Cornelis Willemsz.: "Hoort oom, wat dien schelm zeijdt", verhalende de woorden die Diert gesproken hadde. Daer Dijert weder op seijde: "Jae ick zegge dat noch, dat ick burgemeester waer, ick soude u diefleijer maken". daer Anthonis op antwoorde: "Als ick diefleijer ben, dan sult ghij buel wezen", ende als Anthonis dat seijde, quam Dijert voorn. tot hem aen een smeeet Anthonis voor zijn cop, dat hij ter aerde neder vijel. 't Welck een vrouwepersoon zijende, riep zeer luidje: "Brandt, brandt", sulx datter groot rumour rees, ende een groote vergadering van volck bijeen quam, die ten besten spraken. Ende sij van malcanderen scheijdende, gebruijckende den eenen jegen den anderen veel injurieuse woorden, heeft Dijert onder andere wel stoutelick beroomt, dat hij bij de hujsvrouw, ende

fol. 205

bij een vande dochters van mr. Cornelis voorn. geslapen hadde, ende dat alles mit alsulke oneerlicke woorden, als hij immers conde, soe dattet seer schandaleus soude wesen alhier te verhalen, roupende seer luidje dat men vrij tuijch over soude nemen, ende Anthonis daer nae uitgaende om sijn [afsairen], is hem Dijert ontmoet ontrent het Vlijes, opte Marct, ende heeft Dijert den voornoemde Anthonis wederomme gescholden, roupende met luijder stemmen: "Ghij oppersten diefleijer", enz., in alle schijn of hij hem hadde willen besprongen, off vervaert maeken. Dat hij mede in 't leste van Ste. Matheusmarckt, anno 1600 drije, jegen den avont gelegen heeft, op sijn pothuis, om de veijnsters te sluijten, soo 't scheen, al waer aen den anganck gecomen is Leendert Dijert zijn vader, wezende zeer verstoort, gebruijckende jegen d' voorn. Dijert zijn zoon eenige harde kijfachtige woorden, ende gevende hem een slach, waerdeur Dijert Lenertsz. zeer groot gecrijt maecte ende in hujs weeck. Ende de vader hem volgende zijn binnenshujs hantgemeen geworden, slaende zeer vreeselijck tegen den anderen, te weeten vader ende kindt, den eenen mit een bouckpersse, ende den anderen mit een drijestalde stoel, sulx dat sommige vande ommeesters, die deur 't gerucht daer vergadert waren, genootsaectt sijn geweest henluijden vanden anderen te scheijden, ende de vader uijt den hujs te trecken, ende de vader zeer verstoort, nae hujs gaende is d' voorsz. Dijert hem gevolcht, tot tusschen de stoupen toe, zijn vader met luijder stemmen ten aenhooren van veel menschen, furieuselick aencrijtende: "Ghij fielt, ghij [.urie], compt weder, ick sal u nog veel anders treffen, als ick u daer gedaen hebbe", in vougen

fol. 205v

dat de voorsz. Dijert den voorseyde Anthonis (die een Officiant vande stadt is) in 't stuck van zijn Offitie te nae gesproken, de voorsz. vrouwen in haer eer, ende reputatien met schandaleuse onbetamelicke woorden gequetst, ende zijn vader, die hij alle eer ende reverentie schuldich is, gesmeten, ende versmadelicke naegeroupen ende gedreijcht heeft. Alle 't welcke saken sijn van quader consequentien dije nijet en behooren getolereert, maer gestraft te worden, andere ten exempele. Concluderende oversulx den eijscher tot zekere exemplaire correctie. Waer jegen den gevangen deur een procureur, die hem op zijn versouck geadmitteert was, zijn defensie dede doen. de voorsz. mizusen bij zekere middelen exuserende. Schepenen (pertije ghehoort, gesijen de informatien bij den eijscher genomen, ende met rijpe deliberatie, van rade alles overweghen hebbende dat mochte moveren) hebben den voorseyde Dijert Lenertsz. gecondemneert, gelijk zij hem condemnieren mits desen geleijt te worden in een Castimentshujsken, ende daer te blijven te water, ende te broode den tijdt van acht daghen, ende dat gedaen zijnde, alsdan, te weeten op margen over acht dagen ter camer te comen, ende aldaer met opene deuren, op beijde zijn knijen Godt ende de justitie te bidden om vergiffenisse, condemnierende hem noch in een boete van twaelf gulden, ten behouve vanden Bailliu, ende daerenboven te betalen de costen vande gevangenis, ende mijssen van justitie, ende interdicerende hem inden tijdt van een jaer in gheen herberch te drincken, op pene van

fol. 206

meerder correctie. Gepronunchieert ter vijerschaer den 14en januarij anno 1600 vijff. Present den Bailliu, Gijsbert Aelbertsz., ende Henrick Jansz. van Wourden Burgermeesteren, Pieter Pietersz. van Horen Burgermeester geintheert, ende Adriaen Claesz Goudtswaert Burgermeester, ende Jan Dirxsz. de Bruijn, ende Cornelis Gerritsz. de Lange Schepenen geintheert, ende Jan Henrixsz. 't Hart, Gerrit Jansz. Vroesen, Jan Alewijnsz. Palensteyn, Andrijes Dirxsz. Bockenburgh ende Maerten Pietersz. Verwerff Schepenen.

fol. 206

Gerrit Jacob Jooste Spellenzoon

Gehoort bij den Gherechte der stede vander Goude den criminelen aenspraeck, eysch, ende conclusie, bij Dirck Cornelisz. Schaep Bailliu ende Schoudt der zelve stede gedaen ende genomen op ende jeghen Gerrit Jacobsz. Spelle, jonghezel, burger dezer Stede, gedachde in persoon. Allegerende den eyscher dat den gedaechde opten 19en Augusti lestleden nae de noen ghezeten heeft gehadt voor zijn vaders deur, met een mes inde handt, etende zeecker peren, ende zijn moeder willende hebben dat hij in huijs quam, omdat hij wat geteert was¹. Dat hij zeyde dat hij dat niet en begheerde te doen, maer dat hij noch om een avontuijrtgen most gaen. Waerop de moeder zeyde: "Ghij schelm om wat avontuijrtgen wilt ghy gaen?", slaende hem mits dijen op zijn borst, zulx dat het mes uijt zijn handt ter neder vijel. Welk mes de moeder opnemende vreezende voor vorder ongemack deur dyen datter veel volx vergaderde, hij het zelve mes in 't water geworpen heeft, ende is voort in huijs gesloten. Alwaer hij verghetende alle behoorlijcke reverentie ende eere, die de kinderen heur ouders schuldich zijn ende behooren te doen, hem zoo verre ontgaen heeft, dat hij zijn moeder zeer deerlijcken ten aenzien van

fol 206v

veel personen geslaghen heeft, slaende off smijtende oock deghene dije hem daer aff wilden straffen, wijckende den moeder met d' ander personen uyten huijs, ende de voorsz. Gerrit de neerdeur toedoende ende 't veynster sluytende. Dat hij met een cinkroer² is comen legghen over de deur, in manieren off hij de ommestanders hadde willen schijeten. Alle 't welcke zaecken zijn van quader consequentie, die niet en behooren getolereert, maer gestraft te worden andere ten exemple. Concluderende oversulx bij de voorsz. ende andere middelen tot zeecker arbitrale correctie. Waer jeghens de gedaechde (dije present was dede allegeren, dat hij ontkende zijn moeder gesmeten te hebben, presenterende met zijn moeder oock daer op eedt te doen, ende zeggende dat hij niet anders heeft gedaen als gepoocht zijn moeder van hem te weren, overmits zij hem belette te nemen zeecker geweer dat hij gaern gehadt hadde. 't Welck hij meende te besigen teghen eenen daer hij questieux mede was. Concluderende bij de voorsz. ende ander middelen tot alsolutie. Schepenen (parthijen in 't lange gehoord, gezijen de informatien bij den eyscher geproduceert, ende op alles gelet, dat mochte moveren) condemnieren den voorseyde Gerrit Jacobsz. gedaechde op beijde zijn knijen te vallen, ende Godt ende de Justitie te bidden om verghiffenisse, mitsgaders te betalen tot een pecuniele mulcte de somme van twaelff gulden ten behoeve vanden Bailliu. Ende interdiceren hem inden tijdt van een jaer binnen dezer stede ende de Jurisdictione vandien in geen herberch te drincken al op pene van meeder correctie. Gepronunchieert ter camer den eersten aprilis anno 1605. Present den Bailliu ende alle de Burgermeesteren, ende schepenen, uijtgesondert Adriaen Claesz. Goudtswaert Burgermeester.

fol. 206v

**Adriaen Jansz. van Rotterdam
ende Claesgen Gerritsdr.**

Gezijen bij de Gerechte der stede vander Goude 't intendit henluyden overgegeven bij Dirck Cornelisz. Schaep Bailliu ende Schout der zelve Stede, inden

fol. 207

name ende van wegen de hoge Overicheydt der Lande ende Graeffschappe van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt, eyscher in cas van delict, op ende jegens Adriaen Jansz. van Rotterdam ende Claesgen Gerrits zijn bysit, gedaechdens in persoon, op pene van ban ende confiscatie van goederen. Proponerende den voornoemde eyscher, hoe dat warachtich is, dat den voornoemde Adriaen Jansz. inden jare 1590 alhyer inder kercken duer Harmannus Herberts dyenaer des Goddelicken woorts getrouwt heeft gehadt eene Jacobmyne Jans van Wynoxbergen, ende dat ontrent drye maenden nae d' selve trouwe d' voorn. Jacobmyne van den voorseyde Adriaen Jansz., om seecker geschil tusschen huer beyden wech gelopen ende van hem gescheyden is geweest, sonder dat d' voorn. Adriaen mit goede vermaningen ofte anders eenich debvoir gedaen heeft om zijn voorsz. huysbrouwe wederom bij hem te crygen, maer ter contrarie hem in huyshoudinge begeven met Claesgen Gerrits voorn., bij de welke hij in overspel geprocreert heeft diverse kinderen, continuerende noch daerinne, tot groot schandael van een ygelicken. Dat mede d' voorn. Adriaen Jansz., om zijn boose lusten, ende quade wille te gebruycken, met d' voorsz. Jacobmyne gecompreeert is geweest voer notaris ende getuygen, in presentie vande welke zij malcanderen vande wettelicke trouwe, daer mede zijluyden aen malcanderen duer Godts woort verbonden waren, quytgeschouden hebben, voer soe veel in hen was. Ende alsoe al 't selve nyet en behoorde ongestraft te blijven, dat hij eyscher oversulx, om 't recht vande Graefflickheydt te bewaren, de voorsz. delinquanten 't heurer lester woonplaetse hadde doen dagen, nae costume, om te comparereren in persoon op pene van ban ende confiscatie van goederen, maer ten dage dienende rechterlick ter vierschaer ende ter peuye van 't stadthuys uytgropen wesende ende nyet comparerende, dat mitsdyen hem toegewesen is 't eerste deffault ende voer 't profyt vandien hem geaccordeert een andere citatie, de welke insgelyx gedaen zijnde, ende zijluyden nyet comparerende, dat tegens huer verleedt is het tweede deffault, ende voer 't profyt vandien geaccordeert een derde citatie, mit inthimatie, de elcke mede gedaen wesendem, dat de gedaechden noch nyet

¹ *GTB*. Geteert was, teren; hier (onzeker): wegwijnen, uitteren; in 't bijzonder door de tering. Omdat hij ziekelijk was ?

² *Ibidem*. Cinkroer. Handvuurwapen, midden 16e eeuw in gebruik bij de cavalerie; pistool. Ook kort roer of pistolet genaamd.

en compareerden, mits 't welcke jegens hen gegeven is het derde deffault, ende voor 't profyt vandien hem eyscher geadmitteert te dyenen van zijn intendit, mit een vyerde citatie ex superabundanti, mit inthimatie, om 't voorsz. intendit te zyen

fol. 207v

verifieren ende sententie te anhoren. Welcke citatie ende inthimatie gedaen zijnde, zijlyuden dien nyet jegenstaende noch nyet en zijn gecompereert, soe dat d' eyscher sijn intendit, mitte verificatien daer toe dienende heeft overgelevert ende recht versocht. Schepenen mit rijpe dilberatie van rade duergesyen ende overgewegen hebbende alles dat ter materie mochte dienen midsgaders de verificatien bij den eyscher geproduceert, doende recht inden name ende van wegen de hoge Overicheydt ende Graeffelickheydt der voorsz. Landen, hebben de voorsz. Adriaen Jansz. ende Claesgen Gerrits gedaechden ende deffailanten voer 't profyt ende uyt machte vande voorsz. deffaulten versteecken ende versteecken huer bij desen van alle exceptien declinatoir, dilatoir, peremptoir, defensien ende weeren van rechten, die zij in desen hadden mogen doen ende proponeren. Bannen voort de selve Adriaen Jansz. ende Claesgen Gerrits deffailanten, uyte Lande ende Graeffelicheydt van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt den tijdt van 25 jaren sonder middeler tijdt weder daer inne te mogen comen op pene van arbitrale correctie, ende verclaren alle huere goederen indien zij eenighe hebben verbuert ten profijte vande hoghe Overicheydt ende Graeffelickheydt van Hollandt. Gepronunchieert ter vierschaer den vijftienden aprilis anno 1600 vijff. Present den Bailiu ende alle de schepenen.

fol. 207v

Dirck Jansz. Maff hem selven verhangen hebbende

Gehoort bij mijn heeren de magistraten der stede vander Goude 't gundt den Bailliu Dirck Cornelisz. Schaep haer voorgehouden heeft nopende den persoon van Dirck Jansz. Maff, die hem selven op gisteren in een steech inde Cortacken aen een boom heeft verhangen midsgaders 't versouck bij de kinderen vande voorsz. Dirck Jansz. gedaen. Welcke kinderen verclaerden dat den selven, Dirck Jansz. veel ongelucken soe van gevangnisse van den viandt als anders in zijn leven gehadt heeft, ende dat hij in zijn memorie geslagen is geweest. d' Voorsz. magistraten (op alles geleth ende [jusma...] ten regarde vande rechtordeninge van wijlen hoochloffelicke memorie keijser Caerle, ende ander personen, haer selven in voorgaende tijden voldaan gehadt hebbende, mede geobserveert, dicterende dat alleenlicken exempel gestatueert sal worden den geenen die

fol. 208

haer selven dooden uyt vreesse van straffe te lijden over eenich quaet feyt bij hem gecommiteert, ende nyet die uyt cranckheydt van sinnen, melancolie, frenesie off dyergelijcke hem selven 't leven benemen), hebben verstaen ende geaccordeert, dat den vorseyde Dirck Jansz. inden avondt ontrent negen uyren in alle stilheydt op 't kerckhoff sal worden begraven. Actum den lesten aprilis anno 1600 vijff. Present den Bailliu, Adriaen Claesz. Goudswaert Burgermeester, Jan Hendrixsz. 't Hert. Gerrit Jansz. Vroesen, Jan Alewijnsz. Palesteyn, Andries Dirxsz. Bockenberch, Dirck Jacobsz. Schoonhoven ende Maerten Pietersz. Verwerff Schepenen.

fol. 208

Henrick Henrixsz.

Gehoort bij de Gerechte der stede vander Goude den criminelen aenspraeck, eijsch ende conclusie bij Dirck Cornelisz. Schaep, Bailliu der Stede vander Goude, ghedaen ende ghenomen, op ende jegen Henrick Henrixsz. gedaegde in persoon. Allegerende den eyscher dat den ghed. hem vervordert heeft opten 22en Augustij lestleden t'z avonts ontrent ten negen uijren als men victorie brande van 't veroveren vanden Sluijs, te comen met sijn complicen opte Nijeuwehaven, mitte mantels om 't hoofd gheslaghen, om nijet bekent te werden, voer zekere deur, daer mede een pectonne stond ende dat hij ghepoocht heeft eenen, die 't vijer vande pectonne stoochte, in 't water te stooten, schudende, ofte stootende de pectonne in 't water, van boven neer vande pael, daer dije op stond, werpende voorts met syne medecomplicen de ommestanders met steenen, zulx datter eenen dapper opte borst ende benen getroffen, ende ghequetst is geweest. Snijdende ofte grijevende den zelve persoon met een opsteker, in zijn rechterschour, waerduer alle de ommestanders bedreuft zijn geweest,

fol. 208v

ende de vlucht namen. Concluderende bij d' voorsz. ende andere middelen, tot exemplaire correctie. Waer jeghen den ghedaegde zeyde 't gheallegerde te ontkennen, ende oft bij hem ijert mochte gecommiteert wezen, dattet maer zoude zijn meriterende een civile boete, ende concluderende bij d' voorsz. ende meer ander middelen tot absolutie vanden eijschers conclusie in cas van crime op hem ghedaen ende genomen. Schepenen, (pertije in 't lange ghehoort, gesien de informatie bij den eyscher ghenomen, ende op alles geleth) condemneren den ghedaegde ten behouwe vanden eijsher tot een amende te betalen, de somme van twaelff gulden, tot 40 grooten 't stuck. Ende interdiceren den ghedaegde t's avonts nae zeven uyren hem op 't straet te laten vinden, off eenich

mes bij hem te draghen tusschen dit ende lichtmis eerstcomende op pene van meerder straffe. Actum den 10en novembris anno 1600 vijer. Present Schout, Dirck Jacobsz. Loncq, Henrick Jansz. van Wourden ende Cornelis Gerritsz. de Lange Burgermeesteren, ende alle de Schepenen uytgesondert Adriaen Claesz. Goudtswaert.

fol. 208v

Maerten Nannez. ged. in persoon

Gehoort bij de Gerechte der Stede vander Goude, den criminelen aenspraeck, eijsch ende conclusie bij Dirck Cornelisz. Schaep, Bailliu der zelve stede ghedaen ende genomen op ende jeghen Maerten Nannen ghedaegde in persoon. Allegerende den eijsscher dat den ghedaegde hem vervordert heeft, opten 22en Augusti

fol. 209

lestleden, t'z avonts ontrent en neghen uijren, als men victoire brande, van 't veroveren vander Sluijs, te comen met sijn medecomplicen opte Nijeuwehaven mitte mantels om 't hooft gheslaghen om nijet bekent te worden, voer zekere deur daer mede een pectonne stondt, poogende een van zijn medecomplicen eenen die de pectonne waernam, ende 't vijer in staeck, in 't water te stooten, schudende off stootende de pectonne van boven neder vande pael daer die op staende was, werpende hij gedaegde met sijn voorsz. medecomplicen die ommestanders met steenen sulcx datter een dapper opte borst ende beenen getroft, ende gequetst is gheweest, ende mit een opsteker gegrijft in sijn rechterschour, waerdoor de ommestanders bevreest wezende, ende vlucht namen. Concluderende bij d' voorsz. ende andere middelen exemplaire correctie. Waer jegen den ghedaegde zejide dat hij totter affstooten vande pectonne, 't werpen mit steenen, ende 't quetzen ofte grijven gheen schult en heeft, ende dat een Vlamingh die de pectonne stoochte nae hem ghedaegde mitte zijne, mit een brandent hout slouch, daerdeur hij eerste oorzake was van 't rumoer datter is ghefallen. Concluderende bij d' voorsz. ende andere middelen tot absolutie. Schepenen ut supra., voort ut supra. Actum ende presenten ut supra.

fol. 209

Jan Claesz. van Embden

Gehoort bij Schepenen der stede vander Goude 't versouck bij den Bailliu der selver Stede gedaen, ten eynde den criminelen rechedach die Jan Claesz. van Embden jegenwoordich gevangen tegen huynen geleydt was, soude worden gestelt in state, omme 't recht vande hoge Overicheydt tegen hem naerder bewaerdte te mogen worden overmits hem sedert gisteren eenige informatien tot des selffs

fol. 209v

laste ter handt gecomen zijn, hebben 't voorsz. versouck geacordeert, ende oversulx de saecke gestelt in state ten fyne voorsz. Actum den eersten octobris anno 1600 vijff. Present den Bailliu, Dirck Pieter Feysz. Schepen geintheert, mr. Franchoys Kegelingh, Cornelis Gerritsz. de Lange, Jan Hendricxsz. 't Hert, Gerrit Jansz. Vroesen, Andries Dirksz. Bockenberch, ende Maerten Pieter Verwerff Schepenen.

fol. 209v

Jan Claesz. van Embden geexecuteert metter coorde

Allsoo Jan Claesz. van Embden anders genaemt Jan Evenzoo oudt ontrent negenthien jaren jegenwoordich gevangen tot Utrecht opten 11en augusti anno 1600 vijer gegeesselt, gebrandtmerckt ende uyte Stadt, Steden ende Landen van Utrecht, Hollandt ende Zeelandt gebannen is geweest ten ewigen daghen sonder weder daer inne te moghen comen op pene vande Galge, ende daer nae alhier opten 2en december in 't selve jaer geschavotteert, gegeesset, gebrandtmerckt ende opte Galeye gebannen den tijdt van vijer jaren, van welke Galeije hij met meer ander banditen tot ontrent vijer ende 's sestich toe, is aff gebroocken, ende dat hij daer nae hem noch niet gebetert heeft, maer hem wederomme begheven tot dijeverijen, fortse, ende gewelt, hebbende buyten pijnende ende bande van ijsen onder den blaeuwen hemel voor schepenen beleden, dat hij heeft helpen doen vijff huijsbraecken, twee opbrekkingen van kisten, ende twee dreijgementen van Brandt. Ende dat hij noch met sijn complicen een man op een wech heeft aengevaert. Den selven met een touw (dat sij hem om de hals wierpen) vanden dijck getrocken, in een grijende, sijn wambaijs uytgetoghen, ende sijn gelt gesocht, met expres opset, soo sij gelt bij hem gevonden hadden, dat zij hem souden hebben vermoort. Ende overmits sij gheen en vonden, dat sij van meenige waren hem een bal inde mond te steecken, te binden, ende hem alsoo te laten legghen, mits dat een die schrijven conde een brijffgen

fol. 210

soude hebben geschreven, ende 't selve aen een boom daer ontrent vast gemaect, op dat de luijden hem mochten vinden. 't Welck zij niet en conden te weghe brengen, omdat sij deur de aencompste van een wagen

worden gestoort. Behalven noch veel ander dieverijen ende fortsen, die hij eensdeels heeft gespecificeert, ende eensdeels niet geseijdt, omdat se zoo veel menichfuldich zijn, dat hij se niet al en hadde connen onthouden. Alle 't welcke saecken zijn van quader consequentie, die niet en behooren geleden maer gestraft te worden andere ten exempel. Soo is 't dat Schepenen, doende recht inden name ende van weggen de hooghe Overicheijt ende Graeffelijckheijt van Hollandt, Zeelandt ende Westvrijeslandt, den voorseyde Jan Claesz. gecondemneert hebben ende condemneren hem mits desen gevoert te worden buyten aen 't Gerecht deser stede, ende aldaer geexecuteert ofte geworcht mette coorde, sulx datter de doot naer volghe, blijvende aen 't gerecht hanghen tot een exempel. Ende verclaren alle zijne goederen, indijen hij eenighe heeft, verbeurt ten profijte vande hooghe Overicheijt. Gepronunchieert ter vierschaer den 8en octobris anno 1600 vijff. Present den Bailliu ende alle de Schepenen.

fol. 210

Soldaten
Tristam Vincent geboren tot Lonnen
in Engelandt, ende Ritzert Nat van
Kilt in 't Westquartier van Pleijmuijen
mede in Engelandt beide gebannen opte
Galeije

Alzoo Tristam Vincent geboren tot Lonnen in Engelandt oudt 22 off 23 jaren, ende Ritzert Nat, van Kilt in 't Westquartier, bij Pleymuyt, mede in Engelandt, oudt 23 jaren, off daer ontrent jegenwoordich gevangens, hen vervordert hebben tot verscheiden rejsen uijt heur veendels, daer zij onder dienen, sonder paspoort te loopen, ende ondertusschen achter Lande vagabuntsghewijs met lichtvaerdich gezelschap

fol. 210v

omme te gaen, ende te converseren (nijet zonder vehemente suspitie van dieverijen ende hujsbracken) ghelijck eensdeels gebleecken is, opten zevenden deser maendt octobris als zij buyten deser stede langes de Cingel ghingen, al waer zij met heure complicen zeecker linwaet, uijt een mande ghenomen hebben ghehad, met meeninghe om 't zelve inde Lombaert te brengen, ghelijck zij bekent hebben. Ende dat zij daerenboven mijn heeren vanden justitie met menichfuldighe logenen gepoocht hebben te misleden. Alle 't welcke zaken zijn van quader consequentie, die nijet en behooren ghetolereert maer strengelick ghestraft te worden andere ten exempele, volgende den placaten daer van zijnde. Soo is 't dat schepenen (nochtans meer gheneghen zijnde tot Barmherticheit dan tot Riguer van justitie) doede recht inden name ende van weggen de hooghe Overicheit, ende Graefflickheid van Hollandt, Zeelandt, ende Westvrijeslandt, de voorsz. Tristam Vincent ende Ritzert Nat gebannen hebben, ende bannen hen beijden mits desen op des gemeen landts galey, voer den tijdt van een jaer omme daer op te roijen ende wercken volgende de order der zelve, ende verclaren alle heure goederen, indijen sij eenighe hebben, verbeurt ten profijte vande hooghe Overicheit. Actum den 20en octobris anno 1600 vijff. Present den Bailliu, ende alle de Schepenen.

fol. 211

Alsoo Jhon Abert out 40 jaren ende Lijsbeth Willems out 22 jaren, off elcx daer ontrent, beyde gheboren in Enghelandt, jegenwoordich ghevanghen, voor schepenen bekent ende beleden hebben, dat hij ontrent den tijdt van twintich weecken in huijshoudinghe ende t' samen wooninghe hen bij malcanderen ghevoucht ende als echte luiden gheconverseert hebben ghehad, contrarie den plaacte bij den heeren Staten op 't stuck vande politie gheemaneert. Ende dat hij teghen d' ordonnantie deser stede ghelogeert hebben seecker persoonen dije bevonden zijn, hen gheneert te hebben met dijeverije ende daer over d' zelve sijn ghecorrigeert. Alle 't welcke saecken zijn van quader consequentie dije nijet en behooren ghetolereert maer ghestraft te werden andere ten exemple. So is 't dat Schepenen, doende recht inden name ende van weggen de hooghe Overicheijt d' voorsz. Jhon Abert ende Lijsbet Willems bij desen bannen uijter Goude ende de vrijdom vandien, den tijdt van drie jaren, te rijmen binnen 's daechs sonneschijn. Sonder binnen d' voorsz. tijdt weder daer in te moghen coomen op pene van meerder correctie. Actum den 11en januarij 1606. Present den Bailliu ende alle de Schepenen uytgesondert Andries Dircxsz. Bockenberch.

fol. 211

Cornelis Jansz. ghebooren
tot Brugghe

Alzoo Cornelis Jansz. ghebooren tot Brugghe in Vlaenderen, woonachtich tot Rotterdam out ontrent 28 jaeren, tegenwoordich ghevanghen voor Scheepenen bekent ende beleden heeft dat hij ghezonts lichaems heeft gaan bedelen, zoo alhier als tot Rotterdam hebbende binnen deze stadt aen zeecker hujs daer hij bedelde stoutelick ghevraecht off daer iemandt in was, niet in manieren off hij bedelen wilde, maer off hij zoo hij gheleghenthey ghekreghen hadde ijert anders gheattenteert

fol. 211v

zoude hebben. Spreeckende oock tot een vrou daer hij badt onghescitelick ende oneerlick zegghende, als zij hem niet gheven wilde: "t Is al van gat", ende eenighe luijden diets makende dat hij uyt Italien quam, simulerende ofte laetende scijnen off hij een verlooren reis ghedaen hadde. Al t welcke zaecken zijn van quader consequentie die niet en behooren gheleeden, maer ghestraft te worden andere ten exemple. Soo is t dat schepenen nochtans meer ghenehgen tot barmherticheit als tot riguer van justitie, den voorseyde Cornelis Jansz. ghebannen hebben ende bannen hem mits deezen uyt deze stadt vander Goude ende vrijdom van dien, den tijt van twee jaeren te ruijmen binnen daeghs sonneschijn, zonder middeler tijt weeder daer innen te moogen coomen op pene van meerder correctie. Actum in Schepencamer den 2en februarij 1606. Present den Bailliu ende alle de Schepenen.

fol. 211v

in de marge: Hijer moet staen t vonnis van Maerten Thijs. staende ses blaeden achterwaerts".

Paschijne Cardinaels anders genaemt Paschijne van Hove

Alsoo Paschijne Cardinaels anders genaemt Paschijne van Hove jegenwoordich gevanghen, oudt ontrent veertich jaren, inde voorleden winter tot Leyden gevanghen ende den tijt van twee jaren gebannen es geweest, omdat sij seecker stuck saij bij eenige soldaten t haren huijse gelogeert gestolen, ende bij haer (naedat de soldaten noch waren gevonden), niet te voorschijn gebracht, maer t haren profijten behouden hadde, ende gedoocht ende toegestaen dat Proontgen hare dochter (haer eerste man noch in t leven zijnde) bij een ander man was huijshoudende, maer nae sij hier gecomen sinde ende haer woonplaetse genomen hebbende sonder te hebben consent off admissie vanden

fol. 212

heeren Burgermeesteren, neffens andere vrouwen aen de heeren gelooopen ende vercregen heeft, dat een kindt van eenen Jan Pietersz. bij de Aelmoesenijs soude worden onderhouden te kennen gevende tegen de waerheit dat men niet en wiste maer hij was, daer ter contrarie hij in t leven van sijn voorgaende huijsvrou mit de voornt. Proontgen de dochter van haer Paschijne was door gegaen, hem onthoudende tot Oudewater, daer van Paschijne goede kennisse hadde. Dat sij oock den voorseyde Jan Pietersz. niet jegenstaende sij hem behoort hadde haer huijs te weijgeren, om dat hij haer dochter tot overspel verleijt ende sijn kinderen verlaten hadde, evenwel ontfangen ende gelogeert heeft, sonder de Burgermeesteren sijn comste ije kennen te geven, op dat t Aelmoesenijs huijs van sijn kindt hadde mogen ontlast worden. Ende dat sij den voorseyde Jan Pietersz. inder nacht uut gegaen sijnde hoewel sij wel presumeren mochte, dat hij om dieverie uut ginck, nochtans denselven wederom comende ingelaten heeft, ende hij gestolen goederen inbrengende, ende weder utgaende. dat sij noch echter, als hij weder quam, hem wederom ingelaten heeft, hij alsdoen inbrengende seker gestolen cleederen ende ander goederen die sij wel seijt, dat sij niet in huijs en heeft willen hebben, sodat hij daer mede weder is van daer gegaen. Dan en heeft noch de heeren noch de goede luijden die t bestolen was, de saecke te kennen gegeven. Soo dat sij de dieverie secreet gehouden ende geheelt heeft, sulcx dat sij nae t voorseyde bannissement haer leven nijet gebetert heeft maer haer vervordert sonder de heeren an te spreken hier te wonen, de Aelmoesenijskamer met een kindt (daer vande vader wel te vinden was) mit logenachtich te kennen geven, helpen beswaeren, een overspeelder ende verleijder van haer dochter te favoriseren ende huijsvestinge te verleenen, ende hem op sijn dieverie utgaende s nachts in te laten, ende

fol. 212v

de selve dieverie te verswijghen ende heelen. Alle t welcke saecken sijn van quader consequentie, die niet en behooren getolereert maer gestraft te worden, andere ten exemple. Soo is t dat schepenen doende recht inden name ende van weggen de hooghe Overicheijt de voorsz. Paschine Cardinaels bij dese bannen uut dese stede vander Goude ende vrijdom vandien den tijt van ses jaren, te ruijmen binnen drie dagen, ende sonder binnen d' voorseyde tijt weder daer in te moghen comen op pene van meerder correctie, ende ciondemneren haer inde kosten vanden gevangenis ende mijsen vanden justitie. Actum den vijfden Junij anno 1600 ende ses. Present den Bailliu ende alle de Schepenen uijtgesondert Maerten Pietersz. Verwerff.

fol. 212v

Maijken van Kerckhoven

Gehoor bij Schepenen der stede vander Goude den aenspraeck bij den Bailliu der selver Stede gedaen op Maijken vanden Kerckhoven van Ronsse in Vlaenderen oudt ontrent ses ende dertich jaren, jegenwoordich

gevangen, huijsvrouwe van Daniel Dircxsz. Engelsman, anders genaemt Daniel [Pou.] die sonder consent van Burgermeesteren ingecomen sijn, ende welcken Daniel van dieverie suspect wesende hem voorvluchtich heeft gemaect. Schepenen (om redenen hen daer toe moverende) ordonneren de voorsz. Maijken van Kerckhoven uyt dese Stede ende de vrijdom vandien te vertrecken tuschen dit ende morgenavondt voor den onderganck vande sonne, ende te betalen de costen vanden gevangenisse. Actum ut supra.

fol. 212v

**Nijesgen Willems van
Leeuwaarden gegeesselt
ende gebrandtmerckt**

Alsoo Niesgen Willems jegenwoordich gevangen out ontrent 26 jaren geboren tot Leeuwerden huijsvrou van David Lourissoon Schotsman

fol. 213

dijenende voor Constabel onder Capiteijn Engel, daer mede hij naer Spaengnien is, voor schepenen bekend ende beleden heeft, hoe dat zij ontrent seven jaren geleden omdat sij een [kints] vorligen genomen hadde gevangen is geweest inden Hage, al waer zij sonder correctie werde laten gaen, mits dat sij haer beloofde te beteren. 't Welck sij dijen nijettegenstaende nijet gedaen heeft, maer haer weder begevende tot dijeverie, heeft ontrent twee jaren geleden tot Rotterdam (daer sij woont) van een wever genomen sestien ofte seventien strenen garens dije op een stock de droogen hingen. 't Welck sij naderhant, omdat suspitie tegen haer vijel, weder thujs gesonden heeft met een brijefken dat sij hadde laten schrijven, daer inne stont dat een Heijn Heijndrixsoon dootsijeck leggende, bekende de dijeverie gedaen te hebben om alsoo haer selven vande suspitie te vrijen. Item heeft opte Delffse kermis lestleden tot een molenaer bij de Haechpoort gestolen een heuijck, een hemderock, seven ofte acht lakens, seven cussesloopen, twaelf of dertien tafellakens ofte servietten ende een webbe lakens, climmende in huijs door een venster dat open stont, ende een raem dije sij openstijet opte namiddach ontrent ten vijer uijren, ende uijtgaende door de voerdeure dije sij opdede, overmits de luijden uijtwaren. Latende aldaer een mandichgen met een dissel ende ijser daerin, 't welck sij met haer nam, om daer mede ijjet op te breecken als 't te pas quam. Item tot Schijedam uijt een huijs gestolen inde laetste kermis vijer ofte vijf laeckens, drije ofte vijer plateelen, twee ofte drije kannitges ende een coper kandelaertgen, comende in huijs achter door een heijninge van rijs ofte doren, daer sij door clom, ende voort door een achterdeur dije openstont, doende de benedendeur met de clinck open. Noch tot Schijedam uijt een ander huijs drije ofte vijer plateelen, twee tinne kannichges, drije ofte vijer pont gaeren, drije ofte vijer pont vlas, een ander schort, een stuckgen nijeu beddetijct, een stuckgen tot een peuluwe, ende noch een lapgen, al waer sij inquam door een venster daer een gaetgen in was, daer sij haer vinger doorstrack, doende aldsoe 't haeckgen open, ende heeft opden dach als sij alhier gevangen worde, opte naemidach

fol. 213v

tusschen twee ende drije uijren tot een wever ontrent de Veste gestolen een sack met garens ende seker gelt dat sij nam uijt een doosken dat in een cast stont dije gesloten was met een schuijfggen dat sij op schooff, van meninghe wesende noch een webbe mede te nemen, indijen sij 't hadde connen dragen, al waer sij in huijs quam, climmende deur een doorenhijninge, breeckende ter sijden aen de achterdeur een pasgen uijt, ende daer nae eenige steenen, ende alsoo sij doen noch nijet in en mocht, brack een venster op, ende clom daer door in huijs, weder uijtgaende door de deuren die sij open dede, ende latende daer ten huijse een mes, daer sij de voorschreven opbreeckinge mede gedaen hadde. Welck voorschreven garen de luijden weder gecregen hebben omdat sij vervolcht ende achterhaelt worden. Dan heeft het gelt behouden, daer van sij een pertije uijt hare gevanckenisse in 't water heeft geworpen. Alle 't welke sake sijn van quader consequentie dije nijet en behooren getollereert maer gestraft te worden andere ten exempele. Soe is 't dat schepenen nochtans meer genegen sijn tot bermherticheijt als tot riguer van justitie, doende recht inden name ende van wegghen de hooghe Overicheijt ende Graeffelicheijt van Hollant, Zeelant ende Westvrijeslant de voorschreven Nijesgen Willems gecondemneert hebben ende condemneren haer mits desen gebracht te worden achter op 't Schavot ende aldaer wel strengelijck gegeesselt ten bloede toe tot discretie van Schepenen, ende daer nae gebrandtmerct op haer eene schour. Bannende haer voort uijt de stede vander Goude ende vrijdom van dijen den tijt van vijf ende twintich jaren, te ruijmen binnen daechs sonneschijn, sonder binnen de voorschreven tijt weder daer inne te mogen comen op pene van meerder correctie, ende verclaren alle haere goederen indijen sij eenighe heeft, verbeurt ten profijte vande hooghe Overicheijt. Ghepronunchieert den 13en Julij anno 606. Praesent den Baliu ende alle de Schepenen.

fol. 213v

**Willem Lenertsz. aen de
Carnemelcksloot**

Ghesijen bij Schepenen der Stede vander Goude, 't intendit henluijden overgegeven, bij Dirck Cornelisz.

fol. 214

Schaep Bailliu ende Schoudt der selver Stede inden name ende van weghe de hooghe Overicheijdt der lande ende graeffschappe van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt, eyscher in cas van delict op ende jegens Willem Lenertsz. woenende aen de Carnemelcksloot, gedaechde in persoon, op pene van ban ende confiscatie van goederen. Proponerende den voorseyde eyscher, hoe dat den voorseyde gedaechde opten 13en Junij lestleden jegens den avondt is comen gaen op de Reedijck, hebbende een hoepnet¹ opten hals, ende een canis² aen de handt, al waer hem ontmoet is een jonge dochter, ende hij vragende van waer zij quam, ende t' samen al pratende voortgaende is met haer gecomen tot op Corssendijck, ontrent twintich roeden vande brugghe (wesende een eewerighe wech³) ende tredende off gaende voor haer uutwepende ofte leggende 't net, ende de canis neder, zejide jegens haer dat hij sijn wille van haer wilde hebben. Daer sij op zejide, dat zij 't niet en begeerde te hebben, off dattet costen soude sijn hals, off de haere. Daerop hij seijde: "Swijcht ghij varcken, swijcht, off ick draeij u den hals aff", Daerop sij op seijde: "Dat moecht ghij lijever doen, ende smacken mij in 't water, soo ben ick doot", ende heeft hij haer mitsdijen geweldelijck ter neder geworpen, ende hoe zeer zij creet ende rijep, heeft hij evenwel voortgegaen ende fortselijcken jegens haer wille, sijn wille van haer gehadt, ende haer vleeschlijcken gebruyck. Ende alsoo sulx niet en behoorde nae rechte ongestraft te blijven, dat hij eyscher oversulx om 't recht vande Graeffelijckheijdt te bewaren, den voorsz. delinquant tot sijnder lester woenplaetse (nae costume) hadde doen dachvaerden in persoon te compareren, op pene van ban ende confiscatie van goederen. Maer ten daghe dijenende rechterlijck ter vijerschaer, ende ter peuije van 't Stadthujs uutgeropen wesende, ende niet comparerende, dat mitsdijen hem toegewesen is 't eerste deffault, ende voor 't profijt vandijen hem geaccordeert een anderde

fol. 214v

citatie, de welcke insgelijx gedaen synde ende hij niet comparerende, dat tegens hem verleendt is het tweede deffault, ende voor 't profijt vandijen, geaccordeert een derde citatie met inthimatie, de welcke mede gedaen wesende, dat de gedaechde noch niet en comparereerde, mits 't welcke jegens hem gegeven is het derde deffault, ende voor 't profijt vandijen hem eyscher geadmitteert te dyenen van zijn intendit met een vierde citatie ex superabundanti, met inthimatie, om 't voorsz. intendit te sijen verifiëren ende inthimatie gedaen synde, hij dijen niet jegenstaende noch niet en is gecompareert. Soo dat d' eyscher sijn intendit mette verificatien daer toe dienende heeft ovregelevert, ende recht versocht.

Schepenen, met rijpe deliberatie van rade, deurgesijen ende overgeweghen hebbende alle 't gene ter materie mochte dyenen, mitsgaders de getuijgenisse ende informatie van 't voorsz. feyt bij hem eyscher genomen, doende recht inden name ende van weghe de hooghe Overicheijdt ende Graeffelijckheijdt der voorsz. Landen, hebben de voorsz. Willen Lenertsz. gedaechde ende deffaillant voor 't profijt ende uut machte van de voorsz. defaulten versteecken, ende versteecken hem bij desen van alle exceptien, declinatoire, dilatoire, peremptoire, defensien, ende weren van Rechten, die hij in desen hadde moghen doen ende proponeren. Bannen voort denselven Willem Lenertsz. deffaillant, uijte Landen ende graeffelijckheijdt van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt den tijdt van hondert jaren, zonder middeler tijdt weder daer inne te comen, op pene van meerder correctie. Ende verclaren alle sijne goederen, indijen hij eenighe heeft, verbeurt tot profijt vande hooghe Overicheijdt ende Graeffelijckheijdt van Hollandt. Gepronunchieert ter vijerschaer opten lesten Julij anno 1600 zes. Present den Bailliu ende alle de Schepenen uitgesondert Andrijes Dirxsz. Bockenberch.

fol. 214v

**Cornelis Cornelisz. jonge
Vlootgen**

Ghesijen bij de Gherechte der stede vander Goude 't intendit henluijden overgegeven bij Dirck

fol. 215

Cornelisz. Schaep, Bailliu ende Schoudt der selver Stede, inden naem ende van weghe de hooghe Overicheijdt der Lande ende Graeffschappe van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt, eyscher in cas van delict, op ende jegens Cornelis Cornelisz. jonge Vlootgen gedaechde in persoon, op pene van ban ende confiscatie van goederen. Proponerende den voornoemde eyscher, doe dat den voorseyde gedaechde in septembri anno 1600 vijff, ontrent Sinte Barbarenbrugghe eenen IJsbrandt Cornelisz. lijndraeijer ofte cleijngarensnyder van levende lijve ter doot gebracht heeft gehadt. Ende alsoo sulx niet en behoorde nae rechte ongestraft te blijven, dat hij eyscher oversulx om 't recht vande Graeffelijckheijdt te bewaren, den voorseyde delinquant tot sijnder lester woenplaetse (nae costume) hadde doen dachvaerden in persoon te compareren, op pene van ban ende confiscatie van goederen. Maer ten daghe dijenende rechterlijck ter vijerschaer ende ter peuije van 't Stadthujs uutgeropen wesende, ende niet comparerende, dat mitsdijen hem toegewesen is 't eerste deffault, ende voor 't

¹ GTB. Hoepnet; hier: het door kruiswijze bogen uitgespannen vierkante visnet, dat o.a. ook kruisnet of totebel heet.

² *Ibidem*. Canis, kanis; korf, mand, mars, ook een bedekte viskorf.

³ "Wesende een eewerighe wech" ?

profijt van dijen hem geaccordeert een anderde citatie, de welke insgelijx gedaen zijnde, ende hij niet comparerende dat teghens hem verleendt is het tweede deffault ende voor 't profijt vandijen geaccordeert een derde citatie met inthimatie, de welke mede gedaen wesende, dat de gedaechde noch niet en compareerde, mits 't welke jegens hem gegeven is het derde deffault, ende voor 't profijt vandijen hen eischer geadmitteert te dijenen van zijn intendit, met een vijerde citatie ex superabundanti met inthimatie, om 't voorsz. intendit te zijen verifiëren ende sententie t' aenhooren. Welcke citatie ende inthimatie gedaen sijnde, hij dijen niet jegenstaende noch niet en is gecompareert, soo dat d' eischer zijn intendit mette verificatien daer toe dijenende heeft overgeleert ende recht versocht. Schepenen met rijpe deliberatie van rade, deurgheisjen

fol. 215v

ende overgeweghen hebbende alle 't gene ter materie mochte dijenen, mitsgaders de getuijgenissen ende informatie van 't voorsz. feijt bij hem eyscher genomen, doende recht inden name ende van wegghen de hooghe overicheijt ende graeffelijckheijt der voorsz. landen, hebben de voorsz. Cornelis Cornelisz. jonge Vlootgen gedaechde ende deffaillant voor 't profijt ende uut machte vande voorsz. deffaulten versteecken ende versteecken hem bij desen van alle exceptien declinatoir, dilatoir, peremptoir, defensien ende weren van rechten die hij in desen hadde moghen doen ende proponeren. Bannen voort denselven Cornelis Cornelisz. deffaillant uute landen ende Graeffelijckheijt van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt den tijdt van hondert jaren sonder middeler tijdt weder daer inne te comen op de verbeurte van zijn lijff. Ende verclaren alle zijne goederen, indijen hij eenighe heeft, verbeurt tot profijte vande hooghe Overicheijt ende Graeffelijckheijt van Hollandt. Behoudelijcken dat men d' selve redimeren mach met t' sestich gulden volgende 't privilegie daer van sijnde. Gepronunchieert ter vijerschaer opten 2en octobris anno 1600 zes. Present den bailliu, Ghijsbert Aelbertsz. ende Gerrit Fransz. Kegelingh Burgermeesteren ende alle de Schepenen uutghesondert Jan Cornelisz. Vlacq ende Andrijes Dirxsz. Bockenberch.

fol. 215v

Willem Jansz. Cruyer

Ghesijen bij de Gherechte der stede vander Goude 't intendit henluijden overgegeven bij Dirck Cornelisz. Schaep Bailliu ende Schoudt der zelve stede inden name ende van wegghen de hooghe Overicheijt der lande ende graeffschappe van Hollandt, Zeelandt, ende Westvrieslandt, eischer in cas van delict, op ende jegens Willem Jansz. Cruyer gedaechde in persoon, op pene van ban ende confiscatie van goederen. Proponerende den voornoemde eischer hoe dat de voorsz. gedaechde opten 12en Julij lesteden, opte Nijeuwehaven, eenen Robert Lourisz. Engelschman, van levende lijve ter doot gebracht heeft. Ende alsoo sulx niet en behoorde

fol. 216

nae rechte ongestraft te blijven, dat hij eischer oversulx, om 't recht vande Graeffelijckheijt te bewaren, den vorseide delinquant tot zijnder lester woenplaetse (nae costume) hadde doen dachvaerden, in persoon te compareren, op pene van ban ende confiscatie van goederen. Maer ten daghe dijenende rechterlijck ter vijerschaer ende ter peuje van 't Stadthuys utgeropen wesende, ende niet comparerende, dat mitsdijen hem toegewesen is 't eerste deffault, ende voor 't profijt vandijen hem geaccordeert een anderde citatie. De welke insgelijx gedaen sijnde, ende hij niet comparerende, dat tegens hem verleendt is het tweede deffault, ende voor 't profijt vandijen geaccordeert een derde citatie met inthimatie, de welke mede gedaen wesende, dat den gedaechde noch niet en compareerde, mits 't welke jegens hem gegeven is het derde deffault, ende voor 't profijt vandijen, hem eischer geadmitteert te dijenen van zijn intendit, met een vijerde sitatie ex superabundanti met inthimatie om 't voorsz. intendit te zijen verifiëren ende sententie te aenhooren. Welcke citatie ende inthimatie gedaen zijnde, hij niet jegenstaende noch niet en is gecompareert. Soo dat d' eischer sijn intendit mette verificatien daertoe dijenende heeft overgelevert ende recht versocht. Schepenen met rijpe deliberatie van rade, deurgheisjen ende overgeweghen hebbende alle 't gene ter materie mochte dijenen, mitsgaders de getuijgenissen ende informatie van 't voorsz. feijt bij hem eischer genomen, doende recht inden name ende van wegghen de hooghe Overicheijt ende Graeffelijckheijt der voorsz. Landen, hebben den vorseide Willem Jansz. gedaechde ende deffaillant voor 't profijt ende uut machte vande voorsz. deffaulten versteecken, ende versteecken hem bij desen van alle exceptien declinatoir, dilatoir, peremptoir, defensien ende weren van rechten, die hij in desen hadde moghen doen ende proponeren. Bannen voort denselven Willem Jansz. deffaillant uute Landen ende Graeffelijckheijt

fol. 216v

van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt den tijdt van hondert jaren, zonder middeler tijdt weder daer inne te comen op verbeurte van zijn lijff. Ende verclaren alle zijne goederen indijen hij eenighe heeft, verbeurt tot profijte vande hooghe Overicheijt ende Graeffelijckheijt van Hollandt. Behoudelijcken dat men de selve redimeren mach met t' zestich gulden volghende 't privilegie daer van zijnde. Gepronunchieert ter vijerschaer opten 2en octobris anno 1600 zes. Present den bailliu, Ghijsbert Aelbertsz. ende Gerrit Fransz. Kegelingh Burgermeesteren ende alle de Schepenen uutgesondert Jan Cornelisz. Vlack ende Andrijes Dirxsz. Bockenberch.

fol. 216v**Gerrit Lambertsz. Slijp**

Also Gerrit Lambertsz. anders genaemt Slijp, ingeboren deser stede oudt ontrent neghentijen jaren jegenwoordich gevangen hem vervordert heeft in octobri lestleeden bij avondt ofte inde voornacht te bedrijven zeeckere moetwille, wesende een saecke van quade consequentie die niet ongestraft en behoort te blijven. Soo is 't dat Schepenen, nochtans meer gheneghen sijnde tot barmherticheijt dan tot rigeur van justitie, als mede regard nemende opte jonckheijt vanden gevangen, denselven voor sijne correctie verboden hebben ende verbijeden hem mits desen in den tijdt van een jaer t's avonts nae seven uijren in eenighe herberghe te drincken, noch nae dat de wachtclocke geluijt sal hebben, hem te laten vinden op 't straet al op pene van meerder correctie, ende condemneren hem inde costen vande ghevankennisse ende mijsen van justitie. Actum ter camer den 13en decembris anno 1600 zes. Present den Bailliu ende alle de schepenen.

fol. 216v**Jacob Cornelisz. schipper**

Gehoordt bij de gerechte der stede vander Goude den criminelen aenspraeck, eijsch ende

fol. 217

ende conclusie bij Dirck Cornelisz. Schaep Bailliu der selver Stede op ende jegen Jacob Pietersz. schipper van der Goude jegenwoordich gevangen gedaen ende genomen. Allegerende den eyscher, dat den voorseyde gevangen mit eenen die hij bij hem hadde hem opten achtsten octobris lestleden t's avonts tusschen seven ende acht uyren vervordert heeft eenen Marcus Jansz. Engelsman alsoe mit een bloot mes aen te vallen ende vervolgen. Dat zij hem nootsaecten tot tweemaal toe nae den anderen inde waterschap vande Haven te springen, om hem te salveren, ende naderhandt dan voorsz. Marcus bij de complice van den gevangen op Sint Jansbrugge weder angevallen zijnde. Dat hij gevangen de geene die scheijden wilden¹ mit dreijgementen daer aff hielt. Gelijck hij oock dede als denselven nae noch weder doende was mit een ander. Den welke hij gevangen (als hij opquam) sonder woordt off wederwoort voor in 't hooft sneedt, seggende naedat hij 't gedaen hadde: "Dat heb ick mit een stuck van een mes gedaen, hadde 't een heel mes geweest het soude wel bet getreft hebben", hebbende ten selven tijde oock een ander die daer bij stondt gesneden in sijn mantel, een snede wel een halff elle langh. Al 't welke saecken zijn van quader consequentie die niet en behooren getolereert maer gecorrigeert te worden andere ten exemple. Waerop den voorseyde gevangen gehooft off geexamineert geweest zijnde, 't een ontkendt ende 't ander geexcuseert heeft gehad, bekenende niet te min nae den voorseyde Marcus eer hij in 't water sprongh gesteecken ende sijn mes aen stucken gebroocken ende opte voorsz. brugge eenen gequetst te hebben daer denselven onnosel in toequam seggende dat hij daer van leetwezen heeft, ende biddende was om gratie. Schepenen (gesien de informatie bij den Bailliu hier op genomen ende op alles geleth dat mocht moveren) meer genegen zijnde tot barmherticheijt als tot rigeur van justitie, alsmede regardt nemende opte lange gevangenisse vanden voorsz. delinquant, hebben denselven voor sijn correctie gecondemneert ende condemneren hem mits dezen den tijt van veertien dagen geleijt te worden in een castimentshuijsken te water ende te broode ende als hij ontslagen sal wezen, alsdan gebocht te worden ter

fol. 217v

Raetcamer deser stede, ende aldaer Godt ende de justitie te bidden om vergiffenisse op pene van meerder correctie ende condemneren hem voort inde vechtoeten bij hem verbeurt midtsgaders inde costen vande gevangenisse ende mijsen vande justitie. Actum den 12en januarij anno 1600 seven ter vierschaer. Present den Bailliu, Aert Jacobsz. Vlammenberch Burgermeester geinthimeert, Arien Jansz., Pieter Pietersz. Trist, Dirck Dirksz. de Lange Burgermeesteren, Jan Cornelisz. Vlacq Schepen, Jan Alewijnsz. Palesteyn Schepen geinthimeert, Pieter Woutersz. Crabeth, Aelbert Adriaensz. Minne, Jan Willemsz. den halven, Dirck Jacobsz. Sterre, ende Jacob Dirksz. Loncq Schepenen.

Onder de akte:

Den voorsz. Jacob Pietersz. is ter voorsz. raetcamer gecompereert ende gevallen sijnde op beyde sijn knyen heeft gebeden om vergiffenisse. Actum den 25en january 1607, Present 't volle Collegie uytgesnondert Dirck Dirksz. de Lange burgermeester.

fol. 217v*In de marge:*

*Dit vonnis moet
staen ses bladen voor
waerts*

¹ Sic, wilden, lees: wilden.

Maerten Thijsz. metselaer

Allso Maerten Thijsz. metselaer hem hoe lange hoe meer bijder straten ende op ander publijcke plaetsen vervordert te bedrijven groote sotticheijdt ende petulantie, waervan den principaelen oorsaek is, dat hij hem seer verloopt in droncken drincken, hoewel dat daer onder schijnt te schulen een moedwillicheijdt ofte malitie¹. Sonder dat hij hem heeft gebetert, niet jegenstaende hij daer over niet heel lange geleden zeecker daghen geleijdt is geweest ten castimente te water ende te broode, maer heeft er contrarie sedert die tijdt hem weder aengestelt veel erger als te voren, sulx dat men gheoorsaect is geweest hem noch andermael ten castimente te leggen. Soo is 't dat mijn heeren vande Gherechte den voorseyde Maerten Thijsz. gebannen hebben ende bannen hem mits desen binnen deser stede vander Goude te blijven, sonder eenichsins daer buyten

fol. 218

hem te moghen laten vinden, inden tijdt van twee jaren. Interdicterende hem mede binnen de selve tijdt in eenighe herberghen ofte tavernen, wijn, bijer, off brandewijn te drincken. Al op pene van meerder correctie, ende verbijedende alle tappers ende herbergijers de selve tijdt gheduijrende den voorseyde Maerten Thijsz. te setten, wijn, bijer off brandewijn te tappen ofte schencken, nochte toelaten ofte ghedoogen, dat ijemandt t' heuren huijse zulx gedaen werden opte verbeurte van drije gulden telcke contraventie. Actum den 8en aprilis anno 1600 zes. Present 't volle Collegie, uitgezondert Andrijes Dirxsz. Bockenberch Schepen.

fol. 218**Willem Jacobsz. Boots, schipper**

Ghehoort bij de Gherechte der stede vander Goude den criminelen aenspraeck, eijsch ende conclusie bij Dirck Cornelisz. Schaep Bailliu der selver Stede, gedaen ende genomen op ende jeghen Willem Jacobsz. Boots schipper, gedaechde in persoon, op pene van ban ende confiscatie van goederen. Allegerende den eijsscher, dat den gedaechde hem vervordert heeft seecker tijdt geleden, den turff die hem vander gemeen landts weggen ingegeven was, om te voeren op der Sluijs, niet te vullen uut te leveren, maer daer van in te houden een partije in sijn roeff ende kisten. Daertoe hij naderhandt weder anderen turff voor sijn selven geladen heeft. Smaeckende notoire ongherechticheijdt ende fraude. 't Welck niet ongestraft en behoort te passeren. Concluserende bij de voorsz. ende andere middelen, dat hem eijsscher bij provisie gheadmitteert soude worden de gedaechde te apprehenderen, om daer nae correctie gedaen te worden nae de meriten. Waer jegen de gedaechde seijde te bekennen dat hij wel een tonne turffs, zes off acht ingehouden hadde voor sijn brandt, op avontuij off hij onderweghen hadde

fol. 218v

mogen bevreijzen, dan dat hij 't selve niet fraudulentter hadde gedaen, maer met consent vande Commisen soo aen de Goudcade als ter Sluijs, gelijk hij seijde te moghen blijcken bij seecker attestatien die hij overleijde, ende noch bet te mogen doceren, als hij gelaten soude sijn tot sijn feijten. Concluserende bij de voorsz. ende andere middelen, dat den eijsscher sijn provisionele versoeck soude worden ontseijt. Mijn heeren vande Gherechte (op alles gelet) ontsegghen den eijsscher sijn provisioneel versoeck van apprehensie mits bij den gedaechde bij handtastinge doende cautie juratoir van t' allen tijden des t' sijnder woenplaetse wete gedaen sijnde in rechte te compareren sub poena convicti et confessi ende admitteren den gedaechde tot sijn feijten. Actum ter camer den vijffden februarij anno 1600 zeven. Present 't volle Collegie, uitgezondert Dirck de Lange Burgermeester.

De gedaechde heeft ghepresenteert de voorsz. cautie juratoir te presteren, die den eijsscher seijde alsnoch niet te begheren. Actum ut supra.

fol. 218v**Jan Huijghen cleijnwerckmaecker**

Ghehoort bij de Gherechte der stede vander Goude den criminelen eijsch ende conclusie, bij Dirck Cornelisz. Schaep, Bailliu ende Schoudt der selver Stede, gedaen ende genomen op ende jeghen Jan Huijghen cleijnwerckmaecker gedaechde in persoon. Allegerende den eijsscher hoe dat den gedaechde opten 14en januarij lestleden, inder nacht ten thijen uijren hem vervordert heeft voor de huijsinge van Andrijes Pietersz. Gruijter aen te ransen ende bespringen, twee schutters hebbende de wacht op 't Stadthuys, de welcke door ordre ende last van den Capiteijn om bijer gaen zouden tot den voornoemde Andrijes

fol. 219

hebbende te voren opset gemaectt ofte voergenomen eenich quaet feijt aen te richten, gelijk daer uijt blijckt, dat een zijn medeghesel die hij bij hem hadde, seijde: "Comt laet ons gaen, 't is de wacht, hijer en is geen eer aen te

¹ GTB. Malitie; hier: boosaardigheid, kwaadwilligheid.

begaen". Nijet jegenstaende welcke vermaninge ende hoewel de schutters tot meermael seijden, dat zij de wacht waren ende gheen moeijten en begheerden, hem radende naer huijs te gaen. Den gedaechde nochtans niet en heeft aff gelaten, maer ter contrarie teghen heur moedwillichijcken gheseijdt: "Flux gaet in huijs of ick doe u in huijs gaen", treckende sijn opsteecker, daer mede hij de voorsz. schutters aenvijel ende meende te grieven. Dan worde deur de uijtcompste van den voorseyde Gruijter gescheyden. Concluderende bij de voorsz. ende andere redenen ende middelen tot zeeckere exemplaire correctie. Waer jegen de gedaechde seyde, dat hij gheen eerste aenvechter is geweest, maer dat hij selffs met een rapier gequetst is. Waer uut volcht dat den ghenen die hem gequetst heeft, voor aenvechter gehouden moet worden ten ware deselven anders conde bewijzen. Ende dat hij gedaechde niet en heeft geweten dattet de wacht was. Noch dat zij oock niet en waren doende in 't stuck vande bedijeninge vande wacht, maer om bijer ghingen. Concluderende bij de voorsz. ende andere redenen ende middelen tot absolutie, off soo hij ghedaechde verstaen mochte worden voor aenvechter, dat hij in sulcke ghevalle niet en soude worden gecondemneert ander dan civilijcken inde boeten daer toe staende. Schepenen (op alles gelet ende meer genegen sijnde tot barmharticheijt als tot rigeur van justitie) condemnieren den gedaechde in besloten camer op beijde sijn knijen te vallen, ende Godt ende de justitie te bidden om verghiffenisse, mitsgaders te betalen ten behoeve van den Bailliu tot een mulcte een somme van achthijen gulden al op pene van meerder correctie. Actum den 21en martij anno 1600 zeven, Present Schoudt, Adriaen Jansz. ende Pieter Pietersz. Trist Burgermeesteren, Pieter Harmensz. Cinq, Jan Cornelisz.

fol. 219v

Vlaqc, Pieter Woutersz. Crabeth, Aelbert Adriaensz. Minne ende Jan Willemsz. den halven Schepenen.

Heeft op sijn knijen gevallen ende om vergiffenisse gebeden. Actum ut supra.

fol. 219v

Gerrit Wiggersz. gehangen

Alsoe Gerrit Wiggersz. van Meppel anders genaemt Cruiff van Hoorn jegenwoordich gevangen oudt ontrent twee ende twintich jaren, om sijnen dieverie ende andere delicten gevangen is geweest tot negen verscheijden reijsen, gecorrigeert sijnde telcken mit bannissementen ende vijff mael mit gheeselingen, tweemaal met brandtmercken, ende eens mit bannissement van drie jaren opte Galeije, ende hij dies niet jegenstaende sijn leven niet gebetert, maer gelijk bij hem buyten pijnende bande van ijsen onder den blaeuwen hemel beleden is, sedert dat hij vande Galeije is gecomen tot dat hij hier geapprehendeert is, maeckende den tijdt van ontrent acht maenden, gepleecht heeft alomme veel menichfuldige dieverien, beloopende de dieverien die hij [specificie] heeft genomineert tot verre inde dertich, daeronder veel geweldige, ofte gequalificeert sijn als gecommiteert sijnde bij 't inclimmen van veijnsters inder nachte, opsteecken van deuren, ofte violenten huijsbraeck. Alle 't welcke saecken sijn van quader consequentien, die niet en behoren getolereert, maer ten exempel te worden gecorrigeert. Soo is 't dat Schepenen, doende recht inden name ende van wegen de hooge overicheijt ende Graefflickheijt van Hollandt, Zeelant ende Westvrieslant den voorseyde Gerrit Wiggersz. gecondemneert hebben ende condemnieren hem mits desen gevoert te worden buyten aen 't gerechte deser stede, ende aldaer geexecuteert ende geworcht mitte coorde sulx datter de doot naevolcht, blijvende aldaer hangen tot een exemple van andere, ende verclaren alle sijne goederen indien hij eenige heeft, verbuert ten profijte vande hoge overicheijt. Ghepronunchieert ter vijerschaer den 19en aprilis anno 16 seven. Present den Bailliu ende alle de Schepenen.

fol. 220

Wijert Aelbertsz.

Alsoo Wijert Aelbertsz. alias de Cuijper, uijt Eemderlant oudt ontrent 19 jaren jegenwoordich gevangen buyten pijnende bande van ijsen, onder den blauwen hemel voor schepenen bekendt ende beleden heeft, hoe dat ontrent twee maenden voor sijne apprehensie hij hem beginnen heeft te begeven ten plattelanden te loopen met ledichgangers, vagabunden, ende dijeven, levende vanden huijsman, ende van hare dijeverien, hebbende met sijne complices gepleecht inde voorsz. tijdt van twee maenden, negen dijeverien, daer van vifer, voornamelijck ofte gequalificeert sijn, als wesende te wegen gebrocht bij inclimmen van veijnsters, opsteecken van deuren ofte geweldigen huijsbraeck. Alle 't welck saecken sijn van quader consequentien dije nijet en behooren getolereert maer gestraft te worden anderen ten exempele. Soo is 't dat schepenen nochtans meer genegen sijnde tot barmherticheijt als rigeur van justitie, regart nemende op de jonckheijt vanden gevangen ende op hope van beternisse, doende recht inden name ende van wegen de hooge Overicheijt ende Graefflickheijt van Hollandt, Zeelandt, ende Westvrieslant, denselven gecondemneert hebben, ende condemnieren hem mits desen, gevoert te worden buyten bij 't gerechte deser stede, om aldaer aen te sijen de justitie van Gerrit Wiggersz. medegevangen, ende 't selve gedaen sijnde, alsdan gebrocht te worden achter op 't scavot, ende aldaer wel strengelijck gegeesselt ten bloede toe, tot discretie van Schepenen. Bannende hem voort op de Galeije den tijdt van een jaer, om aldaer te roijen ende wercken, volgende d'ordre der selver, ende dijen tijdt oversteecken sijnde, uijt de landen van Hollandt ende Westvrieslant den tijdt van thijen jaren, sonder binnen den voorseyde tijdt weder daerin te mogen comen, op pene van meerder correctie, ende verclaren alle sijn goederen, indijen hij

eenige heeft, verbeurt ten profijt vande hoge Overicheijt. Gepronunchieert ter vijerschaer den 19en aprilis anno 1600 seven. Present den Bailliu ende alle de Schepenen.

fol. 220

Marritgen Gerrits van Alcmaer

Alsoo Marritgen Gerrits van Alcmaer ander genaemt

fol. 220v

Cleijn Marritgen oudt ontrent 18 jaren, jegenwoordich gevangen, buyten pijnende ende bande van ijser, onder den blauwen hemel voor schepenen bekendt ende beleden heeft, hoe dat sij een tijdt lang geloopen hebbende met een fameus dijeff, de gestolen goederen helpende vercoopen, daerover met hem gevangen, ende gegeesselt ende gebannen is geweest tot Naerden, dijes nijet jegenstaende sij noch nijet van hem scheidende, maer continuerende weder gevangen es geweest tot Haerlem ende aldaer mede gebannen, welck bannissement sij violerende andermael aldaer is gevangen ende gegeesselt ende gebannen. Naer alle welcke correctien zij haer noch niet schickende tot een goet leven, is gaen woonen ende gebleven bij een vrou die haer geneerde mit dieven opte houden, ende gestolen goederen te vercoopen. Daerinne zij gevange de selve vrou altemet was helpende, geneijtende profyt voer 't vercoopen. Teerende ende levende vanden dieven die daer dagelix quamen ende haer verbindende met eenen die daegelix stal ende van 't gelt daer aff comende, haer al te met wat gaff. Alle 't welcke zaecken zijn van quader consequentie die niet en behooren geleden maer gestraft te worden andere ten exempel. Soe is 't dat schepenen nochtans meer genegen synde tot barmherticheijt als tot riguer van justitie, aenschou nemende opte jonckheijt vanden gevangen ende op hope van beternisse. Doende recht uitjen name ende van wegen de hoge overicheyt ende Graefflicheyt van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslant, de voorsz. Marritgen Gerrits gecondemneert hebben ende condemnieren haer bij desen, gevoert te worden buyten bij 't gerecht deser stede om aldaer aen te sijen de justitie van Gerrit Wiggersz. mede gevangen, ende 't selve gedaen synde, alsdan gebracht te worden achter op 't schavot, ende aldaer gegeesselt wel strengelicken ten bloede toe tot discretie van Schepenen. Bannende haer voort uijt de Landen van Hollandt ende Westvrieslant den tijdt van tijen jaren. Te ruijmen deser stede ende jurisdictie van dijen binnen 's daechs sonneschijn ende de andere landen binnen drie dagen, sonder binnen de voorsz. tijdt weder daer in te mogen comen, all op pene van meerder correctie, ende verclaren alle haer goederen, indien sij eenige heeft verbuert ten profijte vanden hoghe Overicheydt.

fol. 221

Gepronunchieert ter vijerschaer den 19en aprilis anno 1600 seven. Present den Bailliu ende alle de Schepenen.

fol. 221

Anne Pieters van Staden gebannen

Alsoo Anne Pieters van Staden jegenwoordich gevangen out ontrent twintich jaren voor schepenen bekendt ende beleden heeft dat sij gesonts lichaems ten platten Lande heeft gaen bedelen ende dat sij haer begeven heeft bij eenen daer sij bij bleef niet jegenstaende sij verstont dat hij was een dieff ende gegeesselt ende gebrantmerct binnen Amsterdam, scheidende van hem niet om die oorsaecke wille maer om dat hij geseijt hadde dat sij sijn hoere was. 't Welck saecken sijn van quader consequentien die niet ongestraft en behoren te passeren. Soo is 't dat schepenen de voorsz. Anne Pieters gebannen hebben ende bannen haer mits desen uyt deser stede vander Goude ende vrijdomme vandien, den tijt van vier jaren, te ruijmen binnen twee dagen, sonder binnen de selve tijt weder daer inne te mogen comen, op pene van meerder correctie. Actum in besloten camer den 23en aprilis anno 1600 seven. Present den Bailliu ende alle de Schepenen, uytgesondert Pieter Harmensz. Cincq.

fol. 221

Lijsbet Anges geboren in Schotlandt

Alsoe Lijsbet Anges geboren in Schotlandt in haere taele genaemt Sabelle, oudt ontrent een ende tachtich jaeren, weduwe van eenen Jan Woot, jegenwoordich gevangen, onder den blauwen hemel buyten pijnende ende bande van ijser bekendt ende beleden heeft, hoe dat zij (als zij maer ontrent vijffthien jaeren oudt was) haer ouders ontlopen, ende hyer te Lande gecomen is, alwaer zij haer sulcx mit dijeverijen ende ander quaert comportement ontgaen heeft. Dat sij bij justitie ofte publycque sententie eerst tot Vlissingen in 't

fol. 221v

in 't water gedompt is geweest. Daerna tot Delft gegeesselt, gebrantmerct, ende gebannen. Naderhandt tot Haerlem van gelijcke, ende daer nae (nu geleden ontrent drye jaeren) tot Rotterdam insgelijx gegeesselt, gebrantmerct ende gebannen. Behalven dat zij noch eens tot Rotterdam ende eens tot Utrecht, ende telcken

uytgebroocken is geweest. Naer alle welcke correctien zij haer leven niet gebetert noch op de bannissementen gepast heeft, maer ter contrarie inden Landen van Hollandt, daer zij tot drie mael toe, op pene vande galge uijt gebannen was, dagelick gelopen van d' een plaets in d' andere. Ende genomen opte marcten alle buijdels ende messen, dije zij conde becoomen. 't Welck zij gedaen heeft tot soe veel verscheijde reijsen, dat zij die nijet alle en heeft weten te specificeren, doch begrotende de buersen dije zij genomen heeft tusschen de twintich ofte dertich, ende de messen tot acht ofte negen paer. Ende dat zij oick in een schuijt tusschen Leyden ende den Hage, uijt een stockbuers van een schrijver die neffens haer sat, genomen heeft gehadt ontrent twee hondert gulden aen gelt, die zij nae eenige daghen, als de man haer becomen hadde, duer dwanck heeft moeten wedergeven. Alle 't welcke saecken sijn van quader consequentien dije niet en behooren getollereert maer gestraft te werden andere ten exemple. Soe is 't dat schepenen nochtans meer genegen zijnde tot bermherticheyt als tot riguer van justitie, doende recht inden name ende van wegen de hoge Overicheyt ende Graefflickheyt

fol. 222

van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslant de voorsz. Lysbet Anges gecondemneert hebben ende condemneren haer midts desen gebracht te worden achter op 't schavot mit een coorde om den hals ende aldaer wel strengelick gegeesselt ten bloede toe, tot discretie van Schepenen, ende daer nae gebrandtmerct op haer een schour. Bannende haer voort uyt de Landen van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslant den tijdt van vijffich jaeren te ruymen deser stede ende vridom vandyen binnen daechs sonneschijn, ende d' ander landen binnen drie daeghen sonder daer inne te mogen comen binnen de voorsz. tijdt op pene vande Galge, ende verclaren alle haere goederen indien zij eenige heeft verbuert ten profite vande hoghe Overicheyt, ende dat alle onvermindert de sententien vande voorsz. andere Steden, ende de bannissementen ende penen daerinne begrepen. Actum ter vierschaer den 14en Julij anno 1600 seven. Present den Bailliu ende alle de Schepenen.

fol. 222

**Geerte Jans gegeesselt
ende gebrantmerct etc.**

Alsoo Geerte Jans van Emmiger, bij Munster anders genaemt Groote Geert, oudt ontrent 34 jaren jegenwoordich gevangen, gelijk sij eensdeels buyten pijn ende bande van ijsere onder den blaeuwen hemel bekend ende beleden heeft, ende eensdeels Schepenen bij sententie gebleecken is, in aprili anno

fol. 222v

1600 drie, in aprehensie is geweest in Voshol, al waer sij haer selven noemde Hendrickgen Willems, ende is aldaer gebannen uijt de heerlickheijt van Voshol den tijt van drie jaren. Dat sij in meije anno 1600 vier, tot Utrecht is gegeesselt ende ten eeuwigen dagen gebannen uijt 't Sticht van Utrecht, Hollant ende Zeelant sonder daer weder inne te mogen comen op pene vande Galge. In decembri anno 1600 vier ter Goude gegeesselt, gebrantmerct met twee mercken, ten castimente geleijt te water ende te broode den tijt van veertien dagen, ende voort ten eeuwigen dagen gebannen uijt Hollant, Zeelant ende Westvrieslant, op pene vande Galge. Den 12en Augusti 1600 vijff tot Dordrecht gegeesselt, gebrantmerct, ende 't een oir affgesneden, ende voort gebannen uijt Hollant ende Westvrieslant haer leven lanck, op pene als voren. Daernaer tot Goudriaen gevangen ende gecondemneert met een strop om den hals aen te sien d'executie van eenen Kees Rosendael ende [Busecvol] die aldaer gehangen worden. Ende den 25en Novembris 1600 ses, tot Weesp uijt sonderlinge gratie onvermindert de sententie van Dordrecht, uijt de hechtenisse ontslagen onder expresse stipulatie ende haer eijgen overgifte indien sij nae drie dagen in Hollant bevonden worde van mitterdaet sonder eenige genade mitte coorde geexecuteert te worden. Sulx dat sij gevangen is geweest tot ses verscheijden reijsen, driemaal gegeesselt, tweemaal gebrantmerct, eens mit een ende eens mit twee mercken, ende een oor aff gesneden, ende telcken gebannen, waer onder drie bannissementen sijn daer tot gestelt is geweest pene vande Galge, indien sij d' selve quam t' overtreden, ende is noch daerenboven eens bij haer selffs overgifte gedaen van gehangen te worden indien sij in Hollant weder quam, gelijk als voren breder verhaelt is.

fol. 223

Alle 't welcke voorsz. correctien haer angedaen sijn geweest, omdat sij dagelick mit dieven ende dieffeggen achter Lande gelopen selffs gestolen, gestolen goederen vercocht, ende vande penningen van 't gestoelen goet gecomen, geparticipeert hadde. Ende hoewel sij d' voorseyde bannissementen behoorde te obedieren, ende haer te begeven tot een stille, goet ende tuchtich leven, heeft nochtans sulx niet gedaen, maer ter contrarie genouch gestadelijck ofte den meesten tijt geconverseert inde Landen daer sij uijt gebannen was, lopende van d' een plaets in d' andere, apparentelijcken leijdende sulcken leven als van te voren, hoewel sij niet en heeft willen belijden, nae haer leste gevanckenisse gestolen off gestolen goet vercocht, maer alleen altemet een stuck bedeld te hebben. 't Welck doch evenwel is tegen de placaten, alsoe sij 't selve gedaen heeft mit gesont lichaem ende vagabunts gewijs. Ende alsoo dit alles ende bijzonder de bannissementen die op pene vande Galge gedaen sijn dagelick ende moetwillichlijcken te violeren, saecken sijn van quader consequentie, die niet en behoren getollereert maer gestraft te worden andere ten exemple. Soo is 't dat schepenen, nochtans meer genegen sijnde tot barmharticheijt dan tot rigeur van justitie, doende recht inden name ende van wegen de hoge

overicheijt ende Graefflickheijt van Hollant, Zeelant ende Westvrieslant, de voorsz. Geerte Jans gecondemneert hebben, ende condemneren haer mits desen, gebracht te worden achter op 't Schavot met een coorde om den hals, ende aldaer wel strengelijken gegeesselt ten bloede toe, tot discretie van schepenen, ende daer nae gebrantmerct op heur een schoer, waer nae sij weder gebracht sal worden in gevanckenisse, om aldaer met haer handen

fol. 223v

arbeijt te winnen de cost ende ander noodruften ende behoeften, geduijrende tot wederseggens toe van Schepenen, ende bannen haer (ingevalle sij tot eeniger tijt wort laten gaen) alsdan den tijt van vijftich jaren uijt Hollant, Zeelant ende Westvrieslant, sonder daer weder inne te mogen comen binnen de selve tijt op pene vande Galge ende verclaren alle hare goederen indien zij eenige heeft verbeurt ten profijte vande hoge overicheijt ende dit al onvermindert voorgaende sententien ende bannissementen, ende penen daer inne begrepen. Actum ende presenten ut supra.

fol. 223v

**Lambertgen Roeloffs
gebannen**

Alsoo Lambertgen Roeloffs van Steenwijck (so sij haer nu noemt) haer voor desen genoomt hebbende Trijn Roeloffs jegenwoordich gevangen, out ontrent 23 jaren, alhier ter Goude gevangen is geweest in decembri 1604, ende gegeesselt ende gebannen uijt Hollant, Zeelant ende Westvrieslant den tijt van vier jaren, ende opten 2en septembris 1600 vijff, tot Dordrecht gegeesselt ende gebrantmerct, mitsgaders gebannen uijt Hollant ende Westvrieslant haer leven langh. Al omdat sij met dijeven ende dieffeghen allomme hadde gelopen, ende gestolen goederen helpen vercopen, ende daer aff geparticipeert. Waernaes sij niet jegenstaende d' voorseyde bannissementen ende op de selve niet passende weder inde landen daer sij uijt gebannen was gecomen ende geconverseert heeft, ende herwaert ende derwaert gelopen niet sonder vehemente suspitie van quaet, hoewel sij niet en heeft willen confesseren,

fol. 224

sonder dat men tegen haer (overmits sij van kinde swanger is) naerder heeft mogen procederen. Alle 't welcke saecken sijn van quader consequentien, die niet en behoren ongestraft te passeren. Soo is 't dat Schepenen, nochtans meer genegen sijnde tot barmherticheijt als tot rigeur van justitie, doende recht inden name ende van wegen de hoge overicheijt ende Graefflickheijt van Hollant, Zeelant ende Westvrieslant, de voorsz. Lambertgen ofte Trijn Roeloffs gecondemneert hebben ende condemneren haer mits desen, ter vierschaer op bejide haer knien te vallen ende Godt ende de justitie te bidden om vergiffenisse, ende dat sijn daer nae van hier gebracht sal worden tot Steenwijck ende aldaer aen haer ouders gepresenteert ten eijnde sij haer sullen mogen vastsetten ende bewaren indien 't heur goetdunckt. Bannende haer voorts den tijt van vijff ende twintich jaren uijt Hollant, Zelant ende Westvrieslant, sonder binnen d' voorseyde tijt daer weder in te mogen comen. Al op pene van meerder corrcctie ende verclaren alle haere goederen (indien sij eenige heeft) verbeurt ten profijte vande hoge Overicheijt. Actum ut supra.

fol. 224

**Dirck Pietersz. ende Thonis
Pietersz. gebroeders**

Gesien bij Schepenen der stede vander Goude 't intendit henluijden overgegeven bij Dirck Cornelisz. Schaep Bailliu ende schout des selver Stede inden name ende van wegen de hooge Overicheijt der lande ende graeffschappe van Hollant, Zeelant ende Westvrieslant eijscher in cas van delict op ende jegens Dirck ende Thonis Pietersz. gebroeders gedaechdens in persoon op pene van ban ende confiscatie van goederen.

fol. 224v

Proponerende den eijscher hoe dat de voorsz. gedaechdens opten sevenden meije lestleden opte wech voer de huijsinge van eenen Pieter Jansz. Vis wonende inde Achterwillens eenen Rut Lambertsz. spellemaecker gegriefte hebben gehadt door de arm inde borst sulx dat den voornoemde Rut Lambertsz. des anderen daechs vande quetsuijre es overleden. Ende alsoo sulx niet en behoorde nae rechte ongestraft te blijven dat hij eijscher oversulx om 't recht vande Graefflijckheijt te bewaren d' voorsz. handadige tot heurer lester woonplaetse (nae costume) hadde doen dachvaerden in persoon te compareren op pene van ban ende confiscatie van goederen maer ten dage dienende rechterlijck ter vierschaer ende ter peuje van 't Stadthujs uijtgeropen wesende ende niet comparerende dat mitsdien hem toegewesen is 't eerste deffault ende voor 't profijit vandien hem geaccordeert een anderde citatie de welcke mede gedaen wesende ende sijluijden niet comparerende dat tegens den verleent is het tweede deffault ende voor 't profijit vandien geaccordeert een derde citatie mit inthimatie de welcke insgelijx

gedaen sijnde dat de gedaechdens noch niet en compareerden mits 't welcke jegens hen gegeven is het derde deffault ende voor 't profijt vandien hen eijsscher geadmiteert

fol. 225

te dienen van sijn intendit met een vierde citatie ex superabundanti met inthimatie om 't voorsz. intendit te sien verifiëren ende sententie t' aenhoorn¹ welcke ciitatie ende intimatie gedaen sijnde sijluiden dien niet jegenstaende noch niet en sijn gecompareert. Soo dat d' eijsscher sijn intendit met de verificatien daertoe diendende heeft overgelevert ende recht versocht. Schepenen met rijpe deliberatie van rade deurgesien ende overgewegen hebbende all 't gene ter materie mochte dienen mitsgaders de getuijgenissen ende informatie van 't voorsz. nederslach bij hem eijsscher genomen, doende recht inden name ende van wegen de hoge overicheijt ende Graefflijckheijt der voorsz. Landen hebben d' voorsz. Dirck ende Thonis Pietersz. gebroeders ende deffailanten voor 't profijt ende uijt machte vande voorsz. deffaulten versteecken ende versteecken hem mits desen van alle exceptien declinatoir, dilatoir, peremptoir, defensien ende weren van rechten die sij in desen hadden mogen doen ende proponeren. Bannen voort de selve Dirck ende Thonis Pietersz. deffailanten uijte Landen ende Graefflijckheijt van Hollant, Zeelant ende Westvrieslant den tijt van hondert jaren sonder middelertijt weder daer inne te comen op de verbeurte van heur lijff. Ende verclaren alle heure goederen indien sij eenige hebben verbeurt ten profijte vande hoge overicheijt

fol. 225v

ende Graefflijckheijt van Holant behoudelijcken dat men de selve redimeren mach elx met t' zestich gulden volgende 't privilegie daer van zijnde. Gepronunchieert ter vierschaer opten vijffden octobris anno 1600 seven. Present den Bailliu ende alle de Schepenen uijtgesondert Jan Cornelisz. Vlacq.

fol. 225v

Evert Jansz.

Ghesijen bij Schepenen der stede vander Goude 't intendit henluijden overgegeven bij Dirck Cornelisz. Schaep Bailliu ende Schoudt der selver Stede inden name ende van wegghen de hooghe Overicheijdt der Lande ende Graeffschappe van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt, eijsscher in cas van delict op ende jegens Evert Jansz. jonckgesel, gedaechde in persoon, op pene van ban ende confiscatie van goederen. Proponerende den voornoemde eijsscher, hoe dat den voorsejde gedaechde opten 18en aprilis lestleden jegens den avondt opte cade ofte in 't velt vande Reeuwijxe Weteringe, voor Pieter Jansz. Visch, nae der Goude toe, eenen Evert Willemsz. linnewever, van levende lijve ter doot gebracht heeft gehad. Ende alsoo sulx niet en behoorde nae rechte ongestraft te blijven, dat hij eijsscher oversulx om 't recht vande Graeffelijckheijt te bewaren den voorsejde handtdadighen tot sijner lester woenplaetse (nae costume) hadde doen dachvaerden in persoon te compareren, op pene van ban ende confiscatie van goederen, maer ten daghe diendende rechterlijck ter vierschaer, ende ter peuije van 't Stadthuijs utgeropen wesende, ende niet comparerende, dat mitsdijen hem toegewesen is 't eerste deffault, ende voor 't profijt vandijen, hem geaccordeert een anderden citatie, de welcke insgelijx gedaen sijnde, ende hij niet comparerende, dat teghens hem verleendt is het tweede deffault

fol. 226

ende, voor 't profijt vandijen, geaccordeert een derde citatie, met inthimatie, de welcke mede gedaen wesende, dat de gedaechde noch niet en compareerde, mits 't welcke jegens hem gegeven is het derde deffault ende voor 't profijt vandijen, hem eijsscher gheadmiteert te dijenen van sijn intendit, met een vierde citatie ex superabundanti, met inthimatie om t'voorsz. intendit te sijen verifiëren ende sententie te aenhooren, welcke citatie ende inthimatie gedaen sijnde, hij niet jegenstaende noch niet en is gecompareert. Soo dat d' eijsscher sijn intendit mette verificatie daer toe diendende, heeft overgelevert ende recht versocht. Schepenen met rijpe deliberatie van Rade, deurgesien ende overgewegghen hebbende alle 't gene ter materie mochte dijenen, mistsgaders de getuijgenissen ende informatie vanden voorsz. nederslach bij hem eijsscher genomen, doende recht inden name ende van wegghen de hooghe Overicheijdt ende Graeffelijckheijdt der voorsz. Landen, hebben den voorsejde Evert Jansz. gedaechde ende deffailant voor 't profijt ende uut machte vande voorsz. deffaulten, versteecken, ende versteecken hem bij desen, van alle exceptien declinatoir, dilatoir, peremptoir, defensien ende weren van Rechten, die hij in desen hadde moghen doen ende proponeren. Bannen voort denselven Evert Jansz. deffailant uute Landen ende Graeffelijckheijt van Hollandt, Zeelandt, ende Westvrieslandt den tijdt van hondert kjaren, zonder middeler tijdt weder daer inne te comen, op verbeurte van sijn lijff. Ende verclaren alle sijne goederen, indijen hij eenighe heeft, verbeurt tot profijte vande hooghe Overicheijdt ende Graeffelijckheijdt van Hollandt. Behoudelijcken dat men de selve redimeren mach met t'sestich gulden, volgende 't privilegie daer van zijnde. Gepronunchieert ut supra.

fol. 226v

¹ Sic, t' aenhoorn, lees: t' aenhooren.

Soldaet
Ritsard Crous, valschemunter

Alzoe Ritsaert Crous geboren van Westcester in Engelandt, oudt ontrent dertich jaeren, soldaet onder de compangie van Capiteijn Panthon garnisoe houdende binnen dezer Stede, daer hij onder gedient heeft ontrent twee maenden jegenoordich gevangen, buyten pijn ende bande van ijser onder den blaeuwen hemel bekendt ende beleden heeft, hoe dat hij ontrent een jaer geleden hem van een seecker soldaet heeft laten onderwyzen, hoe dat men conde maecken valse munten. Ende dat hij 't selve in 't werck heeft gestelt in 't eerste logijs daer hij in was, als hij binnen dezer stede in dienst was gecomen, al waer hij gegoten heeft vijer stucken quaerten van spaensche realen, van tinne, gemenget met noch andere slachte substantie. 't Welck hij noch weder geitereert¹ heeft in zijn tweede logijs daer hij geapprehendeert is, al waer hij gegoten heeft de nombre van seventien gelijcke stucken van materie, dije hij bij hem hadde, ende mede ten deele van een kanne, dije hij met eenige andere uijt een herberge buyten de stadt genomen hadde, waervan zij versproocken waren om die te vercoopen ende 't gelt te deelen. Welcke kanne hij gesmolten, ende een pertije daer van gebuijct heeft ten sijne voorsz. Van welcke voorsz. stucken hij de nombre van seven gegeven heeft aen andere soldaten om dije uijtgegeven te worden ende heeft van eenige der selver geprofiteert. Al welke saecken zijn van quader consequentie, die wel meriterende sijn een strenge straffe, Soe is 't nochtans, dat schepenen meer genegen zijnde tot barmherticheit dan tot riguer van justitie, doende recht uutten name ende van wegen de hoghe overicheit ende Graefflicheit van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt, den voorsz, Ritsaert Crous gecondemneert hebben ende condemnieren

fol. 227

hem mits dezen gebrocht te worden achter 't Stadhuys op schavot, al waer de valsche stucken bij hen gegoten, ende bij den Bailliu becomen, 't zijnen aensien openbaerlick in een test met vijer geworpen zall worden, ende zal daer nae den voorseyde Ritsaert Crous aldaer wel strengelicken gegeesselt worden ten bloede toe, tot discretie van schepenen. Bannen hem voort op de Galeije den tijdt van zes maenden, om daer opte roeijen ende wercken volgende de ordre der selver, ende bannen hem daer nae noch vijff ende twintich jaren uijt Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt, zonder binnen der selver tijdt daer inne te mogen weesen op pene van meerder correctie, mitsgaders verclaren alle zijne goederen, indien hij eenige heeft, verbeurt ten profijte vande hooge Overicheit. Actum ter Goude den 22en Novembris anno 1600 zeven. Present Bailliu ende alle de Schepenen.

fol. 227

Jan Sijbrandtsz. lijndraeijer

Gehoort bij de Gerechte der stede vander Goude de questie ende geschille voer hen geresen tusschen den Bailliu der selver Stede, eijscher ter eenre contra Jan Sijbrandtsz. lijndraeijer gedaechte in persoon verwerter ter andere zijde. Allegerende den eijscher, dat d' gedaechde hem vervordert heeft te wercken off doen wercken seeckere banden off lijnden onder Gents gaeren, ende

fol. 227v

van Coninxberger hennip die hem bij een coopman van Amsterdam aenbesteet ende geleverd was, bij de hondert om zijn loon te spinnen, te heeckelen ofte doen heeckelen eenige carl², al smaeckende valscheit, bedroch ende dijeverie. Ende concluderende mits dijen tot seeckere arbitrale correctie, ende bij provisie tot personele apprehensie. Daer op d' gedaechde versocht eijsch bij geschrifte, ontslaginghe vande personele comparitie onder hantastinge, ende admisssie om te moghen occuperen bij procureur. Daer jegen den eijscher concludeerde dat den gedaechde den eijsch in scriptis soude worden ontseijdt, ofte zoe verre anders verstaen mocht worden, dat men in sulcke gevalle soude moeten, dijenen, ende van schriftueren wisselen van drie dagen tot drie daegen peremptoirlick. Concluderende dat den eijscher ijn vorder versouck soude worden ontseijdt. Schepenen (op alles gelet) admitteren den gedaechde eijsch bij geschrifte, ende ordonneren partijen te dijenen van drie daghen tot drie daghen peremptoirlick³. Ontseggende den eijscher de provisione apprehensie, mits bij den gedaechde tusschen dit ende morgen dijen dach al, stellende suffisante cautie, ter somme van ses hondert gulden, om t' allen tijden des vermaent zijnde den gedaechde selfs in persoon in rechte te leveren, sub pena convicti et confessi. Actum den lesten Novembris anno 1600 zeven.

fol. 228

Present den Bailliu, Arien Jansz., Pieter Pietersz. Trist, Maerten Pietersz. Verwerff Burgermeesteren, ende alle de Schepenen uijtgesondert Dirck Jacobsz. Starre.

¹ *GTB*. Itereeren. Opnieuw, nogmaals verrichten; herhalen.

² *GTB*. Carl, karl; karrel. Naam voor de vrouwelijke hennep.

³ *Ibidem*. Peremptoirlick; hier: in rechtstaal in de zin van: vernietigend, een eind aan iets makende of alle bespreking of uitstel uitsluitende, en vandaar: beslissend, definitief.

fol. 228

**Crijtgen Cornelis weduwe
wijlen Henrick Jansz. Flockert**

Gehoort bij de Gerechte der stede vander Goude den criminelen aenspraeck, eysch ende conclusie, bij Dirck Cornelisz. Schaep Bailliu ende Schout der selver Stede inden naem ende van wegen de hoge Overicheijt ende Graefflickheijt van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt, op ende jegen Crijtgen Cornelis weduwe wijlen Henrick Jansz. Flockert, jegenwoordich gevangen, gedaen ende genomen. Allegerende den eyscher, dat zij gevangene, wesende een tapster haer vervordert heeft in Augusto lestleden binnen maer hujs in te doen een halff vat bijer, geteijckent met het merck vande passer sonder 't selve den pachter vande exchijs in conformite vande ordonnantie daerop gemaect, te kennen te geven, off te billet daer van vercregen te hebben. 't Welcke een saeck is bij expresse keure vanden 9en octobris anno 1500 negen ende zeventich op pene van exemplare

fol. 228v

straffe aen lijff ende goedt off andersins tot arbitrage van Schepenen, verboden. Behalven dat zij 't bijer selfs heeft in helpen dragen, ende de bonghe dije daer op was affgedaen, ende een turff daer op gedaen, ende als den pachter quam peijlen, geseijdt dattet spoelingh was ende gepoocht 't vat omme te stooten dewijl den pachter uijt was om een sleper. Concluderende bij de voorsz. ende meer andere middelen tot exemplare corrextie, ende pecuniele mulcte, gereserveert hem eyscher ende de pachters heur recht opte gevanghene hen comende uijt crachte vande ordonnantien ende de placcaten. Waer jegens de gevangene seyde gheen tapster te wezen noch gheen bijer ingedaen te hebben mit cleijne vaetges, emmeren, cruycken off dijergelicke instrumenten. Ende dat hijeromme de voorsz. keure jegen haer nijet en militeert. Dat oock den pachter mit den officier mit hem gevoucht eysch ter vierschaer gedaen heeft, ende dat dije saeck eerst behoort gederideert te worden, eer de saecke van correctie dijenen mach. Versouckende om haer defensie bet te mogen doen, eysch bij geschrifte, ende ontslaeinge van apprehensie onder cautie. Al 't welcke den Bailliu debaterende sustineerde dat haer versoeck behoorde te werden ontsijt, ende haer geordonneert ten principalen te andtwoorden. Schepenen (op alles

fol. 229

gelet) ontseggen de gevangene haer versoeck, ende ordonneren haer te antwoorden ten principalen. Actum den 17en decembris anno 1600 zeven. Present den Bailliu, Cornelis Jansz. Bosch burgermeester geintheert, Adriaen Jansz., Pieter Pietersz. Trist ende Maerten Pietersz. Verwerff Burgermeesteren, Pieter Harmensz. Cincq schepenen, Andries Dircxsz. Bockenburch geintimeert, Pieter Woutersz. Crabeth, Aelbert Adriaensz. Minne, Jan Willemsz. den halven, Dieck Jacobsz. Starre ende Jacb Dircxsz. Loncq Schepenen.

Nae de pronunchiatie van 't voorsz. appointment, seyde de gevangene tot defensie, dat zij 't bijer in questie nyet van een brouwer gehadt maer bij reuijlinge tegen varckensdranck ende brandewijn van een voerman vercregen heeft. Ende dat zij dat nijet en heeft ingedaen als tapster, off om te tappen maer om brandewijn aff te branden, presenterende daerop eedt te doen, sustinerende bij d' voorsz. ende andere middelen, dat de saecke nijet crimineel maer civijl is, ende concluderende tot absolutie vanden criminelen eysch ende conclusie op haer gedaen ende genomen, ende aenghaende de civile boete, concludeerde mede tot absolutie, ofte ten minsten versochte dat de heeren

fol. 229v

In aensieninge vande gelegentheyte vande saecke, dije gelijven zouden te modereren, dat gheen brandewijntappers off branders, cleijyn bijer souden mogen tappen. Schepenen (op alles gelet) meer genegen zijnde tot bermherticheijt dan tot riguer van justitie ende regart nemende op de lange gevanckenisse doende recht inden naem ende van weghe de hoge Overicheijt. Condemneren de voorsz. Crijtgen Cornelis gevangene alhier ter raedtcamer te vallen op beyde haer knijen, ende Godt ende de justitie te bidden om vergiffenisse, op pene van meerder straffe, ende condemneren haer noch in een mucte van vijff ende twintich gulden ende inde costen vande gevangenisse ende mysen van justitie. Actum ter Raedtcamer mit open deuren ten date ende presenten ut supra.

Naer de pronunchiatie vande voorgaende sententie seyde den Bailliu dat hij van gheen meeninge was d' voorsz. Crijtgen Cornelis uijte apprehensie te ontslaen dan mits alvoren cautie stellende om haer tot allen tijden weder te leveren in apprehensie overmits zij een sluycktapster is. Daerop zij seyde 't selve te ontkennen, ende nijet ghehouden te zijn borgen te stellen, dan zijn dies

fol. 230

nijetemin borgen geworden Adriaen Jansz. Flockert, Crijstiaen Hamel, ende Jan Jansz. haere swagers, om haer als 't begeert wordt, in apprehensie te leveren sub pena convicti et confessi, onder protestatie van injurie ende vorder als nae rechte.

Michiel Bruynsz borge voor d' voorsz. mulcte, costen vande gevangenisse, ende mijsen van justitie om dye te voldoen tusschen dit ende morgenavont. Actum ten voorsz. daege, present Pieter Harmensz. Cincq ende Jacob Dircxsz. Loncq Schepenen.

fol. 230

Jan Oet ghejuscaleert

Alzoe Jan Oet geboren tot Duijkercken in Vlaenderen oudt ontrent tweentwintich jaeren jegenwoordich gevangen voer Schepenen bekendt ende beleden heeft, hoe dat hij inde voorleden weeck alhier binnen der Goude gecommen is in een schip leggende inde haven. Ende heeft uijt het vooronder genomen een schipperspije, ende een sacken met linnen vercopende een gedeelte van 't selve linnen, ende de reste verbergende buyten deser stede, snijdende oick

fol. 230v

vande pije onder een stuck ende de mouwen off, tot de nelleboghe toe, om dije onkenbaer te maecken. Waer over hij achterhaelt, becomen, ende geapprehendeert is. Alle 't welcke saecken zijn van quader consequentie, dije nijet en behooren getolereert maer gestraft te worden ander ten exemple. Soo is 't dat schepenen nochtans meer genegen zijnde tot bermherticheijt als tot rigeur van justitie doende recht inden name ende van wegen de hoge overicheijt, den voorsejde Jan Oet gecondemneert hebben, ende condemneren hem mit desen, in openbaer vyerschaer te vallen op beyde zijn knijen, ende Godt ende de justitie binnen om vergiffenisse, ende daer nae gestelt te worden op de kaeck, den tijdt van een quartier uijrs off daer ontrent, tot discretie van schepenen, ende bannen hem noch den tijdt van tijen jaeren uijt dezer Stede vander Goude, ende vrijdom van dijen, te rijmen binnen daechs sonneschijn, sonder binnen de voorsz. tijdt weder daer inne te mogen comen, op pene van meerder correctie. Actum den 20en decembris anno 1600 zeven. Present den Bailliu ende alle de Schepenen uijtgesondert Jan Cornelisz. Vlaccq.

fol. 230v

Jan Sijbrantsz. lijndraeijs

Gesijen bij de Gerechte der stede vander

fol. 321

Goude 't schriftelick proces onder hen geroduceert tusschen Dirck Cornelisz. Schaep Bailliu ende Schout der voorsz. Stede inden naem ende van wegghen de hoge Overicheyt ende Grefflickheijt van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt, eijscher in cas van delict ter eenre, contra Jan Zijbrantsz lijndraeijs, gedaechde in perzoon, op pene van ban ende confiscatie van goederen, ende verwerer ter andere zijde. Allegerende den eijscher dat den ghedaechde tot meermael achterhaelt is geweest over verscheijden faulten ende bedoch, dije hij in zijn ambacht off neeringe van lijndraeijs heeft gepleecht, daer van hij uijt gratie met civile boeten is gevrijdt geworden, ende hoewel hij hem wel behoort hadde te wachten van vorder ijet contrarie de ordonnantie ende keure (gemaect opte voorsz. neringe vanden lijndraeyerie) te doen. Dat hij nochtans (nijet jegenstaende hem oock bij de E. heeren magistraten door den boode expresselick sulcx is gelast op pene van andersins te worden gestraft) hem nijet alleen nijet ontsijen en heeft de voorsz. keure wederom te contravenijeren, maer dat noch ergers is hem vervordert te wercken ofte die wercken eenich Gents gaeren, ende daer inne te doen gebuijcken seeckere banden ofte eynden nijet bequaem om eenich gaeren off te mogen spinnen, noch oock daer onder te mogen wercken, dije hij om zijn valschejdt ende bedroch te bedecken, heeft doen beleeden met anderen Hijerlandtschen hennip¹ tot

fol. 231v

het voorsz. Gents gaeren geordoneert, wesende notoir ende openbaer valschejdt ende bedroch, daer aen veel menschen lijff, goedt, ende bloedt is hangende. Dat mede den gedaechde hem vervordert heeft uyt seeckere Coninxberger hennip, die hem bij een coopman van Amsterdam aenbesteet ende geleverd was bijde hondert om sijn loon te spinnen, te heeckelen ofte doen heeckelen eenige karl, wesende notore dieverie. Al 't welcke saecke zijn van quader consequentie, ock grotelcx prejuditierende² de neringe ende welvaert deser stede, dije in plaetsen daer recht ende justitie voort geadministreert nijet getolereert off geleden, maer swaerlick ten exemple van andere gestraft behoren te worden. Concluderende bij de voorsz. ende meer andere redenen ende middelen tot bannissement voor vijff ende twintich jaeren op 't Galeije, ende confiscatie van goederen, ofte dat den gedaechde soude worden andersins arbitralicken gestraft, ende in zoodanige mulcte gecondemneert, als mijn heeren vande Gerechte nemende insichte op de gelentheijt deser saecke bevinden sullen te behoren. Waer jegen den gedaechde seijde, dat hij noijt ter saecke van eenighe faulten off bedrogh en is gecondemneert, maer

¹ Hijerlandtschen hennip, Ierse Hennip.

² GTB. Prejudiceeren. Nadeel, schade berokkenen; schaden.

dat hij wel geropen is geweest, ende dat hij de saecken nijet omdat hij schuldich was, maer om moeijten ende costen van processen te verhoeden, hadde afgemaect

fol. 232

Dat hij oock ontkende gewrocht off doen wercken te hebben eenighe banden off eijnden in eenich Gents gaeren, ende dat daer van nimmermeer den rechte genouch zijnde, ende souden blijcken gelijk hij mede ontkende uijt Conincxberger hennip een ander toecomende geheeckelt off doen heeckelen te hebben eenige karl, maer dat hij sulcx gedaen heeft uijt zijn eijgen hennip dije hem bij den coepman vergunt ofte toegelaten was aen hem te nemen. Concluderende bij de voorsz. ende andere middelen dat den eyscher verclaert soude worden tot zijn criminelen eijsch ende conclusie nijet ontfanckelick, ende bij ordine, dat zijn vordere eijsch noopende de pecuniele mulcte mede soude worden ontseydt ende hij verwerer daer van geabsolveert. Protesterende verder van injurie ende voort als nae rechten. Schepenen (gesien de informatie bijden eyscher geproduceert ende op alles gelet dat mochte moveren doende recht op 't eerste punct, nopende de banden ofte eynden in 't Gents gaeren gewrocht) suspenderen den gedaechde van zijne neringe den tijdt van ses maenden, ende condemneren hem in een mulcte van t' sestich gulden ten behoeve vanden Bailliu, ende aengaende den vorderen eijsch ende conclusie, absolveren daer vanden ghedaechde. Ende condemneren hem nijetemijn inde costen vande processe. Actum den 21en decembris anno 1600 zeven. Present den Bailliu, Adriaen Jansz., Pieter Pietersz. Trist, Maerten Pietersz. Verwerff

fol. 232v

Burgermeesteren, Pieter Woutersz. Crabeth, Aelbert Adriaensz. Minne, Jan Willemsz. den halven, Dirck Jacobsz. Sterre, ende Jacob Dirxsz. Loncq schepenen.

fol. 232v

**Jan Cornelisz. ende Gillis
Sijvertsz.**

Gehoort bij de Gerechte der Stede vander Goude, den criminelen aenspraeck, eysch ende conclusie van Dirk Cornelisz. Schaep Bailliu ende Schoudt der voorsz. Stede, uijten naem ende van wegen de hooge Overicheijt ende Graefflickheijt van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt, eyscher in cas van delict ter eenre contra Jan Cornelisz. ende Gillis Sijvertsz. ghedaechdens in perzoon, op pene van ban ende confiscatie van goederen, verwerers ter andere zijde. Allegerende den eyscher, dat de ghedaechdens opten 10en Julij lestleden, tot Haestrecht inde kermis, ten huijse vande Schoudt aldaer, ende voer op 't straet gepleecht hebben jegen den Bailliu ende Schoudt seecker moetwille, fortse, ende gewelt, breeder in zijnen eysch gespecificeert. Concluderende dat zij ghedaechdens bij provisie gecondemneert zouden werden gebracht in besloten gevanckenisse, om vorder aen heur persoons te mogen procederen gelijk men naer exigentie vande saecke bevinden zal te behooren. Waer op de ghedaechdens seyden te versoucken copie vanden eysch ende tijdt om daer jegens te

fol. 233

antwoorden, concluderende bij seeckere middelen tot adjudicatie van dijen ende dat den eyscher zijn provisionele conclusie van apprehensie soude worden ontseydt, mits doende onder hantastighe cautie juratoir, de jusitio sisti sub pena convictie et confessi. Schepenen (op alles gelet) ontseggen den eijsscher de provisionele apprehensie mits bij de ghedaechdens presenterende cautie juratoir bij hantastighe, dat zij t' allen tijden des vermaendt ofte t' heure woonstede weete gedaen zijnde, in rechte te sullen compareren, sub pena convicti et confessi, ende accorderen heur copie vanden eysch, ende den tijdt van drije weecken, om daer jegens te antwoorden. Actum den 28en decembris anno 1600 zeven, Present 't volle Collegie, uytgesondert Adriaen Veen Adriaensz., burgermeester ende Pieter Harmensz. Cincq schepenen

D' ghedaechdens hebben de voorsz. cautie gepresenteert, daer op den eijsscher seyde dat zijn fatalia liepen. Actum ut supra.

fol. 233

**Willem Kar soldaet gebannen
opte Galeye**

Alzoe Willem Kar geboren te Dunkel in Schotlandt, soetelaer, ende soldaet vande compangnie van Capiteijn Panthon, garnisoen houdende binnen deser stede

fol. 233v

jegenwoordich gevangen, oudt ontrent 24 jaren, hem vervordert heeft, gelijk Schepenen bij goede informatie ende mede eensdeels bij zijn eijghen confessie gebleecken is, een seecker soldaet, dije t' zijnen huysze gelogeert was, om eenige questie die zij mitten anderen cregen, uijte herberge daer zij waren, te vervolgen tot op 't straet toe, mit een bloote poingaert, sonder dat den anderen geweer hadde, nae hem alsoe gestadelicken ende heftich steeckende. Dat hij hem quetste aen zijn hooft ende in zijn eene vinger, werpende hem ter aerden neder, ende stotende mitte knoop van zijn poock op des soldaets bloote hooft. Ende een vrouw hem hijer over versprekende, hem nomende een schelm, van dat hij een man, dije geen geweer en hadde soe tracterde, is hij nae dye vrouw toegefallen, ende heeft nae haer gesteecken, 't welck op haer duer aenquam, overmits zij in huys liep, ende de duer toesmeet, waernaer hij eens thuys gegaen zijnde, ende weder comende heeft op de duer vande voorsz. vrou ghelooopen, tot vijer verscheyden reysen toe, mit sulcken fortse, dat de clamp daer de clinck op gespijckert is aen stukken brack ende de duer opsprongh, al waer ten huise hij groot rumoer maecte, dan nijemandt in huys vindende, gingh uijt ende sijende den man vanden vrou nae huys tot comen, heeft hem aengeranst, zijn huysvrouw dreygende, haer nomende een hoer, smijtende de man in zijn hals dan hij suyselde, ende treckende zijn poock, ende soe de man tot een buijrmans huys inweeck, volchde hem daer, ende omdat hij hem nyet ontlopen conde, duer dijen de achterdeur toe was, slouch

fol. 234

hem mitte poock over de schour vande vrou vande huise, in 't hooft, daer een wolle muts, dije hij op hadde, zoe dat hij gequetst ende de panne geraect is. Alle 't welcke saecken zijn van quader consequentie, dije in een stad van rechte nijet en connen getolereert, maer gestraft behooren te worden andere ten exemple. Soe is 't dat schepenen nochtans meer genegen zijnde tot bermherticheyt als tot riguer van justitie, doende recht inden name ende van wegen de hoghe Overicheijt ende Graefflickheyt van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt, den voorseyde Willem Kar ghebannen hebben ende bannen hem mits desen, opte Galije den tijdt van ses maenden, omme aldaer opte roeijen ende wercken volgende de ordere der selver. Ende bannen hem daer nae noch den tijdt van ses jaeren uijt deser stede vander Goude, ende vrijdom van dijen sonder binnen dye tijdt daer inne te mogen comen, op pene van meerder correctie, mitsgaders condemnieren hem inde costen vande gevangenis, ende mijsen van justitie, indien hij de middelen heeft om de selve te betaelen. Gepronunchieert ter vierschaer opten tweeden februarij anno 1600 acht. Present den Bailliu ende alle de Schepenen uutgesondert Pieter Harmenz. Cincq.

fol. 234

Jacob Jansz. van Termeuson

Alsoe Jacob Jansz. van Termeuson bij Delffzyl, oudt ontrent drie ende twintich jaeren, jegenwoordich gevangen voer Schepenen bekendt ende beleden heeft hoe dat hij hem vervodert heeft gehad

fol. 234v

zeecker tijdt lang gesonts lichaems te bedelen, ende achter lande te loopen vagabundts gewijs. Dat hij oock binnen dezer stede vercocht heeft seecker canifas¹ tot negentien ende een halff ellen toe, elcke elle tot ses stuyvers, zeggende teghen den luyden die 't cochten, dattet op vrijbeijt gecregen was, genietende voor zijn vercoopen ontrent een halven daelder, welck canifas hij seijdt hem bij een schipper ofte schippersknecht gegeven te zijn om ter vercoopen, hoewel het nijet sonder vehemente presumptie is, dat hij 't selfs gestolen heeft. Dat hij mede alhier in een huys verre in gegaen is, mit expresse meeninge ende opset aldaer te stelen. 't Welck hij bekent heeft dat hij gedaen soude hebben, indijen 't volck vanden huise hem nijet gewaer geworden hadden. 't Welck gebuerende hij een ander saeck fingeerde, vragende nae der Noorderpoort, ende zoe de luijden hem uijtweesen, heeft dreijgement gedaen, seggende tegen de man vande huise, speciaal: "Ick sal 't u wel vergelden, ende ick sal 't huys wel teijckenen". Ende dat hij hem noch wel stoutelicken vervordert heeft op een avont een vroupersoen aen te ransen, om haer te benemen haer heuijck, nijet jegenstaende dat zij manvolck bij haer hadde, mit welcke heuijck hij duer gegaen soude hebben, indijen men hem dat nijet en hadde belet. Alle 't welcke saecken zijn van quader consequentie, wesende dijefte ende openbaere straetschenderie ende geweld. 't Welck in een Stadt van rechte nijet en mach geleden, maer gestraft behoort te worden andere ten exemple. Soe is 't dat schepenen nochtans meer genegen zijnde tot barmherticheijt als tot

fol. 235

riguer van justitie, doende recht inden name ende van wegen de hoge Overicheijt ende Graefflickheijt van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt, den voorseyde Jacob Jansz. gebannen hebben ende bannen hem mits desen opte Galeije den tijdt van drie jaeren, omme daerop te royen ende wercken volgende de ordere der selver, ende bannen hem daer nae noch den tijdt van ses jaren uijt Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt, sonder binnen dije tijdt daer inne te mogen comen, op pene van meerder correctie, ende verclaren alle zijne goederen indijen hij eenige heeft, verbuert ten profijte vande hooge Overicheijt. Gepronunchieert ter vierschaer ten dgae ende presenten ut supra.

¹ GTB. Canifas, Kanefas, canevas; grof (uit hennep vervaardigd) linnen.

fol. 235

Willem Cornelisz. Polack

Ghesijen bij de Gherechte der stede vander Goude 't intendit henluijden overgegeven bij Dirck Cornelisz. Schaep, Bailliu ende Schoudt der selver Stede inden name ende van wegghen de hooghe overicheijdt vande lande ende Graeffschappe van Hollandt, Zeelandt ende Westrvrieslandt, eijscher in cas van delict op ende jegens Willem Cornelisz. Polack, jonghesell poorter deser stede, gedaechde in persoon, op pene van ban ende confiscatie van goederen. Proponerende den voornoemde eijscher, dat den gedaechde seecker tijdt geleden hem vervordert heeft gehadt tot seecker huijsinge opten Langen tijndewech inder nacht in te werpen glasen. Dat ten selven huijse daer nae noch eens weder ingeworpen zijn de glasen met groote steenen, ende met een stuck houdts van een stoel, daer noch vande matte wat aen was, soo datter niet ongheschendt en bleef als een glas. 't Welck

fol. 235v

gescheijdt is tusschen sondach ende maendach in 't eerste van october lestleden. Dat des anderen daechs tusschen maendach ende dijnsdach inde middernacht ten huijse voorsz. seer geclopt ende gebonst is geworden, ende als 't lange geduijrt hadde, ende hardt aenghingh, dat de vrouw vanden huijse de bovendeur op dede. Dat hij gedaechde, dije voorde deur was, over de deur ghinck legghen, gebruikkende veel woorden, segghende onder andere: "U glasen sijn uutgesmackt, ick ben daer blijde om, ende woude dat' se noch meer uutgesmackt waren, ick hebben u glasen eens moeten betalen, maer ick sal 't nu niet doen", met meer dijergelijcke propoosten, geduijrende wel een uijr dat hij zoo stondt, ende de deur met geweld open hielt, soo dat de vrouw dije niet sluijten conde, sulx dat de man in 't lester van zijn ruste opstondt ende vermaende hem van daer te gaen. Dan en paste hij daer niet op, maer daechde hem uut, gebruikkende veel vloeckende ende injurieuse woorden, sonder dat men ijert op hem won. Soo dat de man weder op sijn rust ghingh ende lijet hem staen, blijvende hij soo lange als 't hem goet docht. Dat hij noch hijer nae met een bloot mes in sijn diefsack opte man van 't voorsz. huijs gegaen heeft, van verre den zelven dreijgende, soo dat de goede luijden hem waerschuyden, dat hij hem soude wachten. Heeft noch naderhandt weder inder nacht tusschen elff ende twaelf uijren opte voorsz. huijsinge groot rumoer ghemaect van cloppen ende bonsen. Ende is daechs daer nae als opten 9en octobris, aldaer ten huijse gegaen, dreijgende dat hij daer blijven, ende de man, dije uut was, verwachten soude, ende hem deursteecken ofte afflijvich maecken, seggende: "Hijer sit ick nu, ghaet halen vrij de Schoudt, ick terter¹ u toe", ende naderhandt wech gegaen sijnde, ende de man

fol. 236

thuijs wesende, is een weijnich daer nae comen sitten opte stoep, daer hij zat ende vloeckte, ende swoer, wesende heel droncken, ende sij ende de man deur de glasen heeft utgedaecht, ende gedreycht te steecken ende snijden waer hij hem soude vinden. Ende heeft noch in decembri lestleden hem vervordert inde Cuypsteegh daer een feest was, inder nacht met zijn complicen op de deur tot stooten ende loopen, dattet scheen dat de deur opte vloer soude hebben gelooopen geworden. Soo dat de luijden ghenoodtsaect waren dije te openen. Ende alsoo sulx niet en behoorde nae rechte ongestraft te blijven. Dat hij eijscher oversulx om 't recht vande Graefflijckheijt te bewaren den voorsejde delinquant tot sijnder lester woenplaetse (nae costume) hadde doen daechvaerden in persoon te compareren op pene van ban ende confiscatie van goederen, maer ten dage dijenende rechterlijck ter vijerschaer ende ter peuije van 't Stadthuijs uitgropen wesende, ende niet comparerende dat mitsdijen hem toegewesen is 't eerste deffault, ende voor 't profijt vandijen hem gheaccordeert een anderde citatie, de welcke insgelijx gedaen sijnde, ende hij niet compareerde, dat teghens hem verleendt is het tweede deffault ende voor 't profijt vandijen gheaccordeert, een derde citatie met inthimatie, de welcke mede gedaen wesende, dat de gedaechde noch niet en compareerde, mits 't welcke jegens hem gegeven is het derde deffault, ende voor 't profijt van dijen, hem eijscher gheadmiteert te dijenen van sijn intendit, met een vijerde citatie ex superabundanti, met inthimatie om 't voorsz. intendit te sijen verifien ende sententie t' aenhooren. Welcke citatie ende inthimatie gedaen sijnde, is hij dijen nijet jegenstaende, noch niet gecompareert. Soo dat d' eijscher

fol. 236v

zijn intendit mette verificatien daer toe dijenende heeft overghelevert, ende recht versocht. Schepenen met rijpe deliberatie van Rade, deurghesijen ende overgewegghen hebbende alle 't gene ter materie mochte dijenen, mitsgaders de ghetuijgenissen end einformatie vande voorsz. delicten bij hem eijscher genomen, doende recht inden name ende van wegghen de hooghe Overicheijdt ende Graeffelijckheijdt der voorsz. landen, hebben den voorsejde Willem Cornelisz. Polack gedaechde ende deffailant voor 't profijt ende uut machte vande voorsz. deffaulten versteecken ende verstecken hem mits desen van alle exception declinatoir, dilatoir, peremptoir, defensien ende weren van rechten, die hij in desen hadde moghen doen ende proponeren. Bannen voort denselven Willem Cornelisz. uute stadt vander Goude, ende vrijdomme vandijen den tijdt van thijen jaren, sonder

¹ GTB. Terten. Tarten, trotseeren, een uitdagende houding tegenover iemand aannemen.

dat hij oock nae de expiratie vandijen weder inde stadt sal moghen comen, anders dan met expres consent vande Burgermeesteren inder tijdt, op pene van meerder correctie, ene verclaren alle sijne goederen, indijen hij eenighe heeft, verbeurt ten profijte vande hooghe Overicheijdt. Gepronunchieert ter vijerschaer den 14en Martij anno 1600 acht. Present den Bailliu, Ghijsbert Aelbertsz. burgermeester gheinthimeert, Adriaen Jansz. ende Adriaen Claesz. Goudtswaert Burgermeesteren ende Maerten Pietersz. Verwerff Burgermeester gheinthimeert, Jan Cornelisz. Vlacq, Jan Henrixsz. 't Hart Schepenen, Andrijes Dirxsz. Bockenberch Schepen gheinthimeert, Pieter Woutersz. Crabeth, Aelbert Adriaensz. Minne, Dirck Jacobsz. Starre ende Jacob Dirxsz. Loncq Schepenen.

fol. 236v

**Soldaten
Ridsard Bob Engelsman end
Leonardt Montigo**

Alsoo Ridsard Bob geboren te Harwitsir in Lissen in Engelandt oudt ontrent 20 jaren, ende Lenert Montigo

fol. 237

geboren in Oxfortsir mede in Engelandt oudt ontrent 21 jaren, jegenwoordich gevangens, beide soldaten vande compaignie van Capiteijn Meutis garnisoen houdende binnen deser stede buyten pijnje onder den blaeuwen hemel bekendt ende beleden hebben. Te weten den voorseyde Ridsard Bob, dat hij in januario lestleden tot Gorcom in een hujs daer de deur open stondt seecker gelt uut een winckel genomen hebbende daerover bijde Crijchsraedt gestraft is, met stroppa la corda¹. Dat hij aldaer noch gestolen heeft gehad twee leere [vollen] 't welck hij niet te kennen ghaff, maer hadde dije in sijn boxen verborghen, ende zijn de selve als hij sijn sententie gecreghen hadde bij hem behouden. Ende hebben beide de voorsz. ghevangens bekendt, dat zij ontrent twee maenden geleden inder nacht metten anderen hen vervordert hebben binnen deser stede een glas mette handt uut te smijten, ende met een houdt daer een haeck aen was, daerdeur uut te halen een stuck fusteyn, 't welck zij vercochten, ende hebben noch ten platten Lande (te weten inde lande van Steijn, sonder dat zij de plaetse connen nomen) inder nacht mette handt een veijnster opgebroocken, daer duer Ridsard inclom nemende daer verscheijden goederen van linnen ende wollen, ende ghevende 't selve aen den voorsz. Lenert te veijnster uut, welck wollen zij verbercht hebben in een thuijnhujsgen nae bij de Stadt, ende hebben 't linnen met heur inde Stadt gebrocht in heur logijs 's morphens als zij in quamen, halende 't wollen uut 't voorsz. thuijnhujsgen teghen den avondt nae 't sluijten vande poort ende meendende dat, als de poort opgedaen worde met heur in te brengen, maer zijn in 't incomen geapprehendeert. Alle 't welke saecken sijn van quader consequentie, die niet en moghen getolereert maer gestraft behooren te worden andere ten exemple,

fol. 237v

Soo is 't dat schepenen, nochtans meer geneghen sijnde tot barmherticheijt als tot rigeur van justitie, doende recht inden name ende van weggen de hooghe Overicheijdt ende Graeffelijckheijt van Hollandt, Zeelandt ende Westvrijeslandt, de voorsz. Ridsard Bob, ende Lenert Montigo gecondemneert hebben, ende condemnieren heur mits desen gebracht te worden achter op 't schavot, ende aldaer wel strengelijcken gegheesselt ten bloede toe tot discretie van Schepenen. Bannende heurluijden daer nae den tijdt van vijff jaren opte Galeije om daer opte roeyen ende wercken volgende de ordre der selver, ende daer ane noch vijff jaren uute laden van Hollandt, Zeelandt, ende Westvrijeslandt sonder binnen de selve tijdt daer inne te moghen wesen, op pene van meerder straffe, ende verclaren alle heure goederen, indijen zij eenighe hebben, verbeurt ten profijte vande hooghe Overicheijdt. Actum ter vijerschaer den 3en Meije anno 1608. Present den Bailliu, Jan Cornelisz. Vlacq, Jacob Henrixsz. 't Hart Schepenen, Jan Alewijnsz. Palesteyn Schepen geintimeert, Pieter Woutersz. Crabeth, Aelbert Adriaensz. Minne, Dirck Jacobsz. Starre ende Jacob Dirxsz. Loncq Schepenen.

fol. 237v

Anneken Lourens

Alsoo Anneken Lourens, geboren in 't landt van Ludtsenburch oudt ontrent 21 jaren, jegenwoordich gevangene, buyten pijnje ende bande van ijsen onder den blaeuwen hemel bekendt ende beleden heeft, hoe dat zij huijshoudende met eenen Eduward Wij, soldaet, als man ende wijff (zonder nochtans hem getrouwt te hebben) wel wetende dat denselven Eduward een grootd dijeff was, nochtans bij hem gebleven is, ende van hem ontfangen heeft de goederen die hij thuijs brocht, ende oock gecocht de gestolen goederen van verscheijden andere soldaten, sulx dat 't haren woenplaetse binnen deser

fol. 238

¹ *Ibidem*. Stroppa la corda. Stroppekoorde, Stroppekoorde. Naam voor een straf, waarbij de veroordeelde aan een touw aan zijn op de rug gebonden handen ophing en één of meer keeren plotseling liet neervallen.

Stede bevonden is verscheijden gestolen goedt, dat gecomen was uut seven diversche huijsen, dije inder nacht met fortse waren opgebroocken. Al 't welcke saecken sijn van quader consequentie, die niet en moghen getolereert maer gestraft behoren te worden andere ten exemple. Soo is 't dat schepenen nochtans meer geneghen sijnde tot barmharticheijt als tot rigeur van justitie, doende recht inden name ende van weggen de hooghe Overicheijt ende Graeffelijckheijt van Hollandt, Zeelandt ende Westvrijeslandt de voorsz. Anneken Lourens gecondemneert heben ende condemneren haer mits desen gebracht te worden achter op 't schavot ende aldaer wel strengelijcken gegeesselt tot discretie van schepenen, ende bannen haer uute landen van Hollandt, Zeelandt ende Westvrijeslandt ten ewighen daghen, te ruijmen dezer stede ende de Jurisdictione vandien binnen daechs sonneschijn, ende d' andere landen binne drie eerstcomende daghen, sonder immermeer weder daer inne te moghen comen op pene van meerder correctie, ende verclaren alle hare goederen indien zij eenighe heeft, verbeurt ten profijte vande hooghe Overicheijt. Actum ende presenten ut supra.

fol. 238

Christina Deedlem uut Engelandt

Alsoo ter woenplaetse van Christina Deedlem geboren bij Lonnen in Engelandt oudt ontrent [] jaren jegenwoordich gevangen, bevonden sijn diversche gestolen goederen, uut verscheijden huijsen ghecomen, die zij zeijdt van d' een ende d' ander ghecocht te hebben. Bekennende wel geweten te hebben dat eenighe der selver waren gestolen. 't Welck saecken sijn van quader consequentien die niet en moghen getolereert maer gestraft behooren te worden andere ten exemple. Soo is 't nochtans dat schepenen meer ghenegen sijnde tot barmherticheijdt dan tot rigeur van justitie, als oock ten insien dat zij zeijdt dat zij swanger is, doende recht inden name ende

fol. 238v

van weggen de hooghe overicheijdt ende Graeffelijckheijdt van Hollandt, Zeelandt ende Westvrijeslandt, de voorsz. Christina Deedlem gecondemneert hebben ende condemneren haer mits desen gestelt te worden achter op 't schavot ende met twee roeden achter op haer lijff, ende alsoo aen te sijen de justitie vande andere ghevangens, mitsgaders bannen haer den tijdt van tijen jaren uitte Landen van Hollandt ende Westvrijeslandt, te ruijmen deser stede, ende de Jurisdictione vandien binnen daechs sonneschijn, ende de andere Landen binnen drie eerstcomende daghen, sonder binnen de voorsz. tijdt weder daer inne te moghen comen op pene van meerder correctie, ende verclaren alle hare goederen, indien sij eenighe heeft, verbeurt ten profijte vande hooghe Overicheijdt. Actum ende presenten ut supra.

fol. 238v

Annitgen Cantlitz uut Engelandt

Alsoo ter woenplaetse van Annitgen Cantlitz van Saltberij in Engelandt, oud ontrent dertich jaren jegenwoordich gevangen, goederen bevonden sijn in verscheijden huijsen gestolen, die sij seijdt ghecocht te hebben van eenighe soldaten. 't Welck saecken sijn van quader consequentie, die niet en moghen getolereert, maer gestraft behooren te worden andere ten exemple.

Soo is 't nochtans dat schepenen meer gheneghen zijnde tot barmharticheijt als tot rigeur van justitie, alsmede lettende opte excuse die sij doende is, ende de goede getuijghenisse die van haer wordt gegeven, de voorsz. Annitgen Cantlitz gecondemneert hebben, ende condemneren haer mits desen in openbaer vijerschaer op beide haer knien te vallen, ende Godt ende de justitie te bidden om vergiffenisse, mitsgaders te voldoen de kosten vande gevangnisse, ende mijsen van justitie, indien sij de middelen heeft die te betalen. Actum ende presenten ut supra.

fol. 239

**Frans Cornelisz. de mont Corvijn in
Artoijs. Ende Jacob Cornelisz.
van Amsterdam**

Alsoo Frans Cornelisz. de mont Corvin in Arthoijs, oudt ontrent 34 jaren, ende Jacob Cornelisz. geboren tot Amsterdam, oudt ontrent 32 jaren, jegenwoordich gevangene, bekendt ende beleden hebben hoe dat zij met heure huijsvrouwen ende kinderen daghelijx heur vervorderen gesondts lichaems te bedelen, ende deur alle landen te loopen vagabunds gewijs. Expresselijck seggende dattet heur gebruijck ofte gewoente is ende dat zij sulx moghen doen, omdat zij van heijdenen ofte Egijptenaren gesproten sijn. 't Welck saken sijn van quader consequentie, streckende tot groote overlaste, bijsonder vande luijden dije ten platten lande woenen, daer sij deur 't ontsich ofte de vrees, die de luijden van heur hebben, al aff crijghen dat zij begheren. Sulx dat dit bij verscheijden placaten al voor de troubles ende nu noch onlanx tot meermalen op groote penen is verboden, welcke placaten de voorsz. gevangens segghen wel te weten, maer dat evenwel heur gebruijck sulx is, daer bij zij niet en connen laten te blijven, in aller manieren off heur quaet gebruijck ende moetwillich voornemen meer

behoorde te gelden als goede politie ende de placaten ende ordonnantien vande heeren vanden Lande. Alsoo dat dit niet en macht getolereert, maer gestraft behoort te worden andere ten exemple. Soo is 't dat Schepenen, doende recht inden name ende van weghen de hooghe Overicheijdt ende Graeffelijckheit van Hollandt, Zeelandt ende Westvrijeslandt de voorsz. Frans Cornelisz. ende Jacob Cornelisz. gecondemneert hebben ende condemneren heur mits desen gebracht te worden achter op 't schavot, ende aldaer wel strengelijck gegeesselt ten bloede toe tot discretie van schepenen, ende bannen heur den tijdt van tijen jaren

fol. 239v

uut hollandt, Zeelandt ende Westvrijeslandt, te ruijmen deser stede, ende jurisdictie vandijen binnen daechs sonneschijn, ende d' ander landen binnen drije eerstcomende daghen, sonder binnen de voorsz. tijdt weder daer inne te moghen comen op pene van meerder correctie. Actum ende presenten ut supra.

fol. 239v¹

Evert Gerritsz.

Alsoo Evert Gerritsz., zoon van Gerrit Dirxsz., poorter deser stede, oudt tusschen se achttijen ende negenthijen jaren, jegenwoordich gevangen, buyten pijnende ende bande van ijsen onder den blaeuwen hemel voor schepenen bekendt ende beleden geeft, dat hij hem vervordert heeft tot diversche tijden ende tot verscheijden huisen wel moedwillichlijcken in te smijten ende in te werpen de glasen. Doende 't selve eens, tweemaal, jae oock drije off vijvermael op eenen nacht, ende specialijcken dat hij (volgende sijn eijghen bekentnisse) sulx gedaen heeft inde Robaertsteech, Lombertsteech, op 't Hoochstraet, op sint Jacobserff. tweemale inde Cappenaersteech, ende tweemaal opte suijdsijde vande Turffmarckt. Ende dat oock 't selve bij sijne complicen in sijne presentie (daer hij bij bleeff, ende 't welck hij toegestaen heeft) gedaen is inde Cuijpersteegh, inde Cleijwechstech, aen de noordsijde vande Turffmarckt, ende tweemaal in seecker slop opten Raem. Dat hij hem oock vervordert heeft inder nacht op deuren to loopen, ende dat soo dick ende menichmael, dat hij selfs, waer, wanneer ende met wijen, ofte hoeveelmael dat hij hem gedaen is niet en heeft weten te specificeren. Dat hij eenen Joost Schaep gesneden heeft in sijn boxen, 't welck hij soo fortselijcken ende heftich dede, dat de selve opgesneden was van boven tot beneden ende tot aen het hemde toe. Sonder dat hij de oorsaek weet te segghen, waerom hij 't dede, anders dan dat hij hem is excuserende met den dronck. Dat hij op een avondt opte Groenewech (zijne complicen moeijte

fol. 240

maeckende teghen zeeckere soldaten die aldaer passeerden) hem daer mede vermengt heeft, ende teghen de soldaten met steenen geworpen, ende de soldaten de vlucht nemende en is niet van heur gescheijden aff blijven staen, maer heeft heur vervolcht ende helpen driften van ontrent de woenplaetse van Crijtgen den brandewijnverkoopster, tot bij 't groote school toe, werpende een vande soldaten een ghat in 't hooft. Ende heeft noch hem niet ontsien daghelijx ofte tot verscheijden tijden te comen in seecker heeckelhuys, ende daer te blijven niet tegenstaende de luiden keven ende hem van daer hebben wilden. Bedrijvende aldaer veel petulantie, moetwillicheijdt, ende geweld, d' een reijs aen stucken werpende een aerde kanne, d' ander reijs een pot off panne, ende somwijlen aen stucken snijdende de touwen vande schalen. Alle 't welcke saecken sijn van quaeder consequentie, wesende notoir geweld, straetschenderije, ende oppressie, steckende tot perturbatie van een geheele gemeente, alsoo dat dit een landt ende Stadt van Rechte niet en mach geleden, maer gestraft behoort te worden andere ten exemple. Soo is 't dat schepenen nochtans meer geneghen sijnde tot barmharticheijt als tot rigeur van justitie, regard nemende opte jonckheijdt vanden gevangen ende op hope van beternisse, doende recht inden name ende van weghen de hooghe Overicheijdt ende Graeffelijckheit van Hollandt, Zeelandt ende Westvrijeslandt den voorsejde Evert Gerritsz. gecondemneert hebben ende condemneren hem mits desen gebracht te worden achter op 't schavot, ende aldaer wel strengelijck gegeesselt ten bloede toe, tot discretie van Schepenen. Bannende hem voort den tijdt van ses jaren opte Galeije omme daer opte roeijen ende wercken volgende de ordre der selver, ende bannen hem daerenteijnden noch ses jaren uuter Goude ende vrydomme vandijen, sonder dat hij oock nae de expiratie der selver, weder daer inne zal moghen comen, anders dan met expres consent vande Burgermeesteren inder tijdt. Al op pene van meerder

fol. 240v

¹ In de marge fol. 239v: De magistraten der Stede vander Goude doen bij desen insinueren de ouders van Evert Gerritsz. dye bij vonnisse van schepenen der voorsz. Stede gebannen is geweest opte Galeye ende daer nae zeecker jaren uyt der Goude ende de vrydomme van dyen, dat zy nyet en verstaen noch van meeninge zyn te gedogen dat den voorsz. Evert Gerritsz. (nu vanden Galeye ontslagen zynde zoe men verstaet) zoude mogen comen ende veel min hem onthouden binnen de Stadt off vrydomme voorsz. waer dat hij gehouden is den tydt van zijn bannissement te voldoen, opte pene inde sententie begrepen waervan zy bij desen worden gewaerschuyt om heur te wachten datter geen erger van en come. Actum den 8en martij 1600 negen [...] [...] in't Camerbouck [Gesonden] [acte] [...] [...]

correctie, ende verclaren alle sijne goederen, indijen hij eenighe heeft, verbeurt ten profijte vande hooghe Overicheijdt. Actum ter vijerschaer den 23en meije anno 1600 acht. Present den Bailliu, Ghijsbert Aelbertsz. burgermeester gheinthimeert, Gerrit Cornelisz. de Lange, Adriaen Jansz., ende Pieter Pietersz. Trist Burgermeesteren, Jan Cornelisz. Vlacq, Jan Henrixsz. 't Hart Schepenen, Jan Aelwijnsz Palesteyn ende Andrijes Dirxsz. Bockenberch Schepenen gheintimeert, Pieter Woutersz. Crabeth, Aelbert Adriaensz. Minne ende Jacob Dirxsz. Loncq Schepenen.

In de marge fol. 239v:

De magistraten der stede vander Goude doen bij desen insinueren de ouders van Evert Gerritsz. dye bij vonnisse van schepenen der voorsz. Stede gebannen is geweest opte Galeye ende daer nae zeecker jaren uyt der Goude ende de vrijdomme van dyen, dat zij nyet en verstaen noch van meeninge zijn te gedogen dat den voorseyde Evert Gerritsz. (nu vanden Galeye ontslagen zijnde zoe men verstaet) zoude mogen comen ende veel min hem onthouden binnen de Stadt off vrijdomme voorsz. waer dat hij gehouden is den tijdt van zijn bannissement te voldoen, opte pene inde sententie begrepen waervan zij bij desen worden gewaerschuyt om heur te wachten datter geen erger van en come. Actum den 8en martij 1600 negen [...] [...] in 't Camerbouck [Gesonden] [acte] [...] [...]

fol. 240v

Dirck Roelen Vosgen

Alsoo Dirck Roelen anders genaemt Dirck Vosgen, jongesel vander Goude, oudt tusschen achtijen ende negenthijen jaren, lijndraeijer van sij ambacht, lest gedijent hebbende opte redouten te Hardixvelt, van waer hij gevanckelijck gebracht is binnen deser stede, buyten pijnende ende bande van ijser, onder den blauwen hemel voor schepenen bekendt ende beleden heeft, dat hij met sijne complicen hem seecker tijdt geleden, vervordert heeft opte Groenewech tegen eenige soldaten die aldaer passeerden, moeijs te maecken, steenen vande straet te nemen ende henluiden daer mede te werpen, ende henluiden voort te driften van Crijntgen de brandewijnvercoopster aff, tot bij 't groote school toe, van welke soldaten eenen geworpen worde een gadt in 't hooft. Dat hij oick onlanx met sijne complicen scheidende laet inden avont uijt een herberch op 't straet verwisselinghe gedaen heeft van habijten, nemende den hoet ende mantel van een ander, ende denselven weder gevende sijnen hoet, apparentelijcke omme niet bekent te wesen, ende vrijelijcker te mogen aenrichten dat sij wilden. Dat hij van die selven avondt met Chaerl Jacobsz. mede gevangen inde Sint Tonis

fol. 241

secreet, een jonghman die sij aldaer vonden staen, ontrent achter Arien Balthesz. (die sijn water hadde gemaect) heeft aengeranst, ende denselven hem op 't straet begevende ende tot meermalen roupende "Staet van mij", heeft tegen den voorseyde Chaerl die sijn mes trock ende tegen de jongman aen wilde geseijt: "Staet ghij aff, hebbe ick het zelve gerackent, ick sal 't selver [spumen¹]", ende sijn mes getrocken hebbende laetende sijn mantel vallen, om tot sijn voornemen te bequamer ofte onbehindert te wesen, heeft den jongman aengegaen ende soe hij vluchte heeft hem gevolcht ende gedrift over de Agnyetenbrugge, 't Suechstraet op, tot ontrent de huijsinghe van Jan Ysbrantsz. Heeft oeck de mantel ende den hoedt vande voorsz. jonghman dye hem ontvallen waren opgenomen, ende is met de mantel gegaen tot op sint Thonisbrugge, daer hij d' selve vande brugge aff op 't ijs wierp, nemende den hoet noch mit hem, dije een ander van zijn medecompliden dije 's nachts ontrent ten twee uijren bij hem quam ende zijn hoet quijt geworden was, van hem nam. Dat hij noch van dijen selven avondt inde Langegroenendael geweest is met zijn geselschap, al waer een van henluiden op een duer liep. Dat hij selfs oick op andere tijden tot twee off drije mael op dueren gelopen heeft. Dat hij ontrent 11 weecken geleden een steen geworpen heeft duer de glasen opte Gouwe, bij de Lange brugge. Dat hij noch eens een steen geworpen heeft duer glasen opte Gouwe bij Cornelis Harmensz. backer. Ende noch eens opte Turffmarct twee off drije huysen vande Turffbrugge. Ende dat hij drye steenen geworpen heeft duer de glasen vanden Bailliu selfs. Waervan hij seijdt de oirsaecke geweest te sijn, dat hem vande gasten verweten worde, dat hij aen het block² geseten hadde, 't welck was, dat hij eens in 't Herthuys op een avondt ingebrocht worde, als Chaerl (die met hem gingh) een man op 't lijff liep, ende seydt dat hem dit speet ende duer 't hooft maelde. Alsoe dat hij dit glaeswerpen heeft gedaen in wederwraeck van justitie, 't welck een saeck is van een stout bestaen ende van swaeren insichte. Ende heeft noch 's anderendaechs inden avondt

fol. 241v

langes straet gegaen met een vyerroer, 't welck bij hem gedaen is gelick bij eenige dije van zijne kennisse ofte geselschap zijn geseijdt is, om den Bailliu te soucken ende te duerschyeten hoewel hij dat ontkent, sonder oirsaeck te connen seggen waerom hij 't gedaen heeft anders dan duer den dronck. Ende omdat hij inde sin hadde een vyersteen daerop te coopen. 't Welck geen oirsaeck en is dese apparentie ofte reden heeft. Noch en heeft vandt voorsz. glaeswerpen tot den huijse vanden Bailliu gedaen daer nae geen leetwesen gehadt maer ter

¹ GTB. Spumen. Schuimbekken. Hier ???

² *Ibidem*. Bloc. Een werktuig, waarin men de benen van de misdadigers sloot.

contrarie comende inde redouten te Hardinxvelt daer hij diende, heeft dat verhaelt ende hem daer van verboocht¹. Daer op den corporael zeyde dattet wel galeyde, als willende seggen dat zulcx alleen, jae en hadde hij anders nijet gedaen, wel de galeyde was meriterende. Alle 't welke saecken zijn van quader consequentien, wesende notoir gewelt, straetschenderie ende oppressie, steckende tot perturbatie van een geheele gemeente, alszoe dat dit in een landt ende Stadt van rechte nijet en mach geleden maer gestraft behpoort te worden andere ten exemple. Soe is 't dat Schepenen, nochtans meer genegen zijnde tot bermherticheijt als tot riguer van justitie, regardt nemende opte jonckheyt vanden gevangen ende op hope van beternisse, doende recht inden naem ende van wegghen de hoge Overicheijt ende Graeffelickheyt van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt, den voorsejde Dirck Roelen gecondemneert hebben ende condemnieren hem mits desen gebracht te worden achter op schavot ende aldaer wel strengelick gegeesselt ten bloede toe tot discretie van Schepenen. Bannen hem voort den tijdt van ses jaeren opte Galeye, omme daer opte roeijen ende wercken volgende de ordre der selver. Ende banen hem daerenteynden noch ses jaeren uijter Goude ende de vrijdomme van dyen, sonder dat hij oick nae de expiratie der selver weder daer inne zal moghen comen, anders dan mit expres consent vande

fol. 242

Burgermeesteren inder tijdt. Al op pene van meerder correctie, ende verclaren alle zijne goederen indien hij eenighe heeft, verbeurt, ten profijte vande hoge Overicheyt. Actum, ter Vyerschaer den 23en Meye anno 1600 acht. Present den Bailliu, Ghijsbert Aelbertsz. burgermeester geintheert, Gerrit Cornelisz. de Lange, Adriaen Jansz. ende Pieter Pietersz. Trist Burgermeesteren, Jan Cornelisz. Vlacq, Jan Hendricxsz. 't Hart Schepenen, Jan Alewijnsz. Palesteyn ende Andries Dircxsz. Bockenberch Schepenen geintheert, Pieter Woutersz. Crabet, Aelbert Adriaensz. Minne ende Jacob Dircxsz. Loncq Schepenen.

fol. 242²

Chaerl Jacobsz.

Alsoe Chaerl Jacobsz. geboren tot Schoonhoven, jegenwoordich mit zijn moeder wonende binnen dezer Stede, legwercker van zijn ambacht, lest gedient hebbende opte redouten te Hardinxvelt, van waer hij gevanckelick gebracht is binnen dese Stadt, oudt ontrent negentien jaeren buyten pijn ende bande van ijser, onder den blaauwen hemel voer Schepenen bekendt ende beleden heeft, dat hij zeecker tijdt geleden hem vervordert heeft bij avondt de man dije langes de straet quam gaen, op 't lijff te lopen, sonder dat hij questie tegen hem hadde, off sonder dat de man hem moeyde, alzoe dat hij 't nijet en dedde dan uijt boosheydt ende moetwille. Dat hij ende Dirck Roelen mede gevangen op een avondt comende inde sint Thonisstraet, ende syende aldaer een jonghman tegen een muyr aen staen, nae hem toegegaen zijn, ende de jonghman op straet hem begevende, roupende "Staet van mij", heeft hij zijn mes getrocken ene [bekendende] expresselick dat als zij de jonghman aenransden, zijn meeningh

fol. 242v

was een sneechgen met hem te leggen. 't Welck hij nyet gelaen en heeft uijt goede wille, maer omdat Dirck Roelen tegen hem seyde: "Staet ghij aff, hebbe ick het selffs gereckent, ick sal 't selver spumen, ende hij denselven Dirck Roelen in zijn boos voornemen behulpelick zijnde heeft den hoet ende mantel die Dirck Roelen lijet vallen, om te bet te moghen volvoeren dat hij voor hadde, opgenomen ende bewaert. Dat hij eens opden duer gelopen heeft inde Vuylsteech, noch eens opte Turffmarct, noch op twee dueren inde Cappenaersteech, noch op vijff ofte ses dueren opten Raem ende noch eens inde Lemdulsteech. Dat hij daer present is geweest, dat eenen sijne complice gelopen heeft op twee dueren opten Raem. Ende noch opte selve tijdt op een duer opte Gouwe. Is mede daer bij geweest dat Dirck Roelen een steen geworpen heeft duer de glasen opte Gouwe bij de Lange Brugghe, ende heeft selffs mede geworpen, opten Raem, daer sij mit huer twee waren, ende elcx twee steenen nae de glaesen wierpen, waervan eene steen vande vijer nijet en raecte. Alzoe dat hij selffs op tijen off elff dueren gelopen heeft. Dat hij met zijne presentie toegestaen heeft dat andere op dueren gelopen ende glasen ingeworpen hebben, hij selffs mede glasen ingeworpen, ende een man bij avondt op 't lijff gelopen, ende een aengeranst mit meeninghe om hem te steecken ofte snijden, ende zijn medecomplice hulpe ofte faueur gedaen heeft om sulcx te effectueren, alzoe de 's heerenstraeten moetwillichlick ende fortselick violerende. Alle 't welke saecken zijn van quader consequentien, wesende notoir gewelt, straetschenderie ende oppressie, streckende tot perturbatie van een geheele gemeente, alsoe dat dit in een Landt ende stad van rechte nijet en mach geleden maer gestraft behoort te worden andere ten exemple. Soe is 't dat schepenen nochtans meer genegen zijnde tot bermherticheijt als tot riguer van justitie regart nemende opte jonckheyt vanden gevangen ende op hope van beternisse, doende recht inden naem ende van wegghen

fol. 243

¹ *Ibidem*. Verboogen. Verbogen; zich beroemen op, hoog opgeven van, trots zijn op, prat gaan op. Steeds met betrekking tot de eigen daden.

² In de marge fol. 242. De magistraten der Stede vander Goude doen bij desen institueren de ouders van Chaerl Jacobsz. voort als in margine van 't vonnis van Evert Gerritsz op 't 3e blad voorwaerts.

de hoghe Overicheydt ende Graeffelickheyt van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt, den voorseyde Chaerl Jacobsz. gecondemneert hebben ende condemnere hem mits dezen gebracht te worden achter op 't schavot ende aldaer wel strengelick gegeesselt ten bloede toe, tot discretie van Schepenen. Bannende heur voort den tijdt van drye jaeren opte Galeye ome daer opte roeyen ende wercken volgende de ordre der selver. Ende bannen hem daerenteynde noch drye jaeren uytter Goude ende de vrijdomme van dijen, sonder dat hij oock nae de expiratie der selver weder daer inne zal mogen comen anders dan mit expres consent vanden Burgermeesteren inder tijdt. Al op pene van meerder correctie, ende verclaren alle zijne goederen indien hij eenighe heeft, verbeurt, ten pofijte vande hoge Overicheyt. Actum ut supra.

fol. 243

Grijete Pieters van Wesel

Alzoe Grijete Pieters van Wezel oudt ontrent 25 jaeren jegenwoordich gevanghen eensdeels selffs bekent heeft ende dat schepenen oick eensdeels bij sententie geblecken is, dat zij om haer dijeverie tot Amsterdam gegeesselt ende gebannen is geweest, geleden ontrent den tijdt van anderhaff jaer. Dat zij op de bannissementen nijet passende maer d' selve violerende daerover noch eens tot Amsterdam gegeesselt ende haer bannissement verlanght is. Dat zij noch echter weder 't bannissement overtredende, ofte violerende de derde mael gevangen ende gegesselt is. Ende noch haer quaet leven nijet latende, heeft haer begeven bij dyeven ende dieffeggen, daer mede zij vagabuntsgewys gelopen heeft, vercoopende gestolen goederen die de dyeven haer brochten, ende daer van genijetende, waerover zij, met eene Trijn van Steenwijck tot Schoonhoven gevangen, gegeesselt,

fol. 243v

gebrantmerct ende uijt Schoonhoven, 't Landt van Beloy's mitsgaders Hollandt ende Westvrieslandt, al haer leven lanck gebannen is, dyes nijet jegenstaende zij noch evenwel op de justitie nijet achtende boven 't bannissement in Hollandt gebleven ende haer tot Noordeloos laten vinden heeft, al waer zij mitsdijen gevangen ende op hope van beternisse alleenich haer leven lanck is gebannen. Ende hoewel zij doen immerwel behoort hadde eens de landen te schuwen daer zij uijt gebannen was, ende haer leven te beteren en heeft nochtans dat nijet gedaen, maer heeft duer dit Landt alomme gelopen, ende is weder in 't geselschap van vagabunden bevonde ende mitsdijen geapprehendeert. Al 't welcke zaecken zijn van quader consequentien dye nijet en moghen getolereert maer gestraft behoren te worden andere ten exemple. Soe is 't dat schepenen, nochtans meer genegen zijnde tot bermherticheyt als tot riguer van justitie als mede ten insijen dat sij seijt swanger te wesen, doende recht inden name ende van wegghen de hoge Overicheijt ende Graeffelickheyt van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt, de voorn. Griete Pieters, gecondemneert hebben ende condemnere haer, mits desen, weder gebracht te worden in gevanckenisse, om daer met haer handenarbeydt te winnen de cost ende ander nooddruft ende behouften, geduyrende tot wedersegghens toe van Schepenen, ende bannen haer ingevalle zij tot eenighe tijdt wordt laten gaen, alsdan haer leven langh uijt Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt sonder daer immermeer weder innen te moghen comen, op pene vanden Galghe, ende verclaren alle hare goederen indyen zij eenighe heeft verbeurt ten profijte vande hoghe overicheijt, ende dit al onvermindert voorgaende sententien ende bannissementen, ende de penen daer inne begrepen. Actum ter Vyerscher den 24en Meye anno 1600 acht. Present den Bailliu, ende alle de Schepenen uytgesondert Pieter Harmensz. Cincq.

fol. 244

Cornelis Willemsz.

Ghesyen bij de Gherechte der stede vander Goude 't intendit henluyden overgegeven bij Dick Cornelisz. Schaep Bailliu ende Schoudt der selver Stede inden name ende van wegghen de hooge Overicheydt der Lande ende Graeffschappe van Hollandt ende Westvrieslandt eyscher in cas van delict op ende jegens Cornelis Willemsz. jonggesel poorter dezer stede gedaechde in persoon op pene van ban ende confiscatie van goederen. Proponerende den voorseyde eyscher hoe dat den voornoemde gedaechde opten tweeden Vastenavondsdach den 18en februarij lestleden, inder nacht ontrent twaelf uijren op 't straet gegrijft heeft eenen Arien Ariensz. schoemacker, in der rechterborst, waer van denselven Arien Ariensz. opten 27en daer aen volgende is overleden. Ende alzoo sulcx niet en behoorde nae rechte ongestraft te blijven, dat hij eijscher oversulcx om 't recht vande Graeffelickheyt te bewaren, den voorseyde handtdadighen tot zijnder lester woenplaetse (nae costume) hadde doen dachvaerden in persoon te compareren op pene van ban ende confiscatie van goederen. Maer ten daghe dyenende rechterlijck ter Vijerschaer, ende ter peuje van 't Stadthuys utgeroepen wesende, ende niet comparerende, dat mitsdyen hem toegewesen is 't eerste deffault, ende voor 't profyt van dijen, hem geaccordeert een anderde citatie. De welcke insgelijcx gedaen zijnde, ende hij niet comparerende, dat tegens hem verleent is het tweede deffault, ende voor 't profyt vandijen gheaccordeert een derde citatie, met inthimatie. De welcke mede gedaen wesende, dat de gedaechde noch niet en compareerde mits 't welcke jegens hem gegeven is het derde deffault, ende voor 't profyt vandijen hem eyscher gheadmitteert te dyenen van zijn intendit, met een vierde citatie ex superabundanti, met inthimatie om 't voorsz. intendit te sijen verifiëren

fol. 244v

ende sententie te aenhoren. Welcke citatie ende inthimatie gedaen zijnde, is hij dyen niet jegenstaende noch niet gecompareert. Soe dat d' eyscher zijn intendit mette verificatien daer toe dijenende heeft overgelevert ende recht versocht. Schepenen met rijpe deliberatie van rade, deurgesien ende overgeweghen hebbende all 't gene ter materie mochte dijenen, mitsgaders de getuijchenissen ende informatie vanden voorsz. nederslach bij hem eijscher genomen, doende recht inden name ende van wegghen de hooghe Overicheyt ende Graeffelijckheydt der voorsz. Landen, hebben den voorseyde Cornelis Willemsz. gedaechde ende deffailant voor 't profijt ende uyt machte vande voorsz. deffaulten versteecken, ende versteecken hem mits dezen van alle exceptien declinatoir, dilatoir, peremptoir, defensien ende weren van Rechten, die hij in desen hadde moghen doen ende proponeren. Bannen voortd denselven Cornelis Willemsz. deffailant uute landen ende graeffelijckheydt van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt den tijdt van hondert jaren, sonder middeler tijdt weder daer inne te comen opte verbeurte van zijn lijff. Ende verclaren alle zijde goederen, indijen hij eenighe heeft, verbeurt, tot profijte vande hooghe Overicheyt ende Graeffelijckheydt van Hollandt. Behoudelijcken dat men de selve redimeren mach met 't sestich gulden volgende 't privilegie daer van zijnde. Gepronunchieert ter Vyerschaer opten 20en Junij anno 1600 acht. Present den Bailliu, Gerrit Cornelisz. de Lange Burgermeester, ende alle de Schepenen uijtgesondert Pieter Harmansz. Cinq.

fol. 244v

Lambert d' Ingelsse

Ghesien bij de Gerechte der stede vander Goude 't intendit henluyden overgegeven bij Dirck Cornelisz.

fol. 245

Schaep, Bailliu ende Schoudt der selver Stede inden naem ende van wegghen de hooge Overicheyt der Lande ende Graeffschappe van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt, eyscher in cas van delict op ende jegens Lambert 'd Ingelsse fusteynwercker gedaechde in persoon op pene van van ende confiscatie van goederen. Proponerende den voornoemde eyscher hoe dat den voorseyde gedaechde in Novembri anno 1600 zeven, inde herberghe vande Jonghe Prinsch opte Cleijwech eenen Davidt Gerritsz. van levende lijve ter doot ghebracht heeft gehad. Ende alzoe sulcx niet en behoorde nae rechte ongestraft te blijven. Dat hij eyscher oversulcx on 't recht vande Graeffelijckheit te bewaren den voorseyde handtdadighen tot synder lester woenplaetse (nae costume) hadde doe dachvaerden in peroon te compareren. maer en daghe dijenende rechterlijck ter Vijerschaer ende ter peuye van 't Stadthuys uytgeropen wesende ende niet comparerende, dat mitsdijen hem toegewesen is 't eerste deffault ende voor 't profyt vandijen hem gheaccordeert een anderde citatie. De welcke insgelijcx gedaen zijnde, ende hij niet comparerende, dat tgens hem verleendt is het tweede deffault, ende voor 't profyt van dyen gheaccordeert een derde citatie, met inthimatie. De welcke mede gedaen wesende, dat den gedaechde noch niet en compareerden, mits 't welke jegens hem gegeven is het derde deffault, ende voor 't profyt vandijen hem eijscher geadmitteert te dijenen van zijn intendit met een vierde citatie ex superabundanti, met inthimatie om 't voorsz. intendit te zyen verifiëren ende sententie 't anhooren, welke citatie ende inthimatie gedaen zijnde, is hij dyen

fol. 245v

niet jegenstaende noch niet gecompareert, zoe dat d' eijscher zijn intendit mette verificatien daer toe dijenende heeft overgelevert ende recht versocht. Schepenen met rijpe deliberatie van rade, deurgesien ende overgeweghen hebbende alle 't gene ter materie mochte dijenen, mitsgaders de getuijchenissen ende informatie vanden voorsz. nederslach bij hem eyscher genomen, doende recht inden name ende van wegghen de hooge Overicheyt ende Graeffelijckheydt der voorsz. Landen hebben den voorseyde Lambert d' Ingelsse gedaechte ende deffailant voor 't profyt ende uut machte vande voorsz. deffaulten versteecken ende versteecken hem mits desen van alle exceptien declinatoir, dilatoir, peremptoir, defensien ende ende¹ weren van Rechten, die hij in desen hadde moghen doen ende proponeren. Bannen voort denselven Lambert d' Ingelsse deffailant uute landen ende Graeffelijckheydt van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt den tijdt van hondert jaren, sonder middeler tijdt weder daer inne te comen opte verbeurte van zijn lijff. Ende verclaren alle zijne goederen indijen hij eenighe heeft verbeurt tot profijte vande hooge Overicheyt ende Graeffelijckheydt van Hollandt. Gepronunchieert ter Vijerschaer opten twintichsten Junij anno 1600 acht. Present den Bailliu ende alle de schepenen, uytgesondert, Pieter Harmensz. Cincq.

fol. 245v

Ridsard Karter Engelsman

Ghesien bij de Gherechte der Stede van der Goude 't intendit henluyden overgegeven bij Dirck Cornelisz. Schaep Bailliu ende Schoudt der zelve stede inden name ende van wegghen de hooge Overicheyt der Lande ende

¹ Sic, ende ende, lees: ende.

fol. 246

Graeffschappe van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt eijscher in cas van delict op ende jegens Ridsardt Karter Engelsman, soldaet onder de compaignie van Capiteijn Meutis gedaechde in persoon op pene van ban ende confiscatie van goederen. Proponerende den voornoemde eyscher hoe dat den voorseyde gedaechde op den 10en februarij lestleden inder nacht opte Cleijwech eenen Olifijer Maertensz. saeycoordewercker van levende lijve ter doot gebracht heeft gehad. Ende alzo sulcx niet en behoorde nae rechte ongestraft te blijven. Dat hij eijscher oversulcx om 't recht vande Graeffelijckheydt te bewaren den voorseyde handtdadighen tot sijnder lester woenplaetse (nae costume) hadde doen dachvaerden in persoon te compareren, op pene van ban ende confiscatie van goederen. Maer ten daghe dijenende rechterlijck ter Vijerschaer ende ter peuije van 't stadthuys uutgeropen wezende ende niet comparerende. Dat mitsdijen hem toegewesen is 't eerste deffault ende voor 't profyt vandyen hem geaccordeert een anderde citatie. De welcke insgelijcx gedaen zijnde, ende hij niet compareerende. Dat tegens hem verleendt is het tweede deffault, ende voor 't profyt vandijen gheaccordeert een derde citatie met inthimatie. De welcke mede gedaen wesende, dat den gedaechde noch niet en compareerde, mits 't welcke jegens hem gegeven is het derde deffault, ende voor 't profyt vandijen hem eyscher geadmitteert te dijenen van zijn intendit met een vierde citatie ex superabundanti, met inthimatie om 't voorsz. intendit te zijen verifiëren ende sententie t' aenhooren. Welcke citatie ende inthimatie gedaen zijnde, is hij dyen niet jegenstaende noch niet gecompareert, zoe

fol. 246v

dat d' eijscher zijn intendit mette verificatien daer toe dienende heeft overgelevert ende recht versocht. Schepenen met rijpe deliberatie van rade deurgesien ende overgewoghen hebbende alle 't geene ter materie mochte dijenen mitsgaders de getuychenisse ende informatie vanden voorsz. nederlach bij hem eyscher genomen, doende recht inden name ende van weghe de hooge Overicheyt ende Graeffelickheit der voorsz. landen hebben den voorseyde Ridsard Karter gedaechde ende deffailant voor 't profijt ende uut machte vande voorsz. deffaulten versteecken ende versteecken hem mits dezen van alle exceptien declinatoire, peremptoire, defensien ende weren van Rechten die hij in dezen hadde moghen doen ende proponeren. Bannen voort denselven Ridsard Karter, deffailant uute landen van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt den tijdt van hondert jaren, sonder middeler tijdt daer inne te comen opte verbeurte van zijn lijff. Ende verclaren alle zijne goederen indien hij eenighe heeft, verbeurt tot profijte vande hooge Overicheyt ende Graeffelicheyt van Hollandt. Gepronunchieert ter Vyerschaer ten daghe ende presenten ut supra.

fol. 246v

Pieter Pietersz. Stoock

Alzo Pyeter Pietersz. schipper, anders genaempt Pieter Stoock oudt ontrent 31 jaren poorter dezer stede jegenwoordich gevangen, hem vervordert heeft op een nacht voor zijn huysvrouwen ouders daer oneerlick zijn gevouch te doen, alsoe schoffierlijcken spijt, ende vilpendie aendoende de ouders volgensse Godts Wet ende de natuijre, alle eere ende revertentie schuldich is. Dat

fol. 247

hij tot d' selve ouders (daer zijn huijsvrou haer onthijelt nae dat zij duer twist, tweedracht ende quaet comportement de derde off vierde reys vanden anderen gescheyden waren) dagelicx heeft comen stellen de pypen, sulcx rumoer maeckende dat de buijrt altemet daer aff gewaecht heeft. Ende dat 't geruch ende de clachte daer van gecomen is aen de Gerechte. Teghen zijn schoonvader (dije hij behoorde mit geschicktheit te bejegenen ende te gedraeghen, alwaer 't dat hem daer van ijet indiscreets voorgecomen hadde. Ter contrarie mit ongestuericheyt invarende¹, hem noemende een ouden rabout. Ende zijn huijsvrouwen moeder mit haer dochter zijn gevangens schoonsuster, hoeren ende tovenaersters. Dat hij zijn schoonbroeder, dije hem eens wilde verspreecken, hem aenseggende dat hij soude ophouden ofte dat sij hem met een stockgen dat hij inde handt hadde soude slaen, mit een opsteecker is aengevallen. Ende heeft hem gedrift de sint Thonisbrugge over, de Cleijwech op d' een zijde vande straet aen d' ander, de poert van 't bouwhuijs van 't gasthuijs in, om zeecker wagens, ende weder van daer op 't straet, apparentelic mit anders gheen intentie, dan om hem aff te maecken off te grijeven, indyen hij bij eenighe dije colven bij huer hadden, ende aen den anganck quamen nijet en waer ontset geweest. Ende dat hij nae dat hem tot meermael bij Burgermeesteren off van huerluijden weghe opter Stedecorrectie interdictie gedaen was, ten huysse van zijn huijsvrouwen ouders te comen, off huer te moeijen. Dat evenwel nijet en heeft gelaten, maer telcken de bevelen overtreden, in aller voughen off hij op recht noch justitie en paste. Gelijck hij oick in cleijnachtige vandijen als de heeren nu ter Vyerschaer quamen, is blijven sitten midden hoedt op hoofd, ende hem vermaendt zijnde, dat hij dije soude affnemen, heeft 'se ter aerden nedergeworpen, ende getreden mit voeten. Alle 't welcke saecken zijn van quader consequentien die nijet en moghen getolereert maer gestraft te behooren te worden andere ten exemple. Soe is 't dat schepenen nochtans meer genegen zijnde tot bermherticheyt dan tot riguer van justitie, doende recht

¹ GTB. Invaren. Hier in de betekenis van huis met geweld binnenkomen.

fol. 247v

inden name ende van wegghen de hoge overicheyt den voorseyde Pieter Pietersz. gebannen hebben ende bannen hem mits desen den tijdt van twee jaren uijt deser stede vander Goude ende de vrijdomme vandijen te ruijmen binnen daechs sonneschijn, nae dat hij ontslagen zal wezen sonder binnen de voorsz. tijdt weder daer inne te moghen comen noch en sal na d' expiratie vande voorsz. twee jaren nijet weder daer inne comen moghen dan mit expres consent van Burgermeesteren inder tijdt al op pene van meerder correctie. Ende condemneren hem inde costen vande gevanckenisse ende mijsen van justitie (die hij betaelen sal moeten alear hij sal worden gerelaxeert). Actum ter Vyerschaer den 27en juny anno 1600 acht. Present den Bailliu, Gerrit Cornelisz. de Langhe ende Adriaen Jansz., burgermeesteren ende alle de Schepenen uytgesondert Pieter Harmansz. Cincq.

fol. 247v

Ridsard Parker Engelsman

Alzoo Ridzard Parker van Sossex in Engelandt, oudt tusschen de 23 ende 24 jaren, soldaet onder de compaignie van Capiteijn Panthon, garnisoen houdende binnen dezer Stede, jegenwoordich gevangen, buyten pijn ende bande van ijzer onder den blaeuwen hemel bekendt ende beleden heeft, hoe dat hij tot Haerlem inde voorleden winter, laet inden avondt ofte inde voornacht, met zijn complicen die een schaep verspriet hadden, gegaen is uijt zijn logijs om mit malcanderen dat te stelen, ende dat zij dien volgende 't selve hebben gestolen ende gegeten. Daer over hij gevangen ende voor zijn correctie gebannen is geweest. Ende hoewel hij behoort hadde hem hyer duer te beteren, ende voort meer van dyeverie te wachten, en heeft nochtans sulcx nyet gedaen maer ter contrarie hem begevende van quaet tot erger. Is recht voor deze zijne gevangenisse, tegen den avondt met noch drie andere soldaten uute stadt gegaen mit opset om te steelen, daer zij 'dt souden connen becomeen. Ende comende ontrent twee mylen vande stadt, hebben aldaer genomen

fol. 248

een zeijl van een wijeck van een molen. 't Welck zij wechdragende ende vindende onderwech een planck, hebben dye over een sloot geworpen, ende zijn alsoe gecomen op een huijsmans werff, daer zij 't zeijl gedeelt hebben aen vier partyen. Ende zijn in desselfs huijsmans koehuys ingebroocken, wech doende de aerde ofte misse¹ onder de worm² ofte raem, daer benenden de plancken aen gevesticht zijn, waer deur een van henluyden incroop die de duer op dede, ende hebben alzoe aldaer genomen verscheyden goederen. Alle 't welcke zaecken zijn van quader consequentie wesende notoire huijsbraeck, veeroeff ende berovinge van 't publiick, sulcx dat dit in Landen ende plaetsen van justitie nijet en mach getolereert maer gestraft behoort te worden andere ten exemple. Soe is 't dat schepenen nochtans meer geneghen zijnde tot barmherticheyt als tot riguer van justitie, doende recht inden name ende van wegghen de hoge Overicheyt, den voornoemde Ritsaert Parker gecondemneert hebben ende condemneren hem mits desen gebracht te worden achter op 't schavot ende aldaer wel strengelick gegesselt ten bloede toe, tot discretie van Schepenen, bannen hem voort den tijdt van vier jaren opte Galeye, omme daer op te roeyen, ende wercken volgende de ordre der selver. Ende verclaren alle zijne goederen, indyen hij eenighe heeft, verbeurt ten profijte vande hoege Overicheijdt. Actum ter Vyerschaer den 12en Julij 1600 Acht. Present den Bailliu, Jan Cornelisz. Vlacq, Jan Hendricxsz. 't Hart Schepenen, Gerrit Jansz. Vroesen, Andries Dircxsz. Bockenburch Schepenen geintheimeert, Pieter Woutersz. Crabeth, Aelbert Adriaensz. Minne ende Jacob Dircxsz. Loncq Schepenen.

fol. 248

Pieter Pietersz. Mennijn

Alzoe Pyeter Pietersz. Mennijn geboren tot Hasebroock in Vlaenderen oudt ontrent 24 jaren, jegenwoordich

fol. 248v

gevangen, lest gedient hebbende onder de compaignie van Eduwaert Veer³, daer hij uut geweest is ontrent den tijdt van acht daghen, hem vervordert heeft binnen dezer stede gesonts lichaems te gaen bedelen, ende droncken wesende teghen de luijden, daer hij wat aff hebben wilde te gebruycken herde woorden, blijvende in seecker huijs teghen wille vande luijden sitten, sonder daer uut te willen gaen voordat hij bij een 's heerendijenaer van daer gehaelt worde. Ende hem nijet ontsyende als hij gevanghen werde denselven dienaer dije een exploitier vande justitie is te smijten. 't Welck saecken zijn van quader consequentie, dije nijet en moghen ongestraft passeren. Soe is 't dat schepenen nochtans meer genegen tot bermherticheyt als tot riguer van justitie, den voorsz. Pieter Pietersz. geordonneert hebben ende ordonneren hem mits desen, te vertrecken binnen daechs

¹ GTB. Misse. Mest, vuilnis.

² Ibidem. Worm. (Bouw.) Horizontale, in de lengte ter weerszijden van het dak liggende balken, waarop de dakspanten van onderen rusten; draagbalk waarop het gebint rust; gording.

³ Voor een korte biografie van Eduwaert Veer, zie: www.historyofparliament.org/volume/1604-1629/vere-sir-edward-1581-1626.

sonneschijn, uut dezer Stede ende vrijdomme van dijen, sonder weder daer inne te moghen comen anders dan mit voorweten ende consent vande Magistraten op pene van meerdere correctie. Ende condemnieren hen inde kosten vande gevangenis, ende mijsen van justitie indyen hij de middelen heeft die te betalen. Actum in Schepencamer den 17en Julij 1600 Acht. Present den Bailliu, Jan Hendricxsz. 't Hart, Pieter Woutersz. Crabeth, Aelbert Adriaensz. Minne, Dirck Jacobsz. Sterre ende Jacob Dircxsz. Loncq Schepenen.

fol. 248v

Denis Jacobsz. zackeletwercker

Ghesijen bij Schepenen der stede vander Goude 't intendith henluijden overgegeven bij Dirck Cornelisz. Schaep Bailliu ende Schoudt der zelve stede inden name ende van wegghen de hooghe Overicheijdt der Lande ende graeffschappe van Hollandt, Zeelandt ende Westvrijeslandt eijsscher in cas van delict op ende jegens Denis Jacobsz. zackeletwercker woonende inde Corte Geusenstraet in 't Catharijnenconvent gedaechde in persoon op pene van ban ende confiscatie van goederen. Proponerende den voornoemde eijsscher, dat den voorsejde gedaechde met zijne complicen, tot verscheijden

fol. 249

tijden inder nacht in diversche huijsen den glazen heeft ingesmeten ofte ingeworpen, op veel deuren geweldichlijcken met voeten gelooopen, de luijden bij nacht aengeranst, de wacht besprongen ende huer geweer gemeent te ontweldighen, zonder paspoort uut zijn dijenst gescheijden, ende meer ander moetwillichen bedreven. Ende alzoo zulx niet en behoorde nae rechte, ongestraft te blijven. Dat hij eijsscher oversulx, om 't recht vande graeffelijckheijdt te bewaren, den voorsz. delinquant tot zijnder lester woenplaetse (nae costume) hadde doen dachvaerden in persoon te compareren op pene van ban ende confiscatie van goederen, maer ten daghe dijenende rechterlijck ter vijerschaer ende ter peuije van 't Stadhuys uutgeropen wesende, ende niet comparerende, dat mitsdijen hem toegewesen is 't eerste deffault, ende voor 't profijt van dijen hem geaccordeert een anderde citatie, de welcke insgelijx gedaen zijnde ende hij niet comparerende, dat tegens hem verleent is het tweede deffault, ende voor 't profijt vandijen geaccordeert een derde citatie met inthimatie, de welcke mede gedaen wesende, dat de gedaechde noch niet en compareerde, mits 't welcke jegens hem gegeven is het derde deffault, ende voor 't profijt vandijen hem eyscher gheadmitteert te dijenen van zijn intendit met een vierde citatie ex superabundanti met inthimatie om 't voorsz. intendit te zijnen verifiëren ende sententie te aenhooren, welke citatie ende inthimatie gedaen zijnde, is hij dijen niet jegenstaende noch niet gecompareert. Soo dat d' eijsscher zijn intendit mette verificatien daer toe dijenende heeft overgelevert ende recht versocht. Schepenen, met rijpe deliberatie van rade, deurgesijen ende overgewegghen hebbende alle 't gene ter materie mochte dijenen, mitsgaders de getuijgenissen ende informatie vande voorsz. delicten bij hem eijsscher genomen, doende recht inden name ende van wegghen de hooghe Overicheijdt ende Graeffelijckheijdt der voorsz. Landen, hebben den voorsejde Denis Jacobsz. gedaechde ende deffailant voor 't profijt ende uut machte vande voorsz. deffaulten, versteecken

fol. 249v

ende versteecken hem mits dezen van alle exceptien declinatoire, dilatoire, peremptoire, defensien, ende weren van Rechten, die hij in dezen hadde moghen doen ende proponeren. Bannen voort den zelve Denis Jacobsz. deffailant uute Landen ende Graeffelijckheijdt van Hollandt, Zeelandt ende Westvrijeslandt, den tijdt van twaelf jaren zonder middeler tijdt weder daer inne te comen op pene van meerder correctie. Ende verclaren alle zijne goederen, indijen hij eenighe heeft, verbeurt tot profijte vande hooghe Overicheijdt ende Graeffelijckheijdt van Hollandt. Gepronuncieert ter vijerschaer opten 8en Augusti anno 1600 Acht. Present den Bailliu ende alle de Schepenen, uutgesondert Pieter Harmensz. Cincq.

fol. 249v

Pieter Jacobsz. de Gous

Ghesijen bij Schepenen der stede vander Goude 't intendit henluijden overgegeven bij Dirck Cornelisz. Schaep Bailliu ende Schoudt der zelve Stede, inden name ende van wegghen de hooghe Overicheijdt der Lande ende Graeffschappe van Hollandt, Zeelandt ende Westvrijeslandt, eijsscher in cas van delict op ende jegens Pieter Jacobsz. de Gous, gedaechde in persoon, op pene van ban ende confiscatie van goederen. Proponerende den voorsz. eijsscher hoe dat den voorsejde gedaechde met zijne complicen tot verscheijden tijden inder nacht in diversche huijsen de glazen ingesmeten off ingeworpen heeft, jae tot zijn ouders huijze zelfs, mitsgaders menichfuldige andere moetwillichen bedreven. Ende alsoo zulx niet en behoorde nae rechte ongestraft te blijven, dat hij eijsscher oversulx, om 't recht vande Graeffelijckheijdt te bewaren, den voorsejde delinquant tot zijnder lester woenplaetse (nae costume) hadde doen dachvaerden in persoon te compereren op pene van ban ende confiscatie van goederen, maer ten daghe dijenende rechterlijck ter vijerschaer ende ter peuije van 't Stadhuys uutgeropen wesende

fol. 250

ende niet comparerende, dat mitsdijen hem toegewesen is 't eerste deffault, ende voor 't profijt vandijen hem gheaccordeert een anderde citatie, de welke insgelijx gedaen zijnde, ende hij niet comparerende, dat teghens hem verleent is het tweede deffault, ende voor 't profijt vandijen gheaccordeert een derde citatie met inthimatie, de welke mede gedaen wesende, dat de gedaechde noch niet en compareerde, mits 't welke jegens hem gegeven is het derde deffault, ende voor 't profijt vandijen hem eijsscher geadmiteert te dijenen van sijn intendit met een vierde citatie ex superabundanti, met inthimatie om 't voorsz. intendit te zijen verifiëren ende sententie 't aenhooren, welke citatie ende inthimatie gedaen zijnde, is hij dijen niet jegenstaende noch niet gecompereert. Soo dat d' eijsscher zijn intendit mette verificatien daer toe dijenende heeft overghelevert ende recht verzocht. Schepenen met rijpe deliberatie van Rade, deurghesijen ende overgeweghen hebbende alle 't gene ter materie mochte dijenen, mitsgaders de ghetuijchenissen ende informatie vande voorsz. delicten bij hem eijsscher genomen, doende recht inden name ende van wegghen de hooghe Overicheijdt ende Graeffelijckheijdt der voorsz. Landen, hebben den voorseyde Pieter Jacobsz. gedaechde ende deffaillant voor 't profijt ende uut machte vande voorsz. deffaulten versteecken, ende versteecken hem mits dezen van alle exceptien declinatoir, dilatoir, peremptoir, defensien ende weren van Rechten, die hij in dezen hadde moghen doen ende proponeren. Bannen voort den zelve Pieter Jacobsz. deffaillant uute landen ende Graeffelijckheijdt van Hollandt, Zeelandt ende Westvrijeslandt den tijdt van twaelf jaren, zonder middeler tijdt weder daer inne te comen op pene van meerder correctie. Ende verclaren alle zijne goederen, indijen hij eenighe heeft, verbeurt tot profijte vande hooghe Overicheijdt ende Graeffelijckheijdt van Hollandt. Gepronunchieert ut supra.

fol. 250v

Jonas Adriaensz. legwerker

Ghesijen bij Schepenen der stede vander Goude 't intendit henluijden overgegeven bij Dirck Cornelisz. Schaep Bailliu ende Schoudt der zelve stede inden name ende van wegghen de hooghe Overicheijdt der lande ende Graeffschappe van Hollandt, Zeelandt ende Westvrijeslandt eijsscher in cas van delict op ende jegens Jonas Adriaensz. legwercker gedaechde in persoon op pene van ban ende confiscatie van goederen. Proponerende den voornoemde eijsscher, hoe dat den voorseyde gedaechde met zijne complicen inder nacht tot verscheijden huijsen de glaesen utgeworpen ofte ingesmeten, mitsgaders op deuren gelooopen ende meer andere moetwilligheden bedreven heeft gehad. Ende alsoo sulx niet en behoorde nae rechte ongestraft te blijven, dat hij eijsscher oversulx on 't recht vande Graeffelijckheijdt te bewaren den voorseyde delinquant tot zijnder lester woenplaetse (nae costume) hadde doen dachvaerden in persoon te compareren op pene van ban ende confiscatie van goederen, maer ten dage dijenende rechterlijck ter vijerschaer ende ter peuje van 't Stadthujs uitgeropen wesende ende niet comparerende, dat mitsdijen hen toegewesen is 't eerste deffault, ende voor 't profijt vandijen hen gheaccordeert een anderde citatie, de welke insgelijx gedaen zijnde ende hij niet comparerende, dat teghens hem verleent is het tweede deffault, ende voor 't profijt vandijen, geaccordeert een derde citatie met inthimatie. De welke mede gedaen wesende, dat de gedaechde noch niet en compareerde, mits 't welke jegens hem gegeven is het derde deffault, ende voor 't profijt vandijen hem eijsscher geadmitteert te dijenen van zijn intendit met een vierde citatie ex superabundanti, met inthimatie om 't voorsz. intendit te zijen verifiëren ende sententie te aenhooren. Welcke citatie ende inthimatie gedaen zijnde, is hij dijen niet jegenstaende noch niet gecompereert. Soo dat d' eijsscher zijn

fol. 251

intendit mette verificatien daer toe dijenende heeft overgelevert ende recht versocht. Schepenen met rijpe deliberatie van rade deurgesyen ende overgeweghen hebbende alle 't gene ter materie mochte dijenen, mitsgaders de getuijgenissen ende informatie vande voorsz. delicten bij hem eijsscher genomen, doende recht inden name ende van wegghen de hooghe Overicheijdt ende Graeffelijckheijdt der voorsz. Landen, hebben den voorseyde Jonas Adriaensz. gedaechde ende deffaillant voor 't profijt ende uut machte vande voorsz. deffaulten versteecken ende versteecken hem mits desen van alle exceptien declinatoir, dilatoir, peremptoir, defensien ende weren van rechten, die hij in dezen hadde moghen doen ende proponeren. Bannen voort den zelve Jonas Adriaensz. uute Landen ende graeffelijckheijdt van Hollandt, Zeelandt ende Westvrijeslandt den tijdt van zes jaren, zonder middeler tijdt weder daer inne te comen op pene van meerder correctie. Ende verclaren alle zijne goederen indijen hij eenighe heeft verbeurt tot profijte vande hooghe Overicheijdt ende Graeffelijckheijdt van Hollandt. Gepronunchieert ut supra.

fol. 251

**Loys de Bougrenet ende
Thomas Clement**

Alzoe Loys de Bougrenet soldaet onder de compaignie van Monseigneur De Roques garnisoen houdende binnen dezer Stede, oudt ontrent 26 jaren, geboren te Pornu in Bretaingnen ende Thomas Clement gebynaemt Fume geboren te Boulongie in Vranckrijck oudt ontrent 20 jaren soldaet vande compaignie van Capiteijn Meutis mede garnisoen houdende alhier jegenwoordich gevanghen, buyten pijnende ende bande van ijser onder den blaeuwe hemel bekendt ende beleden hebben

fol. 251v

dat sij heur vervordert hebben inder nacht, als zij daechs daer nae gevangen worden met noch eenen derden, die zij bij heur hadden, heur te laten vinden op 't kerckhoff, al waer den voorseyde derden met een nijptange affgebroocken heeft 't slot van een werckhuys, ende ontsteekende een kaers, met een lont ende swavel, heeft aldaer genoomen noch een nijptange met een bijl, met welcken bijl hij opgebroocken heeft een veynster van een ander werckhuys, waer hij genomen heeft een ijser, ten eynde om daer mede huysbraeck te doen, houdende sij twee middeler tijdt dat den anderen dit dede, de schiltwacht. Waer nae zij mit huer drien gegaen sijn, nae de Haven ende hebben gepoocht aen te doen opten houck van vande Molewerff, dan daer noch volck hoorende, zijn gegaen aen de ander zijde vande Haven, voor de Halve Maen, al waer huer medecomplice de muij uytbrack, hebbende den voorseyde Bougrenet mede eenighe steenen uytgebroocken ende houdende voort met den voorseyde Fume de schiltwacht, sonder dat sij daer in quamen, om datter beschot voor was ende dat de luyden wacker worden. Waer nae zij weder gegaen zijn inde Molenwerff, daer zij eerst geweest hadden, daer huer voorsz. complice mitte hant uyt gebroocken heeft een ijser ende is Bougrenet ingecropen, ende heeft zijn schoenen uytgetrocken, ende met een lont ende swavel een kaers ontsteeken, een kanne byers getapt, ende duer 't gat de anderen geboden, ende heeft de duer opengedaen, ende is heur medecomplice ingegaen, ende hebben zij twee seecker linnen, tinne, ende ander goet gepact, 't welck den voorseyde Bougrenet wechgebracht ende geworpen heeft in een sloet aen de Vesten, comende daer nae

fol. 252

weder ten voorsz. huysse, daer Fume (die te voren aen de Haven schiltwacht gehouden hadde) mede in ghinck, ende waren doende om drie heuycken te nemen, dan worde heur 't selve belet, overmits de wacht inquam, soe dat de twee de achterduer uytlieden, ende worde den derden namentelick den voorseyde Fume, bij 't haer gegrepen, dan de voorduer opengedaen zijnde is alzoe ontcomen, waernaer den voorseyde Bougrenet met heur voorsz. medecomplice hem teghen de wacht dije huer op 't Kerckhoff tegenquam verset heeft. Bekennende denselven Bougrenet noch dat hij vande compaignie van Capiteyn Sainct Hilair, daer hij eens onder gedient heeft, sonder paspoort is gescheyden hoe wel hij zeydt 't selve gedaen te hebben met verloff van den lieutenant. Alle 't welcke zaecken zijn van quader sonsequentie die nijet en moghen getolereert maer gestraft behooren te worden, andere ten exemple. Soe is 't dat schepenen nochtans meer geneghen zijnde tot bermherticheydt als tot riguer van justitie doende recht inden name ende van wegghen de hoge Overicheydt ende Graeffelickheijt van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt den voorseyde Loys de Bougrenet ende Thomas Clement gecondemneert hebben ende condemnieren huer mits desen gebracht te worden achter op 't schavot, ende aldaer wel strengelick gegeesselt ten bloede toe tot discretie van Schepenen, ende gebrandtmerct op huere een schour. Bannende huer voort elcx den tijdt van twee jaren opte Galeije, om daer opte roeyen ende wercken volgende de ordre der selver, ende daer nae noch den tijdt van acht jaren uijt Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt, sonder binnen dezelve tijdt daer inne te moghen comen, op pene van meerder correctie, ende verclaren alle huere goederen, indyen

fol. 252v

zij eenighe hebben, verbuert ten profijte vande hoge Overicheijt. Gepronunchieert ter Vyerschaer den 23en octobris anno 1600 Acht. Present den Bailliu, Jan Cornelisz. Vlacq, Jan Hendricxsz. 't Hart Schepenen, Gerrit Jansz. Vrosen schepen geintheert, Pieter Woutersz. Crabet, Aelbert Adriaensz. Minne, Dirck Jacobsz. Starre ende Jacob Dircxsz. Loncq Schepenen.

fol. 252v

Eduward Fair

Alzoe Eduwaert Faer geboren te Hemser in Andigo in Engelandt¹, oudt ontrent 20 jaren, dijenende onder Capiteyn Meutis, garnisoen houdende binnen dezer Stede, jegenwoordich gevanghen, buyten pijnende bande van ijser, onder den blauewen hemel bekendt ende beleden heeft, dat hij hem vervordert heeft een paer boxen uyt een schip te nemen, ende noch uyt een ander schip een deecken, doende de luycken open mitte handt, d' selve miet hem wechdraghende ende verberghende onder zijn bedde, daeruyt de luyden diese toequamen, hebben wedergehaelt. Alle 't welcke zaecken zijn van quader consequentie, dije nijet en moghen getolereert, maer gestraft behoren te worden andere ten exemple. Soe is 't dat schepenen nochtans meer genegen zijnde tot bermherticheydt als tot riguer van justitie, doende recht inden naem ende van wegghen de hoge Overicheydt ende Graeffelickheijt van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt den voorseyde Eduwaert Faer gecondemneert hebben ende condemnieren hem mits desen gebracht te worden achter op 't schavot ende aldaer gestelt mit twee roeden opten rugghe om aen te zijen de justitie van d' andere gevanghens, ende daer nae te vallen op

fol. 253

¹ te Hemser in Andigo in Engelandt; Andover, Hampshire, Engeland ?

beyde zijn knijen, ende Godt ende de justitie te bidden om vergiffenisse. Bannen hem voort uijte landen van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt den tijdt van acht jaren, te ruymen deser stede ende de Jurisdicte van dijen binnen daechs sonneschijn, nede d' andere landen binnen drye daghen, sonder middeler tijdt weder daer inne te moghen comen op pene van meerder correctie. Ende verclaren alle zijne goederen indijen hij eenighe heeft verbeurt ten profijte vanden hooge Overicheyt. Gepronunchieert ter Vyerschaer den 23 octobris anno 1600 Acht. Presenten ut supra.

fol. 253

**Jacques Lijvensz. van Gent ende
Aeltgen Ariens zijn huysvrouw**

Ghesijen bij Schepenen der stede vander Goude 't intendit henluijden overgegeven bij Dirck Cornelisz. Schaepp Bailliu ende Schoudt der zelve Stede inden name ende van weggen de hooghe Overicheijdt der Lande ende Graeffschappe van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt, eijsscher in cas van delict op ende jegens Jacques Lijvensz. van Gent ende Aeltgen Ariens zijne huysvrouw gedaechdens in persoon, op pene van ban ende confiscatie van goederen. Proponerende den voornoemde eijsscher, hoe dat de voorsz. Jaques Lijvensz ende Aeltgen Ariens eenighe kinderen, die de selve Aeltgen aengenomen hadde om te leeren spellewercken¹, daer toe gheinduceert ende gebrocht hebben gehadt, dat zij van heur ouders, gelt, kaerssen ende anders zouden willen nemen om heur te brengen. 't Welck tot verscheijden ende menichwerven zulx gescheijdt is. Jae soo lange tot dat het de ouders (die niet en wisten waer heur ghelt bleeff) gewaer zijn geworden, dat sij mede een aencomende jongedochter, jegens wille consent ofte voorweten van heur ouders ende vrinden, meet zeeckere goederen die zij van haer vrinden mede genomen hadde, wech gevoert, ende met heur

fol. 253v

genomen hebben gehadt. Ende alzo sulx niet en behoorde nae rechte ongestraft te blijven, dat hij eijsscher oversulx om 't recht vande Graeffelijckheijt te bewaren de voorsz. delinquanten tot heurder lester woenplaetse (nae costume) hadde doen dachvaerden in persoon te compareren, op pene van ban ende confiscatie van goederen, maer ten daghe dijenende rechterlijck ter vijerschaer, ende ter peuje van 't Stadthuys uitgeropen wezende ende niet comparerende, dat mitsdijen hem toegewesen is 't eerste deffault, ende voor 't profijit vandijen gheaccordeert een anderde citatie, de welcke insgelijx gedaen zijnde, ende zijluijden niet comparerende, dat tegens heur verleendt is het tweede deffault, ende voor 't profijit vandijen gheaccordeert een derde citatie, met inthimatie. De welcke mede gedaen wesende, dat de gedaechdens noch niet en compareerden, mits 't welcke jegens heur gegheven is het derde deffault, ende voor 't profijit vandijen hem eijsscher geadmiteert te dijenen van zijn intendit, met een vijerde citatie ex superabundanti, met inthimatie om 't voorsz. intendit te zijen verifiëren ende sententie te aenhooren. Welcke citatie ende inthimatie gedaen sijnde, en zijn zijluijden dijen niet jegenstaende noch niet gecompareert. Soo dat d' eijsscher zijn intendit mette verificatien daer toe dijenende heeft overgelevert ende recht verzocht. Schepenen met rijpe deliberatie van rade, deurghesijen ende overgeweghen hebbende, alle 't gene ter materie mochte dijenen, mitsgaders de ghetuijchenissen ende informatie vande voorsz. delicten bij hem eijsscher genomen, doende recht inden name ende van weggen de hooghe Overicheijdt ende Graeffelijckheijdt der voorsz. Landen, hebben de voorsz. Jacques Lijvens ende Aeltgen Ariens, gedaechdens ende deffailanten voor 't profijit, ende

fol. 254

uijt machte vande voorsz. deffaulten versteecken ende versteecken heur mits dezen van alle exceptien declinatoir, dilatoir, peremptoir, defensien ende weren van Rechten, die zij in dezen hadden moghen doen ende proponeren. Bannen voort dezelve Jacques Lijvensz. ende Aeltgen Ariens deffailanten uute landen van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt den tijdt van vijftich jaren, zonder middeler tijdt weder daer inne te comen op pene van meerder correctie. Ende verclaren alle heure goederen indijen zij eenighe hebben, verbeurt tot profijte vande hooghe Overicheijdt ende Graeffelijckheijdt van Hollandt. Gepronunchieert ter vijerschaer den 24en octobris anno 1600 Acht. Present den Bailliu ende alle de Schepenen, uutgesondert Pieter Harmensz. Cincq.

fol. 254

Marritgen Willems van Antwerpen

Alzoe Marritgen Willems van Antwerpen oudt ontrent 32 jaren, jegenwoordich gevangen, huysvrouw van Jan Robbertsz. engelsman, soldaet onder de compaignie van capiteyn Panthon garnizoen houdende binnen dezer Stede, voor schepenen bekendt ende beleden heeft, hoe dat den vorseide Jan Robbertsz. ontrent den tijdt van twee maenden hem geneerd heeft met dyeverie, ende wel selfs stelende, als copende goederen bij andere gestolen, ghelijck haer oick met dijeverie geneert hebben de soldaten t'harent gelogeedt, waervan de gestolen goederen t' haren huyze dagelijx zijn ingebrocht. Alle 't welcke hoewel zij haer excuseert van dattet haer man

¹ GTB. Spellewercken; kanklossen.

tegen hare wille gedaen zoude hebben, nochtans zaecken zijn van quader consequentie, dije nijet en behooren getolereert, maer gestraft te worden andere

fol. 254v

ten exemple. Soe is 't dat schepenen meer genegen zijnde tot bermherticheydt als tot riguer van justitie, doende recht indien name ende van wegen de hoge Overicheydt ende Graeffelickheydt van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt, de voornomde Marritgen Willems gecondemneert hebben ende concemneren haer mits desen, in openbaere vyerschaer te vallen op beyde haer knijen ende Godt ende de justitie te bidden om vergiffenisse. Bannende haer voort uijt deser stede vander Goude ende vrijdomme van dyen den tijdt van tyen jaren te ruijmen binnen 's daeghs zonnenschijn, sonder binnen d' selve tijdt weder daer inne te mogen comen op pene van meerder correctie, ende verclaren alle haere goederen, indyen zij eenige heeft, verbeurt ten profijte vande hoghen Overicheydt. Ghepronunchieert ter vyerschaer den 18en decembris anno 1600 acht. Present den Bailliu, ende alle de Schepenen uytgesondert Pieter Harmensen Cincq.

fol. 254v

Baertgen Aelberts vander Goude

Alsoe Baertgen Aelberts van der Goude oudt ontrent 28 jaren jegenwoordich gevangen huysvrouwe van Willem Forbus tromslager onder de compaignie van capiteyn Panthon, garnizoen houdende binnen dezer Stede, voor schepenen bekendt ende beleden heeft, hoe dat zij haer vervordert heeft aen te vaerden zeeckere gestolen goederen dije haer bij een soldaet inde nacht gebracht sijn op conditie dat zij dye vercopen ende vande penningen daer aff comende genyeten zoude d' een helft. Tot welcken eynde zij 't goedt in een schuijt gedaen heeft ende is daer mede gevaren nae Leyden, daer zij meende de vercopinge te doen, dan

fol. 255

is vervolcht ende becomen ende oversulx haer voornemen verhindert. Alle 't welcke zaecken zijn van quader consequentie, dye nijet en behooren getolereert maer gestraft te worden andere ten exemple. Soe is 't dat Schepenen, meer genegen zijnde tot bermherticheydt als tot riguer van justitie, doende recht inden name ende van wegen de hoge Overicheydt ende Graeffelickheydt van Hollandt. Zeelandt ende Westvrieslandt, de voornomde Baertgen Aelberts gecondemneert hebben ende condemneren haer mits desen in openbaere vyerschaer te vallen op beyde haere knijen ende Godt ende de justitie te bidden om vergiffenisse. Bannende haer voort uijt dese stede vander Goude ende de vrijdomme van dijen, den tijdt van tyen jaren, te ruijmen binnen daechs zonnenschijn, sonder binnen d' selve tijdt weder daer inne te mogen comen, op pene van meerder correctie, ende verclaren alle haere goederen indijen zij eenige heeft, verbeurt ten profijte vande hoghe Overicheydt. Gepronunchieert ter vijerschaer den 18en decembris anno 1600 acht. Present den Bailliu ende alle de Schepenen, uytgesondert Pieter Harmensen Cincq.

fol. 255

**Eijsch gedaen maecken ende
Ghecommitteerde Schepenen der
stede vander Goude overgegeven
uijten naem ende dan werghen Dirck
Cornelisz. Schaep Bailliu der
stede vander Goude eijscher
in cas van delict ter eenre, op
ende jegens Aert Gerritsz. byertapper
tot Slupick gevangen ende
verwerer in 't zelve cas ter ander
zijde**

Om welcken eijsch te funderen, soo seijdt den voorsejde eyscher ende is warachtich, dat opten eersten ende

fol. 255v

tweeden januarij lestleden ten huijse vanden gevangen vergadert zijn geweest verscheyden jonge gesellen wesende huijsluijden kinderen.
Den gevangen vernomen hebbende dat de pachters vanden imposte vande bieren t' zijnen huyze oft woenplaetse souden comen peijlen sijne byeren.
Meijnende dat hij nu middel hadde, doer de vergaderinge vande voorsz. jonge gesellen, omme d' voorsz. pachters eens door te strijcken, ende te deterreren, om in toecomende tijden nijet meer tot zijnen huijze te comen peylen.
Heeft d' selve occasie waergenomen gehadt, seggende eerst in 't gemeen dat de pachters voer handen waren.

Ende daer nae gaende van persoen tot persoen, heeft met elck in 't particulier eenige proposten gebruyckt gehad.

Seggende jegens eenige andere, die hij soe wel nijet en vertroude, bij soe verre datter eenich abuijs geviel, dat d' andere van 't geselschap wel souden weten wie dat 'se raecken souden.

De huysvrouwe vanden gevangen van 't voorsz. concept mede goede kennisse hebbende.

Heeft opten 2en januarij voorleden in 't voorsz. geselschap gebracht een mande met turff, omme daer mede des noot sijnde, ende d'occasie hen presenterende, de pachters op heure compste daer mede te verwillecomen ende onthalen.

D'voorsz. pachters van soedanigen voornemen ende comploot gansch nijet wetende, hebben sonder achterdencken met behoorlijcke assistentie hen getransporteert gehad tot Sluypijck voorsz.

Ende dat omme bij behoorlijcke wegen ende middelen te vernemen ende ondersoucken off henluijden aldaer inde gerechticheijt van heuren gepachten impost geene fraude en geschiede.

Comende mits dijen ter woenplaetse van des voorn. gevangens vader, daer mede de gevangen inwoont, te weten in 't voor ofte achterquartier,

fol. 256

Soe es 't selfde bij eenige van 't voorsz. geselschap gehoort ende vernomen geweest.

De welcke voor de aencompste vande pachters zoe wel geïnstrueert ende geanimeert waren, dat zijlyuden terstont uyte plaetse off camer van heure vergaderinge hebben willen scheyden ende hen begeven bij de voorsz. pachters ten eynde voorsz.

De gevangen wel bemerkende dat 't selve te plomp soude geweest zijn.

Heeft hij geseydt gehad tegens deselve personen dat 'se vertouwen¹ souden tot dat de pachters in 't achterhuijs souden comen.

De pachters off eenige van hemluijden in 't voorz. achterhuys comende nijet quaets inde sin hebbende noch van andere suspicerende, maer beleeffdelijck 't gemeene geselschap goeden avont toewenschende.

Soe hebben verscheyden van 't voorsz. geselschap volgende voorgaende opset met kannen naer de pachters geworpen.

Ende 't selve nijet genouch zijnde, hebben heure messen mede uytgetrocken ende sulcx rumoer gemaect dat de pachters uyten huysen hebben moeten wijcken, om heur leven off ten minsten heur gesontheit te salveren.

Sijnde oock de furie ende moetwille van 't voorsz. geselschap door voorgaende instigatie ende opruijinge vanden gevangen, soe groot geweest, dat zijluijden de pachters nijet alleenlijck buyten den huysen vanden gevangen maer oock binnen andere huysen hebben vervolcht ende daer uijt gedreven.

Mitsgaders den mantel vanden deurwaerder dit tot assistent mede genomen was aen stucken gesneden ende bedorven.

fol. 256v

In vougen dat d' voorsz. pachters ende heur assistenten met groot dangier ontcomen zijn.

Alle 't welcke gecomen sijnde tot kennisse vanden eijscher, heeft racione officij daer op hem behoorlijck geïnformeert.

Ende bevindende dat 't selve saecken zijn van zoe quaden ende pernicieuse exemplen ende consequentie, dat d' selve ten ontsich van allen anderen swaerlijck behooren gestraft te worden.

Sonderlinge dat bij tolerantie van 't selve de gemene middelen tot nijet souden comen te lopen, tot groot prejudicie van 't gemene lant.

Soe heeft d' eijscher vindende den gevangen binnen der Stede vander Goude, denselven in apprehensie genomen.

Ende doende eijsch concludeert dat den gevangen bij vonnisse van mijn E. heeren gecommiteerde Schepenen alhier, zal worden gebracht ter plaetse daer men gewoon is criminele justitie te doen, ende aldaer geexecuteert sal worden metten swaerde tot datter de doot nae volcht ende sijne goederen geconfisqueert ten profijte vande graefflijckheijt off dat anders de gevangen aen zijn lijve gestraft ende in zijne goederen gemulcteert sal worden, sulcx uijte deductie vander saecke ende de documenten daer toe dienende evonden sal worden te behooren.

Opgelesen voor eysch ter camer den 18en februarij anno 1600 negen

fol. 257

**Aert Gerritsz. secretaris tot
Slupick**

Gehoort bij de Gecommitteerde Schepenen der stede vander Goude de questie ende geschille voer hen geresen tusschen Dirck Cornelisz. Schaep Bailliu der voorsz. stede eyscher in cas van delict ter eenre, contra Aert Gerritsz. secretaris ende tapper tot Slupick gevangen ter andere zijde, doende ende nemende den eyscher

¹ Sic, vertouwen, lees: vertrouwen.

criminen eijch¹ ende conclusie, als apud acta, daer opden gevanghen alweren seggende te protesteren dan injurie, costen, schaden ende interesten, alreede geleeden ende noch te lijden. Versochte eysch in scriptis, ende provisionele ontslaginge vande apprehenise, onder hantastinge off sufficiante cautie, tot sulcken somme als Schepenen sullen arbitreran. Waerop den eijcher seyde te consenteren dat den gevangen zal volghen copie van zijnen eysch, om daerop mondelinghe te antwoorden. Concluderende bij verscheyden redenen ende middelen dat hem zijn versouck van eysch in scriptis ende provisionele ontslaginge zoude worden ontseydt. Schepenen (op alles gelet) accorderen den gevangen copie vanden eijch bij den Bailliu gedaen, ordonnerende hen daer opte antwoorden op maendach eerstcomende na de middach ten een uyren, ende ontseggen hem voor alsnoch zijn vorder versouck. Actum den 19en february anno 1600 Negen, naemiddach. Present den Bailliu ende alle de Schepenen.

fol. 257**Den selven**

Gehoort bij de Gecommitteerde Schepenen der Stede van der Goude den criminen aenspraeck, eijch ende conclusie bij Dirck Cornelisz. Schaep Bailliu ende Schoudt der voorsz. stede gedaen ende genomen op ende jegens Aert Gerritsz. bijertapper tot Sluplick, jegenwoordich gevangen, als breeder apud acta, ende daer jeghen de schriftelijcke ende mondelinge defensie vanden voorsz. gevanghen den welcken bij verscheyden redenen ende middelen concludeerde dat den eijcher verclaert zoude worden tot zijnen eijch ende conclusie te wesen

fol. 257v

nijet ontfanckelijck ende in cas van ontfanckelijckheyt dat hem den zelven zijnen eijch ende conclusie zoude worden ontseydt ende den verwerer daer van geabsolveert mitte costen, ende in cas van proces dat den verwerer bij provisie zoude worden ontslagen, uyt de hechtenisse daer hij in is, ende geadmitteert te mogen occuperen bij procureur onder hantastinge ende belofte van t' allen tijden tot vermaninge van mijn heeren weder te compareren in persoon sub pena confessie et convicti mitsgaders onder zoedanige cautie sufficient als d' voorsz. heeren bevinden zullen te behooren ofte tot anderen fijne ende conclusie den verwerer oirbaerlicxste zijnde presenterende tot borghen Crijn Dircxsz. Hola ende Henrick Aertsz., dije present waren ende huer zelven offereerden. Ende presenterende nocht tot meerder zeeckerheijt, indijen 't noot zij, mede te stellen tot Borgen Gerrit Gerritsz. de vader vande gevangen. Ende zijn hujsvrouwen vader mit submissie vanden Hove van Hollandt, de welke insgelycx present waren, ende heur zelven aanboden. Welcke voorsz. provisie den eijcher bij verscheyden middelen debateerde bij zijne voorsz. eijch ende conclusie presisterende. Schepenen (op alles gelet) interdiceren den gevangen zijne nering van tappen den tijdt van een jaer ende condemneren hem in een pecuniele mulcte van hondertvijftich gulden, tot veertich grooten Vlaems 't stuck, te weten hondertvijff ende twintich gulden ten profijte vanden Bailliu, ende vijffentwintich gulden ten behouven van 't Aelmoeseniershuis alhyer, mitsgaders de costen vande gevangnisse ende mijsen van justitie, ende verstaen dat den gevangen nijet en zal worden ontslagen voor ende alear hij de voorsz. mulcte ende costen betaelt off daervoren gestelt zal hebben sufficiente cautie tot contentement vanden Bailliu ofte van Schepenen. Actum den

fol. 258

23en february anno 1600 negen. Present den Bailliu ende alle de Schepenen.

fol. 258**Henrick Witsen ende Mathijs Hievens**

Alsoo Henrick Witsen van Harwitsir in Engelandt dienende onder Capiteijn Meutis out ontrent 22 jaren ende Mathijs Hievens geboren te Lonnen in Engelandt out ontrent 20 jaren, beide jegenwoordich gevangen, op 't straet bevonden zijn op saterdach lestleden, inder nacht ontrent ten halff twaelf uijren. In welcken nacht eenige huijzen zijn aengedaen al waer begonnen is te breecken, alsoo dat jegen heur groote suspitie is, hoewel zij niet en willen bekennen, te meer overmits d' voorsz. Henrick Witsen tot Leyden hujsvrou ende kinderen heeft, die hij daer laet zitten, lopende daer 't hem gelieft, ende dat den voornoemde Mathijs Hievens zonder dienst te hebben van d' een plaets in d' ander loopt, zonder dat zij beide gelooffelicke redenen connen geven wat zij inde straet daer zij bevonden zijn, te doen hadden. Soo is 't dat schepenen d' voorsz. gevangens geordonneert hebben ende ordonneren heur mits desen, te vertrecken binnen daechs sonneschijn uijter stede vander Goude ende vrijdomme vandien, ende daer uijt te blijven den tijt van tien jaren, sonder binnen de selve tijt weder daer inne te comen, noch oock t' eijnden dies anders dan bij consent van Burgermeesteren. Al op pene van arbitrale correctie. Actum den lesten martij anno 1600 negen. Present den Bailliu ende alle de Schepenen.

fol. 258

¹ In de marge: "Den eysch is hijevoren gestelt".

Soldaten
Jan Rogyer ende Willem Jaxen
engelsche soldaten

Alsoo Jan Rogijer engelsman soldaet vanden compaingie van Capiteijn Panthon oudt ontrent 25 jaeren ende Willem Jaxen mede engelsman oudt ontrent 27 jaeren soldaet vanden compaingie van Capiteijn Meutis beide garnisoen houdende binnen deser stede, voor schepenen respectivelijck bekent ende beleden hebben hoe dat zijn hen vervordert hebben opten 26en februarij lestleden

fol. 258v

met noch een derde heur mede complice een opset te maecken, om buyten in een landthuys dat daertoe verspiet was, te gaen stelen, gelijk sij oock gedaen hebben, gaende uijt de Stadt 's namiddachs ontrent ten vijff uijren, d' een aen den eene zijde vande Cromme Gouwe, ende den anderen aen d' ander zijde, omdat men te min van eenich quaet voornemen soude moghen vermoeden. Comende weder bij den anderen over over de Wensveensche brugge, verborgende heur daer nae in een hoijberch, tot dattet laet genouch inden nacht soude wezen om haer opset te volbrengen. Welcken volgenden sij 's nachts ontrent ten elff uijren uijten hoeijberch gescheijden ende gegaen sijn over een planck een velt deur, ende doen weder een planck over, gelijk de gelegentheit daer van te voren wel deurzijen was. Ende alsoo aen 't huys comende, heeft Willem Jaxen affgedaen de planck dije voor een gat van een koegroep was, ende is daer deur ingecropen, doende een deur op, dije met een grendel gesloten was, soo dat Jan Rogijer mede inginck. Ende hebben alsdoen 't vijer ontdaen ende stoppelen gebrandt, om licht te hebben, ende aldaer ghenomen twee heelen sijden speck ende een halve, een slaepmacken, een manshemde, ende twee kinderhemden met noch een vrouveschort ende anders. Welcke voorsz. twee heele zijden speck zij hebben deurgesneden soo dat zij vijff stucken hadden waervan sij de vijer verberchden in secker turffschuij. Ende heeft Willem Jaxsz. 't vijffde met hem gedragen onder een bolckvanger¹ dije hij aenhadde. Dan is nochtans dat bijden poortwachter vanden poort daer sij inquamen gemerct ende 't stuck specks hem affgenomen, ende sijluiden comende in 't logijs van heur voorsz. complice, hebben 't ander goet met malcanderen gedeelt. Waerenboven de voorsz. Willem Jaxsz. noch ontrent kersmis lestleden heeft helpen nemen twee gansen uijt een huijsgen dat buyten een boerewoninge stont, daer nijet anders in en was, dat zij mette clinck op deden. Welcke gansen, zij in 't logijs hebben gegeten. Ende heeft Jan Rogijer soo nu soo dan genomen, hoenders ende endvogels, naedat hij conde krijgen. Alle 't welcke zaecken zijn van quader consequentien, dije nijet en mogen ghetolereert, maer strengelijck gestrafft behooren te worden

fol. 259

te worden andere ten exempele. Soo is 't dat schepenen nochtans meer genegen sijnde tot barmherticheit als tot rigeur van justitie doende recht inden name ende van wegen de hooge Overicheit, den voorseyde Jan Rogijer ende Willem Jaxsz. gecondemneert hebben ende condemnieren haer bij desen gebracht te worden achter op 't schavot, ende aldaer wel strengelijck gegeesselt ten bloede toe tot discretie van schepenen. Bannende haer daer nae uijt Hollandt den tijdt van 50 jaeren, te ruijmen dese Stede ende de Jurisdicte vandien binnen daechs sonneschijn, ende 't landt van Hollandt binnen 3 daghen, sonder binnen den voorseyde tijdt wesen daer inne te comen op pene van meerder correctie, ende verclaren alle haere goederen indien sij eenighe hebben, verbuert ten profijte vande hooge Overicheit. Actum den 11en aprilis anno 1600 negen, ter vijerschaer. Present den Bailliu ende alle de Schepenen.

fol. 259

Coen Cornelisz. van Goudenrack
gecondemneert in 60 gulden

Gehoort bij Schepenen der Stede vander Goude, den criminelen aenspraeck, eijsch ende conclusie bij Dirck Cornelisz. Schaep Bailliu ende schout van d' selve Stede, ende van Goudenrack, gedaen, ende genomen, op ende teghen Coen Cornelisz. uijt Goudenrack, eerst ghevangen, ende onder cautie ontslaghen verwerer ter andere zijde. Allegerende den eijsscher dat den voorseyde verwerer opten 18en Augusti anno 1600 acht inde morgestondt gecomen is opten Oostdam vande steenplaets van Jaques vander Hegge in Gouderack voorsz. voor een santcraeijsschuijt dije voor den westoven aen den voorsz. dam lagh om roode steen te laden in seer toornighen moede ende seer heftich ende onredelijck spreekende mitsgaders

fol. 259v

mitsgaders de ganck, dije opte selve schuijt lach om de steen over te cruijen in 't water ofte opten sellinghe werpende. Waerop den voornoemde Verhegge met redelijcke woorden vragende waerom sij sulx dede, heeft hij verwerer nijet alleen nijet opgehouden van qualijck te spreekken, maer dat argher is, heeft hij den voornoemde Verhegge, oock aldaer met een tinne kanne dije hij inde handt hadde, gedreijcht te slaen hem bespringende, ende met fortse drijvende vanden selven dam ofte plaetse (dije hij in eigendom ofte huijre gebruijcte) in sulcker

¹ GTB. Bolckvanger; dikke, korte, ruwe pij van geteerd zeildoek.

voughen dat hij moste vluchten, oft wijcken nae den dijck toe, waer voor Jacques voornt. ghenootsaect is gheweest hem ghevangen sulx rechterlijcken te verbijden, door de bode van Gouedrack, ende bij refuijs den voornoemde verwerer, een rechtdach voor Welgeboren mannen van Gouderack voorsz. ten bequamen daeghe te prefigeren, maer hij verwerer dareop nijet passende, heeft in weerwraeck, ende versmadenisse vande justitie (hoe wel hij verwerer daer over van vele personen werde versproocken, dat hij van 't selve zijn fortse ende ghewelt soude willen ophouden, ende den voornoemde Verhegge zijn plaets vreedsamich laten gebruijcken) nochtans dijes te meer nijet opgehouden maer dat ergheer is, heeft hij gehaelt een verjaegher ofte pols, daer mede hij wederom quam bij de voorsz. schuijt, nemende wederom de voorsz. ganck vande schuijt, dije hij wederom in 't water smacte, proberende daerenboven oock opten selven dam sonder redene eene Jan van Oosten, dije met een cordewaghen steens quam cruijen, stellende hem het scharp vande voorsz. verjager op zijn borst ende de selve cordewaghen met steen ommewerpande inder voughen dat hij aldaer sijn voorsz. werck nijet en mochte doen

fol. 260

en mochte doen, maer met geweld door hem verwerer daer inne werde belet waarmede den voorseyde verwerer noch nijet ophoudende, maer ter contrarie van quaet hem gestadich stellende tot noch ergheer is hij met de voorsz. pols, gelooopen geweest opten hoogen Dijck, nae eenen Daniel vander Hegge, den welcken hij sonder eenighe redenen, metten selven pols gewellich is aengevallen seer naer hem slaende, jae sulx dat de selve pols bij hem eijntelijck nae den voorseyde Daniel aen stucken werde geslagen, dewijle hij Daniel de selve slagen soo veel hem doenlijck was ontweeck. Waerdoor eenige andere personen aenmerckende de voorsz. openbare forstse ende ghewelt vanden verwerer hem het stuck vande voorsz. pols offhandich gemaect hebben. Dan hij verwerer nijet willende ophouden, ofte hem door inductie van goede luijden laten verspreecken omme sulx te laeten, heeft terstont met steenen nae de ommestanders ghewurpen, raeckende daer mede den voornoemde Daniel Verhegge ende Jannitgen zijn zuster, soo dat de selve Daniel ende Jannitgen door het geweld, vanden verwerer vanden selven Dijck ende heerwech hebben moeten wijcken, ende heur werck nae laten. Van alle 't gundt voorsz. is d' eijnscher volcomen informatie gerecouvreert hebbende heeft hij eijnscher met goede saecke den voorseyde verwerer, daerover gheapprehendeert gehadt den welcken (bij hem selven wel wetende dijne voorsz. misdaden ende delicten, ende dat hij nootsaeckelijck daerover moet werden gestrafft) noch opentlijck met ongeschichte woorden ende dreijgementen

fol. 260v

dreijgementen, een opset genomen heeft omme in weerwraeck vandese apprehenise, noch ijemant om den hals te brengen als gebruijct hebbende dese woorden in forma dat sal noch aen man zijn leven costen. Alle 't welcke alsoo smaeckende is openbare straetschenderije, fortse ende geweld, ende dijen volgende saecken zijn van seer quade consequentie, dije in een plaetse van justitie nijet en behooren werden getolereert, maer swaerlijcken ten exempele van andere, gestrafft. Soo concludeert den voorseyde eijnscher inden name vande voorsz. hooghe Overicheijt ende Graeffelijckheijt van Holland ende Westvrieslant, bij de voorsz. ende andere middelen dat den voorseyde verwerer gecondemneert zal worden opte Galeije, omme daer opte roeijen ende arbeijden den tijdt van thijen jaren, ende daer nae ghebannen ten eeuwighen daghen uijt de voorsz. Landen van Hollandt ende Westvrieslandt, met confiscatie van alle zijne goederen ten behouue vande hooghe Overicheijt ofte dat hij anders aen den lijve ende in zijne goederen zal werden gestrafft, gelijk naer exigentie van saecken bevonden zal worden te behooren. Waer jegens den verwerer dede segghen, dat Jacques Verhgge inden voorsz. eijnsch geroert hem tot meermaelen onderstaen heeft zijn slick te doen rijden dwers over de steenplaetse toebehoorde Cornelis Jansz. Reus des verwerers vader, mitsgaders Jan Jansz. [. oost] sijn oom ende andere heurlijder consorten sonder aen henluijden daertoe te versoucken eenich oorloff ofte consent ende dat hij den arbeijders dije insijende zulx onbehoorlijck te wesen

fol. 261

te wesen, daertoe onwillich waren selfs heeft geanimeert om zulx te doen, met toesegginge dat hij henluijden uijtdraegen zoude, 't gundt henluijden daer van comen zoude. 't Welck dan voorsz. eijghenaers vande voorsz. plaetsen verdrijetende seeckeren tijdt geleden d' voorn. Verhegge sulx hebben doenverbijden duer Jan Bouwensz Schoudt van Gouderack. Ende alsoo dije nijet jegenstaende d' voorn. Verhegge, daer inne bleeff contunuerende soo es gebeurt, dat opden 18en Augusti lestleden d' voorn. verwerer comende opte voorsz. plaetse van zijn ouders. ende hunne consorten aen off voor d' selve plaetse heeft gevonden leggende een schip daer inne steen worde geladen van wegghen de voorn. Verhegge den ganckbrugge ofte planck van welck voorsz. schip met het eijnde lach nijet opte plaetse vanden voornoemde Verhegge gelijk inden voorsz. eijnsch 't onrecht wordt gheseijt, maer op de voorsz. plaetse vander verwerers ouders ende consorten, gelijk hij verwerer daerenboven doen tertijdt mede ghesijen heeft, datter een arbeijder vande selve Verhegge genaempt Jan van Oosten, met een wagen met steens voor d' selve zijne ouders plaetse quam rijden, nae 't voorsz. schip toe. Item datter ten selven tijde, mede seecker schip lach ter plaetse voorsz. daer inne oudt reijdt worde geladen, 't welck al mede over d' voorsz. zijne ouders plaetse worde gebracht. 't Welck hij verwerer nijet connende verdragen gelijk hij oock ongehouden was 't selve te lijden, ende vermogende nae rechten metterdaet te wederstaen, 't gundt metterdaet op zijne ouders ende

fol. 261v

ouders ende consorten plaetse worde geattenteert met goede redenen den voorseyde arbeijder heeft verboden voort te rijden, ende nae dat hij zijne karre nedergeset hadde den ganck steens daer mede hij aenquam affgeworpen seggende voor redenen van soodanich werck dat hij zulk dede, om dat hij op zijn eijgen was, 't welck oock waerachtich was, waeruijt oock volcht dat off hij schoon met een pols inde handt den voornoemde arbeijder in 't voorsz. voortrijden hadde belet, bij hem daer inne nijet met allen misdaen zoude zijn geweest, wesende onwaerachtich dat hij denselven pols veel min 't scarp vandijen denselven arbeijder op de borst zoude geset hebben gemerct nijet bevonden sal worden, dat daer aen eenich ijsen off scharp zoude zijn geweest. Alle 't welcke bij den voornoemde Jacques Verhegge gesijen wesende soo en heeft d' selve Verhegge den voornoemde verwerer nijet beiegent met beleefde woorden gelijk bij den voorseyde eijcher wordt geseijt, ende hij wel behoort hadde gedaen te hebben, nae dijen hij over de plaetse van zijn verwerers ouders, nijet alleen zonder der selver consent, maer oock tegens heurluijder wille, zijn slick, steen ende anders dede rijden, Dan heeft hij Verhegge selfs een steen inde handt nemende, tegens deselven verwerer, dije hem altijs eerlijcken heeft gedraeghen geseijt: "Ghij rabaut, wat doet ghij daer" (sonder dat oock bewesen sal worden dat hij verwerer denselven Verhegge van te voren gedreijcht hadde met een kanne te slaen) waerbij gemerct hem terstont waren vougende, Daniel ende Jannitgen wezende de zoon ende dochter vanden voornoemde Jacques Verhegge, met een gelaet van hem selven mede te willen stellen jegens hem

fol. 262

jegens hem verwerer benefens hunnen vaeder. Soo is 't dat hij verwerer, daerdeur verwert wesende tot een rechtvaerdighe gramschap hem selven met zijn voorsz. pols sulx heeft beholpen, als hij gemeint heeft hem dijenstich te weesen, tot afweeringe van 't gundt hij bemerkte dat men jegens hem was attenderende. Doch soo dat het nijet bewesen zal worden gelijk het oock nijet geseijt en wordt, dat hij ijemant geraect veel min gequetst zoude hebben ofte dat bij hem oijt eenich mes ofte ander scharp zoude zijn gebruijct. Ende ontkennende voorts wel expresselijcken dat hij nae eenige ommestanders met steenen zoude hebben geworpen, seijt ter contrarien warachtich te wesen dat hij verwerer naedat hij van zijn voorsz. pols tegens d' eerde een stuck hadde affgeslaghen vast gehouden es geweest bij Aechgen Adriaensdr. zijn broeders wijff ende bij eene Adriaen Jacobsz. swagher vanden voornoemde Jacques Verhegge, ende dat geduijrende soodanich vasthouden d' voorn. kinderen vande selve Jacques Verhegge, selve met steenen nae hem verwerer hebben geworpen, sonder dat op eenige allegatien vanden eijcher 't gundt voorsz. es contrarieerende ijct staet te letten naedemael soodanighe pretense informatie als hij daer van seijt te hebben, nijet en can wesen dan van soodanighe getuijgen, dije in desen in 't minsten nae rechten geen geloove em meriteeren, te weten Jacques Verhegge ende zijne voorsz. kinderen wesende zijne verwerers formeele parthijen, ende ontwijfelijcken delateurs in desen, mitsgaders vanden voornoemde arbeijder genaempt Jan van Oosten, dije van zoo [so vere] conditie es

fol. 262v

conditie es, dat hij dickwils om een stuck broodts den goeden luijden moet gaen bidden, met noch andere twee jonge gesellekens van ontrent 16 jaeren dije de verwerer verstaet, ende bij den eijcher gehoord te wesen, dije vreemdelingen zijn ende mede somtijts arbeijden ende somtijds hun broodt bidden, wesende midtsdijen alle d' voorsz. ghetuijgen soodanich dat zijluijden eensdeels in respecte vande voorsz. parthijschap, als selve hoewel, 't ontecht bij den verwerer seggende te wezen geoffenseert, ende anderdeels in 't regard vande soberheijt ende vijlicheijt vander selver persoonen, dat zijluijden oock in civile zaecken al waert oock soo dat de verwerer geen bewijs en hadde ter contrarien geen geloove zouden meriteeren, veel min dan in een criminele zaecke, als desen wordt gemaect, daer inne geregureert worden probatien zoo clær wesende alst licht vanden middach, ende zulk depositien van zoodanighe getuijgen dije buyten alle reprochen zijn, ende jegens welcker geloove nijet met allen en valt te zegghen, ende daer noch de verwerer ghenouchsaem t'contrarie can bewijsen, van al 't gundt hem wordt aengeseijt. Wesende voorde handt onder anderen mede onwarachtich, dat d' voorn. verweerder ijct was van al 't gundt hem aengeseijt wordt tegens den voornoemde Verhegge soude hebben geattenteert in wederwraeck ende versmadenisse vande justitie, omdat hij hem verwerer een rechtdach zoude hebben doen leggen voor Welboren mannen van Gouderack gemerct al 't gundt voorsz. es op eene tijdt ende corte stondt gescheijdt wesende, nijet bevonden zal worden dat d' selve Verhegge hem anders ofte op anderen tijdt een rechtdach heeft geleijt dan nae de toecomste

fol. 263

de toecompste van 't voorsz. rumoer, welcken rechtdach hij apparentelijcken omdat hij bemerkte daer inne geen voordeel voor hem te wezen gelegen als selfs ongelijck hebbende, corts daer nae wederom heeft gedaen opseggen, ende den heere Bailliu eijcher in deesen tot dese accusatie soo 't werck genouchsaem getuijchenisse heeft opgemaect, dije van 't gundt voorsz. es, volgende de gemeene manijere van stoutelijcken aen te seggen bij den officijers gebruijct, hem nijet ontsijen en heeft te nomen straetschenderijje, forste ende geweld, nijet tegenstaende 't selve al warachtich waere 't gundt hij eijcher seijt, nijet anders dan voor een twistich rumoer, ende gevecht 't welck tusschen twee gebuijren om eenighe saecken ende gerechtigeden op malcanderen ofte bij d' een op d' andere gepretendeert anders wesende tot handthavinge van elx respective gepretenteerde gerechtigheijt dickwils compt te ontslaen. Waertoe de verwerer nijet en geloofte te staen eenig recht

boeten ofte ander cleijne geltboeten, oock tot last vanden genen dije bevonden wordt ongelijck te hebben ten profijte vanden officijer vande plaetse daer het ghescheijdt. Alsoo een ijgelijck vrij staet een ander van zijn erff ofte landt te houden, jae 't gundt buyten wille op 't landt off erff gebrocht is wech te worpen ende te smijten. Gerundum vert. in 50 1 num. 3 cod. de interdict. Bijsonder soo wanneer daer nijet alleen nijemant en es gequetst, maer datter oock geen mes en es getrocken. Soo concludeert d' voorn. verwerer dat den voorn.

fol. 263v

Dat den voornoemde eijsscher tot zijn voorsz. eijssch ende conclusie verclaert zal worden te wezen nijet ontfanckelijcken, ende bij oridine d' selve hem zal worden ontseijt ende de verwerer daer van gheabsolveert, ende dat daerenboven d' eijsscher selve zal worden gecondemneert de gevangnisse ende apprehensie vanden zelven verwerer met alle 't gevolge ende aencleven van dijen costeloos ende schadeloos aff te doen met interdictie van gelijcken meer te doen.

Schepenen (op alles gelet) condemneren den verwerer in een mulcte ten behouwe vanden Bailliu van t' sestich gulden tot 40 grooten Vlaemsch 't stuck. Ontseggende den zelven Bailliu zijn vorderen eijssch ende conclusie ende compenseren de costen om redenen. Actum den 9en Meije anno 1600 Neghen. Present den Bailliu ende alle de Schepenen.

fol. 263v

**Tanneken Maertens van Wijnoxberghen
gebannen 6 jaren**

Alzoe Tanneken Maertens van Wijnoxberge ondt ontrent 52 jaren, jegenwoordich gevangen hoewel zij nijet en wil bekennen dijeverie gepleecht off gestolen goet geheel te hebben, nochtans daer toe grote indicien geeft, alzoe zij bekent over ontrent drije jaren een man getrouwt te hebben, ende nijet daerbij geweest te zijn als ontrent acht dagen, lopende zij middelertijdt, zoe hijer, zoe daer, als in Vlaenderen, Hoochduytslandt, ende weder hijer te Lande, ende dat zij alhijer nu lest gewoont hebbende ontrent een jaer bij haer

fol. 264

broeder, van daer haer begeven heeft bij een seeckere vrou, daer zij eenighe nachten geslapen heeft op een oorcussen, ofte twee. Tot welcke vrou gestolen goet gevonden is, daeromme zij gevluht is nae Leyden, zij gevanghene d' selve vrou vergeselschappende, ende brengende tot over Haserzoude, sulcx dat zij nijet apparentelijck de dijeverie heeft helpen heelen, ofte van 't gestolen goet geleeft, maer heeft notoirlicken een dijefegge wechgebrocht, ende alzoe gefavorieert ende geassisteert. Alle 't welcke saecken zijn van quader consequentie dije nijet en behoren ongestraft te passeren. Soo is 't dat schepenen, doende recht inden name ende van wegen de hoghe overicheijt de voorn. Tanneken Maertens gebannen hebben ende bannen haer mits desen uijt deser stede vander Goude ende vrijdom vandien, den tijdt van zes jaren, te ruymen binnen daechs sonneschijn, zonder middeler tijdt weder daer inne te mogen comen, op pene van meerder correctie, ende verclaren alle haere goederen indijen zij eenighe heeft, verbuert ten profijte vande hooghe overicheijt. Gepronunchieert ter Vijerschaer den 18en Julij anno 1600 Negen. Present den Bailliu ende alle de Schepenen, uutgesondert Jan Henrixsz. 't Hart.

fol. 264

Joseph Dirxsz. Peetshaal

Allsoo Joseph Dirxsz. Peetshaal van Berriou in Walsch-Engelandt¹ oudt ontrent 25 jaren jegenwoordich gevangen zijn woenplaetse gehadt hebbende met Lucia Davidts zijne eerste huijsvrouwe binnen dezer Stede, nae 't overlijden dan dezelve hem niet ontsijen en heeft twee zijne kinderen 't abandonneren ende verlaten.

fol. 264v

hem beghevende in andere plaetse, ende hem zelven verduijsterende op dat men hem niet weder en zoude becomen. Alsoo dat de voorsz. kinderen gecomen zijn tot laste vande Aelmoeseniers, welck feijt dijtes te swaerder is overmits hij van 't Aelmoeseniershuijs, ende vande goede luijden onderstandts genouch hadde, zoo dat hem den nootd nijet en druckte zulcx te doen. Daer bij gevoecht, dat hij nu een tijdt langh met een zeecker vrouwpersoon in onechte gheseten heeft, contrarie 't placacet op 't stuck vande policie gheemaneert. Alle 't welcke saecken sijn van quader consequentie, die niet en behooren getolereert maer gestraft te worden andere ten exemple. Soo is 't dat schepenen nochtans meer geneghen zijnde tot barmherticheijt als tot rigeur van justitie, ende regard nemende opte ongesondtheijt ofte quade dispositie vanden ghevangen, doende recht inden name ende van wegghen de hooghe Overicheijdt ende Graeffelijckheijt van Hollandt, Zeelandt ende Westvrijeslandt, denselven ghecondemneert hebben ende condemneren hem mits desen gestelt te worden opte kaeck, ende

¹ Berriou in Walsch-Engelandt, thans; Barry, Vale of Glamorgan, Wales?

aldaer te staen den tijdt van een halff uijr. Bannende hem voort uijt dezer Stede vander Goude, ende vrijdomme van dijen, den tijdt van vijff ende twintich jaren, te ruymen binnen daechs sonneschijn, sonder binnen de selve tijdt weder daer inne te moghen comen op pene van meerder correctie. Actum ter vijerschaer den 8en octobris anno 1600 Neghen. Present den Bailliu ende alle de Schepenen, uijtgesondert Jan Willemsz. den halven.

fol. 264v

Claude Bourson

Alsoo Claude Bourson, uyt Daphine in Vranckrijck, oudt ontrent vier ende twintich jaren, jegenwoordich gevanghen, hem vervordert heeft te bedelen, contrarie de placaten ende ordonnantiën daer van zijnde, mitsgaders een 's heeren dijenaer, die hem van zijn officie wegghen daer over uute stadt begheerde te wijzen,

fol. 265

fortselijcken te wederstaen, ende hem zulk te dreijghen ende tracteren, dattet apparent was, dat hij den zelve zoude hebben affgemaect, indijen 't hem de burgerije niet en hadde belet, alsoo een dijenaer vande justitie ende oversulx de justitie zelffs fortselijcken ende geweldelijcken resisterende. Alle 't welcke zaecken zijn van quader consequentie, die niet en behooren ongestraft te passeren. Soo is 't dat schepenen nochtans meer geneghen zijnde tot barmherticheydt als tot rigeur van justitie, doende recht inden name ende van wegghen de hooghe Overicheijt ende Graeffelijckheijt van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt den voorseyde Claude Bourson gebannen hebben ende bannen hem mits dezen uijt deser stede vander Goude ende de vrijdom vandyen, den tijdt van vijff ende twintich jaren, te ruymen binnen daechs sonneschijn, zonder binnen de selve tijdt weder daer in te moghen comen, op pene van meerder correctie. Actum ende presenten ut supra.

fol. 265

Gerrit Willemsz. schrijnwercker

Alsoe Gerrit Willemsz. schrijnwercker poorter dezer stede oudt ontrent 35 jaeren jegenwoordich gevangen bekendt ende beleden heeft, hoe dat hij ontrent acht off negen weecken voor zijn gevangnisse de schiltwacht gehouden heeft inder nacht dewijle Aert Dunnelck tapper zijn swager de imposten ende exchyns vande byeren frauderende mitten geenen dije 't gevourdt hadde, op een burrie byer indrouch. Ende dat hij opten avondt als hij daer nae gevangen worde hem op 't verzouck van zijn swager heeft gaen vercleeden, ende is met hem uytgegaen om zeeckere byeren sinisterlick te helpen indoen. 't Welck hij (zoe 't nyet belet en hadde geworden) apparentelick zoude hebben geeffectueerd. Alle 't welcke zaecken zijn van quader consequentie, dye nyet en mogen getolereert, maer gestraft behoren te worden andere ten exemple. Soe is 't dat schepenen nochtans meer genegen zijnde tot barmherticheydt als tot rigeur van justitie, doende recht inden name ende van wegen de hooghe

fol. 265v

Overigheyt ende Graeffelickheyt van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt den voorseyde Gerrit Willemsz. gecondemneert hebben ende condemnieren hem mits dezen in openbaer vyerschaer te vallen op beyde zijn knijen ende Godt ende de justitie te bidden om vergiffnisse. Interdicterende hem voort hem inden tijdt van een jaer te laten vinden in eenige herberge ende indezelve tijdt op 't straet te comen, somers nae sonneschijn ende 's winters t's avonts nae negen uyren. Al op pene van meerder correctie, ende condemnieren hem inde kosten vande gevangnisse ende mysen van justitie. Gepronunchieert ter vyerschaer den 28en octobris 1609. Present den Bailliu, Ghijsbrecht Aelbrechtsz, Hendrick Jansz. van Wourden, ende Gerrit Cornelisz. de Lange Burgermeesteren, Jan Cornelisz. Vlack Schepen geintheemert, Gerrit Jansz. Vroesen. Jan Willemsz. den halven, Jacob Dirxsz. Lonck, Adriaen Aertsz. Bosch, Jan Adriaensz. de Vrye, ende Jan Dirxsz. de Lange schepenen.

fol. 265v

Claes Hendrixsz. grasman uijt Moordrecht

Alzoe Claes Hendrixsz. grasman van Moordrecht oudt ontrent 30 jaren jegenwoordich gevangen voor schepenen bekendt ende beleden heeft, hoe dat hij zeecker lange tijdt hem geneerd heeft met byer te haelen voor de tappers, zoo tot brouwers binnen dese Stede, als zeecker byerseecker buyten de stadt welck byde sinisterlick ende heymelicken tot fraude vande imposten ende exchynsen bij nacht worde ingedaen, helpende hij gevangen selffs dragen tot inde kelders daer 't byer worde overgestort, zoe dat hij de ledige vaten telcken weder nae hem nam, hebbende dit gedaen zoe dick ende meenichmael als oft geweest hadde zijn dagelike hantieringe tot groote defraudatie, verachtige ende diminutie vandes gemeen landts ende der stede middelen. Alle 't welcke zaecken zijn van quader consequentie, dye nyet en mogen getolereert, maer gestraft behoren te worden andere ten exemple. Soe is 't dat schepenen nochtans meer genegen zijnde tot barmherticheydt als tot rigeur van justitie, doende recht inden naeme ende van wegen de hoghe Overicheydt ende Graeffelickheyt van Hollandt, Zeelandt ende Westvrieslandt, den voorseyde Claes Hendrixsz. gecondemneert hebben ende condemnieren

fol. 266

hem mits dezen gestelt te worden op 't schavot met een tonne om den hals, ende twee roeden achter de schouderen uytsteeckende boven uyt de tonne, ende alzoë daer te staen den tijdt van een halff uyr. Bannende hem voort uyt dezer Stede, ende de jurisdictie vandyen den tijdt van zes jaeren, te ruymen binnen daechs sonneschijn zonder indezelve zes jaeren weder daer inne te mogen comen op penen van meerder correctie, ende verclaren alle zijne goederen, indyen hij eenige heeft verbuert ten profijte vande hoge Overicheydt. Behoudens een ygelick daer op zijn actie ende gerechticheydt. Gepronunchieert ter vyerschaer den vijffden Novembris anno 1600 negen. Present den Bailliu, Dirck Pieter Feysz. Schepen geintheert, Gerrit Jansz. Vroesen, Jan Willemsz. den halven, Jacob Dirxsz. Lonck, Adriaen Aertsz. Bosch, Jan Adriaensz. de Vrye ende Jan Dirxsz. de Langhe Schepenen.

fol. 266

**Aert Willemsz. Dunnelck ende Gryete
Cornelis zijne huysvrouw**

Gezyen bij de gerechte der Stede vander Goude, 't intendit henluijden overgegeven bij Dirck Cornelisz. Schaep, Bailliu ende Schoudt der zelve Stede, inden name ende van wegghen de hooge Overicheydt der Lande ende Graeffschappe van Hollandt, Zeelandt ende Westvrijelandt, eyscher in cas van delict op ende jegens Aert Willemsz. Dunnelck ende Gryete Cornelis zijne huysvrouw, gedaechdens in persoon, op pene van ban ende confiscatie van goederen. Allegerende den eyscher dat den voorsejde Aert Willemsz. ende zijne huysvrouw tot verscheijden reijsen inder nacht zonder wille, consent, ofte voorweten van den exchijsenaer diversche bijeren zoowel buyten als binnen deser stede gebrouwen, in heur huys ontfangen ende met heur medehulpers, die zij daer van contenteerden, ingedaen hebben gehadt, contrarie 't 15en art. vande ordonnantie vande bijerexchijs inde zeeckere keure vanden 9en octobris anno 1500

fol. 266v

neghen ende 't seventich opten 19en Meye anno 1600 vyer gerenoveert, daerbij sulx op sware correctien is verboden. Ende alsoo sulx niet en behoorde nae rechte ongestraft te blijven, dat hij eyscher oversulx om 't recht vande Graeffelijckheijdt te bewaren de voorsz. delinquanten tot heurder laester woenplaetse (nae costume) hadde doen dachvaerden in persoon te compareren op pene van ban ende confiscatie van goederen. Maer ten daghe dijenende rechterlijck ter vijerschaer ende ter peuije van 't Stadthuys uijtgeropen wesende ende niet comparerende. Dat mitsdijen hem toegewesen is 't eerste deffault, ende voor 't profijt vandijen gheaccordeert een anderde citatie, de welcke insgelijck gedaen sijnde, ende zijluijden niet comparerende, dat jegens heur verleendt is het tweede deffault, ende voor 't profijt vandijen geaccordeert een derde citatie, met inthimatie, de welcke mede gedaen wesende, dat de gedaechdens noch niet en compareerden, mits 't welcke jegens heur gegeven is het derde deffault, ende voor 't profijt vandijen hem eyscher gheadmitteert te dijenen van zijn intendit, met een vijerde citatie ex superabundantie, met ithimatie om 't voorsz. intendit te zijen verifiëren ende sententie te aenhooren. Welcke citatie ende inthimatie gedaen sijnde ende sijn sijluijden dijen niet jegenstaende noch nijet ghecompareert. Soo is 't dat d' eyscher zijn intendit mette verificatien der toe dijenende heeft overgelevert, ende recht versocht. Schepenen met rijpe deliberatie van rade, deurgesyen ende overgewegen hebbende alle 't gene ter materie mochte dijenen, doende recht in den name ende van wegghen de hooghe Overicheydt ende Graeffelijckheijdt der voorsz. landen, hebben de voorsz. Aert Willemsz. ende Gryete Cornelis gedaechdens ende deffaillanten voor 't profijt ende uijt machte van de voorsz. deffaullen versteecken ende versteecken heur mits desen van alle exceptien declinatoir, dilatoir,

fol. 267

peremptoir, defensien ende weren van Rechten, die zij in desen hadden moghen doen ende proponeren. Bannen voort dezelve Aert Willems ende Gryete Cornelis den tijdt van zes jaren, uijt dezer stede vander Goude ende de vrijdom vandyen, zonder binnen dezelve tijdt daer inne te moghen comen, op pene van meerder correctie. Ende verclaren alle heure goederen verbeurt ten profijte vande hoge Overicheydt. Gepronunchieert ter vijerschaer den 14en decembris anno 1600 Neghen. Present den Bailliu, Ghijsbert Aelbertsz., Gerrit Cornelisz. de Lange ende Adriaen Claesz. Goudtswaert Burgermeesteren ende alle de Schepenen.

FINIS